CLIPA

DINU SĂRARU

roman

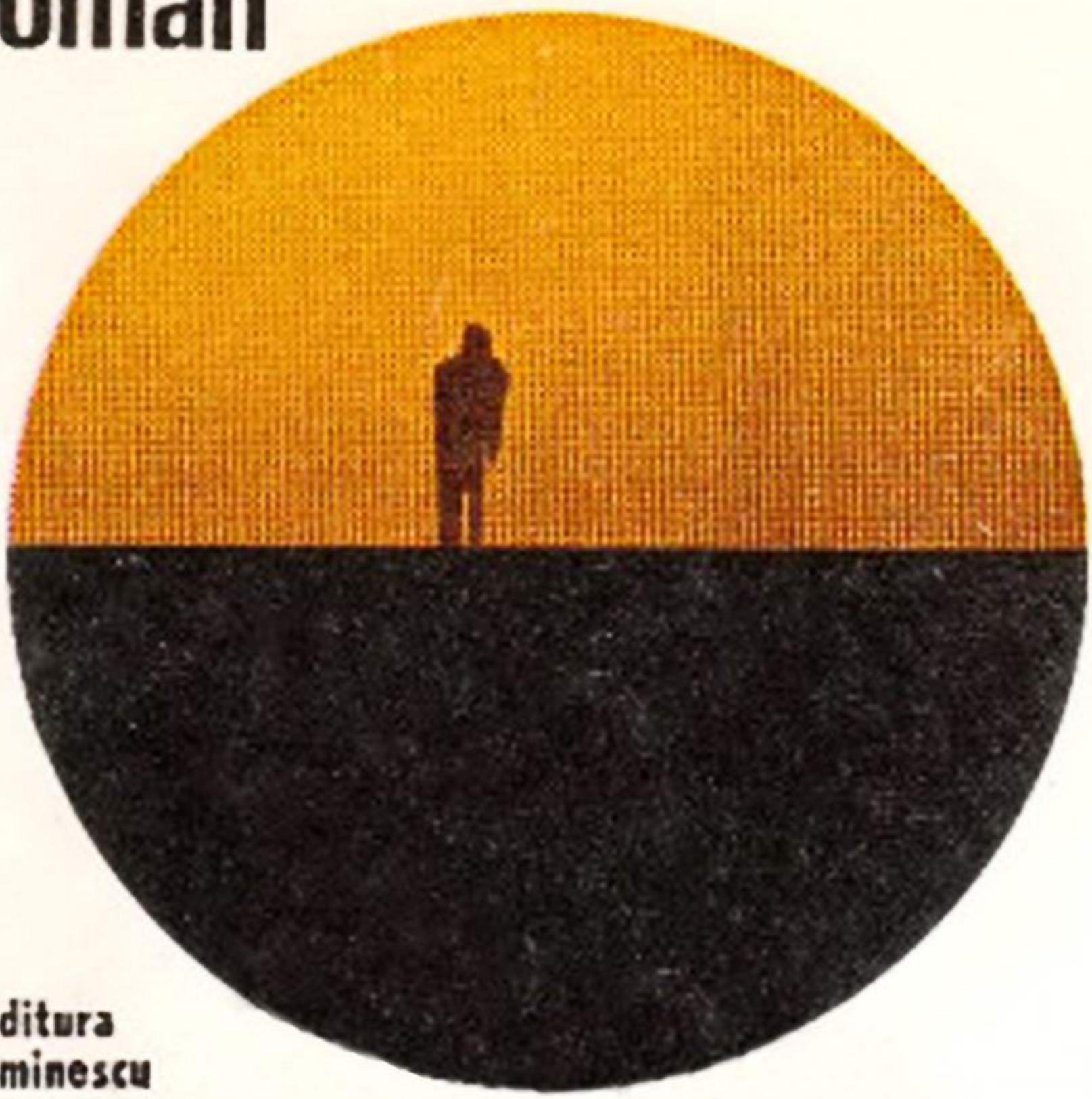

editura
eminescu

DINU SĂRARU / CLIPA

www.dacoromanica.ro

Coperta : *Done Stan*

1976

București, Piața Scînteii 1

www.dacoromanica.ro

DINU SĂRARU

Clipa

ROMAN

EDITURA EMINESCU

www.dacoromanica.ro

Capitolul I

— DOMNILOR! AM PIERDUT CLIPA! AM RA-TAT CLIPA! Am ratat clipa în favoarea eternității, iar eternitatea nu ne aparține!

Secretarul ambasadei traducea grăbit și gîfîit, dar se vedea că știa bine englezește. Era un individ plicticos și pisălog, care se simțea mereu obligat să explice și să intervină pentru a justifica, parcă, o slujbă în care nimerise din întîmplare. Enervant era însă faptul că din tot ce spunea, altfel considerații cu totul elementare, memorate după un curs seral, se putea deduce că diplomatul nu avea prea mare încredere în puterea de discernămînt a celor doi tovarăși.

Tudor Cernat îi făcu semn să nu se mai obosească. Imensele uși fuseseră împinse în ascunzătorile lor din pereții imitînd piatra cenușiu-umedă a peșterilor, și cineva, pornind din capătul mesei, începu să aprindă lumînările albe înfipte în sfeșnice de argint, fiecare cu cîte șase brațe, ca niște spade medievale retezate la jumătate.

— Domnilor, se auzi iar vocea aceea cu o rezonanță metalică și spartă, dezacordată, ca și cînd ar fi venit din pîlnia unui gramofon.

Lumina alb-gălbuie tremura pe fețele invitaților și pe farfuriile sidefii de Meissen. Se auzea cum picură pe zidurile de peșteră, și Tudor Cernat avu chiar impresia că apa se prelingea de pe stalactitele care atîrnau deasupra mesei amenințător. Vorbitorul rămăsese cu mîna ridicată în aer, după acel „domnilor" patetic și tremurat nu mai urmă nimic, cîteva secunde părură pentru toți un veac, băiatul din spatele scaunului ca un cărucior

www.dacoromanica.ro

apăsă precipitat pe o pedală şi îl înălţă pe orator deasupra mesei cu încă doi, trei centimetri.

— *Yes,* şuieră acesta părînd să-şi reamintească ce vrea să spună. Noi, toţi, am ratat clipa !

Băiatul din spatele scaunului, îmbrăcat într-un frac alb, nu putea să aibă mai mult de şaisprezece ani, era plăpînd şi subţire, faţa lui, transparentă, încadrată de bucle aurii, iar pe mîinile care împingeau căruciorul, fără mănuşi, străluceau pietrele rubinii ale unor inele filigranate. Privea ceremonia absent, cu ochii lui albaştri obosiţi şi încercănaţi, iar degetele cu inele păreau inerte ca şi braţele, sprijinite pe spătarul căruciorului.

Oratorul ridicase iarăşi mîna într-un gest care ar fi trebuit să însemne luarea-aminte şi vocea de gramofon repeta agasant, dar nu mai puţin îngrijorător.

— Noi, toţi, am ratat clipa. Am ra-tat clipa !

Masa era enormă, între perechile invitaţilor spaţii largi, astfel încît în lumina scăzută şi palidă acestea se topeau în întuneric şi făceau şi mai vibrante albul porţelanurilor de Meissen şi imaculatea feţei de damasc. Din coşuri de argint se revărsau jerbele unor flori ca o erupţie violacee, o lavă devoratoare rostogolea bulgări dintr-un liliac inform şi grotesc. Oratorul îşi regăsise ideea şi, deşi discursul creştea pătimaş, pe chipul lui nu se schiţa nici o grimasă din care s-ar fi putut deduce participarea. Avea un cap mic şi o faţă de copil deshidratat, pielea se mula pergamentoasă pe umerii obrazului, sub praful pudrei se ghicea culoarea vineţie a oaselor fragile, un nas ascuţit ca un cioc vînăt se arcuia deasupra gurii tivite mărunt, cu buzele uscate şi de o culoare incertă, negru-sîngerie, ochii apoşi, poate albaştri odată, acum ascunşi sub pleoape sîngerii şi sub gene gălbui, ca şi părul rar şi cu fire lungi, bine întinse, parcă lipite pe ţeasta perfect rotundă.

Tudor Cernat trecu repede cu privirea peste chipurile celorlalţi invitaţi şi rămase surprins de asemănarea aproape perfectă dintre ei şi de culoarea aceea vineţie care plutea peste feţele lor pudrate transparent. Cu excepţia oratorului, toţi erau însoţiţi de doamne, o altă ipostază a unei bătrîneţe care se agăţa cu desperare de

www.dacoromanica.ro

fiecare din puţinele picături de sînge care mai pulsau prin vinele lor subţiri şi prin arterele sclerozate de mult, ca nişte tuburi de ruj sleit şi decolorat. Inele diafane, cu briliante, alunecau mereu de pe degetele lor descărnate, ca şi brăţările grele care cădeau peste încheieturile anchilozate, şi în vreme ce bărbaţii ascultau reculeşi discursul, rezemaţi de spătarele înalte ale scaunelor sculptate, cu braţele odihnindu-se pe genunchi, femeile agitau în răstimpuri mîinile cu brăţări şi inele, pentru ca acestea să revină din alunecarea şi căderea lor de pe încheieturile osificate şi de pe degetele înecate de pudră ca să ascundă vinele şerpuitoare şi goale.

— Am ratat clipa, hîrîia vocea de gramofon, am ratat clipa, în favoarea eternităţii, iar eternitatea...

— Să mergem, zise Dumitru Dumitru ajungînd lîngă Tudor Cernat. Ce faci aici ?

Acesta îi făcu semn din cap să privească prin uşile care acum erau încet împinse spre a fi închise, căci cel care aprinsese luminările se retrăsese.

În holul hotelului din care Cernat privise scena un minut sau două, atît cît durase intrarea făclierului — o evidentă greşeală de protocol, căci ar fi trebuit ca luminile să fi fost aprinse cu mult înainte —, se odihneau osteniţi pe covoarele moi, păziţi fiecare de cîte un fel de majordom, doisprezece cîini imenşi, albi cu pete mari negre, toţi la fel şi toţi bătrîni şi vlăguiţi ca şi stăpînii lor. Căscau leneş şi resemnaţi, întindeau pe covor boturile lungi cu buzele negre, umede de salivă, şi cu colţii scăpaţi afară, ca şi limba care le atîrna stins, roşietică.

— Ce-i aici ? întrebă Dumitru Dumitru, cu felul lui nervos iscoditor. Tot timpul se simţea parcă obligat şi răspunzător şi era mereu nemulţumit şi iritat.

— O agapă, încercă, pentru el mai ales, un răspuns Tudor Cernat, preocupat vădit de bizara împrejurare la care asistase.

— Mă pot interesa, dacă doriţi, se arătă îndatoritor secretarul ambasadei, şi, fără să mai aştepte vreo încuviinţare, se repezi spre recepţie.

— Lipsă de tact, zise Dumitru Dumitru. Lipsă de tact şi de demnitate. Se comportă ca un băiat de serviciu.

www.dacoromanica.ro

Ieşiră din hotel fără să-l mai aştepte. Pe scări, portarul îi salută respectuos, dar cu o limpede ţinută de stăpîn care îşi face numai o datorie decurgînd din protocolul slujbei.

Tudor Cernat se uită la ceas.

— Opt şi jumătate.

Se înserase bine de tot, lampioanele fuseseră aprinse şi luminau piaţeta din faţa hotelului cu o lumină albăstruie, odihnitoare, discrete firme atrăgeau atenţia cu eleganţă şi lipsă de ostentaţie, dar pe trotuare nu se vedea nimeni, adia un vînt uşor şi leneş, prin ferestrele micilor restaurante se vedeau mesele puse, lumînări colorate ardeau deasupra lor, barurile boatelor străluceau sub alunecarea stinsă a razelor unor becuri ascunse sub abajururi de chihlimbar, totul părea şi era pregătit pentru o seară bogată, pe uşa unui bistrou se strecura o melodie ca un şarpe de catifea, dar şi aceea a fost repede stinsă, ca să nu tulbure sentimentul de tihnă şi de aşteptare reverenţioasă ; numai vîntul făcea să tremure frunzele platanilor crescuţi şi ei egali şi fiecare cu acelaşi număr de ramuri şi poate cu acelaşi număr de frunze, totul, absolut totul fusese calculat pentru ca nimic, dar absolut nimic să nu distoneze şi să nu atragă atenţia violent prin nimic. Însă nu trecea nimeni pe străzi, nu intra nimeni în restaurantele mici, şi nici în baruri, oraşul era pustiu, şi Tudor Cernat avu sentimentul că, de fapt, nici în restaurantele pregătite pentru oaspeţi, nici în barurile strălucind cu nichelajele tejghelelor lustruite ca oglinda şi cu limpezimea paharelor stivuite de un prestidigitator în piramide cu o stabilitate incredibilă, nicăieri, nici în locuinţele de la etajele magazinelor pline de suveniruri şi de cadouri, care, şi ele, deşi era tîrziu, stăteau deschise, nicăieri nu se afla şi nu locuia şi nu aştepta nimeni.

— Un grup de americani, sigur foarte bogaţi, milionari, octogenari din cîte am înţeles, îşi petrec aici în fiecare an douăsprezece zile, la sfîrşitul verii, şi în fiecare seară — asta e ultima — iau parte la cîte o agapă la care fiecare are datoria să ţină un discurs, ca un fel de concluzie a vieţii lui, sau cam aşa ceva.

www.dacoromanica.ro

Secretarul ambasadei îi ajunsese din urmă şi cu acelaşi glas grăbit şi repezit cu care traducea cînd i se cerea le relata acum, dintr-o răsuflare, tot ce aflase.

— Mulţumesc, zise sec Dumitru Dumitru.

— Şi cîinii erau tot ai lor. Acesta este un oraş...

— Valkenburgul ? întrebă Tudor Cernat.

— Mulţumesc, repetă . părînd agasat Dumitru Dumitru, şi secretarul nu mai continuă.

Mergeau în tăcere toţi trei, dar după un timp secretarul se simţi totuşi obligat să-şi depăşească îndatoritor atribuţiile de „gazdă" însoţitoare şi începu să descrie oraşul cu acelaşi apetit al pleonasmului cu care comentatorii de fotbal ai televiziunii îţi spun ca pe o noutate că fundaşul central loveşte *acum* mingea. Nu-l asculta nimeni însă, şi într-un tîrziu observă şi el şi tăcu din proprie iniţiativă.

— M-am cam plictisit, vorbi ca pentru el Dumitru Dumitru.

Coborau o stradă în pantă uşoară, strecurîndu-se unul după altul pe un trotuar îngust, şerpuitor, pe lîngă ziduri vechi, de sute de ani, cu vitrine ocrotite de obloane de lemn sau de fier, colorate viu în verde şi galben mai ales, luminate de felinare din fier forjat, răsucit în cele mai bizare închipuiri şi, sub globurile albăstrui, agăţate cifre de fier însemnînd sutele de ani de cînd în aceste prăvălioare aceeaşi familie vindea suveniruri de porţelan de Meissen şi Delft sau broderii de Bruges. Dar vitrinele erau acum invadate nu atît de porţelanuri, cît de gablonţuri şi de produse din plastic — o industrie a celui mai prost gust unifica micile magazine în ambiţia lor de a călăuzi amintirile posibililor vizitatori.

— E un sezon mort, interveni, ca şi cînd s-ar fi scuzat, secretarul ambasadei. Oraşul nu trăieşte decît trei luni pe an : iunie ,iulie, august. Iar noi sîntem la sfîrşitul lui septembrie. Din zgîrcenie, dar şi din dorinţa de a se odihni, cred, aceşti americani milionari vin aici cînd totul e pustiu.

Tudor Cernat îl fură cu coada ochiului. Purta de cîteva zile acelaşi costum maroniu dintr-un fel de camgarn, o stofă groasă şi lucioasă, care stătea ţeapănă pe el, croită otova de cineva care n-avea nici o idee de talie sau de cambraj. Cămaşa era însă imaculată în fiecare dimineaţă,

www.dacoromanica.ro

cravata asortată cu gust, pantofii uşori, eleganţi — se observa că începuse sa înţeleagă că şi ţinuta joacă un rol important, şi nu numai în diplomaţie. Din manşetele cămaşii scrobite se strecurau însă mînecile unui maieu ponosit, cu care parcă şi dormise, şi din cînd în cînd secretarul le vîra cu degetele înăuntru, prefăcîndu-se jenat că îl incomodează ceva.

Cădeau frunzele platanilor în răstimpuri. desprinse leneş de adierea şi ea leneşă a vîntului, care făcea oraşul să respire încă fierbinte. Cerul părea foarte aproape, spuzit de stele enorme, dar lumina lor nu avea nici o putere, şi întunericul cuprinsese străzile şi piaţetele în care se auzeau obloanele trase cu grijă, vitrinele erau stinse şi se pierdeau în noapte tot aşa de discret cum fuseseră aprinse, sub un glob pe care fusese pictată o reclamă pentru berea „Stele-artoise" se legăna o papuşă înfăţişînd o olandeză durdulie, încălţată cu saboţi uriaşi.

Dumitru Dumitru se opri zîmbind în faţa vitrinei cu jucării, dar chiar în clipa aceea lumina fu stinsă, şi prin geamul cît palma al prăvălioarei nu se mai putea vedea nimic.

— Dacă doriţi, zise grăbit secretarul ambasadei, putem reveni mîine, aici, înainte de plecarea trenului, deşi ei mai devreme de nouă nu deschid.

— Nu e nevoie, mulţumesc,ră punse pe gînduri Dumitru Dumitru.

Tudor Cernat puse repede şi pe furiş mîna pe umărul secretarului, şi cînd acesta întoarse capul spre el, îi facu semn din ochi să tacă. În holul hotelului cîinii fuseseră ridicaţi şi aşteptau so irea stapînilor. Uşile salonului de recepţie, vîrîte iarăşi în lăcaşurile lor din zidurile imitînd pereţii peşterilor, lasau să se vadă cum, în picioare, invitaţii conduceau cu aplauze simulate ieşirea amfitrionului. Căruciorul ocoli masa ca într-o trecere în revistă, împins de acel tînăr de nici şaisprezece ani, în frac alb, şi se îndreptă spre ieşire. În întîmpinare sosi cineva care putea să fie patronul hotelului, un olandez înalt şi spătos, cu umerii largi abia cuprinşi de redingota neagră care plesnea, întinsă, pe pîntecele bombat. Pe obrazul bucalat

www.dacoromanica.ro

şi roz care dădea feţii lui un aer de infantilitate întîrziată se spărseseră ca într-o erupţie zeci de vinişoare roşii. Ochii spălăciţi, înfundaţi în orbitele înecate de grăsime, clipeau şiret, iar gura, ca o cireaşă zdrobită, parcă ar fi fost dată cu ruj, se chinuia să se arcuiască într-un zîmbet menit să ascundă ipocrizia.

— *Yes*, şuieră vocea aceea de gramofon cînd căruc'orul trecu prin faţa patronului aplecat într-o reverenţă discretă. *Yes*, şi de data aceasta am ratat clipa, deşi a fost minunat, dar ei n-au înţeles nimic.

Nu vorbea însă cu patronul, ci cu el însuşi, sau poate cu acel tînăr cu bucle aurii încadrînd o faţă transparent sidefie. Unul din cîini se apropie obosit de cărucior şi îl urmă cu botul rezemat de braţul stăpînului. Un *boy* îmbrăcat în frac verde deschise uşa liftului şi căruciorul se strecură înăuntru, împreună cu acel tînăr cu înfăţişare de fată travestită şi cu cîinele obosit.

Dumitru Dumitru revenise pe peronul hotelului, aşteptînd să se termine bizara ceremonie. Dinspre gara electrică ascunsă oraşului de un deal cu pini pitici se zăriră farurile unui automobil, apoi cîteva clipe totul se scufundă în întuneric. Se făcuse unsprezece. Piaţeta se acoperea lin de frunzele platanilor care alunecau în adierea vîntului de pe ramurile bătrîne.

— Cînd am ieşit din lagăr, zise Dumitru Dumitru, întorcîndu-se spre Tudor Cernat, cînd am ieşit din lagăr era tot ca acum, toamna, sfîrşit de septembrie, şi a trebuit să stau cîteva săptămîni într-o staţiune de odihnă, într-un fel de refacere. Nu ştiam nimic de fetiţă, nu mi se spusese nimic. Mi se ceruse să înţeleg că înainte de a ieşi în lume era necesar să capăt o înfăţişare mai omenească.

— Cum aţi ajuns la amintirile astea aici ? întrebă nedumerit Tudor Cernat.

— Stai să vezi, îl întrerupse Dumitru Dumitru.

— Au plecat toţi, îi anunţă secretarul ambasadei, bucuros că le poate da, în sfîrşit, o veste plăcută. Dar bunăvoinţa lui căzu şi de data aceasta nelalocul ei.

— De ce umbli, domnule, cu maieu cu mînecă lungă, ieşindu-ţi din manşete ? întrebă enervat brusc şi pe un ton apăsat Dumitru Dumitru. Parca-i fi tractorist, îţi mai lipseşte o cămaşă în carouri !

www.dacoromanica.ro

Secretarul se retrase spăsit, clătinînd din cap, cu aerul că se scuză, deşi în intenţia lui nu fusese asta.

— L-aţi jignit, interveni într-un tîrziu Tudor Cernat.

Mergeau din nou pe străzile cotropite de somnul acelei nopţi de septembrie la graniţa Olandei cu Belgia.

Dumitru Dumitru nu-i mai răspunse. Cobora, în amintire, cu geamantanul care îi fusese restituit la ieşirea din lagăr şi pe care nu-l deschisese să vadă dacă înăuntru era ceva sau nu, după cum n-avusese curajul sau curiozitatea elementară să se uite bine la geamantan, să vadă dacá este într-adevăr al lui.

— O să staţi în vila aceasta, îi spusese însoţitorul, şi sîntem siguri că o să vă refaceţi foarte repede. Mîine urmează să vă vedeţi cu tovarăşii, ca să stabiliţi împreună programul şi întîlnirea cu familia.

Însoţitorul n-avea de unde să ştie că familia nu mai exista şi că nici măcar geamantanul care îi fusese restituit şi pe care el n-avusese curajul — acesta era adevărul — să-l cerceteze mai atent nu era al lui, deşi semăna destul de bine cu valijoara pe care fusese lăsat să şi-o ia.

Vila, ocrotită de un gard înalt de stejar care îi amintea, cum n-ar fi vrut, locul unde îşi petrecuse mai bine de doi ani şi jumătate şi de care se despărţise numai cu o zi în urmă, fusese proprietatea unui demnitar antonescian, apoi, prin nu se ştie ce întîmplare, imediat după Eliberare, intrase în patrimoniul patriarhiei ; cîţiva ani după aceea, aparţinuse securităţii, în sfîrşit, acum, devenise casă de odihnă a judeţenei şi se bucura de un serviciu special. Era înconjurată de un parc întreţinut cu grijă, brazi înalţi mărgineau aleea venind de la poartă la peronul acoperit, iar poarta de stejar sculptat, cu un acoperiş de şindrilă, fusese ferecată în fier. Un fel de soră de ocrotire, sau aşa i se păruse lui în primul moment, îl conduse într-un apartament amenajat într-una din aripile dînd spre munţi, şi pe fereastra dormitorului cu mobilă grea, de stejar masiv, sculptat aparent grosolan, dar cu o vigoare din care nu lipsea ideea de rafinament, pe fereastra dormitorului, după ce sora trase storurile, zări din nou munţii lui şi crestele lor ninse subţire. Se înserа uşor, cerul se înveneţise, cum se întîmplă toamna, deasupra munţilor plutea o lumină verzuie, soarele se topise de mult după cul-

www.dacoromanica.ro

mile pleşuve pudrate de joaca acelei ninsori timpurii, în urma lui se tulbura o baltă de sînge, şi el văzu pe vîrful unui brad o veveriţă care parcă se odihnea cu capul pe o pernă de purpură.

— Să vă fac focul ? întrebă mai mult şoptit sora, şi el abia atunci o văzu, şi o secundă ochii lui stăruiră pe braţele ei goale şi albe şi pe sînii rotunzi, ascunşi de halatul alb, strîns pe talia ca o trestie. Dar numai o clipă, şi ea păru că înţelege străfulgerarea privirii lui şi ieşi repede, strecurat, fără să mai aştepte răspunsul.

Rămăsese în mijlocul camerei, cu geamantanul la picioare, însă nu mai avea putere să-l mişte din loc, să-l aşeze undeva, să caute în el. Se apropie de fereastră şi se lipi cu fruntea de geamul rece, dar cu ochii închişi.

O vreme nu mai veni nimeni să-l întrebe nimic, apoi cineva bătu la uşă încet, şi la invitaţia lui intră un tînăr destul de stîngaci, încît spuse repezit „Bună dimineaţa", deşi în casă se făcuse întuneric şi îi puse pe masă un teanc de ziare şi de reviste.

— A doua zi dimineaţa, continuă Dumitru Dumitru, ca şi cînd pînă atunci i-ar fi povestit totul amănunţit lui Tudor Cernat, însă acesta nu îndrăzni să-l mai întrerupă, a doua zi de dimineaţă am ieşit în curtea vilei şi m-am apropiat de poartă. Vroiam să ies afară pe străzile staţiunii. M-am apropiat de poartă şi n-am avut curajul să ies. M-am întors din faţa ei şi am refăcut drumul, de cîteva ori, apoi am pus mîna pe clanţă, am deschis poarta, şi o clipă am rămas în rama ei. Nu era absolut nimeni, era şi de dimineaţă, nu mă vedea nimeni, însă iar n-am avut curajul să ies în stradă : era prima zi de cînd eram liber şi nu-mi venea să cred, şi poarta semăna, sau mi se părea mie că semăna, cu poarta aceea pe care ieşisem cu numai douăzeci şi patru de ore mai înainte şi pe care nu ieşisem niciodată singur, ci numai în grup, şi grupul însoţit de sentinele. M-am întors din nou şi repede înapoi, şi am pornit iarăşi spre poartă, voiam să verific încă o dată că nu mă opreşte nimeni, că sînt într-adevăr liber şi singur, şi pot să ies pe poartă cînd vreau eu. Cred că am făcut drumul acesta de peste o sută de ori. Cînd am ieşit, în sfîrşit, se făcuse şapte şi jumătate sau opt. Cum cobo-

www.dacoromanica.ro

ram panta care unea vila cu strada principală a staţiunii, într-un fel de răscruce, m-am întîlnit cu femeia aceea despre care ţi-am mai vorbit. Îţi aminteşti ? Mă urmăreşti ?

— Da, zise Tudor Cernat, deşi adevărul era numai pe jumătate.

Oraşul se scufundase în întuneric, cerul se făcuse de smoală, stelele păreau să fi fost înghiţite de duhul nopţii, undeva departe se auzea un vuiet stins, ca o respiraţie profundă a unui uriaş, vîntul legăna ritmic crengile platanilor, se răcorea, iar paşii lor răsunau sec, înfundat, pe trotuarele din dale de piatră lustruită de timp, dar şi de spălatul cu săpun şi cu detergenţi.

Se auzea liniştea cutreierînd străzile pustii, parcă s-ar fi tîrît bolnavă, şi continuu respiraţia aceea profundă şi îndepărtată.

Dumitru Dumitru era un bărbat mai mult scund, cu umeri înguşti, însă ridicaţi, şi pieptul bombat, aşa cum au absolvenţii liceelor militare, şi dealtfel în toată făptura lui era ceva milităros, dar nu cazon, nu dur, nu pietros, cu toate că sănătatea lui părea de piatră şi rezistenţa lui la fel. Avea o faţă ovală, cu trăsături evident bărbăteşti, dar parcă îndulcite, vag, de cineva, în ultima secundă a modelajului ; un nas acvilin dădea acestei feţe o asprime şi o severitate pe care numai licărul ochilor căprui, migdalaţi şi mereu încărcaţi de scînteia unei ironii neiertătoare, o mai atenuau. Hainele păreau turnate pe corpul lui bine proporţionat, cămăşile albe, imaculate în orice secundă, cu manşete şi gulere tari, cravate alese cu un gust indiscutabil colorau discret ţinuta lui vestimentară şi se putea bănui că îi place să se ştie admirat şi din acest punct de vedere.

Tudor Cernat îl urmărea cum calcă, sănătos, dar elastic, avea în mersul lui ceva deosebit, în general mişcarea lui părea şlefuită îndelung, o robusteţe care se reţinea ea însăşi în limitele unei sportivităţi de elită dădea fiecărui gest al său o anume distincţie.

„Şi cînd te gîndeşti, îşi spunea în sinea lui Tudor Cernat, că e fiu de ţăran, de ţăran sărac în toată puterea cuvîntului, al şaptelea din unsprezece copii crescuţi cu

www.dacoromanica.ro

mămăligă pe niște coaste pustii, undeva, sub munții Olteniei !"

— La răscrucea aia fusese pusă un fel de tarabă de piatră, pe care țăranii își așezau marfa în zilele așa-zise de tîrg. Ce puteau ei vinde ? Mere, poame uscate, prune vinete, dracu mai știe ce, ouă, în sfîrșit, vai de capul lor. Îți poți închipui, dacă pentru ei un sac de porumb valora atît încît un țăran de pe Valea Cernei, căruia i-am dat drumul fiindcă fusese arestat fără dovezi, numai pe presupunerea că avea armă, țăranul ăsta nu găsea alt argument ca să i se dea drumul decît faptul că lăsase la moară un sac cu porumb și dacă mai sta unde era însemna că sacul trăgea apă și mucegăia porumbul. Noi aplicam drastic lupta de clasă, iar el n-avea alt ideal decît să salveze un sac de porumb. Nu pe el să se salveze, înțelegi ? Ci sacul de porumb. Și culmea, m-am întîlnit cu el în lagăr, la un an și ceva după ce i-am dat eu drumul.

Din urmă îi ajunsese secretarul ambasadei, care părea să-i fi căutat prin tot orașul.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă scurt Dumitru Dumitru în glasul căruia se simțea iar iritarea.

— Au telefonat de la oficiu că sînteți chemați în țară, urgent. La dumneavoastră amîndoi s-a făcut referirea.

— Și cînd putem să plecăm ? întrebă brusc îngrijorat Tudor Cernat.

— Mîine seară, la 18, este un avion românesc de la Amsterdam.

În holul hotelului nu mai era nimeni, la recepție dormită într-un fotoliu o fată de vreo optsprezece ani, blondă, cu părul de aur revărsat în valuri pe umerii mici și rotunzi, în blugi cusuți cu flori de cîmp în toate culorile, învelită cu un fel de poncio în carouri mari albe și roșii.

Dumitru Dumitru se opri o secundă cu privirea asupra ei. Fata surîdea în somn unei amintiri sau unei întîmplări de vis.

— Am rezolvat toate problemele, zise secretarul, am ridicat și pașapoartele, sîntem în ordine, mîine la nouă vine o mașină să ne ia, aveți timp să mai treceți și pe la magazinul de jucării. E un magazin celebru în Olanda !

www.dacoromanica.ro

Tudor Cernat vru să-l oprească, dar nu mai avu timp, și secretarul, în devotamentul lui orb, apucă să vorbească pînă la capăt.

Dumitru Dumitru se întoarse brusc spre lift și apăsă nervos pe butonul de chemare.

— Nu mi-ai terminat povestea cu tejgheaua, zise Tudor Cernat, încercînd să-l distragă de la gîndurile pe care le bănuia.

— Să-mi aduci aminte mîine în avion. E o poveste mai lungă, acum sînt obosit.

Cînd ajunseră pe culoarul etajului pe care se aflau camerele lor, Dumitru Dumitru îi dădu mîna cu același fel de a fi, mai mult sportiv decît milităros.

— Noapte bună. Să știi că mie îmi convine foarte mult plecarea asta precipitată. Mă plictisisem, ți-am mai spus. Ești îngrijorat ?

— Nu. Nu chiar atît de tare. Bănuiesc că poate fi vorba și de GRUP-ul meu, acolo nu se termină niciodată problemele și tot timpul „arde".

Zîmbea silit, pentru că, de fapt, în sinea lui era într-adevăr îngrijorat și nu știa cum să-și împartă gîndurile între GRUP și familie. Dar nu reușea să-și imagineze ce i s-ar fi putut întîmpla familiei.

— N-ai nici un fel de detalii ? îl întrebă el pe secretar cînd acesta veni să-i aducă pașaportul a doua zi, dimineața.

— Nu, răspunse acesta. Aflăm la oficiu.

Însă nici acolo nu reușiră să afle mai mult, și seara avionul de Amsterdam decolă cu ei la bord. Îi despărțeau trei ore de casă, pentru că, oricum, în capitală aveau să afle despre ce era vorba.

Avionul zbura la peste unsprezece mii de metri altitudine, sub aripile lui o mare de nori fumurii și răi, deasupra un cer de cristal, săgetat în răstimpuri de reactoare care se pierdeau ca niște stele căzătoare.

Dumitru Dumitru revedea tejgheaua de piatră și, în spatele ei, țăranca aceea bătrînă legată la cap cu o broboadă de lînă săină, bătînd mărunt din picioarele încălțate cu opinci scorojite. Dimineața era frig, aerul sticlea, și din gură îi ieșeau aburi ca niște caiere albe. Pe tejgheaua de piatră țăranca întinsese un ziar, iar deasupra

www.dacoromanica.ro

lui, în cornete deschise, seminţe prăjite, de dovleac. Trei sau patru cornete răsucite tot din hîrtie de ziar.

— Merge negoţul ? întrebase el dintr-un impuls pe care nu şi-l putuse controla şi pe care, pe urmă, îl regretase dureros, căci ce negoţ putea fi acela cu trei sau patru cornete de seminţe de dovleac, dacă nu ipostaza unei cumplite sărăcii, care o mînase pe biata bătrînă să tremure în aşteptarea celor douăzeci şi cinci de bani cît putea să ceară pe un cornet ?!

— Merge, răspunse bătrîna, veselă că se interesa, totuşi, cineva de soarta ei. Merge, am vîndut vreo cîteva cornete, însă mă supără un afurisit de piţigoi foarte obraznic, şi cu mîna alungă chiar în acea clipă o pasăre pricăjită dar vicleană care o pîndea dintr-un anin apropiat, şi cum o vedea că întoarce capul, se şi repezea pe hîrtia de pe tejghea şi fura o sămînţă dintr-un cornet. Mă fură, fir-ar al Necuratului, mă fură mereu, de azi dimineaţă, trebuie să stau numai cu ochii pe el !

Piţigoiul se legăna viclean pe crenguţa de anin, jumătate ascuns de frunze, şi, cu capul lăsat într-o parte, urmărea cu un singur ochi mişcările bătrînei, gata să se repeadă din nou să fure o sămînţă pe care, în zbor, o pierdea, căci pentru el era grea, dar pesemne că şi lui îi era foame.

— E foarte obraznic, mai zise bătrîna, şi Dumitru Dumitru băgă mîna în buzunar, cu gîndul să cumpere toate cornetele şi să o trimită pe bătrînă acasă.

„Ce negoţ !! îşi zise el, căutînd absent în buzunarele hainei. Ameninţat de un piţigoi !!“

Bătrîna semăna foarte bine cu maică-sa, sau aşa i se părea lui atunci, însă la întoarcere, urmărit de imaginea bătrînei, îşi dădu seama că era numai o impresie, pentru că ţăranii, pînă la urmă, şi nu numai la prima vedere, seamănă toţi între ei. Îi aseamănă sărăcia.

Căuta şi nu găsea nici un ban, şi o clipă fu nedumerit, dar îşi aduse aminte că nici nu putea să aibă vreun ban asupra lui.

Se întoarse brusc, fără să-i mai spună ceva femeii, şi reintră, umilit, pe porţile de stejar ale vilei.

— Zburăm deasupra Vienei — în dreapta, sub aripa navei noastre, Viena !

www.dacoromanica.ro

Difuzoarele nu funcționau perfect, *stewardesa* mai spuse ceva, dar hîrîitul difuzorului o acoperi, și lui Tudor Cernat i se păru că aude vocea de gramofon a amfitrionului din cărucior : „Am ra-tat clipa..."

Avionul viră brutal la dreapta și vocea *stewardesei* se auzi din nou, de data asta clar :

— Peste treizeci de minute intrăm în România !

Avionul era un Charter, IL-18, obosit, și părea că se tîrăște deasupra mării norilor fumurii, motoarele făceau un zgomot de valțuri de moară, podeaua vibra ritmic și, din cînd în cînd, aparatul întreg se scutura nervos, ca și cînd ar fi coborît, ca un cărucior, pe o scară, sistemele de aerisire erau în cea mai mare parte blocate, și în salon se făcuse frig bine, deși ei se aflau în compartimentul așa-zis oficial, din coadă, iar împreună cu ei mai călătoreau încă două persoane, și însoțitorul navei, un băiat destul de tînăr, sub treizeci de ani, căruia se observa că nu-i surîdea deloc serviciul, și mereu controla anunțurile *stewardesei* cu ceasul, să vadă dacă într-adevăr zborul lor se încadrează în orariul stabilit.

În spatele însoțitorului, înfofolit într-un pled ușor, de culoarea cămilei, stătea ghemuit și părînd că doarme un bătrînel cu mustața muscă, albă ca și părul ieșind în zulufi de sub o băscuță bleumarin. Dumitru Dumitru avu impresia că este un medic celebru, internist de renume mondial, la care și el ajunsese odată, mai demult, cînd încă nu aflase tot adevărul despre familia lui și mai ales despre fetiță. Acesta — dacă era el — îl primise cu o bunăvoință excesivă, îl cercetase cu atenție, îi ceruse un număr însemnat de analize, el le făcuse și venise din nou, medicul citise analizele fără măcar să clipească, apoi, destul de sec, îi spusese că deocamdată totul pare să se afle în ordine, lui nerămînîndu-i să-i recomande decît liniște.

„— O mai îndelungată perioadă de liniște, undeva la munte, într-o stațiune, în sfîrșit, așa cum se întîmp'ă în cazurile acestea, după o detenție mai dură, sigur și cu un *stress* mai accentuat. Toată chestiunea este o chestiune de timp."

„— De timp ?" întrebase ironic Dumitru Dumitru.

www.dacoromanica.ro

„— Da, de timp, timpul, în asemenea cazuri, rezolvă mai mult decît doctorii şi medicamentele, el cicatrizează cu o artă pe care omul, deocamdată, nu o poate egala."

Părea stinjenit de discuţie, sau nu înţelegea exact sensul replicii pacientului său. Se ridicase de pe scaunul din faţa biroului elegant şi dădea vădite semne de nerăbdare, consultaţia, ar fi vrut el să lase să se înţeleagă, se terminase, discuţia îşi depăşea obiectul, el nu era decît un internist, chiar dacă celebru, pe el îl interesa condiţia biologică a individului din cabinetul său, nu vedea nici un sens în continuarea unui dialog fără trimiteri la analize şi metabolism, în sfîrşit, dacă pacientul dorea să afle şi alte amănunte privind starea exactă a sănătăţii sale la acea oră el i le putea furniza, deşi nu credea necesar — bolnavul, în fond, nu trebuie să ştie întotdeauna totul, iar în cazul acesta nici nu erau prea mari secretele.

Acum se ghemuise în pledul de cămilă cu un aer de satisfacţie pe faţa pe care somnul nu vroia încă să-şi pună pecetea. Sub mustăcioara albă, care făcea şi mai pregnant aerul său de om satisfăcut şi împăcat cu sine şi cu condiţia sa, înflorea furişat un zîmbet viclean, şi dădea chipului său ceva din mutrişoara unui şoricel la pîndă, dar cu burta plină.

Dumitru Dumitru îl vedea în cabinetul elegant, cu tablouri preţioase pe pereţii în calcio-vecchio, cu un casetofon — pe atunci o raritate — pus să susure o melodie italiană ca o rugăciune, iar el răsucind stiloul de aur cu o plăcere de bijutier şlefuitor. Fusese, pe timpuri, proprietarul spitalului în care acum era director, fără să i se schimbe prea mult condiţia de patron al aceluiaşi personal, medici şi surori şi laboranţi şi oameni de serviciu, o clădire ultramodernă imediat după război şi înzestrată şi acum cu aparatură la zi, situată într-unul din cartierele cele mai liniştite ale capitalei, pe care o domina cu turnurile ei de bastion adaptat la rigorile arhitecturii funcţionale.

„— Nu-mi rămîne, deci, insistase tot ironic Dumitru Dumitru, decît să mă supun timpului, ca unui medic."

Doctorul ridicase braţele, dîndu-i să înţeleagă că tot ce depindea de el era să-i întărească această recomandare aparent elementară.

www.dacoromanica.ro

La ieşirea din cabinet îl aştepta acelaşi tovarăş care de cîteva zile se ocupa de el îndeaproape, cu sarcina de a-i înlesni condiţiile de refacere şi, evident, întîlnirea cu familia, mai exact cu fetiţa, căci despre divorţul precipitat al soţiei i se spusese chiar de a doua zi, iar el îl bănuise încă din lagăr.

— Să mergem la vilă, începuse însoţitorul său, un individ cu un fel de a fi mereu circumspect şi suspicios şi mereu stînjenit, gata de fiecare dată să-i ghicească cea mai neînsemnată dorinţă, dar şi să preîntîmpine, parcă, aceeaşi neînsemnată dorinţă, atrăgînd, poate, altele după ea.

— Sper că astăzi reuşim să ieşim din carantina asta şi să-mi caut fetiţa!

— Sigur, confirmase precipitat însoţitorul, rezolvăm, însă acest „rezolvăm" i se păru lui Dumitru Dumitru o stupiditate, cum adică „rezolvăm"? Termenul intrase în limbajul activiştilor ca un automatism, ca şi acela de „necazuri" sau de „necaz".

„— Stăm bine, ţi se replica stereotipic, stăm destul de bine", ceea ce însemna o atenuare a certitudinii de la început, apoi urma acel exasperant „însă mai avem şi unele necazuri, ştiţi", iar „unele necazuri" erau, printre altele, chiar neîndeplinirea obligaţiilor sau, în cazuri mai bune, îndeplinirea lor sub limitele stabilite şi asumate nu o dată cu un entuziasm care n-ar mai fi putut presupune automatismul acestui termen nesuferit lui Dumitru Dumitru.

„— Nu puteţi, măi fraţilor — se enervase el odată pe un şantier plin de lozinci mobilizatoare şi de grafice cu angajamente planificate riguros, dar rămas mult în urma acelor grafice —, să-mi spuneţi clar, de la început, că nu v-aţi făcut datoria şi că vă pricepeţi mai bine la vopsit pancarte cu lozinci şi la desenat grafice, decît la treaba concretă, în loc să-mi tot scoateţi ochii cu formula asta nenorocită că mai aveţi şi «unele necazuri»? !"

„— Am ieşit bine din iarnă, zicea un director de fermă, am ieşit, continua el înflăcărîndu-se, chiar foarte bine, însă imediat după aceea am avut un necaz, ne-au murit toţi mieii..."

www.dacoromanica.ro

„— Altfel, se enervase iar Dumitru Dumitru — se enerva uşor şi repede de la o vreme, şi îşi dădea şi el seama că nu-şi mai poate stăpîni nervii —, altfel aţi ieşit chiar foarte bine din iarnă, sigur că da. Dacă ieşeaţi mai prost însemna că trebuia să fi murit şi tu, care eşti director, şi care nu te mai poţi opri în şedinţe să vorbeşti şi să te baţi cu pumnul în piept în numele luptei de clasă !“

„— Dar rezolvăm“, încercase directorul...

„— Ce rezolvăm ?“ întrebase Dumitru Dumitru.

Îşi ieşise din fire şi începuse să strige.

La regiune, primul-secretar căuta să-i amintească destul de des faptul că stilul său de muncă ridică unele probleme şi tovarăşii au început să se plîngă...

Stătea cu ochii pironiţi pe chipul de şoricel fericit al doctorului şi aştepta să-l surprindă clipind, pentru că era clar că nu dormea, numai se prefăcea.

Motoarele avionului torceau mărunt acum, viteza fusese redusă simţitor, pluteau ca într-o coborîre lină, în salonul mic şi destul de cochet pătrunsese nu se ştia de unde un curent viu de aer rece, se simţea în urechi o presiune din ce în ce mai apăsătoare, însoţitorul navei îşi tot aşeza nişte lucruri într-o servietă burduşită, de după perdeaua care ascundea uşa se ivise o *stewardesă* care parcă îi număra încă o dată, difuzorul hîrîi iar ceva ce evident nu se putu înţelege şi fata se văzu obligată să repete :

— Ne pregătim să coborîm, vă rugăm să vă puneţi centurile, şi zîmbi silit, cu o profesionalitate care era vizibil trădată de crisparea pe care o dă oricărui chip o migrenă.

Dumitru Dumitru se întoarse spre tovarăşul său, dar acesta adormise şi pesemne că visa, căci primele lui cuvinte continuau, se pare, un dialog :

— Nu se poate, tovarăşe, nu se mai poate, suspiciunea aceasta mă urmăreşte de cîteva luni bune, e greu să lucrezi, în astfel de condiţii, nu poţi sta calm cînd ştii că mereu se iau referinţe despre tine şi mereu eşti analizat fără să fii de faţă şi fără să ţi se spună...

www.dacoromanica.ro

— Cine te analizează, Tudore? se amuză în primele clipe Dumitru Dumitru.

— Scuzați-mă, se simți dator, stinjenit, să se explice Tudor Cernat. Mă apropii de casă și de probleme și de griji și pesemne că am visat ceva.

Își legă neîndemînatec centura, chinuindu-se să strîngă catarama de aluminiu și, sfîrșind, oftă, dar nu din cauza acestui mare efort, și Dumitru înțelese.

Pe scaunul din fața lor se agita cel de-al patrulea pasager al salonului, o femeie, care și ea dormise pînă atunci și care la urcarea lor în avion se afla instalata și ascunsă de o revistă de modă.

— Doriți ceva? o întrebase *stewardesa,* revenind în salon, cu intenția, parcă, de a-i număra din nou, căci iar se uita atent peste ei, iar ei, în afară de însoțitor, nu erau decît patru.

— Nu, nu-mi găseam gazetele, îmi alunecaseră sub scaun, mulțumesc...

Stewardesa ieși, avionul se înclină spre dreapta, sub aripile lui izbucniră ca o nouă constelație luminile Bucureștiului, o lună de aramă spînzura, undeva, spre sud, pe fața ei treceau repede scamele unor nori deșirați în adierea vîntului tomnatec, prin hublouri se vazură turnurile de control ale aeroportului, nava traversă șoseaua ca un fulger, la nivelul plutelor, părînd că se agață în ele, pista de beton veni spre ei cu o viteză amețitoare, și Dumitru Dumitru închise instinctiv ochii.

Își încleștase mîinile pe brațele de metal ale fotoliului și, o secundă sau două, avu impresia că se ridicase în mîini de pe scaun, așteptînd și încercînd să evite impactul cu betonul pistei. Dar nava alunecă lin, și roțile rulară ca un automobil în plină viteză pe o autostradă.

— Am ajuns, zise Tudor Cernat, sînt curios dacă ne așteaptă cineva, măcar dacă i-ar fi anunțat pe ai mei...

Vorbea privind iscoditor prin hublou balcoanele aeroportului inundate de reflectoare. Nu se vedea, sau deocamdată nu vedea el pe nimeni, pe balustradele balcoanelor nu stătea rezemat nimeni, și chiar nu era nimeni, căci avionul fusese oprit astfel încît privirile puteau cuprinde nestingherite clădirea întreagă a aeroportului.

www.dacoromanica.ro

— Nu i-or fi anunţat, încercă un răspuns Dumitru Dumitru.

Pe el nu-l aştepta nimeni, nu avea cine să-l aştepte, în afara tovarăşilor de la judeţeană, or aceasta se afla destul de departe de capitală, şi deci nu se putea pune problema sa vină cineva special pentru el.

Îşi dezlegară centurile grăbiţi. *Stewardesa,* care renunţase să-i mai privească atît de neglijent ostentativ, trase perdeaua, pe scări se vedeau coborînd turişti olandezi gălagioşi şi bine dispuşi, medicul celebru se pregătea şi el sa iasă din salon cu pledul de păr de cămilă împăturit cu grijă în braţe, fără nici un alt fel de bagaj de mînă, ferindu-se să dea ochii cu cei din jur, deşi nu se putea să nu-l fi recunoscut pe Dumitru Dumitru, însoţitorul îndesa iar, nemulţumit, în servieta burduşită, aceleaşi lucruri cărora nu le mai găsea locul, Tudor Cernat se lipi de tovarăşul sau şi, şoptit, la ureche, îi atrase atenţia asupra femeii din faţa lor.

Aceasta îşi pusese pe umeri o mantie albă, legată strîns sub bărbie cu un şnur, iar acum îşi aranja în oglinda fixată pe peretele din faţa ei o pălărioară din fetru alb cu o panglică enormă, galbenă, înnodată sub un trandafir bătut, tot galben.

Îşi răsucea însă mereu capul cînd într-o parte, cînd într-alta, a tfel încît nici unul din ei nu reuşiră sa-i vadă faţa.

— Poftiţi, îi invită *stewardesa,* căci rămăseseră ultimii, tovarăşul Dumitru Dumitru, sînteţi aşteptat în salonul aeroportului.

Acesta tresări, surprins de neaşteptatul anunţ, şi se întoarse întrebător spre Tudor Cernat. Atunci se răsuci brusc, către ei, şi femeia din faţa lor şi, în primul moment, Dumitru Dumitru crezu că o recunoaşte, însă numai în primul moment, şi deşi femeia înclină capul în semn de salut, cu un zîmbet de nesiguranţă pe buze, el nu schiţă nici un gest din care s-ar fi putut deduce că imaginea ei îi spune, fie şi vag, ceva.

Dar femeia nu mai aşteptă ca el să închidă în el acest moment care nu-i spunea nimic, şi întinzînd mîna se recomandă cu tristeţea constatării că nu mai era recunoscută : Ruxandra Mărăcineanu !

www.dacoromanica.ro

Capitolul II

VARA LUI 195... TRECUSE TULBURE, CU PLOI CARE NU se mai sfîrşeau, ploua de dimineaţa şi pînă seara, şi noaptea la fel, norii stăteau nemişcaţi deasupra Văii Cernei, nu bătea vîntul, nu adia nici o undă de răcoare, o pîclă umedă se lăţise peste dealurile vineţii, pămîntul răsufla greu mustind de apă pînă şi în locurile pietroase, fîntînile se umpluseră pînă la ghizdurile de lemn putrezit, nu era nici frig, nu era nici cald, ploua în neştire, încît nici nu mai ştiai dacă ploaia venea din cer sau izbucnea din adîncurile desfundate, din firele de iarbă, din crengile înnegrite ale pomilor, din frunzele porumburilor răsucite, din steiurile de piatră.

Dumitru Dumitru, abia instalat în funcţia de prim-secretar al unui raion de sub munţii Cernei, convocase o şedinţă de birou şi aştepta să fie anunţat că s-au strîns toţi. Sediul raionului de partid se afla în casa unui fost avocat liberal, naţionalizată în ultimul moment cînd îşi dăduseră seama că nici o clădire din orăşelul acela nu corespundea din nici un punct de vedere importantei misiuni. Avocatul, după ce făcuse nenumărate plîngeri şi intervenţii, toate respinse, evident, fusese chemat într-o după-amiază la comandantul securităţii locale şi i se atrăsese atenţia să nu mai deranjeze tovarăşii cu petiţiile lui şi să înţeleagă că hotărîrea de naţionalizare este definitivă şi, pînă a doua zi dimineaţa, casa să fie eliberată.

— Bine, încercase avocatul o ultimă lămurire, dar unde să mă mut, am familie, am o fată care învaţă la liceu, am lucruri, am muncit o viaţă întreagă, am cărţile

www.dacoromanica.ro

mele de avocat, unde să mă duc cu toate acestea pînă mîine dimineaţă ?

— Nu e treaba noastră să ne ocupăm de mutarea ta, zisese sec ofiţerul, şi îi atrăsese din nou atenţia că pînă a doua zi dimineaţa casa să fie liberă.

Firește, pînă a doua zi dimineaţa casa era evacuată, dar şi cu sprijinul acelui ofiţer care aşteptase pînă pe la nouă seara, cînd, văzînd că nu se petrece nimic din care s-ar fi putut deduce preocuparea avocatului de a-şi strînge, măcar, lucrurile, venise însoţit de o parte din activul raionului şi de tineri din organizaţia orăşelului. În cîteva ore, mobile, lăzi cu lucruri înghesuite la nimereală, tablouri, veselă, plăpumi şi macate, haine de tot felul, perne, covoare, cărţile din biblioteca avocatului, multe din ele însă — spre surprinderea lui Dumitru Dumitru, sosit pe la unu noaptea, să asiste şi el la evacuarea forţată — numai cotoare aurite, ca să umple rafturile şi să strălucească, luînd ochii clienţilor, ţărani de pe Valea Luncavăţului şi a Tărîiei şi a Cernei, cu procese mărunte de mejdini nelămurite din moşi-strămoşi şi cu cotropiri de curele pe coastele vecine cu moşia Surdunoaicăi —, în cîteva ore toată strînsura avocatului Aristide Mărăcineanu, după o viaţă de alergătură şi de oratorie electorală şi avocăţească, după mii şi mii de pledoarii năucitoare pentru bieţii ţărani, ce nu mai ştiau dacă cel pe care îl plătiseră să le susţină cauza în procese ce nu se mai terminau îi apără într-adevăr sau îi vinde sub nasul lor şi sub ochii lor celuilalt avocat, ţărănistul, tot ceea ce strînsese acesta „în mai bine de treizeci de ani de muncă, domnule ofiţer, tovarăşe dragă, fiindcă eu n-am ştiut ce este odihna şi nici ce este sărbătoarea, şi nimeni n-a ştiut cînd am pus eu capul jos şi cînd m-am sculat", toată această strînsură se afla acum în stradă, dincolo de porţile cu lei de piatră culcaţi pe burtă şi ţinînd stîlpii porţii cu labele dinainte şi cu unghiile înfipte în globurile de deasupra stîlpilor.

— Unde mă duc eu acum, unde mă duc eu acum noaptea ? întreba avocatul în dreapta şi în stînga mulţimea sculată din somn de tevatura evacuării forţate şi venită să asiste la spectacolul încărcării lucrurilor într-un camion vechi şi cam prăpădit, adus nu se ştie de unde,

www.dacoromanica.ro

fiindcă în tot orăşelul nu exista nici o maşină, în afara celei a lui Mărăcineanu, un Ford cu mustăţi, albastru ca o cratiţă şi cu geamuri de celuloid, însă acesta nu mai mergea de mult, stătea sub un şopron, ocolit de stivele de lemne pentru iarnă.

— Unde mă duc eu acum ? se chinuia să afle un răspuns avocatul, cu obrajii neraşi şi parcă albiţi din senin, ca şi părul năclăit de sudoare şi pe care el încerca să şi-l smulgă în răstimpuri, cînd, obosit, lăsa împachetatul lucrurilor pe seama acelor străini şi se aşeza pe cîte un scaun în mijlocul încăperilor pînă venea cineva şi îl ruga să se ridice pentru că şi scaunul trebuia scos afară.

— Unde mă mut eu acum, tovarăşe ? ! întreba el răvăşit de această împrejurare neaşteptată şi de neînţeles, cînd lucrurile lui, averea lui, erau aruncate afară din casa lui, iar el nu avea nici o putere : pe el nu-l întreba nimeni nimic.

— Unde mă duc eu, acum ?! se oprise în faţa lui Dumitru Dumitru, iar acesta, îmbrăcat într-o haină de piele lungă, strînsă pe talia lui subţire, cu o şapcă tot de piele în cap, se uită lung la el, într-un fel întrebător şi pătrunzător, nu rău, nu duşmănos, calm dar adînc, şi avocatul păru că se linişteşte şi, ducîndu-şi mîinile la gură, parcă s-ar fi gîndit să-şi aducă aminte de ceva ce se pierduse în ceaţa timpului sau să se roage de ceva ce nu mai ţinea minte, iertarea unor amintiri care urcau spre el din ceaţa timpului — zise împăcat şi cuminte : Mă duc, nu e nevoie, mă duc, ne ducem la sora mea, sigur, însă înţelegeţi...

— Ruxandra ! strigă el cu un glas din care se scursese toată vlaga şi toată revolta, şi care nu mai avea în el nici un fel de ură, ci numai o undă de tînguire, cum au copiii cînd lasă să se înţeleagă că s-au resemnat să li se ia jucăria, un scîncet ridicol pentru un om trecut de cincizeci şi cinci de ani, pentru un bărbat în toată puterea cuvîntului, care trei decenii trecuse pe străzile mărunţului orăşel fără să dea bună ziua cuiva, cu capul sus, căutînd peste oamenii întîlniţi, umilindu-se în faţa lui, şi care nu se aplecase decît ca să intre în automobilul albastru, cu care pleca la judeţ sau la judecătoria de ocol, unde pleda, şi de care îl despărţeau doar două străzi, dar ţă-

www.dacoromanica.ro

ranii era bine să știe că el nu vine niciodată pe jos la procese, ci numai cu mașina. Arunca mănușile *glacé* deasupra volanului, sub geamul de celuloid, și trîntea portiera cu zgomot, apoi urca scările fără să se uite nici în dreapta, nici în stînga, printre șirurile de țărani așteptînd să le vină rîndul și să fie strigați de aprod.

— Ruxandra, mai scînci el, și dintre mormanele de mobilă și de lucruri aruncate în stradă la întîmplare și pe care tot la întîmplare le azvîrleau în camion acei tineri ce se amuzau ridicînd baloturile ca pe niște saci de nisip și trîntindu-le la fel sub privirile resemnate ale soției avocatului, o femeie odată foarte frumoasă, cu o față ca și cînd ar fi fost mereu arsă de soare, arămie, și cu ochii mari, verzi, deschiși cu un licăr de continuă mirare în lumina lor stinsă acum, o femeie înaltă și cu mîinile lungi, exprimînd în căderea lor, inertă și indiferentă, o detașare, o înstrăinare de tot ce se petrecea atunci sub ochii ei, și se petrecuse întotdeauna sub ochii ei, dintre baloturile improvizate veni lîngă avocat o fetiță de vreo doisprezece ani, semănînd izbitor cu mama ei și mai ales în felul de a privi lumea, ca din depărtare, străină și ea de tot ceea ce se întîmpla atunci în noaptea aceea acolo, cu aceeași piele arămie și aceleași mîini, parcă mai lungi decît ar fi fost firesc, și aceeași cădere inertă și indiferentă a lor, și aceiași ochi verzi imenși, deschiși parcă să privească lumea cu o continuă și nedezmințită uimire, cu fruntea bombată ușor și părul de culoarea castanei alunecînd mătăsos pe umerii mici și înguști.

Era trei sau patru noaptea, mai curînd patru, căci începuse să se țească pînza străvezie a zorilor, iar deasupra baloturilor din mijlocul străzii un bec vlăguit arunca o lumină gălbuie și tremurată și fetița se opri chiar sub pălăria aceea de lumină care făcea fața ei și mai arămie, iar ochii ei se uitau întrebător la avocat cu o nedumerire dureroasă, și avocatul întinse mîna să o aducă și mai în față, ca pe un argument viu al dramei lui, însă Dumitru Dumitru nu mai aștepta noua lui tînguire și se întoarse brusc spre ofițerul coordonator al evacuării și îl

www.dacoromanica.ro

întrebă scurt şi nervos, cu vocea aceea cu care putea oricînd să pară milităros şi lipsit de orice urmă de sentimente :

— Cît mai durează toată povestea asta, la care s-a strîns lumea albă şi noi dăm reprezentaţia ?

— În trei transporturi, de acum înainte, am terminat, raportă acesta îngrijorat, apoi, cînd Dumitru Dumitru îi întoarse supărat spatele, se repezi spre avocat şi, apucîndu-l de gulerul hainei, îl smuci către el.

— Unde te muţi, cetăţene, te-ai hotărît ?

— La sora mea, se grăbi acesta să răspundă, la sora mea, şi cu mîna stîngă strîngea fetiţa care asista indiferentă la tot şi care nici măcar nu tresărise la strigătul ofiţerului.

Biroul primului-secretar, instalat chiar în fostul birou al avocatului, păstrase de la acesta biblioteca masivă, de stejar cu uşile sculptate cu frunze de acant şi cu un fronton închipuind o femeie în togă legată la ochi şi ţinînd în mîini o balanţă în perfect echilibru, un fel de zeiţă păgînă a justiţiei de pe Valea Cernei.

Rafturile bibliotecii fuseseră burdușite de broşuri cu coperţi roşii şi de tomuri groase, legate în hîrtie pînzată, roşie, şi maro, şi albastră. Cineva le numerotase atent şi sîrguincios şi lipise pe cotoarele lor jumătăţi de etichete scrise mărunt cu cerneală roşie, încît biblioteca întreagă, fără geamuri, căci fuseseră sparte la evacuare, avea în ea un aer şcolăresc şi sărăcăcios. Biroul de lucru aparţinuse tot avocatului, şi pe faţa lui, cum intrai în încăpere, avusese sculptată aceeaşi zeiţă păgînă a justiţiei, dar aceasta nu se mai vedea, intendentul casei o răzuise cu o custură de tîmplărie înainte ca Dumitru Dumitru să mai apuce să intervină, aşa cum făcuse, apoi, cu biblioteca.

Peste tăblia biroului aşezaseră o catifea roşie, şi pe urmă cristalul rămas neatins, ca printr-o minune, ca şi oglinzile mari din holul de la intrare dînd spre scările de piatră cu lei.

Nici un tablou pe pereţii tapetaţi în culori stinse, frunze şi flori bizare şi trandafiri îmbobociţi, şi peste toate, mătasea prafului de aur scînteind în razele soarelui de toamnă, cînd Dumitru Dumitru trăgea perdelele grele şi draperiile de catifea vişinie.

www.dacoromanica.ro

Pe unul din pereți, o ramă de nuc lustruit, în care poate că se odihnise apa unei oglinzi, încadra, sub sticlă, o lozincă cu litere tăiate stîngaci cu foarfeca din hîrtie roșie și lipite pe fond alb : „Construim fără burghezie și împotriva ei". În spatele biroului reproducerea fotografiei acelui cunoscut conducător îmbrăcat militar, într-un costum simplu, fără nici un fel de decorații pe piept, fără însemnele aurite ale celui mai înalt grad pe care l-a dobîndit cineva vreodată în armată, doar cu vipușcă roșie la pantalonii largi, vîrîți în cizmele moi. Stătea în picioare, în fața unui birou modest care se ivea de după umărul său stîng, și ținea în mîna dreaptă, adusă spre piept, o pipă cu coada scurtă.

Înfățișarea lui era blîndă și chiar șăgalnică, căci în colțurile ochilor riduri mărunte făceau clipirea acestora binevoitoare și șugubeață, iar mustața, plină și sură, ca și tîmplele ca o coajă de mesteacăn bătrîn, omeneau și mai viu chipul său și îi dădeau o căldură ocrotitoare.

Fotografia era o reușită a genului, căci impresia era că bărbatul acela îmbrăcat militar vine spre tine sau te așteaptă pe tine, la el în birou, sau e gata să-ți spună ție ceva, sau continuă, cu tine, o convorbire caldă și plină de înțelepciune și de grijă față de tine ; era într-adevăr o mare reușită această fotografie, spre deosebire de bustul aceluiași personaj, așezat pe un piedestal în spatele și în stînga biroului lui Dumitru Dumitru. Era un bust comun, de gips lustruit, trăsăturile chipului, sigur cele arhicunoscute, dar nici un fel de pecete nu dădea acestui chip nici căldura, nici omenia, nici șăgălnicia pe care le respirau portretul fotografic.

Cînd intrai în sediu, urcînd scările spre hol, chiar pe peretele din fața scărilor, un mare tablou pictat al aceluiași personaj, o copie a reproducerii color din biroul lui Dumitru Dumitru, în ramă de aur bogată, de la vreo oglindă, iar rama agățată pe peretele îmbrăcat tot în pînză roșie, în așa fel înclinată încît, de la început, te întîmpina chipul blînd și sfătos și binevoitor al acelui bărbat îmbrăcat militar și cu pipa în căușul palmei drepte. Pictorul îi făcuse obrajii mai rumeni și îi albise și sprîncenele stufoase, iar ochii îi făcuse mai pă-

www.dacoromanica.ro

trunzători. În dreapta și în stînga tabloului pereții erau îmbrăcați în oglinzile vechiului hol al avocatului Aristide Mărăcineanu, și cum urcai scările, personajul acela te întîmpina din trei părți deodată, reflectat în oglinzile mari de cristal, iar deasupra tabloului, urarea binecunoscută adresată părintelui drag al popoarelor, și apoi numele bărbatului cu o privire atît de caldă și de ocrotitoare.

Dumitru Dumitru se plimba nervos, călcînd însă atent numai pe preșul îngust întins de la masa de lucru la ușă, așteptînd să se strîngă membrii biroului, și din cînd în cînd se oprea în fața ferestrelor și, trăgînd perdeaua la o parte, se uita, ferit, spre strada pustie. Ploua adormitor, într-un ropot stins și uniform, pe vechiul asfalt, în pantă ușoară, apa se scurgea continuu, ca și cînd ar fi fost o pînză de lac străveziu, cerul apăsător și cenușiu ținea sub el o lumină incertă, nu se putea ști dacă este seara sau dimineața, și aproape că și nopțile lumina era la fel, nu le mai puteai deosebi de zile, ploua cu o liniște înfricoșătoare, părea că nu avea să se mai sfîrșească niciodată. În încăpere stăruia un aer jilav, și chiar și hîrtiile de pe masă și din dosare se jilăviseră și cerneală parcă nu se mai usca niciodată, se mînjea mereu cum atingeai rîndul scris cu mîna, becul atîrnînd din tavan sub un abajur de sticlă înflorată stătea aprins fără încetare, dar și lumina lui era umedă parcă, se prelingea prin încapere uleioasă și murdară, abia izbutea să-l ajute pe Dumitru Dumitru să citească rapoartele activiștilor de pe teren, fiecare cu scrisul său chinuit și eliptic, scris de oameni neobișnuiți, pînă de curînd, cu tocul și cu hîrtia și cu povestitul în scris al atîtor situații ce se iveau necontenit, mai ales acum, în perioada colectivizării într-un raion de munte, împrăștiat pe dealuri și pe sub rîpe sărace și pustii de nisip și pe margini de ape cu lunci înguste și inundate în mai toate primăverile.

Nu trecuse nimeni pe stradă, iar în curtea raionului nu mai intrase nimeni, de mult, în afara acelui țăran de la Cornul Caprei, cu care se mai întîlnise de cîteva ori, în urmă cu un an de zile, nu mult după evacuarea avocatului și după instalarea sediului în casa aceasta. De la fereastră se vedea cămăruța pe care ei o zidiseră în colțul din stînga al curții spre a servi drept birou de infor-

www.dacoromanica.ro

maţii şi unde stătea permanent, un ofiţer de serviciu, cu o banderolă roşie pe braţ. Uşa acestui birou de informaţii era deschisă, în rama uşii, rezemat, ofiţerul de serviciu picotea ostenit, iar lîngă el, sub streaşina cît palma, abia ascuns de ploaie sau ascuns numai pe jumătate, căci din cînd în cînd se întorcea căutînd să-şi adăpostească, pe rînd, cînd un umăr, cînd altul, ţăranul de la Cornul Caprei.

Cineva bătu la uşă şi Dumitru Dumitru zise absent „intră", căci în acel moment ţăranul păru să răspundă cuiva de pe stradă — care poate că dăduse bună ziua. Prin faţa gheretei trecu un copil, o fetiţă, îmbrăcată într-un pardesiu vechi, odată gălbui, sau acum era gălbui. iar culoarea lui adevărată fusese alta, mai vie, un pardesiu scurt sau rămas mic, cu o glugă agăţată, în nasturi, de guler, ascunzîndu-i părul mătăsos castaniu scăpat în şuviţe sub ploaia îndesită, şi faţa intens bronzată arămiu. În picioare, fără ciorapi, deşi se apropia octombrie, nişte săndăluţe fără vîrfuri, de vară, albe, prea albe, ca şi cînd ar fi fost noi-nouţe. Fetiţa era destul de înaltă pentru vîrsta ei, căci nu putea să aibă mai mult de treisprezece ani, însă firavă şi cu mîinile atîrnîndu-i pe lîngă corpul subţire într-o cădere inertă, iar mersul ei era strecurat, păşea grijuliu, nu atingea trotuarul, aluneca, parcă, pe lacul transparent întins pe asfalt de ploaia sîcîitoare, mărunţă şi neostenită.

— Intră, repetă Dumitru Dumitru, şi în încăpere pătrunseră membrii biroului, fiecare cu cîte un carneţel alb în mînă şi creioane chimice vîrîte între foile carneţelului.

Dumitru Dumitru îşi luă şi el de pe birou un carnet şi un creion chimic, două dosare cu hîrtii, şi se aşeză în capul mesei lungi, îmbrăcată şi ea în catifea roşie şi înconjurată de şase scaune cu tăbliile şi spătarele înalte îmbrăcate în piele cu iniţialele A.M. scrijelate stufos în grosimea pielii în care fuseseră de asemenea, desenate, flori mari şi frunze.

Secretarii raionului, cu excepţia celui care răspundea de cadre, erau toţi tineri, nu trecuseră cu mai mult de un an sau doi de treizeci, însă feţele lor erau îmbătrînite, sau aşa îi întuneca lumina difuză, gălbuie, a becului spînzurînd sub abajurul de sticlă colorată.

www.dacoromanica.ro

În dreapta lui Dumitru Dumitru se aşezase, însă, cel mai în vîrstă dintre secretari, un bărbat care împlinise patruzeci de ani, cu tîmplele albite bine de tot şi cu barba căruntă, acoperind o faţă pătată, ciupită din loc în loc de vărsat. Se bărbierea rar şi avea tot timpul înfăţişarea omului care n-a mai dormit de o săptămînă, dacă nu şi mai bine. Ochii verzui, decoloraţi, jucau neîncrezători, ca nişte bobiţe sub pleoapele subţiri, mărginite de gene scurte şi rare.

Era un om mătăhălos, înalt şi spătos şi cu umeri puternici şi gîtul gros, revărsat peste gulerul cămăşii răsfrînte, dar capul era mult mai mic decît s-ar fi putut închipui la un asemenea trup, un cap lunguieţ, ţuguiat spre ceafă, însă faţa se lăţea spre bărbia ascuţită şi tăiată adînc exact unde unii oameni au o gropiţă iar tăietura se vindecase rău şi locul rămăsese vînăt, năpădit de fire gălbui şi încîlcite, greu de ras, încît mereu, cînd se bărbierea singur, Mihalache Dometie făcea să sîngereze vechea rană. Cînd se ridica în picioare trecea cu privirile peste toţi din jur şi de fiecare dată îşi punea mîinile în şold, părînd că se odihneşte, cum fac cei care cară poveri cu spinarea, îşi îndrepta necontenit şira spinării şi îşi pîrîia singur oasele. Zîmbea cu o mare bunăvoinţă pe faţa lui lată, cu ochii aceia mici şi spălăciţi ca două bobiţe, însă zîmbetul lui nu venea şi din suflet, era numai un fel de a se schimonosi faţa lui, încît părea zîmbet, şi atunci închidea ochii mici şi clipea des din ei, parcă l-ar fi rănit lumina. Vorbea mormăit şi monosilabic, rar deschidea gura să rotunjească o idee pînă la capăt, înţelesul vorbelor lui se închega din cuvinte separate între ele sau din propoziţiuni simple, numai începute, niciodată şi terminate, trebuia să ghiceşti ce vrea să spună, iar el lăsa intenţionat înţelesul la jumătate, să vadă dacă nu poate prinde ceva din graba de a intra în discuţie sau de a răspunde a celui întrebat.

— S-au strîns... ceva probleme... să v...dem... da... le dă... de c...păt la toate... începu el înainte ca primul-secretar să deschidă cum era şi firesc, şedinţa.

Nu vorbise cu nimeni, ţinea capul în pămînt, parcă şi-ar fi spus lui însuşi ce avea de spus, însă văzînd că

www.dacoromanica.ro

nimeni nu zice nimic, ridică fruntea, şi faţa lui se lăţi şi mai mult în acel zîmbet înşelător, care putea să însemne că l-a luat gura pe dinainte şi a început el, fără nici o cădere, discuţia, dar putea să însemne şi că el ştia dinainte nişte lucruri mai serioase, pe care nici ceilalţi şi nici primul-secretar nu le ştiau, şi zîmbetul lui nu era decît masca secretului său şi atuul său încă de la începutul şedinţei, pentru că secretul acela s-ar fi putut să-i privească chiar şi pe unii membri ai biroului. Avea şi el un dosar la îndemînă, un dosar destul de burdușit şi, cu mîinile mari, ca nişte lopeţi, cu unghiile tăiate din carne şi sîngerii, se juca pe coperţile dosarului.

Ceilalţi secretari erau toţi tineri, cine i-ar fi privit, căutînd să ghicească destinul lor de pînă atunci, greu şi-ar fi putut închipui o biografie bogată, feţele lor, deşi întunecate de o oboseală care le pătrunsese parcă pentru totdeauna în oase şi în pielea obrajilor, răzbind în afară ca o paloare vineţie, încercănîndu-le adînc ochii tulburi de nesomn, feţele lor erau totuşi ale unor oameni foarte tineri, care nu avuseseră şansa să rîdă la timp şi nici să se copilărească la timp, iar acum li se părea prea tîrziu, şi chiar şi era prea tîrziu. Griji peste puterile lor şi peste înţelegerea lor uneori, încercări la care nu avuseseră cum să se gîndească vreodată şi la care nu se aşteptaseră şi obligaţia aceea continuă de a spune pe nerăsuflate şi scurt „da" sau „nu", în faţa unor situaţii pe care nici cei mai vîrstnici ca ei nu le mai întîlniseră, şi chiar frica de a nu greşi şi de a plăti, uneori, chiar cu viaţa, toate acestea îi îmbătrîniseră brusc şi pe unii îi albiseră brusc, şi le dăduseră o înfăţişare care ascundea vîrsta lor adevărată, păreau mereu oameni între două vîrste, nici bătrîni, nici tineri.

Nimeni nu se gîndea la ei dacă au familie sau dacă trebuie să-şi întemeieze o familie, dacă au o casă sau ei se află într-o continuă deplasare pe teren, dacă îi aşteaptă cineva, sau numai ei aşteaptă fără încetare lumea la audienţe şi la nesfîrşite şedinţe, dacă au părinţi şi fraţi şi surori şi dacă aceştia sînt în viaţă sau nu, nimeni, dar absolut nimeni nu se gîndea la ei ca la nişte oameni aşezaţi, care se îngrijesc şi ei, ca toată lumea, că vine iarna şi că le trebuie lemne de foc şi o cameră încălzită, dacă

www.dacoromanica.ro

nu o casă, nimeni nu se gîndea că sînt şi ei oameni şi că s-ar putea să se îmbolnăvească, alergînd şi grăbindu-se fără încetare, uitînd să mănînce cu zilele, plouaţi prin sate prin care nimeni nu se înghesuia să le deschidă uşa, neprimeniţi cu săptămînile, aţipind pe colţul meselor în fostele primării sau în sediile abia încropite prin case neprimitoare.

Dumitru Dumitru se uita la ei şi încerca el însuşi să-şi dea seama care mai este puterea lor şi rezistenţa lor, erau totuşi nişte oameni şi ei, nişte oameni tineri, alţii, la vîrsta lor, abia încep să se gîndească să-şi facă un viitor, şi stau încă nehotărîţi, neştiind în ce parte să o apuce. Secretarii aceştia făcuseră, unii, războiul, voluntari, şi fuseseră răniţi la Budapesta şi în Tatra, cum erau cei doi din stînga lui Dumitru, a căror meserie de bază era de motorişti la batozele de treierat; lucraseră de la şaisprezece ani pe o moşie lîngă Dunăre, şi se înscriseseră în partid imediat după 23 August, întemeiaseră o celulă, apoi plecaseră voluntari, se întorseseră pe şantierul de la Bumbeşti-Livezeni pentru că nu mai avuseseră unde să se întoarcă, fuseseră citaţi pe ordin de zi de către comandantul şantierului, înscrişi fulger la o şcoală de activişti, lucraseră ca instructori la o judeţeană din cîmpie, iar de un an, amîndoi, trimişi odată cu Dumitru Dumitru să pună ordine în acest raion de munte, uitat şi părăsit pînă şi de Dumnezeu.

Pentru ei, Dumitru Dumitru, care nu era mai în vîrstă ca ei decît cu trei ani, era mai mult decît primul lor secretar, el reprezenta propria lor dovadă de identitate, singura lor referinţă intimă, nu aveau pe nimeni altul al lor, sau nu mai aveau, deocamdată, şi era limpede că undeva, în cele mai ascunse şi nebănuite cute ale sufletului lor, ei simţeau nevoia să-i împărtăşească cuiva numai al lor, şi cu siguranţa că rămîne ca şi cînd n-ar fi fost spuse nimănui, un gînd, o întrebare chinuitoare, o suferinţă de care poate că şi lor le era frică, iar cînd erau obosiţi peste măsură şi timpul de somn nu le mai ajungea nici cît le ajunsese pînă atunci, acele patru sau rareori cinci ore de somn, întrerupte de telefoane şi de chemări neprevăzute şi de insistenţe şi de urgenţe care se iveau întotdeauna, şi cînd te aşteptai mai puţin, atunci, în acele

www.dacoromanica.ro

clipe de oboseală supremă, cînd credeau că ar putea totuşi să-i spună lui Dumitru Dumitru că, iată, oricît nu s-ar crede şi oricît ar părea de neprincipial, rezistenţa lor a ajuns la capăt şi, efectiv, nu mai izbutesc să-şi ţină capul drept şi ochii deschişi, că nu mai reuşesc să înţeleagă nimic, că le fug literele de pe paginile cu rapoarte şi note informative, sute de note informative, şi nu mai deslușesc nimic din cuprinsul lor plin de nume de duşmani de clasă şi de năpîrci ostile regimului, denunţuri cu nemiluita semnate toate invariabil „un grup de tovarăşi ţărani" sau „un grup de comunişti devotaţi" sau „cinstiţi", dar toate scrise mai ales cu mîna stîngă de oameni care ştiau carte cu siguranţă, atunci, în acele clipe de supremă epuizare, se ridicau de la birourile lor şi se îndreptau către biroul lui Dumitru Dumitru şi intrau la el hotărîţi să-i arate că a venit timpul, în sfîrşit, să-i înţeleagă şi el, singurul care i-ar fi putut înţelege, şi să-i lase să se ducă undeva, chiar şi într-un fînar al unui chiabur, şi să doarmă o zi şi o noapte, nu mai mult, o zi şi o noapte, şi apoi... Şi intrau, într-adevăr, în biroul lui Dumitru Dumitru cu acelaşi fel respectuos şi niţel jenat cu care nici ei nu mai ştiau de cînd fuseseră învăţaţi să intre în biroul unui prim-secretar, şi după ce ziceau „'trăiţi" scurt, strecurat printre dinţi, aşteptau ca el să ridice ochii spre ei, cu acea mişcare obosită a capului ridicat greu, de plumb, de deasupra dosarelor interminabile, de deasupra schiţelor unor viitoare construcţii, de deasupra paginilor cu instrucţiuni transcrise prost şi neciteţ şi de atîtea ori după ureche, la telefon, de către ofiţerul de serviciu, aşteptau ca el să-i privească din nou cu acea surprindere şi cu acea voit mascată nemulţumire că la ora la care intrau la el în birou ei nu sînt pe teren, acolo unde într-adevăr era nevoie de ei, şi ei citeau pe faţa lui, de la o vreme mereu pămîntie şi suptă, cu buzele livide şi strînse, muşcate nervos cu dinţii, şi umezite mereu nervos şi crispat, ei citeau că, într-adevăr, nu era nici atunci cel mai potrivit moment să-i ceară să fie lăsaţi să doarmă fie şi numai cîteva ceasuri şi că era cum nu se poate mai neinspirată îndrăzneala lor de a fugi cu gîndul la somn cînd ei sînt aşteptaţi de cine ştie cîtă

www.dacoromanica.ro

lume care are neapărată nevoie de prezența lor, pentru ca această lume să poată pune capul liniștită, seara, pe o pernă, cu încredințarea că ziua de mîine va fi mai aproape de speranțele ei...

— Da, zicea Dumitru Dumitru, ascult, însă niciodată parcă nu avea într-adevăr timp să-i asculte în acele momente sau poate că și lui îi era teamă ca ei să nu-i ceară, într-adevăr, cîteva ore de odihnă și el să-i refuze și de fiecare dată, după acel „Ascult", iritat, urma invitația cunoscută...

— Dacă ai niței timp mai liber, hai cu mine să vedem ce-i cu țăranii ăia de la Cireșu, care după ce s-au înscris și au semnat cererile cu tot neamul lor și au dus la sediu tot ce trebuiau să ducă, vite și care și pluguri și dracu mai știe ce, au venit azi-noapte, au bătut paznicul și și-au luat fiecare cîte-un bou înapoi și l-au dus acasă fiindcă un neisprăvit de instructor, dau eu peste el și dau eu cu el de pămînt, ca să-i facă să se înscrie, le-a spus că Statutul nou prevede că un bou e al gospodăriei, iar al doilea rămîne asupra țăranului, înțelegi ?

Și peste cîteva minute, după ce Dumitru Dumitru îl punea pe secretar să citească și el nota telefonică de la Cireșu, „Gazul" raionului gonea pe dealurile desfundate, aruncîndu-i pe cei doi într-o parte și-n alta, și peste scaunul șoferului, care și el dormea zdravăn la volan — învățase drumul perfect —, și la fiecare cotitură deschidea automat ochii și lua virajul în ultimul moment, iar cînd trebuia să oprească, momentul se petrecea între somn și trezie, căci imediat ce motorul stătea, capul șoferului se lăsa încet pe volan și nimic din tot ce se întîmpla atunci pe pămînt, și nu numai pe pămîntul acelui raion, ci pe tot pămîntul, nu-l mai interesa. Toată lumea îi zicea „Ochi-închiși", și chiar așa îi rămăsese numele și chiar și el cînd răspundea la telefon primului-secretar, ca să nu mai fie nevoie de lămuriri, spunea scurt : „Ochi-închiși, tovarășe prim, la aparat", după care, cu ochii închiși, asculta indicațiile acestuia, iar indicațiile erau și ele invariabile : „Ai benzină, ai ce-ți trebuie, să nu uiți pistolul, plecăm acum, vezi să nu te găsesc dormind" — grijă inutilă, pentru că șoferul era găsit la

www.dacoromanica.ro

volan, cu motorul mergînd, însă cu capul pe volan, şi ochii închişi.

Atunci secretarul uita pentru ce venise la Dumitru Dumitru, uita că visul lui cel mai sincer, singurul vis în care mai avea puterea să creadă, era cele cîteva ore de somn, şi la fel de grijuliu cum intrase ieşea să se pregătească de plecare, invidiindu-l din toată inima pe Ochi-închişi pentru că pe el, în timpul drumului, nu-l mai întreba nimeni nimic şi putea fura somnul.

— Da, zise şi acum Dumitru Dumitru — era un tic al lui, începea toate şedinţele cu acest „da", care ar fi putut însemna constatarea lui că totul e în ordine, toată lumea interesată este prezentă, se poate deschide şedinţa.

Lîngă Mihalache Dometie stătea maiorul de securitate invitat special pentru un raport şi acesta îşi tot aranja nişte hîrtii, părînd că nu găseşte ceea ce trebuie şi întorcînd mereu capul spre uşă, doar-doar o intra cineva să-i completeze ceea ce îi lipsea din acele hîrtii.

Şi într-adevăr, imediat după ce Dumitru Dumitru spuse „Da"-ul său confirmativ, pe uşă intră un ofiţer tînăr şi, scuzîndu-se din priviri, se aplecă la urechea maiorului, explicîndu-i ceva în legătură cu dosarul adus.

Cînd ieşi din birou, scuzîndu-se iar din ochi, lui Dumitru Dumitru îi sări ţandăra şi îl luă pe maior în primire :

— La dumneavoastră, tovarăşe maior, nu se învaţă şi milităria, nu se învaţă şi salutul, nu se cere permisiunea superiorului ? De unde aţi recrutat civilii ăştia, împăiaţi ofiţeri ?

Maiorul se ridică repede în picioare şi vru să răspundă, roşu la faţă, şi cu mîinile tremurînd mototoli fără să vrea dosarul adus.

— N-am nevoie de explicaţii, şi dacă şi la dumneavoastră se practică milităria, să-i dai două zile de arest, şi la mine în birou să nu mai intre decît după ce a învăţat cum se intră la un superior, că la mine nu este ghişeu de Loz în plic, unde intră el pe din dos şi joacă pe gratis — dacă cîştigă plăteşte, dacă nu, nu, cum face la Cornul Caprei, pentru că să ştii că şi eu mai primesc note informative...

www.dacoromanica.ro

Maiorul continua să stea în picioare, şi simţea că îi luaseră obrajii şi fruntea foc, iar dosarul aproape că îl făcuse praf mototolindu-l, şi cînd îşi dădu seama, începu să-l netezească cu podul palmei ca un ţăran o coală de cerere.

— De unde e băiatul ăsta ? mai întrebă Dumitru Dumitru, care nu reuşea să uite scena dinainte.

— Din Sacoţ. Locotenentul Turbatu, altfel să ştiţi că e băiat bun, devotat, are la activ...

— Nu mă interesează ce are la activ, mai ştiu şi eu ce are la activ, să-mi dai şi mie dosarul lui...

— Dosarele cadrelor noastre, ştiţi... zise maiorul, de data aceasta prinzînd curaj, căci într-adevăr dosarele cadrelor lor nu depindeau nici de Raionul de partid, nici de Regiune, şi ridică mîinile cu un aer neputincios dar fals, nu putea, adică, să execute ordinul, dar această neexecutare arăta şi că, pînă la un punct numai, el, ca maior de securitate comandant, este subordonat primului-secretar, aşa că îi pare rău, dar „el" şi „ei" au, totuşi, alţi şefi, în ultimă instanţă...

— Dar cînd i s-a făcut dosarul de propunere pentru a fi recrutat de securitate, cine s-a ocupat de la noi de el ? continuă Dumitru Dumitru.

— Eu, răspunse prompt unul din cei doi secretari din stînga lui Dumitru, un băiat de vreo douăzeci şi şapte de ani, cu o şuviţă albă din mijlocul frunţii pînă spre ceafă, tăind în două creasta de cocoş a frezei lui bogate şi negre ca smoala.

Sub sprîncenele stufoase jucau ochii albaştri, nefireşc de albaştri şi de umezi, parcă mereu ar fi plîns sau parcă atunci şi i-ar fi şters de lacrimi. O lumină senină plutea peste chipul lui slab şi palid, şi buzele pline, cărnoase, abia reţinînd un zîmbet liniştitor păreau mereu pregătite să murmure ceva în întîmpinarea celui care îl privea sau care îi vorbea ; era un om senin, şi lumina aceea te făcea să crezi că în orice clipă îi poţi citi sufletul ca în palmă. Fusese pînă nu demult primul-secretar al tineretului din raion, şi Dumitru Dumitru îi zicea, de cîte ori îl vedea, „Tinereţe, ce faci, tinereţe ? Ce probleme mai aveţi voi, tinereţe ?" — iar el de fiecare dată zîmbea senin, nu avea

www.dacoromanica.ro

nimic de cerut sau de reclamat, sau de întrebat, își făcea datoria în tăcere, nu se bătea cu pumnul în piept, nu amenința, pe unde trecea, nu striga la nimeni, zîmbea dezarmat, dar și dezarmant, și cînd fusese propus de către Dumitru Dumitru secretar al raionului, unele referințe îl desemnau drept încă prea tînăr și prea puțin copt, „nu avea, se spunea, un spirit revoluționar corespunzător", era „prea rîzăreț", cum îl caracterizase chiar Mihalache Dometie și „vigilența revoluționară nu i-a intrat încă în sînge de tot".

Fusese rănit în Tatra și scăpase cu viață ca printr-o minune, căci fusese îngropat de un obuz și zăcuse mort cîteva ceasuri, și atunci cînd se trezise, de spaimă, o șuviță din fruntea lui se albise complet, parcă i-ar fi lipit-o cineva cît stătuse îngropat.

La douăzeci și unu de ani avea pieptul plin de decorații, și știa că moartea nu are vîrstă și că nu alege, ceea ce îi rămăsese neschimbat era zîmbetul mereu tînăr și lumina ochilor, care lumina senin obrazul lui, însă cine îl privea mai bine observa destul de ușor că e greu să spui ce vîrstă are, în orice caz, nu douăzeci și șapte de ani, ci peste treizeci, iar cînd pleoapele îi acopereau ostenite ochii, fața lui își căpăta adevărata ei lumină, care nu mai era deloc senină și tînără, ci o lumină obosită, și pe chipul lui stăruia o culoare de ceară.

— Să-mi dai și mie dosarul pe care l-ai întocmit dumneata, continuă Dumitru Dumitru.

— Nu mai este la noi, zise secretarul.

Îl chema Mihnea Pietraru și vorbea surprinzător de rar, ca și cînd gura lui ar fi fost încleștată, și dinții la fel, iar el făcea un efort ca să pronunțe cuvintele corect și răspicat.

Maiorul, care stătea în picioare, clipi cu un înțeles anume către Dumitru Dumitru, adică :

— „Vedeți, cadrele noastre nu depind de raion, au altă ierarhie"...

— După ședință, să rămîi să-ți arăt eu cu ce se ocupă acest ofițer devotat cînd ajunge el la Cornul Caprei sau la Obrocești, unde crede el că nu-l știe nimeni, nici al cui e, nici de unde e și cine este stăpînul lui.

www.dacoromanica.ro

— Am înţeles, raportă maiorul şi se aşeză jos.

— Să începem, continuă Dumitru Dumitru, părînd că se mai liniştise. Tovarăşe Dometie, care e situaţia cu ţăranii de la Cornul Caprei ? Ce e acolo, te-ai lămurit ?

— Agitaţie, răspunse pe un ton de reproş Mihalache Dometie, deschizînd dosarul pe care îl tot pregătise pînă atunci. Agitaţie duşmănoasă, condusă de unul Năiţă Lucian, pe care l-aţi eliberat dumneavoastră, de aici, din birou, anul trecut, şi pe care tovarăşii de la securitate îl bobiseră repede atunci, chiar tovarăşul locotenent Turbatu, care a fost aici mai înainte, ştiţi, cunoaşteţi cazul...

— Ştiu, îl repezi Dumitru Dumitru, ţăranul e aici, la raion, uite-l acolo la poartă, lîngă ofiţerul de serviciu, să stăm de vorbă cu el...

— Ce să mai stăm, tovarăşe prim ? întrebă indignat Mihalache Dometie, am situaţia clară aici, îl am şi pe el aici, ce să mai stăm de vorbă cu el... trebuie ridi...

— Ai dumneata oameni acolo, în dosar ? replică tot scurt Dumitru Dumitru... Cine a fost instructorul care le-a spus că un bou le rămîne lor şi unul stă la gospodărie ? Pe ăsta îl ai la dosar ? Că ăsta e plătit de noi şi nu să ne facă încurcături...

Ploaia se înteţise pe nesimţite şi se auzea cum zuruie pe acoperişul de tablă, trecuseră mai bine de trei ore de la începutul şedinţei, se citiseră notele informative cu privire la „cazul de la Cornul Caprei“, prezentase şi maiorul un raport, din care reieşea că „ţăranul sărac Năiţă Lucian, după ce a semnat cererea, s-a răzgîndit şi a instigat satul să-şi «fure» fiecare cîte un bou şi să-l ducă acasă, a fost bătut paznicul“...

Se hotărîse „analiza situaţiei pe teren“, cum zicea Mihalache Dometie, dar Dumitru Dumitru se opusese ca ţăranul care aştepta la poarta raionului, unde venise de bunăvoie, cerînd audienţă la primul-secretar, să fie arestat...

Acum citeau lista întocmită de maior şi cuprinzînd numele duşmanilor de clasă ce urmau să fie anihilaţi în zilele sau nopţile următoare...

www.dacoromanica.ro

Dumitru Dumitru rostea tare numele lor și căuta să și-i amintească pe fiecare în parte — nu erau mulți, șase sau șapte, un fost cîrciumar, proprietar al restaurantului „La țapu", unde fuseseră găsite manifeste instigatoare la răzmeriță, trase la un șapirograf care aparținuse unei bănci populare numită „Energia Cernei", șeful legionarilor de pe acele locuri, un popă aflat într-o continuă agitație amenințînd cu blestemele și blestemînd în parabole inventate de el sau adaptate de el la realități imediate în predicile cîntate la biserică în toate duminicile și în toate sărbătorile pe care pînă atunci nu le ținuse niciodată, proprietarul unor cazane cu țuică constituite într-o adevărată baterie industrială și puse să funcționeze într-o povarnă părăsită la marginea unei păduri, un fel de student întîrziat sau resemnat, trăind inutil și plictisit chiar și de el însuși, și care nu făcea altceva, de dimineața pînă seara, decît să stea în restaurantul „La țapu", să joace cărți și să citească cui se nimerea pagini dintr-o carte de Giovanni Papini și articole din culegerea lui Octavian Goga, *Mustul care fierbe,* în sfîrșit, un învățător pensionar care ieșea în fiecare dimineață, pe o băncuță, la poarta casei, și răsfoia, cu ochelarii pe nas, o colecție din *Curentul* lui Pamfil Șeicaru, oprind pe cine se nimerea ca să-i reproducă un pasaj din cursivele acestuia din timpul cînd îi denunța pe legionari.

— Domnule dragă, Pamfil Șeicaru a fost cel mai mare gazetar român, nimeni n-a scris ca el despre legionari, știți bine că pe mine au vrut să mă spînzure de bradul școlii și am stat încuiat în casă două săptămîni, domnule dragă, Pamfil Șeicaru i-a denunțat pe legionari pentru totdeauna. Dacă vrei să asculți portretul lor, stai un moment să-ți citesc...

Dumitru Dumitru se opri asupra numelui pensionarului, dar tot nu fu sigur dacă era sau nu, într-adevăr, el.

— Asta nu e pensionarul Pavelescu ? întrebă el.

— El este, raportă maiorul de securitate, face agitație anticomunistă, cu articolele unui ziarist transfug, criminal de război, îl dă de exemplu la lume și îl citește în

www.dacoromanica.ro

plină stradă, a cîntat și *Deșteaptă-te, române* la o nuntă, acum două săptămîni...

Dumitru Dumitru nu zise nimic, își aminti doar că, atunci cînd ne fusese luat Ardealul, el și alți ucenici de la Malaxa și muncitorii de la Malaxa și din școli cîntaseră pe străzi *Deșteaptă-te, române*, însă nu era timp atunci nici de amintiri și nici de căutări de înțelesuri ale amintirilor.

— Da, zise el ca de obicei cînd constata că totul este în ordine.

— Și Aristide Mărăcineanu ? întrebă el surprins că lipsește numele lui de pe listă. Unde este Aristide Mărăcineanu ? întrebă el încă o dată, de data aceasta cu acel glas apăsat și milităros, și uscat, și lipsit de orice urmă de sentimente.

Pe fruntea lui trecu o undă de negură, și ochii i se strînseră ca și cînd lumina s-ar fi aprins brusc și l-ar fi rănit.

— Nu era prevăzut în etapa asta, raportă iar, în picioare, maiorul de securitate.

— Să fie arestat ! sună sec replica lui Dumitru Dumitru. Și dacă dumneavoastră nu sînteți informat cu ce se ocupă, atunci să veniți la mine să vă informez eu.

Dar restul cuvintelor se pierdu, căci în acel moment intră șeful de cabinet și-l rugă să ridice receptorul.

— Ascult, strigă în receptor Dumitru Dumitru. Dumitru Dumitru, da, eu sînt. Urmă o pauză, apoi Dumitru Dumitru păru că se destinde, căci glasul său redeveni calm și liniștit : Chiar în ședința în care ne aflăm am analizat situația, și din cîte îmi dau eu seama, noi am greșit, un instructor al nostru i-a mințit pe țărani ca să-i facă să se înscrie mai ușor... Sigur că da, analizăm la fața locului... Eu nu cred în nici un fel de agitație, iar țăranul acela a venit el singur la raion, urmează să stăm de vorbă cu el... sigur că da, trimitem un raport... Da, zise el cînd se sfîrși convorbirea telefonică, întorcîndu-se către membrii biroului și mai ales privindu-i atent pe Mihalache Dometie și pe maiorul de securitate.

Unul din ei informase regiunea peste capul lui și înainte de a-i spune lui, sau poate că amîndoi făcuseră același lucru, neavînd, poate, destulă încredere în el.

www.dacoromanica.ro

Dar de ce, de unde această neîncredere, dacă nu era vorba de o ascunsă ambiţie de a atrage atenţia, carierist, asupra activităţii lor, care, altfel, credeau ei că n-ar fi fost cunoscută aşa cum ar fi meritat. Îi privea uşor nedumerit, dar şi uşor îngrijorat — erau totuşi tovarăşii lui, duceau împreună aceeaşi bătălie cumplită şi complicată, aveau împreună aceeaşi misiune şi acelaşi ideal, nu înţelegea nimic din tot ceea ce se petrecuse cu ei, fiindcă sigur, numai unul din ei, sau ei amîndoi, separat sau împreună, anunţaseră regiunea fără ştirea lui şi alarmaseră conducerea regiunii despre o răzmeriţă care, de fapt, aşa cum reieşise şi din şedinţă, nu prezenta vreun pericol, şi numai cine nu cunoştea firea încîlcită şi chinuită — de evenimentele cărora nu le mai putea face faţă, cu înţelegerea ei disperată — a ţărănimii îşi putea imagina că o ceartă pe nişte perechi de boi între ţăranii de la Cornul Caprei şi paznicul de noapte şi chiar o bătaie mîncată de paznicul de noapte însemna începutul unei răzmeriţe.

— Da, repetă el, să mergem la faţa locului, tot biroul, şi să analizăm situaţia...

Îşi strîngea hîrtiile de pe masă preocupat şi trist, şi cînd intră şeful de cabinet, îi spuse să cheme şoferul şi să fie pregătit de plecare.

— În legătură cu Aristide Mărăcineanu, interveni Mihalache Dometie, am dat dispoziţie ca să fie dată afară din şcoală fata lui...

— De ce ? întrebă surprins, de data aceasta, Dumitru Dumitru. Mi s-a spus că are o mare înzestrare pentru matematică şi desen...

— Nu poate sta în clasă cu copiii noştri copilul unui duşman al poporului, chiar dumneavoastră aţi dat ordin să fie imediat arestat, insistă Mihalache Dometie.

— Eu nu duc lupta de clasă cu copiii, răspunse nervos Dumitru Dumitru. Copilul să fie lăsat să înveţe carte.

— Şi cu ţăranul de la Cornul Caprei ce facem ? mai întrebă Mihalache Dometie. Aţi văzut dovezile, el e capul răscoalei...

— Vreau să văd şi eu răscoala întîi, şi după aceea hotărîm, deocamdată să meargă cu noi cu maşina. Ridicăm şedinţa.

www.dacoromanica.ro

Telefonul sună din nou, de la regiune, şi Dumitru Dumitru ascultă mult în pîlnia lui indicaţiile pe care i le da cineva, apoi, cînd acel cineva reuşi să încheie, replică pe acelaşi ton liniştit şi calm şi egal, cu care obişnuia să vorbească atunci cînd toată lumea părea să nu fie de partea lui, iar el dorea să cîştige cauza.

— Ţăranul este la mine, în curtea raionului, şi nu cred că este vinovat. Vinovat este activistul nostru, care s-a grăbit să ia o primă şi o decoraţie !

www.dacoromanica.ro

Capitolul III

AEROPORTUL ERA PUSTIU, VAMEŞI PLICTISIŢI CĂUTAU absent sau numai aparent absent în geamantanele voluminoase ale olandezilor, funcţionarii oficiului de turism zîmbeau fără profesionalitate, mai mult căscînd, două *stewardese* făceau, cu aceeaşi lipsă de tragere de inimă, oficiul de gazdă, la diverse ghişee fete obosite picoteau indiferente la agitaţia acum potolită a celor care întindeau cuminţi paşapoartele, aşteptînd viza de intrare, ofiţerul se chinuia să-i distingă pe unii de alţii, căci toţi aveau plete şi bărbi stufoase şi toţi erau bucălaţi şi blonzi, iar bărbile şi pletele roşii ; doar fetele îi mai odihneau privirile încruntate, ochii lor albaştri şi pielea atît de albă a obrajilor de porţelan îi aminteau mereu icoanele din copilăria lui de ţăran undeva într-un sat bisericos din Ardeal, un difuzor lăsa să se prelingă o melodie uleioasă, o voce de scapet se tînguia leşinător, făcînd să revină fără încetare în englezeşte laitmotivul „La revedere, draga mea", cuiva îi plăcea nespus melodia sau suferea după o despărţire, şi banda de magnetofon era repede dată înapoi, şi cîntecul izbucnea parcă şi mai sfîşietor, cineva avu în sfîrşit inspiraţia să oprească magnetofonul, şi după cîteva secunde, care făcură şi mai pustie clădirea luminată strălucitor, o crainică explică într-o franceză binevoitoare, apoi în engleză, că în curînd avea să sosească un nou avion, cursa de Atena.

Peronul din faţa aeroportului fusese blocat de mari autocare ale Oficiului de turism, şoferii ferchezuiau sticlele farurilor, motoarele mergeau în ralanti şi nori uşori de motorină stăruiau în aerul sufocant.

www.dacoromanica.ro

Sfîrşitul lui septembrie scălda Bucureştiul în apele unui cer nesfîrşit de adînc, stelele abia răzbăteau cu lumina lor tremurîndă ca nişte ochi de opal, doar luna se chinuia să-şi păstreze întreg chipul şi zîmbetul larg, plutind beată peste fostele dealuri cu vii ale Filaretului.

Salonul oficial în care fuseseră invitaţi pentru cîteva minute, cît ar fi durat formalităţile de graniţă şi vamale, se afla în partea stîngă a clădirii şi era prost luminat. Nu funcţiona decît una din lămpile cu neon, însă pereţii de sticlă primeau generos lumina reflectoarelor îndreptate spre pista de beton de pe care nava lor se retrăgea şi ea cu un aer obosit şi trist, cu aripile tremurînd ca o pasăre rănită şi incapabilă să se mai ridice de pe pămînt.

Un funcţionar de la protocol şi încă cineva, un bărbat chinuit să păstreze şi să impună o atitudine de om important, pe care Dumitru Dumitru nu-l cunoştea şi al cărui nume nu-i spusese nici el nimic deosebit, însoţiţi de un reprezentant al aerogării, veniră în întîmpinarea lor, surprinşi să-i afle însoţiţi de o femeie, dar cînd Dumitru Dumitru, care o invitase, făcu prezentările, funcţionarul de la protocol se lumină brusc şi păru foarte încîntat că îi poate fi de folos.

— Iată ce întîmplare, zise el, nu mă aşteptam să vă pot cunoaşte, sîntem onoraţi, se bucură el căutînd să alcătuiască o propoziţiune care să exprime în acelaşi timp şi bucuria, dar şi admiraţia respectuoasă.

Din păcate, zîmbetul lui făcea inexpresive cuvintele, căci nu învăţase încă să se bucure reţinut şi demn, reverenţa lui părea mai mult o căciuleală slugarnică, şi chiar vru să-i ia din mînă, înaintea băiatului de la aeroport, geanta de voiaj pe care nu o predase la bagaje şi care nu era deloc uşoară.

Bărbatul al cărui nume nu-i spunea, totuşi, nimic lui Dumitru Dumitru, în ciuda eforturilor acestuia de a-i găsi o identitate în cadrul aparatului de partid, zîmbi şi el, însă îngăduitor, nu auzise de Ruxandra Mărăcineanu şi nici nu se arăta preocupat de a afla cine este, pe el îl interesa postura lui de „Cineva" venit „în întîmpinare", la aeroport, şi după ce dădu mîna şi cu Tudor Cernat înţepeni băţos în faţa unui fotoliu, lăsînd să se vadă că aşteaptă ca formalităţile să nu-i reţină prea mult, iar

www.dacoromanica.ro

reprezentantul aerogării se scuză şi ieşi grăbit, asigurîndu-i că totul este pus la punct.

— Cum aţi călătorit ? întrebă personajul important cu o falsă curiozitate, pentru că gîndul lui era în cu totul altă parte.

Nu-l mai văzuse nici el pe Dumitru Dumitru, dar cunoştea biografia lui şi, observîndu-l, în minutele care trecuseră de cînd se aflau în salonul oficial, înţelesese că acesta este cu totul absent şi indiferent la primirea ce i se făcuse.

— N-am înţeles, zise Dumitru Dumitru, încercînd fără nici un menajament să-l identifice, totuşi, pe interlocutorul său, n-am înţeles bine numele dumneavoastră...

Întrebarea era şi descurajantă şi niţel dispreţuitoare, şi personajul simţi acest lucru, însă fu nevoit să se prezinte din nou şi să spună şi gradul pe care îl avea într-una din secţiile aparatului central.

— Da, zise Dumitru Dumitru, acum ştiu de unde să vă iau, şi continuă la fel de indiferent faţă de el, am călătorit bine, sau destul de bine, timp de trei ore în acelaşi salon cu unul din marii noştri arhitecţi, dar nu ne-am văzut decît la ieşire. Mi se pare, adăugă el ca să atragă şi mai viu atenţia asupra ignoranţei importantului personaj, că şi la această clădire a aeroportului sînteţi coautoare ?

Ruxandra Mărăcineanu zîmbi stins, vag intimidată de situaţia în care se afla, dar şi străină de amintirea contribuţiei pe care o avusese la proiectarea modernei construcţii. Urmă un moment de linişte încordată, tînărul de la protocol îşi lăţi şi mai mult zîmbetul îndatoritor, Tudor Cernat privi stînjenit spre pista de care se apropia vertiginos avionul de Atena, importantul personaj păru că vrea să spună ceva, dar efectiv nu găsi ce, ţinuta lui se relaxase pe nesimţite, nici el nu avusese timp să-şi dea seama, acum încerca să-şi refacă atitudinea, dar nu mai găsea nici un suport moral pentru a redeveni ţeapăn şi important, „cineva" cu adevărat important se afla chiar în faţa lui, şi era o femeie, o femeie elegantă, însă de o simplitate a conduitei dezarmantă. Stătea în acest salon oficial cu o degajare şi cu o seninătate indiferente,

www.dacoromanica.ro

ca și cînd toată viața ei ar fi fost așteptată și primită numai în saloane oficiale.

Ruxandra Mărăcineanu se simți, în sfîrșit, datoare să răspundă complimentului făcut, și liniștea luă sfîrșit, pentru a face apoi și mai sufocantă, pentru acel cineva important, atmosfera din salon.

— Șansa de a cîștiga un concurs, zise ea, dar nu umilită, de parcă s-ar fi scuzat, cum i se păru lui Tudor Cernat în primul moment, ci cu sentimentul clar al hazardului care ar fi dictat prezența ei în grupul arhitecților, devenit, apoi, celebru.

Pe fața ei arămie, cu pielea mată, catifelată, netedă ca și cînd ar fi fost necontenit bronzată de un soare de iarnă pe vîrful munților, pe fața ei arămie, ochii verzi, intens verzi, păreau literalmente ireali, niște pete aplicate de un penel înmuiat cu adîncă răutate în acel verde cu care sînt pictate bisericile oltenești de sub munte.

Își scosese pălăria, și părul castaniu, cu vii reflexe, și el de aramă bătută, pieptănat lins, strîns la ceafă într-un coc bogat, întuneca linia hieratică a obrazului și fruntea înaltă, bombată ușor. Un zîmbet absent, un permanent zîmbet absent, ținînd mereu înflorită arcuirea buzelor trase parcă de un virtuoz al caligrafiei, dădea chipului ei o seninătate copilărească, dar și o tristețe la fel, ca și umezirea ochilor ei verzi, căutînd necontenit mirați și privind lumea dintr-o străină depărtare.

— Șansa de a cîștiga un concurs, zise uscat Dumitru Dumitru, se înscrie printre valorile democrației autentice, pentru că șansa de a cîștiga, cinstit, un concurs presupune șansa pe care și-o oferă societatea de a-și selecționa valorile...

— Poate, răspunse din nou vag intimidată Ruxandra Mărăcineanu, dar și vag absentă.

Zîmbetul ei stins ascundea surpriza și uimirea ei sinceră de a se fi aflat atunci, pentru prima dată, în salonul oficial al aerogării, pe care și ea o imaginase, iar micul salon, văzut ca o carlingă de navă aeriană transoceanică, era chiar opera ei, dar niciodată pînă atunci nu intrase în el decît ca arhitect proiectant în perioada con-

www.dacoromanica.ro

structiei, niciodată în calitate de pasageră a unei curse internaţionale şi niciodată aşteptată sau întîmpinată. Dealtfel, niciodată, de cînd aerogara intrase în circuitul funcţional, ea nu mai trecuse pe aici, deşi nici acum, gîndea ea ascunsă de acel zîmbet absent, nu fusese aşteptată de nimeni, nimeni nu ştia că soseşte, hazardul se jucase cu ea şi acum, la înapoierea în ţară, şi ea se afla ca un actor într-o piesă de teatru, în postura de aşteptată sau de invitată în salonul oficial, peste cîteva minute îl va părăsi, şi va reintra în condiţia ei de călător oarecare, întors dintr-o vacanţă în străinătate, iar salonul va redeveni oficial, aşa cum l-a proiectat ea şi pentru ce l-a proiectat ea, în clipele cînd l-a văzut ca pe o carlingă de sticlă plutind deasupra pistei de beton.

Reprezentantul aerogării sosi gîfîind cu documentele de voiaj ale invitaţilor puse la punct şi, predîndu-le, se oferi să-i conducă pînă la peron, unde probabil îi aşteptau maşinile. Ieşiră grăbiţi exact cînd cineva tocmai stingea singura lampă de neon aprinsă a salonului, obligîndu-l pe omul aeroportului să încerce o scuză de care nimeni nu avea nevoie. Pe scările pentru pasagerii comuni urcau acum puţinii călători sosiţi de la Atena, şi Dumitru Dumitru surprinse chipul sufocat de efort al vechiului său prieten Petre Nobilu. Bondoc şi gras şi cu un mers caraghios, rostogolit, căra sub şiroaie de sudoare două genţi de voiaj burduşite zdravăn şi abia îşi ţinea obrajii, ca două felii de pepene, să nu se rupă sub pufăiturile sacadate. Ajuns sus, în capătul scărilor, se înălţă pe vîrfuri, să vadă dacă îl aşteaptă cineva, şi într-adevăr, printre puţinii, foarte puţinii care se plimbau nerăbdători prin foaierele aeroportului, Dumitru Dumitru o descoperi şi pe soţia prietenului său, o femeie la fel de scundă, însă firavă şi aţoasă, dar stăpînind bine vîrsta, ca să nu se arate, deşi trecuse de patruzeci şi cinci de ani şi născuse şi crescuse „în vremuri grele", cum zicea Petre Nobilu, trei copii, acum mari şi aflaţi la casele lor şi la rostul lor.

Dumitru Dumitru vru să-i atragă atenţia, dar nu găsi nici un prilej, şi cînd ajunseră în holul aeroportului nu o mai văzu nici pe soţia lui, Măria. Intrase la vamă, după el, astfel încît, afară, cînd importantul personaj vru să

 www.dacoromanica.ro

restabilească atmosfera protocolară şi deschise gura gata să formuleze propoziţiunea la care meditase pe drumul spre peron, Dumitru Dumitru se întoarse către reprezentantul aeroportului.

— Cu avionul de Atena, care a aterizat acum, a sosit şi unul din cei mai buni prieteni ai mei, dacă nu cel mai bun, sigur cel mai bun, nici nu ştiu de ce am ezitat, în sfîrşit, se numeşte Petre Nobilu şi este, ca şi tine, Tudore, directorul unor mari uzine — dar întorcîndu-se observă, abia atunci, că Tudor Cernat lipsea.

— A rămas să dea un telefon la cabina de interurban, îl scuză omul aeroportului, doriţi să-l vedeţi pe prietenul dumneavoastră ?

— Da, zise Dumitru Dumitru, dacă nu te supără, transmite-i dumneata cînd te întorci că îl aştept aici pe peron. Voiaţi să spuneţi ceva, se adresă Dumitru Dumitru importantului personaj.

Acesta aştepta din nou dezumflat, iar propoziţiunea pregătită se dezarticulă şi ea repede.

— Vroiam să spun, începu el, că plăcuta mea misiune se apropie de... bănuiesc că ne vom revedea mîine, dumneavoastră sînteţi aşteptat la tovarăşul... împreună cu directorul-general Cernat, acum urmează să ne luăm rămas bun, tînărul nostru de la protocol vă va conduce la casa de oaspeţi, aşa că...

— Mulţumesc, interveni Dumitru Dumitru, şi îi făcu loc să-şi ia la revedere de la Ruxandra Mărăcineanu, căci el întinsese mîna spre Dumitru.

Una din uşile batante se izbi de peretele de plexiglas care o înconjura şi, revenind, îl azvîrli pur şi simplu afară pe Tudor Cernat, care, deschizînd larg braţele, ca şi cînd ar fi vrut să-i cuprindă pe toţi, strigă atrăgînd atenţia şoferilor de la autocare :

— Sînt bine, toţi sînt bine, e-n ordine, astă-seară sînteţi invitatul meu, tovarăşe Dumitru, apoi îşi dădu seama că exuberanţa lui ar fi putut părea nelalocul ei, şi adăugă repede, cuminţit :

— Mă scuzaţi !

— Atunci, zise Dumitru Dumitru, continuînd discuţia fragmentată cu personajul care îl enerva cu simpla lui prezenţă de om ce nu-şi putea declina altă identitate decît

www.dacoromanica.ro

importanţa supralicitată a misiunii sale, atunci, sper că ne vom revedea mîine, noi o să mai întîrziem cîteva minute, trebuie să-mi aştept prietenul, şi îi întinse mîna.

Tînărul de la protocol îl informă că sînt aşteptaţi de o maşină şi se oferi să-i conducă, dar Dumitru Dumitru îl expedie şi pe el rapid, mulţumindu-i reticent.

Ruxandra Mărăcineanu asistase vădit stînjenită la scenă, şi Dumitru Dumitru se simţi dator să se explice. Îşi reluase înfăţişarea sportiv-degajată şi aerul binedispus, lăsînd vizibil să se înţeleagă că tot ce fusese pînă atunci, o încercare eşuată de primire protocolară, putea trece repede şi uşor neobservată.

— Bănuiesc sau, nu, sper că nu sînteţi aşteptată de nimeni — vedeţi ce lipsit de eleganţă sînt ! — şi atunci, dacă îmi permiteţi, vă invit eu în maşina noastră.

Ruxandra înclină capul în semn de acceptare supusă, însă ochii ei rămaseră larg deschişi şi miraţi, parcă ar fi acceptat un verdict căruia ea nu-i putea opune nici o rezistenţă. Zîmbea absentă, şi Tudor Cernat, care o furase tot timpul cu coada ochiului, se gîndi că liniştea asta glacială pe care o degaja întreaga ei înfăţişare, pînă şi căderea braţelor, nu poate fi numai semnul unei distincţii căutate cu infinit rafinament de către o femeie conştientă de farmecul subjugant pe care îl răspîndea, ci mai ales reflexul unui sentiment de resemnare tristă, venind să dea echilibru unei existenţe crud încercate şi, fulgerător, memoria îi readuse în faţă împrejurarea cînd, student fiind, în ultimul an al politehnicii, asistase la discutarea „cazului Mărăcineanu" :

Un profesor de la arhitectură, o somitate, încălcînd cu o nonşalanţă care pe ei, membrii Comitetului de partid al centrului universitar, îi interzisese, orice reguli cunoscute pînă atunci, intrase în biroul în care avea loc şedinţa de discutare a „cazului" şi li se adresase încă de la uşă cu un ton iritat, agasat şi sufocat de indignare : „Domnilor, sper că nu-mi veţi lua în nume de rău dacă vă voi spune că şi această clădire în care vă desfăşuraţi dumneavoastră şedinţa de faţă cu scopul nenorocit pe care eu îl cunosc este concepută şi proiectată de mine, aţi auzit, sper, de numele meu, şi să ştiţi că eu sînt unul

www.dacoromanica.ro

din cei mai puțin inspirați arhitecți ai țării ăștia care a dat cîteva nume..."

Își scosese foarte puțin elegant, pentru ținuta lui aristocratică, pardesiul de culoarea mustarului, dintr-un fel de păr de cămilă, și fularul de mătase havan, și le trîntise neglijent, le aruncase, mai bine zis, spre cuierul supraîncărcat, de unde și alunecaseră jos imediat, iar prorectorul, care se afla chiar în capătul mesei de lîngă ușă, se și repezise să le ridice, cu aerul lui slugarnic, dintotdeauna, scuzîndu-se că nu au la dispoziție un cuier mai reușit. „Momentul psihologic", se gîndise mai tîrziu Tudor Cernat, atunci fusese cîștigat de profesorul acela, care avea și el să intre în istoria arhitecturii noastre, după ce avea și el să facă un infarct la vîrsta la care alții înregistrează încă performanțe sportive.

Cu o privire distrată, iar Tudor Cernat care multă vreme după aceea reconstituia scena mereu, cu o minuție obositoare, pentru că îl șocase ceea ce el numea „arta teatrului" la acest mare profesor — înțelesese că totul fusese calculat dinainte — cu o privire distrată, arhitectul își căutase în același moment și mănușile, de aceeași culoare a havanei, care și ele trebuiau să fi alunecat, și de lîngă prorector se văzuse nevoit să se aplece și el, să le ridice, un asistent agresiv de la litere, care se specializase în lingvistică și ținea penibile cursuri de gramatică elementară cu trimiteri la marea literatură clasică, din care exclusese basmele lui Creangă, ca fiind expresia unei mentalități chiaburești. Mai tîrziu, cum aveau toți să-și amintească, omul părăsise literele, se înscrisese cu o voință uimitoare la medicină, terminase și medicina, și către patruzeci de ani se specializase în acupunctură și era, într-adevăr, un medic foarte căutat și apreciat. Atunci însă avea „o altă viziune asupra lumii", — cum îi convenea, ca medic, să se justifice dacă cineva îi amintea anii lui de la catedra de lingvistică — și citise în ședința de la Centrul universitar un referat destul de aspru, din care reieșea că „numai cine și-a pierdut simțul de clasă și tăria de caracter în fața unei frumuseți feminine neobișnuite" — chiar așa spusese, de unde Tudor Cernat

www.dacoromanica.ro

dedusese un complex de inferioritate din partea lui, fiindcă era mic, scund şi urît, cu un cap ca o bilă mică de popice, scrijelată de cineva furios, ochii şi gura parcă fuseseră tăiate pe faţa lui de cineva cu un cuţit prost, parcă erau nişte cîrpituri descusute, avea ceva izinit în toată înfăţişarea lui, însă şi o inteligenţă drăcească, rea, care încreţea şi mai rău ridurile feţei lui mototolite —, „numai cine şi-a pierdut simţul de clasă", repetase el, „putea admite rămînerea mai departe în facultatea de arhitectură a studentei Ruxandra Mărăcineanu, din ultimul an, fiică de.." şi urmau pe larg şi perfect obiectiv detaliate amănuntele unei biografii realmente incompatibile, atunci, cu calitatea de student al celei mai nobile facultăţi.

„Dacă cinci ani de zile, am putut fi induşi în eroare prin lipsa de vigilenţă a celor în drept să asigure puritatea de clasă a studenţimii noastre — capitol la care va trebui să revenim într-o altă şedinţă — şi prin ascunderea de către studentă a adevăratei ei identităţi — atunci, astăzi, şi acum, noi nu mai putem rămîne indiferenţi."

Aici se ajunsese cu expunerea cînd intrase în sala de şedinţă, ca un vîrtej, acel arhitect iubit de toată lumea şi aproape răsfăţat de toată lumea, iar asistentul nu putuse schiţa alt gest decît să aşeze iute referatul pe masă, pentru a se apleca să găsească mănuşile.

„— Ei bine, continuase arhitectul, mulţumind grăbit şi indiferent aproape, cu o prea vagă înclinare a capului, celor doi care îl ajutaseră să-şi ridice de jos pardesiul şi fularul şi mănuşile, deşi el nu schiţase nici un gest ca să le vină în întîmpinare, lăsîndu-le intactă şansa de a se umili — cum iar observase Tudor Cernat —, ei bine, vreau să vă spun în legătură cu studenta mea, Ruxandra Mărăcineanu, care avea doar zece sau unsprezece ani cînd tatăl ei a fost arestat şi, deci, nu văd cum ar putea şi trebui să răspundă de tot ceea ce a făcut acest nemernic, fiindcă se pare că este vorba de un nemernic, dar un nemernic mărunt, de provincie, vreau să vă spun că de foarte multă vreme arhitectura n-a mai avut şansa de a face să absolve cursurile ei un talent atît de neobişnuit, reţineţi, e vorba de o excepţie din toate punctele de vedere, vă spun eu, care, repet, am proiectat şi clădirea

www.dacoromanica.ro

unde vă aflați acum, și măcar din acest punct de vedere dați-mi voie să intervin, pentru a preîntîmpina o eroare."

Vorbea cu un debit enorm de cuvinte, sufocat, și reușise să concentreze toate privirile asupra lui, ajunsese în capul mesei de ședință, și de acolo trecuse pe partea cealaltă, și se oprise chiar lîngă asistentul care citise referatul, deși nu avea cum să știe acest lucru. Pusese mîna pe umărul lui, iar acesta se roșise brusc la față, iar pe fruntea îngustă și scrijelată și ea de nenumărate riduri îi apăruseră broboane mari de sudoare.

„— Dumnealui vine, continuase arhitectul cu siguranța unui mare avocat care a pus, în sfîrșit, mîna pe argumentul suprem și zdrobitor, dumnealui vine din același sat de munte din care am plecat și eu, împins pur și simplu și chiar finanțat, pînă la urmă, de un nenorocit de învățător, căruia îi muriseră doi copii într-un incendiu la o arie, un sat prăpădit de nemîncați, nu-mi amintesc din toată copilăria un Paște măcar să mă fi săturat de ouă, așa e, domnule? — și îl smucise demonstrativ de umăr pe asistent, care acum se albise la față și părea într-adevăr expresia cea mai elocventă și mai dureroasă a subnutriției. Dumnealui poate să vă spună dacă intervenția mea e de pe poziții de clasă sau nu. Însă nu avem voie să ne răpim noi înșine dreptul la valorile care ne sînt necesare. Un arhitect de talent, să știți de la mine, e un fapt rar, un fapt de viață foarte rar, cu arhitecții a intrat Renașterea, mai întîi, în istorie, iar noi, avem și noi nevoie de palatele care să ne argumenteze trecerea prin istorie. Dacă ați cunoaște proiectul de diplomă al Ruxandrei Mărăcineanu, m-ați înțelege mai bine..."

Pe ușa batantă, de plexiglas, se rostogoli spre peronul aeroportului de pe care autocarele oficiului de turism se retrăgeau lent, pline de olandezi, prietenul lui Dumitru Dumitru, Petre Nobilu, urmat de soția sa firavă și uscată, cu un mers de o demnitate severă, spre deosebire de legănarea rotofeie a bărbatului, care își ștergea necontenit fața cu o imensă batistă albă, apretată prea tare, fiindcă, după fiecare întrebuințare, acesta se vedea ne-

www.dacoromanica.ro

voit să o mototolească în podul palmelor, ca să o facă mai moale.

Tudor Cernat se întoarse ca şi ceilalţi spre uşa de plexiglas, în faţa căreia Petre Nobilu se oprise ostentativ, după ce, mai întîi, îi făcuse loc, în faţă, soţiei. Ea era, totuşi, nitel mai înaltă decît el, chiar şi fără tocurile pantofilor, şi poate că şi de aceea se trăsese în dreapta lui, dar şi mai în faţă.

— Ei, asta să ştii că îmi place foarte mult, zise Petre Nobilu, întinzînd braţele înainte şi lăsînd să fluture în palma dreaptă imensa batistă albă.

Era îmbrăcat aidoma unui comis-voiajor american, într-o haină cadrilată, cu dungi groase, galbene, pe un fond maro-închis, strînsă pe talie, cu poalele scurte, îmbrăcîndu-i rotund şoldurile, pantalonii erau de un bej-deschis, aproape pal, o cravată lată, de culoarea florii-soarelui, trecuse peste reverele hainei şi se odihnea neglijentă pe pieptul lui lat. Rîdea cu toată faţa rotundă şi bucălată, lăsînd să se vadă o dantură perfectă, parcă ar fi fost reclama unei mari case dentare, iar întreaga lui sănătate iradia în albeaţa nefirească a acestor dinţi.

— Asta îmi place foarte mult, înseamnă că am început şi noi să călătorim, facem politică mare, nu mai venim de la Cornu Caprei, de la ancheta cu boii lui Năiţă Lucian, venim din capitalele Europei, şi murind singur de rîs se duse spre Dumitru Dumitru cu braţele tot întinse, pregătit să-l îmbrăţişeze.

— Mărie, strigă el, apoi, desprizîndu-se de Dumitru — îi zicea *„Mărie“* accentuînd intenţionat *ă*-ul, cum fac ţăranii olteni, Mărie, uite-te dumneata cum ne-am întîlnit noi, venind din lume, aici, la aeroport, fiindcă altfel nu mai avem cum ! Vezi dumneata cum a ajuns Dumitru ăsta om mare, şi noi nu mai apucăm neam pe lîngă el !

Femeia se oprise şi ea veselă, dar stînjenită, şi în timp ce Dumitru făcea prezentările, Ruxandra nu putu să nu observe că aceasta este mai în vîrstă decît Petre Nobilu, nu cu mult, dar mai în vîrstă, şi el tocmai de aceea îi zicea apăsat „dumneata“, dar cu dragoste şi luînd-o sincer martor şi mereu faţă de tot ceea ce zicea el şi făcea. Lui Petre Nobilu, care era ţăran la origine — „domnule — preciza acesta, cu un aer de om căruia nu i se respectă clar ascen-

www.dacoromanica.ro

denţa —, eu nu sînt «la origine» ţăran, adică numai strămoşii mei sînt ţărani, chiar eu sînt ţăran, înţelegi ?“ — se adresa el interlocutorului —, „păi asta e altă situaţie“ —, lui Petre Nobilu îi plăcea să joace mereu pe ţăranul care nu se poate desprinde în nici un fel de condiţia lui. Făcuse, mai tîrziu, mai la bătrîneţe, politehnica, ieşise inginer, conducea, acum, un mare combinat, circula „prin Europa cu treburi“, cum îi plăcea lui să spună, însă juca ostentativ condiţia de ţăran, apelînd la modul de a vorbi al ţăranilor şi la topica specifică a frazei lor, stîrnind un haz nebun şi sincer, dar — şi aici era el ţăran cu adevărat, în această viclenie ancestrală ! — dar şi exploatînd din plin acest haz pe care îl răspîndea cu ţărănismele lui.

Îşi făcuse un laitmotiv din a întreba nedumerit mereu şi pe toată lumea :

— Ce politică faci dumneata, domnule ? Ascult ? Fiindcă vreau să ştiu pe ce poziţii ne aflăm dacă intrăm în vorbă, şi intervenţia, altfel plină de haz absurd, pentru că ce politică putea face inginerul lui şef, de pildă, decît politica singură pe care o făcea toată lumea, şi Petre Nobilu şi ei toţi, intervenţia, cu tot hazul ei, îl punea pe interlocutor pe gînduri — niciodată nu ştiai exact ce gîndeşte acest om.

Dumitru Dumitru izbucnise în rîs cu poftă nebună şi toată faţa lui, de obicei închisă, mereu umbrită parcă de nelinişte şi de o grijă ascunsă, nedeslușită, cu privirile mereu căutătoare şi parcă la pîndă, se destinse şi se lumină dintr-odată, şi Ruxandra Mărăcineanu rămase surprinsă să observe cîtă limpezime stăruia, de fapt, în ochii lui şi cîtă bucurie copilărească putea acest om să închidă în el şi să ferece, ca după nişte gratii, şi cîtă linişte simplă şi caldă putea el să-şi refuze. Rîdea gîlgîitor, contagios, părea fermecat de acest rîs, şi Petre Nobilu, care şi el izbucnise în rîs, un rîs mărunt, cernut ca prin sită, sîsîitor şi îngîmfat, îl împinse niţel mai încolo, ca parcă să-l privească mai cu luare-aminte şi mai pătrunzător :

— Ce faci, domnule, mă preţăluieşti ? Vrei să vezi cît mai valorez ? întrebă Dumitru Dumitru retezîndu-şi brusc hohotul de rîs şi păstrînd în lumina ochilor numai o fărîmă din cît fusese pînă atunci seninul şi bucuria liberă şi copilărească.

www.dacoromanica.ro

— Acum, dacă am ajuns negustor internațional, să-mi dai voie să-mi fac datoria, zise Petre Nobilu, fiindcă știi că în meseria asta se cer niște condiții, nu poți trimite să vîndă biciclete un șchiop, cît o fi el de specialist.

— Și eu crezi că mai pot face față ? întrebă repede și bănuitor Dumitru Dumitru.

— Domnule, arăți în putere, stai bine pe picioarele tale, important e să vedem ce politică faci la această oră, adăugă el, și iar muri de rîs cu rîsul lui înecat.

Dumitru Dumitru îi prezentă pe ceilalți, apoi se îndreptară împreună spre mașinile care se vedea că îi așteptau, Petre Nobilu și el rămînînd intenționat în urmă, și acum parcă erau alți oameni, redeveniseră ceea ce erau ei în viața de toate zilele, cînd fiecare gest se cerea cîntărit și uneori nu numai o singură dată, și cînd li se cerea să spună răspicat „da" sau „nu", în împrejurări care puteau să-i coste foarte mult, și cînd nimeni, nici cei mai apropiați sufletului lor, nu puteau pătrunde în inima lor de atîtea ori chinuită de întrebările cărora nu li se putea răspunde nici prin „da", nici prin „nu", și de atîtea ori rămîneau întrebări secătuitoare și mereu fără de răspuns.

Se despărțiră repede, cu aceeași strîngere de mînă, parcă secretă, dintotdeauna. Era ceva bărbătesc în reprimarea efuziunilor la fiecare despărțire a lor, cînd își promiteau, totuși, să se revadă mai des, cu convingerea sinceră că amîndoi sînt vinovați că se întîlnesc atît de rar —, iar în ultima vreme mai ales întîmplător —, și că nu-și impun voința de a fi mai aproape unul de altul, pe măsură ce înaintau în vîrstă și deveneau mai circumspecți cu prieteniile noi, și constatau că o prietenie adevărată se întemeiază greu și rezistă foarte greu în viață, iar prietenia lor rămăsese intactă și pură, de peste două decenii. Însă ei, acum, cînd conștiința vîrstei își punea din ce în ce mai puternic pecetea pe gesturile lor și pe faptele lor, chiar și acelea mărunte și mereu neînsemnate cînd ești tînăr, acum ei constatau că rămîn datori și unul și altul față de această prietenie.

— Dumneata, Dumitre, zisese soția lui Petre Nobilu, ai avea altă cădere să te simți mai aproape de noi, și zisese „cădere" cu aerul că îi reproșează că el, Dumitru,

www.dacoromanica.ro

nu „coboară" mai aproape de ei, care n-au ajuns, totuşi, unde se află el, pe treapta socială pe care se află el.

Era un fel ţărănesc de a-i reproşa o anume îndepărtare de ei, şi Dumitru surîse îngăduitor, dar şi rănit, căci această femeie punea, într-adevăr, totul la suflet, şi rar intra în vorba lor, şi rar se amesteca în prietenia lor, la care, de fapt, contribuise cu o tărie şi cu un devotament cărora Dumitru nu avusese şi nici nu avea cum să-i răspundă şi să-i mulţumească, vreodată.

. . . . . .

Trecuse un an de cînd se afla în lagăr şi de cînd nu primise de nicăieri nici o veste şi de cînd nu ştia nimic de ai lui şi ajunsese să fie printre puţinii, foarte puţinii care, efectiv, nu izbutiseră să primească nici măcar un ecou firav al existenţei celor dragi şi într-o după-amiază fusese chemat de un ofiţer care îl chestionase scurt şi vădit absent despre o anume Maria din familia lui sau dacă exista vreo anume Maria în familia lui, şi el o bănuise pe soţia fratelui său, ţăran dintr-un sat pe Valea Cernei, însă el nu mai vorbise cu aceştia de mai bine de zece ani, de cînd fusese dezmoştenit, şi partea lui de pămînt, un petec nenorocit, sub nişte rîpi cu mesteceni, fusese trecută pe numele acelui frate, iar fratele îi trimisese, odată cu tatăl său, un „bilet de mînă", cum ziceau ei, prin care îl înştiinţau că ei nu-l mai recunoşteau nici de copil, nici de frate, şi el „să rămînă cu dracii roşii cu care s-a spurcat el". Ceea ce îi dăduse, pînă la urmă, ofiţerul, nu era un bilet, scris cu creionul, cum se aşteptase el, tresărind, ci o carte poştală deschisă, cu puţine rînduri, scrise cu cerneală stîngaci, chinuit, sau intenţionat chinuit, şi din puţinele rînduri el trebuia să înţeleagă că e bine, să fie liniştit, chiar aşa şi scria, „şi dumneata să fii liniştit, fiindcă fetiţa e bine şi sub îngrijire bună, şi numai de sănătate să-ţi vezi". Apoi urma semnătura, „Măria", şi el simţise, citind-o, că nu poate fi altcineva decît această Mărie, soţia lui Petre Nobilu, pentru că numai ea zicea şi îi zicea şi lui „dumneata", însă ceea ce îl uimise în primul moment era locul depunerii cărţii poştale, Lugojul, şi mult mai tîrziu avea să afle că nu întîmplător această

www.dacoromanica.ro

femeie făcuse ca scrisoarea să fie pusă ferit, tocmai din Lugoj, unde ea nu fusese niciodată, dar care ei i se părea, în naivitatea ei de atunci, atit de departe.

Era o noapte secătuită de stele, cerul înalt, obositor de înalt, el stătea rezemat de scîndura văruită a peretelui barăcii care da înspre postul de pază al sentinelei şi urmărea absent rotirea pîlniei de lumină a reflectorului, ţîrîiau greierii enormi şi puternici pe care îi bănuia în iarba arsă de dincolo de sîrma ghimpată ; din cînd în cînd, de pe albia canalului, răzbătea şi suia, parcă, pînă la el, pe dealul pe care se afla lagărul, glasul draglinerilor şi trîntitul nervos al uşii cabinei de la reţeaua de pompe, Mila 21. Nu avea putere să se oprească din acea necontenită reproducere mecanică a puţinelor rînduri şi, în special, al celui vestindu-i că „fetiţa e bine", şi repeta apăsat şi insistent incontinuu „şi sub îngrijire bună", şi nu putea, efectiv nu putea să realizeze ce însemna această „îngrijire bună", sau nu vroia, cum avea să-şi dea seama mai tîrziu, cînd avea să se mai liniştească şi să se concentreze cu limpezime asupra sensurilor înştiinţării şi cînd avea să înţeleagă că este posibil ca soţia lui să-l fi părăsit, iar ideea sufocantă, de neadmis în primul moment, absurdă în cruzimea ei, urma foarte curînd să îi apară firească şi explicabilă, şi chiar încercase un fel de acceptare justificată a ei, ca şi cînd morala lui şi datoria lui de om superior îl obligau să considere logică această laşitate îngrozitoare, cum a şi fost ea, în realitate, şi cum a şi fost interpretată, mai tîrziu, de toţi tovarăşii lui. Îi rămăsese speranţa în copil, în fetiţa care nu împlinise şase ani cînd fusese ridicat, şi pe care nu putea, pur şi simplu, să şi-o amintească decît în puţine împrejurări, pentru că el întotdeauna pleca dimineaţa şi venea seara, şi o vedea mai ales dormind, şi chiar şi atunci se ferea să o vadă, ca să nu o deştepte din somn, iar ceea ce ţinea minte, sau ceea ce îi revenea mereu şi stăruitor în amintire, în legătură cu fetiţa, era imaginea unei sărbători, a unei petreceri cîmpeneşti de un 23 August, cînd, după defilare, ieşiseră toţi membrii activului raional de partid la o pădure unde fusese organizată o masă la iarbă verde şi cineva, căci el şi aici era mereu ocupat sau îşi făcea mereu de lucru, cineva o luase în braţe pe fetiţă şi, arătîndu-l pe el, o între-

www.dacoromanica.ro

base, cum se întreabă de obicei copiii, prostește, despre părinții lor :

„— Cine e dumnealui ?“ iar fetița îl arătase și ea cu degetul și spusese :

„— Tovarășul“, iar acel cineva insistase tot prostește :

„— Care tovarășul ?“ și ea îl arătase mai departe cu degetul, dar fără nici un fel de zîmbet de bucurie, sau așa i se păruse lui, în orice caz nu vorbise ca despre tatăl ei, cum fac copiii, bucurîndu-se, sau întinzînd brațele spre el :

„— Tovarășul-prim !“ zisese ea și ei, toți, izbucniseră în rîs.

„— Tata — adăugase acel imbecil —, tata“, dar fetița negase, clătinînd din cap hotărît :

„— Nu, tovarășul, tovarășul-prim !“ și pronunța cuvintele apăsat și clar, căci de foarte mică vorbise repede și corect.

. . . . . .

— Dumneata, Dumitre, ești de rînd să ne mai cauți, fiindcă noi ne-am făcut datoria. Petre Nobilu rîdea sîsîit și satisfăcut, cu rîsul lui cenușiu, înfundat.

— Are dreptate Măria.

Apoi se urcaseră în mașini, repede, fără să mai apuce, din nou ca de obicei, să-și fixeze o întîlnire, iar Dumitru Dumitru rămase chiar cu impresia că întîlnirea lor se sfîrșise neinspirat. Țăranul acesta, Petre Nobilu, cu viclenia lui strămoșească, părea să se fi supărat, sau să fi fost dinainte supărat, și uitase văzîndu-l, iar Maria îi adusese aminte, intervenind, cum rar făcea ea, în discuția dintre ei. Dar nu avu timp să insiste asupra nedumeririi care pusese stăpînire pe el, căci Ruxandra Mărăcineanu, care luase, la invitația lui, loc în față, lîngă șofer, îl întrebase imediat :

— Tovarășul Nobilu n-a fost și dînsul activist în vechiul nostru raion ?

— Ba da, răspunse grăbit Dumitru Dumitru, a fost secretarul nostru cu cadrele, atunci cînd am fost eu arestat, și a fost singurul care n-a votat excluderea mea din partid.

— Și pe urmă ? se interesă Tudor Cernat, curios.

www.dacoromanica.ro

— Pe urmă, bineînțeles că a fost și el exclus din partid. A fost și porcar după aceea, da, da, chiar porcar, el și un fost moșier, Bazacopol, însă moșierul, la cîteva luni, a fost făcut director al propriei lui moșii, unde era porcar. Petrică Nobilu a rămas mai departe porcar, sub Bazacopol, sub care mai fusese servitor, înainte de 23 August, atunci însă ca fochist la o batoză a acestuia.

Tudor Cernat rîse cu poftă, dezlănțuit, situația i se înfățișa ca într-o comedie groasă, iar șoferul, care nu părea să aibă mai mult de douăzeci, douăzeci și doi de ani, întorsese capul spre Dumitru Dumitru, neștiind dacă să rîdă ca de o glumă, sau dacă acesta putea să fie adevărul, și atunci nu i se mai părea nimic de rîs.

— Fii atent la volan! îi atrase Dumitru Dumitru atenția, și băiatul se întoarse jenat.

— Mă scuzați!

Ruxandra Mărăcineanu privea panglica de asfalt lucind sub poleiala luminii de neon, albastru-verzuie, era din nou absentă, și cînd Dumitru o întrebă unde locuiește, păru să tresară.

— A, da, iertați-mă, apoi, către șofer: în Cotroceni, pe Costache Negri, lîngă Piața Operei, dacă știți...

www.dacoromanica.ro

Capitolul IV

PETRE NOBILU FUSESE TRIMIS ŞI ALES, APOI, SECRETAR al raionului la sfîrşitul pomenitei veri a anului 195..., cînd ploile păreau să nu se mai sfîrşească niciodată şi cînd aşa-zisa răsmeriţă din satul Cornul Caprei luase pentru mulţi o înfăţişare îngrijorătoare, încît într-o noapte, fiind ofiţer de serviciu şi fiind chemat urgent la telefon de către şeful postului de miliţie, „Veniţi iute, tovarăşe secretar, că a început răscoala", Mihalache Dometie nu-l mai trezise pe Dumitru Dumitru, ceruse şi el la telefon regiunea, informase mai speriat şi mai panicat decît amărîtul de miliţian şi, din discuţia avută cu ofiţerul de serviciu de acolo, care şi el era un secretar al regiunii, trăsese concluzia că se cuvenea acţionat fără întîrziere, şi aşa şi făcuse.

Se urcaseră în maşina de serviciu, instructorul raional, el, şi locotenentul Turbatu, şi în mai puţin de o jumătate de oră erau la Cornul Caprei.

Nu trecuse mult de miezul nopţii, cocoşii cîntau prin toate curţile, se auzeau şi nişte cîini schelălăind undeva, dincolo de primărie, într-un cătun care parcă luase foc, numai felinare şi lumînări şi lămpi în ogrăzile forfotind de oameni şi, pe drumul de ţară, scoborînd spre primărie, numai felinare şi lumînări ca la Paşti, şi cînd maşina opri, şoferul nu-şi mai dădu seama dacă el frînase, sau mulţimea aceea neagră a ţăranilor care îi înconjurase din toate părţile blocase drumul Gaz-ului lor.

Ploua mereu, ploua mărunt şi pisălog şi igrasios, dar nu era frig, şi ploaia părea uleioasă, murdară, se prelingea pe hainele de dimie ale ţăranilor şi pe streaşinile pălăriilor

www.dacoromanica.ro

lor negre şi pe obrazele lor vinete şi murdare parcă şi ele, nerase şi crăpate, ca şi cînd ar fi fost din pămînt de oale, nears bine şi înnegrit vînăt. Le sticleau ochii sub streaşinile pălăriilor şi se vedeau răi şi necredincioşi la luminile galbene ale felinarelor cu sticlele afumate, şi cînd deschise uşa Gaz-ului, Mihalache Dometie avu impresia că se uită la el din toate părţile acelaşi om şi aceiaşi ochi. Însă nu mai putu să închidă uşa îndărăt, cum ar fi vrut în prima secundă, de frică. Şi atunci simţi că se îneacă, deşi gîtul lui şi gura lui şi buzele lui erau uscate şi i se păru că şi dinţii, în gură, i se măcinaseră brusc şi se făcuseră nisip uscat şi fierbinte.

Ţăranii puseseră mîinile pe portiera maşinii şi o trăseseră în lături, şi Mihalache Dometie coborî repede, ca şi cînd şi pe el l-ar fi tras cineva jos din scaunul căptuşit cu muşama verde-gălbuie, coborî stîngaci, şchiopătă, veni într-un genunchi, apoi cineva îl trase, într-adevăr, de mîneca hainei, şi se trezi în picioare, înalt cum era şi cu capul lui mic, căutînd cu ochii cîrpiţi şi verzui, clipind des, să cunoască pe cineva, şi de acel cineva să se sprijine.

— Nu e el, auzi un glas gros venind din stînga lui, şi cineva ridică sus un felinar afumat, luminîndu-i rău faţa pierită.

— Nu e el, mai zise acel glas, şi felinarul fu iute lăsat jos.

— Nu e Dumitru, confirmă iar cineva, şi Mihalache Dometie se gîndi în prima clipă că asta putea fi şi scăparea lui, îl căutau, deci, pe Dumitru.

— Tovarăşi, zise el prinzînd curaj, din senin, tovarăşi, să stăm cuminţi, fiindcă de-aia am şi venit, ca să ne lămurim, sîntem aici cu tovarăşul... şi se gîndi să-l strige pe instructor în felul acesta, dar chiar atunci instructorul fu iute tras jos din maşină şi împins spre Mihalache Dometie, care îl şi prinse în braţe, şi după instructor zbură din maşină locotenentul Turbatu, care scosese pistolul din toc şi îl ridicase deasupra capului, ameninţător.

Era însă scund, şi gestul lui nu fu văzut decît de cei care îl trăseseră jos din Gaz.

— Mă puţă, lasă puşcoacea, că nu e momentul! se auzi răstit, dar parcă şi înţelegător, glasul cuiva, cunoscut

www.dacoromanica.ro

lui Mihalache Dometie, apoi acel glas adăugă destul de limpede pentru ca Dometie să-l bănuiască.

— Nu e Dumitru, ăştia sînt alţii, nu sînt de bază,şi iar către locotenentul Turbatu, acum însă calm şi dezamăgit de faptul că nu e acel Dumitru pe care îl aşteptau ei.

— Lasă, mă puţă, puşcoacea, n-auzi, că nu e cazul, fiindcă io-s ca tact-o, nu te-ar mai fi avut !

— Păi al cui e ? întrebă cineva din mijlocul ţăranilor care, încet, încet, vorbind între ei fără nici un interes aparent pentru cei trei oaspeţi veniţi noaptea cu Gaz-ul la Cornul Caprei, îi împingeau rostogolit în curtea primăriei şi apoi pe scările înalte ale acesteia.

— Al Tudorei lui Alisandru Turbatu, din Sacoţ, şi pe el tot Alisandru îl cheamă.

— Care făcea oale ? mai întrebă cineva, dar răspunsul la întrebare nu se mai auzi, curtea primăriei se umpluse de lumini de lămpi şi de felinare şi de lumînări ferite cu mîna, şi Mihalache Dometie se trezi în capul scărilor.

Se umpluse şi drumul de lume, muieri şi bărbaţi şi copii, care unii plîngeau, erau mici şi sculaţi din somn şi morocănoşi, nu înţelegeau ce se petrece. Maşina dispăruse, poate că fusese împinsă în şanţ, şi nu se vedea nimeni dintr-ai sfatului, nici preşedintele, nici secretarul de partid abia instalat, un ţăran care li se păruse lor isteţ şi înţelegător şi ascultat şi de oameni, Ioniţă Geanovu, nu se vedea nici şeful postului de miliţie, nici telefonistul, un fonf nenorocit, beţiv şi chior de un ochi, nu se vedea nimeni, şi din spatele lui Mihalache Dometie acesta auzi şuierată şoapta instructorului :

— Lasă, tovarăşe, pistolul, că ăştia ne omoară ! Vorbiţi dumneavoastră, tovarăşe secretar...

Pe fereastra deschisă se auzea cum zuruie soneria telefonului, însă nu era nimeni să răspundă. Ploaia se făcuse şi mai măruntă şi se şi îndesise, ţăranii se înghesuiau unii într-alţii şi se urcaseră şi ei pe treptele primăriei.

— Dacă nu e Dumitru, atunci cu cine vorbim ? întrebă o muiere care se strecurase în faţă şi ferea cu palma o lumînare mare, galbenă, de botez. 'Ai Năiţă ? Că n-o să stăm toată noaptea să ne plouă ca în Vinerea Mare la ocolire ! ? Măcar să-l fi chemat şi pe popa Sofronie, să fi scos prapurii şi Sfîntul Aer şi să trecem pe sub el...

www.dacoromanica.ro

Chiar atunci bătu și clopotul de la biserică, odată smucit zdravăn și tare, și pe urmă de două ori slab, stins.

— Trage de mort, constată cineva.

— 'Ai, mă, Năiță, unde ești ? Păi ce facem ? Sună la telefon să vie cine trebuie, dacă dumnealor nu sînt de bază.

Năiță Lucian își făcea loc printre trupurile înghesuite, parcă înota printre ele, venea către scara primăriei, și cînd ajunse pe prima treaptă se opri să răsufle nițel.

— Tovarăși ! se auzi glasul pierit al lui Mihalache Dometie, și țăranii îl văzură, cum era el înalt și cu capul mic, cu părul rar, lipit de ploaie pe fruntea îngustă și teșită spre rădăcina nasului, șiroia apa pe haina lui de piele lungă și jupuită de atîta purtat și se strecura pe după gulerul jupuit și el și îi pătrundea spre junghietura gîtului, și cînd zisese „Tovarăși", vîrîse două degete să șteargă apa de după guler. Am venit să stăm de vorbă ca oamenii, să ne înțelegem, să vedem care e necazul, să...

— Ce să ne înțelegem ? se răsti cineva dintre țăranii înghesuiți pe podișca de lemn care da în curtea primăriei. Dumneata să ne spui ai cui sînt boii...

— Nu e nimeni dintr-ai sfatului, tovarășe secretar ? întrebă instructorul. Nici miliținul care a telefonat ? Unde dracu or fi ? mai întrebă el îngrijorat.

Ploaia stinsese din lumînări și multe sticle de lampă plesniseră, și se stinseseră și lămpile, se făcuse mai întuneric, rămăseseră cîteva felinare doar, și păcura nopții începea să-i înghită cu ploaia măruntă și pisăloagă cu tot.

— Nu e nimeni, răspunse locotenentul Turbatu. Tovarășe Năiță, se repezi el, apoi, cu glasul lui pițigăiat și rău. Tovarăși !

Ieșise în față între instructor și Dometie.

— Unde sînt organele noastre ? Unde e tovarășul președinte ? Conducerea ? rostogolea cuvintele sec și amenințător, dar și speriat el însuși de întrebările lui sau de eventualitatea răspunsului.

— Nu e, zise cineva de la picioarele scărilor.

— Cum nu e ? se repezi iar cu glasul lui sec și scopit locotenentul Turbatu.

— Nu e, s-a termenat, răspunse altcineva, și peste mulțimea țăranilor, cuprinsă și înecată în noaptea care cobora mereu mai neagră, cu ploaia cernută mărunt și

www.dacoromanica.ro

des și chinuitor, se lăți un val de rîs pestriț, și lui Mihalache Dometie îi trecu prin cap că s-ar putea ca ei să nu mai scape niciodată cu viață de aici.

Vru să reia firul cuvîntului său, întrerupt de tînărul ofițer atît de prostește, dar acesta se înfipse și mai în fața, și ridică pistolul din nou deasupra capului. Din repezeală, însă, cu țeava atinse borul cascheței, și aceasta îi alunecă de pe cap exact în clipa cînd o muiere ridicase felinarul ca el să fie văzut mai bine.

— Mă ! strigă cineva de la picioarele scărilor. Naiță ! Păi unde dracu ești, ce faci, nu vezi ca aștia scoate pistolu ? !

— Mă ! strigă iar cineva, și Turbatu se și văzu împins în ușa de la intrare, și cum el dădu să se aplece ca să ridice cascheta de jos, cu cotul mîinii în care ținea pistolul izbi geamul, și acesta se sparse cît era de înalt și căzu jos cu zgomot de cioburi.

— A tras ? se auzi din mijlocul mulțimii alt glas. A tras, și dintr-o dată, peste zuruiala ploii piezișe se ridi a vuietul glasurilor mulțimii care se înghesuia și mai tare în curtea primăriei și se auzi și un gard cum pîrîie ca o mitralieră și cum se rupe și cineva mai apuca să zică :

— Aveți, mă, de grija, să nu care cumva să va apuce sub gard ! Aoleo, Pătrule, pai ce faci ? Calci peste mine ? Doamne ! mă omoară...

— A tras, mă, Năiță, se interesă cineva, a tras ?

Naiță ajunsese și el sus, în capul scarilor, cu un felinar în mîna stîngă luat din mers de la cineva, și Dometie îi făcu loc pe piatra de capatîi, înghesuindu-se el și ferindu-se instinctiv să nu cadă jos, căci scara nu avea pridvor, însă grija lui era degeaba în dreapta lui, cum stătea el cu fața la țărani, se mai urcasera cinci-șase oameni „Ne omoara, îi fulgera lui prin minte, nu mai scăpăm."

— Au ! se auzi glasul scîncit al lui Turbatu.

Cineva îi răsuci mîna la spate și îl vîrîse, așa îndoit cum era, cu capul în ușa primariei.

— Pai cu pistolul te-a trimis pe matale partidul, Lisandrule ? Că auz că ești al lui Turbatu din Sacoț ? Cu pistolul scos te-a trimis pe matale partidu ?

www.dacoromanica.ro

— Naiță ! Ai ? Asta e, mă, al lui Turbatu ?

— Asta, zise Naiță ridicînd și el felinarul să-i lumineze aceluia fața, însa locotenentul nu putea fi vazut la față, fața lui era proptită în tăblia ușii, ceea ce se vedea era turul pantalonilor umflați și țeava pistolului, caruia nu-i dăduse drumul.

— Lasă-l, zise Năiță, dă-i drumul, Dumitre, și Mihalache Dometie văzu ca Dumitru n-avea decît o mînă, stînga, cu care-l răsucise pe Turbatu, dreapta era o moantă de lemn cu un cîrlig în loc de mînă ieșindu-i din mineca hainei, și de cîrlig agațase felinarul.

„Ne omoară, gîndi el iar, fulgerător, numai Dumitru e vinovat, din cauza lui ne omoară, fiindcă el n-a crezut în rascoală, cînd am venit noi toți, cu Năiță aic', de la raion, și n-a vrut el sa-l aresteze pe Năiță, și i-a lăsat liberi pe toți, sa se impace ei cum e bine, și l-a certat tot pe activistul nostru.“ „Să avem răbdare, tovarașe instructor, zicea D mitru, să avem răbdare cu țăranul, si sa nu-l mințim, că el e satul de minciuni, toți l-au mințit ca îi fac și dreg, și acum și noi îi promitem, dar el deocamdată vede ca îi luam, nu pricepe că boii, dacă stau la grajdul comun, sînt tot ai lui, aici să avem noi rabdare, fiindca pînă acum nimeni n-a avut răbdare cu țaranu .“

„Și uite unde duce răbdarea, fiindcă țaranul e al dracului, nu te iarta, ne omoara“, tresari el cînd Naiță Lucian zise din capul scarilor :

— Liniște ! Ca sa vedem cum facem, ca ne-apuca ziua degeaba !

„Ne omoară, nu scapam“, se gîndi Mihalache Dometie, și prin față îi trecu toată viața, patruzeci de ani batuți pe muche, și într-o clipă înțelese că el nici n-a băgat de seamă ca a trăit. De însurat nu s a însurat, copii n-a făcut, numai pe drumuri a stat, ori cu bacul la deal și la vale, ori la război, ori activist prin docuri, printre marinari, n-a băgat de seamă nici cînd a nins, nici cînd a înverzit, numai cuvîntul „tovarășe“ l-a știut el mai bine și „sa fim vigilenți, tovarășe, căci dușmanul nu iartă“, însa cum arată prietenul n-a fost învațat și nici n-a avut el timp de prieteni. Curînd l-a luat activist la cadre, și aici problema care se punea era cu dușmanii, nu cu prietenii, și el se învațase bănuitor și nu mai știa care e și care nu e

www.dacoromanica.ro

dușman, însă dușmanul era mult mai ușor de dibuit, mai bine un dușman în plus decît un prieten nesigur. „Doamne, se trezi el aproape pedepsindu-se în gînd, cum n-am avut eu tăria să-l dau pe mîna cui trebuie de la început pe acest Năiță Lucian, nu mai stăteam eu acum la mîna lui, aici !“

Cel care trăgea clopotul se înroși parcă și el și îl trăgea iute acum, odată zdravăn și rău, limba de fier lovea cîinește buza pălăriei de bronz, și deasupra măgurii aulea tînguirea aceea lungă, răsunînd peste văi și venind iar îndărăt, pe urmă limba venea singură și lovea buza pălăriei leneș, încet, parcă se prelingea, și bronzul suna pustiu și stins.

— Păi cum să facem ? întrebă Dumitru lui Dincă, ridicînd moanta cu felinarul atîrnat de cîrlig. Linișteee ! strigă și el și mulțimea parcă se mai potoli.

— L-au flecit pe-al lui Haralambie, sub gard, strigă o muiere. Doamne, ia-mă, care aveți o lumînare, da' mai iute !

— Vezi de treabă, îi răspunse un glas gros, răgușit, vezi de treabă, n-are nimic, s-a căcat nițel pe el, dar n-are nimic...

— Tovarăși, strigă de sus, din capul scărilor, Năiță Lucian, apoi către Dumitru lui Dincă : Dă-i, domnule, pistolul, că n-avem nevoie, dă-i pistolul îndărăt. Așa, vezi ! — căci Dumitru îi și vîrîse lui Turbatu pistolul în mînă.

— Tovarăși ! Cine a venit nu e Dumitru — și Mihalache Dometie observă că Năiță nu zice „tovarășul Dumitru“, ci numai „Dumitru“, și repede, cu mintea lui zăpăcită de spaimă și de atîta pisălogeală cu vigilența și cu dușmanul care pîndea din toate părțile, făcu socoteala că dacă nu-i zice „tovarășe“ lui Dumitru înseamnă că sînt înțeleși cu el, și de-aceea nici n-a vrut Dumitru să-l aresteze pe Năiță Lucian și îi tot îndemna el, ipocrit, la calm și la grijă față de țăran, „care n-a făcut niciodată decît răscoale, cînd a luat înapoi ce i s-a luat lui, și abia acum e chemat la revoluție, cînd trebuie să dea și de la el ca să trăiască mai bine“.

Stătea în capul mesei, la raion, și le spunea lor, secretarilor : „Măi băieți, revoluția pentru țărani e altceva ! E mai greu de înfăptuit. La răscoale ei dau foc la conace

www.dacoromanica.ro

și-și luau înapoi veniturile care li se cuveneau după munca lor, însă noi facem o revoluție, și țăranului nu-i vine ușor să înțeleagă că nu trebuie să dea foc la conacul boierului, ci să-l îngrijească, și pînă și-o face și el un rost, trebuie să ducă și carul și boii și grapa și plugul la grajdul comun, înțelegeți ? Ne trebuie calm, ne trebuie răbdare, înțelegeți ?" și se uita la Mihalache Dometie, care bătea cu degetele lui boante cu unghiile rupte din carne și sîngerii pe nota telefonică venită atunci și care zicea că pînă duminică să raporteze raionul cîte gospodării au mai întemeiat, că și așa sînt ei în întîrziere.

— Tovarăși ! strigă iar Năiță Lucian. Cine a venit nu e Dumitru, nu e de bază...

— Păi dacă nu e de bază, ce facem ? întrebă muierea de la picioarele scărilor și de la care Năiță luase felinarul. Îi scopim ?

Cineva chicoti lîngă ea, și rîsul se lăți iar sub ploaia cenușie și neostenită, care zuruia pe acoperișul de șindrilă al primăriei și acoperea sirena telefonului, de care nu se apropia nimeni.

— Îi scopește ? întrebă un moș de peste drum, cu un glas pițigăiat și copilăros, și apoi se auzi rîsul lui prostesc, subțire și sîsîit, ca și cînd ar fi cernut cineva nisip printr-o sită rară. Îi scopește ? Cine-i scopește ? mai întrebă el și cineva îl plesni peste față zdravăn, se auzi limpede plesnitura.

— Taci dracu din gură, că nu scopește nimeni nimic !

— Păi atunci de ce dai, mă nene ? întrebă moșul nedumerit. De ce nu-i scopește ?

— Tovarăși, strigă Năiță Lucian — și Mihalache Dometie se uită la el pentru prima dată cu înțelegere și chiar cu speranță. Era un țăran destul de înalt, însă subțire, și se uita la oameni cu capul dat nițel pe spate și cu pieptul scos în afară, fălos, avea și el un ochi mînjit cu albeață și privea nițel dintr-o parte. Nu-i dădeai mai mult de treizeci și cinci, treizeci și șase de ani, și avea o față suptă, ascuțită către bărbie, cu umerii obrajilor supți și vineți sub barba nerasă de cîteva zile, și cu buzele vinete și ele, și tivite subțire și rău cum i se păru lui Mihalache Dometie acum, cînd îl privea nu numai cu luare-aminte, dar și cu speranță. Ridicase felinarul deasupra capului,

www.dacoromanica.ro

ca să fie văzut mai bine, şi cînd strigase a doua oară „tovarăşi !", se făcuse linişte dintr-o dată, se auzea numai ploaia căzînd dugoasă şi neostenită, ba parcă şi mai îndesată, şi zuruiala telefonului la care nu umbla nimeni.

— Nu sînt de bază dumnealor, aşa că e cazul să se ducă de unde au venit ei.

— Da' a tras cu pistolu ? întrebă, din nou, un glas rău, cum i se păru acum şi lui Năiţă Lucian. A tras ei cu pistolu în noi ?

— N-a tras, vru să zică sau chiar şi zise Năiţă Lucian.

Nu se mai înţelese bine, căci chiar atunci Turbatu se repezi în capul scărilor, împingîndu-l pe Năiţă Lucian la o parte, şi ridicînd pistolul trase cu adevărat un foc, care răbufni sec în liniştea scurtă, lăsată ca să se audă răspunsul lui Năiţă la întrebare.

Instructorul, strivit aproape, pînă atunci, între uşa cu geamurile sparte şi spatele lui Dumitru lui Dincă, răzbătuse şi el în faţă, dar nu mai apucase să-l împiedice pe locotenent, şi flacăra scurtă a glonţului care se înfipsese în cerul negru fu văzută pînă dincolo de Podul Cernei.

— Trage ! se repeziră brusc, apoi, cîteva glasuri deodată, şi secunda de uluire ce urmă detunăturii înfundate se sparse brutal într-un vuiet sălbatic crescînd dinspre apa Cernei, ca şi cînd Cerna însăşi se umflase şi îşi ieşise din matcă şi trecuse peste malurile înalte, ajunsese în drum, şi acum împingea puhoiul de oameni spre curtea primăriei. Se auziră cum pîrîie lănteţii gardului şi o latură a lui plesni şi se prăbuşi, şi cineva mai apucă să strige „Fraţilor !", apoi nu se mai înţelese nimic şi din nou o pîrîitură ca o plesnitură de bici şi chemarea desperată a cuiva :

— Anico ! mă omoară — Anicooo ! ! şi plimba podului se desprinse şi Năiţă Lucian mai apucă să vadă cum zboară un felinar aprins către scările primăriei, căci uşile acesteia săriră din ţîţîni şi, împins de mulţime, grupul de oameni aflaţi în capul scărilor se trezi în săliţa de la intrare, dar pe uşa din spatele lor, smulsă şi ea din încuietori şi izbită de peretele scorojit, se năpustiseră, împinşi şi rostogoliţi de năvala aceea disperată, alţi ţărani ridicînd deasupra capetelor felinare afumate, răspîndind o lumină gălbuie şi un miros înecăcios de gaz vărsat pe dimie udă.

www.dacoromanica.ro

— Năiţăăă, strigă un glas întrebător, Năiţă, unde eşti, mă ? Te topişi ? N-auzi ?

„Acum ne omoară", îl fulgeră iar ca într-un ultim gînd pe Mihalache Dometie, acum, şi cu mîinile lui lungi, cu palmele cu degetele boante proptite pe tăblia uşii care da în încăperea cu telefonul, mai făcu o ultimă sforţare să opună rezistenţă presiunii atîtor trupuri înghesuite unele într-altele şi izbind în spinarea lui lată.

Dar uşa se dovedi mai slabă decît spinarea lui şi sări şi ea din încuietoare şi zbură spre perete exact în clipa în care telefonul începu să sune din nou, asurzitor şi îndelung, şi în vacarmul imens zuruiala lui ascuţită, ca de tocilă, răsună paralizant.

— Sună ! se auzi un glas venind din curtea înţesată de lume, şi pe fereastra deschisă năvăli, acum nefirească, cernerea măruntă a ploii, apoi de dincolo de Podul Cernei se auzi un uruit de motor, şi în geamurile date de perete luci ca într-o oglindă lumina unor faruri, şi cînd soneria telefonului izbucni parcă şi mai puternic, Mihalache Dometie îl văzu în lumina farurilor pe Năiţă Lucian, ajuns lîngă el, şi ridicînd receptorul şi ducîndu-l la ureche.

— Da ! strigă acesta, ca şi cînd ar fi trebuit să răspundă cuiva care îl striga de peste drum. Da ! Cine e ? ! şi tot el, fără să aştepte nici un răspuns : Raionul ? Aloo !

Lumina farurilor rămăsese înfiptă în ferestrele deschise, făcînd ziuă în încăperea toată, plină de lume, şi Mihalache Dometie se trase şi mai aproape de Năiţă Lucian, care asculta în pîlnia telefonului cu capul dat pe spate şi cu ochiul mînjit de albeaţă închis, să nu-i dea lumina în el şi să-l orbească.

Şoferul maşinii oprite pe Podul Cernei, căci nu mai putea înainta, blocată de mulţimea ţăranilor care iar aprinseseră felinarele şi lămpile şi le ridicau deasupra capetelor, deşi nu mai era nevoie, şoferul maşinii accelera motorul în gol sau încerca să-şi facă loc, şi din cauza asta apăsa pe accelerator, iar zgomotul motorului părea să acopere convorbirea telefonică a lui Năiţă Lucian, căci acesta striga mereu în pîlnie „Alooo ! şi întreba : Raionul ? Raionul ?"

www.dacoromanica.ro

Lumina farurilor îl orbea, așa cum se reflecta ea în ferestrele deschise, și el se dădu nițel la o parte din dreptul lor, și atunci i se păru că aude și mai bine ce se vorbea la celălalt capăt al firului.

— Tovarășul Dumitru ? întrebă el, și Mihalache Dometie făcu legătura între prezența mașinii oprite pe Podul Cernei și chemarea telefonului, și speranța încolți vie în sufletul lui.

Năiță Lucian făcu un semn din mînă, ca și cînd ar fi cerut liniște, deși liniște era, căci zbaterea mulțimii se oprise odată cu izbucnirea nouă a soneriei telefonului și cu proiecția neașteptată a luminii farurilor venind dinspre Podul Cernei și oprindu-se în ferestrele deschise prin care se auzea zuruiala de tocilă a acestei sonerii.

— Tovarășul Dumitru ? mai întrebă Năiță Lucian. A venit ? Păi unde a venit ? se arătă el nedumerit de ce auzea în pîlnia de fontă pe care și-o tot potrivea la ureche, nereușind parcă să cuprindă cu ea urechea lui întreagă și neînvățată cu telefonul.

Șoferul accelerase motorul, și după cum se mută lumina farurilor Mihalache Dometie înțelese că mașina se pusese în mișcare și că înainta către primărie.

— Stai nițel, zise Năiță Lucian celui cu care vorbea, stai dumneata nițel, să vedem, și lăsă receptorul pe pervazul ferestrei, căutînd cu privirile în negura sfîșiată de alunecarea legănată a farurilor, peste capetele mulțimii ce se înghesuia, trecînd peste șanț, ca să facă loc mașinii.

— A venit tovarășul Dumitru ! își luă Mihalache Dometie inima în dinți, și încercă să se răsucească să-și facă mai mult loc, căutînd în același timp din priviri să-l găsească pe instructorul său și pe locotenentul Turbatu, dar nu-i văzu pe nici unul, și privirile lui rămaseră întrebătoare pe chipul lui Năiță Lucian, care se întorsese spre el după ce se retrăsese din fereastră și luase iar în mînă receptorul. Alo ! strigă el iar în pîlnia ciobită, alo ! stai să vedem, mai stai, că mi se pare că el este, așteaptă acolo ! se răsti el, apoi, supărat din senin pe cel cu care vorbea. Păi cum facem ca să ieșim de aici ? întrebă el lăsînd receptorul pe pervazul ferestrei.

— Dați-vă, măi fraților, nițel la o parte, că n-avem pe unde ieși.

www.dacoromanica.ro

Din curte se auzea de asemenea îndemnul răstit al cîte unuia :

— Daţi-vă, mă, la o parte, n-auziţi ? Nu vedeţi maşina, calcă pe voi ! Mă nene, dă-te, mă, la o parte ! Năiţă ! Unde dracu eşti acum ?

— Aici, răspunse Năiţă aplecîndu-se pe fereastră, aici, venim imediat, adăugă el, şi începu să-şi facă loc printre oamenii care încercau să se dea înapoi şi să-i lase lui loc de trecere.

Cînd trecu de uşa încăperii cu telefonul îl văzu pe locotenentul Turbatu fără caschetă, cu capul aplecat pe umărul stîng, parcă i-ar fi căzut, cu bărbia în piept, şi din nara stîngă i se prelingea un fir de sînge peste buza umflată şi vînătă, cum i se păru lui Năiţă la lumina felinarului care îl lumina pe locotenent.

Stătea rezemat de canatul uşii, împins de lumea care se înghesuise în săliţă şi, lîngă el, ţinîndu-l de reverul scurt al vestonului, ferindu-l parcă, dar parcă şi intenţionat lipindu-l de marginea uşii şi îndesîndu-l în ea, Năiţă îl recunoscu pe Alisandru Turbatu din Sacoţ.

— Tovarăşe, prinse glas din senin Mihalache Dometie, care venea în urma lui Năiţă Lucian, ia mîna de pe ofiţerul nostru, însă în porunca lui seacă şi cam pripită, cum i se păru chiar şi lui, se bănui mai ales spaima în faţa acestei situaţii noi cu locotenentul răstignit de uşorul uşii şi ameţit de loviturile primite şi ghicite din sîngele închegat deasupra buzei umflate. Tovarăşe locotinent, mai zise el, de data aceasta mai aspru şi mai hotărît, vino după mine...

Însă locotenentul nu schiţă nici un gest în acel moment sau cel care îl ţinea de rever nu-l lăsă, şi Mihalache Dometie vru să întindă el mîna să-l tragă pe ofiţer după el.

Ţăranii le făceau loc să iasă din primărie afară, ca şi cînd nu se întîmplase nimic pînă atunci, şi ei se aflau acolo întîmplător sau cum se aflau ei de la o vreme pe sălile primăriei. Cineva, chiar, zise cu un glas calm şi înţelegător pentru cei care îşi făceau loc printre ei :

— Daţi-vă, măi, oameni buni, mai la o parte, să iasă dumnealor, cu Năiţă !

www.dacoromanica.ro

— Hai, tovarăşe locotinent, îşi făcu Mihalache Dometie curaj din nou, strigînd acum de-a binelea la ofiţer.

— Vezi dumneata de treabă, îi răspunse însă, scurt şi negru, omul care îl ţinea pe Turbatu de guler. Du-te, dumneata, unde ai treabă, că cu el e altă socoteală !

— Ce faceee ? întrebă surprins şi iar speriat Mihalache Dometie, şi întrebarea lui păru răstită.

— Păi e tac-so ! zise atunci Năiţă Lucian, apoi : Venim, venim, către cineva care îl strigase de afară gîfiit.

— Hai, Năiţă, că a venit cine trebuie, n-auzi ? E Dumitru, cu maşina — şi zgomotul motorului ambalat fără rost umplu curtea primăriei, apoi se stinse brusc, şi peste el crescu iar vuietul mulţimii, din care nu se mai înţelegea decît numele lui Dumitru, şi mereu :

— A tras, tovarăşe, a tras cu pistolul !

— Păi cu pistolul l-aţi trimis, tovarăşe, cu pistolul, să ne omoare şi... să rămînă copiii orfani ? !

— A tras cu pistolu, fir-ar mama lui a dracu, acu' să-l vedem noi pe el la faţă...

— Năiţă ! Ieşi, mă, afară, n-auzi ? ! că a venit cine trebuie, să ne lămurim...

— Cum e tac-so ? întrebă zăpăcit Mihalache Dometie. Cine e tac-so ? !

— Eu ! zise atunci ţăranul care îl ţinea de rever pe Turbatu, însă Mihalache Dometie nu mai avu timp să audă răspunsul acesta, căci iar începuse vacarmul, şi din spate se văzu iarăşi împins şi rostogolit, de data aceasta spre uşile primăriei, de la intrare, rupte şi date de perete şi cu geamurile sparte.

Călcau pe cioburi, şi cînd ajunse în capul scărilor, în spatele lui Năiţă Lucian, de care trecea cu un cap, recunoscu maşina lui Dumitru, oprită exact pe buza podului de dinaintea curţii prăbuşite şi peste care călcau acum sutele de ţărani înghesuiţi să-i facă loc primului-secretar al raionului, urmat de un alt tovarăş, unul scund şi cam rotofei, cu o scurtă de piele descheiată la nasturi şi pe care acesta nu o putea încheia, căci nu-l cuprindea, şi cu o şapcă de piele îndesată zdravăn pe cap. Ţinea mîinile înfipte în buzunarele scurtei cam roase şi călca legănat, uitîndu-se furiş şi repede cu coada ochiului cînd într-o parte, cînd într-alta. Purta cizme bürgher, încheiate cu

www.dacoromanica.ro

şireturi, şi pantaloni de dimie săină, şi prin descheietura scurtei se vedea cămaşa cadrilată. De sub gulerul plesnind pe gîtul zdravăn atîrna o cravată roşie cam slinoasă şi scurtă.

Năiţă Lucian îi aştepta în capul scărilor frecîndu-şi bărbia nerasă, albită binişor şi, în spatele lui, în afara lui Mihalache Dometie, care se lipise aproape de el, ţăranii ceilalţi se răriseră, unii se trăseseră îndărăt, în săliţă, şi se auzea cum îl sfătuiau pe Turbatu ăl bătrîn să-i dea drumul lui fiu-său, că „au venit ai lui şi nu mai ai ce-i face acum", alţii scoborîseră scările şi se împingeau unii într-alţii, să-şi facă loc jos, în curte.

Dumitru înainta greu printre rîndurile de ţărani pe care îi apucase smerenia şi ridicau, unul după altul, căciulile cînd trecea el, şi din cînd în cînd se auzea şi cîte un „să trăiţi", mai înecat, însă Dumitru nu răspundea, nu se uita la ei, la nici unul, trecea cu capul în pămînt, încins strîns peste haina lui de piele lungă pînă în pămînt şi cu şapca trasă pe ochi. Era vînăt la faţă şi ţinea buzele strînse, tivite mărunt, mușca din ele cîineşte, şi cînd ajunse la picioarele scărilor, ridică privirile spre Năiţă Lucian.

Ploaia se rărise şi ea, parcă stătuse, deasupra Gurguiului norii se albiseră şi se subţiaseră, se lumina de ziuă ceţos, şi de la picioarele scărilor o muiere se răsti la un copil care se juca cu un felinar :

— Suflă, mă, nărodule, în felinar, tu nu vezi că se vede, ori ai orbul găinilor ?

Copilul ridică iute sticla felinarului şi suflă în flacăra gălbuie, însă aceasta nu vru să se stingă, şi muierea îl plesni peste cap.

— Suflă, mă, cu inimă, nu mai prăpădi gazul, că n-o să-ţi dea dumnealor de gratis !

Pe uşile rupte ale primăriei apăru şi instructorul venit cu Mihalache Dometie, netezindu-şi o şapcă mototolită şi încercînd să şi-o vîre pe cap, fără să-şi dea seama că fusese ruptă şi că nu avea cum să mai stea pe fruntea lui năpădită de sudoare.

„Ăsta a stat ascuns, se gîndi Mihalache Dometie. Dar

www.dacoromanica.ro

unde dracu a stat el ascuns ?“ se întrebă el cu ură pentru instructorul care venise lîngă el şi-i şoptise :

— Sînt aici, tovarăşe Dometie, la datorie...

— Vezi, tu, datorie. cînd ajungem noi la raion ! răspunse Dometie strivit, printre dinţi, fără să se mai întoarcă spre el.

Dumitru urcă scările urmat de omul acela rotofei, în scurta de piele şi cu mîinile vîrîte adînc în buzunare, furînd cu coada ochiului copilul care stingea felinarul şi femeia care îl plesnise zdravăn peste cap.

— Ce e, tovarăşe Năiţă, aici ? întrebă Dumitru, ajuns în capul scărilor, şi în liniştea care se lăsase peste întreaga mulţime a ţăranilor, sute de oameni şi de femei, cu copiii după ei şi cu lămpi şi cu felinare în mîini, uzi la piele de ploaia care abia contenise şi încremeniţi acum în curtea dărîmată a primăriei şi dincolo de ea, peste drum, pînă spre Podul Cernei.

— A tras cu pistolul, tovarăşeeee ! strigă cineva de dincolo de drumul care se pierdea către Fometeşti şi de unde încă mai veneau oameni.

— A tras cu pistolul ! Păi cu pistolul i-a trimis pe ei partidul ?

— Să ne omoare ?... şi vuietul surd cuprinse iarăşi curtea primăriei şi din nou se auzi cum pîrîie o margine de gard împinsă de lumea care se înghesuia să treacă de peste drum în curtea cît palma.

— Cine a tras cu pistolul ? întrebă scurt şi nedumerit Dumitru Dumitru, căutînd din ochi pe cineva dintr-ai lui să răspundă, şi Mihalache Dometie se văzu nevoit să vorbească, clipind repede din ochii lui spălăciţi şi mici ca nişte gămălii verzuí :

— Locotenentul Turbatu a tras. Un foc, că ne omora lumea...

— Cine ? întrebă iar Dumitru, ca şi cînd n-ar fi auzit sau n-ar fi înţeles bine. Cine ?!

— Locotenentul Turbatu, dar n-a tras decît un foc, în sus, de alarmă, zise Dometie, însă ultimele cuvinte nu

www.dacoromanica.ro

se mai auziră prea bine, iar Dumitru se şi întoarse să-l caute pe Turbatu.

— Păi ce căuta Turbatu aici ? întrebă el, răstit. Ce căuta Turbatu la Cornul Caprei ? Ce misiune avea el aici ? Cine l-a trimis pe el aici ?

Era însă prea tîrziu ca să se mai poată afla un răspuns. Întrebările lui Dumitru fuseseră înţelese sau ghicite şi tulburarea crescu din nou asurzitoare şi forfota cuprinse iar mulţimea care aneninţa să urce scările şi să-i împingă pe cei de pe ele din nou în încăperile scunde, şi atunci Năiţă Lucian ieşi în faţă şi strigă din răsputeri :

— Liniştеee ! Că acum avem cu cine vorbi ! Acum e cine trebuie...

Dar Dumitru nu-şi pierduse firea şi, ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, îl întrebă pe Năiţă scurt :

— Ce e aici, tovarăşe Năiţă ? Cine a făcut mitingul ăsta la miezul nopţii, ai ? Dumneata ?

— Nu ! zise Năiţă, furat de iuţeala întrebării. Nu, însă cazul era, fiindcă ne-a minţit şi ne-a ameninţat şi...

— Şi noaptea era cazul ? mai întrebă Dumitru Dumitru. Pe ploaie, ca la furat cai ?

Întrebările veneau una după alta, negre, ca faţa lui Dumitru, care se uita la Năiţă rămas împietrit dinaintea lui şi neputincios. Părea zăpăcit. Luat repede, nu izbutea să înţeleagă unde bate primul-secretar al raionului, şi cînd acesta pomeni de „furat cai", el fu străfulgerat de ideea că s-ar putea ca ei toţi, şi mai ales el, care se afla în capul scărilor primăriei, să fie acuzaţi că au furat boii din grajdurile gospodăriei, căci, într-adevăr, unii dintre ei, şi chiar şi el, îşi luaseră boii acasă pentru a doua oară în mai puţin de o săptămînă, deşi îi promiseseră lui Dumitru că s-au înţeles lucrurile şi că boii vor rămîne la grajduri.

— N-aud, zise tot rău şi tot negru Dumitru, iar „tovarăşul" acela de lîngă el, rotofei, cu scurta de piele care nu-l petrecea peste pîntec, se interesă şi el, bănuitor şi al dracului, rîzînd pieziş şi viclean cum înţelesese Năiţă Lucian :

— Pămîntul de ce nu vi l-aţi luat, mă băiete, înapoi ? Să vi-l fi luat şi pe el, să-l fi săpat şi să vi-l fi luat acasă

www.dacoromanica.ro

să-l puneți mușuroi în curte și să vă fi culcat pe el, cu boii la cap ? !

În curtea primăriei și peste drum, spre Fometești, și spre Podul Cernei, pînă unde se vedea lumea aceea albă ieșind parcă din ceturile lăptoase ale dimineții care se chinuia să biruie și noaptea și ploaia la Cornul Caprei, liniștea se lăsase pe nesimțite și creștea asurzitoare, încît se auzi și clănțănitul unui felinar stins de cineva, și sughițul unei muieri, și pumnul înfundat al cuiva în ceafa ei, și șoapta : „Taci, fă, să vedem, că mi se pare că îl judecă pe Năiță".

Dumitru întoarse capul spre lumea numai ochi și urechi, mută și înfricoșată, scufundată fără suflare în pustiul acelei dimineți, și în secundele care urmară își simți și își auzi propria lui inimă zvîcnind iute și speriat, și avu impresia că această inimă nu e, totuși, a lui, ci a acestor țărani de la picioarele scărilor. Se uita în ochii lor arși de nesomn și de teamă și auzea zvîcnetul inimii, și inima era a lor, inima lor bătea în urechile lui, inima lor, cu zvîcnetul ei de pasăre prinsă în laț, se zbătea în coșul pieptului lui și îl făcea să se înece, și chiar duse mîna la gît și își desfăcu nervos nasturele cămășii.

„Am rămas țăran", se gîndi el ca și cînd s-ar fi găsit dintr-o dată neputincios în fața unei întîmplări hotărîtoare pentru el și pentru destinul lui de om de partid, care avea datoria să se ridice deasupra propriei lui condiții și apartenențe, ca să judece și să acționeze obiectiv și imparțial și să poată fi instrumentul de cristal al revoluției și al istoriei pe care o determina această revoluție. „Am rămas țăran, nu mă pot desface de ei." Simțea, pur și simplu, teama acestor țărani care așteptau din partea lui un cuvînt și hotărîrea de pedeapsă, căci erau conștienți că greșiseră și că erau singuri și neapărați în fața acestei greșeli, și toată răzmerița lor se topise repede și laș în această tăcere ca o rugă, și cînd, în sfîrșit, își reveni, smulgîndu-se din privirile lor ca niște întrebări disperate, auzi pe cineva dintre ei vorbind ca și cînd pînă atunci nu se întîmplase nimic deosebit, iar acesta nu putea să nu se arate grijuliu și gospodar cu ceea ce vedea atunci, și el nu știuse că se petrecuse chiar sub ochii lui, dacă nu chiar cu participarea lui :

www.dacoromanica.ro

— Daţi-vă, mă, fraţilor, niţel mai la o parte, să ridicăm curtea asta, nu vedeţi că a căzut, dracu', jos şi o calcă toţi în picioare ?

Dinspre Podul Cernei îşi făceau loc, înghesuindu-se să ajungă în curtea primăriei, preşedintele sfatului şi şeful de post şi Ioniţă Geanovu, ales de curînd secretar de partid aici, la Cornul Caprei. Un al doilea Gaz se vedea oprit la capătul dinspre Horez al podului, şi Năiţă înţelese că atunci cînd aceştia fugiseră de la sediul gospodăriei, unde veniseră să constate „furtul boilor", cum zicea şeful de post, iar ei, ţăranii, îi luaseră mai din scurt, la raion fugiseră ei, ca să reclame. Veneau unul după altul, cu preşedintele Craina înainte, şi ţineau capetele în pămînt, nu se uitau nici în stînga, nici în dreapta, şi ţăranii le făceau loc să ajungă la picioarele scărilor, fără să se uite la ei.

Petre Nobilu se apropie de urechea lui Dumitru şi îi şopti răguşit :

— Dă-le drumul acasă, să se ducă să aducă boii îndărăt. Ce vrei să le facem ?

Mihalache Dometie auzi „indicaţia" instructorului regiunii şi interveni grăbit, să nu se piardă din vedere „caracterul politic" al situaţiei, căci i se păru că şi Dumitru şi Petre Nobilu trec uşor peste tot ceea ce se întîmplase în noaptea aceea, acolo, unde el putea să-şi piardă viaţa :

— Şi cu instigatorii ce facem ? Cine i-a instigat ?!

— Dracu ! răspunse repezit şi enervat Petre Nobilu. Dracu i-a instigat !

— O să analizăm, adăugă surprinzător de calm Dumitru Dumitru. Iar vă grăbiţi ?

— Tu ce căutai aici, tovarăşe Năiţă Lucian ? se întoarse el către acesta, dar fără să-i mai zică dumneata, ca pînă atunci, şi Mihalache Dometie observă şi făcu socoteala că, în sfîrşit, începe şi Dumitru să-l lase din braţe.

— Să dau telefon, să veniţi, răspunse Năiţă Lucian, şi Dumitru rămase cu ochii pironiţi pe el.

„Nu minte", se gîndi el, stăruind mai departe cu ochii pe faţa acestui ţăran care împietrise lipit cu spatele de uşa primăriei, cu un cap mai înalt decît Dumitru, slab şi vînăt şi căutînd cu ochii la lume dintr-o parte, cu pieptul scos înainte, ca şi cînd cineva i s-ar fi opus, şi el

www.dacoromanica.ro

trebuia să-şi facă loc greu ca să înainteze, şi era mereu pregătit să împingă cu umărul viaţa potrivnică.

Dumitru oftă amărît şi se întoarse către mulţimea ţăranilor, spăsită, la picioarele scărilor primăriei. Ploaia se oprise de tot, se luminase, şi printre crengile teilor din curtea lui Boncu se legăna pustie aripa unui vînt care venea nu se ştie de unde, călduţ.

— Tovarăşi, începu, în sfîrşit, Dumitru, şi liniştea se sparse încet, cuprinsă şi înecată în răsuflarea atîtor sute de oameni, care simţeau că tot ceea ce se petrecuse pînă atunci se apropie de dezlegare. Să mergem acasă şi să ne vedem de treabă, că avem, slavă Domnului, ce face, şi cine şi-a luat boii îndărăt să-i aducă de unde i-a luat, fiindcă vine timpul să începem aratul, şi cu ei o să arăm, şi aici o să arăm, la Cornul Caprei, că n-o să arăm la Scoarţa cu ei, fiindcă ăia au şi ei boii lor, au şi ei pămîntul lor, fiecare cu ce-i al lui şi la el acasă.

Însă lumea continua să stea nemişcată, şi ca şi cînd n-ar fi auzit cuvintele lui Dumitru, iar acesta începu să scoboare scările la fel de neinteresat, parcă, de faptul că ţăranii păreau să nu-l fi auzit şi ascultat, urmat de Petre Nobilu, cu care vorbea destul de tare, ca să se înţeleagă bine ce spune.

— Aici ar cam trebui să înceapă aratul, că toamna e scurtă, şi odată te trezeşti că ninge, şi în loc să are, ei se ţin de poveşti !

— Ninge iute, aici, la Cornul Caprei ? întrebă el o muiere de la picioarele scărilor, care se uitase cu felinarul aprins în mînă.

— Păi nu mai e mult, răspunse aceasta. Mai plouă o săptămînă, două, şi odată te trezeşti cu alba, şi noi murim de foame.

Dumitru nu-i mai zise nimic şi, ca şi cînd şi-ar fi adus aminte de ceva, din senin, se întoarse şi îl căută pe Năiţă Lucian, chemîndu-l să vină după el.

— Iar îl ia, se auzi un glas, şi Dumitru ridică privirile să-l descopere pe cel care vorbise.

— Cine are nevoie de lămuriri să vie la sediu, să stăm acolo de vorbă, că eu nu plec pînă nu aducem boii îndărăt, zise el, apoi, ca orice om care e grăbit fiindcă are treburi şi nu poate sta pe drum fără rost. Hai, măi to-

www.dacoromanica.ro

varăşe Năiţă, vii, sau ce dracu faci, că n-o să m-apuce prînzul la Cornul Caprei, mai sînt şi alţi oameni pe lumea asta...

Treceau printre sutele de ţărani care se desfăceau înaintea lor şi se luau după ei, însă nu toţi, unii săreau peste şanţuri şi o luau feriţi către casele lor, şi mulţimea se rărea, şi cînd ieşiră din curtea primăriei Petre Nobilu văzu un Gaz răsturnat într-o rînă cu botul vîrît în malul drumului. Oamenii săreau, ocolindu-l, de parcă atunci l-ar fi descoperit şi ei acolo, dar fără să se mire, şi cînd ajunseră pe Podul Cernei, liniştea se rupse de tot, căci şi frica se topise din sufletele lor, şi începură să vorbească tare şi nesfiit, să se strige unii pe alţii, şi cineva zicea, însă viclean, cum înţelese Dumitru, ca să se audă şi să se încerce, astfel, cum stau lucrurile cu adevărat în ceea ce îi priveşte :

— Nu-i fac nimic lui Năiţă...

— Hai ? întrebă, hoţ, altcineva.

— Nu-i fac nimic lui Năiţă, repetă cel dintîi, nu-i fac nimic, e prietin cu Dumitru...

— Nu-i fac nimic, răspunse celălalt, nu-i fac nimic, dar boii îi aduce îndărăt...

— Păi ce dracu să mai facă ? Aşa s-a hotărît, ne-a pus de am semnat, au acte la mînă, adio piţigoi, a zburat... Ştii ce zicea Simion Popescu, să nu dai piţigoiul din mînă...

— Şi ce să fac cu el ? întrebă ţăranul acela sceptic, care mergea acum lîngă Petre Nobilu, făcîndu-se însă că nu-l vede.

— Să-l pui să ouă şi să clocească ! rîse tovarăşul său.

. . . . . .

— Nu sînt nici reacţionari, nu sînt nici duşmani, sînt numai neştiutori şi înspăimîntaţi de ceea ce nu ştiu, pentru că istoria i-a luat repede în primire şi i-a întors cu faţa spre un necunoscut şi i-a pus să păşească spre el, înţelegeţi dumneavoastră. Noi toţi înţelegem, însă ei nu, iar ceea ce au văzut, unii dintre ei, din acest necunoscut, în timpul războiului, nu i-a convins. Nu cu pistolul în capul scărilor primăriei trebuie să le arătăm noi lor viitorul,

www.dacoromanica.ro

şi să-i mînăm ca pe o turmă spre el, fiindcă eu n-am văzut nicăieri indicaţia asta...

Obosise şi i se uscase şi gîtul, ultimele cuvinte le spusese înecat, în sală se făcuse un fum greu şi înecăcios, Petre Nobilu se ştergea mereu cu o batistă enormă, ca un peşchir, faţa lui toată strălucea mereu de năduşeală, era cald, zăpuşitor, afară se întunecase, pe fereastra sălii de şedinţe a raionului care fusese, în urmă cu numai un an şi jumătate, salonul lui Aristide Mărăcineanu, se zărea, cum da ea spre apus şi spre Cornul Caprei, culmea măgurii tivită subţire de aurul soarelui trecut dincolo, la Sacoţ. Cineva de lîngă fereastră se ridică, şi la un semn din cap al celui ce conducea şedinţa deschise cu grijă geamurile, şi de afară veni o boare răcoroasă, cu miros de fîn plouat şi încins.

Mihalache Dometie însemna mărunt într-un carneţel tot ce spunea Dumitru, deşi în sală, la o măsuţă, trei activişti din aparatul raionului, de la el, de la cadre, scriau cu rîndul procesul-verbal şi păreau să nu scape nici un cuvînt din ce se vorbea. Scuturau pe rînd mîinile cu creionul cînd oboseau şi se frecau cu stînga pe umărul drept amorţit şi nu ridica unul vîrful creionului de pe foaia albă, că se şi repezea celălalt, însă de scris scriau încet, le ieşeau cuvintele greu şi încîlcite, fiecare numai el le-ar fi înţeles, netezeau coala necontenit şi o aşezau iar cu grijă peste îndigou, cum începeau un rînd nou, sau cu literă mare, acolo unde credeau ei că e mai important ce se spunea.

„Cu pistolul în capul scărilor", însemnase unul dintre ei, apoi continuase : „să le arătăm viitorul"...

„Nu e bine", se gîndi el, şi se întoarse să citească rîndul dinainte în pauza făcută de Dumitru Dumitru ca să bea apă. Dar rîndul dinainte nu fusese scris de el şi nu înţelesese decît „ce au văzut ei în timpul războiului nu i-a convins". „Adică la sovietici", fu el fulgerat de înţelesul neaşteptat al propoziţiunii simplificate.

„Treaba lui" — renunţă el să mai reconstituie ultimele cuvinte ale lui Dumitru Dumitru, care acum se aplecase spre tovarăşul venit de la regiune să conducă şedinţa asta, din care deocamdată pentru mulţi nu se prea înţelegea mare lucru.

www.dacoromanica.ro

Petre Nobilu prezentase o informare ca instructor al regiunii care asistase la întîmplările petrecute la Cornul Caprei, şi din informare se făcea limpede un singur lucru, şi anume că Mihalache Dometie greşise grav ducîndu-se la Cornul Caprei noaptea, şi cu cine se dusese, fără să-l înştiinţeze pe primul-secretar, şi provocîndu-i pe ţărani, încît numai o întîmplare cu adevărat fericită îi scăpase pe ei, toţi, de aprinderea unui focar revendicativ ce se putea apoi repede întinde.

Fusese chemat să ia, după aceea, cuvîntul Mihalache Dometie, şi acesta se dusese la tribuna din capătul mesei de prezidiu, părînd ameţit şi zăpăcit de tot ce auzise pînă atunci, şi cînd se instală la tribună, băgă de seamă că uitase carneţelul pe masă, acolo unde şezuse, şi se întoarse înapoi, să-l ia, după care, ajuns din nou la tribună, începu să-l răsfoiască neliniştit, cu degetele tremurînde. Se auzea fîşiitul stins al filelor întoarse fără rost, căci, într-adevăr, nu găsi nimic în el care să-i folosească, şi îl închise descumpănit, după care izbuti, în sfîrşit, să articuleze cuvîntul „Tovarăşi", dar cuvîntul lui nu căuta sala, ci faţa celui care conducea şedinţa, un secretar nou al regiunii, tînăr şi necunoscut de el, şi cu o faţă de piatră, nu se putea citi nimic pe ea.

Acesta nu se uita însă la Dometie, ci în sală, iar cei din sală aveau impresia că citeşte la nesfîrşit lozinca înrămată pe peretele din fundul sălii de şedinţe şi agăţată cu şnurul împletit gros al ramei de gîtul unui amoraş de gips suflînd într-o trîmbiţă. Aşa cum arăta acum amoraşul, părea că zboară suflînd din trîmbiţă cu lozinca agăţată de gît. Avea un obraz bucălat şi părul cîrlionţat, şi mînuţa cu care ţinea trîmbiţa grăsuţă, cum au copiii bine hrăniţi, ţinea trîmbiţa niţel mai departe de gura ţuguiată, cu buzele cărnoase, şi în toată înfăţişarea lui era ceva pişicher şi viclean.

„Lupta de clasă".. citi şi Mihalache Dometie primele cuvinte ale lozincii, şi chiar cu ele şi începu, apoi, cuvîntul său întrerupt des de secretarul regiunii, care vroia să ştie de ce nu fusese informat atunci, noaptea, primul-secretar al raionului, şi se dusese el, Mihalache Dometie, la Cornul Caprei, cu cine se dusese. Fu ridicat în picioare din sală şi locotenentul Turbatu şi întrebat şi el de ce

www.dacoromanica.ro

trăsese cu pistolul, însă acesta nu reușea să facă înțeles răspunsul său, zicea tot timpul „Am înțeles, raportez!", dar nu raporta nimic clar, și secretarul regiunii renunță la contribuția lui în ședință.

— Tovarăși, izbucni într-un tîrziu, disperat, Mihalache Dometie, sleit de hărțuiala la care fusese supus, tovarăși, eu în interesul cauzei am fost... eu n-am pregetat, tovarăși, răscoala asta putea să nu aibă loc dacă tovarășul Dumitru Dumitru ar fi luat din timp măsurile ce trebuiau luate, și noi am fi lovit din timp în dușmanul de clasă, dar tovarășul Dumitru Dumitru...

— Da... încuviință sec și plictisit secretarul regiunii, întrerupîndu-l iar pe Mihalache Dometie, e clar, mai aveți ceva de spus?

— Nu, răspunsese acesta surprins și neînțelegînd încă ce vrea să zică secretarul regiunii cu acel „e clar", plictisit.

Dumitru Dumitru încheie și el scurt, după consultarea șoptită cu secretarul regiunii, și Mihalache Dometie uită să mai însemne în carnețel ultimele cuvinte ale acestuia. „Ce-au văzut pe front nu i-a convins", scrisese el în capătul unei noi file a carnețelului pe care îl închise netezindu-l și vîrîndu-l în buzunarul de la piept al hainei lui croită otova pe trupul mătăhălos. Se încheie la nasturi încet, verificînd cu degetul înainte butonierele, dar absent la gesturi și cu ochii lipiți de lozinca agățată de gîtul amorașului. Ședința fusese ridicată pentru o pauză de o jumătate de oră, iar el, chemat în biroul primului-secretar, unde se retrăsese tot prezidiul.

Peste cîteva ceasuri, în aceeași noapte, tot orășelul avea să afle că Mihalache Dometie fusese schimbat și că, în locul lui, la cadrele raionului, lucra acum fostul instructor al regiunii, Petre Nobilu. Acesta avea o nevastă subțire și vînătă ca o roșcovă, care dădea mereu bună ziua și la cine cunoștea, și la cine nu cunoștea, ieșea seara și se plimba, dar numai prin fața sediului raional, cu copiii de mînă, și vorbea cu ei tot timpul, îi dădăcea, și copiii semănau cu ea, slabi și vineți la față, numai ochii erau ai lui Petre Nobilu, vii și jucăuși și iscoditori.

Dumitru Dumitru o întîlnise într-o seară în capătul străzii care ducea la ei, la raion, și ea se dăduse jos de pe

www.dacoromanica.ro

trotuar, cu copiii de mînă, ca să-i facă lui loc, deşi trotuarul era lat şi aveau loc toţi.

— Bună seara, zisese ea înaintea lui Dumitru, care îşi ridicase şapca să o salute. Nu o cunoscuse pînă atunci, dar ştia că era nevasta lui Petre Nobilu.

— Bună seara, zisese şi el, păi cum se poate, avem loc, poftiţi, adăugase el, trăgîndu-se intenţionat mai lîngă gardul de piatră, care mărginea trotuarul, deşi nu era nevoie, trotuarul stătea gol între ei...

Ea urcase repede copiii pe trotuar, şi acum aştepta să treacă el înainte.

„E tot ţărancă, se gîndi Dumitru, nu vrea să treacă pe dinaintea bărbatului", şi rîse înţelegător.

— Ar fi bine să ne cunoaştem, continuă el, am şi eu o fetiţă, să poftiţi şi pe la noi. Lasă, că am să vorbesc eu cu tovarăşul Nobilu, iar ea mulţumi mult din cap şi încheie, ferindu-se să mai stea înaintea lui.

— Venim cu plăcere, şi strînse copiii de mînă lîngă ea şi îi împinse înainte pe trotuar.

— Bună seara, surîse ea trist şi înclinînd şi capul, în semn de „la revedere".

— Domnule, explica a doua zi Petre Nobilu, rîzînd, în biroul lui Dumitru Dumitru, Măria mea e tot cu gîndul la ţară, zice că mai bine şedea ea la mă-sa şi avea de ce se scula dimineaţa, de noapte, decît aici, unde a ajuns ea să plimbe copiii de mînă pe piatra tîrgului. Auzi dumneata, se scoală de la cinci dimineaţa şi mătură de cîte trei ori la rînd şi iese din casă şi iar intră, şi iar iese, n-are stare deloc. „Cum să stau eu, mă Petre, degeaba, toată dimineaţa şi toată ziua, cu trei copii mici, care mai mult dorm, şi eu să mă uit pe fereastră pînă mi s-o urî ?"

Pe fereastra biroului lui Dumitru se vedea strada pustie şi albă sub zăpada căzută noaptea, nu trecea nimeni, nu se vedea decît pîrtia făcută de activiştii raionului pe trotuarul lor, se înserа uşor, şi cerul se făcuse de plumb, la colţurile geamului se înfiripau flori de gheaţă ca nişte steluţe argintii. Venea iarna, şi iar se pustia totul în acest fund de lume săracă şi rea de sărăcie şi de nevoi.

— Să veniţi pe la noi, îi invită, într-un tîrziu, pe gînduri, Dumitru Dumitru, ştii bine că am şi eu o fetiţă, însă nu spunea nimic de soţie, şi Petre Nobilu nu-l întrebă.

www.dacoromanica.ro

— Mihalache Dometie a fost oprit la regiune şi lucrează tot la cadre, îl informă Petre Nobilu, ca să schimbe vorba.

— La cadre ? întrebă acesta tresărind. Cine l-a oprit, şi tot la cadre ?...

— Nu ştiu, răspunse Petre Nobilu, am primit o notă semnată de el. Cere să trimitem o informare cu privire la activitatea ţăranului colectivist Năiţă Lucian, de la Cornul Caprei.

— Năiţă Lucian ? Păi ce-a mai făcut ?

— N-a făcut nimic, m-am interesat, e mai rău de gură şi nu-i prea lasă pe ai conducerii să-i treacă pe dinainte.

Aceeaşi notă fusese primită şi de maiorul de securitate al raionului, însă despre ea, ca şi despre altele, care îl priveau chiar pe el şi pe Petre Nobilu, Dumitru Dumitru nu avea cum să afle, după cum nu avea cum să afle că şi alţi activişti din cadrul raionului dăduseră, la cerere, relatări despre el, şi că la regiune cineva întemeia meticulos un dosar burdușit de note informative şi de declaraţii care, în primăvara lui 195..., aveau să ducă la excluderea lui din partid.

— Să veniţi pe la noi, reveni Dumitru asupra invitaţiei sale, uite, într-una din serile astea, cînd ne mai liniştim. Îşi aşeza hîrtiile pe birou şi se gîndea că nu-i mai călcase nimeni pragul demult... Şezi, îi spuse el lui Petre Nobilu.

Obosise, şi ar fi vrut să mai stea de vorbă cu noul lui secretar cu cadrele, care îi semăna atît de mult şi cu care se înţelegea din priviri. Erau prieteni vechi, însă viaţa îi despărţise o vreme, şi îi înstrăinase, ce fusese între ei se topise, şi ei simţeau că venise timpul să se unească din nou, căci prietenia lor începuse atunci cînd fusese mai greu decît era acum, deşi uneori li se părea că atunci fusese mai frumos, nu mai greu, şi acum era mai greu, şi că acum era mai greu să fie şi prieteni şi să rămînă prieteni.

— Nu sînt la şcoală copiii ? întrebă el, deşi văzuse copiii acestuia, şi era clar că erau de vîrstă şcolară, însă nu ştia pur şi simplu ce să vorbească, ce să întrebe.

„M-am sălbăticit" — se certă el singur în gînd, sur-

www.dacoromanica.ro

prinzîndu-se gol de întrebări omeneşti şi simple. „Nu mai ştiu să vorbesc."

— Sînt, se grăbi Petre Nobilu, şi sînt gemeni...

Dumitru Dumitru auzi răspunsul, dar nu-l putu lega de întrebarea lui. Stăruia în el o neliniştе şi o nedumerire care nu-l lăsau să fie atent la discuţia pe care singur o începuse.

Ce putea să însemne informarea cerută de acel Mihalache Dometie, pripăşit iar la cadre şi la regiune ?

— Gemeni sînt ? întrebă el iar, absent.

— Gemeni, băiat şi fată, şi gemeni, întări Petre Nobilu, bucuros. Aşa s-a nimerit. Însă şi noi am fost gemeni, de două ori la rînd, a născut mama gemeni, dar n-am trăit decît eu...

Pe uşă intră şeful de cabinet şi îl rugă pe Dumitru să ridice receptorul.

Se întunecase, pe stradă fusesé aprins un felinar, singurul pe partea aceea, în dreptul raionului, şi arunca o lumină galbenă, mohorită, făcînd să sticlească în ferestrele îngheţate florile vesele de argint.

— Pot să aprind lumina ? întrebase şeful de cabinet, surprins să-i găsească pe amîndoi în întuneric.

— Da, zise Dumitru Dumitru, dar el răspunsese de fapt în pîlnia telefonului.

Asculta şi îşi strîngea hîrtiile de pe birou şi le aşeza, pregătindu-le să le încuie în sertarul deschis.

— Da, repetă el, şi către şeful de cabinet, căruia îi făcuse semn să stea acolo unde se afla, lîngă uşă : Cheamă-l pe Ochi-închişi cu maşina, acum, să fie gata, şi să puie lanţuri la roţi... Cînd ne mai liniştim, surîse el apoi, punînd telefonul în furcă...

Petre Nobilu se ridicase în picioare şi aştepta să afle unde aveau să plece acum, noaptea, pe zăpadă, şi de ce...

www.dacoromanica.ro

Capitolul V

TOAMNA PEDEPSEA BUCUREŞTENII CU LINGOAREA UNUI soare de ceară topită, o lumină blîndă şi tristă se tîra pe străzile toropite, nimeni nu credea că vara îşi făcuse veacul demult, la mahalale, peste zaplazuri, spînzura, iar, liliacul înflorit bezmetic a doua oară, în aerul adormit, ca o apă stătută, şi în răstimpuri tremura alunecătoare frunza cîte unui platan, ca şi cînd ar fi fost purtată de respiraţia caldă a vîntului venit de foarte departe şi rătăcit aici deasupra oraşului de cîmpie, unde nimic de la o vreme nu părea statornic.

— Ce zici de toamna asta bolnavă, Dumitre? întrebase bărbatul acela care continua, surprinzător, să rămînă mereu atît de tînăr, deşi la tîmplele lui sarea vîrstei răzbătuse vicleană, iar el parcă o ocrotea, căci palma lui trecea des mîngîietoare netezind, aparent absent, spicul argintiu al părului retezat scurt, ţărăneşte, deasupra urechii.

Dumitru Dumitru îl privea cu liniştea lui încordată din momentele cînd simţea pur şi simplu că urmează să se hotărască peste capul lui şi independent de voinţa lui, aşa cum se întîmplase de atîtea ori în lunga lui carieră de activist de partid şi cînd el parcă ar fi stat la pîndă, să ghicească, fie şi numai cu o secundă mai devreme, o decizie asupra căreia ar mai fi putut, poate, face să se revină, şi întotdeauna era, din nefericire pentru el, prea tîrziu. Omul din faţa lui zîmbea înţelegător şi niţel stînjenit, era limpede că starea de pîndă ţărănească a lui Dumitru Dumitru nu-i era străină şi că acum şi el aştepta, tot ca un ţăran, să prindă din mişcarea buzelor lui Dumitru, care

www.dacoromanica.ro

nu se hotărau să se dezlipească din muţenia lor, şi peste care acesta pusese prevenitor degetele palmei stingi, sensul ascuns al primului cuvînt de răspuns.

Pe fereastra întredeschisă uşor, deasupra căreia stăruia neclintit şi ca un abur tiulul perdelei, răzbătea înăbuşită agitaţia oraşului, dintr-un aparat de radio aflat în spatele biroului plin de dosare albe, stivuite cu o pedanterie savantă şi de aripile cărora fuseseră prinse cartonaşe ca nişte cărţi de vizită, indicînd rangul înalt al celui în faţa căruia se afla acum Dumitru Dumitru, se prelingea o melodie veselă, cineva se juca pe clapele unui clavecin şi sunetele se înlănţuiau ca un şirag de mărgele la gîtul unei adolescente.

La intrarea în cabinetul acesta, în care n-ar fi bănuit că va ajunge prea curînd, Dumitru Dumitru fusese întîmpinat cu o vizibilă prietenie şi, deşi de bărbatul din faţa lui îl legau amintiri puternice, cimentate prin durere, şi nu prin bucurie, care e, oricum, mai aproape de uitare, şi deşi mîna de bun venit îi fusese întinsă cu o nedisimulată bucurie a revederii, în sufletul lui rămînea să dospească o nelinişte tulbure şi numai voinţa lui şi puterea lui de a-şi înfrînge nerăbdarea izbuteau greu să pună pe faţa lui pecetea liniştii pînditoare.

Intrase în sediu de dimineaţă, împreună cu Tudor Cernat, şi fuseseră primiţi peste tot cu o atenţie nouă, iar el anunţat mereu şi deferent că va fi primit de bărbatul în biroul căruia se afla acum. Întîlnise vechi tovarăşi, unii preocupaţi ca niciodată pînă atunci să schimbe cu el fie şi numai cîteva amabilităţi protocolare şi să se intereseze jenant de fals despre felul cum decursese călătoria şi despre felul cum se simţise în această călătorie, alţii pe care îi recunoscuse apropiaţi felului său de a fi stăteau retraşi, parcă, în armura unei demnităţi acuzat responsabile, mulţi îi apăruseră noi şi tineri, mai ales, şi el chiar observase deschis faţă de Tudor Cernat faptul că revoluţia părea să-şi reîmprospăteze forţele şi să se revitalizeze.

— Era nevoie de această infuzie de tinereţe, zisese el la ieşirea din biroul unuia din cei mai tineri activişti aflaţi atunci, de numai cîteva luni, în ipostaza de a decide într-un domeniu în care viaţa se dovedise violent şi mîh-

www.dacoromanica.ro

nit refractară la oportunismul conjunctural şi la demagogia agresivă.

— Ce ni se cere nouă acum, încheiase acela scurta convorbire care, deşi protocolară, coborîse din primul moment pe terenul sigur şi dur al realităţii, ce ni se cere nouă acum este să spunem oamenilor adevărul, chiar dacă acest adevăr nu ne convine, înţelegeţi ? Pentru că, dacă nu ne convine ceva, înseamnă că acest ceva care nu ne convine depinde numai de noi. Dumneavoastră, continuase el ocolind biroul cu un mers legănat, cum merg ţăranii cînd se duc la cosit şi cu coasa pe umăr, ţinea capul lăsat niţel pe spate, îi plăcea să se vadă că este înalt, şi se vedea bine că închide în el o anume mîndrie de om care e gata să lase scaunul, dacă pe el nu poate gîndi liber, aşa cum a fost el învăţat de tot neamul lui de olteni săraci şi chinuiţi de speranţa ieşirii la lumină, dumneavoastră veniţi din Olanda, nu-i aşa, iar eu am fost săptămîna trecută la mine, la tata, nu spun nici satul, nici comuna, spun numai că am fost foarte săraci şi că îmi venea să bat cu pumnul în stîlpul porţii cînd vedeam că pînă şi scosul apei din fîntînă, pentru o amărîtă de vacă, continuă să fie, pentru ei, un chin întreg.

Oamenilor ăstora trebuie să le spui clar adevărul, nu cum citesc eu într-o gazetă, şi după aceea sînt chemat şi întrebat, pe bună dreptate, pentru cine scriem noi gazetele astea pline de înfloriturі despre fericirea care ar năvăli pe toate drumurile, şi noi nu i-am mai putea face faţă.

Pe urmă fusese invitat în audienţa pe care nu o sperase şi la care nu se gîndise, nu se putea gîndi, deşi în noaptea scurtă şi lipsită de somn, petrecută în aşteptarea acestei zile, nu izbutise pînă la urmă să nu se întrebe ce trebuia să însemne chemarea lui precipitată dintr-o călătorie de serviciu, încheiată cu un *week-end* bine venit, însă plictisitor.

— De ce stai pe gînduri, Dumitre ? întrebase iar bărbatul cu înfăţişarea atît de tînără şi cu tîmplele sărate adînc, căutînd cu ochii lui vii, iscoditori, să sfredelească liniştea încordată a interlocutorului său.

Era îmbrăcat într-un costum gri-stins, tăiat simplu, cu o linie sportivă, pe talie, revere înguste şi umerii niţel

www.dacoromanica.ro

ridicați, pe gît un pulover gri-argintiu, ținea mîinile rezemate pe biroul sufocat de dosare și de volume vechi, legate în piele, cu semne înfipte nervos între sutele de pagini, și pe semnele de hîrtie albă scrisul nervos și apăsat, cunoscut lui Dumitru, care privea acum palmele împreunate, încleștate parcă, ale acestui om ce nu trecuse decît cu un an sau doi de vîrsta lui și care își asumase conștient o răspundere imensă, și care pusese conștient în dreptul numelui său și al destinului său semnul egalizator pentru cuvîntul sacrificiu.

— Toamna e bună, ieși Dumitru din mutenia lui pînditoare, toamna e bună, ce facem noi, însă, cu ea?, dar nu mai termină propoziținea, căci ochii sfredelitori ai celui care îl întrebase se aprinseră întrebători, și izbind scurt cu palma în mapa de lucru, acesta se ridică iute de pe scaun și veni în fața lui Dumitru, așezîndu-se prietenos în fotoliul rămas liber dinaintea lui.

— De asta te-am chemat eu pe tine, Dumitre, pentru că întrebarea este mereu „ce facem noi", și tu ai învățat această întrebare, ai suferit pentru ea, și ai învățat să suferi pentru ea.

— Da, zise Dumitru, să sufăr am învățat, aș putea zice că și dumneavoastră m-ați învățat, ce ni se cere acum este să răspundem viu la ea și am impresia că răspunsul acesta viu e mai greu decît suferința.

Melodia cîntată la clavecin se terminase, un crainic anunța grăbit ora exactă, se făcuse unsprezece, lumina de ceară a soarelui de sfîrșit de septembrie poleia obosită rama unui tablou celebru, în care Dumitru Dumitru recunoscu o nu mai puțin celebră scenă istorisind o bătălie la apa Neajlovului, și privirile lui fură iarăși, și repede, surprinse de bărbatul din fața lui, care continua să vorbească cu felul lui de a rosti cuvintele apăsat și atent parcă la fiecare silabă, iar propozițiunile se rotunjeau limpede, adăugîndu-se una alteia cu o logică încărcată de fervoarea ideii urmărită nemilos și subjugant.

— Noi sîntem chemați să facem istorie, zise el, și Dumitru Dumitru simți patima afirmației și înțelese că din acel moment întîlnirea lor putea să pună viitorul lui sub un semn nou, și liniștea lui pînditoare de la început lăsă în lumină neliniștea, și pe fața lui alunecă umbra răco-

www.dacoromanica.ro

roasă a unei îngrijorări care nu putu să treacă neobservată.

— Iată ce sîntem noi chemaţi să facem, istorie, o istorie nouă, istoria de care are nevoie acest popor, dar pentru ea trebuie să fim pregătiţi să plătim, căci istoria s-a plătit întotdeauna şi se plăteşte şi acum cu mari sacrificii, cu fiecare clipă, cu fiecare zi, cu fiecare gest, cu conştiinţa, cu fericirea, cu viaţa...

— Da, răspunse Dumitru, istoria se plăteşte, şi cînd uşa cabinetului se deschise şi înăuntru pătrunse, chemat de soneria discretă, un secretar însoţit de o hartă pe care o aşeză netezind-o cu grijă pe o imensă masă din faţa biroului, lui i se păru că se vede pe el însuşi intrînd, în urmă cu şaisprezece ani, nu trecuseră mai mulţi, poate că nici atît, în biroul primului-secretar al regiunii, unde urma să afle că şi el avea să plătească.

Era primăvară atunci, o primăvară ucigătoare, dezlănţuită şi deşucheată, soarele rîdea prosteşte deasupra pămîntului de dimineaţa şi pînă seara, zăpada se topise fulgerător, într-o noapte mugurii se spărseseră amărui, şi aerul tot mirosea amărui, şi iarba creştea lacomă şi cărnoasă. Într-o pădure, cum venea el dinspre Valea cu pietrele, pămîntul se făcuse vînăt de brînduşi, şi el se gîndise că mai sînt doar două zile, şi iar vine o duminică, şi orice s-ar întîmpla trebuie să-şi ia nevasta şi fetiţa şi să le arate brînduşile.

— Opreşte ! strigase el la Ochi-închişi, iar acesta pusese ca de obicei frîna în ultimul moment, şi el venise cu scaunul în faţă izbindu-se pur şi simplu cu fruntea de geamul parbrizului.

— Iar ai adormit la volan, îl certase Dumitru, dar coborînd din maşină simţise şi el leşuiala soarelui dogorîtor şi aripa răcoroasă, dulce a vîntului fără putere şi plumbul pleoapelor căzînd grele peste lumina intens violetă a brînduşilor.

În depărtările perdeluite de ceţuri străvezii, albastre, se zăreau munţii cu crestele lor cenuşii, arse, pustiite parcă de un incendiu, şi la poalele lor, vechiul tîrg cu spinările roşii, de ţiglă, ale puţinelor case, şi turlele albe

www.dacoromanica.ro

ale bisericilor care se spălau vesele în beţia de soare a dimineţii.

Drumul urca muchea unui deal domol şi cuminte, ocolind hoţeşte o pădure bătrînă, de goruni, pe şanţurile lui înflorise podbealul, o floare ca un năsturaş galben, săracă de parfumuri şi vitregă primăvara, stingheră şi tristă, nimeni nu se apleca niciodată să o culeagă, semnul ei era ca o lacrimă a nimănui. Ochi-închişi coborî şi el din maşină şi se întinse leneş şi somnoros, şi cu vîrful bocancului smulse din pămînt cu rădăcină cu tot firavul luger al unui podbeal, lăsîndu-l uitat să se vestejească şi să moară, cu pălăria lui de aur fără preţ.

— Mergem, zise Dumitru Dumitru scuturîndu-se de toropeala care pusese cîteva secunde stăpînire pe el, mergem, şi se urcă tinereşte în Gazul prăfuit care-i aştepta cu motorul aprins. Duminică, adăugă el, eşti liber, îmi laşi maşina pregătită de drum şi îţi vezi de treabă, vreau să vin aici cu fetiţa. Îl mobilizez şi pe ţăranul ăsta de Nobilu şi venim toţi aici, la iarbă verde.

— Cu ouă roşii, rîse escroc Ochi-închişi, cu ouă roşii şi cu friptură de miel...

— De ce? întrebă iute şi nedumerit Dumitru Dumitru.

— Fiindcă e Paştele, răspunse rîzînd şoferul, duminică e Paştele, însă noi, la partid, avem altă religie...

— Duminică? întrebă iar surprins Dumitru Dumitru. Duminică?

Gazul urca sforăind buza tivită cu soare a dealului, şi cînd ajunseră sus li se păru că tîrgul tot luase foc şi ardea ca o vatră de jar, peste care se rostogoleau ca nişte bulgări grei chemările de aramă ale clopotelor trase cu ultimele puteri de un disperat.

— Să trăiţi, auzi Dumitru un glas cunoscut în stînga lui, cum se pregăteau ei să scoboare serpentina abruptă, care îi ducea în orăşel.

Pe fereastra deschisă a Gazului, cînd întoarse capul mirat şi surprins, întîlni privirile senine şi vesele ale lui Năiţă Lucian, şi lîngă el, mai în urmă niţel, faţa pistruiată şi roşcată a Genicăi, chinuită de sforţarea de a-şi stăpîni lacrimile, însă după răspunsul lui Dumitru, „Să trăieşti, Năiţă, ce mai faci?“, ea nu se mai putu ţine,

www.dacoromanica.ro

şi lacrimile izbucniră şiroaie şi îi cuprinseră obrazul mic şi schimonosit de copil îmbătrînit înainte de vreme şi chinuit.

Ochi-închişi oprise Gazul în pantă, dar frîna se dovedea cam nesigură, căci roţile alunecau uşurel la vale, şi el pipăia pedala cu grijă, ca să nu se observe. Dumitru Dumitru deschisese uşa Gazului şi Năiţă Lucian venise în dreptul ei, dar Gazul aluneca încetişor, şi Năiţă păşea după el ţinîndu-se în dreptul uşii deschise şi cu mîna sprijinită de ea.

— Ce faci, măi băiete, nu poţi să opreşti ? se enervă Dumitru Dumitru, şi sări din Gaz, rezemîndu-se de umărul lui Năiţă Lucian.

Gazul se opri şi el în sfîrşit, însă Ochi-închişi nu fu nici atunci sigur şi se repezi să pună o piatră la roata din faţă.

— Ce e, Năiţă, întrebă Dumitru. Ce s-a întîmplat ? De unde vii ?

— De la declaraţii, răspunse acesta tot senin, dar veselia din ochii lui era nefirească, mai mult un fel de amărăciune minţită de el.

Genica scosese un peşchir alb, tivit cu arnici negru, şi se ştergea grăbită pe faţa şiroită de lacrimi, încercînd să zîmbească şi ea, cum făcea Năiţă, dar strîmb şi pocit. Avea o faţă de veveriţă, ascuţită şi mică, cu sprîncenele şi cu genele gălbui-roşcate, şi sub umerii obrazului, ca la piersici, toamna, acel puf roşcat, cum au fetele mari. Ciudat trecuse vremea peste această femeie care nu putea să aibă mai mult de treizeci şi trei de ani şi care născuse şase băieţi, şi ea rămăsese ca o fetiţă, numai chipul ei parcă fusese ghemotocit de cineva, fără ştirea ei, şi ea păstrase din tinereţe doar ochii, topind în ei o scînteie de lumină firavă şi jucăuşe. Însă pleoapele şi marginile genelor fuseseră arse de fierbinţeala atîtor lacrimi vărsate muiereşte şi niciodată de bucurie.

Venise lîngă Năiţă şi stătea lîngă umărul lui şi se uita în ochii lui şi ţinea peşchirul în dreptul buzelor strînse subţire, care tremurau, şi ea nu vroia să se vadă.

— Ce declaraţii ? întrebase nedumerit Dumitru Dumitru.

www.dacoromanica.ro

— Declarăţii la birou, la tovarăşul maior cu care am mai avut noi de-a face cînd aţi zis dumneavoastră să-ş vază el de treabă şi să mă duc eu acasă, mai demult, acum doi ani, toamna, cînd cu armele, cînd m-a ridicat pe mine amărîtul ăla de copil al lui Turbatu, de ajunsese locotinent, şi acum face iar oale, la noi, la Cornul Caprii, cum a mai făcut, însă de cuminţit nu s-a cuminţit, fiindcă mi se pare că tot de la el mi se trage...

— De la el, interveni şoptit şi pătimaş Genica, şuierînd oftat cuvintele, de la el, fiincă toată ziua cumpără plicuri şi timbre, scrie adrese, ce adresă o fi scriind, lipeşte plicul cu limba şi îl pune în cutia din gabrioleta factorului cînd intră ăsta în MAT să se cinstească cu oamenii.

Năiţă zîmbi înţelegător faţă de insistenţa muierii şi o îndepărtă încetişor, împingînd-o de umăr să se dea niţel mai încolo, nu era, adică, locul ei între oameni de bază, care puteau să discute şi politică.

— E politică, zise el, zîmbind moale, vezi-ţi tu de treabă, că tu ai altă slujbă, nu e cazul acum...

Ea clătină din cap cu sfiiciune, dar şi neîncrezătoare, şi rămase acolo unde o aşezase Năiţă, cu peşchirul la gură, încercînd să zîmbească iar, dar neizbutind, căci zîmbetul ei era ca de fiere.

— Cînd te-a chemat ? mai întrebă Dumitru înecînd în el furia.

Nu lipsise decît două zile, bătuse cît ţinuse lumina zilei şi dincolo de ea satele înşirate pe malurile Cernei, şi peste tot stătuse de faţă să vadă cum ies plugurile la arat, şi într-un cătun, la Păsărei, de unde era şi el şi unde nu mai fusese de mult, de cînd părinţii săi îl dezmoşteniseră de petecul de coastă pustie care i s-ar fi cuvenit, arase el, cu mîinile înfipte pe coarnele plugului, căci bătrînul era bolnav rău, deşi lăsase cuvînt că nu se pregătea să treacă „dincolo", cum zicea el, „La Vioreşti" unde abia se găsise loc pentru o palmă de cimitir stînd să alunece sub o rîpă de pe care curgea nisipul fără oprire.

Împrumutase doi boi de la un vecin şi arase o după-amiază întreagă, pînă dăduseră stelele. Ochi-închişi mîna boii şi el apăsa pe coarnele plugului adînc, însă pămîntul

www.dacoromanica.ro

era nisipos și uscat, brazda se întorcea măcinată și pustie de viață, și iar nu avea să rodească, așa cum nu rodise ea mai niciodată, de cînd se știa el, iar dincolo de bucata de pămînt săracă a bătrînilor, pe alte fețe, cît palma, ara un frate al lui, însă fără să vorbească cu el, și de amiază muierea aceluia venise cu o baniță mică pe cap, cu demîncare în niște oale afumate, și mîncaseră streini de el și necunoscuți.

Nici maică-sa, care avea să moară peste un an, nu venise la el cu mîncare, se închisese în casă și îl păzea pe bătrîn, care trimesese vorbă să nu-i calce în curte, dar nu se opusese să-i are fîșteica pustie și nisipoasă.

— Al lui Dumitru, zicea cîte o muiere, tare, ca să se audă și să-l înfrunte, a venit cu mașina, a pus-o la capul locului, și îi ară lui ăl bătrîn, însă dumnealui tot nu-l cunoaște.

— Păi de miercuri ne-au chemat ei, răspunse Năiță Lucian, de alaltăieri, însă n-am prea avut eu timp, și atunci a pus șeful de post după mine că să mă duc fără întîrziere, că nu suferă amînare, dar pînă azi nu s-a putut, vru el să se justifice, neștiind, totuși, dacă nu cumva și Dumitru îl va certa pentru nesupunere.

— Și ce te-a întrebat ? adăugă liniștit acum, intenționat liniștit, Dumitru Dumitru.

Izbutise să macine furia în el și glasul lui se potolise și se încălzise, și Năiță Lucian prinse curaj, însă nu apucă să răspundă, căci înaintea lui veni Genica, dar cum deschise gura se înecă iar de lacrimi și obrajii ei mici se făcură ca focul.

— De răscoală, se zbuciumă ea, de răscoală l-a întrebat, ne-a apucat iar de răscoală...

— Care răscoală ? își ieși din fire Dumitru Dumitru.

Toată încercarea lui de a părea liniștit și indiferent și trecător peste întîmplări mărunte se risipi pe neașteptate și simți că se înecă iar de furie și de nerăbdare.

— Răscoala, cînd am ieșit noi cu felinarele noaptea la primărie și a tras păcătosul ăla al lui Turbatu cu pistolul și ați venit dumneavoastră, la ziuă...

www.dacoromanica.ro

— Nu ne slăbește neam de atunci, zise iar Genica, și glasul ei se făcuse iar subțire și rugător, nu ne slăbește neam, a pus ochii pe el și nu-l iartă...

— Și te-ai dus cu muierea ? încercă să glumească Dumitru, ca să mai poată să se stăpînească.

— Păi să rămînă unul de veste, dacă s-o întîmpla ceva, că noi sîntem pățiți, știi dumneata, se justifică femeia simțindu-se certată de întrebarea lui Dumitru.

— Vezi de treabă, Genico, încercă Dumitru să potolească zbuciumul femeii, care se lipise din nou de umărul lui Năiță, iar el nu o mai îndepărtase, lăsînd-o să se rezeme de el protector.

— Vedeți-vă de treabă, poveștî, duceți-vă acasă și vedeți-vă de treabă, că vin Paștile, aveți alte treburi acum, și să nu mai veniți la raion decît cînd vă voi chema eu...

— Ne vedem, zise Năiță, neîncrezător totuși, deși parcă un colț de speranță se strecurase în credința lui că s-ar putea să nu fie nimic. Ne vedem, fiindcă altceva nu avem ce face, și de acasă nu plecăm, că nu avem unde, și din România afară tot nu ne scoate, rîse el făcîndu-și curaj cînd dădură mîna cu Dumitru și se despărțiră, iar Gazul alunecă la vale fără motor. Hai, îi zise el muierii, luînd-o înainte, către pădurea de goruni, care și ea parcă luase foc, și cum stăteau ei, gorunii, în soare, cu crengile răsucite și pustiite de frunze, arătau ca niște tăciuni uriași.

Gazul intră pe strada principală a raionului în plină viteză, și după ce făcu o piruetă în fața sediului, se opri cu botul în porțile de fier pe care un ofițer de serviciu se și repezi să le deschidă, dar Dumitru nu mai așteptă ca mașina să intre în curte, sări jos trîntind portiera, și fără să mai răspundă, ca de obicei, salutului cu care fu întîmpinat de miliționul picotind în ghereta de lemn, se îndreptă spre scările de piatră.

Pe coridorul care pornea din fața biroului său și ducea spre curtea din spate a sediului îl văzu venind spre el pe Mihalache Dometie, însă trecu repede cu privirile peste el, deși prezența lui acolo, și atît de cu dimineață, nu putu să nu-i atragă atenția — ca fiind nefirească —, și cînd secretarul, care parcă îl aștepta. îl urmă în cabinet cu o mapă doldora de hîrtii, el întrebă scurt, lăsînd să se înțeleagă limpede că nu e în apele lui :

www.dacoromanica.ro

— Unde e tovarășul Nobilu, și cu Dometie ce e aici ?

— A venit de ieri de la prînz, răspunse secretarul, care înțelesese că prima întrebare se referea la Dometie, lucrează la cadre, verifică niște dosare.

— Nobilu unde este ? insistă Dumitru, părînd să nu fie atent la informația oferită de secretarul său.

Își dăduse seama că e gata să-și piardă stăpînirea de sine și se sforța să se calmeze și să nu se mai bage de seamă cum fierbe el. Era, într-adevăr, din ce în ce mai nervos de la o vreme, și uneori se gîndea că s-ar putea să aibă dreptate și cei de la regiune și mai ales primul-secretar, care îi tot reproșau starea lui de iritare continuă și îi arătau din cînd în cînd și cîte o anonimă conținînd aceeași plîngere cu privire la faptul că se aprindea repede și certa lumea în stînga și în dreapta, fără alegere.

— Nu fără alegere, ripostase el citind o astfel de anonimă și, în general, trebuie să vă spun, zisese el, aruncînd pagina scrisă mărunt, dar citeț și bine înflorită, de cel care semna tot foarte clar „Comuniștii de la centrul raional MAT", în general trebuie să vă spun că pe mine anonimele mă scot din sărite, sînt opera lașității celei mai jalnice, și noi nu s-ar cuveni să le încurajăm, dar aceasta este o altă chestiune, o să mai vorbim despre ea, fiindcă, într-adevăr, am impresia că țara întreagă s-a împînzit de anonime și cineva le favorizează și le determină intenționat. S-ar putea să greșesc, zisese el, văzînd chipul speriat al primului-secretar al regiunii, în cabinetul căruia se afla, și încercase să atenueze din gravitatea afirmațiilor. Iată, chiar și eu, aici, la dumneavoastră în birou, încep să dau înapoi, adăugase el, surprinzîndu-se temător el însuși, dar continuase în același fel. S-ar putea să greșesc eu, însă, în ceea ce mă privește pe mine, și anonimele, să știți că nu fără alegere cert eu lumea, și nu lumea o cert, ci niște neisprăviți și niște bețivi și afaceriști, dacă este vorba de acești „tovarăși comuniști de la centrul raional MAT".

Nu convenea, însă, deloc felul său de a fi și nu convenea nici libertatea afirmațiilor sale, și el observase acest lucru și mai ales observa după ce se înfierbînta și făcea aceste afirmații.

www.dacoromanica.ro

— N-am ce pierde, zisese el, odată, în pauza unei plenare, cînd cineva, venit din capitală să conducă lucrările, îi atrăsese atenţia că revoluţionarismul său este cam aprins.

Acesta era un activist mai vechi, intelectual, însă părea blazat, şi Dumitru îl surprinsese neatent la desfăşurarea plenarei, pentru ca la sfîrşit să vorbească în general, ca şi cînd nu fusese acolo şi nu auzise nimic, spunea lozinci cu o eleganţă indiscutabilă, dar lozinci, spusese şi lozincile citite de ei toţi pe pereţi, iar în final promisese că va face cunoscută adeziunea lor la aceste lozinci.

— Nu prea ştiu ce să notez, se aplecase către Dumitru Petre Nobilu, lozincile astea le am şi eu în birou, la raion.

— Tovarăşul Nobilu, răspunse secretarul, n-a venit încă, şi se uită la ceas, mirat că se făcuse aproape opt şi cel căutat nu se afla în sediu.

— E bolnav, stărui Dumitru Dumitru, nu ştie nimeni?

Şeful de cabinet ridică din umeri neputincios, nu ştia nimic, nu putea să spună nimic.

— Vezi ce-i cu el, zise Dumitru nemulţumit şi făcîndu-i semn să se grăbească să afle.

— Se poate ? se auzi un glas fals, mieros, cînd uşa se deschise după ce Dumitru raspunse la ciocăniturile scurte în tăblia de nuc.

Mihalache Dometie pătrunse înăuntru, însă sigur de el şi ca şi cînd nu al lui fusese glasul acela unsuros cu care ceruse voie să intre.

— Da, zise Dumitru, intră, apoi către şeful de cabinet, vezi imediat ce-i cu Nobilu şi să-mi spui.

— Tovarăşul Nobilu este la noi, la regiune, de aseară, a fost chemat urgent pentru nişte lămuriri.

— Ce lămuriri ? replică neted Dumitru.

— La cadre, răspunse Mihalache Dometie, nu ştiţi cum este la noi, la cadre, mereu se găseşte cîte ceva de lămurit.

— Asta cam aşa e, răspunse Dumitru ironic, mereu aveţi cîte ceva de lămurit. Te pomeneşti că şi cu mine ai ceva de lămurit, continuă el superior, fără să-l invite să stea sau să vină mai aproape de birou.

www.dacoromanica.ro

— Da, zise Mihalache Dometie, de asta am şi venit, însă aseară nu v-am găsit.

— Pentru că şi eu mai am cîte ceva de lămurit, şi mai ales pentru că a început aratul, fiindcă altfel, cu burta goală, nu ne mai arde de lămuriri.

— Pot să iau loc? întrebă Mihalache Dometie, care se apropiase de scaunul din faţa biroului.

— Nu, răspunse destul de sec Dumitru, nu, fiindcă acum vreau să văd care sînt problemele care nu suferă amînare, am lipsit două zile jumate, şi la noi se lucrează cu oameni care mănîncă şi vor să muncească, şi vor să doarmă şi ei undeva, şi să moară undeva, pe o pernă, nu se lucrează numai cu dosare, ştii foarte bine, aşa că eu zic să ne vedem mai tîrziu, către prînz, şi sună apăsat pe butonul soneriei, care ţîrîi lung şi strident, însă nu veni nimeni. Către prînz, zise Dumitru, sculîndu-se de la birou şi ducîndu-se spre uşa care da la şeful de cabinet, de unde nu venea nici un semn de răspuns la strigătul soneriei. Nu-l mai vedea pe Mihalache Dometie, ieşise afară din birou şi, traversînd holul de primire al fostei case a lui Aristide Mărăcineanu, cu mătasea vişinie a tapetului arsă de fumul tutunului celor ce aşteptau aici şi se perindau pe aici de dimineaţa şi pînă seara, de cînd casa devenise sediul raionului de partid, Dumitru bătu la uşa pe care scria, într-o ramă de metal alb, „Secretar cu problemele organizatorice".

Înăuntru nu era nimeni, doar soarele care năvălise pe ferestrele larg deschise umpluse încăperea şi o făcea să rîdă, iar pe masa de lucru, răvăşită de dosare şi hîrtii şi mape sufocate de situaţii şi grafice, într-o ulcică smălţuită, de la moşi, se răsfăţau înghesuite cîteva buchete de ghiocei şi de floarea-paştelui.

— Unde sînteţi, măi fraţilor? întrebă tare, dar ca pentru el, Dumitru Dumitru, ieşind din birou.

În oglinda din dreapta uriaşului portret în culori care domina scările spre holul unde se afla el acum îl zări urcînd, cu mersul lui rostogolit şi caraghios, de rotofei cumsecade, pe Nobilu, cărînd o servietă burduşită, legată strîns cu două catarame zdravene.

www.dacoromanica.ro

— 'Trăiţi, zise acesta, întîlnindu-l pe Dumitru în capul scărilor.

— Unde umbli, tovarăşe, fără aprobare? întrebă supărat Dumitru, fără să-i întindă mîna. Nu lipsesc nici două zile bune şi toţi o luaţi razna? Ia să vii iute pînă la mine, în birou.

Lui Nobilu nu-i conveni primirea făcută de Dumitru, însă nu zise nimic, făcu semn din cap că a înţeles şi, ocolindu-l pe acesta, care se îndrepta spre biroul său, se luă după el urmîndu-l şi oprindu-se la şeful de cabinet, ca să-şi scoată scurta de piele cu care era încotoşmănat şi care plesnea pe el, strînsă cum era cu un cordon înnodat sub pîntece, căci cataramele lui puteau fi recunoscute la servietă.

— Caută-l şi pe organizatoric, zise Dumitru cînd ajunse în faţa şefului său de cabinet.

— E tot la regiune, îl informă, însă, Petre Nobilu, a plecat azi-dimineaţă, m-am întîlnit cu el la cadre cînd ieşeam eu.

— Păi ţie ţi s-a luminat la cadre? se arătă surprins vesel Dumitru Dumitru, însă se vedea bine că veselia lui nu e adevărată şi că zîmbetul lui era uscat şi veninos.

. Intrase în biroul său fără să mai aştepte răspunsul lui Petre Nobilu şi, făcîndu-i acestuia loc să se aşeze, îl privi lung în tăcere, încercînd astfel să se desprindă din starea lui de încordată nelinişte şi să nu lase să răzbată afară din sufletul lui nimic din ce ar fi putut să pară nerăbdarea unui om care se află dintr-odată în faţa atîtor întrebări ridicate fără ştirea lui şi fără voia lui şi poate că împotriva lui. „Ce poate să însemne agitaţia asta, se gîndi el, dar fulgerător, şi secretarii chemaţi în lipsa lui şi fără înştiinţarea lui la regiune şi la cadre, şi acest Mihalache Dometie care venise special pentru lămuriri. Ce lămuriri, ce se putuse întîmpla?“ — gîndurile lui alergau electrice dintr-o parte în alta şi nu găseau nimic de care să se agaţe, un semn din care să se desluşească vreo cale de înţeles a împrejurării.

Pe fereastra în dreptul căreia ajunsese, în sfîrşit, soarele grăbit să se ridice repede sus şi să pîrjolească nemilos pămîntul, Dumitru văzu cum se opreşte un Gaz

www.dacoromanica.ro

nou, care părea să fie de la regiune, și din el se dădură jos doi bărbați necunoscuți lui, făcîndu-i semn șoferului să tragă niței mai încolo din fața porților și să aștepte.

Nu-i mai urmări însă ce fac și se întoarse către Petre Nobilu.

— Petrică, începu el, și Nobilu îl privi iute în ochi, căci pînă atunci parcă se ferise să-i întîlnească privirile. Spusese Petrică, cu un glas scăzut și învăluitor, ceva se strecurase în sufletul lui, bănui Nobilu, însă pe fața lui nu se citea nimic, era senină și calmă, și cînd continuă, pe măsură ce vorbea, în ochii lui căprui cu reflexe stins-aurii, umbriți de gene puternice și lungi ca niște streașini, se furișă o undă de speranță complice.

„Nu știe nimic, nu bănuiește nimic, se gîndi Petre Nobilu, ascultîndu-l. E, ca de obicei, indiferent și nepăsător la tot ce se țese în jurul lui și nici nu dorește să afle nimic din ceea ce l-ar privi și l-ar pîndi.“ „Dumneata treci prin lume prea sigur și prea nepăsător, îi spusese el într-o zi, nu e bine, chiar mersul dumitale îi pune pe unii pe gînduri, mergi mereu ca și cînd te-ai duce la horă și te știi așteptat, și știi că nu poate începe hora fără dumneata, și mai sînt și alții care ar vrea să joace în capul horii, știi bine.“ „Se poate, răspunsese rîzînd Dumitru Dumitru, se poate, însă eu nu m-am sculat de dimineață ca să joc în capul horii, eu pot să joc și la coada ei, fiindcă și hora trebuie încheiată de cineva. Important e să joci frumos și cu capul sus, să se uite lumea la tine cu drag, lumea sănătoasă, nu șchiopii, nu ologii, nu șofirnogii, nu șandalîii, tovarășe Nobilu, și mie îmi place să joc cu capul sus, și cine nu poate juca așa, îl dau afară.“

„Omul ăsta“, zisese odată nevasta lui Nobilu, Măria, cum stăteau ei în cîte o seară și vorbeau amîndoi și el îi mai povestea de unde venea și ce făcuseră ei, ce începuseră și ce isprăviseră și cum îi mîna el, Dumitru, mereu grăbit și mereu nerăbdător și mereu crezînd că trece timpul degeaba și ei rămîn datori față de acest timp, și nu sînt în stare să-l stăpînească, n-avea răbdare, o neliniște înfrigurată și parcă o nemulțumire l-ar fi măcinat încontinuu, n-avea nici casă, n-avea nici masă, pînă și șoferul

www.dacoromanica.ro

cînd îl vedea zicea, rîzînd, înaintea lui, „Hai", şi se repezea în Gazul mereu pregătit, „omul ăsta, zisese Măria, se duce înaintea timpului prea grăbit, nu e bine."

„Omul ăsta, adăugase Nobilu cu dragoste şi cu mîndrie, dar şi cu teamă, o teamă ascunsă ca o prevedere viclean ţărănească, omul ăsta spune prea uşor adevărul, şi îl spune în faţă, şi cui îi convine, dar şi cui nu-i convine, şi eu chiar am vorbit cu el despre asta cînd ne întorceam de la o plenară, şi el îl retezase pe un tovarăş «Că el n-are nimic de pierdut, el nu lucrează la partid pentru cîştigul lui, ci al cauzei»."

„— Cauza este mai mare ca noi, nu spuneaţi chiar dumneavoastră aşa, acum în încheierea plenarei, şi eu vreau să fiu simplu, ca lozincile pe care ni le-aţi citat mereu în discurs, şi pe care noi le ştim toţi, le-am învăţat pe dinafară. Şi cu un plan subţire — cum zicea Petre Nobilu — îl pedepsise pe acel tovarăş, altfel important, şi pe care cei de la regiune îl periau cu grijă şi mereu îi săreau înainte, de acord cu tot ce spunea pînă să apuce el să termine ce avea de spus."

„— Lozincile sînt simple, răspunsese acela, care altfel nu era un oarecine, ci un om învăţat, însă obosit şi plictisit, şi mai ales pus să se răsplătească singur, de la o vreme, pentru tot ceea ce făcuse pînă atunci, şi meritele lui nu erau puţine, dar vechi şi învechite acum, iar el ar fi vrut să trăiască din dobînzile unui capital de demult, şi Dumitru Dumitru, care îl mai întîlnise şi în alte împrejurări, înţelesese repede că din credinţa sfîntă a acestuia rămăseseră numai lozincile pe care le rostea frumos şi vibrant, cu o demagogie caldă, sfătoasă, mătăsoasă — lozincile sînt simple, însă viaţa e complicată."

„— Conştiinţa noastră să nu fie complicată, venise rece răspunsul lui Dumitru Dumitru, în conştiinţa noastră raportul dintre lozinci şi viaţă să fie simplu, să nu fie complicat, asta mi se pare mie important. Viaţa nu poate fi decît complicată." Însă tovarăşul acela nu mai avusese timp să continue discuţia, cineva de la regiune venise şi îl invitase la masă, şi el se grăbise, zicînd din mers :

www.dacoromanica.ro

„Să trăiești, tinere", zimbind cam acru și cam ironic.

— Ce discuție ai avut tu, Dumitre, cu tovarășul, întrebase mai tîrziu primul-secretar al regiunii, și părea niţel supărat.

Era un om mai în vîrstă, butucănos și posac, cu un cap imens și pleșuv, cu obrajii bucălaţi și căzuţi, cu ochi albaștri, obosiţi, vorbea ușor răguşit și rar, și bătea mereu cu unghia degetului mare de la mîna dreaptă, ţinută pumn, în cristalul biroului. Intrase în ilegalitate de foarte tînăr, lucrase ascuns multă vreme, tot ce i se încredinţase se sfîrșise bine, avea în tot felul lui de a fi ceva gospodăros și așezat, și chiar concepţia lui despre lume era a unui om gospodar, care nu crede decît în ce vede și în ce lasă pe urma lui. Stătea puţin în birou, ba devenise vestit pentru că nu putea fi găsit mai niciodată la sediu, nu ţinea audienţe mai niciodată, însă vorbise cu aproape toată lumea din regiune, cutreiera văile și coastele pînă la dracu în praznic, să vadă el, cu ochii lui, tot și să pipăie el tot. Din copilăria lui ţărănească, într-un sat ocrotit de buza unui deal cu numele unuia Vitomir, rămăsese cu patima pomilor și de capul lui luase măsura aproape forţată ca toate dealurile să fie sădite cu meri și cu pruni și cu cireși, și obligase ţăranii să cumpere cu banii lor acești meri și pruni și cireși, și toţi activiștii goneau drumurile să vadă cum merge treaba și cum sînt îngrijite ogrăzile.

— Ne pune să-i cumpărăm, ziceau ţăranii, îi plătim cu banii noștri, îi sădim cu mîinile noastre, îi săpăm și îi îngrijim și pe urmă ni-i iau.

— Cine vi-i ia, oameni buni? îi sărise lui Dumitru ţandăra într-o zi, căci și el credea în această idee a primului-secretar și era cucerit de ea, „se vede dracu ceva, pe urma noastră". Cine vi-i ia? strigase el la ţăranii din satul lui, Păsărei, care îi înconjuraseră Gazul și vorbeau toţi odată, și se plîngeau că ei nu mai au bani să plătească atîţia pruni și atîţia cireși și să îi mai și păzească.

— Îi pune statul în curţile noastre, ziceau ei, și pe urmă ne ia și pămîntul, dacă prunii sînt ai lui.

— Cine să vi-i ia, oameni buni, cine vine la voi în curte să vă culeagă merele? Nu le culegeţi tot voi?

www.dacoromanica.ro

— Şi statul ni le ia gratis, adăugau ei stăruitori în neîncrederea lor.

— Cum să vi le ia gratis ? Nu sînt merii voştri ? Nu i-aţi plătit cu banii voştri ? Însă ei nu mai răspundeau, rămîneau neîncrezători, şi unii se uitau la bieţii puieţi cu ură, ca la nişte străini care le-ar fi cotropit pămîntul.

În doi ani intraseră pe rod şi într-o primăvară trecută înfloriseră şi umpluseră pămîntul cu florile lor şi cu parfumul lor, dar ţăranii tot nu credeau că florile se vor face mere şi cireşe pentru ei.

— Ce discuţie ai avut tu cu tovarăşul ? întrebase posomorît acest prim-secretar, lovind mărunt cu unghia degetului mare în cristalul biroului.

— Despre lozinci, rîsese Dumitru, care nu pusese preţ pe povestea aceea.

— Te-ai făcut filosof ? întrebase din nou primul-secretar, uitîndu-se la el dintr-o parte, îngîndurat şi nemulţumit.

— Păi noi, comuniştii, şi sîntem filosofi, continuase Dumitru la fel de nepăsător faţă de nemulţumirea „bătrînului", cum îi ziceau ei.

— Dacă vrei să te faci filosof, te trimitem la şcoală, înţelegi ? ridicase acesta tonul uşor.

Dumitru nu mai răspunsese, aştepta să continue acest Vitomir.

— Filosofia ta sînt merele din Valea Cireşului. Ştii cîţi meri s-au uscat ? Voi habar n-aveţi, şi acum vine pensia, şi n-ai de ce să te mai întorci, la pensie, aici, unde ai lucrat, dacă nu se vede nimic pe urma ta. Că n-o să umbli la pensie cu lozincile în spate să ştie lumea ce ai făcut tu.

— Petre, reîncepu Dumitru Dumitru după o clipă în care se lăsase privit în ochi de Nobilu şi în care poate că şi el încercase să citească în ochii acestuia vreun răspuns la întrebările care îl fulgeraseră pe el, atunci. Am trecut prin Valea cu pietrele şi deasupra Cismăruşului au înflorit brînduşile. În viaţa mea n-am văzut atîtea brînduşi, l-am pus pe Ochi-închişi să oprească şi m-am dat jos din maşină şi am stat ca un copil şi m-am uitat la ele. Ne-am cam uscat, nu mai vedem nimic de la o vreme, însă copiii noştri n-au nici o vină şi noi uităm şi de ei.

www.dacoromanica.ro

Petre Nobilu zîmbi înțelegător și trist, nici el nu se putea lăuda că nu uitase copiii, îi vedea rar, seara, și atunci n-avea timp de ei, cădea ca un bolovan, adormea îmbrăcat pe scaun înaintea farfuriei cu mîncare, și Măria îl clătina încet de umăr : „Petre, nu mai mănînci ? Măcar să te dezbraci și să te întinzi în pat !", și el auzea sîsîitul ei către copiii pe care îi pufnea rîsul văzîndu-l dormind pe scaun cu lingura în mînă.

— Mîine e sîmbătă, zise Dumitru, atît a mai rămas din săptămîna asta, și parcă azi-dimineață era luni. Duminică te mobilizez cu nevasta și cu copiii la brînduși deasupra Cismărușului. Lăsăm revoluția și fugim toți la brînduși.

— Păi numai să termenăm pînă atunci, răspunse binevoitor, dar sceptic, Petre Nobilu.

— Cum să nu terminăm ? Ce să terminăm ? se interesă abia acum nedumerit, pe față, Dumitru Dumitru.

— Plenara, zise Nobilu. Urmează să se convoace o plenară de analiză, mîine dimineață, de-asta m-au chemat pe mine la regiune, de-asta l-au chemat și pe organizatoric, nu te-au găsit aseară, și nici azi-dimineață, însă urmează să te anunțe.

— Au venit doi tovarăși de la regiune de la Colegiu, îi informă șeful de cabinet, dar văzînd ca nu i se răspunde se retrase ferit.

— Ce să analizăm ? întrebă Dumitru Dumitru.

A doua zi urmase într-adevăr plenara, care se terminase seara tîrziu. Dumitru Dumitru se ferea să-și amintească de ea, trecusera ani buni de atunci, și el nu mai vroia să-și rememoreze nimic din ceea ce se petrecuse atunci. Rămăsese multă vreme în biroul său de prim-secretar după aceea, încercase să-și strîngă niște hîrtii care puteau să fie numai ale lui și să și le ia acasă, dar nu găsise nimic, tot ce se afla în sertare erau acte și situații rezolvate privind viața raionului. Le pusese meticulos în dosare și pe coperțile acestora scrisese numele celui ce îi reveneau, apoi stinsese lampa așezată pe marginea tăbliei acoperită cu pînză roșie și cristal și ieșise afară din sediu. Nu mai era de mult nimeni în clădire, în afara unui ofițer de serviciu, care dormea prăbușit de oboseală la ușa cabinetului său, cu capul pus lîngă telefon. Coborî scările îmbrăcate în oglinzi și în care se citea ca o cerneală elec-

www.dacoromanica.ro

trică noaptea de primăvară, și cînd ajunse în curtea pitică, din fața clădirii, îl văzu pe Nobilu desprinzîndu-se din întunericul părculeţului de peste drum și venind către el. Porniră împreună pe trotuarul strălucitor, argintat de o lună enormă, care aluneca pe sub niște pînze de nori străvezii, și mereu parcă amenința să se prăbușească, și iar cădea în brațele acelor nori, și deodată norii se terminară, și ea plonjă de sub ei în cerul limpede și fără sfîrșit, ca într-o apă adîncă, dar nu căzu, rămase nemișcată, și acum se părea că pămîntul întreg călătorește singur sub gheața surîsului ei.

În dreptul casei lui Dumitru Dumitru acesta îi întinse lui Nobilu mîna și se despărți de el în tăcere, lăsîndu-l nehotărît în fața intrarii. Una din ferestrele casei era luminată încă, deși noaptea pusese de mult stăpînire pe măruntul oraș, și Dumitru bătu încet cu degetul în geamul prin perdeaua căruia cineva se zări ridicîndu-se grăbit, apoi ușa casei fu întredeschisă și o voce somnoroasă zise la fel de grăbit :

— Intră. Iar ai venit tîrziu ? Nici sîmbăta nu vrei să vii acasă ?

Petre Nobilu părăsi și el poarta și. vîrîndu-și mîinile în buzunarele largi ale pantalonilor lui bufanți, peste care încheiase cizmele bürgher, de care nu se mai despărțea nici vara, nici primăvara, nici iarna, și care sunau metalic din cauza placheurilor pe asfaltul pustiu și în orașul pustiu, începu să cutreiere străzile, căci n-avea somn, și nici acasă nu avea curajul să se ducă.

Dumitru se dezbrăcă fără să-i răspundă soției, care se și strecurase în pat sub un pled înfășat proaspăt cu un cearceaf ca spuma și îndemnînd o fetiță de vreo patru-cinci ani să pună capul iute pe pernă și să doarmă și ea, fiindcă e tîrziu.

Dar fetița nu avu răbdare să stea mult cu capul pe perna pe care mama ei părea să fi și adormit, și văzînd că Dumitru întîrzie să vină la ea, se dădu cu grijă jos din pat, și călcînd în vîrfuri ieși din cameră în întîmpinarea lui.

Dumitru se așezase la masă cu obrajii proptiți în palmele scurte, își ținea fruntea cu degetele, nu simțea însă nici o greutate, numai ochii îl ardeau și îl usturau, ca și

www.dacoromanica.ro

cînd cineva i-ar fi aruncat nisip în ei, şi cînd fetiţa ajunse lîngă el, pe bărbia lui aluneca boaba unei lacrimi fierbinţi, şi el şi-o şterse nervos.

— Plîngi ? întrebă fetiţa punînd mîna ei mică pe încheietura mîinii lui drepte şi încercînd să-i desprindă curioasă şi îngrijorată palma de pe obraz.

Era o fetiţă firavă, subţire, mai înaltă parcă decît vîrsta ei, nu împlinise cinci ani, pielea mîinilor ei şi a obrazului era de un alb transparent vineţiu, se vedeau încrengăturile firelor de păianjen ale vinişoarelor albastre, fruntea, ochii, nasul, gura parcă fuseseră desenate de cineva cu o peniţă foarte subţire, abia înmuiată în cerneală, conturul feţei prelungi se topea în lumina blîndă a becului atîrnat de tavan sub un abajur vechi de metal, ca o farfurie smălţuită alb, părul cădea mătăsos pe umerii mici rotunjiţi timid de pînza de borangic a cămăşii de noapte lungă pînă în pămînt, glasul însuşi parcă ar fi fost o rugăciune în lacrimi, picura mărunt şi nefiresc de cîntător, ca şi cînd cineva ar fi atins înfiorat buza unui pahar de cristal ca un abur, numai ochii trăiau şi dădeau fiinţă acestui copil negri, pătrunzători, umeziţi incontinuu şi veseli în contrast cu înfăţişarea ei întreagă plăpîndă, aproape bolnăvicioasă, iar Dumitru Dumitru se simţea sugrumat de nelinişte, privind-o. Nu fusese niciodată bolnavă, nu plînsese niciodată, nu se supărase niciodată, nu le ceruse niciodata nimic, cum fac copiii, nu-şi dorise niciodată nimic, se juca singură, în tăcere, unde era lăsată să se joace, se culca numai cînd i se spunea, nu întreba decît rareori cîte ceva, însă nu era niciodată tristă, ochii ei negri, rotunzi, luminaţi de acea continuă umezeală, făceau privirile ei calde şi limpezi şi pline de viaţă.

— Plîngi ? repetase ea, cu glasul ei picurat ca o rouă sunătoare.

— Nu, zise Dumitru Dumitru, mă dor ochii, şi cu degetele încercă să treacă odihnitor peste pleoapele fierbinţi Tu nu dormi ? adăugă el, privind-o cum şedea lîngă el în cămăşuţa de noapte prin care se bănuia trupul atît de firav, cu oase subţiri, încît parcă nu ea se sprijinea în tălpile mici, ci aerul o ţinea ca pe un lujer.

— Nu, răspunse ea încet, apoi aproape şoptit îl întrebă

www.dacoromanica.ro

privindu-l cu ochii înotînd în bucuria gîndului care o stăpînea : Mîine mergem în Valea cu pietrele, la brînduși, nu-i așa ?

— Da, răspunse el, sigur, însă acum trebuie să dormim și, ridicîndu-se de la masă, o luă în brațe și o duse în camera unde mama ei dormea adînc.

O așeză lîngă ea, în pat, și o înveli neîndemînatec. Pînă și pledul ușor îi părea greu pentru trupul ei, iar ea își înfundă capul în perna albă, lăsînd părul să se reverse în jurul obrazului mic și fără de viață.

Dumitru se întoarse încet în camera de la intrare, unde se afla masa și unde nu-și amintea să mai fi stat vreodată să se odihnească, de cînd se mutaseră aici și de cînd își adusese și soția aici, și se născuse fetița lor Ioana. Mobila elementară. masa. scaunele și un bufet cu geamuri, dincolo de care se odihneau tot felul de cești și farfurioare și figurine colorate de porțelan, aparținea proprietăresei, o văduvă a unui fel de notar, care se ferea să dea ochii cu ei. Folosea intrarea din spatele casei, iar ei blocaseră ușa antreului care dădea spre camerele din fund.

Casa fusese și ea naționalizată, văduvei nu-i rămăseseră decît o odaie de serviciu, și, în curte, o bucătărioară de vară, unde își înghesuise restul de boarfe, un dormitor cu pat dublu, ale cărui tăblii fuseseră sparte la scoaterea lui din camera unde dormeau acum soția și fetița lui Dumitru, un dulap avînd scrijelată pe ușa lui imensă numele notarului, mort la o împărțire de pămînturi, în urma unui proces cîștigat de Aristide Mărăcineanu pentru pretorul de atunci al plasei, perne, macate, sfeșnice de lemn, o oglindă cu ramă de nuc lustruit, tablouri de familie, în sfîrșit, o strînsură făcută la repezeală în timpul evacuării forțate. Cei care se ocupaseră de evacuare păstraseră, nepuși de nimeni, pe un perete de la intrare, un tablou în culori, o cromolitografie de dinainte de 1900, înfățișînd tăierea capului lui Constantin Brâncoveanu. Un gîde negru, gol pînă la brîu și cu pielea ca abanosul, lucind într-un soare nevăzut, ținea în mînă un iatagan plin de sînge, deasupra unui butuc lîngă care se adunaseră, ca o movilă, capetele retezate ale fiilor vestitului domnitor, iar domnitorul, în genunchi, își frîngea mîinile strigînd ceva din gura lui deschisă, cu ochii ieșiți din orbite și îngroziți,

www.dacoromanica.ro

și sus, deasupra lui, într-un cerdac umbrit de cedri ca niște leandri cu flori, sultanul, cu o mînă pe brîul de mătase albă și cu alta făcînd semn gîdelui să taie și capul domnitorului. Pe jos, baltă de sînge, și gîdele, cu pantofii galbeni cu vîrfurile ca niște moțuri răsucite, înotînd în sîngele coconilor.

Dumitru se așezase iar pe scaunul din capul mesei sprijinindu-și obrajii în palme și privea ca pentru prima dată cretina cromolitografie și dinții albi, stralucitori, ai gîdelui, care rîdea, și ochii închiși ai coconilor cu capetele despărțite de trup, și trupurile ghemuite și înghesuite lîngă butucul însîngerat.

Un pustiu imens stăruia în întreaga lui ființă și auzea liniștea cum crește în jurul lui ca o răcoare umedă, și la un moment dat auzi chiar cum curge pulberea fină a lemnului de păr din care era făcut bufetul, ros de cari și, tresărind, văzu făina carilor șiroind de sub giurgiuveaua ferestruicii uitată deschis a acelui bufet.

Nu putea să-și adune gîndurile în nici un fel și parcă nici nu vroia. Privind curgerea făinei de cari i se păru că aude și ticaitul unui ceas, poate că era ceasul lui de la mînă, însă nu avu puterea să se uite nici la el. De pe iataganul gîdelui picurau stropi de sînge, vîrful iataganului rămăsese curat, neatins, strălucea cum strălucește oțelul, și în apa acestui oțel se pierdu și el, căci pleoapele îi căzură grele, și adormi.

Era iarăși o dimineață strălucitoare și el se dăduse vesel jos din Gazul lui Ochi-închiși și parcă îi aruncase niște hățuri, și Ochi-închiși se afla pe capra unei trăsuri și rîdea. El luase fetița în brațe și îi ajutase și soției să coboare de pe scara trăsurii, iar Ochi-închiși pornise motorul și dăduse grăbit înapoi, izbindu-l pe el, fără să vrea, cu aripa mașinii.

— Ce faci, măi băiete ? Tot timpul dormi ? se supărase Dumitru Dumitru. Și duminica ? Nu ți-am spus eu să-mi pregătești mașina și să mi-o lași la sediu, că nu am nevoie de tine ?

Fetița se repezise în iarba grasă, printre brînduși, dar soția lui Dumitru nu vroia să plece din marginea drumului, zicea că se udă, și într-adevăr brîndușile înotau în apă

www.dacoromanica.ro

acum, şi apa venea mereu, încet şi mare, şi sub gorunii unde crescuseră brînduşile, acestea abia se mai vedeau, iar fetiţa se apleca nerăbdătoare să mai poată culege măcar o floare, căci apa le cuprindea cu totul şi începuse să cuprindă şi picioarele firave ale fetiţei.

— Să nu răceşti ! strigase el grijuliu, dar fetiţa nu-l auzea, alerga pe sub goruni în adîncul pădurii, să mai găsească brînduşi, şi apa trecuse de mijlocul ei, iar soţia se întorsese şi se urcase în trăsură, pe capra căreia dormea Ochi-închişi.

Era un soare orbitor pe drum şi în trăsură, dar numai pe drum şi numai în trăsură — în poiana cu brînduşi era întuneric cum este seara, şi apa cuprinsese totul, se făcuse un lac negru, ca păcura, fetiţa nu se mai vedea, şi el o strigă speriat — Ioana ! —, însă nu-i mai răspunse nimeni... Pe urmă se auzi gîlgîitul rîsului ei de cristal şi el se repezi în apă după ea, dar se împiedică şi căzu chiar lîngă marginea şanţului şi parcă se împiedicase de ceva, nu se putea ridica şi, de atîta încordare, pe fruntea lui se iviră broboane reci de sudoare, şi el băgă mîna în apă şi se spălă pe faţă şi pe frunte, şi vru să strige iar „Ioana" !, dar nu mai putu. Apa trecuse de umărul lui, şi el se gîndi, fulgerător, la înălţimea fetiţei, care poate că fusese înghiţită de apă, şi se smulse din liniştea cleioasă a acelei ape de păcură ca să alerge după fetiţă, să o caute, şi iar se împiedică şi căzu. Cu ultimele puteri o strigă sau vru să o strige pe soţia sa, însă aceasta nu-l auzi : îi făcea semn lui Ochi-închişi să pornească.

— Ne înecăm ! auzi el ţipătul ei disperat. Mină ! Şi Ochi-închişi făcu să pornească Gazul în urma căruia se ridica un fum greu şi înecăcios.

— Ioana, mai apucă el să spună, nu să strige, căci deşi deschisese gura ca pentru un strigăt, nu se auzi şi nu auzi nici el decît şoapta şi se văzu pe el însuşi cuprins de liniştea uriaşă a apei ca o păcură. şi pe urmă văzu imensitatea întreagă a apei care îl înghiţise şi pe el, trecuse de marginile şanţului, şi acoperise şi drumul, înainta leneşă, urcînd dealul. iar el, care fusese demult înghiţit, continua să caute disperat cu ochii fetiţa înăuntrul pădurii, printre gorunii plutind înconjuraţi de brînduşi.

. . . . . .

www.dacoromanica.ro

— Ai adormit îmbrăcat, spuse soţia lui, care stătea lîngă el acum.

Pusese o mînă pe umărul lui şi el tresări, şi văzînd-o simţi cum se linişteşte. Visase, ea era lîngă el, nu-l părăsise, nu fugise, aşa cum o arătase visul, ţinea mîna pe umărul lui, uşor, parcă nici nu-l atingea.

„De nimeni n-am avut eu timp niciodată, se mustră el în gînd, nici de ea, nici de fetiţă, nici de mine !“

— E ziuă ? întrebă el, nedumerit, totuşi, de faptul că prin ferestrele mari nu pătrunsese încă lumina, erau negre de întuneric, pierise şi luna, cerul se făcuse cărbune, auzea liniştea şi o simţea cum îi apasă urechile, şi chiar duse mîinile la urechi şi le acoperi tare cu palmele.

— Nu, spuse ea, n-a trecut nici de două, însă iar te caută nişte tovarăşi. Sînt în curte cu o maşină.

— Acum ? mai întrebă el, dar ea nu mai avu ţimp să-i răspundă, fiindcă trebui să se strecoare repede afară din cameră, ca să nu fie văzută dezbrăcată.

În încăpere intrase maiorul comandant al raionului şi, întîlnind privirile lui Dumitru, desfăcu brusc braţele, ca şi cînd s-ar fi petrecut ceva îngrozitor, şi el era neputincios, nimic nu mai depindea de el, iar ochii lui, cu pleoapele căzute de nesomn, clipiră mărunt.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Dumitru Dumitru, ridicîndu-se de la masă.

Nu era prima dată cînd îl sculau noaptea din somn şi îl chemau la sediu şi apoi trebuia să plece cine ştie unde. Niciodată nu era sigur că va dormi pînă dimineaţa în patul lui şi cînd nu-l trezeau, atunci el se arăta îngrijorat : „Ce este, doamne, ce s-a întîmplat noaptea asta, de a fost liniște ?“ întreba el, şi gluma era numai aparentă, pentru că nici liniştea nu era întotdeauna o linişte adevărată din punctul lor de vedere, al activiştilor.

— Sînteţi chemat la regiune, zise maiorul cu un glas scăzut şi nesigur, şi iar desfăcu mîinile prosteşte, ca şi cînd iarăşi ar fi vrut să arate că nimic nu depinde de el.

În spatele lui, cum stătea el abia trecut de pragul de la intrare, în timp ce Dumitru îşi trăgea grăbit haina pe el (nu înţelegea nimic, nici din explicaţiile maiorului, nici din felul lui chinuit de a-l convinge prin gesturi că ce se petrece este peste puterile lui), se iviră două capete necu-

www.dacoromanica.ro

noscute, și maiorul se văzu împins înăuntru și zise repede, ca o justificare prostească :

— Sîntem grăbiți...

— Mergem, zise uscat unul din cei doi bărbați care pătrunseseră în camera unde se afla Dumitru și trecuseră repede în spatele acestuia.

Dumitru Dumitru simți apoi palma aceluia strîngîndu-se ca un cleşte pe brațul său drept, deasupra cotului. Strînsoarea era ca de menghine, iar vocea uscată șuieră sec lîngă urechea lui :

— Mergem.

— Ce-nseamă asta ? întrebă Dumitru Dumitru răsucindu-se scurt și, scăpînd din strînsoare, se întoarse spumegînd spre necunoscutul care, surprins, avu o clipă de ezitare, și deși ridicase mîna din nou, vrînd să-l prindă iarăși de braț, rămase fulgerat de privirile sale în care nedumerirea din primul moment făcuse loc unei spaime și, în același timp, unei furii aproape animalice.

„Ce se întîmplă ? se întrebă el simțind cum se înăbușă, ce se întîmplă ? mi-e frică ? nu se poate ! ce se întîmplă ? mă... mă... ares... ?“ Însă nu putea fi adevărat, nu avea cum să fie adevărat, nu avea de ce să fie adevărat. „Pentru ce ? Între noi ? Ne arestăm ?“

— Ce-nseamnă asta ? scrîșni el printre dinți. Cine v-a trimis aici ? și îl căută din ochi pe maior.

Acesta ieșise afară din casă, în curte, în ușa deschisă trecuse celălalt necunoscut și îl aștepta.

Sub coasta dreaptă simți țeava pistolului, și în umăr, cum sta acum, cu fața spre ușa deschisă, i se înfipse iar cleștele de fier al mîinii necunoscutului.

„Va să zică asta fusese totul, finalul, amînat cîteva ore, al unei plenare oarecare, în care el încercase din nou și cu ultimele puteri și cu ultima lui bună credință și cu credința lui întreagă și neclintită de comunist, pentru care niciodată nu existase o altă alternativă și un alt mod de a-și concepe existența, în care el încercase să convingă că sensul acestei existențe a lui putea fi foarte ușor confundat cu cea mai simplă lozincă aflată pe pereții acelei săli de ședințe sufocate de fum de țigare și de strigăte de acuzare și de ură aprinsă din senin, și venind din partea unor tovarăși care numai cu două sau trei ore

www.dacoromanica.ro

înainte fuseseră alături de el şi îi zîmbiseră lui, unii slugarnic şi unsuros, ca de obicei, iar acum căutîndu-l cu o furie nebănuită şi condamnîndu-l cu un devotament care îi electriza şi îi facuse să semene într-adevăr cu nişte revoluţionari pentru care nu există decît o singură cale, a eşafodului, şi ei se arătau capabili şi hotăriţi să-l înfrunte în numele cauzei.

Vasăzică asta fusese tot, adevărul lui îşi încheiase dreptul la confirmare. Dreptul lui la contestarea acuzaţiilor şi a votului de condamnare fusese prescris. Elementara lui şansă de a se mai putea apăra vreodată fusese şi ea astfel ratată, punţile lui de legătură cu lumea erau dintr-odată şi atît de brutal tăiate, nu mai era, într-adevăr, nimic de făcut în această grabă la care nu se aşteptase, pe care nu o bănuise, pe care nu şi-o putuse imagina. Ce fantezie ar fi putut construi un asemenea şi atît de rapid final de plenară ? Dar nu mai reuşi să continue cursa acestor întrebări inutile, căci ultima constatare îl paraliză şi o auzi limpede, de parcă ce auzea i se spunea de către altcineva, dar cu glasul lui, însă glasul nu se auzea nici el, nu rostea nimeni nici un cuvînt : „Înseamnă că sînt duşman ? !“

Ţeava pistolului împunse iar coasta lui dreaptă, ca într-un semn tacit şi pe care el îl simţi dureros şi îl înţelese definitiv.

— Întîrziem, zise iar individul, nu ne obligaţi la mai mult.

— Nu e nevoie, zise Dumitru Dumitru smulgîndu-şi umărul din încleştarea prostească a individului şi ridicînd, instinctiv, de lîngă uşă, un geamantan pregătit mereu pentru plecările lui neprevăzute „în teren“.

Redevenise calm şi sigur pe el şi limpede, îi pierise oboseala întreagă, îşi simţea capul uşor şi senin, ochii i se limpeziseră şi ei, parcă s-ar fi trezit dintr-un somn lung şi odihnitor, se simţea el întreg atît de uşor, însă avea impresia că nu-i bate inima sau că îi bate prea slab, şi cînd făcu primul pas în direcţia uşii nu simţi duşumeaua sub tălpile pantofilor — călca pe aer.

În stradă, dincolo de gardul de scîndură veche, sforăia stins motorul unui Gaz militar, şi lîngă el alţi doi necunoscuţi, şi maiorul de securitate al raionului.

www.dacoromanica.ro

Dumitru își aminti că poate ar fi fost bine să-i spună soției că pleacă sau să se uite dacă fetița mai este învelită cum o învelise el cu pledul subțire, căci se făcuse frig, adia un vînt palid, însă nu apucă să întoarcă decît capul spre camera unde se aprinsese lumina, și din mișcarea care se bănuia se părea că soția se grăbește să se îmbrace.

— Să ieșim în liniște, zise individul care îl ținea iar, dar menajant acum, de brațul drept.

Îl urcară atent, foarte atent, în Gazul care se și puse în mișcare, în timp ce însoțitorii lui săriră, pe scară, din mers, și Dumitru abia avu timp să-l vadă pe maior, care rămăsese în drum, singur, salutînd prostit, fără să știe pe cine anume.

. . . . . .

— Toate lucrurile astea se plătesc, zicea primul-secretar al regiunii, bătrînul, bătînd mărunt cu unghia degetului mare al mîinii drepte în cristalul biroului, așa încît totul depinde acum de tine, nu mai depinde de noi, noi ne-am spus părerea, și nu o singură dată, însă...

Gazul urca greu panta, care în partea cealaltă avea să-i prăbușească în vatra orașului devenit capitală de regiune. Șoferul schimbase viteza a doua oară, drumul era rău, desfundat, din cînd în cînd roțile patinau, nimeni nu zicea nimic, Dumitru Dumitru fusese așezat în spate între aceiași bărbați care îl ajutaseră să urce, prin prelata bine încheiată nu pătrundea nici un fir de lumină, el bănuia drumul și îl recunoștea dupa felul cum se chinuia șoferul să conducă.

— Da, zicea mustrător, fără să se uite la el, primul-secretar al regiunii, cu o zi numai înainte, cînd fusese chemat fulger, așa cum îl avertizase Petre Nobilu. Situația a devenit destul de clară în ceea ce te privește...

— Și ce depinde de mine ? întrebase Dumitru Dumitru, încercînd să surprindă totuși privirile bătrînului, care îl ocoleau.

— Totul ! repetase acesta. Ai la dispoziție o plenară, personal nu mai am nimic să adaug...

— Sînt acuzat în această plenară ? întrebase Dumitru și trebuise să recunoască faptul că în primul moment, după ce pusese întrebarea, avusese impresia că cineva, cu

www.dacoromanica.ro

un drug de fier sau cu un pumn de fier, îl lovise puternic în piept și în inimă și îi retezase răsuflarea.

Bătrînul se uita la el, în sfîrșit, dar cu o privire îngrijorată. Se ridicase și el de pe scaunul mătăhălos din spatele biroului și Dumitru văzu că merge greu, era un om obosit, viața lui se apropia de un scăzămînt care avea foarte curînd să se dovedească mult mai apropiat decît ar fi banuit cineva.

Se dusese la fereastră și se oprise în fața geamului înalt, dar fără să privească. Ținea ochii închiși și tăcea.

— Toate lucrurile acestea se plătesc, zise el iar, într-un tîrziu, în care Dumitru Dumitru încerca să desfacă toate împrejurările activității lui din vremea din urmă și să descopere capetele de acuzare împotriva lui.

— Trebuie să plătesc pentru că am fost cinstit ? izbucni Dumitru, care nu reușea să desprindă nimic, nici un fapt pe care să și-l pedepsească el singur, înainte de a fi pus de alții în fața erorii. Și față de cine să plătesc ? întrebă el din ce în ce mai aprins.

Bătrînul tăcea mai departe, ținînd ochii închiși în fața ferestrei inundată de lumină.

— Cine conduce plenara ? se interesă Dumitru Dumitru ridicîndu-se de pe scaun și înțelegînd că audiența se terminase.

Nu înțelegea însă de ce mai fusese chemat dacă acest bătrîn, în care crezuse, nu vroia să-i spună altceva decît că avea să plătească, lăsîndu-l pe el să afle de ce și pentru ce avea și trebuia să plătească. În fond, ce sens avea această discuție fără subiect, construită numai pe o amenințare, nici măcar pe un avertisment ? ! Era, oare, această discuție un fel de a fi avertizat el, Dumitru, de către acest om, care nu vroia sau nu dorea sau nu mai putea să facă nimic pentru el, deși era convins că tot ceea ce urma să se petreacă cu el era o mare și inadmisibilă nedreptate ?

— Dumneavoastră conduceți plenara ? întrebă el văzînd că bătrînul continuă să stea nemișcat în fața ferestrei și cu ochii închiși.

— Nu ! sună răspunsul acestuia.

www.dacoromanica.ro

— Să plătim am fost învățați, continuă Dumitru Dutru discuția întrerupta de migăleala secretarului în așezarea grijulie a hărții pe imensa masă de ședințe, lustruită orbitor și în lacul careia se topea lumina soarelui uleios al acelui sfîrșit de septembrie, destinat parcă să însemne bucuria tîrzie a unei vieți care încă nu-și secătuise dreptul și datoria la suferință și care avea să se dovedească atît de neostenită să întîmpine și să primească dureroasa nerecunoștință a clipei. Să platim am fost învățați ! Pentru mine, cel puțin, adăugă el, aceasta a fost prima lecție cu care m-am familiarizat și care m-a familiarizat cu istoria. Am rămas chiar cu această convingere de nezdruncinat că noi, comuniștii, trebuie să plătim și istoria și în fața istoriei.

— Înseamnă că ai înțeles bine misiunea noastră, a răspuns el atunci, — povestea Dumitru Dumitru întîlnirea lor într-o împrejurare în care venise vorba cum se întîmpla adeseori, de la o vreme, și în mai toate straturile societații, despre voința și puterea electrizantă a acelui om de a convinge că nici un sacrificiu nu este prea mare în fața obligației de a îndrepta, scrîșnind din dinți, erorile unei istorii ce se dovedise totuși atît de nedreaptă și uneori atît de străină fața de prea generoasa noastră cumințenie.

— Îmi era teamă să nu considere sceptică intervenția mea și în tăcerea care s-a lăsat, pînă să-mi răspundă, am avut impresia că își caută intenționat un răspuns cu care să ma pedepsească. Știam că e iute și scurt în discuții și că întotdeauna replica lui țîșnește neașteptat și retează fulgerător îndoiala și nesiguranța și ezitarea oportunist laşă. Însă nici eu nu puteam rata această întîlnire, era dreptul meu și obligația mea morală să fiu corect în primul rînd față de mine însumi și de ceea ce mă învățase pe mine, pînă atunci, viața.

Nu știam nici cît timp are el pentru mine, întrevederea fusese pentru mine absolut neașteptată și nesperată, nu bănuiam, însă, ce se dorește de la mine, dacă nu cumva e o încercare de a fi cunoscut eu mai îndeaproape și felul meu de a gîndi. În sfîrșit, era limpede că mă aflam într-o

www.dacoromanica.ro

stare de pîndă și toată ființa mea era încordată la maximum. Însă el continua să fie calm, și, surprinzător, în acel moment, replica mea atît de paralizant sinceră pentru mine, găsea la el o firească înțelegere și adeziune și simțeam eu însumi cum starea de încordare mă părăsește și discuția atît de gravă, în conștiința mea, la început, se transformă într-un dialog în care eu deveneam din ce în ce mai mult partea hotărîtoare.

— S-a hotărît, a spus el, la un moment dat, invitîndu-mă să privesc harta care acoperise întreaga masă de ședințe — și auzind acel „s-a hotărît", am avut iarăși sentimentul crispării, căci iar am crezut că mă aflu în fața unei decizii luate în numele meu și în locul meu și fără consultarea mea și independent de voința mea, deși în chiar aceeași secundă m-am simțit cenzurat de îndoiala dacă nu cumva fac din mine și din convingerea mea și din mîndria mea un argument al condamnării mele, dar nu m-am putut stăpîni, se pare, și el a înțeles reacția mea înăbușită în ultimul moment. S-a hotărît să acordăm o reală și egală atenție pămîntului acesta întreg, și mîna lui mîngîia parcă fața mătăsoasă a hărții pe care abia reușisem să o fur cu privirile, nehotărîte ca și mine, între starea de pîndă și ambiția de a pătrunde cu o secundă mai devreme sensul invitației de a mă apropia de masa de lucru și decizia de a nu da cu orice risc alt răspuns vreunei posibile propuneri decît răspunsul deplinei mele convingeri că nu îmi calc conștiința.

Harta înfățișa, pînă în cele mai mici amănunte, geografia țarii, cu tot ceea ce se făcuse pînă atunci, și se zidise pînă atunci, iar palma lui se oprise deasupra locurilor tinereței mele, un pămînt des însemnat de istorie și prea rar de noua civilizație.

— Cunoști bine locurile astea? întrebase el zîmbind, și Dumitru își amintea gestul cu care, luînd dintr-un pahar un creion roșu, îi descrisese conturul unei regiuni întregi rămasă, într-adevăr, uitată sau neglijată și despre care el, Dumitru, vorbise pe larg cu o nemulțumire ce surprinsese și neliniștise într-o împrejurare publică și oficială, cu mai bine de un an și jumătate în urmă :

www.dacoromanica.ro

„Apare o stare de neliniște, observase Dumitru, tot tare și tot de la tribună, înainte de a-și fi sfîrșit intervenția, sesizînd rumoarea sălii și mai ales a prezidiului, apare o stare de neliniște, insistase el, și repede se făcuse tăcere, ori de cîte ori înțelegem așa cum trebuie apelul ce ni s-a adresat de a gîndi liber și cu capul nostru, pe umerii noștri. Dacă neliniștea asta este creatoare și nu expresia fricii de adevăr, sau de ziua de mîine, încheiase el, zîmbind neîncrezător, atunci este bine... Rămîne să dovedim..."

— Cunoști bine locurile astea? fusese întrebat Dumitru, dar el continua să aștepte, lăsînd tăcerea lui să fie luată drept un răspuns. Am auzit că ai pledat pătimaș pentru intrarea lor în circuitul energiilor naționale. Așa e?

— Da, răspunse Dumitru în sfîrșit, am încercat să atrag atenția asupra unor realități mai puțin fericite, însă atunci nu cred că am convins, mai mult am enervat...

— O să trebuiască să mai enervăm multă lume, zisese el, părînd să renunțe la zîmbetul cald și senin învăluitor cu care își însoțise întrebările, o să trebuiască să zguduim încă multe inerții și multe conștiințe anchilozate în prejudecăți, și nu o să fie deloc ușor. Înțelegi? întrebase el apoi, căutînd să pătrundă, el singur, adevărul răspunsului pe care avea să-l dea Dumitru înainte ca acesta să-și găsească cuvintele și, poate, să și le aleagă.

Iscoditoarele lui priviri țineau chipul lui Dumitru în lumina lor neiertătoare, și Dumitru simți inutilitatea cuvintelor în fața unei astfel de întrebări, care venea să ceară nu un acord teoretic, ci angajarea unei conștiințe.

Fruntea lui se înclină simplu în tăcere și el înțelese că nu i se ceruse mai mult decît totul.

— Aici, pe aceste locuri, pe care le cunoști — și palma care tăiase cu atîta siguranță conturul acelui „înțelegî", categoric și hotărîtor pentru continuarea discuției se lăsă grea pe fața mătăsoasă a hărții, cuprinzînd sub cupola ei geografia unui univers căruia Dumitru Dumitru i se considera necontenit dator —, aici, pe aceste locuri, aproape totul, din punctul nostru de vedere, se află la început..

www.dacoromanica.ro

— Este adevărat, zise Dumitru Dumitru, noi, în colțul ăsta de țară, am rămas foarte săraci...

— Înseamnă că te consideri dator față de această lume...

— Da, confirmă scurt Dumitru Dumitru.

Ar mai fi vrut să adauge ceva, însă iar avu sentimentul inutilității adeziunii verbale în fața acestui om care drămuia cuvintele cu o zgîrcenie bănuitoare și care cerceta răspunsurile dincolo de aparențele lor lustruite, întrerupînd crispat tentativele de a se pune, „cu barajul frazelor prea frumoase, o surdină poleitoare pe tumultul vieții de nestăvilit" — cum și spusese, nu prea demult, el însuși...

— Devotamentul exagerat, adăugase el atunci, și replica făcuse repede înconjurul activului, ascunde hoția...

Fusese o ședință de analiză se pare, și el ceruse nemilos unor vorbitori să răspundă la obiect, dacă ei cunosc cu adevărat acel obiect, care era de fapt realitatea locurilor lor de muncă și de activitate concretă și să renunțe la introducerile în care nu mai terminau cu asigurările devotamentului lor...

— Atunci, Dumitre, înseamnă că hotărîrea noastră nu este străină de propria ta voință, fiindcă trebuie și în acest domeniu să renunțăm să mai trimitem oamenii să muncească acolo unde ei nu pot și nu cunosc realitatea, și e bine să ne obișnuim și cu democrația acceptării și asumării conștiente a fiecărui act și a fiecărei decizii.

— E bine să ne obișnuim și cu rigorile, dar și cu riscurile democrației, interveni Dumitru, care avea, în sfîrșit, certitudinea sensului acestei audiențe.

— Și cu rigorile și cu riscurile, venise confirmarea, însă riscurile trebuie tot democratic prevenite și reduse la maximum, pentru că nu ne putem permite confundarea democrației cu anarhia. Democrația, ca și libertatea, se învață greu, adăugă el — ceea ce știam despre ele, cît erau, în trecut, s-a uitat...

— Și aici trebuie să o luăm de la început, insistă Dumitru Dumitru, vrînd să înțeleagă pînă la capăt, cu felul lui de a fi, nu neîncrezător, nu sceptic, nu bănuitor, ci adînc și dureros pecetluit de viața lui de pînă atunci, cît de aproape de matca ei firească revenea revoluția.

www.dacoromanica.ro

— Şi aici, într-adevăr, trebuie să o luăm de la început. Trebuie să învăţăm, din nou, bine şi curat, şi legile democraţiei, şi datoriile libertăţii, mai ales ale libertăţii de a gîndi liber. Şi nici aici nu o să fie deloc uşor, veni el în întîmpinarea gîndurilor lui Dumitru Dumitru.

Se ridicase de deasupra hărţii şi îşi însoţise răspunsul cu tăietura nervoasă a gesticulaţiei atît de semnificative pentru decizia verbului. Lumina adolescentă a ochilor săi şi a zîmbetului său se asprise brusc, iar trăsăturile chipului sau deveniseră brusc severe, înfăţişarea lui şi fiinţa lui întreagă respirau adevărul crud al afirmaţiilor sale, şi Dumitru Dumitru nu putu să nu observe cu cîtă tulburătoare sinceritate trăia acest om ideea căreia i se devotase şi cît de cinstit repeta el, în atîtea împrejurări, cum făcuse şi acum, cînd erau numai ei amîndoi, faptul că nu o să fie deloc uşor...

— Ne aşteaptă un drum greu, continuase el, şi noi trebuie să spunem deschis că nu pornim la plimbare, pornim la un drum de muncă şi vom avea şi greutăţi de învins, va trebui să trecem şi obstacole, trebuie să fim pregătiţi să înfrîngem toate greutăţile...

Rostea cuvintele cu aceeaşi grijă pentru locul lor, sigur, în înlănţuirea ideilor, şi cuvintele căpătau greutate, iar sensul lor se vădea cu o claritate severă şi gravă, ca şi cînd ar fi fost decupate cu dalta din piatră şi anume pentru aceste idei.

„E încă atît de tînăr, îşi spunea, privindu-l cucerit de patima crudă a adevărului crud, Dumitru Dumitru —, aveam nevoie de el şi de tinereţea lui, şi de patima lui, şi de credinţa lui. Acest om poate deveni o şansă, o şansă unică pentru noi toţi şi pentru această hartă pe care el o priveşte cu ochii unui rob al iubirii...“

Surîdea destins, acum, cercetîndu-l pe Dumitru Dumitru cu aceeaşi bucurie cu care îl întîmpinase la intrarea în cabinet. Ochii săi tineri, aprinşi de patimă, îl regăseau şi îl redescopereau pe vechiul prieten aşa cum fusese el aşteptat şi dorit.

— Nu te-ai schimbat, adăugase el apoi, cu o prea puţin ascunsă mîndrie. Îmi pare bine.

www.dacoromanica.ro

Aparatul de radio din spatele biroului anunța iarăși ora exactă, o voce gratuit gravă spunea minutele și secundele cu o pedanterie plicticoasă, se făcuse tîrziu, soarele obosit scălda tulbure imensa piață din fața geamurilor cabinetului.

Un stol argintiu de turturele săgetă vesel aerul încins, apăsător, al amiezii de cîmpie, venind aproape de ferestrele înalte, întredeschise, însuflețind liniștea care se lăsase senină între cei doi bărbați.

Dumitru Dumitru zîmbi cu speranță acestui semn fericit al anotimpului...

www.dacoromanica.ro

Capitolul VI

BUCURIA REVEDERII CU FAMILIA NU DURĂ DECÎT O JUmătate de oră, pe urma începura telefoanele, şi Tudor Cernat înţelese că şi vacanţa luase brusc sfîrşit, căci el ar fi vrut să rămînă acasă în dupa-amiaza aceea şi să nu reintre decît a doua zi în „Malaxor", cum se amuzau tinerii ingineri să numească uriaşul Grup industrial.

Se aflau, toţi, în salonul-living al vilei în care se mutaseră după ce fusese instalat director-general, şi el nu apucase să spună soţiei mai nimic din cîte îşi propusese, şi într-o ordine anume, pregătită încă din străinătate cu meticulozitatea-i proverbială. Oricît ar fi părut de stupid, primele impresii pe care abia izbutise să le comunice fuseseră legate de drumul făcut împreună cu Dumitru Dumitru din Capitală pînă în acest oraş de munte, care se chinuia să redevină cu adevărat municipiu şi capitală de judeţ, cum mai fusese într-un trecut nu prea îndepărtat.

— Cînd am intrat în pădurile din Valea cu pietrele aproape că n-am mai putut să respirăm, nici eu, nici Dumitru. El a oprit imediat maşina şi ne-am dat amîndoi jos, şi am rămas absolut interzişi. Trebuie să ne repezim neapărat pînă acolo să vezi şi tu cum arată o minune a lui Dumnezeu. Toată pădurea aceea, o ştii, de goruni, a ruginit complet, e un spectacol uluitor, toate frunzele parcă sînt din aramă bătută. Începuse vîntul, mai mult adia, şi frunzele sunau pur şi simplu, parcă ar fi fost o orgă. Trebuie să mergem neapărat, să vezi. Au înflorit şi brînduşile de toamnă, au spuzit pămîntul, e un rai. Dumitru rămăsese mut, pur şi simplu mut, pe urmă s-a dus în pădure şi a cules un buchet de brînduşi şi mi le-a dat mie să ţi le

www.dacoromanica.ro

ofer din partea lui. Unde dracu sînt? Asta-i culmea acum —, le-am uitat în mașină. Să nu cumva să-i spui că nu ți le-am dat!

— Bine, dragă, zise rîzînd soția lui, tu vii din Olanda, stai trei săptămîni în Olanda, și tot ce poți să-mi povestești este cum au ruginit gorunii în Valea cu pietrele și cum a cules Dumitru brînduși?

Era o femeie micuță și subțire, de o fragilitate neliniștitoare la prima vedere, doi ochi mari, negri ca păcura, cu o lucire uleioasă, rotunzi și bănuitori, însemnau chipul ei necontenit palid, cu pielea obrazului transparent sidefie, cu buzele fără culoare, livide. Nimeni n-ar fi banuit că sub această mască a unei continue epuizări fizice se ascunde arcul de oțel al ambiției, care nu cunoaște nici jertfe, nici praguri capabile să i se opună.

Statea ghemuită alintat într-un fotoliu care o cuprindea și o ascundea ca într-o cochilie, cu capul rezemat de umărul fiicei sale, tolănită insolent pe brațul opulent al acelui fotoliu, și care nu demult împlinise șaisprezece ani, și semăna atît de bine cu Tudor Cernat, înaltă și degajat sportivă în întreaga ei alcătuire, vibrînd sub impulsul unui voluntarism periculos.

Livingul dădea cu ferestrele într-o grădină invadată de dimineața și pînă seara de lumină, cerul de miazăzi se revărsa întreg în aceste ferestre tăiate dreptunghiular, ca și cînd ar fi fost ecranul unui acvariu pustiu, căci în afara unor fotolii revărsate provocator și îmbrăcate zgîrcit și neinspirat de către primul lor proprietar în huse mătăhăloase dintr-un fel de creton cu flori mari, galbene, încăperea nu mai cuprinde nimic altceva decît un pian cu coadă, enorm, de culoarea fagurelui de miere, vechi, și pe care fusese aruncată, nu fără gust, o eșarfă de brocart țesută cu fir de aur, acum ruginit și descusut.

Peste parchetul care strălucea lăcuit proaspăt se întindea leneș un covor persan în care apuseseră demult culorile unui paradis albastru și în care lumina zilei, oricît ar fi fost de strălucitoare, se scufunda bolnavă ca într-un somn.

— E cam sărac livingul nostru, nu-i așa? întrebă, cu vizibil reproș, fiica lui Tudor Cernat, observînd privirile

www.dacoromanica.ro

lui traversind sumarul mobilier şi sesizînd bine bilanţul lui nemascat ironic.

Într-adevăr, nu reuşiseră să strîngă prea multe lucruri în noua lor locuinţă, veniseră aici dintr-un bloc nou, unde ocupau trei camere decomandate, şi tot ce avuseseră acolo — paturi, canapele, dulapuri, masa de sufragerie şi scaunele cumpărate de la magazinele de mobilă ale oraşului —, vînduseră repede şi în pierdere. decişi să renunţe la „confortul elementar, pe care îl întîlnim oriunde ne ducem, încît am impresia că mă aflu mereu în aceeaşi casă şi că, la un moment dat, de pe uşi vor ieşi aceeaşi oameni, asta ar mai trebui, să ne trezim toţi îmbrăcaţi la fel“ — cum îşi argumenta împătimită soţia lui Tudor Cernat, Carmia, hotărîrea de a înlocui acest confort cu piese de stil. Alergînd după ele şi fiind mereu nemulţumită de ceea ce găsea şi i se oferea, Carmia lăsase casa într-o aşteptare dezordonată, camerele păreau pustii şi triste, o oglindă *bydermayer* pe un perete, într-un colţ o canapea desfundată din acelaşi stil, patru scaune dintr-o garnitură *regence*, de la sfîrşitul secolului, cu flori de alamă pe spătarul de culoarea cireşului uscat şi cu „tapiseria intactă şi cu material de rezervă, un chilipir“, ocoleau o masă rotundă, baroc, cu marchetărie bogată pe faţa ca o coadă de păun, fără nici o legătură între ele. Unde îşi făcuseră dormitorul, în loc de pat, care nu fusese încă găsit, aşezaseră direct pe covorul oltenesc păstrat pentru o viitoare sufragerie ţărănească saltele relaxa — singurul mobilier care ar fi trebuit să dea imaginea a ceea ce îşi doreau ei fiind un dulap *bydermayer*, de provenienţă săsească, cu stîlpi negri, rotunzi, mărginind cele două uşi lustruite şi lăcuite în culoarea fumului. Camera fetei era singura care se apropia de visul lor, al femeilor, fiindcă Tudor Cernat se supuse la început amuzat, apoi din ce în ce mai convins de inutilitatea unei eventuale opoziţii pasiunii cu care fiica cea mare şi soţia sa teoretizau şi se străduiau să dea contur concepţiei lor despre arta interiorului.

Aici, în această cameră, cea mai mică din întreaga vilă, care nici ea nu excela prin proporţii — un gust mic-burghez pledase la construcţia ei : parter cu cinci camere pe un hol ca o seră, livingul, cum îl numeau ei de cînd se mutaseră, şi un acoperiş ţuguiat înalt, cu ferestre false,

www.dacoromanica.ro

tăiate în el, lăsînd să se creadă că ar fi vorba de un etaj la care ar putea duce o scară interioară —, aici, în această cameră a fetei, îngust dreptunghiulară și cu o fereastră dintr-un singur ochi, fusese pus un pat *bydermayer*, tot de proveniență săsească — orașul lor aflîndu-se la capătul unui drum pitoresc care îl lega de Ardeal, și foarte aproape de această zonă. Pe un perete se răsfăța un tabernacol miniatural, o piesă într-adevăr rară și intactă, în fața lui o oglindă cu rama aurie pătată de vreme, un fel de „coafeză" franțuzească, cu trei laturi atunci cînd era deschisă ca o carte, sub ea o comodă cu trei picioare răsucite și un sertăraș cu buton auriu și pe care dormita un sfeșnic de argint, greu, cu patru brațe scrijelate mărunt cu frunze de trandafiri și cu boboci gata să plesnească, iarăși o piesă de autentică valoare, dar pe jos tot o carpetă oltenească uzată și rărită de purtat și de vreme, odată intens verde, acum murdara și cenușie...

„S-ar putea să aibă dreptate Raluca", își spuse Tudor Cernat privind fotoliile ascunse de vulgarele huse și pianul imens pe care lumina amiezii adormise cuminte, și gîndul îi aducea în față „vitrinele" olandeze ale magazinelor de mobilat interioare și ferestrele, sutele, miile de ferestre fără perdele, alte vitrine, ciudate pentru el, ale caselor din orașele olandeze, prin care se putea privi nestînjenit în interiorul unor livinguri aranjate exact ca în reviste și ca în magazinele în fața cărora întîrziaseră și el și Dumitru nu o dată, seara, tîrziu, cînd rămîneau numai ei doi și cutreierau străzile.

„— Ai mei sînt porniți să mobilieze casa numai cu piese stil, zisese Tudor Cernat într-o astfel de seară, găsind în vitrina în care priveau soluția unui living posibil de realizat și la ei, în orașul lor și, bineînțeles, în vila lor.

— Unde stai acum ? întrebase Dumitru Dumitru cu o neascunsă curiozitate.

— Într-o vilă pe marginea rîului, spre zăvoi, răspunse el, convins că Dumitru Dumitru, care cunoștea bine orașul, își va putea reprezenta ușor unde se afla locuința lor, acum. Am primit-o la vreo două sau trei luni după ce am fost numit director-general, ne și înmulțisem într-un fel, adică fetele crescuseră, Raluca e domnișoară acum, îi tre-

www.dacoromanica.ro

buie ei singură o cameră... Asta este, se justificase el niţel stînjenit, apoi adăugase : începem şi noi să îmbătrînim, generaţia noastră...

— Dacă nu te numeau director-general nu vă înmulţeaţi aşa de repede, nici nu îmbătrîneaţi aşa de repede, zisese ironic Dumitru Dumitru.

— Nu ştiu ce vreţi să spuneţi, veni arsă replica lui Tudor Cernat.

— Vreau să spun că, dacă te poţi, bineînţeles, obiectiva, au început şi la noi să apară unele forme, să le spunem, deocamdată, de îmburghezire socialistă. Cum primeşte cineva o funcţie ceva mai înaltă pe scara ierarhică, director-general, cum eşti tu, adjunct de ministru, ministru, imediat simte nevoia unui alt standard de viaţă, caută o locuinţă nouă, i se înlesneşte să o găsească, omul poate plăti o chirie mai mare, o întreţinere mai mare, nu-i mai convine mobila de la stat, dar nu se omoară să o îmbunătăţească pe asta, ci se zbate să renunţe la ea şi sa caute prin consignaţii nemulţumit. Am fost odată în casa unui director de bancă, copil de învaţător modest, de ţară, altfel, omul, o capacitate financiară indiscutabilă, soţia lui fiică de ţăran de prin Bărăgan, ţin minte că un prieten al lor nu o scotea, glumind, firește, dar enervînd-o la culme, din ţigancă : «păi de unde eşti tu, zicea el, e un sat de ţigani, de foşti robi mînăstireşti ai unui ostrov de pe Dunăre», şi ea murea de necaz. Era o femeie splendidă cu o înfăţişare de fecioară de pe icoanele vechi, cu părul negru, bogat, pieptănat cu cărare la mijloc şi venind să încadreze faţa ei măslinie, cu ochii albaştri şi dinţii ca un şirag de perle, cînd rîdea cu o poftă contagioasă, ca şi cînd nu s-ar fi putut stăpîni, deşi ea n-ar fi trebuit să rîdă şi să se arate bucuroasă, exact cum fac ţărăncile noastre. Ei bine, ăştia vînduseră tot din casa în care se mutaseră de cînd era el director de bancă şi umblau disperaţi după mobilă veche, strîngeau banii cu o rară zgîrcenie şi se tocmeau cu o rară pricepere, categoric, pentru fiecare scăunel, îşi luaseră şi un fel de consilier, un armean bătrîn, fost anticar, sau cam aşa ceva.

— Da, răspunse, aşteptînd continuarea şi morala fabulei, Tudor Cernat, care în primul moment crezuse că este vorba de el şi că despre el povesteşte Dumitru, schim-

www.dacoromanica.ro

bînd numai funcţia şi numele eroului, însă îşi dădu repede seama la cine se referea acesta, căci şi el o cunoştea pe ţăranca aceea din Bărăgan pe care Dumitru o descrisese atît de bine şi cu o uşoară nelămurită gelozie, cum i se păruse lui.

— Ei bine, stau eu şi mă întreb, continuă acesta, dacă prin absurd, şi nu prin regula firească a organizării democratice a societăţii, prietenul meu nu mai este, într-o bună-dimineaţă, director, şi se întoarce de unde a plecat, adică la biroul luî de funcţionar financiar onorabil, dar fără alt rang decît al meseriei, cu ce susţine el moralul unei familii dezobişnuite să se afle în rînd cu lumea ?

— Nu prea vă înţeleg, minţi Tudor Cernat, deşi adevărul minciunii era şi el numai pe jumătate, căci în momentul acela nici el nu bănuia ce dorea să spună pînă la capăt Dumitru Dumitru.

— Ştii că am cunoscut tovarăşi care de curînd au început să se mute în apartamente destul de modeste, prin blocuri, cu chirii mai rezonabile, cu cheltuieli mai moderate, însă tot prin blocuri vechi, şi tot centrale, le ocolesc pe cele noi, unde stă lumea de toate zilele, fericită că are unde locui şi că poate locui civilizat."

. . . . . .

— Mă mut şi eu, rîse amar Tudor Cernat, dacă nu voi mai fi director-general, mă mut şi eu înapoi...

— La bloc nou ? întrebă Carmina iritată aflînd de discuţia lui Tudor Cernat cu Dumitru Dumitru.

— Şi în vila asta cine o să stea ? se interesă, întinzîndu-se leneş, Raluca.

Îl privea pe Tudor Cernat cu o ironie superioară şi niţel dispreţuitoare.

— În vila asta nu trebuie să stea cineva ? Nu putem, totuşi, să fim toţi la fel. Nici nu sîntem toţi la fel de dotaţi, nu-i aşa ?

— Am impresia că Dumitru Dumitru ăsta al tău e de un stîngism feroce, se vede clar că aparţine altei generaţii politice...

— Dar el ce caută aici, a venit să-şi vadă rudele, părinţii, că mi se pare că este de pe aici, de undeva ? Unde

www.dacoromanica.ro

l-ai lăsat, sau s-a dus direct la el în sat ?... întrebă tot iritată Carmia.

— Te pomenești că l-ai invitat și la noi acasă, nu-i așa ? Hai, spune, tăticule, insistă Raluca vorbind leneș, pe nas, și lungind cuvintele cu o plictiseală amară, părînd excedată de toată această discuție, apoi se scuturâ voit agasată, ca și cînd ar fi vrut să se elibereze de un vîs urît.

Atunci sună primul telefon și Carmia întinse mîna ei mică după receptor, căci aparatul se afla lîngă ea, la picioarele fotoliului. Era un telefon galben-șofran, o culoare de cel mai prost-gust cu putință, fusese vopsit intenționat așa, la cererea Ralucăi, și rămăsese așa, deși Tudor Cernat le atrăsese atenția, într-o seară, cînd îl descoperise, că nu e deloc inspirată această culoare.

Fetița lor cea mică, Alia, elevă în clasa a treia, îl susținuse pe el, însă niciodată ei doi nu reușeau să fie o alianță cîștigătoare în această nouă casă, Alia fiind prea mică și, firește, neștiutoare, el fiind un inginer de excepție, dar nu și un intelectual, care era cu totul altceva, cum insinuau Carmia și Raluca, lăsînd afirmația să plutească între sensul ei de umor prietenesc și posibila ei realitate, iar el nu avea niciodată timp să se lupte cu ele.

— Da, spuse ea, cu același glas fără viață — vorbea ca și cînd cineva ar fi fredonat cu frică primele măsuri dintr-o melodie, și melodia se sfîrșea repede, pentru a fi continuată, în șoaptă.

Părul mătăsos, negru, lucind ca și ochii, uleios, îi acoperise obrazul, revărsat peste umerii mici, prea greu pentru ființa ei plăpîndă, și ea se lăsa cu fața cotropită de el, alintîndu-se pînă și sub răvășeala lui, știindu-se, sigur, și mereu admirată, cu teamă pentru înfățișarea ei de copil aflat într-o nesfîrșită convalescență.

— Dar abia a venit, abia a intrat pe ușă, nici n-a apucat să ne spună bună ziua, șopti ea mai mult decît vorbi în receptorul pe care îl ținea intenționat foarte aproape de buzele conturate timid, fără culoare, stinse, subțiri, mereu umede și dezlipindu-se obosit pentru a reliefa cuvintele. Dacă e așa de urgent și de important, n-am ce face, vi-l dau. Un moment. Și îi întinse receptorul lui Tudor Cernat, care aștepta nerăbdător sfîrșitul conversației.

www.dacoromanica.ro

— Malaxorul, spuse ea melancolic, ca să vezi şi tu cum se desfăşoară viaţa noastră !

Ca de obicei, totul era, la ei, important şi Tudor Cernat nu reuşi să stăvilească telefoanele care sunară fără încetare pînă şi în timpul mesei, desfăşurată destul de puţin vesel, fiindcă neînsemnatele cadouri aduse de el nu lăsaseră impresia dorită şi el acceptase, surîzînd vinovat, reproşurile lor ironice şi făcuse eforturi să înţeleagă dezamăgirea lor feminină.

Imediat după masă veni maşina şi el plecă la Grup, iar pe drum îi păru chiar bine că nu mai amînase reîntoarcerea, pentru că telefoanele îl redaseră pe nebăgate de seamă atmosferei şi ritmului cu care era obişnuit.

În uşă, cînd el îşi căuta cheile, negăsindu-le, ca întotdeauna, şi descoperindu-le în ultimul moment în propria lui servietă, Carmia îl întrebase din nou cu privire la rostul venirii lui Dumitru Dumitru în oraşelul lor.

— Va rămîne aici, răspunse Tudor Cernat, va lucra aici, la noi, va fi şeful meu, Grupul nostru industrial va lua o mare extindere, se va transforma în centrală industrială, judeţul întreg va lua o mare dezvoltare economică, începe şi aici revoluţia desfăşurată, Dumitru va fi noul prim-secretar, iată, ai aflat tot, însă nu l-am invitat pe la noi, fiţi liniştite, rîse el, şi vru să o sărute pe frunte, dar ea se feri alintat, împingîndu-l cu mîna ei de copil rahitic, cum se amuza el să o tachineze cînd o mîngîia, în rarele lor momente de odihnă şi de linişte, atunci cînd se bucurau, „exact ca nişte mici-burghezi" — expresia Ralucăi —, că sînt, în sfîrşit, numai ei singuri cu cele două fetiţe, dar absolut singuri şi numai ei.

— Ce-i cu Alia ? întrebă Tudor Cernat. N-ai impresia că ar fi trebuit să vină pînă acum, e aproape două ?

— Nu, zise ea absentă, azi fac o excursie, vine mai tîrziu. Dumitru va fi noul prim-secretar ? reluă ea discuţia.

— Vă despărţiţi atît de greu ? se auzi ironică vocea lenevă a Ralucăi din living. Dacă mai întîrzii două secunde, mă poţi lăsa şi pe mine cu maşina la şcoală, tot sînt în întîrziere, mă auziţi, tovarăşe director-general ?

Nu fu auzită. Tudor Cernat coborî iute cele cîteva trepte de la intrarea vilei, traversă curtea cît palma, în

www.dacoromanica.ro

care începuseră să moară trandafirii, brumați pe neașteptate în noaptea trecută și, urcîndu-se în mașină, îi făcu un semn cu mîna Carmiei, rămasă pe gînduri în ușa întredeschisă.

— Totdeauna ne salută ca din tribună, la manifestația de 23 August, constată dezamăgită Raluca, venită, cum credea ea, prea tîrziu și neașteptată, ca de obicei, de tatăl ei, care, de fapt, evita, elegant, să o ducă la școală cu mașina. La revedere, spuse ea apoi, și coborî treptele leneșă, legănînd servieta burdușită de cărți și de caiete în mîna stîngă. În dreapta ținea cu grijă un halat alb apretat și călcat proaspăt.

Mașina lui Tudor Cernat fu înghițită de străzile zigzagate ale orașului și casa lor rămase pustie, toropită sub soarele picotind el însuși de somn într-un cer înalt și senin de toamnă lungă și fericită.

— Avem evenimente, zise, după un timp de tăcere, șoferul lui Tudor Cernat, trăgînd cu coada ochiului la el prin oglinda de deasupra parbrizului.

Tudor Cernat redevenise director-general, stătea preocupat pe pernele din spate, răspunsese destul de sec salutului de bun venit al șoferului și spusese, ca întotdeauna, cu automatismul devenit a doua sa natură : „la Grup".

Mașina traversase piața centrală a orașului, cît o palmă, însă cochetă, sufocată de albul strălucitor al vechilor clădiri, cu frontoane și cariatide ridicole susținînd balcoane-jucărie, în care ieșeau, pe timpuri, la alegeri liderii partidelor politice, cu patrulaterul închis pe una din laturi de clădirea vechiului tribunal, impozantă, cu coloane dorice uriașe, cu un peron larg spre care urcau lungi și înalte trepte de piatră, tocită de atîta lume venită decenii de-a rîndul să-și caute dreptatea aici, cu un fronton bogat ornamentat în stucarit și pe marginea căruia ședea, cu picioarele spînzurînd în gol, o uriașă și ridicolă femeie de piatră, planturoasă, cu un șezut de matroană bine hrănită, cu sîni imenși și brațe voluptuoase, drapată în falduri unui fel de togă, ca o cămașă de noapte transparentă — căci se puteau distinge foarte bine, de jos, sfîrcurile sînilor. Ținea o mînă pe genunchi, într-o poziție lasciv odihnitoare, iar cu alta ridica deasupra capului de grăsană

www.dacoromanica.ro

cu păr cîrlionţat şi ochii şi fruntea ascunse de o eşarfă, o balanţă de bronz, vrînd să sugereze tuturor însemnele zeiţei dreptăţii. Însă clădirea primise o altă destinaţie, tribunalul fusese mutat într-o casă modestă, nici procese nu mai prea erau, aici se afla acum Casa de cultură a oraşului şi a judeţului, iar balanţa, înlocuită cu o făclie de gips, monstruoasă şi ea, cu flacăra vopsită în roşu-violet, însă eşarfa de pe ochii femeii nu fusese scoasă, ea continua să rămînă oarbă ca şi înainte, cînd trecea drept zeiţa justiţiei.

În piaţă cobora şi se sfîrşea un fermecător bulevard mărginit de castani şi tei bătrîni, care făceau din primăvară un rai, şi pe trotuarele căruia se desfăşura promenada oraşului, iar în capătul lui, cu spatele la un deal împădurit cu brazi, venind să se prăbuşească parcă în mijlocul oraşului, se înălţa Statuia libertăţii. O adolescentă firavă, dar aprigă, din piatră cenuşie, poroasă, înnegrită de vreme, ţinea cu amîndouă mîinile un steag înfăşurat, tot din piatră, şi tot înnegrit de vreme, iar în vîrful lui, abia se ţinea să nu zboare, un vultur sau o acvilă, cu aripile întinse, şi în cioc cu o cruce de metal ruginit şi înnegrit şi el.

Statuia fusese ridicată deasupra unui brîu de piatră ca un balcon care îmbrăca temelia dealului numit Capela, şi de o parte şi de alta a ei, spre balconul înalt, duceau treptele cîte unei scări cu balustrade tot din piatră şi cu adîncituri pentru ghivecele de flori.

Maşina aluneca uşoară pe bulevardul pe care frunzele arse de brumă ale platanilor se aşternuseră ca un covor de aramă. Tudor Cernat lăsase geamul în jos şi privea rarii trecători toropiţi de căldura amiezii.

— Ce evenimente ? se interesă el, vag atent, cînd trecură podul vechi cu balustrade de metal vopsite proaspăt cu miniu de plumb şi care păreau să se topească, cu vopseaua roşie, cu tot, în zăpuşeala coclită.

— Se pensionează primul-secretar. E bătrîn, a cerut singur. Se zice că ar fi spus că vrea să vadă şi el cum arată un prim-secretar la pensie. E trecut de şaizeci şi cinci de ani, mi se pare, spuse el, însă de fapt întreba, căci aşa cum avea să afle, mai tîrziu, Tudor Cernat, cererea de pensionare a acestui prim-secretar stîrnise un neaşteptat ecou şi era aprins comentată de tot oraşul, şi mai ales

www.dacoromanica.ro

de activul de partid al județenei, neobișnuit cu o asemenea împrejurare, însă ecoul era profund pozitiv, cum avea să constate. Cererea lăsase o impresie excepțională, omul era admirat și elogiat pentru gestul lui.

În depărtare, prin pîcla amiezii, se zăreau turnurile înalte ale Grupului industrial, coșurile metalice, schelăria infernală a uzinelor legate între ele cu un lanț de rețele de țevi și, pe măsură ce înaintau, aerul devenea greu de respirat, se simțea clorul cu mirosul lui ațițător și usturător, vaporii lui coborîseră încet, din cauza căldurii, o pînză ca un borangic alb, muiat în var, învăluia și estompa siluetele clădirilor centralei electrice și ale administrației. Mașina părăsi șoseaua și pătrunse ca un vîrtej pe o arteră uzinală flancată de plute tinere, crescute răsfățat, înalte și zvelte, însă frunzele lor, ca niște solzi de argint altădată, tremurau moarte în adierea somnolentă, arse de clor și îngălbenite murdar, atîrnau vlăguite de crengile subțiri ca brațele unor sfeșnice pe care luminările se stinseseră de mult.

O pulbere fină, alb-gălbuie, se așternuse pe iarba care însoțea aleia și pe rondurile de flori și pe florile trandafirilor baccarra, deschiși ca niște ochi mirați, spre a fi pedepsiți pentru această îndrăzneală. Se părea că peste tot se cernuse cenușa unui vulcan adusă din cine știe ce depărtări, pînă și grilajele porților de fier retrase automat la semnalul clacsonului păstrau intactă pudra acelei lave, și Tudor Cernat fu nevoit să ridice geamul mașinii.

„M-am desobișnuit, își spuse el, în trei săptămîni m-am desobișnuit." Apoi, cînd coborî, în fața direcției, îl întrebă pe șofer, căruia nu-i răspunsese la conversație :

— Și alte evenimente ?

— O brigadă de analiză sau de control, mi se pare, trage tare, de dimneață și pînă seara, la comitetul de partid...

— Foarte bine, rîse evident forțat Tudor Cernat, căci nu-i convenea să lase șoferului impresia că e străin de faptul că se află, indirect, în atenția unui control început, fără ca el să știe, și în lipsa lui...

Unul din telefoanele primite acasă și care și grăbise hotărîrea de a cere mașina și de a reintra imediat în Ma-

www.dacoromanica.ro

laxor îi sugerase destul de vag această situație neobișnuită a unui control în lipsa lui...

Pe coridoarele care duceau la cabinet domnea liniștea, secretara îl aștepta cu ușa biroului ei larg deschisă, ca să-l poată vedea de departe, portarul îi dăduse și el acesteia un telefon încă înainte ca Tudor Cernat să coboare din mașină, acum ea se ridicase în picioare, niței stînjenită și poate emoționată, pregătindu-se să-i răspundă la salut cu un „bine ați venit" spus din toată inima. Era o femeie de peste patruzeci de ani, însă își ascundea vîrsta cu o rară artă a disimulării, jucîndu-se mereu sau cochetînd cu ea, căci știa bine — și se simțea ea însăși bine atunci — că poate lăsa să i se ghicească numărul anilor, fiindcă reușise să-i stăpînească și să-i facă darnici cu ea, și complimentele care urmau erau sincere, realmente. Multe femei la treizeci și cinci de ani ar fi vrut să arate ca ea acum. Sănătatea și tinerețea ei, și mersul ei, și rîsul ei, și grația lenești a mîinilor ei, toate păreau viclean stăpînite ca să nu devină provocatoare, și abia, astfel, trezeau un interes mai pătrunzător.

Avea o inteligență activă, sesiza cu o ușurință rar întîlnită ceea ce i se cerea, înainte de a i se fi formulat explicit o dorință, în fiecare împrejurare găsea soluții, capacitatea ei distributivă era proverbială în Grup, și nu fără temei i se spunea, cu o oarecare invidie, dar și ură, „Ochii și urechile" — referirea făcîndu-se, sigur, la Tudor Cernat și la șansa lui de a fi tot timpul și cu o secundă mai devreme chiar informat și la curent cu tot ceea ce se petrecea în lanțul de fabrici și uzine conduse de el.

În cabinetul său era răcoare, un ventilator se chinuia, pesemne, de multe ore, să păstreze acest sentiment de prospețime pe care Tudor Cernat îl încercă bucuros, așezîndu-se la biroul imens, de fapt așa cum își dorise el și își comandase, o planșetă de arhitect proiectant, avînd înșurubată în stînga o lampă de birou cu un braț de girafă în stare să alerge pe întreaga suprafață a acestui șevalet răsturnat. Pe lemnul alb, lăcuit transparent, nimic, nici un dosar, nici o situație, doar mingea de fotbal, din lemn, în care fuseseră înfipte creioane de toate culorile și calendarul ca un registru cu zilele împărțite în ore și în jumătăți de oră și în care el trecea cu precizia lui ingine-

www.dacoromanica.ro

rească un „program milimetric", cum se spunea în Grup, respectat cu o strictețe obositoare, agasantă, nemțească și, de ce nu, periculoasă pentru mulți dintre colaboratorii lui cei mai apropiați, și nu numai pentru ei.

— Nimic ? întrebă el secretara, care aștepta cu o liniște prea fățișă pentru a nu trezi îndoiala.

— Vă pot oferi, zise ea, situația producției, corespondența externă și invitația scrisă a brigăzii de control de a vă întîlni cu membrii ei într-una din după-amiezile cînd sînteți mai liber. Doresc să le fixați dumneavoastră ziua și ora întrevederii. S-au prezentat de la început aici, păreau să nu știe că sînteți plecat, și atunci s-au adresat directorului-general adjunct. Este o brigadă de control pe linie de stat și de partid și a venit însoțită de secretarul economic al județenei.

Tudor Cernat se uita absent pe fereastra dînd spre dealurile cu vii alunecînd ametite în apa rîului lenevit brusc la picioarele lor. Din birou se vedea bine și panglica lui șerpuitoare, ocolind grinduri cu sălcii și arinișuri arzînde acum, toamna, și pierzîndu-se dincolo de malul cretos din care mușcau screperele și escavatoarele după ce explozii puternice cutremurau maruntaiele lui și îl sfîrtecau nemilos. De cîțiva ani, malul scăzuse și culmea lui se făcuse vineție. Se zăreau girafele excavatoarelor ca niște lăcuste roșietice răsucindu-se greoi dintr-o parte într-alta și, din cînd în cînd, se auzeau bubuiturile bulgărilor de piatră aruncați de cupele metalice în cutiile basculantelor.

— Mîine. Să vedem exact care este programul și să fixăm o întrevedere. Acum mă interesează cum stăm cu Malaxorul. Dă-mi, te rog, situația și invită-l aici pe adjunct.

— Vă așteaptă, spuse ea ieșind din aparenta ei liniște.

Apoi păru că vrea să mai spună ceva, dar el bănui că vrea să-l întrebe, cu interesul fals și stupid al acestui gen de întrebare complezentă, cum s-a simțit sau cum a fost în călătorie, și evită, ridicînd receptorul, ca să formeze un număr, iar ea ieși, înțelegînd că el nu vroia să sublinieze în nici un fel întoarcerea din voiajul în străină-

www.dacoromanica.ro

tate. Era limpede că nu-i convenea această brigadă de analiză sau de control sosită fără ştirea lui şi imediat după plecarea lui. Nu-l interesau nici scopul, nici rostul ei, nu-l deranja ideea de analiză sau de control, înţelegea foarte bine nevoia unor astfel de periodice retrospective, le considera, într-un fel, o expresie a democraţiei, şi chiar el iniţiase astfel de colective în interiorul Grupului. Ceea ce îl irita şi îl jignea, pur şi simplu, era această practică pe care o socotea nefericită şi aparţinînd unui mod primitiv, întemeiat pe ascunzişuri şi suspiciuni şi pe crearea de incertitudini şi de neîncredere, această practică prin care se începea, din senin, o analiză imediat după plecarea lui şi în lipsa lui, ca să dea, parcă, naştere la interpretări, să favorizeze speculaţiile oportuniste, laşe, să stimuleze reacţiile înăcriţilor şi neputincioşilor şi victimelor imaginare şi leneşilor puşi la treabă şi incapabililor revendicînd permanent un regim preferenţial în numele principialităţii şi grijei faţă de om, această practică pe care el o ura şi pe care nu o singură dată o denunţase şi o respinsese de cînd fusese numit director-general şi se izbea de realitate cu încăpăţînarea de a nu i se supune şi de a o înfrunta pînă la capăt şi de a-şi verifica puterea de a sta drept şi neclintit în faţa ei şi de a nu abdica niciodată, şi de a fi el însuşi, pînă la sfîrşit, oricare ar fi fost acest sfîrşit.

„Parcă aş fi un adolescent", îşi spunea el, cu sincer reproş, într-o seară de la începutul carierii lui de director-general, întorcîndu-se în birou, singur, după o lungă şi inutilă şedinţă la judeţeană, unde ascultase cuminte cîteva ore bune de banalităţi rostite monoton şi grav de diverşi tovarăşi din aparatul ministerului, care subliniau la nesfîrşit cuvîntul „insistăm", şi spuneau la ce insistă — nişte generalităţi. Unul singur, care şi vorbise cel mai scurt, zece sau douăsprezece minute, un tînăr, cu nişte ochi vii ironici, şi care fusese prezentat ca aparţinînd judeţenei de partid, „noul nostru lucrător la secţia propagandă", reuşise să le atragă într-adevăr atenţia, să-i trezească din somnolenţa ucigătoare, indicînd, concret, o lucrare despre ştiinţa conducerii, din care şi citase două sau trei pasaje, după care încheiase, rîzînd complice cu sala :

www.dacoromanica.ro

„Însă, dacă aplicăm programul expus aici în practica economică actuală, înseamnă că trebuie să ne conformăm spiritului acestui program ştiinţific. Altfel, ridicase el mîinile în semn că totul e inutil, activitatea noastră se va desfăşura ştiinţific numai în cadrul dezbaterilor din aceste şedinţe interminabile."

Tudor Cernat ceruse cuvîntul, şi cu o vehemenţă care, pe măsură ce vorbea, îl surprinsese şi pe el, regretase faptul că atunci cînd sînt chemaţi la o discuţie specialişti din diverse domenii nu se discută concret şi la obiect şi se abordează problemele în general. „Nu înţeleg, zisese el, încercînd să se calmeze, totuşi, către final, nu înţeleg să mi se răpească atîtea ore dintr-un program care putea fi, şi deveni, mult mai folositor chiar şi dacă era numai de odihnă."

Nu era prima dată cînd intervenţia lui trezea nedorite sentimente de răceală agasată din partea unor tovarăşi cu care apoi trebuia să se întîlnească foarte des şi care nu uitau să-i amintească, mai mult sau mai puţin ocolit, că nu se simt deloc măguliţi de lipsa lui de condescendenţă faţă de ei, căci mai ales aşa era interpretată francheţea opiniilor lui, iar cu un prilej asemănător, cînd fulgerase pur şi simplu năclăiala verbală a unui individ plicticos chiar şi fără tribună, şi pisălog fără obiect, dar lăsînd mereu impresia că are ceva de spus sau că are datoria de a spune ceva, şi că întotdeauna ceea ce spune este o meditaţie de om responsabil, sugrumat, aproape, de răspunderea celor spuse, trebuise să suporte spăşit o aspră punere la punct, fiindcă cineva, de lîngă el, un alt director-general, abia numit şi acesta peste nişte vagi exploatări forestiere, îl ţinuse pur şi simplu de mîneca hainei, să nu se ridice şi să ceară cuvîntul din nou.

— Tovarăşul director-general Cernat e, după părerea noastră, cam grăbit în afirmaţii, zisese atunci secretarul economic Arvinte Panait, care conducea şedinţa, un bărbat obosit de aşteptarea şi în aşteptarea unei funcţii mai înalte şi care îşi făcuse o religie dintr-o disciplină oarbă, dintr-o ascultare fericită a superiorilor, după ce ani de zile se zbătuse să iasă cu orice chip în faţă, uitînd însă că obiectul ambiţiei lui nu putea fi atins prin cursă contra cronometru şi prin concurenţă, ca la cursele de cai.

www.dacoromanica.ro

Era un om scund şi, în toată înfăţişarea lui, mărunt şi făcut din puţin. Cineva îl învăţase să poarte pantofi cu talpa foarte groasă şi tocuri înalte, ca să pară şi el mai înalt, iar cînd mergea, din cauza tocurilor, toţi cei din jur aveau impresia că echilibrul lui e nesigur şi că diagonala în care se afla faţă de pămînt nu va rezista foarte mult.

Însă el se obişnuise şi îi conveneau mai ales situaţiile cînd se urca la prezidiu, fie el cît de mic. Două trepte, o treaptă să îl fi despărţit de podeaua pe care stătea toată lumea, şi atunci era fericit. Urca, sigur de el, ajutat de tocurile înalte, şi îi plăcea să se vadă trecînd cu un cap, cel puţin, deasupra celor dinaintea lui, aflaţi jos, la picioarele mesei de prezidiu.

Bucuria aceasta era, însă, de moment, căci nu-i plăcea decît clipa de mărire, secunda cînd trecea cu un cap deasupra celorlalţi, iar aceia înţelegeau, şi el simţea că el le este superior. Restul îl obosea şi îl plictisea, şi cînd nu vorbea el şi totuşi se afla la tribună, abia se ţinea să nu adoarmă, urîndu-i fără să ştie de ce tocmai pe cei pe care el îi domina cu atîta satisfacţie orgolioasă, invidiindu-i că nu trebuiau să facă, aşa cum făcea el, eforturi care să-i ţină treji ore în şir.

— E cam grăbit în afirmaţii şi cam superficial, noi ne-am întîlnit aici să rumegăm lucrurile în linişte şi pe toate feţele, nu ne putem grăbi, avem răspunderi prea mari şi mi se pare că dînsul are foarte mari răspunderi, şi tocmai de aceea n-ar trebui să se grăbească, aşa, tinereşte. Asta se numeşte de către noi, activiştii, pripeală, şi nu e bună.

— Dar eu ce dracu sînt ? izbucnise Cernat atunci cînd fusese literalmente tras de mîneca hainei şi pus jos cu forţa pe scaun de colegul său. Eu nu sînt activist ? Mi se încredinţează conducerea unui Grup industrial uriaş, lui cred că nu i s-ar încredinţa aşa ceva, însă eu nu sînt activist, numai el este, şi numai el poate gîndi ca un activist, eu sînt doar un robot industrial în care bagi fişele unor probleme fizice sau chimice şi le rezolvă orbeşte.

— Domnule, auzise el pe coridor la sfîrşitul şedinţei, trecînd pe lîngă grupul în care se afla şi Arvinte Panait, băiatul ăsta crede că mie îmi face plăcere să-l pisălogesc

www.dacoromanica.ro

eu în ședință. Păi asta e situația, așa ni se cere. Ce. mie nu mi-ar conveni să ațipesc nițel într-un scaun, în loc să stau cățărat pe pupitru și să spun la nesfîrșit aceleași cuvinte, păi eu nu-i văd pe ei cum le cade pleoapa pe ochi și cum le curge, la cîte unii, saliva, în somn, pe la colțurile gurii ? Adică eu sînt prost, n-am ochi, n-am suflet, n-am nimic ?

— Extraordinar, izbucnise Tudor Cernat, însă în el însuși, ieșind la aer, afară, pe treptele intrării de la județeană, salutat, fericit că îl vede, de un băiat vînjos și sănătos, cu șapcă de portar și care chiar atunci se hotărîse să se apropie de el și să i se adreseze.

Îl chema Costică, sau așa îi zicea toată lumea, fiindcă primul-secretar le spunea la toți, invariabil, și părintește și sobru, și sever și supărat, însă în situații particulare, fără martori :

„Măi Costică, tu nu înțelegi nimic", sau : „Măi Costică, aflu că nu prea te înghesui să te întorci pe acasă înainte de unu noaptea", sau : „Măi Costică, am impresia că una am vorbit și alta ne-am înțeles, ai făcut din audiențe un fel de ziua tămăduirii, le promiți la toți marea cu sarea și nu faci nimic după aceea. Să știi că alegerile tot noi le organizăm și, dacă este democrația votului, pe care te bazezi tu, ca un liberal de provincie, atunci să știi că și propunerile sînt democratice, și dacă nu te propunem n-ai cum să fii votat." Chiar și pe Cernat îl pedepsise deși mai cu mînuși : „Măi Cernat, era să zic Costică, tu mă pui pe mine pe gînduri, începi să semeni cu Sfîntul Ilie, pe unde treci bubuie și fulgeră, mai lasă, mă, lumea și să răsufle ! Potcovești calul cam des și sar prea multe scîntei pe drumul pe unde treci tu. Ai grijă, mai mîngiie și tu pe cîte cineva, fiindcă mai sînt și oameni cumsecade pe lumea asta..."

— Ce este ? întrebase Tudor Cernat portarul, care se apropiase de el cu un aer unsuros și cu zîmbetul acela prostesc fericit că îl vede pe el directorul-general al Grupului industrial.

— Aveam și eu o rugăminte la dumneavoastră, începu acesta tot vesel și tot fericit, o rugăminte mică, nu chiar așa...

www.dacoromanica.ro

— Spune, zise Cernat, enervat de-a binelea, fără să mai aleagă dacă de zîmbetul prostesc al portarului sau de punerea la punct la care nu fusese în stare să răspundă şi la care se adăugase şi replica acelui nefericit, auzită acum, la ieşire...

— Aş vrea să bag şi eu soţia în producţie, să se califice şi ea într-o meserie, cum este acum, cum se cere, şi cum se pune problema, să aducă şi ea un ban în casă...

— La Grup ? întrebă Tudor Cernat. N-am locuri decît la forjă...

— La forjă, rîse fericit, iar, vlăjganul, la forjă e bine, e meserie bună...

— Dacă e meserie bună, de ce nu vii tu, la forjă ? De ce nu te califici tu, care văd că eşti sănătos şi zdravăn, şi duci grija ei. Vino tu la forjă, că văd că nu eşti betegit neam...

— Păi se cere şi aici, zise el tot rîzînd, fiindcă şi aici e răspundere mare, şi aici, zise el, sînt probleme, e telefonul, vine tovarăşi care nu cunoaşte... altfel aş pleca eu, minţi el cu ochii celui care orice s-ar întîmpla nu poate lăsa o mare răspundere de izbelişte...

Cernat coborî scările fără să-i răspundă, însă acela nu osteni să-l salute tot rîzînd şi tot fericit.

— Mai vorbim noi, zise el, acum văz că sînteţi mai supărat...

„Auzi, domnule, se trezi Cernat vorbind singur, e conştient că bate cîmpii, că n-are nimic de spus, dar aşa i se cere lui, adică i se cere să bată cîmpii. Cine dracu i-o fi cerînd aşa ceva, nu ştiu. Nemaipomenit ! Pur şi simplu nemaipomenit. Va să zică el se consideră un sacrificat şi un neînţeles de mine. De ce nu vine, domnule, la mine la Grup, fiindcă eu nu-l chinuiesc atît de mult, îi fac şi lui şi îmi fac şi mie o viaţă fericită... Parcă aş fi un adolescent, se certase el singur, în birou. N-am calmul necesar pentru o realitate atît de complicată, parcă văd că o să mă trateze de acum înainte mai mult ca pe un specialist de clasă, de care este absolută nevoie, însă cu toleranţa bine cunoscută şi insuportabilă faţă de lipsa de greutate a activistului, adică a omului serios, grav, profund, care se gîndeşte mult înainte de a vorbi, care se

www.dacoromanica.ro

angajează cu greutate, care privește politic. Ce profunzime, ce greutate, ce angajare, ce meditație, ce politică — se aprinsese el apoi, din nou, traversînd biroul, nervos, de la un capăt la altul și vorbind tare, singur, și gesticulînd. Ce seriozitate ? În sine ? Fără profesiune ? Fără stăpînirea unei meserii ? Greutatea afirmațiilor generale, gravitatea mușteniei fals meditative, filosofia acelui „da" smuls cleios, ca și cînd ar fi venit dintr-o lungă și nemăsurată măcinare a lucrurilor pe toate fețele, cînd aceste lucruri nici nu sînt cunoscute și nici nu pot fi cunoscute, din lipsă de antene și de elemente de comparație ? Și dacă cineva este mai iute de minte, și înțelege mai iute, și rezolvă mai iute, și desprinde mai iute esențialul și e întemeiat și pe acel nesuferit «Știe», atunci, acest cineva este superficial, subțire, n-are gravitate, n-are greutate ? Un oligofren, în cazul ăsta, e un munte de greutate și de gravitate, un gîngăvit e un gînditor, el spune «mulțumesc, bine» cu aceeași convingere gravă ca și Galileo pe rug : «Și totuși se învîrtește»."

„Are dreptate omul acesta care a venit acum la putere în fruntea noastră și a partidului nostru și care îi înlocuiește fără menajamente, și nu-i mai iartă, și nu se mai lasă impresionat de năclăiala lor lozincardă, și ne cere la toți să ne punem pe treabă și să ne facem datoria cu fapta, și nu cu vorba, are dreptate ! În sfîrșit, se va pune capăt ipocriziei și iezuitismului."

Uitase să facă numărul de telefon, rămăsese cu mîna întinsă pe receptor, uitase, pur și simplu, cui ar fi vrut să se adreseze, secretara întîrzia să vină cu un răspuns, vru să apese pe butonul soneriei, însă chiar atunci, prin interfon, aceasta îl anunță că e căutat de „un tovarăș Dumitru Dumitru".

— Fă-mi, te rog, legătura, spuse el, și ridică receptorul surprins de ideea aceluia de a-l căuta atît de repede și la uzină, ceea ce însemna că îl căutase mai întîi acasă.

— Tudore, începu Dumitru Dumitru, nu era cazul să te deranjez chiar azi, însă cum văd că lucrurile se precipită, aș vrea să te văd în cursul zilei de mîine. Dimineața cred că ar fi mai bine. Firește, din punctul meu de vedere, pentru că apoi va trebui să mă duc la mine să dau

www.dacoromanica.ro

în primire, şi asta în cîteva ore, şi să mă reîntorc aici la *Noi* — şi subliniase *la noi* intenţionat, după care în pîlnia telefonului Tudor Cernat desluşi încercarea lui nereuşită de a pune un accent vesel, după acest *la noi*.

— Vă stau la dispoziţie, răspunse Tudor Cernat, dar imediat se simţi neinspirat, nu-i plăcea acest „la dispoziţie", care mereu îl punea şi pe el şi pe alţii, care îl foloseau, într-o continuă postură subalternă, chiar dacă nu stăteau lucrurile aşa, şi cel cu care vorbea era cineva mai mic în grad. Însă mi-ar fi plăcut ca la prima oră să fiu aici, în Malaxor. Dacă socotiţi, însă, că ora opt şi jumătate nu este prea tîrziu...

— Nu, nu, zise îngăduitor Dumitru Dumitru, e foarte bine. Ne vedem aici, la judeţeană, la tovarăşul prim-secretar. Bine, atunci, la revedere.

Pe uşă intră directorul-general adjunct, şi Tudor Cernat îi ieşi atent în întîmpinare. Era un inginer mai în vîrstă ca el, tehnician de mare clasă, specialist într-unul din domeniile de bază ale Grupului lor, şi la numirea lui în acest post pledase insistenţa aproape agresivă a lui Tudor Cernat, căci adjunctul său, de astăzi, nu reuşise, mulţi ani la rînd, să depăşească imaginea falsă, evident, a unui tehnocrat incapabil să învingă viziunea limitativă a procesului de producţie.

— Bine aţi venit ! începu acesta lăsînd să se vadă deschis că e într-adevăr bucuros de această întoarcere niţeluş grăbită.

— Ei, întrebă scurt Tudor Cernat, şi mecanismul comunicării dintre ei doi se puse imediat în mişcare.

— În ordine, zise acesta. Unde continuăm să fim deficitari este munca cu omul, replică el, dar fără ironie — era o informaţie al cărei subtext fu repede limpede pentru Tudor Cernat.

— Cu omul, sau cu incapabilul ? întrebă Tudor Cernat, căci se părea că intuiţia lui funcţiona fără greş.

— Asta rămîne să stabilim împreună, şi în primul rînd să precizaţi dumneavoastră.

— Deci sînt aşteptat ? redeveni şi Cernat ironic.

— Firește. Momentul însă mi se pare nefavorabil, dacă e cazul să luăm momentul acesta în considerare.

www.dacoromanica.ro

— Care e momentul ?

— Primul-secretar şi-a cerut pensionarea, e într-adevăr, cum ştiţi, şi bătrîn, şi cu o sănătate destul de şubredă. Urmează să vedem cine va fi noul prim.

— O să vedem, zise, părînd neinteresat de această numire, Tudor Cernat, şi îi făcu semn să şadă.

— Rezultatele ? întrebă el, întinzînd mîna după graficul producţiei oferit de adjunctul său.

. . . . . .

Cînd ajunse acasă şi îi spuse şoferului ca a doua zi să-l ia la şase dimineaţa, îşi aduse aminte că abia cu o zi numai în urmă se aflase în Olanda, într-un orăşel care putea fi numit al liniştii eterne, sau mai exact anticamera liniştii eterne, pentru că îi şi revăzu pe bătrînii americani salutînd în tăcere, cu frunţile lor pergamentoase, înclinate cu o liniştită demnitate, în faţa căruciorului din care răspundea sîsîit octogenarul paralitic.

„Am ratat clipa", auzi el, urcînd treptele vilei, hîrîiala acelui glas venind ca din pîlnia unui gramofon.

— Am ratat clipa ! strigă şi el, tare, intrînd în casă, am ratat clipa revederii, să o recîştigăm, acum... Alia, Carmia, Raluca... Unde sînteţi ?

Camerele erau pustii, ferestrele larg deschise, peste tot întuneric, în living, pe covorul obosit, în mijlocul încăperii, servieta burduşită de cărţi şi caiete a Ralucăi, aruncată cu neglijenţa ei dispreţuitoare, pe un fotoliu halatul ei alb, acum mototolit şi negru, ca şi cînd ar fi fost călcat în picioare, o centură de *cowboy*, adusă de el pentru Alia, atîrna agăţată de clanţa uşii, nicăieri nimeni, şi el simţi acest pustiu ca pe un gol brusc şi aproape o secundă întreagă avu impresia că nu-i bate inima. Aprinse lumina în living, continuînd să strige, însă fără sens, pentru că vedea bine că în casă nu este nimeni, nu-l aştepta nimeni.

— Alia, Carmia, Raluca !

Pe pian, rezemată de sfeşnicul de argint, o epistolă scrisă mărunt de Alia, cu scrisul ei migălos şi cuminte, pe o foaie de caiet, ruptă, se pare, în ultimul moment, însă de altcineva, fiindcă era ruptă nervos şi neglijent

www.dacoromanica.ro

și barbar, pentru el, care judeca totul cu ochii și cu mintea inginerului obsedat de rigla de calcul.

„La tine sună mereu ocupat, nu știm cînd vii, te-am așteptat cu masa pusă, du-te să vezi ! Noi sîntem cu mama la plimbare, la statuie. Acum ne aștepți tu, nu-i așa ? Bine ai venit, Alia... Am luat zece la Constituție, la lecția cu «Libertatea opiniei este garantată»... Te sărutăm, Alia."

Cu aceeași neglijență pe care o întîlnea nefericit și îngrozitor de supărat la Raluca, moștenitoarea defectelor lui, cum n-ar fi trebuit, „pentru că mai erau și alte lucruri care puteau fi învățate de la mine", neglijență pe care el, însă, și-o reprima cu o luciditate chinuitoare pentru el însuși, dar și pentru cei din jur, își smulse pur și simplu cravata de la gît și o aruncă la întîmplare, pentru ca apoi să o caute distrat și să o arunce din nou, tot la întîmplare.

Era cald, zăpușitor, stinse lumina și se prăbuși într-un fotoliu exact cînd începu să sune telefonul, dar nu se mai osteni să-l ridice, deși insistența celui care chema devenise sufocantă.

„Nu mă interesează, își spuse el, nu trebuie să mă intereseze nimic, am și eu dreptul la o seară consacrată familiei, și numai familiei, după o absență de trei săptămîni." Însă familia nu era, seara era pustie, se uită la ceas, se făcuse nouă și jumătate, pe stradă nu trecea nimeni, nu se auzea nimic din care să se deducă întoarcerea lor. „Unde or fi întîrziind ele atît ?" se întrebă Tudor Cernat, simțind cum îl cuprinde oboseala și somnul. Nu făcuse nimic deosebit, și totuși ziua nu fusese ușoară, reintrase prea brusc în universul Grupului, se izbise prea brusc și prea pe nepregătite de realitatea acestuia și, mai ales, de realitatea subterană.

„Cine dracu se tot plînge și e nemulțumit și n-are alt curaj decît acest curaj lamentabil și nenorocit al reclamațiilor și plîngerilor și memoriilor ? Doamne, cînd o să scăpăm de această plagă a memoriilor nesfîrșite și a anonimelor care plouă cu nemiluita și care și la mine ajung în fiecare zi și nu se mai termină ?"

O vedea pe secretară cum intră la el în birou cu dosarele corespondenței, teancuri de scrisori pe plicul că-

www.dacoromanica.ro

rora scria invariabil „personal“ sau „strict personal“ sau numai „personal“, și pe care ea le deschidea la dispoziția lui și le înregistra amănunțit, cu un rezumat foarte riguros al conținutului, în dosare separate, o evidență foarte severă, cerută și controlată de el cu o pasiune drăcească.

— Iar memorii ? întrebase el, și secretara, care acum era Carmia, soția lui, încuviințase din cap surîzînd și răspunsese cu acel glas fără culoare, obosit și lipsit de suflu :

— Da, uite cîte au mai venit ! Însă tu nu poți să ajungi măcar o dată pe săptămînă la masă la timp, să fim și noi împreună ? Eu cred că de la nuntă n-am mai mîncat noi, numai cu gîndul la noi, și la nimeni altcineva, îți mai amintești ? Nu-i așa că nu-ți mai amintești nici nunta ? Tu nu-ți mai amintești nimic ! Știi că s-au împlinit șaptesprezece ani cînd tu erai în Olanda și am așteptat de la tine un semn ?...

— Ce tînăr eram atunci ! spuse el, și ea iar încuviință, moale, și părul ei se revărsă iar pe umeri, căci se așezase în fotoliul lor din living și se ghemuise în el.

. . . . . .

Era exact ca atunci cînd o cunoscuse, elevă la un liceu de menaj în ultimul an, și el se întorcea de la facultate, trecea pe strada lor, și ea dormita într-un fotoliu de paie, un fel de balansoar în curtea casei lor, o stradă prin spatele Filantropiei, pierdută într-o liniște desăvîrșită, cotropită de castani și de arțari. Nici el nu știa cum ajunsese pe strada aceea. Hoinărea fără rost, așteptînd să se facă șase după-amiaza și să ajungă la un sediu nou U.T.C., din cartier. Era instructor al Capitalei de U.T.C. și trebuia să țină o ședință cu activul cartierului. Sediul fusese instalat într-o fostă cîrciumă, un birt de căruțași, două camere în botul unei case puse pe colțul a două străzi, cu scări de piatră în față și cu obloane verzi, pe care ei le bătuseră definitiv în cuie, deschise și lipite de peretele de paiantă. Deasupra ușii de la intrare cîrciumarul pusese de i se trecuse numele în stuc : „Daurică Portocală-fiul“,

www.dacoromanica.ro

Carmia dormita în balansoarul de paie, ghemuită ca o pisică, cotropită de părul negru care curgea pe umerii ei şi pe braţele ei răstignite de lene pe braţele balansoarului.

O revăzuse la şase, apoi la sediu, şi aşa se şi cunoscuseră. Era fiica unui modest funcţionar la regia tutunurilor, mort stupid la bombardamentul din patru aprilie, în piaţa gării, unde se afla cu nişte prieteni, şi el rămăsese să caşte gura la avioanele care coborau din ce în ce mai jos, şi cînd fusese strigat de prieteni : „Octaviene, lasă-le dracului, hai acasă", el le făcuse cu degetul că nu e momentul, să aibă niţică răbdare să-şi potrivească ceasul după ceasul gării.

— A fost primul om care a murit la oră fixă, de cînd mă ştiu eu, povestea Daurică Portocală-fiul, proprietarul casei unde Carmia locuia cu mama ei, care lucra, şi ea, la Regie, un fel de curieră sau cam aşa ceva, şi care, de la moartea lui Octavian, părea mereu absentă la tot ce se petrecea în jurul ei, şi chiar la fetiţă.

Trecea, dimineaţa, pe stradă, grăbită să nu întîrzie la slujbă, însă nu vedea pe nimeni, nu mai dădea, ca înainte, bună ziua la nimeni, vorbea singură şi iute şi parcă certa pe cineva. Nu vedea nici pe unde calcă, se izbea, adesea, de trecători şi se ducea mai departe, vorbind singură şi certînd, în închipuirea ei, o fiinţă despre care puteai crede că merge în stînga ei, şi de multe ori ea făcea loc cuiva din închipuirea ei să treacă înainte, şi după aceea se lua iar repede după el şi îl certa.

— Pe Octavian îl ceartă ea, săraca, zicea Daurică Portocală. Am auzit-o eu în vreo două rînduri — îi povestea acesta lui Tudor Cernat, venit să o ia pe Carmia la şedinţă, la noul sediu.

Daurică Portocală părea un om liniştit şi cumsecade, binevoitor faţă de tot şi de toate, şi mai ales înţelegător, însă cu socoteală.

— Domnule, zicea el, eu te văd pe dumneata că eşti un fel de şef al lor şi eşti, mi se pare, mai judecat decît ei. Ai dumneata grijă să nu-mi stricaţi casa, fiindcă nu se ştie, Dumnezeu e mare, mai ascult şi eu la radio, că nu sînt ocupat aşa ca dumneavoastră, cu atîtea cîntări şi, cine

www.dacoromanica.ro

știe, vine un timp și pui dracu firma la loc, ascultă-mă pe mine...

Era un individ gras peste măsură, deși tînăr, încă nu trecuse de patruzeci și cinci de ani. Se făcuse otova, scurt, și cu mîinile și cu picioarele scurte, și cu ceafa roșie, revărsată peste gulerul cămășii deschise mereu la gît, căci de mult nu-l mai cuprindea. Fața lui avea înfățișarea unui porc, cu pleoapele rozalii căzînd peste ochii bulbucați, și cu umerii obrajilor umflați de grăsime, și sub pielea subțire, gata să plesnească, erupția miilor de vinișoare roșii care se spărgeau și pătau des obrazul lui bucălat, iar el sufla mereu greu și repede, și rîdea obosit din orice. Nu se omora cu nimic, nu plîngea după nimic, orice supărare se îneca la el în grăsime și se topea în ea, și el nu o mai înregistra altfel decît ca o gîdilătură, și rîdea aproape prostește din nimic și din orice. Umbla cu niște pantaloni negri, pe vine, descheiat fără încetare la șliț și cu o camașă în carouri mari, roșii și albe, groasă și slinoasă, și dinaintea prohabului cu un fel de șorț verde, pe care se ștergea de sudoarea nemăsurată, brobonind obrajii și fruntea lui necontenit, vara și iarna la fel. În picioare tîra niște cipici de pîslă maronii, mai scurți decît laba piciorului, și călcîiele rămîneau afară.

Toată ziua stătea la poartă, își pusese lîngă ea un fel de băncuță, pe care ședea tolănit și privea strada de la un capăt la altul și ce se întîmpla pe ea, obicei rămas de la meseria sa de cîrciumar. Vorbea cu cine se nimerea, întreba pe cine nu cunoștea, tot timpul vesel și liniștit și lăsînd mereu impresia că timpul lui curge înainte și pentru el — n-are de ce să se grăbească. Ținea în dreapta lui o sticlă de un kilogram cu borș alburiu, fierbînd fără încetare, și făcînd să sară cu zgomot dopul abia vîrît în gîtul sticlei, iar el murea de rîs și îl vîra fericit la loc, arătînd cui trecea, cunoscut sau necunoscut, această împrejurare care ilustra, vezi bine, faptul că lui pînă și borșul i se face cum trebuie, cu damf, nu e nimic să nu-i meargă lui cum trebuie, și din cînd în cînd lăsa sticla de borș singură și pornea legănat pînă în colțul străzii, unde se afla sediul U.T.C.-ului și unde fusese birtul lui. Se oprea cu mîinile la spate în fața lui, în mijlocul străzii, și îl privea liniștit. Tencuiala ținea, acoperișul ținea, deasu-

www.dacoromanica.ro

pra scria limpede „Daurică Portocală-fiul", nu se stricase mare lucru, tejgheaua şi-o luase acasă, ridica mîna mulţumit, şi cu palma spre intrarea fostului birt zicea împăcat şi nădăjduitor :

— Mulţumit, mulţumit ! Vine şi timpul dumitale !

„Dumitale" se referea, sigur, la birt, care lua pentru el înfăţişarea unei fiinţe adevărate. Mai făcea o dată cu mîna, adică „răbdare", şi se întorcea liniştit şi senin şi vesel lîngă sticla cu borş, căreia iar îi sărise dopul, şi el parcă asta aştepta, această confirmare a faptului că lucrurile merg bine, şi se topea de rîs.

— Pe Octavian îl ceartă ea, îi spunea el lui Cernat, am auzit-o eu într-o dimineaţă, îl ocărăşte rău, săraca, zicea că „de ce trebuia să fii tu fudul, Octaviene, şi să-ţi pui tu ceasul după ceasul gării, şi să mori după ceasul gării, şi să ne laşi pe noi cum ne-ai lăsat, fără nici un Dumnezeu ?" Mereu îl ocărăşte ea că şi-a pus el, fudul, ceasul după ceasul gării. Vai de capul ei, însă mie mi-e frică că o să dea într-o zi un faieton peste ea, că ea nu prea vede pe unde umblă şi rămîne şi amărîta asta singură. N-au pe nimeni, nu ştiu de unde dracu sînt ei, că nu sînt din Bucureşti, sînt venite după el, după Octavian, după ce s-a încăibărit el niţeluş la Regie. Lume săracă, domnule, şi amărîtă, pe unii i-a omorît americanii, pe alţii vrea să ne distrugă comuniştii dumitale, dumneata nu ştii, că eşti tînăr, crezi că o ţii aşa, numai cu cîntări şi cu defilări. Stăi să vezi cînd v-o pune la muncă şi cînd o să schimbe ei foaia. Acum e cazul mai ales cu cîntările şi cu ce luaţi de la alţii, dar se termină, şi trebuie să puneţi la loc.

— Nu duce dumneata grija noastră, zisese Tudor Cernat, dumneata să ai grijă că iar ţi-a sărit dopul la borş şi acum dă pe dinafară...

— De, de, de, zicea rîzînd de bucurie că iar a sărit dopul Daurică Portocală, de, de, de, să vezi dumneata cînd s-o termina şi borşul meu, atunci să vezi... .

Carmia ieşea din curte, la poartă, şi îl lua pe el de braţ şi plecau la sediu. Asta se întîmpla de cîteva ori pe săptămînă. Rămîneau în sediu pînă noaptea tîrziu, ultimii, şi se iubeau cu o disperare şi cu o deznădejde fără margini, iar el era gata să piardă ultimele două examene,

www.dacoromanica.ro

şi numai faptul că era activist U.T.C. îl salvase de la o exmatriculare greu de trecut peste ea. Erau atît de tineri şi deschiseseră ochii unul pe altul şi se descoperiseră, descoperind, astfel, şi viaţa, şi dragostea, şi lacrimile, şi durerea iubirii, şi nopţile de insomnie, şi sleirea puterilor din dăruire, şi ameţeala şi lingoarea — trăiau ca în vis şi cîntau cu un zbucium epuizant în fiecare seară la sediu : „Porniţi înainte, tovarăşi", şi aşteptau să rămînă ei, ultimii, şi să se stingă luminile şi să se piardă în acel dulce necunoscut din care se desprindeau ca dintr-un somn greu, osteniţi, vlăguiţi. Umbrele fiinţei lor se tîrau noaptea de la sediu la casa Carmiei, şi ea se strecura dincolo de poarta de lemn, ca şi cînd ar fi alunecat, iar el rămînea încă multă vreme singur pe banca improvizată, apoi pleca şi el, călcînd fără să simtă pămîntul sub picioare, plutind, şi nici trupul lui nu mai avea parcă greutate. Ducea mîna la frunte, şi mîna parcă nu era a lui. Îşi răsfira părul pe fruntea înaltă, şi fruntea parcă nu era a lui, o simţea rece şi ţinea palma lipită de ea, şi răceala parcă era a palmei, fruntea lui era fierbinte...

Liniile de tramvai se desfăceau în faţa lui ca un evantai, parcă erau liniile vieţii din palma lui rece, sau fierbinte, şi el sta în mijlocul nopţii nehotărît pe care să apuce, care era linia cea mai fericită pentru el. Se uita la lumina felinarelor în palmă şi căuta acolo linia care ar fi trebuit să-i arate lui viitorul fericit, şi apoi să pornească şi el pe linia de tramvai care l-ar fi dus spre fericire.

Daurică Portocală avusese dreptate. Mama Carmiei nimerise curînd sub roţile unui camion şi fusese strivită, într-o dimineaţă de la sfîrşitul primăverii, cînd Tudor Cernat terminase facultatea. Era un soare strălucitor, roua se răsfăţa sub razele lui de foc şi se topea, arţarii înfrunziseră, şi frunzele lor crescuseră cîneşte, se făcuseră cît palma, lumea ieşea prin curţi şi se bucura în neştire din nimic. Sînt dimineţi din astea cînd pînă şi cei mai nenorociţi dintre oameni se simt în stare să uite povara vieţii lor nefericite şi să-şi îndrepte spinarea şi să tragă aer tare în piept şi să spere.

— Oamenii nevinovaţi mor mai ales pe timp frumos, zisese Daurică Portocală, aflînd vestea, ca să le pară rău că n-au avut timp să se bucure de viaţă. Vai de capul ei,

www.dacoromanica.ro

Dumnezeu s-o ierte, ea a scăpat, să vedem însă ce face amărîta asta mai mică, că n-au pe nimeni pe lume.

Înmormîntarea o făcuse primăria de raion. Vecinii, vecinele încropiseră o pomană scurtă în curtea cu arţari. Daurică Portocală stătea în capul mesei şi închina liniştit cu fiecare dintre cei şapte-opt meseni cu muierile lor, vinul era pus de el la bătaie, fusese cumsecade, tot el împărţise şi nişte creiţari la mătuşile cimitirului care o jeliseră, căci nu plîngea nimeni după ea. Carmia se istovise, nu mai avea nici lacrimi, nici glas, nici putere, nu zicea decît „Acum trebuie să mă iei şi pe mine, Doamne !“. Abia împlinise optsprezece ani, şcoala de menaj se desfiinţase, diploma ei nu folosea la nimic. Se ţinea de marginea coşciugului de brad mirosind a răşină, pusese fruntea pe fruntea rece şi pudrată prosteşte a maică-sii, şi abia şoptea : „Unde mă duc eu, mama mea, acum, unde mă duc eu acum, de ce m-ai lăsat tu acum ?“.

— Noroc ! zicea liniştit şi împăcat Daurică Portocală, ridicînd paharul deasupra capului şi privind culoarea frumoasă a vinului rubiniu. Nu e rău nici la pomana de om sărac, nu e rău... Păcat că el nu mai ştie, să se bucure şi el că lumea e mulţumită.

— Doamne, domnule Daurică, se poate să vorbeşti dumneata aşa, Doamne iartă-mă, zise o vecină care şedea rău, cu chirie scumpă, la numai cîteva case de acesta, şi care se şi gîndise să-l roage pe birtaş să o primească la el.

La era văduvă şi mai tinerică, el neînsurat, fiindcă luat cu birtul nu prea avusese timp, ar fi fost un gînd şi un vis. Daurică ştia şi se gîndise şi el la această împrejurare. Îi era şi lui urît cîteodată, acum, singur, şi fără birt, şi neavînd cine să-i gătească şi să-i deretice şi să mai schimbe cu el o vorbă, fiindcă nu putea nici el sta toată viaţa, sau măcar pînă şi-o lua birtul înapoi, la poartă, cu sticla de borş alături.

— Domnul le potriveşte pe toate, madam Veto, zise el, cu blîndeţe şi cu filosofie. Îi strînge şi pe cei buni, şi pe cei nebuni, la timp, rar ia el înainte pe cîte cineva, ascultă-mă pe mine... Dînsa, săraca, adică moarta... nu mai avea nici un rost, mai rău e de cei care au rămas. Pe urmă mai e cazul să ne mai îngrijim şi noi, zise el, în

www.dacoromanica.ro

sfîrşit, cu speranţă pentru madam Veta, care se şi ridică să mai strîngă din talere, şi mai ales pe al lui Daurică Portocală, din capul mesei.

Peste trei zile Carmia plecase cu Tudor Cernat pe şantierul pe care el fusese repartizat, şi toamna, într-o scurtă permisie, se duseseră la el acasă, într-un fel de tîrguşor de sub munţii Parîngului, şi el o prezentase părinţilor lui, învăţători în acel sat cu ambiţie de urbe, şi ei o acceptaseră fără întrebări. Era soţia lui, doar, iar el unicul lor fiu. Pe urmă se duseseră amîndoi la Sfatul raional şi se căsătoriseră civil, ea era însărcinată şi se urîţise brusc, faţa i se lăţise şi i se tumefiase, îi apăruseră pete cafenii pe fruntea atît de albă şi de palidă, o durea mereu capul şi plîngea mereu, şi o uita Dumnezeu cu gura căscată în faţa geamului deschis. Nu-i prea dădea în gînd sa facă nimic, cum lăsau casa cînd plecau la şcoală socrii ei aşa o găseau la întoarcere. Într-o seară, ultima din permisia de zece zile, obţinută special, pentru această căsătorie, de Tudor Cernat, făcuseră o masă şi invitaseră cîţiva prieteni, tot învăţători, care veniseră cu nevestele, iar unul din ei şi cu o fată, cea pe care părinţii lui Tudor Cernat i-ar fi dorit-o de soţie. Aceasta terminase atunci Normala şi se afla în primul ei an de apostolat, o munteancă iute, neastîmpărată şi veselă. Rîdea cu poftă şi sănătos, se ridica de zece ori de pe scaun şi fugea să ajute la pusul felurilor de mîncare, şi părinţii lui Cernat o mîncau din ochi, iar ea, Carmia, şedea ascunsă în scaunul ei, nu mai rămăsese din ea decît părul de smoală fierbinte şi lucioasă şi ţuguiul burţii peste care ţinea, vlăguită, mîinile mici şi fără viaţă, neputincioasă şi incapabilă de vreun gest din care să se vadă că e şi ea acolo, că înţelege şi ea şi se bucură fiindcă s-a căsătorit, şi că e nunta ei, aşa amărîtă cum este, dar a ei, şi că toţi ciocnesc şi pentru ea, şi pentru viitorul ei şi al lui Tudor, care mereu ieşea şi el să ajute la adusul felurilor şi să o ajute pe învăţătoarea aceea tînără şi veselă. Iar ea îi vedea cum le stă lor bine la amîndoi, înalţi amîndoi, şi subţiri amîndoi, şi veseli amîndoi, şi cum se ciocnesc ei întrecîndu-se să servească şi să vorbească cu nuntaşii

www.dacoromanica.ro

puțini, și chiar cu ea, cu Carmia, și toată lumea vedea cum le stă lor la amîndoi bine, însă ea, Carmia, nu avea putere nici asta să înțeleagă. Se simțea străină aici, și era străină aici, nimeni și nimic din toți și din tot ce se afla de față nu respira aerul ei, și ea simțea pustiul care o înconjura, și se gîndea că nici în altă parte nu se afla nimeni al ei. Părinții ei nu avuseseră niciodată pe nimeni, erau amîndoi crescuți la orfelinat, și se simțiseră și ei multă vreme străini și singuri, căci multă vreme nu putuseră avea copii, și abia la nașterea Carmiei pierduseră ei sentimentul că sînt singuri și străini, și îl căpătaseră pe acela că sînt, într-adevăr, o familie și că ei s-au transformat în propriile lor puncte cardinale, aveau un rost și un reazăm și un sens. Și cînd el, Octavian, îi spunea Carmiei „du-te la mama și vezi ce vrea" sau ea îi spunea „vezi că te strigă tata", ei simțeau nelămurit, și unul și altul, că în același timp și unul și altul spun, pentru prima dată, cuiva mamă și tată și că, deci, încep să existe și ei cu un început, ca toți ceilalți oameni care se caută și se găsesc întîi și întîi în părinții lor.

Îi curgeau lacrimile fără voie pe obraz, și fără să știe de ce se împreunau sub bărbie, șiroiau fără încetare, și fața ei umflată se făcuse și mai urîtă.

— Ce e, ce s-a întîmplat? întrebase surprinsă tînăra învățătoare. Carmia, de ce plîngi? Apoi toți se neliniștiseră și pînă la urmă și Tudor, care o însoțise într-o cameră și o mîngîia, absent, pe fruntea palidă îmbrăcată într-o sudoare rece.

. . . . . .

— Ai dreptate, zise Tudor Cernat, s-au împlinit șaptesprezece ani. Era ca acum, toamna, am uitat... Te rog să mă ierți — și se ridică să vină înaintea ei să o sărute, însă ea se feri, și apoi răsturnă pe masa lui de lucru din biroul de la Grup teancul de memorii și de anonime și de scrisori strict personale, și el vru să o îmbrățișeze iar, și i se păru că ea se ferește acum intenționat. Recunosc, spuse el iar, am uitat, sînt de condamnat, mereu uit și mereu uităm clipele noastre, le amînăm pentru mai tîrziu,

www.dacoromanica.ro

și acest mai tîrziu adesea nu ne mai aparține, tu ai dreptate, iartă-mă...

— Tată ! se auzi ca un țipăt glasul Aliei, și el se trezi sufocat de sărutările ei, pe frunte, pe obraz, pe ochi, pe gură, pe bărbie. Tată, ai adormit ! Tata a adormit în fotoliu ! Mamă, vino să-l vedeți. Raluca, tata e aici, adormise în fotoliu ! Săracu, mai zise ea și îl eliberă din îmbrățișarea ei furtunoasă.

— Am ratat clipa revederii, se ridică el refăcut, parcă, după somnul adînc în care căzuse. Să o recuperăm acum !

— Bine ați venit, spuse tot el atunci cînd Carmia și Raluca intrară în living.

— Știi cum am ajuns noi, pe bulevard, cînd ne plimbăm ? — întrebă cu glasul ei fără putere Carmia, drept răspuns la încercarea lui de a-și impune un aer devotat categoric ideii de familie, măcar în seara aceasta, cînd într-adevăr și iarăși se considera vinovat față de ele.

— Cum ? întrebă el, tot jovial și vrînd să treacă peste momentul ușorului sau gravului reproș pe care îl bănuia în întrebarea Carmiei. Cum ? Ia să auzim ! Cum au ajuns fetele directorului-general Tudor Cernat pe bulevardul cu castani al capitalei noastre ?

— Ca orfanele lui Tudor Cernat de la Grup...

Și seara fu din nou ratată și se petrecu ca orice seară dintr-o zi oarecare, a unei săptămîni oarecare, cu șase-șapte telefoane, la care Tudor Cernat fu nevoit să răspundă lung și cu obositoare explicații, și epuizante explicații, iar Alia adormi în scaun, și Carmia o luă, ca de obicei, în brațe și o puse în patul ei...

www.dacoromanica.ro

Capitolul VII

— NICIODATĂ, ZISE COSTACHE POENARU, DAR ABSOLUT niciodată nu m-am gîndit că într-o zi o să ies la pensie. Adică, vreau să spun că niciodată nu mi-am închipuit că noi o să ieşim la pensie. Eram lucrător aici, în oraş, la pielărie, la Simian. Fratele lui, ţărănistul, era rezident regal pentru ţinutul Olteniei. Fanteziile lui Carol al II-lea, bănuiesc că le cunoşti, deşi tu eşti foarte tînăr.

— Nici eu nu mai sînt atît de tînăr, poate pentru dumneavoastră, astăzi, pentru mine, însă, cred că sînt mai bătrîn decît aş fi meritat, şi după vîrstă şi... dar nu mai continuă.

Viaţa trecuse peste el cu o cruzime pe care nu o meritase şi asta el nu vroia să mai spună, se ferea să scoată în lumină acest nefericit merit al unei existenţe pe care, ca orice om, şi-ar fi dorit-o, poate, mai aproape de bucurie. Se ferea, însă, şi faţă de el însuşi să întîrzie asupra unui asemenea gînd, chemat mereu înainte de zilele şi lunile şi anii care veneau spre el cu aceeaşi nerăbdare cu care el se ducea spre viitor. Îi era frică pînă şi de somn, i se părea că îl întrerupe din acest galop al timpului, îi era frică, o frică ascunsă, nemărturisită, ca o boală care îl rodea şi îl măcina cu otrava ei îmbătătoare, iar el ştia acest lucru, şi îl accepta, cum acceptă pustiirea propriei lui fiinţe un morfinoman. Îi era frică să întîrzie asupra clipei şi să stăruie asupra ei şi să se bucure de ea, să guste pelinul ei în liniştea cuprinsă de înţelesul întreg şi rotund al acestei neînsemnate şi, totuşi, atît de hotărîtoare înfăţişări a timpului nostru şi a vieţii noastre de toate zilele şi de toate nopţile. Pentru el nu rămînea decît galopul timpu-

www.dacoromanica.ro

lui său către viitor şi viitorul către care el galopa, iar viitorul devenea mereu şi de fiecare dată alt viitor, către care el continua să galopeze la nesfîrşit, urmărit şi gonit parcă de acea frică secretă că timpul nu-l aşteaptă, şi el ar putea să rămînă dator.

Costache Poenaru sorbea cu o nemărginită plăcere cafeaua fierbinte, înfundat într-unul din fotoliile aflate într-un colţ, ca un salonaş al biroului său de prim-secretar, şi se lăsa cu satisfacţie urmărit, subliniind detaşarea deliberată cu care îşi reamintea trecutul. Aşeză ceaşca, cu grije, pe măsuţa joasă dintre fotolii şi continuă, căutînd ochii lui Dumitru Dumitru, instalat în faţa lui şi făcînd eforturi să nu se lase să se înţeleagă că este grăbit.

— Mi se pare că era prin 38', într-o toamnă, ca acum, toamnă frumoasă, bogată, se copseseră strugurii şi treceau ţaranii cu carele pe bulevard, în sus, şi eu stăteam cu o faţă pe una din băncile parcului, cu faţa la bulevard, şi ne uitam la carele cu struguri şi la ţăranii care mînau boii. Şi tot bulevardul mirosea a struguri şi a struguri zdrobiţi. Cred că era într-o duminică, fata era nevastă-mea de acum, era lucrătoare la o abagerie, lîngă podul Vinerii Mari, nu se mai cunoaşte nimic azi, unde sînt blocurile albastre. Ne ţineam de mînă şi ne uitam la carele cu struguri. Gemeau de greutate, şi în urma lor am auzit izbucnind talgerele unei fanfare, parcă mi-au trecut prin creieri, şi imediat a început să cînte fanfara, umplînd bulevardul cu vaietul ei sfîşietor, şi ne-am ridicat amîndoi, tot ţinîndu-ne de mînă, să vedem ce e. Dinspre cartierul ofiţerilor, de pe străduţa aceea măruntă, venind în pantă spre bulevard, ieşea un dric uriaş, argintiu, cu pereţii de sticlă, legănîndu-se greoi pe arcurile înalte, cu patru cai îmbrăcaţi în valtrapuri negre şi, înainte, nişte copii care duceau crucea şi prapurele, iar în urma dricului se înghesuia o grămadă de lume, cu coroane şi cu coşuri pline cu sticle de vin şi colaci de pomană. Fanfara se înşirase pe colţul străzii spre bulevard, şi cum a trecut dricul de răscruce, s-a repezit înaintea lui, şi iar a început să cînte, ţi se sfîşia inima, şi cînd scădeau trompeţii şi ce or mai fi fost, se strecurau ţipetele unor femei, şi atunci iar izbucneau talgerele, şi iar creştea vaietul fanfarei, iar în urma ei se legăna dricul acela cît casa. Veneau în sus, pe bulevard, după carele cu struguri zdro-

www.dacoromanica.ro

biți ale țăranilor. Domnule, și era un timp frumos, o blîndețe de timp, să fi fost cam trei sau patru după-amiaza, tot orașul se strînsese în urma dricului, nimeni în afară de mine și de nevastă-mea nu se afla pe margine, mă asculți ?

— Da, confirmă Dumitru Dumitru trăgîndu-și manșeta cămășii peste ceasul la care furase cu coada ochiului.

Se apropia opt și jumătate. Își calculase timpul, ca de obicei, drăcește, și simțea că își pierde răbdarea. Îl aștepta o zi complicată, apoi întoarcerea aici, în oraș, pentru că a doua zi urma să aibă loc instalarea lui în locul acestui bătrîn care părea să-și fi aflat o liniște și o împăcare desăvîrșită în hotărîrea de a se retrage la pensie, cu doi ani înainte de a fi împlinit șaptezeci și care și începuse să joace lipsa de griji și patima pentru amintiri a pensionarului, deși, în adîncul lui, nu-l credea. Înteligența omului din fața lui era proverbială, o inteligență rea, ascuțită, și nu o dată veninoasă, de plăcerea veninului, însă, nu din aceea a răutății, căci altfel era un om cu un suflet mare și, de asemenea, vestit pentru înțelegerea lui omenoasă și iertătoare de atîtea ori în împrejurări care poate că n-ar fi meritat iertare. Însă și această iertare costa mai mult decît o pedeapsă cumplită și se spunea că era mult mai bine să nu te întîlnești cu această iertare, căci umilința ei era zdrobitoare.

Nu-l credea capabil de a accepta liniștea și lipsa de griji a pensionarului, după cum nu-l putea crede că numai vîrsta și boala, adevărate amîndouă, erau singurele care îl îndemnaseră să ceară pensionarea. Inteligența acestui om părea să fie mai presus de toate izvoarele acestei hotărîri, și Dumitru ar fi vrut, totuși, să pătrundă sensul acestei decizii, căci nimic nu făcuse acest om de-a lungul timpului său și al vieții sale fără o judecată anume și fără un sens anume și chiar fără un ecou anume, atunci cînd dorise și reușise să evite anonimatul și să iasă din anonimat.

— Va să zică mă asculți, reluă Costache Poenaru amintirea asupra căreia vroia să-i atragă atenția lui Dumitru Dumitru, iar acesta înțelese că bătrînul joacă în fața lui un rol, cu plăcerea cu care toți bătrînii țin să facă din întîmplările vieții lor o parabolă.

— Cînd au trecut de noi, și dricul și lumea și trăsurile

www.dacoromanica.ro

care veneau după ei, dacă obosea cineva să se suie în ele, fiindcă știi că cimitirul e departe, la dracu-n praznic l-au pus, care l-or fi pus, în sfîrșit, dacă mai erau zece, cincisprezece amărîți, între ei măturătorii orașului, toți, și cine or mai fi fost, unul din ăștia zice, tare, mi se pare că era și afumat el niței, și știi cum e omul, al dracului, pînă la urmă se bucură și la cîte o înmormîntare, pentru că își dă seama că el e încă viu, zice : „Domnule, să apuc eu să mor ca domnul prefect, la douăzeci de ani după pensie, să mănînc eu pensie douăzeci de ani, și sînt mulțumit !“ „Vezi de treabă, zice o muiere, care și ea era cam afumată. Se ținea de umărul lui și rîdea ca o proastă ce era. Vezi de treabă, că nici după douăzeci de ani de pensie nu te saturi, că la noi e pensia mică...“ Înțelegi ? întrebă Costache Poenaru.

— Nu prea înțeleg, se feri, părînd nedumerit, Dumitru Dumitru, zău nu prea înțeleg !

— Ei, nu înțelegi, începu să rîdă satisfăcut Costache Poenaru. Înțelegi foarte bine. Cînd m-am hotărît să ies eu la pensie, mai pe primăvară a fost asta, cînd am fost eu bolnav... nu știu dacă ai auzit ?

— Am auzit, încuviință Dumitru Dumitru, și chiar așa și era.

Pe primăvară, se zvonea că bătrînul acesta, care părea să nu fi fost niciodată, în viața lui, bolnav de ceva, și care nu fusese, într-adevăr, și se lăuda că nu știe ce este doctoria și care uitase să-și mai ia concediu, și privea cu o îngăduință umilitoare pe cei din jurul lui veniți să-l anunțe că, în sfîrșit, au ostenit și ei sau i-a pus și pe ei jos cîte o suferință, înspre primăvară se zvonise că fusese și el însemnat de trecerea anilor și că doctorii l-au pus repede sub o observație plină de semne de întrebare și îl ținuseră cu forța într-o clinică de unde, pînă la urmă, plecase, lăsîndu-i destul de descumpăniți, pentru că împotriva bănuielilor lor și a concluziilor lor el se înzdrăvenise și arăta ca un brad, înalt și spătos, și mergînd iar drept și călcînd sănătos. Avea un mers de om încrezut și care se știe frumos și era într-adevăr un bărbat frumos, cu un cap, acum, la aproape șaptezeci de ani, de leu bătrîn și senin, cu niște ochi albaștri aprinși, privind viața cu o veselă amărăciune. Nu era însă deloc îngîmfat și nici disprețuitor, cum lăsa

www.dacoromanica.ro

cîteodată să se înţeleagă, viaţa lui întreagă era plină de mărturii despre o frumoasă înţelegere a datoriei împlinite, şi tocmai de aceea Dumitru Dumitru nu putea crede că hotărîrea lui de a se pensiona nu vine şi ea tot dintr-o astfel de înţelegere.

— Ei bine, atunci, în primăvară, am simţit eu, într-o dimineaţă, că rostul meu adevărat s-a apropiat de capăt. Stam la fereastra biroului, ieşisem din clinica unde doctoraşii ăia mă chinuiseră prea mult, ca să nu afle nimic ca lumea, revenisem aici, mă apucasem de treabă serios, ştii cum e primăvara, şi într-o dimineaţă, cum stam eu şi nu ştiu de ce dracu mă uitam pe fereastră, am văzut cum plesniseră mugurii şi cum năduşea trunchiul fagului ăsta bătrîn pe care l-am păstrat eu aici în mijlocul oraşului, şi mi-am adus aminte cîţi ani am. Nu că aş fi uitat eu vreodată cîţi ani am, însă nu mă interesa, nici de ziua mea nu mă gîndeam aşa grav la cîţi ani împlinesc. Eu îmi sărbătoream ziua de naştere, nu vîrsta, pricepi ?

Dumitru Dumitru renunţase să mai fure cu coada ochiului ceasul de la mînă, bătrînul pusese o palmă pe măsuţa rotundă dintre ei, ca şi cînd ar fi vrut să-l ia martor la o confesiune şi ca şi cînd ar fi făcut gestul unui jurămînt. Pe faţa lui se odihnea umbra vîrstei adevărate, cenuşie şi tristă. Se lăsase o linişte nouă în acest cabinet în care el, Dumitru, avea să înceapă să lucreze chiar de a doua zi în cea mai grea misiune din cîte îi fuseseră încredinţate pînă atunci, în acest cabinet în care peste o zi, numai, avea să înţeleagă că viaţa îl aşteaptă să o ia din nou de la început şi în care avea să înţeleagă că pentru el acest „din nou“ rămînea singurul adevăr la care avea dreptul şi la care putea nădăjdui şi prin care se putea împlini destinul său.

— Mi-am adus aminte cîţi ani am, repetă bătrînul, şi iarăşi se lăsă o aripă scurtă de linişte. M-am lipit cu fruntea de geam şi am rămas cu ochii pe linia bulevardului, cum cobora printre platanii şi teii cu mugurii plesnind de sănătate, şi am văzut urcînd dricul acela argintiu, şi am auzit pur şi simplu talgerele. Îţi imaginezi ? Totul se pe-

www.dacoromanica.ro

trecea, firește, în amintire, dar amintirea era pusă, acum, în mișcare de conștiința vîrstei, iar vîrsta îmi atrăgea atenția cine sînt. M-am retras de la geam și m-am așezat la birou între vrafurile de hîrtii și de situații și de dosare, am pus mîna pe un creion să încep să lucrez, și în loc să scriu ce trebuia, am scris, pur și simplu, șaizeci și opt de ani ! Nu poți să înțelegi, se îndoi el, și mai ales de faptul dacă Dumitru îl urmărește cu atenție și cu interes real.

— Ba da, zise acesta.

Bătrînul surîse îngăduitor.

— Numai cînd vei ajunge în situația mea vei putea spune cu sinceritate că înțelegi... Și iar am scris șaizeci și opt de ani, și atunci m-am ridicat de la birou și am început să mă plimb prin încăpere. „Poenarule. zic, n-ai demnitate, ori cea mai grea dovadă de demnitate acum trebuie să o dai, cînd îți recunoști vîrsta și adevăratele puteri și cînd ai curajul să spui, tu singur: Să vină cineva mai tînăr, e dreptul lui și e dreptul vieții, și eu am demnitatea să respect acest drept..."

Atunci a intrat băiatul ăsta care e șef de cabinet și care e foarte bun, iar eu ți-l recomand călduros, a intrat pe ușă și mi-a spus că mă așteaptă Tudor Cernat, pe care îl chemasem special să mergem împreună, de dimineață, la el la Grup. Mi-am luat pardesiul, am coborît grăbit, m-am urcat cu Cernat în mașină, și am pornit spre Grup. Eu însă, în clipa aceea și în conștiința mea, făceam primul drum spre pensie. Te-am plictisit, zise el apoi, ridicîndu-se greoi și obosit din fotoliu.

— Nu, răspunse Dumitru Dumitru, ridicîndu-se și el nu fără să observe efortul cu care Poenaru izbutise să-și îndrepte spinarea și să stea în fața lui, înalt, și să pară puternic și stăpîn pe sănătatea lui întreagă și stăpîn pe el însuși, și pe tot ceea ce hotărîse.

Rîdea liniștit, sigur pe el și mulțumit de hotărîrea lui, și undeva, în adîncul sufletului lui, încolțise mîndria. Se simțea mîndru de curajul deciziei sale.

— Nu, reluă Dumitru Dumitru, însă nu înțeleg de ce ați avut și aveți, chiar și față de dumneavoastră, nevoie de mistica acestei explicații.

www.dacoromanica.ro

Dar chiar atunci își dădu seama că era el rău și că intervenția lui putea să rănească liniștea sinceră, totuși, a acestui om, în fața unei hotărîri care atrăsese atenția asupra lui, activul nefiind obișnuit cu asemenea cereri din partea unor oameni care păreau să fie sortiți să rămînă pe baricade pînă cînd...

„— Dar, într-adevăr, pînă cînd ? se întrebă și Dumitru fulgerător. Într-adevăr, pînă cînd ? Unde se termină misiunea noastră ? N-am avut timp să ne gîndim, încă, la acest lucru, și nici acum se pare că nu avem timp. Trăim, încă, sub imperiul baricadei propriu-zise, ca în plină revoluție armată..."

— Nu, dragul meu, vorbi înțelegător Costache Poenaru, n-aveam nevoie de nici o explicație și nici de această mistică determinată de o vedenie, ca orice vedenie. Am avut, atunci, o clipă de slăbiciune, chinuit de frica neputinței, nu a bolii, a neputinței la care m-ar fi putut duce boala bănuită de doctori și, pînă la un loc, și de mine. Chinuit de această frică, am avut, îți spun, o clipă de slăbiciune mai omenească decît mi-ar fi stat mie bine, și mai bătrînească decît aș fi bănuit eu din partea mea, care uitasem pur și simplu că mă apropiam, totuși, de sfîrșit. M-am gîndit mult apoi, deși hotărîrea fusese luată, nu pentru că aș fi avut nevoie de explicații anume, dar în drum spre Grup, în dimineața aceea, am înțeles ce învățăm noi încă foarte greu. Să ne retragem la vreme, să ne retragem la clipa potrivită, să ne retragem în picioare, cu conștiința că ultimul nostru act politic, ultimul nostru mare act politic, de conștiință și demnitate, este acest curaj de a lăsa locul altuia mai tînăr și mai puternic.

Redevenise iarăși bărbatul puternic dintotdeauna. Patima argumentelor îi redase liniștea de la începutul discuției și detașarea senină cu care povestise momentul de slăbiciune, ca și cînd nu ar fi fost al lui, ci o întîmplare care îl fermecase pe el. Dumitru înțelese că bătrînul avusese nevoie de această confesiune, era în ea și jocul deliberat al omului ce se pregătește să părăsească scena, dar și lecția unui mare curaj și, iarăși, un gest bine calculat de acest om care nimic nu făcuse în viața lui fără rost și care slu-

www.dacoromanica.ro

jise revoluția cu o credință lucidă, mereu capabil să înțeleagă faptul că fiecare soldat al ei este, în aceeași vreme, și un simplu soldat, și o ipostază specifică a unui mod de a interpreta istoria.

— Vezi, adăugă, în încheiere, Costache Poenaru, întinzîndu-i mîna de rămas bun, noi nu sîntem numai carnea de tun a revoluției, ci și creierul ei, și rîse iarăși, pentru a atenua, parcă, cruzimea adevărului cuprins de afirmația sa. Ne vedem diseară, să punem împreună la punct ultimele detalii ale plenarei de mîine. Apoi îl conduse pe Dumitru pînă la ușă, despărțindu-se de el cu același fel al lui de a fi, vesel-ironic, petrecîndu-l cu ochii săi albaștri, mijiți, încît nu știai sigur dacă privirea lui este cald înțelegătoare sau numai superior ironică, însă fără răutate, ca și cînd ar fi privit de la înălțimea vîrstei.

Tudor Cernat, care așteptase în anticameră mai bine de un sfert de ceas, ieșise în hol și se plimba însoțit de secretarul organizatoric al județenei, un bărbat în vîrstă, dar nu trecut cu prea mulți ani peste cincizeci. Acesta îl ținea de braț și ținea să-i explice cu insistență ceva anume, ce Tudor se făcea că nu pricepe.

Cînd Dumitru ieși din anticameră, cei doi se întoarseră cu fața spre el, grăbiți amîndoi să-l salute, iar secretarul organizatoric, cu un accentuat respect rezervat. Dumitru Dumitru nu mai avea însă timp de amabilitățile de rigoare și le evită, explicîndu-i lui Cernat că întîrzierea îl depășise și pe el și că îl roagă să-l însoțească pînă la Grup, în mașina lui, drumul trecînd, oricum, prin fața Grupului.

— Bine, admise acesta, și se despărțiră repede de secretarul organizatoric, oprindu-l să-i mai conducă pe scările care coborau în holul de la ieșire.

Același portar îl salută pe Cernat cu veselia lui complice și prostească. În fața intrării îi așteptau cele două mașini. Dumitru îl invită pe Cernat să conducă el, și pînă la Grup merseră numai ei amîndoi, urmați îndeaproape de mașina pusă la dispoziția lui Dumitru.

Începuse iar zăpușeala, soarele se urcase repede deasupra orașului și îl biciuia fără milă. Ieșiră pe podul Vinerii mari. ocolind un șir de căruțe muntenești, tîrînd după ele, în lanțuri scurte, zgîrcite, cîte un cîine jigărit, împotrivin-

www.dacoromanica.ro

du-se idiot şi lăsîndu-se, un timp, sugrumat de zgarda de sîrmă, apoi alergînd cuminte în trapul mărunt al cailor deşelaţi de poveri, neţesalaţi şi păroşi, şi cu urechile ascuţite, sforăind fără vlagă şi trăgînd mereu, cu smucituri de cap, hăţurile prea strînse. Săreau scîntei pe piatra caldarîmului de sub copitele cailor, însă trapul lor era mai mult pe loc, căci bietele căruţe cu coviltire înalte abia înaintau înşirate pe mijlocul drumului, încurcînd circulaţia, iar ţăranii nu prea pareau să se sinchisească de claxoanele maşinilor, care se îngrămădiseră în spatele lor, camioane şi furgonete şi Gaz-uri, şi cele două automobile abia reuşiseră să se strecoare şi sa alunece nestingherite în bataia soarelui nemilos.

— Bătrînul m-a făcut să întîrzii, zise Dumitru Dumitru. Sper că ai înţeles. M-a pus, pe neaşteptate, în faţa unei mărturisiri dureroase şi a unei explicaţii care n-a facut decît să întărească proverbiala lui inteligenţă drăcească...

— E foarte bolnav, răspunse Tudor Cernat. Mi-a spus, aseară, directorul meu adjunct că e ţinut sub observaţie de medici, deşi el nu vrea să recunoască, însă pensionarea el a cerut-o, din proprie iniţiativă. În orice caz, e un tip, ştie să moară în picioare. Ştiţi că a fost muncitor aici, în oraş, la pielăria lui Simian ?

— Ştiu, confirmă Dumitru Dumitru, şi îi face o mare plăcere să amintească această condiţie categorică a extracţiei sale de clasă, deşi o face fără ostentaţie, în timp ce alţii au început să uite de unde vin, şi uneori se feresc elegant să mai pomenească începuturile lor, cînd nu aveau maşină, şi vilă, şi secretară, şi mai ştiu eu ce.

Tudor Cernat nu mai răspunse. Nu-i conveni nici referirea la vilă. Nu ştia exact dacă Dumitru nu face o trimitere la el. Tăcu, părînd concentrat la volan. Ajunseseră în lunca rîului furtunos, care slujea Grupului lor şi care fusese trecut de constructori prin cîteva rînduri de baraje, iar şoseaua aluneca exact pe deasupra acestor baraje, plutind argintie peste apele negre, apoi intra în lunca umbrită de sălcii şi plute bătrîne şi se strecura umilă sub frunzarele arse de secetă şi lucind subţire în vîntul tremurător, ridicat, poate, de iureşul valurilor înspumate.

www.dacoromanica.ro

— Aflu, Tudore, că la tine la Grup a fost trimisă o brigadă de control, zise, în sfîrșit, Dumitru Dumitru, căci Cernat aștepta sigur această discuție : era convins că acesta era rostul invitației de a se întîlni ei amîndoi, acum, dimineața, înaintea plecării lui Dumitru. Îl știa iute și nerăbdător, și mai știa cît ține Dumitru la el, și era sigur că nu va întîrzia sa-l întrebe.

— Aflu și eu, zise Tudor Cernat după un timp.

Ținea ochii mereu înainte, cu o grijă falsă la drumul liber și, cît se vedea, pustiu. Nu mai trecea nimeni pe el. În depărtări se zăreau coșurile înalte și fumegînde al fabricilor, pe urmă înghițite de culmea unui deal cu vii arse, ruginite, cu strugurii lucind ca niște ochi de sticlă uriași în lumina uleioasa a soarelui.

— Nu știu să mă descurc cu impostorii, cu leneșii, cu oportuniștii, n-am maniere pentru ei, iar eu sînt singur... rîse amar, fără să întoarcă însă capul spre Dumitru Dumitru... Dar, ca să fiu drept, cu mine brigada n-a apucat să vorbească. Ceea ce știu este de la directorul meu adjunct. Cei care sînt chemați la discuții de brigadă sînt, deocamdată, cei pe care i-am pedepsit eu, cîțiva demagogi ordinari, agresivi și neputincioși cînd e vorba de muncă, dar cu foarte multe veleități și cu foarte multe relații. Știți povestea noastră cu acest adevărat sistem al relațiilor, care a început să funcționeze ca un sistem social paralel...

Dumitru Dumitru nu răspunse nimic un timp. Privea panglica de asfalt, șerpuind acum printre porumbisti înalte, nesfîrșite porumbiști ruginite și zdrențuite, cu frunzele de aramă tremurînd în vîntul care se strecurase printre ele și le făcea să șuiere uscat și monoton.

Tudor Cernat conducea liniștit, mașina aluneca ușor, aproape fără viteză și Dumitru Dumitru bănui că acesta prelungește intenționat drumul lor împreună, căci pînă la Grup nu mai erau decît cîțiva kilometri, vrînd să afle care e punctul lui de vedere.

— Alaltăieri, în avion, rupse tăcerea Dumitru Dumitru, m-ai lasat să înțeleg că te simți suspectat, că se iau referințe despre tine, că ești mereu analizat fără să fii de față...

Tudor Cernat întoarse capul spre el, zîmbind, avea aerul că se scuză și în același timp că socotește nepotrivită referirea lui Dumitru Dumitru.

www.dacoromanica.ro

— Nu-i aşa? insistă Dumitru Dumitru, vădit contrariat de privirea lui Cernat, care se schimbase acum într-un reproş melancolic.

— În avion adormisem, ceea ce am spus era la ieşirea dintr-un coşmar, am, din nefericire, cîteodată, asemenea coşmaruri...

În faţă răsăriră brusc coşurile înalte, fumegînde, o dîră roşie murdară însemnase cerul senin înainte de a fi descoperită ţevăria alambicată a Grupului şi, la bifurcarea şoselei, Cernat opri maşina într-un refugiu asfaltat, înconjurat de bănci şi de ronduri de flori. Orizontul întreg era barat acum de zidurile cenuşii-negre ale fabricilor, de schelăria de fier a noilor construcţii, de păienjenişul reţelelor electrice. De jur împrejur porumburile fuseseră arse sub presiunea înaltei şi joasei tensiuni, cablurile atîrnau cu burţile ostenite de la un stîlp la altul, o pulbere fină, albă, pustiise şi iarba, trandafirii, şi panseluţele se sufocau lent în aerul saturat de vapori de clor, la marginea refugiului o plută subţire îşi arăta rănile tulpinii, parcă ar fi fost mîncată de un cancer, coaja ei argintie se spărsese din loc în loc şi se înnegrise, se scorojise, lăsînd să se scurgă afară o sevă gălbuie, uleioasă, ca un puroi.

Un camion plin cu oameni trecu pe lîngă ei în plină viteză, luînd curba pe două roţi şi intrînd pe şoseaua care ducea la Grup, clacsonînd fără încetare. Oamenii purtau toţi măşti de gaze şi salopete de asbest şi aveau înfăţişarea unor scafandri.

— O temă, ca la armată, în vederea unei posibile avarii. O idee a mea, condamnată de unii, însă eu mă încăpăţînez să cred în ea. Ar trebui să fiu şi eu de faţă, se explica Cernat. Îmi pare rău.

Dumitru Dumitru coborî repede, înţelegător şi aprobator, din maşina acestuia şi îşi luară rămas bun grăbiţi.

— N-am terminat ce aveam să-ţi spun, nici n-am început, dealtfel, dar acum o să avem mai mult timp, promise Dumitru Dumitru.

— Un singur lucru v-aş ruga, zise Tudor Cernat, şi mai ales acum, în situaţia nou creată prin venirea dumneavoastră aici.

www.dacoromanica.ro

— Ce? întrebă acesta brusc interesat şi cu un alt ton decît pînă atunci, dominator, părtaş, preocupat ca de ceva ce începea să îi aparţină şi, în acelaşi timp, cu sentimentul deciziei şi al concluziei ultime, iar Tudor Cernat simţi schimbarea de atitudine şi înţelese că Dumitru pusese acum întrebarea cu sentimentul unei răspunderi anume. „Acum e prim-secretar, îşi zise el, îi aparţin ca subaltern, înţeleg."

— V-aş ruga, şi ţin foarte mult la această rugăminte şi la respectarea ei, ca în acest caz, al meu şi al situaţiei mele, să fiu lăsat să mă descurc singur. Nu e vorba de vreun orgoliu, adăugă el, văzînd chipul surprins al lui Dumitru, în nici un caz, însă am convingerea că e momentul să stăm fiecare pe picioarele noastre şi să suportăm fiecare ce merităm.

Camionul intrase pe porţile mari, de fier, ale Grupului, deschise la insistenţele claxonului de alarmă.

— Du-te, zise Dumitru Dumitru. O să mai vorbim. La revedere.

Se urcă în maşina care îl aştepta şi îi spuse şoferului că se grabeşte.

— Nu mă cunoaşteţi, zise acesta, după o vreme, în care Dumitru Dumitru se cufundase în amintiri, absent şi la omul care conducea, şi la peisajul pe care îl traversa şoseaua.

Tudor Cernat avea douăzeci şi cinci de ani cînd ajunsese la el pe şantier. Era un băiat subţire şi înalt, cu o faţă mereu trasă şi nedormită, cu părul vîlvoi, răvăşit, căzîndu-i necontenit pe fruntea înaltă, în şuviţe rebele, pe care el le răsfira cu o mişcare reflexă a mîinii drepte. Aveai tot timpul impresia că e un tic. Vorbea tare şi agitat, lăsînd impresia că atunci, în secunda aceea, se lua hotărîrea ultimă, decisivă, capitală, iar el abia mai avea timp să atragă atenţia că nu e bine. În general, intervenţiile lui păreau intempestive şi reflectau o stare de necontenită nemulţumire şi îi aduceau adesea neplăceri, iar el se consuma şi se frămînta, şi nu dormea, şi îşi făcea din mai nimic un milion de probleme. Dumitru sezisase de la început la el o stare de nelinişte lăuntrică, era ceva anume care îl ţinea într-o stare de veghe, exasperantă şi secătui-

www.dacoromanica.ro

toare, şi totul se cunoştea pe faţa lui trasă şi în privirile lui, adeseori reflectînd o îngrijorare vecină cu frica.

Stătea, ca toţi inginerii tineri, de curînd repartizaţi pe acest şantier, urcat pînă în vîrful muntelui, într-o baracă albă, de scîndură, ocupa două cămăruţe cu un antreiaş la mijloc, care da direct în şoseaua pentru camioane şi basculante. Constructorul fusese un idiot notoriu, cum zicea şi Dumitru : pusese locuinţele oamenilor în marginea drumului, ca aceştia să nu se poată odihni niciodată. Doi sau trei metri îi despărţeau de albia acestui drum iniţial forestier, curat, neted, pietruit mărunt, acum desfundat şi spart, şi trei sferturi din an înecat de noroaie cleioase şi bălţi, şi sugrumat de gropi pe care nimeni nu avea timp să le astupe.

Dumitru îl cunoscuse într-o şedinţă furtunoasă, la începutul unei primăveri nestatornice, cînd şantierul lor fusese ameninţat să fie pur şi simplu ras de pe faţa acelor pămînturi de revărsarea apelor, căci zăpada se topise fulgerător, în cîteva zile numai, sub un soare de foc, şi din toate părţile, de pe toate coclaurile, şuvoaie nestăpînite se strecurau şi se zbăteau să-şi afle o ieşire, şi năvăliseră furioase şi izbiseră în barajul lor şi îl fisuraseră. Atunci izbucnise şi scandalul pe apele murdare ale căruia se avîntaseră cîţiva constructori mai vechi şi doi sau trei ingineri de curînd repartizaţi pe şantier, şi Dumitru Dumitru îi lăsase pe toţi să se arate la faţă aşa cum erau ei cu adevărat.

— Tudor Cernat, ceruse băiatul acela cuvîntul, şi Dumitru îl întrebase pe directorul tehnic al şantierului, o somitate în materie, dar care trăia mereu sub semnul unei nesiguranţe pe care apoi avea să o întîlnească şi să o înţeleagă şi la Tudor Cernat, dacă îl cunoaşte bine, sub raport profesional, pe acest tînăr, care de mult, de la începutul şedinţei, tot ridicase mîna să ceară cuvîntul.

Directorul tehnic îşi ispăşea, în această funcţie, neplătit şi în stare de arest, o pedeapsă, fiind considerat criminal de război, pentru că în timpul primei părţi a războiului construise nişte poduri peste ape greu de trecut altfel. Dar el construise şi podurile de pontoane peste Tisa în cea de a doua parte a războiului, însă nimeni nu mai stătuse

www.dacoromanica.ro

să ia în considerație și acest aspect al activității lui de barajist și de viaductist. Condamnarea rămăsese condamnare, numai că barajul la care slujeau ei acum se dovedise imposibil de realizat fără contribuția lui și fusese scos din lagăr și adus aici, unde lucra însoțit de o santinelă.

— Domnule director, ceea ce nu înțeleg eu, care sînt un tehnician, obtuz sau mai exact opac, robit, recunosc, calculelor, este că tot eu am construit și podurile de pontoane peste Tisa, eram un simplu tehnician, mă înțelegeți? N-aveam nici un grad, am făcut tot războiul ca elev TR, pe podurile mele au trecut aceiași soldați și într-o parte și în alta. Nu mă deosebea nimic de ei. Însă numai eu plătesc. Înțelegeți?

— Cine e băiatul ăsta? Știe meserie? E ceva de capul lui? Pentru că mereu primesc reclamații în legătură cu el.

— Știe, răspunse directorul tehnic, e tobă de carte, un an sau doi l-am avut student, pe urmă nu știu ce a mai făcut, n-a terminat, însă, cu o medie prea mare, după cum am văzut în diploma lui. Carte știe, are vocație, are și o voință rară, face acum a doua facultate, s-ar putea să ne întîlnim cu el mai tîrziu și să ne amintim de el. Dacă, bineînțeles, are noroc.

— Tudor Cernat, zise Dumitru Dumitru, și tînărul se ridică din bancă să ia cuvîntul. Se aflau într-o baracă imensă, care servea și de sală de mese, și care mirosea înfiorător a mîncare de cartofi afumată, iar ei, conducerea șantierului, directorul, directorul tehnic și secretarul de partid, se aflau la un prezidiu improvizat exact în fața ghișeului prin care se servea mîncarea și care dădea în bucătăria din care răzbăteau și efluviile de cartofi afumați, și zgomotele vaselor și ale unor cazane frecate cu îndirjire de cei care credeau că în felul acesta vor fi auziți și luați în seamă, ca oameni harnici și morți după curățenie.

Intervenția lui Tudor Cernat fusese intempestivă, agitată, plină de jigniri la adresa unor cadre și chiar la adresa conducerii șantierului, lipsită total de tact, însă în esență dreptatea era de partea lui, care pledase împotriva lipsei de răspundere și, mai ales, a fricii de răspundere, împotriva celor care mureau de frică cu planurile construcției în mînă pînă luau o decizie, care treceau hîrtiile de la

www.dacoromanica.ro

unul la altul, şi iar înapoi, pînă să pună o rezoluţie, şi care strîngeau pe o simplă hîrtie zece semnături, şi el chiar arătase o astfel de hîrtie înnegrită de semnături şi de rezoluţii care o trimeteau de la unul la altul, şi nimeni nu spunea nici „da", nici „nu", ci să se ia avizul şi „de la", iar acel „de la" cerea şi el avizul „de la" şi între timp, soarele, fără nici un aviz, topise zăpada, iar ei erau să fie şterşi de pe faţa pămîntului şi să nu rămînă nimic de pe urma muncii lor decît această hîrtie plină de semnături şi de trimiteri de la unul la altul. Ţinea coala înnegrită de rezoluţii deasupra capului, ca să o vadă toată lumea, şi bătea cu degetul arătător al mîinii drepte în ea :

— Iată ultima redută a fricii de răspundere, zicea el, o coală de hîrtie. La patron, cu o asemenea demonstraţie de incompetenţă, rămîneam pe drumuri şi muream de foame. Aici; însă, la noi, unde totul ne aparţine, o asemenea hîrtie ne ţine pe leafă o viaţă întreagă, ieşim liniştiţi la pensie, dormim liniştiţi, nu răspunde nimeni, nu plăteşte nimeni. Trăiască socialismul !

Se aşezase jos, la fel de agitat cum se ridicase, dar imediat se ridicase din nou, ca şi cînd şi-ar fi adus aminte de ceva, şi se dusese la prezidiu, unde depusese referatul plin, într-adevăr, de rezoluţii, încît nu mai rămăsese nici un loc liber. Referatul îi aparţinea şi atrăgea atenţia că este necesară o intervenţie urgentă, care să prevină exact ce se întîmplase : o rapidă topire a zăpezilor.

Seara, tîrziu, Dumitru se întîlnise cu el la sediul Comitetului de partid al şantierului, o baracă abia ridicată, rămasă netencuită şi în care frigul se afla mereu la el acasă. Biroul în care îl invitase Dumitru era vag încălzit de o sobă de tuci, un fel de godin, care vărsa căldura exact cît ardea focul în ea, imediat după aceea îngheţînd ea însăşi.

Tudor Cernat continua să fie neliniştit. Întreaga lui înfăţişare era a omului care pendulează între decizia de a spune adevărul întreg şi spaima de risc. Era ceva nesigur şi nelimpede în modul lui de a se manifesta, deşi, aşa cum vorbise şi în şedinţa din după-amiaza aceea, se putea uşor observa că e, totuşi, paralizat la un moment dat de sentimentul riscului.

www.dacoromanica.ro

— Ai avut dreptate în tot ce ai spus, începuse Dumitru Dumitru, însă din nefericire nu știi să vorbești.

Tudor Cernat îl privea nedumerit, părea să nu înțeleagă ce vrea să spună Dumitru.

„Ce ipocrit sînt", își spunea acesta din urmă în acel moment.

„Am început să repet lozincile celor care m-au făcut să-i disprețuiesc. Ce dracu se întîmplă cu mine ?".

— Spune, măi băiete, ce vrei, izbucni el, iar Cernat avu impresia că e supărat pe el.

— Am spus, zise el. De ce credeți și dumneavoastră că vreau altceva decît ce am spus ? Am spus tot ce am avut de spus. Ne mănîncă birocrația și lipsa de răspundere. Ce să mai spun ?

— De ce se plînge toată lumea de tine ? mai întrebă Dumitru.

— Profesional ? se interesă Tudor Cernat.

— Nu, zise Dumitru, nu se plîng de inginer, se plîng de om.

— Atunci nu se plîng de mine, dar nu știu ei, sau știu și le convine să se elibereze și în felul acesta de orice răspundere. Se plîng de adevăr, tovarășe director. Sînt incapabili.

— Incapabili ca meseriași ?

— Nu, răspunse Tudor Cernat, sînt incapabili ca oameni. În spatele meseriei lor nu se află un om, se află un funcționar penibil, fricos și lamentabil. Ei știu foarte bine să calculeze orice problemă, însă nu sînt capabili să susțină rezultatul, pentru că nu știu dacă acest rezultat convine, și atunci sînt în stare să și falsifice rezultatul. Oamenii ăștia trăiesc o tragedie, o tragedie cumplită, mie îmi pare rău de ei.

— Iar tu ești senin ? întrebase Dumitru, deși își dădea seama că tînărul inginer avea dreptate.

— Și mie mi-e frică, răspunse acesta sincer, și mie mi se pare că trăiesc cîteodată o tragedie.

— De ce ? întrebă curios acum Dumitru Dumitru.

— Pentru că, la o verificare rău intenționată, eu pot apărea ca fiu de mic burghez, deși sînt membru de partid,

www.dacoromanica.ro

iar intervenţiile mele pot fi taxate drept un fel de răzmeriţă. Eu totdeauna am cîte ceva de obiectat, şi încep să devin obositor, şi atunci, „acest inginer, fiu de învăţător de tîrg, fost ţărănist la Iunian, începe să dea de gîndit".

— Şi ? întrebă Dumitru Dumitru, care îşi aminti că Iunian fusese pe timpuri şeful unei fracţiuni a naţional-ţărăniştilor, idol al învăţătorimii gorjene, mai ales, şi că abia reuşise să se aleagă el, singur, în parlament, un om corect dar naiv, cum naivi fuseseră şi cei care crezuseră că prin el avea să răzbată adevărul lor în lume.

Tudor Cernat nu ştia cum să interpreteze şirul de întrebări scurte ale lui Dumitru. Omul din faţa lui se arăta sincer interesat să asculte opinia lui, nu părea apoi nici să se sperie de ceea ce spunea el, nici să interpreteze punctul lui de vedere, asculta aparent alb, era clar că nu se afla sub imperiul vreunor prejudecăţi şi că ţinea să cunoască acest punct de vedere.

Era directorul şantierului de la începutul lucrărilor, însă se ştiau prea puţine lucruri despre el. Trecea drept un om închis, nu ascuns, dar închis în el însuşi, evitînd prieteniile şi stînd retras. Mulţi credeau că este bănuitor şi neîncrezător, şi la început se feriseră de el. Putea fi întîlnit mereu în zonele de lucru, asculta atent tot ce i se spunea, însă nu intervenea decît rar. Locuia singur şi nu se ştia dacă are familie, căci părăsea destul de rar şantierul, şi atunci, cum se aflase, ca să dea nişte examene la o facultate, în capitală.

Înfăţişarea lui era a unui om obosit înainte de vreme, dar oboseala era a feţei, nu şi a spiritului şi a trupului, căci altfel părea neostenit şi gata oricînd să plece din birou, unde abia se întorsese ca să ia muntele în piept de la început şi să treacă de la un lot la altul, unde i se cerea şi unde credea el că se simţea nevoia lui. În şedinţe vorbea puţin, şi concluziile lui erau de fiecare dată la obiect, scurte, şi se dusese vestea că e incapabil să spună o lozincă.

Reteza iute orice demagogie şi întreba, invariabil, pe cel care vorbea, dacă are, într-adevăr, ceva de spus.

— Şi, repetă el, iar Tudor Cernat zîmbi. Ce mai putea să adauge ?

www.dacoromanica.ro

— Pe mine, zise Dumitru Dumitru, nu mă interesează politica iunianistă a învăţătorului Cernat, pe care, dacă vrei să ştii, l-am şi cunoscut, şi despre care trebuie să-ţi spun că am o părere mai constructivă decît fiul lui. Pe mine mă interesează cum gîndeşte inginerul Cernat aici, pe şantier.

— Aşa gîndesc, se repezi Cernat, prinzînd curaj.

— Nu toţi sînt incapabili, ripostă Dumitru, şi nu toţi sînt numai fricoşi. Poate că se gîndesc mai mult decît tine înainte de a trage o concluzie sau de a lua o decizie. Eşti casătorit, ai copii ?

— Da, răspunse Cernat, am o fetiţă, s-a născut aici, pe santier ; ea, cel puţin, are o extracţie mai clară, încercă el să fie ironic.

— Şi totuşi, zise Dumitru, recunoşti singur că ai, cîteodată, şi tu impresia că trăieşti o dramă, nu numai ei. De ce ?

— Nu ştiu, se arătă mirat şi el, Cernat. Nu dorm uneori nopţi întregi, construiesc în imaginaţie bătălii după bătălii... Nu ştiu însă cu cine trebuie să ma lupt, de fapt, şi de ce trebuie să ne luptăm ca să ne luam singuri curajul propriei noastre răspunderi. Aţi văzut referatul acela înnegrit de rezoluţii ? De cine ne ferim noi cînd ne baricadăm cu aceste interminabile trimiteri de la unul la altul ? De ce îngheţăm de spaimă după ce am spus, cu sufletul la gură, un adevăr elementar, la îndemîna oricui ? De ce trebuie să-i spun eu colegului meu de institut, în şedinţă „tovarăşe", şi afară, el, să-mi spună mie, bine, măi Tudore, ţie nu ţi-e ruşine să mă pedepseşti în şedinţa, cînd puteai foarte bine să-mi spui asta în faţă, între patru ochi, fără nici un protocol, şi să-mi dai şi două palme ? De ce trebuie să ne dedublăm fără nici un rost ? întrebă el cuprins de înflăcărare.

— Aşa aî procedat tu ? întrebă liniştit Dumitru.

— Nu, nu eu, invers au stat lucrurile, însă le-am expus eu aşa, tot dintr-o falsă şi ipocrită modestie, sau cum dracu să-i spun.

— Ce e mai important ? întrebase Dumitru către sfîrşitul discuţiei, cucerit şi de sinceritatea dezarmantă a tînărului inginer, şi de adevărurile lui, pe care el însă, din cauza vîrstei, le exprima cu o ingenuitate care le făcea

www.dacoromanica.ro

fragile şi uşor de învins într-un context în care într-adevăr un „da" sau un „nu" presupuneau o răspundere complicată, iar cei mai mulţi oameni nu erau pregătiţi pentru ea.

— Ce e mai important ? întrebase Dumitru. Să cîştigi o astfel de bătălie, cum îi spui tu, cu pasul, pas cu pas, sau să pierzi, dintr-odată, un teren întreg, pentru care, apoi, să trebuiască să te baţi ca să-l recîştigi şi să o iei de la început ?

— Nu înţeleg, se declarase incapabil să priceapă ce vrea Dumitru. Nu înţeleg parabola.

— Acum, zise Dumitru, zîmbind şi ridicîndu-se de la biroul lui modest din baracă, eu te rog să te mai gîndeşti, şi cînd ajungi la o concluzie mai rumegată să vii să-mi spui.

Foarte curînd, apoi, Tudor Cernat fu promovat şef de lot, şi numirea surprinse multă lume de pe şantier, ingineri şi maiştri, şi chiar pe unii tovarăşi de la Centrală. Singurii care o aplaudară fură muncitorii lotului şi cei din brigada unde lucrase acesta pînă atunci.

— Ce tactică, replicase Tudor Cernat într-una din întrevederile cu Dumitru Dumitru, care părea să-l supravegheze îndeaproape şi să-l urmărească în tot ceea ce făcea, destul de deschis şi de fără menajamente. Orice problemă atac, sînt trimis să o rezolv. Dacă nu aş fi început să vă cunosc, aş avea toate motivele să cred că sînt împins să-mi frîng gîtul.

— Dacă trebuie să-ţi frîngi gîtul, înseamnă că trebuie să ţi-l frîngi, rîsese Dumitru. E bine, însă, să te obişnuieşti şi să pui şi tu rezoluţii, nu numai să ceri.

. . . . . .

— Nu mă mai cunoaşteţi, insistă şoferul văzînd că Dumitru tace, cufundat în gînduri. Ajunseseră într-o vale ca o căldare uriaşă, şoseaua se tîra pe fundul acestei văi, însoţind umilită apa unui rîu de munte mărunt şi negru, care se rostogolea în spume albe peste bolovănişuri, închipuind forme ciudate, rotunjite parcă de un strung şi aruncate aici de o mînă de om. Erau mereu aceleaşi capete de copii dormind cuminte sub undele transparente.

www.dacoromanica.ro

— Aici parcă s-a jucat Dumnezeu, zise șoferul surprinzînd atenția mirată cu care Dumitru privea chipurile de piatră pe albia rîului.

Dumitru dădu din cap zîmbind absent și atunci șoferul reluă întrebarea sa :

— Nu mă mai cunoașteți ?

— Nu, răspunse Dumitru, apoi se aplecă în față, spre scaunul acestuia, ca să-l privească mai îndeaproape. Nu, repetă el, îmi pare rău.

La volan era un om destul de în vîrstă, cu părul alb, complet, și cu o față suptă, cu pielea obrazului uscată pe oasele care o străpungeau aproape. O cicatrice ca o tăietură de brici, adîncă și închisă înăuntru, ca un șanț subțire, pornea de sub bărbie și urca pe obrazul drept pînă sub urechea retezată la jumătate. Dumitru se uită în oglinda retrovizoare și văzu zîmbetul acestui om care se lăsa studiat de el, un zîmbet înflorind numai pe o jumătate a feței, căci pe cealaltă tăietura ținea pielea obrazului întinsă și rigidă.

— Ei, zise Dumitru, spune. Ori am uitat eu, ceea ce e posibil, deși îmi pare rău, ori te-ai schimbat dumneata atît de mult, și atunci nu mai e vina mea.

— Eu m-am schimbat, se justifică, trist, șoferul. Nu credeam însă că m-am schimbat așa de rău. Dar se poate, se lăsă el convins de nefericita situație.

— Ascult, insistă acum Dumitru Dumitru.

— Păi pe mine, zise el, mă cheamă Polifronie Socol, nu știți, nu-i așa ?

— Nu, întări nedumerit Dumitru Dumitru.

Ieșiseră din căldarea acelui rîu, urcau, acum, o culme de mesteceni, dincolo de care se zăreau acoperișurile roșii de țiglă ale unui sat ardelenesc și turla înaltă a unei biserici catolice, împungînd cerul senin ca oglinda, cu vîrfurile ascuțite ale crucii ei duble.

— În 1946, toamna, înainte de alegeri, cînd ați vorbit dumneavoastră din balconul U.T.C.-ului, deasupra cofetăriei coanei Mița, și s-a tras... Eu sînt Polifronie Socol care a sărit înaintea dumneavoastră. Nu mai știți, adăugă el cu o tristețe înțeleaptă și înțelegătoare.

— La 15 noiembrie ? întrebă Dumitru, căci singurul lucru pe care se simți în stare să-l spună atunci fu data

www.dacoromanica.ro

acelei întîmplări, cînd el putea fi omorît de gloanţele unui pistol rămas necunoscut.

— La 15 noiembrie, pe urmă au fost alegerile, însă eu n-am mai apucat să votez atunci. Sînt singurele alegeri cînd n-am votat pentru noi. Eram mort, în spital, nu mai ştiţi, oftă el zîmbind iar şi înţelegător. Azi nu mai ştie nimeni cum a fost atunci. Mai bine... închise el un capitol pe care şi timpul îl închisese şi îl făcuse uitat. Dar vorbeaţi bine, adăugă el după o vreme. Vorbeaţi bine, şi lîngă dumneavoastră era o fată, parcă o văd. Ce fată frumoasă ! Nu ştiu de unde era. Stătea lîngă dumneavoastră, şi eu o urmăream, vă ţinea de mînă, şi cînd aţi început să vorbiţi v-a dat drumul şi a pus palma pe haina dumneavoastră de piele. Ţinea palma pe ea, şi mă gîndeam, „domnule, tovarăşe, cît îl poate iubi fata asta pe secretarul nostru !“ Şi atunci, exact atunci, fiindcă îmi aduc aminte exact, dar exact atunci, au început uralele, şi odată s-a auzit prima împuşcătură, a trecut pe lîngă umărul meu şi a spart firma sediului, şi am sărit iute înaintea dumneavoastră, şi iar a tras, şi nu mai ştiu...

Şoseaua curgea monotonă printr-o tăietură de pădure, soarele scădea încet şi înainte de vreme. Dumitru se uită la ceas, se făcuse douăsprezece. Mai aveau de mers nitel, întîrziaseră, amintirea acelei zile îl posomorîse, omul de la volan avea chef de poveşti, era singurul lui reazim în viaţă, acest trecut, evenimentele vieţii lui se opriseră, poate, aici — trebuia înţeles.

„Ce uşor uităm noi, adeseori, meritele unor oameni, puţine, cîte sînt, dar cu care se menţine flacăra unei vieţi întregi !“

Aşa fuseseră lucrurile : şoferul judeţenei sărise în faţa lui şi primise el glonţul care îi fusese lui rezervat, pe urmă nimeni nu mai prea avusese timp de acesta, luaseră alt şofer, era o vreme grăbită, mai important era atunci duşmanul de clasă, pe el îl urmăreau ei, atunci. Polifronie Socol ieşise tîrziu din spital, mult timp nu putuse să lucreze, apoi îl angajaseră la judeţeană, la cantină.

„Fiecare cu partea lui, cu puterea lui şi cu şansa lui“, cum zisese cineva, atunci...

„Nu ne putem plăti de toate datoriile, îşi spuse Dumi-

www.dacoromanica.ro

tru, căci intraseră iar într-o zonă de tăcere și unul și altul. Toată viața e făcută din datorii față de cîte cineva, nu ajungem să ne plătim de toate. Iată cum devenim cinici fără voia noastră ! Omul ăsta mi-a salvat mie viața, atunci, iar eu nu l-am mai văzut, nici nu știam că mai trăiește. Ne ducem înainte, ne grăbim, rar avem timp să ne uităm în dreapta și în stînga, ne mulțumim să simțim umărul celui care merge alături de noi, însă fața i-o căutăm rar, foarte rar !"

— Însă fata, zise șoferul, clătinînd din cap cu admirație pentru amintirea care staruia în fața ochilor lui, fata era frumoasă, foarte frumoasă. Ce s-o mai fi ales de ea ? întrebă el.

— Nu știu, răspunse pe gînduri Dumitru Dumitru. Nu știu.

— Vă iubea, zise iar șoferul, vă iubea tare. Ținea palma pe haina dumneavoastră de piele cînd vorbeați, uite așa, parcă vă mîngîia mereu — și mîngîie cu palma lui mare și butucănoasă roata volanului, însă gestul lui era și el butucănos și caraghios.

— Nu știu, zise iar Dumitru Dumitru, iar Polifronie Socol înțelese că nu convenea nimic din tot ce îi amintise el acestui tovarăș despre care aflase că urma să vie, de a doua zi, primul lor secretar.

Se uită la ceas cu grijă. Se făcuse douăsprezece și jumătate. Clătină din cap și se înfundă în el însuși și în amintirile care îl urmăreau și care îl bucurau, iar Dumitru înțelese că aceste amintiri erau întreaga lui viață, însă el nu mai putea rămîne asupra lor, sau nu mai vroia.

— Frumoasă, mai zise șoferul, într-un tîrziu, și iar clătină din cap cu o admirație fierbinte.

„Ce să-i spun ? se întreba Dumitru Dumitru, urmărind șoseaua care alerga înaintea lor printre coline cu finețuri cosite a doua oară și arse, acum, de soarele care continua să stea pustiu în mijlocul cerului albastru, și să pîrjolească cu ultimele lui puteri vlăguite. Ce să-i spun ? Că fata aia frumoasă a fost nevasta mea, că mi-a făcut un copil și că m-a părăsit exact atunci cînd ar fi trebuit să moară pentru mine ? !"

Făcuseră nunta la cîteva luni după naționalizare. El fusese numit director al unei fabricuțe modeste, o turnă-

www.dacoromanica.ro

torie cu cîteva ateliere de modelaj. Abia împlinise douăzeci şi opt de ani. Locuiau într-o căsuţă la marginea oraşului, unde revenea acum ca prim-secretar, două odăiţe îmbrăcate în iederă, invadate de iederă, cu ferestrele dînd într-o grădină cu meri şi cu peri, care se rupeau sub roadele lor. Stăteau noaptea, pînă tîrziu, sub luna de gheaţă şi se sărutau, şi pe urmă plecau să se plimbe. El venea întotdeauna tîrziu acasă, ea lucra încă la U.T.C., la bibliotecă, citea romane după romane, şi îl întreba pe el cu o sinceră curiozitate, care o făcea fermecătoare. Îşi dădea capul pe spate, cu părul ca aurul, alunecînd mătăsos, şi rîdea stînjenită şi intimidată de ceea ce întreba :

„— Doamne, Dumitre, oamenii ăştia se luptă mereu, însă nu se iubesc. Tu înţelegi ? Numai lupte sînt în romanele astea. Nici un pic de dragoste, înţelegi ? Însă noi ne iubim", zicea ea, şi se agăţa cu mîinile de gîtul lui, şi el o lua în braţe şi o săruta.

„— Noi ne iubim, răspundea el, noi mai avem timp să ne iubim !"

Trei ani trecuseră ca un vis. Nimic nu înceţoşase iubirea lor. Erau tineri, erau puternici, viaţa se desfăşura ca o poveste, sărăcia nu-i speria, se mutaseră într-o casă nouă, naţionalizată, nu aveau altă mobilă decît un pat şi o masă cu patru scaune în două camere ale unei vile ocupate, întreagă, pînă nu prea demult, de văduva unui fost prefect al judeţului şi de o nepoată a acesteia, fostă moşiereasă undeva înspre dealurile cu vii, de unde în fiecare sîmbătă dimineaţa nişte ţărani îi aduceau încă, pe furiş, şi din viul nopţii, pe întuneric, coşuri cu mîncare şi cu struguri, toamna, şi cu sticle de must.

Fabrica unde Dumitru era director se mărise, se spunea că în curînd avea să devină uzină, în cel mai deplin înţeles al cuvîntului ; el fusese chemat urgent la nişte cursuri de activişti, se despărţiseră greu, ea rămăsese singură, şi plîngea nopţi întregi cu gîndul la el, ghemuită în patul stingher aşezat în mijlocul camerei. Se ducea la bibliotecă, se înfunda în cărţi, apoi repede fugea acasă şi se ghemuia în pat şi plîngea. Era un copil încă, nu împlinise douăzeci şi unu de ani, nu avea pe niineni, părinţii ei muriseră demult, într-un sat de la marginea de cîmpie a judeţului, ea fugise de acasă de la paisprezece ani, urmă-

www.dacoromanica.ro

rită de spaima bătăilor unui unchi care credea că poate face din ea o servitoare. Dumitru o cunoscuse la sediul U.T.C.-ului, într-o seară. Venise să întrebe dacă nu există şi pentru ea un post. Fusese servitoare la proprietarii unei prăvălii de mărunţişuri în piaţa oraşului, le crescuse doi copii, mîncase bătaie şi aici, cu nemiluita, şi iar fugise. Era în mijlocul verii. Seara, ei ţineau şedinţe la sediul U.T.C.-ului, şi el, Dumitru, le vorbea şi apoi învăţau cîntece revoluţionare.

— N-aveţi un post şi pentru mine ? întrebase ea, cînd ajunsese în biroul lui.

— Ce fel de post ? se interesase el.

— Am şcoală, zise ea, am şapte clase, însă... dacă aş găsi un post...

Stătea dinaintea biroului cu mîinile împreunate în faţă. Mîinile erau roşii-vinete, de spălat, şi parcă mai lungi decît ar fi fost firesc. Îşi încleştase degetele unele într-altele şi le chinuia, încercînd să şi le desfacă. Părul de aur fusese strîns şi împletit în două coade groase, răsucite ca un colac de nuntă pe creştetul capului, lăsînd fruntea liberă şi înaltă, luminată, ca şi faţa, de privirile ochilor ei căprui, adînci. Zîmbea chinuit cu capul lăsat într-o parte. Era îmbrăcată ca ţărăncile, sărbătoarea, cu cămaşă albă şi cu altiţă, şi cu şoarţe cusute cu bujori mari, roşii, iar în picioare avea nişte cipici de cauciuc.

— Ce post ? întrebase el, surîzător.

Lîngă el stătea Petre Nobilu, bondoc şi rotofei, mereu vesel şi mereu gata să intre iute în vorbă cu cine se nimerea. Fusese ales de curînd secretar al judeţenei cu tineretul sătesc şi în seara aceea venise de pe teren şi îi povestise lui Dumitru o întîlnire cu părinţii acestuia, de la care îi adusese şi o scrisoare :

„Şi să te însori şi tu, dacă vrei să se aleagă ceva de capul tău, fiindcă tinereţile trec iute, nu bagi de seamă, şi vine o vreme cînd n-ai şi nu poţi trăi din amintirile tinereţilor, că acum ai înaintat în vîrstă, nu mai eşti la tinereţe, şi tu ai rămas şi îl ţii şi pe ălălalt să nu se poată însura, şi fata să se mărite, din cauza ta — i-am spus noi şi lui dumnealui, care o să-ţi spună şi el din gură."

www.dacoromanica.ro

— Ce post ? întrebase Dumitru ridicînd ochii din scrisoarea părinților săi.

Fata puse mîna la gură, se întristase, în ochi îi năvăliseră lacrimile, se strîmbase la față, își ferea gura cu buzele tremurînde, cu palma apăsată pe ele.

Nunta fusese săracă, numai ei amîndoi și Petre Nobilu, care era însurat mai demult, însă nevasta lui stătea încă la țară, cu copiii. Nu trecuseră nici trei luni de cînd se cunoscuseră, se uitau încă străini unul la altul și le era frică să se apropie unul de altul. Pînă la nuntă nici nu se sărutaseră. Totul fusese un vîrtej, nici nu știa bine dacă o iubește cu adevărat sau numai mila care rănise amar inima lui din seara cînd o văzuse cerînd un post la sediul lor îl făcuse să se însoare. Ședeau la masa cuminte, pusă într-o cămăruță a unui restaurant vechi al orașului, și îi servea un chelner bătrîn, care se simțea obligat să mai înveselească petrecerea lor ca o pomană săracă. Cînd venea cu cîte un fel nou, striga de departe :

— Vineee, ferește, nașule, și deschidea ușa salonașului cu piciorul, făcîndu-se că intră dansînd cu talgerele fumegînde.

— Unde e nașul ? întreba el, lăsînd să se înțeleagă că îl caută și nu îl găsește. Unde e nașul, să punem varza în cap la nașul ! Apoi punea talgerele în mijlocul mesei, întrerupt brusc din veselia lui falsă, și zicea : Așa, băieți, acum vă descurcați dumneavoastră...

Seara trebuise să plece urgent, cu primul-secretar al județenei, într-o „misiune", cum spuneau ei atunci. Se pregăteau alegerile și se despărțiseră mai triști decît s-ar fi așteptat chiar ei. Petre Nobilu o dusese el acasă la Dumitru și o lăsase singură în pragul ușii, cu cheia, dată de Dumitru, în mînă.

— Nu ți-e urît ? întrebase el, cu felul lui binevoitor și vesel. Lasă, că nici n-apuci să adormi și se întoarce.

Însă Dumitru venise abia a doua zi, seara, tîrziu. Ea îl așteptase nemîncată și plîngînd de urît, apoi se ghemuise lîngă el în pat, zguduită de lacrimi, și prima lor noapte de dragoste se petrecuse cu bucuria săracă a celor care înțeleg din iubire numai faptul că nu mai sînt singuri pe lume.

www.dacoromanica.ro

Așa trecuseră anii, apoi, unul după altul. Ea se strîngea lîngă el cu disperarea celui fără nici un sprijin, el împins mereu către ea de sentimentul nefericit al milei, care nu-l mai părăsea, și care nu se lăsa înlocuit de dragostea mare și adevărată. Pe urmă se născuse fetița și se mutaseră în tîrgușorul de munte unde el fusese trimis, după ce terminase cursurile unei noi școli de partid.

Timpul se strecurase între ei cu graba acelor vremuri și îi ținea mereu despărțiți. Ea se închidea din ce în ce mai mult în ea însăși, pustiită de nevoia iubirii, căci era tînără și era frumoasă, și viața ei putrezea, sau așa i se părea ei, în umbra lui, care nu avea timp nici de ea, nici de fetiță. Trecea dintr-o cameră într-alta și izbucnea în plîns, se învățase să plîngă ușor și plîngea din nimic, și cînd trebuia și cînd nu trebuia, și mai ales atunci cînd venea el mai vesel acasă, în cîte o seară, și era bucuros că e iar acasă și poate sta cu ea și cu fetița cîteva ceasuri în plus.

Însă pe ea veselia lui o întrista, i se părea că vine el vesel de undeva și că el, iată, își trăiește, totuși, viața, numai ea e sortită să se zbată între cei patru pereți și să vorbească doar cu fetița.

— Am uitat să vorbesc cu oamenii mari, zicea ea, stînd singură, aici, în încăperile astea, și uitîndu-mă cum îi taie călăul capul lui Brâncoveanu. Tu ești vesel, viața ta curge înainte, dacă mă făceam călugăriță, tot vedeam mai multă lume, măcar duminica și la sărbători, la slujbe și la parastasuri.

Nu mai avea răbdare nici pentru fetiță, care abia aștepta să vină el acasă și să sară în brațele lui și să se știe ocrotită de el, care nu o certa niciodată și care numai o mîngîia.

Ieșiseră, într-o zi de sărbătoare, cu Petre Nobilu și cu nevasta acestuia, Măria, și cu copiii, cu o mașină a lor de la raion, și vruseseră să petreacă și ei singuri, la iarbă verde. Umpluseră coșurile cu de toate, aduseseră în poiană cîteva sticle cu vin și le puseseră să se răcească în apa unui rîu pirpiriu dar viclean, strecurat pe sub maluri mîncate din timpuri străvechi, așternuseră ștergare albe și se pregăteau să înceapă masa lor pregătită și așteptată cu atîta bucurie de zile întregi.

www.dacoromanica.ro

Nobilu ridicase paharul să ciocnească și îl întinsese spre ea, însă ea scuturase din cap și începuse să plîngă în hohote, așa, din senin, și nu o mai putuseră opri. Plîngea și se zbuciuma, și ei o întrebau, toți, ce s-a întîmplat, iar ea răspundea printre sughițuri că nu s-a întîmplat nimic, însă ea nu mai poate, s-a săturat și nu mai poate, nu știe de ce s-a săturat, dar nu mai poate, și plîngea zguduindu-se, prăbușită cu capul în iarba bogată și cu ochii înfundați în palme.

— Ce s-a întîmplat ? întrebase iar Dumitru, care încerca să potolească fetița, căci aceasta, văzîndu-și mama plîngînd, și ea începuse să plîngă cu disperare. Ce s-a întîmplat ? — întrebă din nou Dumitru, și se uita mai ales la Măria lui Petre Nobilu, să afle de la ea un înțeles, care era femeie, și poate înțelegea mai bine decît el ce se petrecuse cu soția lui.

— Nu-l mai iubește, auzi el pe Măria șoptindu-i lui Nobilu, cînd se apucară să strîngă masa întinsă, care nu mai avea nici un rost. Nu-l mai iubește sau nu-l mai poate iubi, sau nu l-a iubit niciodată, adăugă aceasta, iar el se făcu că nu auzi nimic, deși nu era prea departe de ei, și ce auzise fusese printre lacrimile fetiței, pe care o împăca ținînd-o în brațe și arătîndu-i frunzele gorunilor înalți și ghindele mărunte cu căciulile lor ca niște pitici.

. . . . . .

— Se apropie unu, zise șoferul uitîndu-se la ceas, ar fi cazul să facem o pauză și să vedem dacă nu putem mînca și noi ceva.

— Unde să mîncăm ? se miră Dumitru. Ce să mîncăm ? Aici, în cîmp ? Cum vine asta ?

— Aici, răspunse Polifronie Socol. Nu importă dacă e cîmp sau e tîrg. Ora importă, zise el. La unu, și e chiar unu. Noi sîntem pregătiți pentru situație.

— Care situație ? întrebă Dumitru Dumitru, văzînd că șoferul încetinește viteza.

— Situația mesei, la ora unu, adică la oră fixă...

— Păi acum n-avem timp, ripostă Dumitru, vezi-ți de treabă, sîntem grăbiți, trebuie să ajungem la județeană, și așa am întîrziat.

www.dacoromanica.ro

— Dumneavoastră puteţi să fiţi grăbiţi, răspune Polifronie Socol apăsînd iar pe acceleraţie, dar nemulţumit. Dumneavoastră puteţi fi grăbiţi, căci aveţi timp să fiţi grăbiţi. Eu nu mai am timp să mă grăbesc, fiindcă am cam îmbătrînit, şi de...

— Şi ce ? întrebă Dumitru surprins să afle o nouă filosofie la acest om care, într-adevăr, arăta destul de bătrîn sau, mai sigur, destul de trecut şi de mătrăşit de vreme.

— Şi de... Dacă mă îmbolnăvesc, nu mai am timp să mă fac sănătos. Dumneavoastră aveţi, timpul dumneavoastră e încă înainte, al meu s-a cam îngustat, trebuie să mă feresc. Avem alte măsurători, rîse el nemulţumit şi apăsă şi mai tare pe accelerator.

— Era frumoasă, reluă el discuţia, după un timp. Frumoasă şi curată, avea o frumuseţe curată. Cine ştie ce s-o mai fi ales şi de ea, clătină din cap Polifronie Socol. O mai ştiţi ? întrebă el. Apoi tot el îşi răspunse, convins că numai amintirea lui o mai păstra vie : N-o mai ştiţi ! De unde s-o mai ştiţi ? A trecut o viaţă de atunci !

www.dacoromanica.ro

Capitolul VIII

GRUPUL DE ARHITECȚI AȘTEPTA ÎN ANTICAMERĂ DE mai bine de o jumătate de oră. „Domnii", cum îi numise o secretară, cu un respect sincer și cu o admirație neascunsă, începuseră să se impacienteze.

— Dacă „Domnii" doresc, pot să fumeze. V-am servi și o cafea, însă urmează să o serviți împreună cu tovarășul prim, care abia așteaptă să vă cunoască, știți... se scuzase ea, timid și măcinată de grija ca ei să nu se supere cumva, căci din cabinet nu se lasa să se întrevadă nimic din care să se deducă încheierea discuției începută de dimineață, în secretariat, cu privire la situația rezultată din analiza brigăzii la Grup. Știți, mai zise ea, zîmbind tot timid și tot vinovat, cea mai mare unitate industriala a noastră, care am rămas mult în urmă pe timpul regiunilor, este Grupul, și știți, tovarășii se preocupă foarte mult de Grup, cu el sperăm și noi să dăm înainte... Doriți scrumiere ?

„Domnii arhitecți" nu doreau scrumiere, se plimbau din ce în ce mai nervoși prin biroul spațios, se plictisiseră să o studieze, era o fată plăpîndă, mărunta, străvezie la față, cu părul tuns scurt și încîrlionțat cu fierul, blondă, cu genele ca paiul de grîu și cu un puf galbui spălăcit pe obraz și sub nasul subțire, cu nările mereu tremurînde. Se îmbrăca exact ca o elevă, cu un fel de sarafan albastru, din care ieșeau piepții și mînecile bufante ale unei bluze albe, cusută cu motive naționale, dacă nu era chiar o ie autentică a părinților sau bunicilor ei.

— De unde sînteți ? întrebase Ruxandra Mărăcineanu, iar fata spusese numele unui tîrgușor de munte care o făcuse să tresară.

www.dacoromanica.ro

— Chiar de acolo, din oraș ?

— Din oraș, spuse fata, dacă nu exagerăm, firește, cînd îl numim oraș. Însă părinții nu sînt orășeni. Cum să vă spun ? Tot țărani — și numise un cătun, care intra, de fapt, sub jurisdicția tîrgului și făcea parte din el. Îl cunoașteți ?

— Da, răspunse Ruxandra Mărăcineanu, îl cunosc, am și locuit în el cîțiva ani, însă n-am mai fost pe acolo din copilărie. S-a schimbat, nu-i așa ?

— Nuuu... replică iute și cu părere de rău secretara. Nuuu... acum a murit de tot, aproape, de cînd nu mai e nici raion... A murit... Unde a fost sediul raionului a făcut acum o secție de covoare. E pustiu... Știți unde a fost raionul ? La casa cu lei !

Ruxandra confirmă pe gînduri, știa, însă nu o mai interesa această discuție, și secretara banui că „doamna arhitectă" nu are chef de orașul ei și de amintirile ei, și se ghemui pe scaunul șefului de cabinet, căruia îi ținea locul exact într-un moment ca ăsta, cu „musafiri importanți..."

„Domnii" erau trei bărbați, și toți trei păreau de aceeași vîrstă, nu trecuseră prea demult de treizeci de ani, înalți toți și îmbrăcați toți trei în sacouri bleumarin cu nasturi argintii și în pantaloni gri, de casă, și toți în cămăși în dungi, numai culoarea dungilor și a cravatei asortate la ele mai atrăgea atenția că nu sînt îmbrăcați în uniformă. Unul din ei chinuia între dinți o pipă goală, prin țeava căreia sufla adeseori, ca și cînd s-ar fi înfundat de atîta fumat. Nu fuma însă nici unul, și scrumierele aduse de secretară rămăseseră neatinse. Ruxandra Mărăcineanu se așezase comod într-un fotoliu și privea absentă pe fereastra care da în vechea piațetă a orașului. Sediul județenei fusese improvizat, deocamdată, într-o fostă casă boierească, așa-numita Casă albă a orașului, căci semăna foarte bine cu arhicunoscutele clădiri din sudul american al secesionului. Se lăfăia în mijlocul unei grădini cu trandafiri și cu arbuști ornamentali, iar prin iarbă se odihneau pitici de gips colorați și caraghioși, cu mutre ridicole de bătrîni pezevenghi. Intrarea era străjuită de un peron cu patru colonade albe susținînd un balcon ca

www.dacoromanica.ro

o loggia, şi toată casa era năpădită de viţă-sălbatică şi de glicină.

Cabinetul primului-secretar era la etaj, iar de pe ferestrele lui şi ale biroului şefului de cabinet se vedea fostul tribunal cu imensa femeie de piatră, legată la ochi, şi ţinînd în mînă o făclie de sticlă vopsită toată într-un roşu ţipător, şi în care noaptea se aprindea un bec.

Soneria chemă secretara înăuntru şi un timp „domnii arhitecţi" rămaseră singuri. Arhitectul care chinuia pipa, suflînd pe ţeava ei cu o insistenţă ridicolă prin lipsa de obiect, zise :

— Ne cheamă la zece, iar acum e unsprezece fără un sfert. Aştia sîntem, adăugă el, dispreţuitor, concluziv : balcanici. Şi să ştiţi că există şi o voluptate a şedinţelor... da, da...

Era din ce în ce mai nervos şi se plimba agitat prin birou, în timp ce colegii lui afişau o placiditate care îl scotea din sărite.

Ruxandra continua să privească absentă frontonul tribunalului pe marginea căruia spînzurau picioarele desculţe ale femeii închipuind, odată, zeiţa justiţiei. O amuza grotescul acestei sculpturi, distonînd atît de violent şi de vulgar cu linia zveltă a clădirii, cu coloanele ei dorice imitate cu un gust aproape perfect, cu linia elegantă a scărilor urcînd graţios şi ca şi cînd ar fi vrut să sugereze deschiderea unui evantai.

— Ruxandra, zise iar arhitectul cu pipa, acesta e oraşul tău, nu-i aşa ? Aici ai învăţat tu ? Nu-i aşa ? Eşti, cum s-ar spune, acasă ? Nu-i aşa ?

Ruxandra zîmbi obosit, ca unei amintiri îndepărtate şi triste, şi clătină din cap aprobînd cu o îndoială care nu fu înţeleasă de colegul ei.

— În cîteva minute se termină, ne cerem scuze, zise secretara ieşind roşie ca focul dinăuntru, în cîteva minute tovarăşul prim va fi liber.

Pe uşă ieşiră, apoi, unul după altul, secretarii judeţenei şi trei sau patru bărbaţi faţă de care secretara nu manifestă nici un fel de interes. Păreau toţi obosiţi, storşi, crisparea îşi pusese o pecete vizibilă pe feţele lor, care continuau să fie încordate şi să-şi păstreze grimasa chinuită a omului care a trebuit să suporte o presiune şi care

www.dacoromanica.ro

a fost pus în situaţia să se vadă învins fără drept de apel. Unul din secretari, un bărbat mai în vîrstă, îmbrăcat demodat, cu haine care stăteau pe el otova, croite dintr-o stofă grea, bleumarin, începînd să lucească de atîta purtare sau de atîta frecare pe scaun, părea că îşi macină pur şi simplu dinţii în gură : se auzeau cum scrîşnesc şi se vedea cum se mişcă, mărunt, maxilarele lui. Începuse să chelească, obrajii vineţi începuseră şi ei să-i cadă, sub bărbie atîrna o pungă de grăsime flască, sub ochii înfundaţi adînc în orbite se lăţiseră nişte cearcăne cafenii şi sclipeau nişte broboane de sudoare. Se vedea că fusese gras şi că acum slăbea intenţionat, nu părea chiar foarte sănătos, o culoare cafenie umbrea faţa lui, deşi, poate, era numai oboseala. Însă şi pe fruntea bombată şi devenită înaltă prin chelie îi apăruseră nişte pete cafenii, ca o pecingine.

— Uite cum arată un om uzat, zise arhitectul acelă continuu impacientat şi vorbăreţ, către Ruxandra, de fotoliul căreia se apropiase. Aştia au probleme, ăştia răspund pentru tot, uite la ei, la toţi, în general, cum au ieşit din cabinet, parcă au ieşit dintr-o saună unde au fost obligaţi să asude îmbrăcaţi. Ascultă-mă pe mine, noi habar nu avem ce înseamnă răspunderea şi ce înseamnă sacrificiul, dacă ne comparăm cu ei.

— Exagerezi, ca de obicei, îi răspunse unul din colegi, plictisit, trecînd ironic cu privirea peste cei care ieşiseră din biroul primului-secretar.

Oamenii aceia erau, într-adevăr, asudaţi, şi lăsau impresia unor mărşăluitori, sufocaţi de oboseală şi năduşeală, opriţi brusc din marşul lor, dar şi împiedicaţi să se răcorească.

— Nu exagerez deloc, insistă arhitectul cu pipa, care acum uitase să mai sufle în ea. Eu vreau să fiu doar obiectiv. Ştii bine că nu mă omor după politică, dar dacă e să le recunosc un merit de esenţă, atunci acesta e meritul răspunderii pe care şi-o asumă.

În uşa cabinetului apăruse un bărbat înalt şi zvelt, cu o ţinută de sportiv, îmbrăcat elegant, într-un costum în carouri mari în tonuri de bej, cu o cravată verde, coborînd pe piept din ce în ce mai lată, un verde profund, catifelat, de măslină. Era şi el stors, într-adevăr şi el parcă

www.dacoromanica.ro

ieșise dintr-o saună care îl vlăguise, dar îl și ușurase. Oboseala lui era evident fericită, pe fața lui se limpezise o lumină a destinderii și a eliberării de griji, însă în zîmbetul lui obosit se citea și tristețea care trăda neîmplinirea sau, mai sigur, o eliberare plătită prea scump.

Spre deosebire de toți ceilalți, care ieșiseră purtînd mape pline cu hîrtii sau dosare, unele burdușite, el avea mîinile goale, și cînd ridică privirile să vadă cine e în anticameră și întîlni chipul Ruxandrei, ridică brațele exact ca un sportiv care salută victoria sau cel puțin așa îl văzu ea, și fără să știe de ce se ridică și ea din fotoliu.

— Iată, exclamă el, care parcă uitase tot ce fusese pînă atunci, fața i se luminase plină de bucurie, iată pe cine ținem noi la ușă și nu știm — Ruxandra Mărăcineanu! și veni repede în întîmpinarea ei pentru a-i săruta mîna. Dar nu mai apucă să facă cunoștință și cu ceilalți arhitecți, pentru că atunci ieși în ușă și Dumitru Dumitru.

Secretara se feri din fața biroului și veni aproape de locul ei, punînd preventiv mîna pe receptorul unuia din telefoane.

„A slăbit sau a albit, nu-mi dau seama, dar așa de repede! N-au trecut decît două sau trei luni de cînd nu ne-am văzut" își spuse Ruxandra.

„A fost militar, sigur, se grăbi să observe și arhitectul care comentase totul pînă atunci. Precis a fost militar."

Hainele stăteau pe el ca turnate, era îmbrăcat într-un costum gri-cenușiu, mătăsos, dintr-o stofă moale, căzînd grea, manșetele albe și strălucitoare, și gulerul, apretate puternic, atrăgeau atenția asupra eleganței ținutei sale, dar și asupra unei distincții reci, distante.

Fața lui era măslinie, cu pielea obrazului bine întinsă, buzele strînse sever, iar ochii căprui, aprinși, iscoditori și căutînd parcă fără încredere, nervos. Era ceva de stare la pîndă în toată ființa lui, o tensiune abia stăpînită se ghicea în spatele liniștei lui bine studiate și a zîmbetului discret, care înflorise pe chipul lui atunci cînd după ce se făcură prezentările de rigoare îi pofti pe arhitecți în birou.

— Dacă aș începe prin a mă scuza, n-aș face decît să subliniez încă o dată incapacitatea noastră de a fi prezenți

www.dacoromanica.ro

la o întîlnire la care ţinem foarte mult, spuse el. invitîndu-i să ia loc în jurul mesei de şedinţe.

„E stăpîn pe el, şi sigur de el, şi sigur de rangul care îi permite să se arate şi deştept. Dacă este!" îşi spuse arhitectul cu pipa privind ceremonialul acestei primiri cu o oarecare distanţare de intelectual care îşi oferă serviciile.

Făcea parte din generaţia acelor tineri inteligenţi şi bine hrăniţi şi cu şansa unor studii făcute fără prea multe griji şi care îşi însuşiseră, într-adevăr, cu strălucire, o meserie. Din păcate, ei se considerau numai posesorii acestei meserii, nu şi datori să o pună la dispoziţia cuiva.

„Inteligenţa mea, talentul meu, profesiunea mea, ziceau ei, sînt o «marfă». Aveţi nevoie de această «marfă», vă stau la dispoziţie, cu plă ere, îmi fac meseria cinstit, mă plătiţi cinstit, ne respectăm reciproc, sîntem chit."

Mentalitatea se reverbera în unele cercuri ale tineretului politehnist, şi în anume împrejurări începuse să fie şi teoretizată.

— Dumneavoastră, care sînteţi mai tineri, o să puteţi privi oraşul nostru cu mai puţine prejudecăţi decît noi, poate, sau decît alţi colegi ai dumneavoastră mai în vîrstă. Ne bucurăm, aşadar, să colaborăm şi să fim, datorită dumneavoastră, martorii unei explozii de fantezie arhitecturală. Să ştiţi că meritărn să ieşim în lume, deschise Dumitru discuţia după ce îi prezentă pe colaboratorii săi — secretarul organizatoric, secretarul economic şi Tudor Cernat. invitat la această discuţie.

— Este directorul-general al Grupului nostru industrial, zise Dumitru, doctor în ştiinţe, un savant într-un anume fel. cred că nu *vă* despart prea mulţi ani.

— „Marota" lor este Grupul. Aici se află, cred, singura lor raţiune industrială. N-ai văzut că şi secretara, cînd vorbea de Grup, o făcea cu religiozitate!

— Aşa este, zise Dumitru, care prinsese intervenţia arhitectului la urechea Ruxandrei şi o reconstituise rapid şi exact. Din religia nouă a acestui ţinut face parte şi Grupul condus de Tudor Cernat, şi tocmai de aceea am întîrziat şi la întîlnire, pentru că acolo lucrează cîteva mii de oameni şi, cum bine ştiţi, fiecare om este o lume...

www.dacoromanica.ro

Băură, discutînd lejer, o cafea, care arhitecților li se păru reconfortantă, după atîta anticameră, apoi ieșiră împreună în piațeta orașului.

Dumitru se îmbrăcase într-un palton ușor, croit pe talie, dintr-o stofă gri, asemănătoare cu costumul, și care îi dădea o înfățișare înaltă, la care se adăuga felul său sportiv de a merge și de a ține umerii ușor dați pe spate.

Nu reușea, totuși, să-și ascundă vîrsta adevărată și mai ales să facă să nu se observe că timpul îl însemnase cu o eleganță discretă, dar îl însemnase. Pe umerii obrajilor săi lumina nu izbutea să fie decît cenușie, oboseala înnobila această lumină, dar nu o schimba, iar din cînd în cînd se observa cum face el eforturi ca să țină ochii deschiși, căci se părea că îl rănește soarele amiezii de iarnă.

Se aflau la începutul lui decembrie, timpul era uscat, un ger sec păstra orașul întreg într-o necontenită așteptare a zăpezii ce întîrzia, cerul rămînea și ziua și noaptea senin, în piațetă lume puțină, grăbită, zgribulită, ei toți bine dispuși, în grup, încălcînd regulile circulației sub protecția respectuoasă și devotată a unui milițian roșu de atîta frig înghițit.

„Eleganți, bine îmbrăcați în orice caz, continua să comenteze acel inginer pus să sublinieze delimitarea lui orgolioasă și ironică, nimeni nu știe cine sîntem, din toți cei care trec pe lîngă noi și ne salută acum, slugarnic, ca în provincie. Nici unul, nimeni nu știe că foarte curînd le vom schimba înfățișarea acestui oraș și că îi vom proiecta într-un alt univers, al civilizației moderne, fiindcă un bloc cu cincisprezece etaje, trîntit aici, în mijlocul piațetei, îi va face să gîndească altfel, dintr-odată, le va schimba brusc dimensiunile, reperele, le va dinamita existența. Îmi place tipul, zise el, înseamnă că vrea să facă ceva. Să vedem însă cum gîndește..."

— Sigur, spuse Dumitru, orașul acesta are parfumul lui, are o anume personalitate, de înfățișarea lui actuală se leagă o întreagă istorie, o lume a trăit și a murit de cîteva sute de ani între zidurile lui. El este, dacă mă gîndesc numai la piațeta asta, și ridicol și înduioșător. Epoca gloriei lui provinciale a apus însă, provincia însăși ca noțiune devine din ce în ce mai mult o noțiune perimată, mă înțelegeți ? Eu însumi sînt legat de acest oraș mai mult

www.dacoromanica.ro

decît sentimental. Politica noastră respectă și sentimentele și patina trecutului, sîntem însă obligați să ținem seama că accesul la civilizație al unui popor întreg nu poate fi susținut numai cu dulcegăria sentimentalistă. Iată pentru ce v-am invitat aici, la noi, să vă propunem să construim împreună un oraș nou, pentru o lume nouă, dar să nu uităm că nu construim în deșert.

„Domnii arhitecți" îl ascultau cu atenție, făcînd grup în jurul lui, îmbrăcați toți la fel, cu mantale lungi, negre, cu revere late, ca niște aripi de fluturi, răsfrînte neglijent și lăsînd fularele de mătase albă să răzbată afară, cu șepci negre de stofă groasă și cu cozoroace înguste, iar calotele înalte, cum aveau muscalii pe timpuri și aici, în acest oraș pitoresc odată și pentru trăsurile lui cu lampioane.

— Nu construim în deșert, dar construim un oraș nou, din cîte înțeleg, se interesă arhitectul cu pipa.

Își vîrîse mîinile adînc în buzunarele largi ale mantalei, iar pipa o lăsase să spînzure în marginea gurii, ținută neglijent între dinți și vorbind astfel chinuit.

Dumitru se făcu că nu observă ținuta invitatului său și îi răspunse privind în continuare clădirea în fața căreia se opriseră, un fost hotel „Odeon", cu un balcon-jucărie susținut de cariatide grase ca niște bucătărese, cu pîntecul gol și bombat, însemnat de un buric enorm.

— Sigur că, din perspectiva gustului îndoielnic care a dat naștere acestei arhitecturi de imitație vulgară, orașul pe care îl construim va trebui să fie nou, literalmente nou, absolut nou. Să nu pierdem din vedere, însă, că el poate fi și atît de nou încît să semene cu toate celelalte orașe construite pînă acum, și atunci există riscul să-și piardă pînă și farmecul ridicol pe care îl are azi. Căci e de preferat acest farmec unei monotonii absolute, oricît de distinse și de savante.

Arhitecții acceptară în cor și repede punctul acesta de vedere care li se părea creator, dar abia după aceea observară ironia care îi cuprindea și pe ei, uniformitatea lor vestimentară.

„Da, își spuse arhitectul cu pipa, merită să fie unde e pus, știe ceva și știe ce vrea."

www.dacoromanica.ro

Părăsiră piaţeta, coborînd bulevardul pustiu, cu platanii lui desfrunziţi şi cu crengile cerşind sărăce sub cerul de plumb. Dumitru mergea înainte, însoţit de arhitectul cu pipa, iar acela îi explica ceva cu patimă, căci îşi scosese pipa din gură şi arăta cu ea cînd într-o parte, cînd în alta a străzii, casele vechi, înşirate cuminte, retrase în curţi părăsite şi parcă uitate de viaţă. Vremea trecuse peste ele însoţită, acum, de dezinteresul evident al foştilor proprietari, acoperişurile se arătau măcinate de ploi şi de viscole, pereţii se coşcoviseră, vopseaua plesnise scorojită pe uşi şi pe giurgiuvelele ferestrelor, iedera căzuse odată cu bucăţi întregi din stucaturile care înconjurau ca un brîu zidurile ingrasiate, pelagroase şi vinete, pe coşurile lor ieşeau fuioarele subţiri de fum ale unor focuri sărace.

— A fost, totuşi, un oraş frumos, constată arhitectul cu pipa, după o scurtă pauză. Demolarea acestui bulevard va fi dureroasă.

Dumitru ridică din umeri neputincios şi se opri să-i aştepte şi pe ceilalţi.

— Să sperăm că viitoarea magistrală ne va face să uităm această durere.

Tudor Cernat şi cei doi secretari veneau încet, însoţindu-i pe ceilalţi arhitecţi şi pe Ruxandra Mărăcineanu. Lumina de plumb dădea un contur sever tuturor lucrurilor, şi pe fundalul ei se decupa rigidă vechea şi ridicola Statuie a libertăţii.

— Îmi pare bine să vă revăd aici, spuse Dumitru atunci cînd Ruxandra Mărăcineanu ajunse lîngă el. Chiar dacă nu aţi fi fost repartizată în acest grup de arhitecţi solicitat de noi, tot v-aş fi invitat. Mă gîndeam că nu puteţi uita aceste locuri ale copilăriei dumneavoastră şi că nu veţi ezita să le revedeţi şi să le acordaţi interesul dumneavoastră de arhitect cu renume.

Ruxandra Mărăcineanu îl privi cu o atenţie sinceră, dar nu răspunse. Mergeau împreună, unul lîngă altul, şi ea observă că nu e, totuşi, mai înaltă decît el, care i se păruse un bărbat scund şi făcînd eforturi să pară înalt, cu felul lui de a se mişca apăsat sportiv, însă acum îşi dădea seama că nimic nu e forţat la acest om, şi că numai aparenţa îi lăsase şi ei, ca şi altora, sentimentul că se studiază cu o grijă evidentă.

www.dacoromanica.ro

— De oraș mă leagă foarte multe amintiri, rupse ea tăcerea, foarte multe amintiri triste, și în primul rînd amintirea spaimei care a însoțit, atîția ani, speranța mea de a deveni arhitectă. Ar trebui, poate, să-l urăsc, dar nu pot...

— Bănuiesc, zise Dumitru. Odată va trebui să ne găsim o clipă în care să descurcăm unul față de altul și timpul și împrejurările care ne-au dictat sentimentele, și mie, mai ales deciziile.

— Dumneavoastră nu vă pot reproșa nimic, spuse Ruxandra. Dimpotrivă. Atunci cînd trăiam eu, aici, sub imperiul spaimei, dumneavoastră nu mai erați. Mi se pare că și dumneavoastră ați fost atunci arestat? Întrebarea ei nu aștepta însă răspuns, fusese formulată alb, mai mult ca o reconfirmare a unei amintiri. Dumneavoastră nu am să vă reproșez nimic, vru ea să încheie neașteptata lor călătorie în trecut, dar fără să-l privească.

Ochii ei căutau în depărtare, acolo unde bulevardul se sfîrșea cu statuia comică a libertății, așa cum fusese imaginată de un sculptor, poate local, și pe care nimeni nu-l mai știa.

— Statuia, zise ea, trebuie păstrată. Și pe urmă, dacă îmi amintesc bine, aici s-au întîlnit cei care au cîntat pentru prima dată „Deșteaptă-te, române..."

— Aici și în parcul construit de Bibescu. Ca să vedeți cîtă ironie poate închide în ea istoria... Bibescu a fost cel care a înăbușit revoluția de la 1848 și în parcul construit de el s-a cîntat pentru prima dată „Deșteaptă-te, române". În același parc în care, într-un fel, se motivează statuia lui ridicată de burghezie, în același parc vrem să ridicăm și noi un monument pentru „pașoptiști"...

— Ironia nu se oprește aici, zise Ruxandra Mărăcineanu, ironia istoriei ne cuprinde și pe noi, pe mine în mod sigur... Ochii lor se întîlniseră și privirile lor stăruiau neclintite...

Purta și ea o haină neagră, lungă pînă în pămînt, acoperindu-i și tocurile cismelor înalte, o haină ca o manta, subțire, strînsă pe talie și încheiată cu nasturi de argint scrijelați și părînd foarte vechi. O broboadă neagră cu ciucuri mari, mătăsoși, țărănească, strînsă și înnodată sub bărbie, îi aluneca pe umeri, abia izbutind să ascundă re-

www.dacoromanica.ro

vărsarea sălbatică a părului. Faţa ei, de aramă parcă, era decupată de negrul broboadei ca dintr-o coală de hîrtie şi nu vibra prin nimic, numai focul verde al ochilor ei imenşi şi tristeţea lor nesfîrşită o arătau acolo.

„Ce ciudată e viaţa, îşi spunea Dumitru Dumitru mai tîrziu, venise primăvara cînd proiectul propus de tinerii arhitecţi, al căror conducător era Ruxandra Mărăcineanu, fusese aprobat, iar el privea, asistat de Cernat — chemat special într-o dimineaţă în biroul său, de prim-secretar — macheta viitorului oraş reşedinţă de judeţ. Ce ciudată e viaţa. Eu am cerut arestarea tatălui acestei fete, şi tot eu i-am aprobat ei această viziune socialistă a urbei unde ea a învăţat sugrumată de spaima că va fi dată afară din şcoală, ca fiică a unui reacţionar, sugrumată de spaimă şi ţinută trează de speranţa că visul ei de a deveni arhitectă s-ar putea totuşi împlini."

— Tudore, ce spui de fata asta, de Ruxandra Mărăcineanu, de proiectul ei, care în curînd va deveni realitate ? întrebă el, urmărind cu o satisfacţie de copil care se joacă cu un tren electric nesperat macheta de carton a viitorului centru al oraşului lor.

— Mă întrebaţi ce cred despre proiect, sau despre autorul ei ? se interesă Tudor Cernat, fiindcă nu ştiu exact la ce să mă refer.

— Tudore, zise Dumitru, ridicînd privirile spre el şi părînd să-şi fi adus, pe neaşteptate, aminte de ceva anume, important şi de neamînat, ai dreptate. Înainte de a-mi spune părerea ta, aş vrea să observi că această Ruxandra Mărăcineau a venit aici şi lucrează aici ca arhitect proiectant al centrului nou al oraşului, şi nu ca proiectant al Grupului industrial, încît mi se pare că nu directoruluigeneral al Grupului îi revine protocolul arhitecţilor, ci primarului, sau prefectului, în ultimă instanţă.

Tudor Cernat nu mai răspunse.

Dumitru îl lăsă o vreme să-şi adune gîndurile, înţelegînd că precizarea lui fusese într-un fel brutală, deşi o considera necesară şi o calculase ca atare, convins că o ocolire mai învăluită a faptelor între nişte bărbaţi întregi şi puternici nu-şi avea rostul.

— N-ai nimic să-mi răspunzi ? întrebă el, văzînd că liniştea din birou se lăţeşte peste măsură.

www.dacoromanica.ro

— Știți care-e drama mea, se simți, atunci, Cernat obligat să răspundă, întorcînd macheta, pentru ca în dreptul lui să vină Statuia libertății, pe care arhitecții o păstraseră, parcă dintr-o superstiție, așa comică cum apărea ea, în mijlocul noilor construcții..., drama mea este că mă bucur de încrederea dumneavoastră și de ambiția dumneavoastră de a face din mine argumentul unei demonstrații pe care eu o intuiesc, pe cînd eu, tovarășe Dumitru, simt să singura mea salvare umană, repet, umană, este, acum, o prăbușire...

— Ce vrei să spui ? întrebă Dumitru, pe care lamentarea abia stăpînită din replica lui Cernat îl făcu să se întoarcă din drumul său spre birou și să revină lîngă macheta așezată exact în dreptul ferestrei deschise, prin care se vedeau stîlpii de beton și schelăria metalică a primelor construcții trecute amețitor de repede dincolo de începuturile înfrigurate ale escavării și așezării temeliilor.

— De șase luni, cu o pauză vagă, lucrez sub presiunea și sub tensiunea conștiinței că sînt necontenit supravegheat și urmărit în fiecare gest și în fiecare mișcare de acea nefericită brigadă de control sau, cum i se spune acum, eufemistic, după intervenția dumneavoastră, din decembrie, de studiere a optimizării procesului de producție. Iar ei, de fapt, se ocupă de mine și de respirația mea, nu de respirația Grupului, cum ar fi necesar și cum poate și eu aș avea nevoie. Nu știți, sau vă faceți că nu știți, sau nu vreți, deocamdată, să știți... însă eu nu mai rezist !

— Nu mai reziști la ce ? întrebă Dumitru, cu o surprindere care îl făcu pe Tudor Cernat să tresară, iar tonul întrebării deveni brusc, dur, aspru, rău, dușmănos.

Cernat îl simți și îl înțelese ca pe o chemare la ordine, umilitoare, sau era numai sentimentul lui că foarte curînd avea să înceapă procesul lui de om care se declară învins și incapabil să mai poată sta drept și neclintit și neîntinat și care a ajuns în lumina pustie și tulbure a unei imprejurări cînd nimic, poate, nu mai are șansa să îndrepte nimic.

Era prima dată cînd simțea că o oboseală ascunsă pe care nu o cunoscuse pînă atunci îl apropia ticăloasă de capătul puterilor și că voința lui de a se ține treaz și de a strînge nemilos din dinți în fața oricăror întîmplări, oricît

www.dacoromanica.ro

de neașteptate și de vitrege, scade prea repede pentru a-i mai da lui răgazul să ia o decizie salvatoare. Avea impresia că se află urcat sus pe o scară subțire și înaltă, care nu se mai termina, sprijinită de un zid neted și lipită de el, verticală, iar mîinile lui nu mai au putere să se țină încleștate, degetele amenințau să se desprindă de pe treptele ca niște vergele lustruite, alunecătoare, orice efort al lui părea fără izbîndă, și curînd, foarte curînd, avea să se prăbușească într-un gol amețitor. Chiar așa se și visase cu numai cîteva nopți în urmă, după o lungă și istovitoare încercare de a adormi, cînd somnul se lăsase atît de greu și cînd el se chinuise să se desmeticească din țesătura de fapte care îl asaltau din toate părțile și în mijlocul cărora el se afla cuprins ca într-o pînză uriașă de păianjen. Ce știa Dumitru din toate acestea acum ?

Între viața lui de familie, pe care anii din urmă o însemnaseră cu o uscăciune de iască fumegîndă, obositor și sufocant, și viața lui de la Grup, unde începea și se sfîrșea, de fapt, ziua lui întreagă, încetase de mult să mai fie vreo legătură sinceră și arzîndă, cît de firavă. Nimeni, acasă la el, nu mai avea timp, de o bună bucată de vreme, și mai ales de cînd devenise director-general, de ceea ce lui i se părea a fi esențialul vieții lui, munca fără de preget în noua funcție și ambiția lui de a demonstra că toate pledoariile și intervențiile lui de pînă atunci, care îi atrăsesera atîtea dușmănii nemeritate, nu erau doar expresia unei îngîmfări tipice de intelectual, de specialist îngust, fericit să dea lecții umilitoare în dreapta și în stînga, sau a unui aventurier ros de patima ascensiunii carieriste, cum de asemenea fusese acuzat — și el știa — în intimitatea celor pe care îi pedepsea și apostrofa public, intrînd în arenă cu o lipsă de prevedere în primele momente deconcertantă pentru cei de față și chiar paralizantă pentru cei loviți. Însă numai în primele momente. Pe cele următoare, cînd el ieșea din arenă aparent învingător și îmbătat uneori de succesele lui, și cînd ceilalți rămîneau singuri și, trezindu-se, se solidarizau, după o veche, milenară lege a instinctului de conservare, el le ignora cu o superbă candoare, mînat de credința lui oarbă că de vreme ce nimic din tot ceea ce susține el și apără el, chiar și cu violență, nu vine în favoarea vreunui interes personal, al lui, ci, dim-

www.dacoromanica.ro

potrivă, favorizează cauza căreia ei toți îi sînt devotați sau trebuie să-i fie devotați, de vreme ce au acceptat să se afle, și se află, în slujba ei, acceptînd și recompensele ei, pentru unii atît de consistente, atunci nimeni și nimic nu are dreptul să-l oprească, cu atît mai puțin în numele unei așa-numite elementare preocupări pentru soarta lui viitoare, nimeni și nimic nu-l poate opri să-i considere și el solidari cu el și cu patima lui.

Toată această viață a lui rămăsese, însă, din ce în ce mai străină familiei, care se mulțumea, egoistă, cu șansele de bunăstare și de satisfacere vanitoasă a unor visuri, altfel de înțeles, în firească lor izvorîre, dar care începuseră să se tîrască prea jos, trase vulgar de aripile lor fragile și coborîte, pînă la urmă, în domesticitatea instinctului de înavuțire jenantă.

Cîteva încercări de redresare a zborului se sfîrșiseră cu un eșec ușor de prevăzut, apoi nici el, Tudor Cernat, nu mai găsise răgazul necesar și se lăsase furat și apoi acaparat de viața lui de la Grup, complicată și dură, și stimulînd ambițiile lui, iar el începuse să se convingă că trebuie să aibă răbdare și că mai tîrziu, nu foarte tîrziu, ceva mai tîrziu, cînd lucrurile se vor mai limpezi la Grup și totul va fi intrat în normal, el se va putea întoarce, eliberat, și se va putea dedica familiei și nevoii acesteia de a recîștiga altitudinea pe care el o vedea pierdută în favoarea unei plutiri lenețe pe linia unui orizont meschin.

„Sînt eu vinovat ? se întrebase el, în acea lungă noapte de insomnie. Sînt ei vinovați ? Cum să mă împart ? Cui să dau mai mult ?“

Apoi apăruse Ruxandra Mărăcineanu și el crezuse că poate uita aceste întrebări, însă prea curînd ele reveniseră și mai dureroase, și mai ascuțite, și mai pîndite de neputința unui răspuns.

— Nu mai rezişti la ce ? întrebă iar Dumitru Dumitru, la fel de dușmănos și de acuzator, iar Cernat îl văzu, așa cum fusese el în ședința concluziilor brigăzii de control suspendată de acesta cu numai trei sau patru luni în urmă, pentru ca să reapară sub forma unei „comisii de studiere a îmbunătățirii procesului de producție“, peste aprobarea lui Dumitru, ca o indicație venită „de sus“ și, reactualizînd

www.dacoromanica.ro

cu insistență tot ceea ce fusese considerat atunci, în decembrie, ca fiind, fără nici o acoperire, o agitație sterilă și pagubit are a unor veleitari, reclamagii de profesie și instigatori gata la orice mîrșăvie pentru a-și justifica neputința și a-și salva o existență lașa și oportunista, incapabilă sa respire aerul tare al demnității și al asumării raspunderii.

Acum erau la sfîrșitul lui martie, deasupra orașului se năpustise o primăvara bolnavă, lumea toata umb'a parca b ată, mașinile claxonau disperate, oamenii se uitau adormiți în mijlocul drumului, soarele topea marunt ultimele ramășițe de zăpadă, din străfundurile pămîntului se ridica o boare fierbinte, mugurii plesnis ra înainte de vreme, ceva ca o explozie aruncase în aer o mireasmă amăruie și amețitoare, seara strazile se îmbălsămau cu fumul frunzelor vechi și putrede arse prin parcuri și p in curți, peste oraș plutea pulberea de tencuiala veche sfarîmată și de carămidă spartă, mirosea a var nestins și a ciment de la șantierele care se deschisesera în mijlocul orașului în locul clădirilor demolate cu o patima nebanui a, niște zidari tembeli cîntau ziua în amiaza mare cît îi țin a gura pe zidurile de cărămidă roșie ale viitorului sedi u al partidului, cele două etaje fuseseră terminate, o macara spînzura deasupra lor, rotindu-se fără nici un rost, căci macaragiul vroia să vadă orașul de la înalțimea cabin i lui suspendate la peste cincizeci de metri, plesnise si liliacul, și la Biserica Domnească fuseseră aduse primele z mbile, care miroseau dulceag și chinuitor și fus s ră așezate sub o icoană înfățișînd Grădina Getsemani sub o lună de faianță, iar în grădină un bărbat tînăr se ruga, în genunchi, trist, cu mîinile împreumate sub barbie și cu privirile ațintite spre cerul de cerneală amenințăt r.

Ruxandra Mărăcineanu privea icoana cu uimirea ei nesfîrșită din totdeauna — părea că se roagă ea însăși, dinaintea acestei icoane. Tudor Cernat nu mai avu răbdare și îi făcu semn că se făcuse tîrziu punînd, încet, mîna pe umărul ei, însă ea nu băgă de seamă, continua să stea vrăjită în fața icoanei. În biserică intrase un grup de vizitatori obișnuiți și paracliserul se oferise să le povestească istoria lăcașului început din temelii de Pătrașcu-vodă, presupusul parinte al lui Mihai Viteazul, și terminat de acesta cînd era

www.dacoromanica.ro

Bănișor de Craiova. Paracliserul vorbea repede și șoptit sau era răgușit, în orice caz, glasul său îi făcuse pe turiștii puțini să vorbească și ei în șoaptă.

— Aici, zise paracliserul, e o icoană cu Grădina Getsemani și cu Mîntuitorul rugîndu-se noaptea, în genunchi, o icoană pictată pe vremea lui Mihai, însă nu e dăruită de el, de altcineva dintre enoriași, un anume Antonie Rîmniceau, care s-a și călugărit, trăind, pînă la sfîrșitul lui, numai în rugăciuni și tîrîndu-se numai în genunchi, ca să se pedepsească singur. El a pus să se picteze icoana așa, cu Iisus în genunchi, rugîndu-se noaptea. Însă vizitatorii, care înconjuraseră iconostasul, se uitau mai ales la Ruxandra Mărăcineanu.

— Cum pun oamenii ăștia verdele lîngă albastrul cernelei, fără nici o grijă, și cum stau culorile una lîngă alta! zise ea desprinzîndu-se încet de iconostas, dar cînd întoarse capul nu-l întîlni pe Tudor Cernat, ci chipurile curioase, cu privirile lacome, ale unor bărbați străini.

— Faceți loc, interveni paracliserul, văzînd că nici unul dintre ei nu se dă la o parte ca să o lase pe Ruxandra să iasă din cercul lor...

Tudor Cernat aștepta afară, în curtea Bisericii Domnești. Rupsese o creangă înmugurită de liliac mirosind amărui, și cînd Ruxandra ajunse la el îi oferi stingher semnul acelei primăveri timpurii.

— Unde mergem acum? întrebă Ruxandra Mărăcineanu, și el se bucură auzind întrebarea ei, căci bănuise cu grije că, înserînd-se, ea avea să se ferească să mai fie văzuți împreună, deși niciodată, pînă atunci, nu se feriseră să fie văzuți împreună și atît de des, mai ales în ultimele săptămîni, de cînd se desprimăvărase, și martie venise pe lume ca un copil răsfățat al anotimpului.

— Unde să mergem? întrebă și el surprins și fericit în același timp, căci nu se așteptase ca ea să fie aceea care să-i ceară să mai rămînă încă împreună.

— A început să-mi fie urît seara, zise ea ca o justificare. Cînd timpul era urît, mă retrăgeam acasă, la noi, la Casa de oaspeți, unde sîntem cazați, și mă înfundam în cărți... Acum, însă, nu mai am răbdare nici să citesc, și a început să-mi fie urît. Primăvara mereu mă simt tristă

www.dacoromanica.ro

şi neliniştită, adăugă ea. Colegii mei sînt alte temperamente, ei şi-au făcut repede un cerc al lor, aici, în oraş, nu ne vedem decît rar, iar eu acum am rămas singură în această parte a şantierului să supraveghez construcţia sediului care-mi şi aparţine, ca proiect. Au fost zile întregi cînd nici ziua şi nici la masă nu ne vedeam.

Ieşiseră deasupra treptelor care duceau din stradă în grădina bisericii, căci strada fusese tăiata sub malul pe care se zidise biserica şi rămăsese să se treacă pe sub această grădină, iar malul înalt era îmbrăcat, ca o temelie, în piatră mare, de rîu, tencuită cu rosturi, ca un zid de cetate.

În faţa lor, dincolo de strada îngustă, coborînd în pantă, spre vechea piaţetă a oraşului se aprinseseră luminile viitorului şantier. Acum se lucra la demolări, şi lucrul continua şi noaptea, un buldozer se retrăgea pe şenile zece-cincisprezece metri, printre molozuri şi sfărîmături, venind pînă la marginea trotuarului, şi se repezea furios apoi, cu lama imensă de oţel a plugului său pusă de-a latul, şi izbea în zidurile unui fost hotel, la parterul căruia, pînă nu demult, fusese un restaurant cu vad, singurul care mai amintea de gloria de altădată a urbei destinată pensionarilor. Jumătate din zidurile hotelului fuseseră dărîmate, parcă cineva tăiase clădirea cu un cuţit în două. Se vedeau, la etajul înalt, tapetele jupuite ale fostelor camere cît nişte cutii de chibrituri şi o sobă de teracotă rămasă suspendată pe o margine de planşeu. Era o sobă verde, cu capiteluri cu amoraşi cu feţe bucălate, zgîite şi cîrlionţi de faianţă. Unul din reflectoarele care trebuiau să lumineze şantierul noaptea era îndreptat intenţionat sigur de către cineva spre acest cap de amoraş şi el se vedea bine pînă departe.

— Ce glumă ! observă Tudor Cernat înainte de-a răspunde Ruxandrei. Ai văzut amoraşul ? şi i-l arătă cu mîna.

Atunci buldozerul se repezi iar să izbească în parterul fostului hotel. Se auzi o bubuitură seacă, uscată, pe urmă zidul se frînse de la mijloc şi se nărui într-un infern de praf şi într-un zgomot asurzitor. Soba se desprinse şi ea şi se prăbuşi, iar ei văzură cum se scufundă în norii

www.dacoromanica.ro

de praf capul amorașului zgîindu-se la ei cu fața lui de faianță murdară. ca a unui copil de pripas.

— Păcat ! zise Ruxandra Mărăcineanu, începînd să coboare scările de piatră care duceau în stradă.

— Ce e păcat ? întrebă Tudor Cernat, grăbindu-se să o însoțească.

— Nimic nu e, de fapt, păcat. Trebuia să dărîmăm centrul ăsta fără nici un dumnezeu, însă noi nu dărîmăm numai ziduri, înainte de a construi, noi dărîmăm o lume, un univers, care ne-a cuprins și pe noi, și mereu am impresia, cînd asist la demolări în vederea realizării proiectelor mele, mereu am impresia că se dărîmă altarele unei religii ca să se poată ridica altarele altei religii...

— Păi chiar așa și este, confirmă Tudor Cernat.

Strada pe care mergeau și care altădată ducea în piață se înfunda acum în panourile de rogojini uscate, înconjurînd preventiv șantierul demolărilor. În dreapta se deschidea o trecere ca o ulicioară, strecurîndu-se pe sub foișorul de lemn al unei vechi case cu etaj, la care se ajungea direct din stradă pe o scară răsucită, tot din lemn. Parterul fusese și aici al unor prăvălii, căci era plin de obloane închise, ascunzînd uși și ferestre înalte, iar peste obloane fuseseră petrecuți drugi de fier în ochiurile cărora spînzurau lacăte grele și ruginite.

Ruxandra îl lăsă pe Tudor Cernat să treacă el înainte, urmăriți, fără să știe, de privirile cuiva din foișorul de lemn, și cînd ajunseră la capătul ulicioarei omul din foișor se aplecă slugarnic peste balustrada acestuia și strigă cu o veselie murdară, de servitor care vrea să fie și el văzut că știe să dea bună ziua și că e grijuliu cu stăpînul lui :

— Să trăiți, tovarășe director general, să trăiți !

— Noroc, răspunse repede, dar și surprins, Cernat și ridică privirile să-l vadă pe imbecil și să-l recunoască. Nu reuși însă, căci era întuneric, dar nici nu se putu opri să nu întrebe, fără nici un rost altfel, căci nu ținea să intre în conversație cu individul : Aici locuiești ?

— Da, veni răspunsul acestuia. Nu vă mai spun cum, însă asta e situația. Noi care sîntem mai noi, la Grup...

— Cine e, se auzi din casă o voce somnoroasă de

www.dacoromanica.ro

femeie, și peste foișor se aplecă încă cineva, un fel de namilă, și se interesa unsuros și cu chef de vorbă.

— Cine zici că e, dragă, de la noi, de la Grup?

— De la noi, apăsă cel dinainte pe cuvîntul *noi*, tovarășul director-general, iar ea se și lăți într-o exclamație prostească:

— Nu se poate! Domnul Cernat! E cu fetițele?

— Nu-uuu, vezi-ți de treabă! se răsti cel dintîi, înfundat, la soția lui, căci se putea presupune ca era soția lui...

— Bună seara, spuse Cernat repede, ca să scape de vreo nouă întrebare prostească.

Ruxandra Mărăcineanu trecuse înainte și mergea singură pe trotuoarul străzii pu tii în care intra eră, o stradă luminată slab de vechi felinare rămase de la introduc re a curentului electric în oraș cu mai bine de patruzeci de ani în urmă și rămase intacte, cu ornamentele lor de fontă imitînd frunzele ciudate ale unor arbori care nu pu ...sera exista decît în imaginația celui ce le proiectase și cu brațe ca ale unor sfeșnice, terminate cu niște cupe pentru globurile sparte demult. Cîteva doar mai luminau sarac strada strecurata printre vile ascunse în curți și grădini adînci, în fundul cărora se vedeau chioșcuri de lemn cu acoperișuri țuguiate, și în vîrf cu cocoși de tablă sau roze ale vînturilor străpunse de săgeți ascuțite.

— Asemenea religii trebuie distruse cu altarele lor u tot, continuă Cernat, ajungînd-o din urmă pe Ruxandra. I-ai vazut, nu-i așa? Asta-i cea mai crasă expresie a mentalității balcanice, a religiei balcanice, dacă vrei...

— Nu m-ai înțeles, spuse Ruxandra Mărăcineanu și zîmbi, iar el surprinse pe fața ei și în zîmbetul ei pecetea acelei înstrainări care stăruia necontenit în tot felul ei de a fi.

— O religie este și o tablă de legi, care pot deveni, foarte repede, prejudecăți paralizante, uneori chiar barierele de netrecut ale unui univers concentraționar. Aș vrea să cred că ferestrele altarelor proiectate de mine vor fi tot atîția ochi deschiși spre lumină și libertate.

— Vor fi, neapărat vor fi, acesta este și scopul operei noastre întregi, de constructorí ai unei noi religii, cum îți

www.dacoromanica.ro

place ție să o numești. Să descătușăm ideea de libertate, și să creăm cadrul în care ea să poată respira nestingherită. De ce te îndoiești ?

— Nu mă îndoiesc, spuse ea, mă întreb numai. Trebuie să descătușăm și ideea de întrebare de sub imperiul prejudecății, și ideea de îndoială trebuie să o scoatem de sub imperiul prejudecății. Religia nu admite nici întrebarea, nici îndoiala, o nouă religie trebuie să se întemeieze pe amîndouă, ca pe niște argumente fundamentale, în ultimă instanță, ale libertății.

— Dar noi construim o societate a certitudinilor, continuă Cernat pledoaria sa. Noi ne întemeiem pe certitudini, tot ceea ce facem este rezultatul unor certitudini, sîntem siguri că acceptăm să acționăm numai în cadrul dat de certitudini. Este o mare cucerire a noastră certitudinea sensului !

— Certitudinea apare atunci cînd au fost epuizate întrebările și îndoielile. De aceea acestea trebuie să rămînă mereu vii, pentru a determina mereu certitudinea. Siguranța continuă nu este întotdeauna un semn al înțelepciunii. Dante spunea că „Îndoiala nu-mi place mai puțin decît știința".

— Îndoiala, spuse Cernat, deși, acum, pe loc, n-aș putea să-ți spun cine a făcut afirmația, „îndoiala nu trebuie să fie altceva decît luciditate, altfel devine o primejdie". Am văzut proiectele tale. Sînt, cred, superbe, și sediul partidului și teatrul. Mă gîndesc la sediul partidului văzut efectiv ca o navă aeriană surprinsă în zbor. Ești obsedată, mi se pare, de ideea zborului, căci de fiecare dată cauți soluții care să îl sugereze și reușești să o faci cu plastică surprinzătoare. Nu vad, atunci, de ce ești bolnavă de îndoială...

— Nu, nu, surîse ea înțelegător, superior și distant înțelegător, nu sînt bolnavă de îndoială. Boala mea este nu îndoiala, ci nevoia de certitudine.

— Cele două altare pe care le-ai ridicat tu noii religii, ca să folosesc iar propria ta formulă, ce sînt, altceva, decît două certitudini, sau două expresii ale certitudinii ?

— Cele două altare sînt, în aceeași vreme, două scene pe care se va juca spectacolul lumii...

www.dacoromanica.ro

— Iar noi sîntem și autorii piesei, și actorii ei — iată o altă certitudine, se bucură Cernat, să găsească un nou argument.

— Știi tu că spectacolul vieții este atît de adesea asemănător comediei dell' arte, în care actorii improvizează, dînd frîu liber fanteziei lor prodigioase ?

— Finalul, însă, e întotdeauna cel cunoscut.

— În interiorul spectacolului, surprizele sînt mereu posibile. Știm finalul, dar rămîne imprevizibil spectacolul ca atare. Viața rămîne imprevizibilă...

Vorbea cu el, și îi răspundea lui, și se plimba alături de el ; uneori ochii ei mari, verzi, deschiși cu o uimire atît de vădită asupra lumii, îl căutau pe el, și privirile lui, însă el avea mereu sentimentul că ea nu-l vede pe el, nu-i răspunde lui, pentru ea prezența lui nu avea materialitate. Îl făcea să creadă că se lasă purtată de el în plimbările lor care se înmulțiseră și în același timp că acela era, oricum, drumul ei, pe care ar fi trecut oricum, și singură, numai el se află întîmplător alături de ea, și de gîndurile ei, iar el răspunde tare întrebărilor ei, și atunci și ea gîndește cu glas tare, însă nu pentru că este el acolo, Tudor Cernat, coleg de generație, într-un anume fel, cunoscut încă de pe băncile facultății, cînd ea avusese de întîmpinat atîtea rezistențe pînă să-și dea, cu strălucirea cu care își dăduse, o diplomă și un proiect, ce acum devenea realitate în chiar orașul-capitală al locurilor ei de obîrșie.

Privirile ei uimite, cu liniștea lor rece, zîmbetul ei venind parcă de fiecare dată să ascundă o durere adîncă, înăbușită, să facă uitată o amintire tristă, îl descopereau pe Tudor Cernat ca și cînd el, atunci, în acel moment, se ivise acolo în fața ei, iar el se simțea la fiecare nouă întîlnire în aceeași neliniștită și înfrigurată stare în care se aflase atunci cînd Dumitru Dumitru, după masa oferită arhitecților, la prima lor întîlnire și la care fusese și Cernat invitat, îl rugase să facă oficiul de gazdă într-o vizită prin orașul întreg.

www.dacoromanica.ro

Atunci era, literalmente, sleit de puteri și de gînduri, după o ședință de cîteva ore, în care trebuise să asculte și să înfrunte în fața lui Dumitru, care mereu îl invita la calm, primele concluzii ale nefericitei brigăzi, unele din ele, revoltătoare de-a dreptul, și el abia se stăpînise pentru a le spulbera, apoi, cu tactul și cu logica insistent reclamate de Dumitru, care nu lăsase pînă la sfîrșit nici unei părți, nici alteia sentimentul că ar fi dictat arbitrar suspendarea brigăzii.

Ieșiseră, așadar, după masă, împreună, arhitecții, Cernat și primarul urbei, un bărbat tînăr și orgolios, care se ferise să vorbească și stătuse mut tot drumul, și făcuseră o lungă plimbare prin orașul în care, în sfîrșit, începuse să ningă, și ei se despărțeau mereu în două grupuri, pentru ca, pînă la urmă, Cernat să rămînă numai el și Ruxandra. Cădeau fulgi mari, pluteau leneș în cercuri largi și se așterneau pe asfaltul uscat de ger sau pe crengile negre ale platanilor. Tudor Cernat se simțea epuizat dar ușor, o bucurie copilărească îl stăpînea acum, la sfîrșitul acelei anchete care durase aproape o lună și jumătate și care amărîse zilele și nopțile lui, și îl măcinase, și îi ținuse în gură un gust de fiere spartă și de cocleală otrăvitoare. Ruxandra Mărăcineanu tîra după ea un parfum suav, de care Tudor Cernat se îmbătase fulgerător. Se lăsa cu fața îmbujorată de ger în ninsoarea liniștită, fulgii albi ca niște stele de gheață se topeau pe obrazul ei și pe fruntea ei, și trist, ca de departe, dintr-o altă lume, străină, ea zîmbea uitîndu-se la Cernat, oprit în mijlocul trotuarului, înecat pur și simplu de imaginea ei, ca și cînd cei doi ochi nu i-ar fi ajuns să cuprindă și să închidă în ei această imagine.

Ea se rotise cu o mișcare de vis ca să prindă pe obraz căderea unui fulg, subțire, înaltă, în cizmele ei cu tocuri înalte, strînsă pe talie de mantaua neagră închisă de un adevărat șarpe de nasturi, cu broboada neagră cu ciucuri de mătase înnodată sub bărbie și resfirată pe umeri.

— Parcă m-am întors în copilărie, se justificase ea văzîndu-l pe Cernat încremenit pe trotuar.

În drumul spre casă, în mașină, lîngă șofer, Cernat își ducea palmele împreunate spre obraz și își înfunda obra-

www.dacoromanica.ro

zul în ele, chinuindu-se să soarbă ce mai rămăsese din acel parfum suav care se tîra după ea și care îl îmbătase în seara acelei prime ninsori de la sfîrșitul anului 1969.

. . . . . .

— Am obosit, răspunse Cernat, poate că și dumneavoastră vi s-a întîmplat să obosiți vreodată, eu însă acum mă simt obosit...

Dumitru părăsise macheta și se întorsese la biroul masiv, sculptat bogat și greoi. În general, cabinetul întreg se sufoca invadat de mobila numeroasă și concepută cu un gust burghez al opulenței agresive, într-un stil care amesteca, vulgar și strident, elemente ale unui florentin la rîndul lui grevat de interpretări folclorice, cu un baroc complicat inutil și obositor. Biroul propriu-zis semăna cu un fel de sarcofag inundat de frunze și flori, și de boboci de trandafir, iar fotoliile, măsuța dintre ele, masa mare de ședințe, ceva monstruos prin bogăția ornamentației, sculptură săpată adînc în informitatea lemnului, și totul înecat într-un ulei care saturase fibra și care acum parcă mustea și făcea să lucească umed oglinda lacului gălbui-auriu.

Dumitru privea încăperea, îmbrăcată, la rîndul ei, în lemn, plăci lustruite și ele galben-auriu, ca și mobila, cu o ură vădită. Îl călca pe nervi grosolănia burgheză a biroului său, moștenit așa, și abia aștepta să se poată muta în noua clădire și să renunțe la acest confort.

„Am tot timpul impresia că locuiesc într-un univers oligofren. Mobila asta, curbată la nesfîrșit, desenată în linii moleșite, cu o trimitere necontenită spre grija pentru odihnă, parcă ar fi fost concepută de un tîmplar căruia capul i se bălăngănea pe umeri, și totul lua înfățișarea molatecă a unui univers al somnolenței, nu știu cum dracu a putut fi acceptată, de cine a acceptat-o, pentru că, ce e curios, a fost construită special pentru un astfel de cabinet de prim-secretar. Nu e opera burgheziei, e numai spiritul ei, și nu al oricărei burghezii, ci al uneia de provincie ardelenească, prostită prin uitare de Dumnezeu."

De pe biroul care în ziua aceea se afla sufocat și el de hîrtii și dosare, Dumitru luă o pagină simplă, însem-

www.dacoromanica.ro

nată puțin de un scris mărunt și îngrijit, și i-o dădu lui Cernat să o citească.

„...și vă informăm și pe această cale că directorul general Cernat poate fi văzut în fiecare zi cu arhitecta Ruxandra Mărăcineanu, colindînd bisericile orașului și asistînd chiar la oficierea serviciului divin; cum s-a întîmplat la Biserica Domnească, unde numita arhitectă, fiică de reacționar, condamnat pe viață, criminal de război înrăit, s-a rugat la icoana voievodală, și inginerul Cernat lîngă ea, fiind de asemenea văzuți de mai mulți turiști..."

Apoi urma semnătura, „un grup de comuniști cinstiți și devotați".

— Am obosit, repetă Tudor Cernat terminînd de citit scrisoarea și înapoind-o lui Dumitru, care se așezase în scaunul său de prim-secretar, și se cufundase în lectura unui dosar pe marginea filelor căruia însemna din cînd în cînd, cu creionul roșu, ceva.

Nu-l văzu pe Cernat sau nu vru să-l vadă, și acesta rămase cu hîrtia întinsă spre el.

— Am obosit, reluă Cernat apăsînd pe silabele ultimului cuvînt, ca să atragă atenția lui Dumitru.

— Cînd te simți în stare de o discuție în care să eviți declarațiile patetice, să mă anunți prin șeful de cabinet. Te primesc, stăm de vorbă, îmi fac timp pentru tine, deși, te rog să mă crezi, din nefericire, eu nu prea am vocație de duhovnic. Sînt un om limitat la datele realității controlabile prin fapte. Poate că este o infirmitate, sînt gata să o recunosc, însă vezi și tu cît de scurtă e ziua noastră de lucru și cîte ne așteaptă pe noi... Trăim un timp mai rigid, mai aspru, mai bărbătesc, nu ne găsim, repet, din nefericire, vreme pentru mendrele sufletești.

— ...Și apoi, dacă îmi amintesc bine, la prima noastră întîlnire, cînd știai că voi fi instalat prim-secretar aici, iar eu te-am întrebat despre existența unei brigăzi de control la Grup, încheie Dumitru destul de abrupt o discuție pe care Cernat o credea abia începută, atunci mi-ai declarat, nu-i așa, că ții să te descurci singur și că e momentul ca ficcare să stea pe picioarele lui și să suporte fiecare ce merită.

www.dacoromanica.ro

Tudor Cernat rămăsese în picioare în faţa machetei. Se uita la comica Statuie a libertăţii, păstrată de arhitecţi, cum zisese odată şi Dumitru, parcă dintr-o superstiţie. Spaţiul care o înconjura fusese astfel gîndit, încît deocamdată, în machetă, ea nu era înghiţită de noile construcţii şi nici nu se sufoca în umbra lor monumentală.

Statuia înfăţişa o femeie măruntă, fragilă, prea tînără şi prea firavă pentru steagul înalt pe care ea îl ridica deasupra capului ei, încercînd să sugereze gestul desfăşurării lui largi şi impetuoase.

www.dacoromanica.ro

Capitolul IX

— TOVARĂȘUL PETRE NOBILU, SPUSE ȘEFUL DE CABINET intrînd cu un aer ușor neconvins.

Se vedea că fusese obligat să facă anunțul și dădu să ridice brațele neputincios, adică nu știa cine este, însă nu putuse sa reziste presiunii aceluia de a intra la primul-secretar. Dumitru Dumitru îl păstrase șef de cabinet la recomandarea celui dinaintea lui și băiatul se dovedise capabil, serios, punctual și respectuos, toate peste măsură, însă egal în toate, și din această cauză ceea ce ieșea în evidență din punctul de vedere al lui Dumitru era o indiferență față de tot și de toate. El anunța și incendiul și inundațiile cu același ton egal și cuminte cu care anunța intrarea în funcțiune a unei noi fabrici la grupul industrial. Era mereu trist sau numai fața lui nu putea să se lumineze decît trist, nu zîmbea niciodată, nu intra niciodată în discuție, răspundea invariabil prin da sau nu, exact, rar adăuga o explicație sumară, însă perfect la obiect. Nu întîrzia, nu lipsea, birocrația căreia trebuia să-i facă față era pentru el ca mașinăria unui ceasornic, stăpînită perfect și întreținută cu o satisfacție secretă, nu era oră din zi sau din noapte în care el să nu poată să nu afle și cel mai neînsemnat amănunt al acestei birocrații și căruia el să nu-i depisteze evidența. De multe ori Dumitru avea impresia că acest om tînăr nici nu are vreo bucurie omenească mai mare decît perfecțiunea slujbei de șef de cabinet. Nu-l auzise niciodată vorbind cu altcineva la telefon decît cu lucrătorii din aparatul județenei, nu-l găsise niciodată furînd cu coada ochiului un ziar sau o carte, uitîndu-se pe fereastră, aținind obosit sau

www.dacoromanica.ro

plictisit, mereu același, binevoitor egal, și egal prezent de dimineața și pînă seara, fără vîrstă, deși tînăr, iar pentru Dumitru, din ce în ce mai obositor. Ceruse, într-un rînd, dosarul lui și îl răsfoise cu o curiozitate obosită, cîteva file cuprinzînd referințe elogioase de la U.T.C., o autobiografie destul de simplă, fiindcă „provenea", cum se scria și în nota însoțitoare din partea organelor de specialitate, de la Casa copilului, așadar era un nimeni pe lume, urmase o școală de meserii, o absolvise excelent, intrase în organizația de tineret și devenise activist, apoi fusese recomandat pentru această funcție de șef de cabinet pe care o îndeplinea de șase ani, mereu cu calificativul foarte bine.

— Ai treizeci de ani ? îl întrebase Dumitru observînd într-o sîmbătă după-amiaza, cînd toți plecaseră, și era și o zi frumoasă, la începutul acestei primăveri, că el nu are deloc de gînd să se grăbească spre un undeva al lui, de om tînăr și sănătos, care simte și el nevoia să mai respire.

— Nu, zisese șeful de cabinet, treizeci și trei.

— Și n-ai și tu unde să te duci sîmbăta asta frumoasă ? Nu te așteaptă și pe tine cineva ? N-ai și tu un prieten ?

— Nu, zisese el iar, și mai am de pus la punct dosarele rezolvate azi în secretariat...

Dumitru ieșise din cabinet fără să-i mai răspundă la salut, supărat. Liniștea egală și indiferența acestui băiat îl scoteau din sărite, nu înțelegea cum poate să nu-și facă o viață a lui un om tînăr și în putere, devotamentul lui era al unui robot, i se părea, de atunci, din acea după-amiază, că și pe unde calcă acest om tînăr se usucă aerul, și deși ținea atît de mult și la punctualitate, și la corectitudine, și la precizie în raporturile lui cu toți cei din jur, exactitatea șefului de cabinet începuse să-l obosească și să-l enerveze.

„Omul ăsta, își spunea el, nu lucrează nici pentru mine, cum n-a lucrat nici pentru bătrînul care mi l-a lăsat moștenire, nu lucrează nici pentru slujba asta pe care mă lasă să cred că o iubește, arta lui este de a nu-mi da mie prilejul să-l schimb, și tocmai arta asta nu-mi place."

— Tovarășul Petre Nobilu, spuse din nou șeful de

www.dacoromanica.ro

cabinet, crezînd că Dumitru n-a înțeles bine numele pronunțat de el.

— Nobilu ? întrebă surprins Dumitru. Unde e ? La telefon ? și întinse mîna spre receptor, însă nu mai avu timp să-l ridice, căci în birou intră Petre Nobilu, dîndu-l la o parte pe șeful de cabinet postat exact în fața ușii.

— Nu la telefon, ci aici, în carne și oase, zise el rîzînd și rostogolindu-se spre Dumitru, care îi ieșise înainte cu brațele întinse.

— Nu se poate ! se miră Dumitru, fericit înainte de a-l îmbrățișa, privindu-l pe Nobilu și nevenindu-i să creadă.

— Ba se poate, răspunse acesta, deși nu meritai, însă m-am gîndit să trec eu peste mine și să te iert...

— Mulțumesc, zise Dumitru către șeful de cabinet, care înțelese că trebuie să se retragă, și ieși cu același aer sec și neinteresat, închizînd ușa cu o grijă pedantă și plicticoasă.

— Domnule, începu Petre Nobilu după ce se desprinse din brațele lui Dumitru, și după ce se dădu doi-trei pași înapoi, ca să aibă perspectivă cînd îl privește. Domnule, ia să vedem noi cum arăți dumneata ca prim-secretar, fiindcă numai din cele două scrisori de care ai fost capabil pînă acum nu s-a prea înțeles nimic.

Se uita la el cînd dintr-o parte, cînd dintr-alta, cîntărindu-l cu o vădită nemulțumire. Nu se arăta prea încîntat de el.

— Să știi că nu arăți cine știe ce, de bățos văd că ești tot bățos, hainele, ca la „Patru ace", pe timpuri, însă la față cam mototolit. Ești bolnav ?

— Eu ? întrebă Dumitru bine dispus. M-ai văzut tu, vreodată, bolnav ?

— Bolnav nu-mi prea amintesc să te fi văzut, ai dreptate, însă acum te văd cam bătrîn.

— Ți se pare, se apără Dumitru de constatarea prietenului său, trecîndu-și mîna peste obrazul ras proaspăt, însă, într-adevăr, obosit și palid, dar Nobilu nu mai insistă.

— Ei, acum, să-mi spui dumneata mie, ce politică faci?

— Păi, n-ai văzut ? se arătă fals surprins Dumitru, invitîndu-l să ia loc într-unul din cele două fotolii din fața mesei de lucru.

www.dacoromanica.ro

— Domnule, am văzut, dărîmi orașul, lucru mare, ai grijă însă de arhitecții ăștia, că pe urmă nu mai știi cînd te dai jos din tren unde te dai, fiindcă vreo cîteva orase le-au și făcut să semene între ele de nu mai știi unde te afli.

— Știi cine e șeful proiectului ? întrebă Dumitru.

— Nu, zise Nobilu, însă tu să stai cu ochii pe ei, apoi văzînd în dreapta biroului lui Dumitru o machetă, se ridică să o privească. Asta e macheta, nu ? mai zise el.

— Ruxandra Mărăcineanu, răspunse Dumitru după ce Nobilu se întoarse spre el întrebător.

Petre Nobilu îl privea iarăși ca și cînd l-ar „prețălui", cum îi plăcea chiar lui să spună, ochii lui vii și neastîmpărați se aprinseseră nedumeriți, și pe întregul lui chip se întipărise semnul unei vădite nemulțumiri. Parca mai slăbise, însă tot rotofei era, așa scund și îndesat, cu umerii lați și brațele scurte, cu palmele mari, butucănoase, ca niște pernițe, cu gîtul scurt și el, și abia cuprins de cămașa încheiată țărănește cu un nasture gata să plesnească. Era îmbrăcat într-un costum sport, în carouri mari, care îl făceau și mai scund decît era în realitate, și mai gros, deși se putea înțelege că slăbise fiindcă haina si descheiată arăta că începuse să fie largă. Purta o cămașa albastră, bine asortată la costumul gri, și o cravată bleumarin, ca de obicei, lată, acoperindu-i pîntecele bombat.

— Domnule, întrebă el din nou, ce politică faci dumneata ? Acum, să-mi spui dumneata mie, cînd sîntem numai amîndoi, pentru că eu n-am venit aici singur, sînt cu Măria, și vrem să te judecăm, de-aia am și venit.

— Unde e Măria ? se interesă grăbit Dumitru, ridicîndu-se ca să caute soneria. Te pomenești că e la ușă ?! Ești în stare !

— Nu duce grijă străină, încercă Nobilu să-l liniștească, la timpul potrivit ne întîlnim și cu Măria...

— Dar unde e ea, acum ? insistă Dumitru.

— Domnule, la ora douăsprezece e aici, și la douăsprezece și jumătate vrem să te luăm și pe tine cu noi, așa am făcut noi programul, să vedem dacă îl brodim, însă, pînă la capăt.

— Ce vorbești ? se arătă Dumitru surprins și se îndreptă spre scaunul lui de prim-secretar, nu cu intenția

www.dacoromanica.ro

să şadă pe el, ci să cerceteze din nou agenda activităţii sale, căci sosirea acestor prieteni urma să-i dea programul peste cap.

— Să nu te aşezi, cumva, pe scaunul ăsta cînd sînt eu aici, fiindcă te părăsesc, îl ameninţă rîzînd Petre Nobilu. Pentru că eu vreau să-l uiţi niţel pe primul-secretar, şi cu mine să stea de vorbă Dumitru Dumitru de la Păsarei!

Dumitru îl linişti repede, făcîndu-i semn cu mîna să nu se grăbească să tragă concluzii, şi după ce se uită pe agendă, se întoarse şi se aşeză pe fotoliul din faţa lui Nobilu.

— Va să zică, reluă acesta discuţia, arhitect-şef e Ruxandra Mărăcineanu? De unde şi pînă unde?

— Prin repartizare, zise Dumitru, ca şi cînd ar fi justificat prezenţa ei aici în oraş şi mai ales în această împrejurare, care făcea să depindă de ea destinul arhitectural viitor al urbei lor.

— Frumoasă, zise Nobilu clătinînd din cap şi părînd să o revadă înaintea ochilor. A ieşit frumoasă! Vezi cum le sucește şi le potriveşte viaţa? Ţi-aminteşti şedinţa de destituire, cînd te acuza Dometie că aperi şi ocroteşti copiii reacţionarilor?

Dumitru zîmbi, întorcîndu-se trist în amintire. Trecuseră ani de atunci, nu se mai gîndise de mult la acea şedinţă care îl urmărise o vreme zi de zi şi noapte de noapte, şi mai ales în lagăr, cînd rămînea singur, sau noaptea cînd se trezea fără somn şi se chinuia să refacă totul din memorie şi să nu piardă din vedere nici un amănunt, deşi nu se mai putea îndrepta nimic, căci nimeni nu avusese nici interesul, nici răbdarea să asculte explicaţiile lui la sumarele anchete ce urmaseră arestării. Mihalache Dometie prezentase referatul din partea secţiei de cadre a judeţenei, un referat lung şi încîlcit, din care capetele de acuzare se desprindeau greu, învăluite în cîteva straturi de lozinci spuse furios şi ameninţător, despre „lipsa de vigilenţă“ şi despre „jocul perfid al duşmanului de clasă“, şi despre „pierderea simţului de clasă“, şi despre „alunecarea în mocirla descompunerii politice“, iar el ceruse în cîteva rînduri să se explice limpede în ce

www.dacoromanica.ro

consta pierderea simțului de clasă, să nu se facă numai afirmații, însă nu fusese ascultat. După referatul lui Dometie, care spunea mereu, către final, „Comitetul județean de partid înfierează, și noi, comuniștii cinstiți, înfierăm", se dăduse cuvîntul celor din sală, o ploaie de mîini ridicate să ceară condamnarea lui, oameni pe care numai, cu o zi înainte, îi văzuse stăruind să-l lase să creadă că îi sînt devotați sau că sînt alături de el, mulțumiți de el și de felul lui de a conduce soarta acelui nenorocit de raion, și care unii îi și mulțumiseră pentru felul lui de a fi, judecat și cu grijă în fața oricărei decizii. Mulți dintre ei îi erau datori, fiindcă îi apărase în împrejurări în care ei pierduseră măsura, și el îi înțelesese și îi iertase omenește. O ploaie de mîini se ridicase să ceară înscrierea la cuvînt după ce Mihalache Dometie se așezase jos, în prezidiu, împăturind cu mare grijă paginile scrise de mîna lui, chinuit și încîlcit, și învelindu-le în coperțile unui dosar.

. . . . . .

În primele zile nu fusese repartizat la muncă, și dimineața rămînea singur, se așeza pe treptele de la intrarea barăcii și își lua capul în mîini, ca să nu vadă ziua de primăvară frumoasă, care scălda curtea pustie, înconjurată cu sîrmă ghimpată, a lagărului, dincolo de care se prăbușea albia unui rîu secat pe fundul căruia viermuiau păziți de santinele cu pistoale-mitralieră oameni îmbrăcați pestriț, care cu ce apucase să pună pe el cînd fusese ridicat; așa cum se întîmplase și cu Dumitru, rămas să tremure în viul zorilor în costumul ușor, bleumarin, acum mai mult cenușiu, fără nasturi și cu amîndouă reverele rupte. Din albia îndepărtată a uriașei construcții săpată cu hîrlețe și cu cazmale și cu ciocane se ridica, pînă aici unde stătea el, în curtea lagărului, un zumzet cum se aude la gura cîte unui stup înainte de roirea albinelor, și din cînd în cînd cîte un „Mînă" ! strigat strident și dușmănos, și pe urmă, țipat, cu o disperare ce avea să-l urmărească apoi ani întregi, în somnul lui agitat și întrerupt de spaimă : „Apăăăă ! s-a găsit apăăăăă !" și după aceea urletele santinelelor, „Înapooooooi ! Înapoooi !" El sta cu capul prins în mîini și tîmplele îl dureau, și el credea că

www.dacoromanica.ro

aveau să-i plesnească, şi le apăsa cu palmele cît putea şi striga în el cît putea : „Nu este adevărat, tovarăşi ! Tot acest referat nu este altceva decît o odioasă înscenare. Aici, în sală, sînt toţi tovarăşii mei, cu care în fiecare zi am muncit şi am suferit, cu care am luptat pentru colectivizare, nu pentru sabotarea ei, cu care am luptat împotriva reacţiunii, nu pentru a face jocul ei, eu, tovarăşi, am dat ordin să fie arestaţi toţi duşmanii de clasă din acest judeţ, cu mîna mea am semnat ordinele de arestare, eu am cerut evacuarea şi arestarea lui Aristide Mărăcineanu, nu altcineva, voi toţi, tovarăşi, aţi fost în orice moment lîngă mine, mă ştiţi, mă cunoaşteţi, ştiţi părinţii mei, ştiţi familia mea, ştiţi viaţa mea, cine poate spune că eu mi-am pierdut simţul de clasă pentru că n-am arestat ţaranii de la Cornul Caprei, care sînt nişte nenorociţi, prostiţi, îndobitociţi de sărăcie şi de nevoi şi care nu-şi dau seama ce fac. Nenorociţii ăştia sînt părinţii noştri şi fraţii noştri, au făcut războiul, au degerat în tranşee, au fost schilodiţi, sînt văduvele şi orfanii celor ce nu s-au mai întors din război, îi ştiţi, îi cunoaşteţi, nu cu ei trebuie să ne războim noi acum, pentru că ei de la noi aşteaptă salvarea vieţii lor nenorocite. Cine poate spune că mi-am pierdut simţul de clasă pentru că am spus că nu avem dreptul să ne îmbătăm cu lozinci, fiindcă într-adevăr, tovarăşi, lozincile, dacă nu devin realitate sub ochii noştri, nu au şi nu pot avea nici o putere. Nu mîncăm lozinci. Ele sînt ideea care trebuie să prindă carnea vieţii de toate zilele. Cine mă poate acuza că am alunecat în mocirla trădării pentru că i-am spus unui tovarăş ajuns să trăiască din renta unor merite trecute, destul de neclare şi acelea, ascunse pe după o tarabă de negustor de blănuri în Lipscani, pentru că i-am spus că a venit timpul să ne punem pe treabă şi să muncim, fiindcă nu putem sta toată viaţa să citim lozincile puse tot de noi pe pereţi."

„Cine ?" strigase el, şi o ploaie de mîini se ridicase să-l condamne, sau aşa i se păruse lui atunci, fiindcă trimisul regiunii, care conducea lucrările plenarei, îi ceruse lui Petre Nobilu să se înscrie la cuvînt, iar acesta spusese că „mai tîrziu", deci numai mîna lui nu se ridicase să ceară cuvîntul.

www.dacoromanica.ro

Mihalache Dometie se scula din scaun aproape după fiecare luare la cuvînt, care nu spunea nimic, ci repeta acel sufocant „Și eu, tovarăși, condamn cu toată mînia", și atrăgea atenția că „Organele noastre sînt în «pozesia» documentelor pe care nu le putem, deocamdată, arăta, căci sînt «zecrete»", și atunci altă mînă cerea cuvîntul, și iar urma acel „și eu condamn cu mînie proletară", iar cel ce făcuse apel la „mînia proletară" numai cu o săptămînă înainte venise la el să-i ceară să-l înțeleagă pe tatăl său, țăran într-un sat din vecinătatea raionului, care nu vrea cu nici un chip să semneze cererea de înscriere, amenințînd că se omoară, iar el îi spusese „Bine, stai dumneata de vorbă cu el mai pe îndelete", „Mulțumesc, zisese omul, fiindcă bătrînul se omoară, îl știu eu bine, se omoară", și ieșise lăudîndu-l. „E om, tovarășul-prim, e om ! Dacă nu era el, mă dădeau afară din slujbă, rămîneam pe drumuri, îmi dădeau copiii afară din facultate, mă nenoroceam, mă și anunțaseră de la Cadre că dacă bătrînul nu semnează nu mai pot rămîne director. E om, e mare om", — zicea el tare, pe coridor, ca să audă toată lumea aflată atunci în sediu, și să se audă și în biroul lui Dumitru Dumitru, de la care abia ieșise, cu ochii în lacrimi.

„— Tovarăși, striga el acum, tot ce sînt eu azi datorez revoluției. Copiii mei, copii de fost croitor, astăzi director, sînt la facultate, tovarăși. Eu nu pot, tovarăși, să nu condamn «cu mînie proletară», — se congestionase la față și amenința cu pumnul ridicat deasupra capului —, noi, tovarăși, nu putem admite... revoluția noastră, tovarăși", striga el privind sala înfierbîntată și speriată în același timp, și pe Mihalache Dometie, care dădea din cap încurajator, și pe cel care conducea ședința și întrebase pe Petre Nobilu : „Cine este tovarășul care vorbește atît de bine ?".

„— Directorul Bazei de strîngere a cotelor, zisese Nobilu. Nu e chiar ce credeți dumneavoastră și ce vrea el să se creadă, însă mai avem timp să ne convingem și să verificăm. Un demagog !"

„— Nu se poate, strigase atunci trimisul regiunii, și se ridicase brusc în picioare. Tovarăși ! Iată că dușmanul nu este singur, tovarăși ! Aici lucrurile stau mai grav decît

www.dacoromanica.ro

am bănuit noi ! Dușmanul s-a strecurat și la Cadrele partidului, tovarăși ! Ridică-te în picioare, tovarășe, cetățene — se corectă el grăbit, înecîndu-se de indignare. Ridică-te în picioare, cetățene, și spune tovarășilor ce mi-ai spus mie, acum, aici, imediat !"

Nobilu se ridicase greu de pe scaun, o presiune imensă năvălise brusc în vinele și în arterele lui, capul începuse să-i vîjîie, și o durere îngrozitoare, ca și cînd cineva l-ar fi lovit pe neașteptate în cap cu o măciucă uriașă. îi sparse țeasta, și genunchii începură să-i tremure, iar în fața ochilor începură să-i joace capetele celor cîteva zeci de participanți la ședință, și i se păru că îi năvălește sîngele în ochi sau că ei, toți, aveau capetele și fețele sparte, și pe frunțile și pe obrajii lor se scurgea sîngele, apoi totul se tulbură într-o baltă de sînge.

„— Spune, cetățene, ce mi-ai declarat mie aici, să auzim, tovarăși. Ce credeți dumneavoastră că a declarat acum acest individ strecurat să lucreze la cadrele partidului ?"

În sală se făcuse o liniște neagră, cei doi care scriau procesul-verbal stăteau amîndoi cu creioanele lor chimice boante ridicate și gata să se năpustească asupra hîrtiei. Din rîndul al doilea cineva se ridicase în picioare și se și apropiase de ușă, punînd mîna pe clanță imitînd un cap de șarpe cu solzi mari, argintii. Dumitru Dumitru auzi mișcarea felină și ochii săi prinseră repede în colțul ușii pe noul ofițer de securitate, care venise în locul locotenentului Turbatu, destituit de curînd, la cererea lui. Directorul cotelor raionale rămăsese în picioare și fugea cu ochii de la trimisul regiunii la Petre Nobilu, așteptînd ca acesta din urmă să spună ce „declarase" cu cîteva clipe mai înainte.

Petre Nobilu își revenise din tulburarea care îl sufocase în primele secunde și ochii săi căzură negri și răi pe fața directorului, iar gura i se schimonosi într-un fel de zîmbet disprețuitor și plin de silă.

„— Tovarăși, insistă aproape isteric trimisul regiunii, trebuie să mergem pînă la capăt cu demascarea dușmanului de clasă !"

„— Este un demagog, tovarăși, zise calm, atunci, Petre Nobilu. Un demagog, și noi nu putem accepta ponegrirea unui tovarăș cinstit în stare să-și dea viața în orice clipă

www.dacoromanica.ro

pentru cauza noastră, numai ca să ne declaram împăcaţi că am lovit cu sete în duşmanul de clasă.

Cine este, aici, duşman de clasă, tovarăşi ? Cine şi-a pierdut, aici, simţul de clasă ? întrebă el. Cine ameninţă cauza noastră, tovarăşi ?"

Vorbea calm, cu un calm pe care Dumitru nu i-l cunoscuse niciodată pînă atunci. O linişte ca o sfîrşeală pusese stăpînire pe Nobilu, şi el continua să vorbească rostind cuvintele egal şi obosit, şi de aceea părînd d sprins de realitatea acelei şedinţe, ca şi cînd şi-ar fi rostit gîndurile cu glas tare.

Liniştea se făcuse adîncă şi uscată, pe ferestre pătrundea cenuşa nopţii, în sala de şedinţe impro izată în fostul salon al lui Aristide Mărăcineanu fusesera aprinse luminile în cele patru colţuri de care atîrnau, acum, patru becuri oarbe, cu sticla mată şi murdară, altădată ascunse de globuri din cristal de Murano. O lumină tulbure se tîra leşinată pe feţele obosite şi năclaite de năduşeală, se facuse cald, înăbuşitor, luările la cuvînt se îndesiseră, şi fiecare din ele semăna cu cea dinainte, aceleaşi fraze şi aceleaşi declaraţii, şi aceeaşi condamnare şi aceeaşi spaimă înecau şi sufocau puţinele cuvinte rostogolite gîlgîit şi tremurat, şi Dumitru nu le mai auzi. Gurile celor care îl înfierau se deschideau şi rămîneau mute pentru el, el vedea numai mîinile ridicate una după alta şi gurile negre deschise, şi ochii care se fereau să cadă cu privirile a upra lui, şi spaima din acei ochi, şi sticlirea lor îngrozita, şi nicăieri ura, nicăieri ura, toate declaraţiile erau ca nişte dovezi oarbe ale unui devotament orb. Nu el conta în toată această furie a condamnării, nu el, Dumitru Dumitru, primul-secretar al raionului lor, nu el stătea înaintea privirilor lor goale de lumină ca ale unor statui de piatră cu globurile ochilor de piatră şi fară viaţă, nu pe el îl blestemau acele guri negre care se deschideau şi se închideau uniform. El fusese uitat, el era un pretext nevinovat, cauza era alta, cauza era soarta însăşi a acestor oameni şi a familiilor lor şi a copiilor lor, şi această soartă depindea acum, în acele clipe, de ei înşişi şi de devotamentul lor nemărginit faţă de nişte formule şi faţă de un blestem. El era numai prilejul care li se oferea acestor oameni pentru ca ei să-şi apere cauza lor umilă

www.dacoromanica.ro

de soți și de tați, și de copii de părinți bătrîni, și de oameni care au și ei dreptul să traiască, să iasă la lumină și sa se bucure și ei de soare, și de somn, și de primavara care se dovedea atît de fericită în nesăvîrșita ei daruire.

„Dumnezeule, își spuse el, nu se poate! Oamenii ăștia au și ei dreptul să trăiască, au și ei dreptul să se bucure de copiii lor și de nevestele lor, Dumnezeule, de ce trebuie să platim noi atît de scump și de umilitor dreptul nostru la libertate, și de ce trebuie să umilim noi cu atîta cruzime nazuința noastră spre mai bine, și de ce trebuie să mînjim noi cu atîta noroi ideile noastre atît de scumpe și atît de înălțatoare! De ce trebuie să ne coborîm noi în acest infern al conștiinț lor pustiite de demnitate, pentru a putea să sperăm sa ne culcam lîngă nevestele noastre și lîngă copiii noștri, și de ce trebuie să ridicăm noi palatele viselor noastre cu ochii împăienjeniți de frica?“

„— Tovarăși, strigă el și se ridică în picioare, fără să mai aștepte ca Petre Nobilu să-și termine cuvîntul și fără să mai aștepte aprobarea cuiva. Cauza noastra este mai presus de aceasta înscenare, care nu mă privește atît pe mine, cît demnitatea noastră de comuniști. Nu e nevoie, tovarăși, să mă condamnați pe mine pentru a vă smulge vouă înșivă dreptul la supraviețuire! Nu e nevoie să ma înfierați pe mine pentru a va păstra libertatea, și postul, și salariul, și dreptul de a vă întoarce în această seară lîngă copiii voștri! Nu e nevoie să vă lepădați de mine pentru a vă arăta cinstea și curățenia conștiinței! Eu nu vă cer, acum, să mă judecați pe mine cu milă! Eu nu vă cer, acum, să-mi treceți mie cu vederea pacatele, care sînt! Eu vă cer să aveți curajul să vă întoarceți acasă cu conștiința limpede și să nu uitați că noi, comuniștii, sîntem azi la putere, și numai de noi depinde dacă în fața timpului vom avea curajul și puterea să stăm cu fruntea sus! Încă o dată, afirm aici, în fața dumneavoastră, că nu am să-mi reproșez nimic, că nu am să-mi cer iertare pentru nimic, ceea ce mă îngrozește este că acest proces se petrece în numele unor idei prea sfinte pentru a fi folosite în scopuri atît de murdare și că, dacă trebuie să ne unim toți, pentru a lupta împotriva cuiva, atunci acesta este,

www.dacoromanica.ro

mai puternic decît dușmanul de clasă, frica ! Frica de noi înșine și frica de adevăr și frica de propriile noastre lozinci ! Pentru că nu mai putem, tovarăși, vorbi despre libertate, și despre adevăr, și despre demnitate în fața unor oameni înfricoșați de fiecare gest al lor, și de fiecare gînd al lor, și de fiecare clipă a lor de liniște sufletească..."

Becurile luminau sala somnolent, o suflare grea, înăbușită, rău mirositoare, creștea sacadată, și pe fețele congestionate de spaimă Dumitru citi condamnarea lui categorică. Adevărurile lui simple și omenești îi îngroziseră pe toți și el obosi, înțelegînd că nu făcuse altceva decît să-și asigure condamnarea definitivă.

„— Nu mai am nimic de adăugat", zise el și se așeză jos, apoi cu un gest ostenit căută în buzunarul de la piept al hainei carnetul de partid și îl puse pe masa prezidiului învelită în pînză roșie, acoperindu-l, repede, cu palma lui tremurîndă.

Acum era o noapte pustie, cu cerul înalt și fără stele, o noapte de la sfîrșitul lui august, grea de răsuflarea fierbinte a zilei toride. Trecuseră luni întregi de la arestarea sa și de la internarea în acest lagăr aflat în inima unui pustiu de piatră, în care ei nu mai osteneau să sape cu tîrnăcoape și cu hîrlețe și cu ciocane albia unui viitor drum fără pulbere, hărțuiți de santinelele care îi împingeau cu țevile carabinelor și pistoalelor-automate să se miște mai iute în zăpușeala de cuptor încins a zilei. Stătea pe treptele de piatră ale barăcii, singur, cu capul prins în palmele care își pierduseră forma omenească, așa cum și-o pierduseră și degetele, învelite în imensele bătături pătrățoase, cu unghiile îngroșate și sparte, tăiate rău cu niște custuri ascuțite pe gresia treptelor barăcii.

Îl revedea iar, pentru a mia oară, pe acel Mihalache Dometie, care fusese pînă nu demult tovarășul lui de muncă și de chin, și care, din nefericire, se dovedise incapabil în practica revoluționară, și din această cauză un om fără voia lui periculos pentru cauză, deși devotamentul lui nu putea fi pus de nimeni la îndoială, și pe care el trebuise să-l scoată din activul raionului, căci altfel nu

www.dacoromanica.ro

se putea. Îl revedea citindu-şi referatul în faţa acelor oameni pe care miezul nopţii îi sleise cu totul şi care trăiau disperat clipa unei spaime ucigătoare, căci nu mai ştiau dacă nu cumva şi ei vor fi declaraţi duşmani de către cei trei tovarăşi veniţi de la regiune şi în faţa cărora îşi pierduseră orice urmă de demnitate şi de omenie. Singurul sentiment cu adevărat uman care mai stăruia în fiinţa lor, atunci, era dorinţa fierbinte, paralizantă, ucigătoare, pentru care nici o jertfă nu era prea mare, dorinţa de a se revedea liberi din acea şedinţă şi bătînd la uşa casei lor, şi intrînd pe uşa casei lor, unde îi aşteptau copiii, şi părinţii, şi nevestele, şi somnul, somnul în patul lor, somnul biruit de speranţa că libertatea le va rămîne, totuşi, aşa mizeră şi neputincioasă, şi ştirbă şi chinuită de frică şi de gîndul la ce se va întîmpla mîine.

— Frica ! zise Dumitru oftînd un timp, frica a fost, din nefericire, atunci, şi multă vreme după aceea, cel mai mare duşman al adevărurilor noastre, şi al lozincilor noastre. Nici pînă azi nu-mi este încă limpede cum s-a strecurat frica în fiinţa cuvîntului libertate, şi în fiinţa cuvîntului dreptate, şi în fiinţa cuvîntului nostru sfînt, care este Partid !

Zile şi nopţi întregi am crezut că îmi va plesni fruntea şi capul întreg, chinuindu-mă să-mi explic votul acelor oameni care fuseseră numai cu cîteva ore înainte prietenii mei şi tovarăşii mei şi ai tăi. Lîngă unii crescusem eu însumi, de copil. Unul era din satul meu, casa lui era lîngă casa mea, dormisem cu el, mîncasem cu el, fusesem la sapă cu el şi la cosit. Copii, cum eram, şi săraci şi nevoiţi de bani, umblam la lucru, cu împrumutul, de la unul la altul, şi acum vedeam mîna lui ridicîndu-se să voteze, şi ochii lui înspăimîntaţi, ieşind din orbite, şi degetele lui răsfirate şi tremurînde. Ţii minte ?

Lîngă mine erau activiştii mei, tineri, ridicaţi de mine, învăţaţi de mine să citească şi să înţeleagă lozincile noastre puţine şi fundamentale şi ei ridicau mîna cu degetele răşchirate şi votau, şi îmi dădeam seama că votul lor nu mă condamna atît pe mine, cît venea să le dea lor siguranţa că ziua de mîine le va aparţine, pentru că nici unul nu se uita în ochii mei, nici unul nu se gîndea, sînt sigur, atunci, la mine, ci la el şi la copiii lui, şi la părinţii

www.dacoromanica.ro

lui, şi ei votau atunci pentru toţi aceştia, înţelegi? Nu puteam, eu însumi, să-i condamn, şi niciodată n-am putut să-i condamn, şi cît am stat în lagăr n-am putut să fac nimic ca să nu visez votul lor, ploaia de mîini cu degetele răşchirate, ploaia de mîini ridicate numai pînă la jumătate, mîinile îndoite din cot şi palmele tremurînde, acoperind cu degetele feţele lor pe care curgea, năclăită, sudoarea spaimei, şi ochii goliţi de lumină, ieşind din orbite. I-ai văzut, îţi aminteşti? Am simţit ridicîndu-se lîngă umărul meu mîna băiatului acela care era secretar propagit, şi care venise de numai cîteva luni şi mi se plîngea că nu mai poate de oboseală şi că simte că va muri în somn şi de somn, ţi-l aminteşti, Petre? N-avea treizeci de ani şi vorbea frumos şi cînta frumos, ţii minte cum dădea el tonul atunci la *Internaţionala*? Avea un glas dumnezeiesc, şi eu l-am văzut în toate nopţile mele din lagăr, ridicîndu-se în picioare şi cîntînd „Sculaţi, voi, oropsiţi ai vieţii", şi peste glasul lui se ridica mîna lui, cu palma tremurîndă votînd destituirea mea. Nu ţi-l aminteşti? întrebă Dumitru.

— Ba da, confirmă Petre Nobilu, însă nu înţeleg de ce trebuie să te aprinzi tu acum, şi să te întorci în trecut, pentru că eu cu Măria venisem la tine să vorbim despre viitor...

— M-am aprins? întrebă Dumitru ridicîndu-se din fotoliu.

Pe faţa lui trasă cu ochii încercănaţi de nesomn se ivise o paloare vineţie, şi Nobilu bănui că prietenul lui e într-adevăr bolnav.

— Ce e cu tine? întrebă Nobilu.

— Nu e nimic, zîmbi destins Dumitru Dumitru, poate că aveam nevoie de aceste amintiri. M-ai găsit într-un moment cînd aveam, poate, nevoie de aceste amintiri. Ştii că a venit la mine un scriitor, un scriitor important, i-am citit cărţile, mi-au plăcut, scrie cu patimă despre trecut, vrăjeşte cuvintele, le caută, le învie, omul ăsta a descris odată fluturii unei ciume — nu credeam că literatura poate face viaţa mai adevărată decît este ea cu adevărat.

— Da, zise Nobilu curios, şi?

— Şi mi-a spus că vrea să descrie Frica! Şi m-a pus să-i povestesc viaţa. „Nu pot, i-am spus, n-am cum să-ţi

www.dacoromanica.ro

povestesc. Nu poți descrie amintirile din casa morților dacă n ai fost acolo !" Se uita la mine și zîmbea superior:

„Nici cînd au venit fluturii ciumei n-am fost acolo." Și avea dreptate, și i-a descris încît credeam că îi văd și ca pot pune mîna pe ei, cum încremenisera ei cu aripile lor de moaite în aerul stătut. E o carte de geniu, cartea asta. I-am spus, însă, că aș vrea să cred că cineva va putea sa d scrie mîinile cu palmele tremurînde și cu degetele rașchirate și strîmbe, ridicate sa voteze, în numele fricii, decapitarea tovarașului.

— Frica, zise Nobilu, nu era a ființei noastre, știi bine. Era de împrumut. Pe ferestrele largi ale cabinetului izbucnise soarele primăverii aceleia desucheate și vopsite țipător, ca o curvă tînară, de care ți-e milă.

Dumitru surprinsese aripa înaltă a macaralei oprite exact în fața ferestrelor biroului său. Macaragiul cînta cît îl ținea gura un cîntec de dragoste, sfîșietor, care patrunse vibrînd prin ferestrele închise ale cabinetului.

— Mi a fugit puiul cu ața, tocmai cînd mi-a fost dulceața !

Ce va fi aici ? întreba Nobilu, ridicîndu-se și el din fotoliu.

— Noul nostru sediu, zise Dumitru. Abia aștept să l văd terminat și sa ne mutăm în el. Mă sufoca opulența burgheza a casei ăștei și a mobilei pe care am moștenit-o aici, în birou. Parca aș fi superstițios, nu mai am, pur și simplu, răbdare, mi se pare că tot timpul sînt greva , în acest sediu, de trecut. Știi casa lui Aristide Mărăcineanu, unde am avut noi primul sediu al Raionului i ?

Nobilu se uita pe fereastră și privirile lui căutau în lungul fostului bulevard, blocat acum de șantierul noilor con trucții.

— Parcă ar fi un avion, zise el, nu-i așa ? Astea sînt aripile !?

— Chiar așa ! Fata asta pare obsedată de ideea de zbor, așa zicea și Cernat.

— Ce face Cernat ? întrebă Nobilu, care vroia să-l scoată pe Dumitru din lumea amintirilor pe care le răscolise fără voia lui.

— Cernat ?

— Da, zise Nobilu, e un om de excepție, merită foarte

www.dacoromanica.ro

mult, trebuie promovat cu curaj. Avem nevoie de capete ca al lui. Îi cunosc lucrările, are o mare vocație...

— Am impresia că Cernat s-a îndrăgostit la bătrînețe, zîmbi jenat Dumitru. Nu știu cum o să mă descurc cu el. Foarte curînd s-ar putea să fim obligați să discutăm cu el foarte sever.

— Ei, nu mai spune ! se arătă surprins Nobilu, apoi repede îl chemă pe Dumitru lîngă fereastră. Uite-o pe Măria, înseamnă că e douăsprezec ! Vine !

— Hai să-i ieșim înainte, zise Dumitru.

— Stai, îl opri Nobilu, ce e cu Cernat ?

Dumitru se uită lung la el, apoi păru că își acordă el însuși dreptul la deconspirarea unui secret.

— Știi, zise el, mereu uit că vorbesc cu tine și că față de tine nu am nici un secret...

— Ei, zise Nobilu, am venit aici să văd ce politică faci, spune tot ! Te ascult, pentru că pe urmă o să asculți tu judecata Măriei, și eu atunci n-o să mai am nici o putere...

— Se spune că s-a îndrăgostit. Deocamdată atît. Nici să exagerăm nu e bine.

— Și tu ? întrebă Nobilu.

— Și eu ce ? se arătă surprins Dumitru Dumitru — întrebarea n-avea pentru el nici un înțeles, era literalmente absurdă.

„El ce ? Ce legătură putea fi între îndrăgostirea lui Cernat, nepermisă din nici un punct de vedere, și el, Dumitru Dumitru, primul-secretar al acestui județ, intrat furtunos în marele ritm al înnoirilor, sufocat aproape de acest ritm care pulveriza mentalitatea provincială și crea condițiile unor noi relații, pentru care nimeni nu se arăta, deocamdată, pregătit ?“

— Și eu ce ? întrebă Dumitru iar.

— Și tu, zise Nobilu. Care e viața ta ? Care e bucuria ta ? Care e sufletul tău ?

— Cum care e viața mea ? întrebă din nou și la fel de surprins Dumitru.

— Bucuria ta de om ? întrebă Nobilu, cu o insistență care pe Dumitru îl descumpăni.

Ușa se deschise încet și pe ea se strecură șeful de cabinet, cu aerul lui egal și aparent indiferent, lăsînd să se înțeleagă că se scuză, dar nu era altă soluție.

www.dacoromanica.ro

— Ce este ? întrebă Dumitru nervos.

— Directorul-general al Grupului, tovarășul Cernat, dorește să vorbească cu dumneavoastră.

Dumitru ridică receptorul și spuse sec „Ascult", vădit indispus de această obligație, apoi urmă liniștea pe care Nobilu o bănui ca fiind dinaintea unei furtuni, căci Dumitru asculta într-adevăr cu o liniște prevestitoare rău, pe fața lui nu se clintea nici un mușchi, dar lumina se schimbase, devenind neagră, și buzele se învinețiseră și se subțiaseră.

— Și ? întrebă sec Dumitru.

Șeful de cabinet intră iarăși, uscat și corect, și îl și anunțase șoptit : tovarășa Nobilu.

Pe ușă intră Măria, iar Nobilu o porti înăuntru cu o grijă care lui Dumitru nu-i scăpă, după cum nu-i scăpa paloarea cenușie a feței ei, cu pielea întinsă transparent pe umerii obrajilor. Slăbise, slăbise îngrozitor, se subțiase, și parcă se mai și chircise, lîngă Nobilu nu mai părea înaltă, zîmbea silit, în semn de salut mut, adresat lui Dumitru, care continua să asculte în pîlnia telefonului, sforțîndu-se să nu lase să răzbată sentimentele care îl stăpîneau atunci, însă nereușind, căci Nobilu, îi spuse Măriei, șoptit :

— Mi se pare că s-a întîmplat ceva la Grup, stai să vedem.

Legătura telefonică se întrerupse și Dumitru lasă receptorul în furcă.

— Iertați-mă, se scuză el și veni să-i sărute mîna Măriei, o mînă atît de ușoră și de plăpîndă — nu mai rămăseseră decît vinele albastre pulsînd sub pielea ca pergamentul, încît Dumitru vru să întrebe „Ce e cu tine" ?, însă chiar în secunda aceea Nobilu îl prinse de braț și îl opri cu un gest pe care Dumitru îl înțelese fulgerător. Ei, zise atunci, ipocrit, Dumitru, cum să vă conving eu, acum că bucuria revederii voastre mă aduce și pe mine cu picioarele pe pămînt ?

— Simplu, zise Măria, să ne inviți la masă și să faci din după-amiaza asta o după-amiază „Nobilu".

— Vrem să te judecăm, și aspru, ți-am spus, adăugă cu o veselie forțată Nobilu. Să știi că inițiativa e a Măriei și trebuie să ne supunem amîndoi, și tu, în primul rînd.

www.dacoromanica.ro

Șeful de cabinet intră iarăși, uscat și corect, și îl anunță pe Dumitru că inginerul Cernat insistă să vorbească din nou și urgent cu Dumitru.

— Imediat, zise Dumitru după aceea punînd calm receptorul în furcă și rămînînd cu palma strînsă pe el și rezemîndu-se de el. Avarie, spuse el apoi, zîmbind stînjenit și dezarmat către cei doi prieteni, care îl priveau muți, așteptînd decizia lui. Ce să fac ? Cum mă veți pedepsi voi, acum ? Cum mă veți judeca ? La Grup e avarie, trebuie să ajung acolo în cîteva minute, și mîna îi alunecă de pe receptor căutînd butonul soneriei, iar șeful de cabinet intra cu un carnet în mînă, ca și cînd ar fi fost pregătit dinainte să primească indicațiile presupuse într-o astfel de situație. Te ocupi de instalarea prietenilor mei în apartamentul de oaspeți de lîngă mine, de sub Capela, zise Dumitru cu calmul lui proverbial în clipele de panică și teroare pentru toți cei din jur. Ai înțeles ? Pînă mă întorc îi gase c instalați, mai zise el înainte de a fi întrerupt de Nobilu.

— Un moment, tovarășe, se prefacu acesta surprins de hotărîrile luate de Dumitru, dar noi nu mai contăm în toată povestea asta ?

— Voi, încercă să fie destins în continuare Dumitru, însă se bănuia acum că face eforturi să pară calm, voi sînteți prizonierii mei. Aici, pe acest teritoriu, eu hotărăsc! Numai eu hotărăsc !

— Va să zică și tu ai renunțat la democrație ? Și tu ai început să confunzi centralismul democratic cu autocrația ? Va să zică povestea continuă !

— Nu, zise Dumitru, numai în chestiunile care mă privesc pe mine mai sînt, încă, autocrat și nu mă pot dezbăra de vechea prejudecată, deși, dacă n-ai uitat, eu și din respectul pentru democrație am plătit ce am avut de plătit.

— Atunci, zise Nobilu, întorcîndu-se către Măria, înseamnă că trebuie să ne predăm.

— Mă iertați, îndrăzni Dumitru să se scuze, acum trebuie să plec. Mașina e jos ? îl mai întrebă el pe șeful de cabinet, care nota nu se știe ce în carnețelul său cu coperțile albastre de plastic, ca o agendă de buzunar ceva mai mare. Nu-mi iau la revedere, zise Dumitru. Pînă vă instalați, eu vă și caut, o să vedeți ! și ieși trecînd cu mîna ușor peste umărul firav al Măriei, care îl urmărise cu ochii ei

www.dacoromanica.ro

negri, ascunși sub fruntea înaltă și bombată, pe care începuseră să se citească vinele albastre, de slăbiciune, și care luase o culoare de cenușă, vînătă, fumurie, ca și obrazul tăiat, sub ochi, de cearcăne adînci și vinete.

— Așa e la noi, surîse neconvingător șeful de cabinet, invitîndu-i să ia loc pînă va rezolva el toate problemele cazării.

— Asta mă enervează și cînd zice „cazare", parcă am fi la armată, pe timpuri, spuse Petre Nobilu, făcîndu-i semn Măriei să se așeze în fotoliu. Ai obosit.

— Nu, spuse ea, mă simt foarte bine. Am văzut mormintele, sînt părăginite, uitate, noi nu avem timp decît de cei vii, și părinții ni-i uităm, cum mor, nu mai vorbesc de tovarăși... A crescut volbura și pelinul, și urzicile, parcă am fi păgîni...

— Păi și sîntem, rîse Nobilu, care vru să abată discuția de la tonul grav și plin de reproș pe care îl luase, în timp ce șeful de cabinet părăsea biroul, făcîndu-le semn că repede va rezolva totul.

— N-am pus nici măcar o fotografie la aceste morminte, cum se făcea mai înainte, ca să ne aducem aminte cum arătau părinții noștri, atunci cînd ne mai ducem la cimitir.

— Nu-mi place discuția asta, zise Nobilu. N-are nici un sens. Nu trebuia să te las să te duci singură.

— Știi, Petre, cînd ne aducem noi aminte că sîntem trecători ? întrebă Măria, ridicîndu-se din fotoliu și ducîndu-se la fereastră, căci ochii i se umpluseră de lacrimi și nu vroia să fie văzută.

— Nu, și nici nu vreau să știu, zise el, venind lîngă ea.

Macaragiul se urcase iar în înalturi și se rotea nătîng cu macaraua deasupra orașului.

Primăvara se dezlănțuise ca o pedeapsă, totul se îmbătase în oraș de farmecul ei deșucheat, sub fereastră izbucnise ca o mînă de flori caerul alb al unui liliac, și Petre deschise geamul, aplecîndu-se către globul de spumă.

— „A fugit puiul cu ața tocmai cînd mi-a fost dulceața", cînta macaragiul, care nu știa, se pare, decît aceste două versuri, însă el le cînta cu o sfîșiere care pe Nobilu îl făcu să tresară și să închidă geamul furios.

www.dacoromanica.ro

Capitolul X

CARMIA PUSE RECEPTORUL JOS ŞI SE LĂSĂ SĂ ALUNECE iar în fotoliul în care se ghemuise, ca o pisică, ascunzîndu-se între pernele lui moi şi adînci, cu capul rezemat de spătarul pufos, pe marginea căruia spînzura un pled roşu, de caşmir.

În living nu era nimeni, zăcea singură în fotoliu de dimineaţă, fără nici un chef de nimic, o vagă tristeţe dădea tîrcoale obosită fiinţei ei chinuită de neliniştea unui viitor la care niciodată nu se gîndise altfel, de multă vreme, decît ca la posibilitatea mutării într-o vilă, vis realizat nesperat de repede chiar şi pentru ea, şi la mobilarea acelei vile, împrejurare sîcîitoare dar plăcută, însă lipsită, deocamdată, de o perspectivă prea certă, fiindcă singurul magazin de consignaţie din oraş îşi epuizase resursele, cei cîţiva boiernaşi de provincie supravieţuitori ai revoluţiei nu mai vroiau să vîndă, pînă la urmă unii, căpătaseră, pensii, se refăceau modest şi refuzau să se mai pună în situaţia de negustori nefericiţi ai propriului lor trecut, de care nu se mai fereau chiar atît de mult, şi ţineau cu înverşunare să recondiţioneze fie şi măcar un biet scrin, ani de zile folosit în vreo încăpere de servitori din fundul curţilor lor, unde se chinuiseră, gătind pe el cu primusuri cu gaz şi abia izbutind să-l salveze de la vînzare.

Se înserase uşor, adia un vînt molatec, şi cînd se trezea din somnolenţa lui apăsătoare pe ferestrele larg deschise ale living-ului pătrundea, în valuri, o boare ciudată, leşios înţepătoare.

Clor ! se auzi strigat glasul iritat continuu al Ra-

www.dacoromanica.ro

lucăi, şi apoi urmă, ca de obicei, trîntirea uşii, şi a servietei în mijlocul camerei, pe covorul vechi, peste care, în ultimele săptămîni, fusese aşternut, în diagonală, un preş îngust de un gri-murdar, mărginit de două dungi roşii sîngerii.

— Ce este ? întrebă Carmia, cu glasul ei fără putere şi alintat, încercînd, şi fără vlagă dar şi leneş, să se ridice niţel din cochilia fotoliului ei preferat, însă neizbutind decît să-şi înalţe capul şi să strecoare privirile printre şuviţele grele şi mătăsoase-uleios ale părului ei negru, căzînd greu pe umerii mici, de copil, şi cotropindu-i faţa atît de albă.

— Clor, repetă tot strigat Raluca, intrînd în living, şi repezindu-se la geamul înalt ca să-l închidă. Unde eşti ? Ce faci ? Cum poţi să stai cu geamul deschis ? Tot oraşul se sufocă sub vapori de clor. Am văzut salvările cărînd asfixiaţii la noul spital. E avarie la Grup, o gravă avarie.

— Avarie ? întrebă Carmia, încercînd din nou să se ridice din fotoliu şi izbutind, în sfîrşit. Aprinde lumina !

În încăpere izbucni ploaia de artificii a unui candelabru îmbrăcat în broderia savantă, dar şi agresiv opulentă, a cîtorva sute de cristale de Murano, care parcă şi sunau sub razele răsfrînte şi sparte şi recompuse la nesfîrşit într-un joc feeric şi obositor, încît te simţeai obligat să clipeşti des sau să-ţi fereşti ochii. Candelabrul era prea mare şi prea bogat pentru modestul living improvizat — el strălucise într-o sală de recepţie sau într-un salon uriaş, undeva, într-un castel ascuns în munţii din apropierea oraşului, şi fusese ţinut mulţi ani într-un pod de nişte rude dubioase ale primului proprietar, castelanul, el însuşi un parvenit, îmbogăţit la sfîrşitul veacului trecut, pe neaşteptate, la jocuri de noroc cu vlăstarele neisprăvite ale unei vechi familii de boieri cu merite încă neluminate în revoluţia de la 1848.

Carmia îl cumpărase după lungi tocmeli cu acele rude dubioase care, în afară de preţul sărat, mai puneau şi condiţia unui serviciu la Grup pentru o fiică a lor, lăsînd să se înţeleagă că în podul din care coborîseră candelabrul se mai află încă destule lucruri meritînd investiţiile doamnei director-general. Pînă la urmă plătise preţul cerut şi lăsase rudele respective să creadă că, la un moment dat,

www.dacoromanica.ro

s-ar putea să le vină în ajutor intervenind pe lîngă soţul ei, dar nu o făcuse.

— Aici, zise Raluca clipind şi ea obosită de lumină şi enervată, tata are perfectă dreptate. Candelabrul e aici, la noi, de un prost gust infernal, şi mai este şi orbitor. N-ai fost deloc inspirată, adăugă ea, stingîndu-l imediat. E insuportabil, parcă am fi tot timpul la un bal, iar noi am fi slugile, venite să facă curat ; nu numai că ne orbeşte, dar ne arată şi săraci. Zău, mamă, ai fost total neinspirată !

— Te rog, zise Carmia, care întinsese iar mîna după telefon, te rog, mai aprinde niţel lumina, nu văd să fac numărul.

— Cui vrei să telefonezi acum ? se arătă Raluca surprinsă.

— Tatei, răspunse Carmia, îl caut de azi după amiază continuu şi nu răspunde nimeni, nu ştiu ce s-a întîmplat

— Păi dacă e avarie, ce să se întîmple ? Ce să caute în birou ? Nu înţelegi că e avarie ? se arătă Raluca dispreţuitoare faţă de insistenţa Carmiei de a-l căuta pe Tudor la telefon într-un astfel de moment.

— Bine, dar nici secretara nu este, or femeia asta niciodată nu lipseşte din biroul ei, cu atît mai mult acum, dacă spui că este avarie.

Pusese receptorul în furcă, învinsă de argumentele Ralucăi, şi îşi acoperise ochii cu palma mică, albă, fără viaţă, căci Raluca reaprinsese candelabrul care inundase living-ul neiertător, şi el arăta, într-adevăr, săracăcios, cu pianul enorm şi stingher, peste care eşarfa de brocart părea şi mai ruginită, şi mai descusută, cu fotoliile mătăhăloase îmbrăcate în husele cu flori galbene vulgare şi covorul albastru, care îşi arăta striaţiile şi urzeala roasă de vreme. Numai parchetul strălucea lustruit proaspăt, însă curăţenia lui şi lustrul erau stridente şi te lăsau să crezi că se făcuse curăţenie ca pentru Paşti într-o casă de oameni modeşti, chiar dacă ambiţioşi.

— Îţi dai seama, acum, ce ridicol e tot living-ul nostru şi ce pestriţ pare ? Mamă, mă asculţi ? Plîngi ?

Pe obrajii mici, cu pielea albă, sidefie ai Carmiei, se rostogoleau două lacrimi pustii, şi ea simţi arsura lor şi duse repede şi cealaltă mînă la ochi.

www.dacoromanica.ro

— Plîngi ? întrebă iar Raluca. Într-adevăr ? Ce este ?

— Nu este nimic, însă eu nu mai pot, am rămas singură, nimeni nu mai are timp pentru mine, tu ai lumea ta, Tudor pe a lui, o lume nouă, periculoasă, Alia e prea copil, mă sufoc. În sfîrşit, n-are nici un rost. Nu e nimic, o slăbiciune...

Dar lacrimile continuau să şiroiască pe obrajii ei mici şi sidefii, care acum se umflaseră brusc, şi i se umflaseră şi buzele şi i se înroşisera, plînsul o îneca, şi ea suspina adînc, încercînd zadarnic să şteargă lacrimile care nu osteneau sa izvorască din ochii ei cu pleoapele vineţii umflate şi ele acum. Se ştergea cu şuviţele grele şi negre ale părului ei mătasos, şi Raluca veni intrigată lîngă ea şi se aşează pe braţul fotoliului, încercînd să o cuprindă de după umeri cu mîna dreaptă şi să o mîngîie.

— Ce e cu tine, mamă ? Tu îmi ascunzi ceva ? S-a întîmplat ceva ? Cu tata ? întrebă ea ridicînd glasul. Spune, cu tata ? De ce nu vorbeşti ? E ceva cu tata la Grup ? S-a întîmplat ceva cu tata la Grup ? Mamă, vorbeşte...

— Nu s-a întîmplat nimic cu tata la Grup, şopti Carmia, care simţea că îşi revine din acest neaşteptat acces de plîns, la Grup nu cred că s-a întîmplat nimic, însă tata nu ne mai iubeşte, nu se mai gîndeşte la noi, gîndurile lui sînt chemate acum de altcineva. Tu eşti, însă, prea mică, nu poţi înţelege, n-are nici un rost, mai apucă ea să spună, pentru că un nou şir de lacrimi izbucni pe obrajii ei, şi ea îşi ascunse iarăşi capul în mîinile mici şi fără putere, din care parcă se scursese tot sîngele, deveniseră albe ca varul, iar degetele îi tremurau nestăpînite.

Soneria de la uşă, imitînd zurgălăii unei sănii iarna, cu o perfecţiune care făcea parcă şi aerul să miroasă a zăpadă proaspăt ninsă, fu bruscată nervos de cineva şi clinchetele se petreceau unele peste altele, ca şi cînd nişte cai furioşi şi-ar fi scuturat nărăvaş capetele. Raluca se desprinse de lîngă Carmia şi se duse să deschidă.

— Clor ! se auzi glasul Aliei, alintat şi disperat copilăreşte în acelaşi timp. „Cloor" ! Tot oraşul a fost inundat de cloor ! Mamăăă, alergă ea în living, unde eşti ? Auzi ? Tot oraşul a fost inundat de clor. Am văzut maşinile cu

www.dacoromanica.ro

oameni cu măşti de gaze, ca la război ! De ce staţi pe întuneric ? Mamă, plîngi ? zise ea descoperind-o pe Carmia ascunsă între pernele fotoliului şi chinuindu-se să şteargă lacrimile cu şuviţele năclăite ale părului ei greu, risipit pe faţa ei întreagă şi pe umerii, care încă se mai zbuciumau scuturaţi de un tremur nervos.

— Alia, spuse ea şoptit, fetiţa mea, unde ai întîrziat tu pînă acum ?

— Pe stradă. Am fost să vedem cum trec maşinile cu mascaţi, răspunse Alia ghemuindu-se lîngă ea în fotoliu. De aici nu se aude nimic ; să vezi cum sună sirenele, cum trec salvările, e ca la război, mamă, ştii ? întrebă fetiţa fericită că văzuse într-adevăr „o scenă mare". Mamă, e avarie, la tata, la Grup, ai aflat ? Toată lumea vorbeşte, tot oraşul, şi miroase puternic a clor, te ustură ochii, aici nu se simte nimic. Ştii cum e ? Ca la război, spuse ea şi se strînse şi mai tare lîngă Carmia. Dar tu plîngi, de ce ? Te doare ceva ?

— Nu, o linişti fals Carmia, apoi se ridică într-adevăr din fotoliu şi luă receptorul în mînă, aşteptînd tonul.

— Raluca, spuse ea, după un timp, nu mai avem ton la telefon, ce s-o fi întîmplat ?

Raluca veni în cameră şi aprinse candelabrul, care le orbi pe toate trei, iar Alia scînci ca după un ajutor.

— Te rooog, Ralu, te roog ! Stinge-l ! Mă dor ochii, mi-e frică cu el aprins ! Te rooog ! însă nu o ascultă nimeni.

Carmia făcu numărul de telefon, căci tonul veni, urmărind cu privirile neastîmpărul Ralucăi. Fata se plimba nervos prin cameră, semăna atît de bine cu Tudor, înaltă, deşirată sportiv, cu umerii laţi şi mijlocul subţire, cu coapsele rotunde agresiv, ţinîndu-şi capul dat pe spate, astfel încît tot timpul părea că priveşte dispreţuitor şi ironic.

Numai părul, negru şi greu, şi bogat şi uleios, îl moştenise de la Carmia, şi ochii la fel de negri şi mereu încercănaţi, cu o privire duşmănoasă, veninoasă. Era ceva tulbure şi ca o silă în această privire, cu care Raluca cerceta lumea, rece, distantă, orgolioasă. Părul îi cădea în valuri rotunjite în bucle grele, şi ea se lăsa, ca şi mama ei,

www.dacoromanica.ro

cotropită de el, însă umerii ei erau puternici şi buclele abia îi alintau.

— Alo ? spuse Carmia apropiindu-şi, cum făcea de obicei, buzele de receptor şi şoptind cuvintele ca şi cînd ar fi fost primele măsuri dintr-o melodie ce urma să se piardă prea repede. La telefon Carmia Cernat, adăugă ea. Tovarăşa secretară ? Da ? Carmia este la telefon. Da ! Da ! Soţul meu unde este ? Ce spuneţi ?

În living se făcu linişte. Raluca se opri, din patrularea ei agitată, cu mîna rezemată pe pian. Îşi privea absentă degetele lungi şi subţiri, vineţii, cu unghiile lăsate să crească asemeni unor gheare de uliu, căci la vîrfuri se curbau exact ca nişte gheare. Pe inelar strălucea stins o agată violetă-albicioasă, imensă, într-o montură de argint ce părea prea firavă şi prea filigranată pentru a o susţine.

— E grav ? şopti Carmia. E foarte grav ? Cine este acolo ? Tovarăşul Dumitru Dumitru ? Da, da, mai spuse ea dezamăgită de informaţie. Bine, vă mulţumesc, nu e nimic, eram numai îngrijorate, vă mulţumesc — şi fără să mai aştepte răspunsul secretarei, lăsă receptorul, absentă, în furca galbenă-şofran, cu emailul vopselei spart şi zgîriat.

— S-a întîmplat ceva grav ? întrebă Raluca. E ceva grav ?

— N-am înţeles nimic, şopti în continuare Carmia, şi pe obrajii ei umflaţi de plîns se năpusti un nou val de lacrimi. E o avarie gravă, e acolo şi Dumitru, secretara e importantă, răspundea sec, de sus, mi-a fost şi ruşine, n-am aflat nimic clar despre Tudor.

— Mamă, nu e nimic, veni încurajator copilărească replica Aliei, nu e nimic, şi tata are mască de apărare, am văzut-o chiar eu în biroul lui, nu i se poate întîmpla nimic, dacă are mască de apărare...

— Depinde de cine se apără şi de cine nu se apără, zîmbi tristă Carmia, şi se lăsă iar să alunece în fotoliu

— Dacă ţi-e foame, interveni Raluca trăgînd-o pe Alia din fotoliu, să ştii că te însoţesc în bucătărie. Hai, şi ieşiră împreună, una închipuindu-şi în imaginaţia ei bogată o mască uriaşă pe faţa tatălui ei care comanda, sigur, o armată de mascaţi pătrunzînd printre nori albi de clor, alta evitînd să mai privească chipul ameţit de plîns al mamei

www.dacoromanica.ro

și făcînd zadarnice eforturi să alunge din memorie lumina verde, pătrunzătoare, fascinantă a ochilor Ruxandrei Mărăcineanu, întîlnită cu numai cîteva seri mai înainte la brațul tatălui ei, urcînd una din străzile cele mai ascunse ale orașului, năpădită de castanii care izbucniseră ca niște autentice candelabre de porțelan alb, sufocați ei înșiși de mireasma lor amețitoare. Raluca cobora, agățată leneș de umărul colegului ei de bancă, dormitînd aproape cu capul pe umărul acestuia, iar el îi povestea cu o indiferență strigătoare la cer pentru ea, care simțea că se topește pe umărul lui, intriga din *Hoții* de Schiller, cu un apetit al amănuntului nesemnificativ ce o scotea din sărite.

Atunci vrusese să-l roage să termine, căci o ducea la disperare nesimțirea lui sportivă și de tocilar, și ridicase capul să se facă și mai bine auzită de el :

— Alexandre ! strigase ea. Încetează, te rog ! N-ai înțeles nimic din *Hoții*. Îți dau zece, poftim, dar să știi că ești un imbecil, n-ai înțeles nimic.

Din sens opus, cu o clipă doar înainte de a se strecura amîndoi pe aleia care ducea la așa-numitele „Fîntînile reci", la numai cîțiva zeci de metri în fața lor, se ivise Tudor Cernat, tatăl ei, însoțit de femeia aceea înaltă, cu părul ca arama bătută alunecînd ușor pe umerii înguști, și ochii verzi, electrici, luminîndu-i fața arsă de un soare care nu era al acelor locuri, căci acolo nici n-ar fi avut, pînă atunci, puterea să bronzeze chipul cuiva, un bronz atît de pătrunzător roșietic. Femeia căuta soarele aflat la asfințit cu ochii larg deschiși și călca absentă, sprijinită de brațul lui Cernat, care se părea că nu vede nimic în jur, căci nici pe Raluca nu o văzuse, iar ea își trăsese repede colegul după ea, părăsind amîndoi aleia care îi ducea în fiecare zi la „Fîntînile reci".

— Rămînem aici ? întrebase el, cum făcea întotdeauna, pentru că, de fapt, numai Raluca hotăra.

— Nu, spusese ea, furînd speriată cu coada ochiului capătul aleii pe care o părăsiseră, pentru a se ascunde în boschetele cu trandafiri, unde se refugiau ei, și unde ea se lăsa sărutată de el pînă simțea că își pierde respirația și că moare, și atunci se smulgea din brațele lui, și fugea singură pînă la picioarele Statuii libertății, unde îl aștepta, privindu-l ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic

www.dacoromanica.ro

între ei amîndoi, iar el, într-adevăr, se pierdea în fața ei, și parcă uita tot ceea ce se petrecuse cu ei cu numai cîteva minute mai înainte. Raluca îi întindea servieta și el o lua ca pe o supremă ofrandă, și pînă acasă nu mai vorbeau, el rămînînd să creadă mereu că ea s-a supărat și că a doua zi nu va mai veni cu el aici.

— Nu ? întrebase el, nu ?

— Nu ! strigase ea, nu ! Te urăsc ! Te urăsc — și fugise pe poteca abruptă, care cobora la picioarele Statuii libertății, iar el se luase după ea, crezînd că îl va aștepta acolo și că se vor împăca, însă Raluca nu se mai oprise, ci continuase să alerge pînă în poarta casei ei, pe marginea acelui rîu cuminte, ascuns mereu de podețe-jucărie în fața vilelor care se înșirau una după alta pînă departe, spre zăvoiul bătrîn și părăsit.

Tudor Cernat venise acasă tîrziu, obosit, plictisit, nervos, abia răspunsese la salutul băiețesc al Ralucăi, care făcea sforțări să pară liberă de orice amintire, și îi ieșise înainte cu o veselie falsă și stridentă, care pe el îl iritase, și atunci o făcuse atentă că nu e dispus să se joace în seara aceea, și se dusese direct în living, pentru a deschide ferestrele larg, deși se făcuse frig. Venise înaintea lui și Carmina, și el o sărutase pe frunte, cum făcea întotdeauna, indiferent, ca întotdeauna, apoi se trîntise într-un fotoliu și o invitase și pe ea să facă la fel, pe urmă îi ceruse și Ralucăi și Aliei, care se și strecurase lîngă el, alintată, să-i lase singuri și să stingă „lumina asta cretină".

— Carmina, nu te pot înțelege, draga mea, candelabrul ăsta parcă m-ar dezbrăca. Lumina lui îmi dă mereu impresia că sînt în pielea goală... E o tîmpenie ce spun, dar asta e situația. Raluca, stinge-l imediat și lăsați-ne !

Peste cîteva secunde Raluca se întorsese la ușă să asculte, dar nu reușise să audă nimic. Nu știa de ce, dar avea impresia că discuția lor secretă nu putea să nu fie legată de scena văzută de ea în după-amiaza aceea, și în inima ei se strecurase o frică paralizantă. Alia se înfundase într-o carte de povești, nouă, în camera Ralucă-i, fericită că, în sfîrșit, e lăsată acolo. Raluca se strecură, atunci, în grădină, pe ușa din spate a vilei, și se ascunse sub fereastra living-ului, de unde auzea bine discuția, care între

www.dacoromanica.ro

timp începuse, şi cea care vorbea acum era Carmia, dar ea şoptea cîntat cuvintele, şi pînă izbuti să se acomodeze cu situaţia asta de spion, pierdu şi primele ei replici.

— Bine, spunea Carmia, şi acum tu ce vrei să faci ? Pînă acum nu mi-ai spus niciodată nimic. Pentru mine, slujba ta a fost întotdeauna un mare secret, n-am ştiut niciodată nimic, cum n-am ştiut nici de această poveste. Şi cum s-a terminat ?

Raluca se vîrîse sub geamul larg deschis, se ghemuise în iarbă şi aştepta disperată răspunsul tatălui ei.

„Va să zică i-a spus, înseamnă că se despart, se chinuise ea să ghicească ce fusese înainte. Dar nu se poate, dacă i-a spus, înseamnă că îi pare şi lui rău, că n-a mai putut, că regretă..."

Răspunsul veni tîrziu, şi o încurajă.

— Nu ţi-am spus pentru că n-am vrut să vă chinuiţi şi voi, n-avea nici un rost, nu folosea la nimic, măcar aici să fi fost o oază de linişte...

„Regretă, e clar, regretă, se bucură copilăreşte Raluca. Regretă. Nu se putea să nu regrete, e un om drept, e un om cinstit, eram sigură că o să regrete", îşi spunea Raluca frecîndu-şi palmele şi chinuindu-se să se strecoare din ce în ce mai aproape de buza pervazului, ca să audă, într-adevăr, tot.

— Tu de mult nu mai ai sentimentul că noi existăm şi pentru viaţa ta publică, îl certase, obosit, Carmia. Tu de mult ai făcut din noi o oază a ta, numai a ta, lăsîndu-ne să credem că în jurul nostru e un pustiu imens, fericit ca răcoarea acestei oaze este a ta şi numai a ta.

„Ce frumos îi răspunde, niciodată n-a vorbit atît de frumos, îşi spuse Raluca. Are dreptate, noi am fost pentru el ca o jucărie, are dreptate mama..."

— Ce să vă spun ? Să vă povestesc interminabilele discuţii ale colaboratorilor mei cu Comisia, într-un moment în care fabrica de clor trebuie să intre în funcţiune şi în care numai de Comisia asta nu-mi arde mie ? Pentru că odată nu m-au întrebat : „domnule, tovarăşe, auzim că dumneata te zbaţi să pui în funcţiune fabrica de clor înainte de termen, auzim că ai încurcături cu instalaţiile, că n-ai mai ajuns acasă înainte de trei noaptea, de săptă-

www.dacoromanica.ro

mîni de zile, auzim că ţi s-a luat tensiunea în birou, că te-a trimis medicul acasă, că o parte din instalaţii au fost montate greşit sub supravegherea unui inginer nenorocit, care în loc să stea zi şi noapte lîngă echipele de montori îţi face ţie referate că eşti cazon, că eşti brutal, că înjuri, că pedepseşti în dreapta şi în stînga..." Înţelegi ? întrebă el. Asta vroiai să-ţi povestesc cînd veneam eu acasă şi cînd voi mă aşteptaţi cu masa pusă ? Vroiai o astfel de poveste ?

— Şi ? venise şoptit răspunsul Carmiei.

— Şi de trei săptămîni nişte imbecili, că nici cuvîntul ăsta nu reuşeşte să-i încapă, mă aşteaptă de la opt dimineaţa, cînd eu revin în birou, de la montaj, cu o plăcere diabolică : „Dacă vreţi, să discutăm şi noi, pentru a putea ajunge mai repede la concluzii", se milogesc ei, cu un glas mieros, şi mie îmi vine să urlu şi, bineînţeles, că într-o dimineaţă n-am mai putut şi i-am dat afară. Şi a urmat reclamaţia la secretarul economic, care atît aştepta, ca să nu mai spun că, dîndu-i pur şi simplu afară din birou, n-am făcut decît să confirm tot ceea ce se scrisese în reclamaţiile care denunţau brutalitatea mea în relaţiile cu oamenii, şi ce a scris pentru a doua oară, mai ales, inginerul ăla nenorocit, pe care eu l-am angajat, la rugămintea lui, că a ajuns pe drumuri, şi că îl părăseşte şi nevasta dacă nu-l angajez, şi altceva nu-i rămîne decît să se omoare. „Am fost muncitor, se jelea nefericitul cînd a ajuns la mine în birou, am fost tipograf, m-am ridicat de jos, prin muncă, prin puterile mele, am fost activist de partid, o viaţă de activist, şi acum nu mai are nimeni nevoie de mine, nu vă gîndiţi ?"

— Dar cine e ăsta ? Nu mi-ai spus niciodată nimic despre un astfel de inginer.

— Dar despre alţii ţi-am spus ? Nu tu singură te plîngi că nu ţi-am spus nimic ? Mă asculţi ?

— Ai nevoie de mine pentru ca să vorbeşti tare ? Ca să te descarci ? întrebase trist Carmia. Credeam că vrei să-mi povesteşti, se plînse ea.

„Nu-i spune nimic, e altă poveste. De ce ? Sau are nevoie de această introducere ca să ajungă la... Femeia aceea tînără şi înaltă călca atît de uşor, parcă plutea, pînă

www.dacoromanica.ro

şi mîna care se sprijinea de braţul lui parcă plutea deasupra acestui braţ, nu era decît un vis, ochii ei mari şi verzi căutau lumina asfinţitului. «Verzi electric» — cine m-a învăţat pe mine culoarea asta, verde-electric ? Dar aşa erau, electrici, obositori de verzi, iar ea nu mergea, plutea, plutea. Cum era îmbrăcată ? Nu ştiu cum era îmbrăcată, numai părul i-l ştiu, roşu-stins, ca arama, şi obrazul parcă ar fi fost o piele roşie. Ce fiinţă ciudată... Şi tata, tata care e un om atît de serios... Ce s-a întîmplat oare ?..."

— Carmia dragă, nu tu îmi reproşezi acum că eu cu voi nu vorbesc, că voi sînteţi o oază într-un pustiu ?

— Tu ai spus oază, replicase Carmia, eu nu mă simt decît într-un pustiu, şi eu nu sînt, de la o vreme, nici pentru mine, decît un pustiu ars de nelinişte.

— Nu-mi place cînd dramatizezi, ştii bine. Eu vreau să-ţi povestesc o dramă, o dramă care nu s-a consumat încă, dar care pe mine m-a şi consumat, şi care, din nefericire, a lăsat în sufletul meu o rană prea adîncă, pe lîngă care tu ai trecut indiferentă...

— Acum dramatizezi tu, rîse ipocrit şi ironic Carmia. Te rog. Adevărul este că noi ţi-am devenit ţie indiferente, că te plictisim, că te iritäm. Mai avem şi nefericita inspiraţie să te rugăm să ne spui ce faci tu, în viaţa ta adevărată, pentru că aici, în casă, existenţa ta este una pasageră şi falsă.

— Falsă ?... întrebă Tudor Cernat intrigat. Falsă ai spus ?

— Da, veni răspunsul Carmiei, iarăşi şoptit şi cîntat.

— Dragostea mea pentru Raluca, dragostea mea pentru Alia — sînt un fals ?

— Atît ?

— Cum atît ? întrebă el încercînd să păstreze ce mai putea din calmul pe care îl învinsese oboseala.

— Atît ? replică iar Carmia. E vorba numai de dragostea pentru Raluca şi Alia ? Atît ?

— Crezi că mai iubesc pe altcineva ?

„Acum îi va spune, neapărat îi va spune, sigur îi va spune, se nelinişti Raluca, ghemuită sub fereastră. Ce se va întîmpla ?"

www.dacoromanica.ro

— Sînt sigură că din casa asta nu mai iubeşti pe nimeni, fu din nou ironică şi rea Carmia. Eu am încetat de mult pentru tine să mai fiu altceva decît soţia de care tovarăşul director-general are nevoie ca să se ştie că este însurat, că are o viaţă de familie şi că are cine să-i supravegheze cei doi copii reuşiţi, pentru un personaj model, pentru un om de tip nou, nu-i aşa ?

— Carmia ! Eşti atentă la ce spui ? Ţii neapărat să ne certăm ? Ai vreun motiv serios ? Ai vreun argument care să te oblige să faci astfel de afirmaţii ?

— Nuuu, zise ea, nuuuu, repetă ea cu glasul ei cîntat, eu nu pot avea argumente, eu nu pot avea motive, eu sînt fericirea inconştientă, nu-i aşa ?

— Carmia, nu vezi că nici acum, în această seară, cînd aveam nevoie de tine, tu nu reuşeşti să participi la viaţa mea ? Tu nu vezi că eu am început să nu mai contez pentru tine nici măcar ca un consultant în organizarea acestui interior care pe mine mă duce la disperare, pentru că nu e al fiinţei mele, iar tu nu reuşeşti să mai vezi nimic altceva decît scaune *biedermayer*, şi dulapuri *biedermayer*, şi scrinuri *biedermayer*, ca şi cînd pe lumea asta alt stil n-ar mai fi, şi candelabre, şi...

— Şi ? întrebă Carmia ridicîndu-se să închidă fereastra, iar Raluca se văzu nevoită să se retragă şi ea în camera ei.

Discuţia alunecase confuz într-o răfuială plicticoasă, iar ea aşteptase cu totul altceva, şi avu impresia că şi unul şi altul din părinţii ei coboară de pe piedestalele pe care îi ridicase ea, în zona domestică a acelor banale şi neisprăvite, vreodată, certuri la care asistase în toată copilăria ei în blocul în care se petrecuse această copilărie, şi prin pereţii căruia necontenit răzbăteau glasurile furioase ale unor vecini care se certau de dimineaţă şi pînă seara pentru uleiul de floarea-soarelui, pentru conservele de fasole, pentru mătura care niciodată nu putea fi găsită, pentru copilul care mereu rămînea corijent şi era fiu de inginer, pentru dînsa care întîrzia în fiecare seară în faţa blocului la intrare, cu nevasta administratorului, şi nu mai terminau de povestit, pentru coliva afumată în fiecare sîmbătă a morţilor, pentru caietele lui de la în-

www.dacoromanica.ro

vățămîntul politic, pe care ea niciodată nu știa unde i le pusese, iar el urma să se ducă iar nepregătit, un infern al banalităților strigate tragic, un infern al ultragiilor morale, căci nici unul nu uita că, bineînțeles, celălalt este „provenit din nimeni", în timp ce eu, spunea ea, am fost fiică de funcționar la judecătorie, și tata a ajuns să iasă la pensie ca notar, în timp ce el era un amărît de inginer cu institutul de doi ani, și „să vedem acum, cînd a venit directorul ăsta nou, ce lozinci îi mai spui tu, lui, că am auzit că nu suportă lozincile, și el se scoală de dimineața, și atunci să te vedem noi pe tine, cînd o să te îmbeți, cum ai obiceiul, și n-o să te mai trezești și o să se afle și..."

— Raluca ! o strigase Tudor, exact cînd ea ajunsese în camera ei. Vrei să vezi dacă putem mînca ceva astă-seară ?

— Da, tată, se bucurase ea că poate să-i răspundă la o chemare. Mamă, punem masa ?

— Imediat, veni răspunsul Carmiei. Așează tu, începe tu... Apoi, către Tudor : Te-ai supărat ? Iartă-mă, te rog. Nu știu ce am de cîteva zile. Nu știu ce am, sînt sufocată de neliniște și de teamă și de, de nu știu de ce...

— Ce s-a întîmplat ? se interesă Tudor Cernat. Nu te simți bine ?

— S-ar putea să ai dreptate, cu slăbiciunea asta a mea, cu mobila, însă ce vrei să fac ? Visez un interior, un interior care să ne dea sentimentul că nu trăim ca niște chibrituri uniforme într-o cutie de chibrituri uniformă. Am spus o prostie ? Am literaturizat iar ? Spune ! Însă cu candelabrul cred, într-adevăr, că ai dreptate : e nefericit. Vrei să-l vindem ? Să punem în locul lui un candelabru de alamă cu lumînări ? Am găsit zilele trecute unul superb, însă nu știu cui să-l vindem pe ăsta, înțelegi ?

— Carmia, interveni Tudor, lasă povestea asta, nu te simți bine ?

— Pot să asist, pentru că masa e pusă. Era pusă, tovarășe director-general ; a pus-o chiar soția dumneavoastră, în așteptarea dumneavoastră.

— Te rog, zise Cernat, nevrînd să rămînă asupra informației dată de Raluca ironic, dar cu dragoste evidentă.

— Carmia, reluă el întrebarea, nu te simți bine ?

www.dacoromanica.ro

— Nu știu dacă mă pot simți bine sau nu, se arătă nehotărîtă Carmia. Oricum, nu știu ce impresie îți poate produce ție o astfel de scrisoare, și de sub eșarfa care spînzura peste pian îi întinse un plic deschis.

„...Și vă informăm și pe dumneavoastră că inginerul Cernat..." și urma aceeași scrisoare citită în biroul lui Dumitru Dumitru, numai că scrisul era acum altul, un scris neglijent, de om care prea rar are nevoie să-și aducă aminte că printre atîtea lucruri învățate în copilărie a fost și scrisul de mînă.

— Și ? întrebă Cernat, încercînd să nu pară deloc surprins, deși în inima lui pătrunsese fulgerător un val insuportabil de sînge fierbinte, pe care el îl simți ca pe o arsură, chiar în inimă, ca și cînd cineva i-ar fi atins inima cu un vîrf de ac înroșit, însă pe fața lui nu se bănui nimic, sau Raluca nu bănui nimic, căci Carmia se afla atunci la fereastră și privea absentă pe ea.

— Și..., continuă ea întorcîndu-se de la fereastră, dar evitînd să-l privească în ochi, cine este inginerul care te-a reclamat pe tine sau care a provocat această comisie despre care tu n-ai vrut ca noi să știm în oaza noastră atît de fericită ?

Tot ceea ce fusese copilăros și alintat și fragil în această femeie mică, cotropită de părul negru păgîn și lucitor-uleios, cu ochii negri, dintr-un cărbune de iad, atît de fermecători triști, totul se topise, parcă, într-o clipă, și nici glasul ei nu mai era șoptit, și nici cîntător, și nici dureros, ci numai cristalin, dar cristalul era nu al sunetului care te învăluie odihnitor, ci al limpezimii reci a cuvintelor, iar Cernat avu impresia că în fața lui nu mai era Carmia, și că ea, Carmia, încetase brusc să mai existe sub înfățișarea ei de copil alintat și singur și plin de atîta nevoie de mîngîiere, și că înfățișarea asta nu fusese decît un fel al lui de a se înșela sau un fel al ei de a-l înșela ea pe el. În ființa ei plăpîndă și neajutorată, pe care el o iubise ani întregi tocmai pentru vraja cu care ea izbutea să-l facă să creadă că are nevoie de sprijinul lui necontenit, ca și cînd ar fi trebuit ca el să respire și pentru ea, în ființa atît de plăpîndă în care toată lumea bănuia o convalescență nesfîrșită și un sfîrșit poate neașteptat, în

www.dacoromanica.ro

orice clipă, în această ființă lui i se păru acum că stătuse, ascunsă la pîndă de ani și ani, de zile și nopți, o panteră, și și el întîlnea acum sufletul și credința falsă a unei pantere, și ura și necontenita așteptare a răfuielii oarbe a unei pantere.

— Inginerul, spuse el, văzînd ochii negri, măriți ca de spaimă, ai Ralucăi, rămasă să asiste la discuția lor, inginerul îți este foarte bine cunoscut, pentru că i-am dat și casă, ușă în ușă și perete în perete cu noi, inginerul Badeală, domnul Badeală, sublinie el căutînd să afle, totuși, în ochii ei o scînteie de lumină omenească, pentru că ea se ghemuise iar în fotoliu și se uita la el irizat, cu ochii negri, răi, strînși, și cu privirile strecurate printre genele lungi și întoarse. Gura lividă, cu buzele fără culoare, subțiri, atît de subțiri acum, încît păreau o singură linie trasă cu un ac, gura lividă se arcuise disprețuitor și cinic, iar nările îi tremurau ca niște aripi de fluture prins din zbor.

— Și, spuse ea, te ascult, îți dau cuvîntul meu de onoare că te ascult, că nici fata asta care are șaisprezece ani nu mai trebuie să fie străină de problemele tale și ale noastre. E mare, acum. Stai, Ralu, zise ea, și îi făcu loc pe spătarul fotoliului.

— Și, începu Cernat cu o patimă care pe măsură ce povestea devenea mistuitoare și îl făcea să retrăiască totul așa cum fusese și să creadă că totul fusese luat de la început, și, începu Cernat, pe mine mă sufocă pur și simplu lipsa de timp și ambiția de a ne ține de cuvînt, cu atît mai mult cu cît acum se află și Dumitru la conducerea acestui județ, și eu nu vreau să-i dau lui nici un prilej de nemulțumire, știind cît ține el la mine și cît îi datorez eu lui în viață, așa cum știi și tu...

— Te-ai obișnuit să plătești întotdeauna mai mult și să te simți mereu dator, spuse Carmia, dator pînă și față de cei care încearcă prea rar să se achite ei de datoriile față de tine...

— Exagerezi, ripostă Tudor Cernat, exagerezi, te iei după zvonuri, după vorbe !

— Eu ? întrebă ea, cu acel glas nou, de viperă, cum i se păru și Ralucăi, care observă și ea pe fața mamei

www.dacoromanica.ro

sale, și în ochii ei, și în tonul ei, o schimbare, și în răspunsul ei un nou fel de a fi, și nici în fotoliu nu mai stătea cum stătuse pînă atunci, ghemuită leneș și alintat, și vag obosită, și lăsînd cuvintele să pornească așa cum pornește o melodie sfioasă...

Se înălțase, cu picioarele strînse sub ea, și se rezemase cu brațul stîng de spătarul lat al fotoliului, cu obrazul înfundat în palma-i mică, de copil, și îl privea pe Cernat dintr-o parte, și ca de departe, lăsînd să se vadă cum înflorește disprețul în colțul gurii ei și în lumina sticloasă a ochilor abia întredeschiși.

— Eu ? repetă ea șoptind cuvintele cu o șuierătură. Eu ? Exagerez ? Exagerez ? adăugă ea părînd că abia se stăpînește să nu izbucnească în rîs, însă efortul ei era fals, așa cum și zîmbetul ei era fals, și indignarea ei era falsă, ceea ce răzbătea cu adevărat și sincer din cuvintele ei și din jocul ei fals era ura, ura care nu putea fi mascată nici de zîmbet, nici de ironie, nici de calmul ei jucat și el cu o alintare falsă și indiferentă. Exagerez așteptînd explicația ta ? Exagerez așteptînd întoarcerea ta ? Exagerez lăsîndu-te să crezi că nu văd și nu înțeleg nimic din indiferența ta sportivă față de noi ? Exagerez lăsîndu-te să crezi că totul poate fi justificat prin devotamentul tău față de slujba ta și față de ambițiile tale de cuceritor al acestei lumi noi pe care oricînd ești gata să o ridici în slăvi în fața noastră, dar uiți mereu că și noi facem parte din această lume nouă, așa neînsemnate cum sîntem, și că și noi avem dreptul să ne bucurăm de această lume nouă. N-am chef, înțelegi, să mă zidești pe mine și pe fetele mele în zidurile acestei lumi noi, pentru ca să triumfi tu în postura unui Manole socialist, care și-a sacrificat familia, soția și fetele, pentru ca să iasă el învingător ! Spun prostii, nu-i așa ? Fii sincer, te rog, și spune-mi curat că delirez. Te rog, Tudore, te rog !

— Mamă, interveni surprinsă Raluca, mamă, ce e cu tine ? Se repezi cu o disperare copilărească și o îmbrățișă cu brațele ei puternice, strîngînd-o la piept și legănînd-o ocrotitor. Mamă, strigă ea din nou, înecată de lacrimi, dar chemarea nu-i era adresată Carmiei, ci lui Tudor Cernat, pe care ochii ei îl căutau cu durere. Mamă, ce e cu voi ?

www.dacoromanica.ro

Despre ce vorbiți voi ? Nu vă înțeleg ! Ce s-a întîmplat ? iar Carmia se desprinse din brațele ei și se ridică ametită, parcă, din fotoliu și se duse la pian, de care se sprijini ca în ultimul moment înainte de a se prăbuși, și mîinile ei tremurînde căutară orbește scrisoarea pe care apoi o întinseră Ralucăi.

— E mare, zise ea, încercînd iar să fie ironică, dar neizbutind decît să schițeze un zîmbet în care sila se îngemăna din nou cu disprețul. E mare, Tudore, nu-i așa? Măcar pe ea să nu o mințim și măcar pe ea să nu o zidim la temelia succeselor tale, măcar ea să rămînă între noi sfîntă, nu-i așa ?

— N-am nevoie de scrisorile voastre, n-am nevoie, n-am nevoie de răutatea voastră și de răfuiala voastră ! strigă Raluca, respingînd scrisoarea care îi fusese întinsă, și Carmia rămase, împietrită, lîngă pian, cu pagina albă, cu scrisul puțin și stîngaci, în mîna întinsă.

— Carmia, veni lîngă ea Tudor Cernat. Ce e cu tine ? Carmia, liniștește-te ! dar încercarea lui de a se apropia de ea se dovedi inutilă, căci ea se smulse dintre ei amîndoi și se repezi spre ușa care ducea în dormitorul lor, însă în pragul acesteia se ivi Alia, trezită, poate, de strigătul Ralucăi, și pe chipul ei somnoros nedumerirea era atît de vie și de viu dureroasă, încît Carmia își pierdu cumpătul, și într-o secundă păru să uite tot ceea ce fusese pînă atunci și, îmbrățișînd fetița și ridicînd-o cu mîinile ei firave și strîngînd-o la piept, se întoarse, căutîndu-l pe Tudor Cernat, luminată ca de o victorie fără drept de apel.

— Carmia, încercă iar Tudor Cernat să-i atragă atenția că discuția lor putea continua pe un teritoriu al liniștii și al acceptării argumentelor. Carmia ! Ce e cu tine ? Liniștește-te, te rog, Carmia...

Însă ea se feri de privirile lui și părăsi încăperea, ca și cînd cineva s-ar fi opus drumului ei, iar ea trebuia să învingă această neînțelegere a chemării ei, însă în îmbrățișarea fetiței adormite nu era nimic de bravadă, și femeia din ea se pierduse în bucuria mamei care își regăsise darul de a-și întoarce copilul în lumea visului fără de prihană.

www.dacoromanica.ro

— Raluca, zise Tudor Cernat, așezîndu-se în fotoliul părăsit de Carmia, poți să citești scrisoarea, are dreptate mama, ești destul de mare, poți să citești, te rog, chiar, să citești, e bine, e necesar să citești...

— Nu, zise Raluca, nu vreau, n-am nevoie, singurul lucru pe care vreau să-l știu este ce se întîmplă cu voi, cu tine, mai ales. Însă nu pot să te fac să înțelegi ce vreau. Nu, n-am nevoie de nimic. Eu știu totul, mai zise ea, înțelegi? Eu știu totul, eu... dar nu mai avu curajul să adauge nimic sau nu mai reuși să adauge nimic, și fugi și ea din living-ul sărac, în care numai ambițiile Carmiei se regăseau...

Seara se încheiase aici, scrisoarea fusese uitată pe marginea pianului, și dimineața, în zori, înainte de a pleca la școală, Raluca o citise de cîteva ori pe nerăsuflate, era așa cum bănuise ea, apoi totul păruse să intre în normal...

Acum așteptau iarăși telefonul lui Tudor, care întîrzia, Raluca și Alia mîncau cu o poftă sălbatecă în bucătărie, Carmia se ghemuise ca de obicei în fotoliul greoi din living, fiecare cu gîndurile ei, cu lumea ei și cu speranța ei.

Cerul se făcuse de smoală, și smoala inundase ferestrele imense și pătrunsese în living, o pendulă agățată deasupra ușii care da în vestibul bătu plictisit, de nouă ori, ceva în mașinaria ei nu fusese pus la punct, și gongul suna dogit și dezacordat.

www.dacoromanica.ro

Capitolul XI

— MĂ UITAM LA EL, ZISE PETRE NOBILU, MĂ UITAM LA el, şi el era cum îl ştiam eu, cum îl ştiam de douăzeci de ani şi mai bine, însă nu-l mai cunoşteam. Înţelegi ? Stătea la birou, rezemat hotărît de spătarul scaunului înalt, impozant, cine intra la el şi îl vedea cum se reazemă de spătarul scaunului şi cum priveşte de sus, pe deasupra maldărelor de dosare şi de hîrtii, şi mai era şi drumul de la uşa biroului pînă la el, îţi dai seama că îngheţa. Însă eu nu venisem la el cu probleme, vream sa-l văd, să văd ce mai face, dacă a mai albit, dacă a mai slăbit, dacă s-a mai omenit, că ştii că era un fel de Robespierre, n-avea tată, n-avea mamă, n-avea rude, nu cunoştea decît principiul, şi eu l-am şi admirat într-o vreme. Nu poţi să spui că nu era un om cinstit şi un om adevărat, să fi avut noi, mulţi ca el, nu era rău...

— Da, confirmă Dumitru Dumitru, a început bine, curajos şi cinstit, şi eu am avut încredere în el, însă ura viaţa...

— Ce făcea ? întrebă Măria. Cum ura viaţa ?... Cum să urăşti viaţa ?

— Aşa e, încercă Petre Nobilu să-şi reia firul, ura viaţa... Îi era frică de ea şi o ura...

Măria se uita la ei nedumerită, şi ei surprinseră chinul pe faţa ei, care avea limpede culoarea pămîntului, iar ei, care erau ţărani, cunoşteau această culoare, gălbui-maronie, cum arată o arătură cînd a fost secetă şi, tîrziu, a venit o stropeală de ploaie fără putere şi muşuroaiele din jurul porumbului se fac pămîntii...

www.dacoromanica.ro

— Mă uitam la el și el stătea impozant, rezemat de spatarul înalt al scaunului, însă n-avea greutate pe scaun, și cu mîna dreaptă mîngîia telefonul scurt, nu mereu, rar, ca și cînd și-ar fi adus aminte de ceva. Vorbea cu mine, îmi povestea că trebuie să se însoare, că s-a pus neapărat problema, fata sau femeia fugise de la bărba-so de un an și ceva, cam așa am înțeles, acum era însărcinată, o prietenă a ei trimisese o anonimă, și eu cred că era în înțelegere cu ea, dracu să-i știe... În orice caz, zicea că urmează să se însoare, îmi povestea ce îmi povestea, și pe urmă întorcea capul spre „scurt", și punea mîna pe receptorul lui, însă nu suna nimeni. „Ce e ? zic eu. Așteptți vreun mesaj special, așteptți ceva ?", fiindcă îți spusei, facea ce facea, zicea ce zicea, și odată întorcea capul spre „scurt", și punea dreapta pe el și controla dacă e receptorul bine pus în furcă...

— Cum ura viața ? întrebă iar Măria, dacă zici că urmă să se însoare.

Nobilu surîse înțelegător și niței ironic.

— Aveți, măi fraților, răbdare, zise el, un moment. Nu v-am spus, un moment... „N-a sunat cît am lipsit eu ?" a întrebat el secretara în loc să-mi răspundă mie. Asta, secretara, era o amărîtă, un fel de, cum să-ți spui eu — se chinui Nobilu să și-o închipuie și să le-o descrie. Domnule, aveam noi, la raion, dacă mai ții tu minte, o proastă, văduvă de război, una guralivă, vorbea singură și întrebată și neîntrebată, spunea numai prostii, și cînd am venit eu am găsit-o deputată raională, și pe urmă a venit anonima aia că vaca ei, de acasă, pe care o mulge pentru cei șase copii, o are ca despăgubire din timpul războiului, captură de război, și pînă să se lămurească lucrurile, am scos-o noi din deputăție, mai ții minte ? Nu se poate să n-o știi, domnule, păi ce politică faci dumneata ? Te-ai ramolit ? Cum dracu o chema ? Nu știi, domnule, că vorbea la adunări și spunea că i-au luat bărbatul în război și că în locul lui, după ce a murit, i-au dat o vacă furată de la dracu-n praznic ?

— Veta ? întrebă Dumitru Dumitru, Veta lui Mîndră de la Cornul Caprei ?

www.dacoromanica.ro

— Ei, zise Nobilu, murind de rîs cu rîsul lui de cenușă, Veta. Așa era secretara ăstuia, și el iar o întreabă :

„— Nu m-a sunat nimeni, tovarășe, cît am lipsit, ați fost atentă ?“

„— Da, zice proasta, am fost, păi dumneavoastră nici n-ați lipsit mult, cît ați ieșit pe-afară... mai mult n-ați lipsit !“

„— Mulțumesc“, zice el, și ea iese din birou și el începe să se vaite către mine :

„— N-ai, tovarășe Nobilu, nici o încredere în ăștia tineri“, și iar cu mîna pe „scurt“, să vadă dacă e pus receptorul bine în furcă.

— Înțelegi ? întrebă Nobilu.

— Și ? zise Dumitru Dumitru.

— Și două ore cît am stat eu la el în birou, fiindcă am stat două ore, am băut o cafea, se făcuse opt și jumătate, dacă nu nouă seara, și el tot cu ochii pe „scurt“.

— Măi băiete, zic eu, nu te mai cunosc, ești la fel cum te știam eu, te-ai mai înciochinat și tu, că de, anii n-așteaptă aprobare ca să treacă, văz că acum vrei să te și însori, văz că ești gata să ieși la nuntă, și cu botezul, să fii sănătos, însă nu te mai cunosc. Cum zic „nu te mai cunosc“, el pune iute mîna pe „scurt“ și zice către mine :

„— A sunat, sau mi s-a părut mie, că au obiceiul de sună încet telefoanele astea“...

„— N-a sunat“, zic eu, apoi el apasă pe sonerie, și iar vine proasta aia căscînd de somn, și el o întreabă :

„— Nu m-a căutat nimeni ?“

„— Nu, zice ea, pot să plec ?“ și el face din cap că nu...

— Auzi ? întreabă Nobilu, înțelegi ?

„— Mai stai, întreb și eu, că văz că s-a făcut destul de tîrziu...

— Dracu știe, zice el, nu înțeleg de ce nu sună...

— Cum adică nu sună ?

— Nu sună ! Nici ieri n-a sunat, nici alaltăieri, însă alaltăieri am fost eu la tovarăși și am vorbit cu ei, dracu știe ce s-a întîmplat.“

— Și ? întrebă Dumitru Dumitru, înveselit de poveste.

— Și n-a sunat — și eu am plecat și el a rămas să

www.dacoromanica.ro

mai aştepte — şi la uşă, plecase şi secretara, i-a dat drumul, pe la nouă, amăritei — la uşă zice :

— Nene Nobilule, am ajuns să păzesc „scurtul", dumnezeul meu e „scurtul", nu ştiu ce dracu s-a întîmplat cu mine, însă cînd sună „scurtul" mă trece apa, şi cînd nu sună mi se usucă limba în gură şi gîtul şi...

— Şi cine sună, mă băiatule, la tine, pe „scurt", de mori tu aşa de grija lui, că şi eu am în birou trei „scurturi" şi nu mai mor...

— Eee, zice el, dumitale îţi convine, te-ai făcut inginer, ai meserie, măsori cu metrul, metrul are o sută de centimetri, nu poate avea mai mult, n-ai cum să-l lungeşti, n-ai cum să-l scurtezi, îl pui, măsori, atîta e, atîta face, însă la mine nu e metru, eu n-am metru. Vine la mine cine cu gîndul nu gîndeşti şi zice „domnule, tovarăşe, dacă nu poţi, punem pe altul care poate". Pricepi ?

— Păi să puie, zic eu, de ce să mori tu de frică, cu mîna pe telefonul scurt, să puie !

— De-asta ura el viaţa, cum zici tu ? întrebă Măria.

— De-asta şi din toate, confirmă pe gînduri Dumitru Dumitru, din toate...

Şedeau la masă toţi trei, la Dumitru acasă, într-o vilă a judeţenei, ascunsă sub Capela, pitită sub brazii bătrîni şi înalţi, crescuţi cu crengile de la pămînt, cum cresc în vîrful muntelui, şi văduvită de lumina soarelui, care pătrundea rar şi greu printre crengile împreunate pînă la ferestrele cu obloane galbene. Dumitru ocupa un apartament din cele două care împărţeau vila în parter şi etaj, şi el stătea la etaj, însă în afară de el nu mai locuia nimeni în vilă, şi Nobilii fuseseră cazaţi jos, unde îl şi aşteptaseră o după-amiază întreagă, fără nici un semn din partea lui, după care plecaseră în oraş, lăsînd vorbă că se întorc seara după opt.

— Însă la început a fost un om curajos şi cinstit, adăugă Dumitru, părînd să nu se poată desprinde de povestea aceluia.

Măria îl cerceta atentă cu ochii ei mari şi aprinşi ca de o febră în care viaţa se strînsese cu toată puterea ei, de parcă din fiinţa acestei femei împuţinate, ca din senin,

www.dacoromanica.ro

cum i se părea lui Dumitru, numai ochii o mai puteau adăposti.

— Nu vă place ?! întrebă, intrînd şi văzîndu-i că nu se îndeamnă la masă, sora lui Dumitru, o ţărancă trecută bine în jumătatea din urmă a vieţii, pipernicită şi smochinită, şi călcînd uşor şi cu grijă, ca şi cînd ar fi purtat o lumînare mică şi o ferea să nu se stingă.

Aşa se întîmplă cu multe ţărănci cînd ajung să treacă pragul care le desparte pentru vecie de amintirea lor că au fost şi ele femei şi au iubit, şi poate că au şi păcătuit, se limpezesc în lumina ochilor, şi mîinile lor devin curate şi sfinte, şi cămăşile lor rămîn albe, şi obrazul lor se face ca foiţa, şi buzele îşi pierd sîngele, şi ele ţin mereu palma peste buze şi înţeleg tot ce e al vieţii, nu se mai miră de nimic.

— Cum să nu ? sări iute Petre Nobilu. Cum să nu ne placă, însă mai vorbim şi noi, mai povestim, că fratele ăsta al dumitale a ajuns mare şi a început să uite de unde a plecat, minţi el rîzînd.

— Dumitru ? întrebă femeia neîncrezătoare şi aşezîndu-se mai la o parte de masă, pe o margine de scaun, şi căutînd farfuriile lor, să vadă dacă într-adevăr le place mîncarea ei. Dumitru ? mai zise ea, şi păru că tot ce avusese de spus spusese prea destul, şi ce avea ea de vorbit cu ei se încheiase, Dumitru n-a uitat el de unde a plecat, el a uitat unde se duce...

— Cum ? se interesă Petre Nobilu, însă ea nu-l mai auzi sau nu vru să-l audă, atît fusese partea ei la această tăinuire a lor, iar ei rămaseră nedumeriţi, toţi trei, şi stinşi în încercarea lor de a crede că au înţeles.

— Nu vă place, clătină ea din cap, zîmbind înţelegătoare, căci mîncarea stătea neatinsă, uitată, apoi se ridică şi ieşi cum intrase, uşor, strecurîndu-se cu trupul ei firav prin pînza de aer pe care numai ea o vedea şi o simţea cum se ţese în jurul ei.

— Mi se pare, Dumitre, zise Măria, că şi dumitale ţi-e frică de viaţă, are dreptate, ai rămas singur, trăieşti singur, singur nu poţi ajunge departe, şi mortului i se pune în mînă un ban ca să nu fie fără nici un ajutor cînd trece puntea şi ajunge dincolo...

Dumitru se uita la ea şi zîmbea cu aceeaşi înţelegere

www.dacoromanica.ro

înstrăinată de lume cu care sora lui privise neputința lor de a se bucura cu plăcere de mîncarea gătită de ea. Nu-l atingeau cuvintele Măriei și nu-l atingea nici judecata începută de ea, însă o asculta cu grijă și cu o bucurie nebănuită, ascunsă de el, fără voia lui, într-un ungher al sufletului, unde nici el nu mai avusese de mult curajul să stăruiască cu gîndul sau măcar cu amintirile.

Măria puse mîna pe mîna lui și îl bătu încetișor cu palma ei ca o pană — atît mai rămăsese din mîna ei de altădată, cu care crescuse copiii și îi spălase, și îi îmbrăcase, și cu care gătise mîncarea lor și a bărbatului ei, și cu care îl culcase cînd el adormea la masă în scaun, și cu care îl și mîngîiase uneori, căci timpul lor de mîngîieri fusese puțin și întrerupt, și cu care l-ar fi mîngîiat și acum, ca să mai cîștige din ce fusese pierdut într-o viață la care ar mai fi avut multe drepturi, dar care ei i se retrăseseră, și ea știa, deși ei toți se feriseră ca ea să afle.

— Dumitre, întrebă ea sfioasă, la ce te gîndești ? și Nobilu întoarse și el capul spre Dumitru, și, în întoarcere, o zări rezemată de tocul ușii și pe sora acestuia, așteptînd și ea un răspuns la întrebarea Măriei.

Era o sufragerie simplă, cu mobilă puțină, masa și scaunele și bufetul, mobilă cuminte, însă cu gust lucrată și imitînd bine vechea lucrătură țărănească, și pe jos un covor ca o apă verde, cu flori și cu frunze, și cu marginile țesute ca o horă, iar pe pereți două tablouri, „adevărate", cum îi plăcea să le pomenească Dumitru, semnate de unul din cei mai cunoscuți pictori, ani de zile uitat în atelierul lui deasupra unor acoperișuri bucureștene, apoi redescoperit și rugat să nu uite el ulcelele cu garoafe și cu crizanteme, și care, la cererea lui Dumitru, pe care îl cunoscuse la puțin timp după ieșirea acestuia din lagăr, prin 1956, pictase și un portret de fetiță după o fotografie.

Dumitru nu-i spusese nimic, nici a cui este fotografia, nici ce legătură avea cu această fotografie. Îl rugase să nu se supere că îi cere așa ceva, știe că nu se cer pictorilor astfel de lucruri, însă spera să nu fie refuzat, iar pictorul rămăsese să se mai gîndească, așa îi spusese atunci, apoi, peste cîteva zile, îl găsise lucrînd la portret.

— Pe fetiță, zisese pictorul, o chema Ana, și el o

www.dacoromanica.ro

cunoscuse, locuia cu mama ei într-o cameră de serviciu din curtea din spate a casei lor, cu multe etaje, şi cu atelierul lui sub acoperiş, şi mama ei era singură şi părăsită, sau părăsise ea pe tatăl copilului, el nu mai ţinea minte, ţinea minte numai iarna cînd murise fetiţa. Şi la o toamnă după aceea veniseră să o caute, căci tatăl îşi adusese aminte de ea, însă era prea tîrziu. Nu-l cunoscuse nici pe tatăl fetiţei, îi povestea el lui Dumitru, căci el ieşea rar de sub acoperiş, pe vremea aceea, aflase povestea întîmplărilor, de la vecini, însă pe fetiţă o ştia bine, şi odată, de mult, chiar vrusese el să-i facă un portret, însă fetiţa era zburdalnică, nu avea răbdare. Îi arătase lui Dumitru şi schiţa, însă nu vrusese să i-o dea.

— Ştii şi dumneata povestea fetiţei ăsteia ? întrebase el lucrînd la portret, asistat de Dumitru.

Dumitru clătinase din cap, nu se înţelegea dacă ştia sau nu această poveste.

— A fost o iarnă mai rea, mai aspră, continuase pictorul, nu ştiu ce s-a întîmplat, nu ştiu ce s-a întîmplat nici cu mama ei, a pierit şi ea, s-a dus de unde era, s-a măritat, a murit, nu mai ştiu. Uite, acum, cînd îi fac obrazul, mi-aduc aminte că obrazul ei era plin de vinişoare albastre, se vedea prin el ca prin sticlă — şi obrazul din tablou înflorea şi el sub razele albăstrui ale bănuitelor vinişoare. Pe urmă Dumitru nu mai venise să ia portretul, trimisese pe cineva, plătise, acela îi luase portretul şi i-l adusese acasă.

— Cînd am ieşit de la doctorul acela mic, ca un viezure, cu botul lui de şoricel, ştii la cine mă refer, zise Dumitru, văzînd privirile lui Nobilu alunecînd peste portretul fetiţei, iar acesta se întoarse către Dumitru confirmîndu-l grăbit, prea grăbit, ca să nu se observe teama de a fi fost surprins, furat de amintirile pe care tocmai ei aveau datoria să le înlăture din această discuţie. Cînd am ieşit de la el, însoţitorul, parcă îl văd, zice : „Mîine ne întîlnim cu tovarăşii şi sperăm să găsim şi fetiţa. O găsim repede, mă asigură el", însă mie nu-mi plăcea cum era el îndatoritor şi gata să-mi ia din gură orice cuvînt, şi într-o seară a venit să mă anunţe, la vilă, unde mai eram încă în convalescenţă, că trebuie să-şi ia rămas bun. Fusese numit într-o funcţie, şi eu l-am întrebat ce gîndeşte

www.dacoromanica.ro

el despre funcţia aceea, era o promovare curajoasă, şi el mi-a vorbit bine, frumos, mi s-a părut cinstit, şi chiar şi era. Şi am început să-l iert, şi pentru felul lui de a fi atît de îndatoritor şi de îngrijit să nu-i scape nimic din privirile mele, m-am gîndit că e binevoitor peste măsură, fiindcă e tînăr, şi fiindcă bănuieşte cît am suferit eu şi alţii ca mine, căci, îţi repet, adăugă Dumitru, aprinzîndu-se niţel, mi-a vorbit bine, curajos şi drept, şi demn, despre cum vede el lucrurile, şi parcă îl aud şi acum cum zicea : „Noi trebuie să avem în vedere să cultivăm demnitatea omului, a activistului, şi siguranţa acestuia în faţa unei decizii şi a unui punct de vedere, chiar greşit, dar al lui", şi la plecare, cînd l-am întrebat : „Tovarăşe, au trecut zece zile de cînd sînt aici, m-aţi dus la doctori mari, m-aţi dus peste tot, însă nu reuşim să găsim fetiţa, ce e aşa de greu ?" — el a ridicat din umeri şi din mîini, parcă îl văd...

— Tovarăşe Dumitru, mă depăşeşte ! Apoi a urmat drumul pe care îl ştii, puţini au avut ascensiunea lui. Cînd te-ai întors tu, el era secretar cu propaganda la regiune. A venit o dată la mine pe şantier, unde eram eu director, şi l-am primit frumos şi atent, m-am bucurat văzîndu-l, a ţinut un fel de discurs, nu vorbea rău, însă era mereu grăbit şi agitat, tot ce fusese în el îndatoritor şi chiar slugarnic, cum mi se păruse mie, poate cu răutate, la început, se făcuse putere, şi curaj, şi cruzime, şi nerăbdare, şi mi-am zis : „Nu e rău". Aveam o problemă mai complicată pe şantier, un inginer se despărţise de soţie, era epoca aia cînd le fugeau inginerilor, şi tineri şi bătrîni. soţiile de pe şantiere, era cam mizerie, ce e drept, lumea nepregătită pentru sacrificii, noi încă nu convinsesem destul cu cauza noastră şi cu ambiţia noastră de a ne sacrifica pentru mai tîrziu. în sfîrşit, inginerul era membru de partid, n-a avut răbdare să-l asculte pînă la capăt, a luat principiul în braţe şi l-a trăsnit cu un vot de blam pe nenorocit, care mai purta şi coarne. Asta s-a petrecut la a doua lui vizită la noi pe şantier, venise şi Tudor Cernat de cîteva luni, iar eu lipseam, fusesem chemat la Comitetul Central, urma să devin secretar organizatoric, şi în şedinţa cu votul de blam, Cernat, cum e el şi cum era şi atunci, a sărit la el la beregăţi, că nu e drept, că

www.dacoromanica.ro

nu e principial, însă el a bătut cu pumnul în masă și a impus votul de blam. Pe urmă am fost împreună colegi, ca să zic așa, eu secretar organizatoric, el secretar cu propaganda, și am încercat să dreg prostia pe care o făcuse. Mai ales că nici Cernat, care rămăsese director în locul meu, nu mă slăbea.

— Eu, atunci, dacă mai ții tu minte, îl întrebă Dumitru pe Nobilu, am avut un moment de slăbiciune, nu i-aș spune de lașitate, fiindcă m-am judecat mult după aceea, am fost slab, nu laș, nu știu dacă tu poți face deosebirea asta, încercă el să afle, iar, părerea lui Nobilu.

— Nu, zise Nobilu, nu pot s-o fac, sînt cam otova, tu știi foarte bine, cînd ești slab ești și laș, pentru că eu te întreb limpede: ce politică ai făcut dumneata, domnule, în cutare caz, și tu, atunci, nu poți să-mi spui că, tovarășe, e cazul să facem o deosebire între slab și laș. Efectul nu e tot ăla? Ascult?

— Eu rămîn să cred că am fost slab, nu laș, zise Dumitru după o clipă de ezitare. Nu l-am convins. I-am explicat că sînt situații cînd viața e mai puternică decît noi, și uneori atît de neașteptată, încît pînă ne dezmeticim se petrec multe alte lucruri nebănuite.

— Nu mă interesează viața, tovarășe Dumitru, pentru mine viața e ziua de azi, e clipa de față, e da sau nu, acum. Nu-i fac față clipei, nu-i fac față vieții, am terminat. Cine are timp acum, de viață?

— Dar de ce? îl întreb eu, care mi-aduceam aminte cum vorbeam chiar eu mai la început, cînd nu mă însurasem, cînd nu-mi plînsese nevasta de bucurie în brațe, cînd nu mi se îmbolnăvise fetița de a trebuit să-i țiu chiar eu, care eram ateu, lumînările, cînd nici nu împlinise trei ani, cînd nu murise tata.

— A murit cu zile, interveni de lîngă ușă sora lui Dumitru, el a murit cu zile, iar tu ai venit prea tîrziu, știi bine, cînd ai venit tu el se hotărîse să moară, vrea el să moară, nu-i mai păsa, ții minte?

— Țin, zise Dumitru, însă acum vorbim de altcineva...

— Tu mereu vorbești de altcineva, Dumitre, mereu și numai de altcineva, zise ea, însă glasul ei n-avea în el răutate, era un glas senin și curat de patimă, cuvintele

www.dacoromanica.ro

cădeau singure, unele după altele, fără răutate, însă o tristeţe se ghemuise în ele şi în înţelesul lor.

Dumitru se întoarse către Nobilu şi către Măria cu o dulce vinovăţie în privirile obosite.

— Ura viaţa, zise el, nu iubea nimic şi pe nimeni, şi cînd l-a făcut ministru adjunct l-am chemat la mine în birou şi i-am spus : „Îmi pare bine, meriţi, eşti curajos, eşti ambiţios, eşti tînăr, însă ai grijă, fiindcă eşti singur şi nu iubeşti pe nimeni, şi viaţa e mai puternică decît noi".

— S-a însurat ? întrebă Nobilu, fiindcă nu mai ştiu mare lucru despre el.

— S-a însurat, nevasta i-a adus şi un copil, care pînă la urmă s-a dovedit că nu seamănă deloc cu el, însă nici cu ea, ca să poată avea vreo explicaţie, măcar pentru lume, acum copilul e mărişor, la şcoală, el n-a putut să se apropie de copil în nici un fel, mama copilului nu s-a putut nici ea apropia de soţul ei, au început să trăiască singuri, unul lîngă altul, toţi trei, era o femeie interesată, vroia cu orice preţ să fie nevastă de ministru, şi a început să se mulţumească cu avantajele unei lefi mai bune şi ale unei maşini cu şofer, o viaţă rîncedă şi searbădă şi cretină, zise Dumitru.

— Şi el ? mai întrebă Nobilu, urmărit cu un interes surprinzător de Măria, care ţinea ochii pe el şi nu-l slăbea, şi vroia să citească pe faţa lui ceva ce numai ei îi era dat să citească, iar el se simţi dintr-o dată ca şi cînd l-ar fi părăsit din senin puterile, învins de aceste priviri lacome să afle un adevăr ce trebuia sau nu să se petreacă şi să se confirme în viitor.

— El, răspunse Dumitru, el s-a închis în birou, şi între acte, şi între telefoane, şi între rezoluţii, şi între decizii...

— Ca tine, zise din colţul uşii, unde stătea rezemată de tocul înalt al acesteia, sora lui Dumitru, şi cînd toţi trei întoarseră capul către ea, ea nu lăsă privirile în jos, cum s-ar fi aşteptat ei, ci îl pironi pe Dumitru de data asta cu o răutate uscată şi netedă.

— Mă pedepseşti ? zise Dumitru, încercînd să treacă peste replica sorei lui cu o veselie forţată.

— Singur te pedepseşti, răspunse aceasta, şi pedepseşti şi lumea din jur, fiindcă n-ai cum să înţelegi suferinţa, dacă nu suferi, şi nici bucuria, dacă nu te bucuri.

www.dacoromanica.ro

Dumitru vru iar să răspundă, însă sora lui se strecură din încăpere afară şi nu mai reveni, ei rămaseră o vreme în tăcere, apoi Măria înnodă firul discuţiei, şi cînd Dumitru crezu că povestea care îl privea pe el se încheiase, glasul ei stins, cu o bunăvoinţă dureroasă în el, îl trezi şi i se înfipse chinuitor în creier, şi multă vreme după aceea îl urmări ca o sentinţă neaşteptată şi fără drept de apel, iar într-o noapte se şi visă ca şi cînd ar fi fost din nou arestat, şi era în lagăr, şi cineva îl chemase la comandant, şi acolo îl aştepta Măria. Însă Măria era cea de acum, slabă şi mică, şi numai ochii mai rămăseseră din ea, şi pielea obrazului ca foiţa, şi mîinile ca de copil, cu degetele subţiri şi nevinovate. Se vedeau şi vinele şi oscioarele prin foiţa pielii, şi ea îi arăta cu mîna unde să stea, însă nu se vedea nimic altceva decît o lădiţă de lemn la picioarele Măriei, şi el a rămas aşa cum era, lîngă uşă.

— Dumitre, zisese ea, exact cu aceleaşi cuvinte din seara întîlnirii lor, Dumitre, viaţa ta nu e adevărată. Viaţa ta e seacă şi veştedă. Unde e bucuria ta, şi suferinţa ta, şi nădejdea ta, şi credinţa ta ?

— Cum unde sînt, zisese el încremenit lîngă uşă, cum unde sînt ? Nu ştii tu, Mărie, că am avut şi eu, ca toţi oamenii, o nevastă care m-a părăsit la greu, că am avut şi eu un copil care s-a stins înainte de a fi învăţat să rîdă şi să se bucure că are un tată ? M-am bucurat şi am plîns ca toţi oamenii, însă mai repede decît toţi. Ce vrei tu să fac eu acum ?

— Domnule, s-a auzit, atunci, glasul lui Nobilu, însă el nu era acolo, numai glasul era, şi se auzea ca şi cînd ar fi fost Nobilu de faţă, domnule, politica pe care o faci dumneata e seacă şi veştedă, noi nu construim lumea cu călugări, şi nici cu schimnici, ci cu oameni sănătoşi şi puternici ! Aşa spusese Petre Nobilu şi în seara aceea, însă acum el nu se mai vedea, numai glasul lui se auzea, şi era un glas rău, şi duşmănos, şi ameninţător, pe urmă Măria plecase, şi el rămăsese singur, în încăperea de la comandantul lagărului, şi nu ştia ce să facă.

Pe urmă intrase în încăpere Tudor Cernat, înalt şi tînăr şi frumos cum era el, ca un sportiv, însă acum era negru la faţă şi supărat, şi îl căuta pe el, pe Dumitru.

www.dacoromanica.ro

— Aveţi timp şi pentru mine ? întrebase Cernat. Cîteva minute, neoficial, cîteva minute de viaţă, şi să nu vă gîndiţi nici la funcţia mea, nici la funcţia dumneavoastră, nici la nimeni pe lume. Aveţi ? iar el îi făcuse semn din cap că nu, deocamdată nu avea timp, nu avea timp nici pentru el, pentru viaţa lui, şi ieşise din încăpere, şi se trezise iar în lagăr. Era tînăr el, acum, abia trecuse de treizeci de ani, şi totul era exact ca atunci cînd ajunsese el în lagăr. Stătea pe treptele barăcii cu capul în mîini şi încerca să viseze viaţa lui de pînă atunci şi să vadă unde greşise el şi de ce greşise.

— Iar n-aveţi somn ? îl întrebase Năiţă Lucian, care ieşise şi el din baracă şi se aşezase jos pe trepte, lîngă el.

„Formidabil", îşi spusese Dumitru, în somn, ca şi cînd ar fi fost treaz, şi visul se scurgea fără el şi independent de el, iar el asistase la acest vis ca la o proiecţie de cinematograf, ca la povestea altuia, numai că el suferea la tot ce se întîmpla, cum suferise atunci cînd se petrecuseră, de fapt, lucrurile şi faptele pe care le visa acum. „Formidabil, uite-l şi pe Năiţă Lucian, este exact ca atunci. L-au luat şi pe el, n-au aşteptat mai mult de o lună după arestarea mea, şi l-au luat şi acum, uite-l aici, lîngă mine, în lagăr. El stă cu mine aici, în lagăr, şi pentru el eu sînt tot tovarăşul Dumitru, primul-secretar. Au trecut doi ani şi jumătate de cînd stăm aici, amîndoi, şi el îmi zice mie tot «dumneavoastră»."

. . . . . .

Un cer înalt, nesfîrşit, spuzit de stele ca de un pojar de argint, tremura deasupra capetelor lor. Era toamna, tîrziu, însă nu era frig, o toamnă lungă, uitată de Dumnezeu pe aceste pămînturi, care nu mai conteneau să răsufle dimineţile în aburii groşi ai căldurii de peste vară şi să nască soarele într-o baltă de sînge crud şi mustos.

Năiţă Lucian se aşezase lîngă el, pe treptele barăcii, şi fuma liniştit, fără să aştepte răspunsul lui.

— Aşa stătea tata, îşi zise Dumitru furîndu-l cu coada ochiului pe Năiţă Lucian. Se scula noaptea şi se aşeza pe treptele de la intrare şi fuma rar, singur, pe urmă stingea mucul scuipînd pe el şi călcînd cu călcîiul pe el pînă se împreuna cu pămîntul.

www.dacoromanica.ro

— S-a prăpădit, zise Năiță Lucian, ca și cînd ar fi citit în gîndurile lui Dumitru.

— Acum un an, clătină Dumitru din cap cu un aer vinovat. Nici un an nu e, anul trecut mai exact. Ce sîntem acum ?

— Aprilie, răspunse Năiță Lucian.

„Cum aprilie ? se miră în sinea lui Dumitru. Cum aprilie ?"

„Cînd mi-a povestit mie Năiță Lucian războiul lui era toamna, tîrziu, era octombrie, noaptea, cînd stăteam noi amîndoi pe treptele barăcii. Însă are dreptate, își spuse el, acum e aprilie, cînd visez eu visul ăsta. Atunci era octombrie, în lagăr. Acum e aprilie, are dreptate Năiță Lucian", se liniști singur Dumitru Dumitru și se lăsă iar în voia visului.

Bătrînul stătea în pat, în casa veche, de bîrne, grătărite și tencuite, pe care o ridicase el cu mîinile lui, stătea în pat și la capul lui, pe un scăunel, într-o ulcică, îi aprinseseră o lumînare.

Se făcuse seara, bătea un vînt nevăzut, clătina lîn crengile prunilor ca niște caiere albe, era în săptămîna mare, începuseră deniile, mirosea a pelin amărui și a frunză de fag. Bătrînul ședea întins, cu capul ridicat pe un pui înflorat de pernă, și căuta cu ochii ușa deschisă, și cînd intrase Dumitru dăduse să se ridice și mai sus, însă nu izbutise, și atunci Dumitru se aplecase spre el să-l ajute să se mai înalțe.

— Nu e nevoie, zisese bătrînul, mă ridic eu — și chiar se ridicase în capul oaselor, pe marginea patului, și Dumitru încercase să-l ajute iar, să stea mai bine, rezemat de ceva, și căutase un căpătîi de pernă ca să-l pună în spatele lui. Vezi de treabă, se apărase bătrînul, vezi de treabă, că nu mor acum. Mai încolo, aveți nitică răbdare, zisese el, și apoi se ridicase în picioare, făcîndu-i semn lui Dumitru să-l lase să iasă afară.

Era îmbrăcat ca de lucru, cu pantaloni de dimie săină și cu vestă de dimie peste cămașă, fiindcă nu-i plăcea să zacă dezbrăcat în pat, ca un bolnav. Călca desculț, cu grijă și ferit, și parcă nițel amețit, însă mergea bine, și trecu pragul ușii abia ținîndu-se de ușorul ei vechi, și

www.dacoromanica.ro

ieşi pe prispă. Sora lui Dumitru şi fratele acestuia, cu nevasta, veniră jute înaintea lui, ieşind din cunia mică de vară, unde şi începuseră să gătească pentru pomană, aşa cum le ceruse el, de dimineaţă.

— Mă, zisese el, vedeţi că eu mai spre seară am de gînd să mor, şi dacă e săptămîna mare şi azi e miercuri, nu mă mai puteţi ţine trei zile, că e păcat să mă înmormîntaţi odată cu domnul nostru Isus Cristos, aşa că să vă apucaţi să gătiţi pentru pomană de azi, ce se poate, de post, ca să nu mă înjure lumea.

Şi ei nu avuseseră încotro, puseseră oalele la foc şi le păzeau credincioşi. Către prînz bătrînul simţise o sfîrşeală şi se aşezase pe pat, liniştit, iar ei aprinseseră o lumînare şi o lăsaseră lîngă el la capătul patului, într-o ulcică.

Pe urmă fratele lui Dumitru telefonase la regiune, unde acesta era secretar organizatoric, şi îl anunţase că „tata s-a hotărît să moară azi", şi să vie şi el, ca să se ierte cu ăl bătrîn măcar acum, la sfîrşit.

— Ai venit cu maşina ? îl întrebase bătrînul văzînd automobilul oprit la poarta măruntă a casei.

Dumitru înclinase capul tăcut.

— Umblaţi mult cu maşina, zise bătrînul, însă în sufletul lui era bucuros că un copil al lui venise să-l vadă în ziua morţii cu maşina, însemna că se ajunsese şi el, ieşise în lume, se căpătuise.

Nu mai părea supărat pe Dumitru, tot ce fusese între ei şi îi despărţise aproape douăzeci de ani, de cînd nici nu mai vorbeau, se topise în sufletul acestuia, şi el nu mai ţinea minte acum nimic. Nu mai ţinea minte nici cum îl blestemase că s-a înscris la comunişti, nici cum îl dezmoştenise, nici cum se închisese în casă cînd Dumitru venise să-i cosească fînul, fiindcă se certase şi cu celălalt copil, şi cu sora lui, care nu vrusese să se mărite cu cine hotărîse el, şi atunci el o gonise, şi nici nuntă nu-i mai făcuse, iar ea trăise şi ea cum putuse cu un om care se prăpădise la cîţiva ani, exact cînd strînseseră şi ei nişte bani ca să facă, totuşi, o nuntă — nu mai ţinea minte nimic şi nu-l mai supăra nimic.

— Voi umblaţi cam mult prin maşini şi nu prea vedeţi ce e prin viaţă, nu mai umblaţi nici desculţi, nici mără-

www.dacoromanica.ro

cinii nu mai ştiţi cum sînt, nici roua cum arde, nici bruma cum ustură...

Dumitru nu zise nimic. Ceilalţi, din curte, rămăseseră la picioarele scărilor, iar sora lui Dumitru încerca să ferească la spate lingura mare cu care mestecase în oalele puse la foc pentru pomană, aşa cum le ceruse el şi ei nu vroiseră să-l supere.

— Păi ce-aţi pus pe foc ? întrebase el, stînd în capul scărilor de piatră, niţel rezemat de stîlpul portiţei uitată deschisă şi pe care se strecurase cîinele şi se lipise colac lîngă bătrîn şi cu botul culcat pe piciorul lui gol.

— Fasole, zise nora bătrînului ieşind ea înainte cu răspunsul, fasole întîi, fiindcă dacă e în postul mare şi în Simbăta Mare şi...

— Şi cartofi, mai zise şi sora lui Dumitru ferind la spatele ei lingura din care ieşeau aburi. şi sarmale cu orez, şi... mălai şi... mîncare de prune... Mai vrei dumneata ceva ? întrebă ea, iar, spăsită şi curioasă sincer să afle ce i-ar mai fi lui poftă să fie pe masă la pomana lui.

— Bine, zise bătrînul, însă mălaiul să-l dospiţi cu făină de grîu şi să nu vă zgîrciţi că nu mai e aşa mult, şi într-o lună, două, se face grîul ăl nou...

Se uită la cîinele încolăcit la picioarele lui, trist şi fără nici o tragere de inimă, apoi încet şi îndepărtîndu-l iar pe Dumitru, care vrusese să-l ajute, se aşeză jos, pe pragul foişorului, şi se căută în buzunar de o ţigară, iar ei se bucurară toţi văzîndu-l că poftеşte să fumeze...

Sora lui Dumitru se repezi în cunie şi îi aduse un cărbune, şi el aprinse jumătatea de ţigară găsită în buzunarul vestei.

Stăteau toţi patru, acum, în mij'ocul curţii, în faţa scărilor, şi se uitau la el în tăcere. Bătrînul sorbi adînc din ţigară, însă fumul care ieşi fu puţin, un fuior străveziu cît un pai de fîn fără floare, şi ei simţiră mircsul lui iute şi usturător trecînd peste boarea amărui-pelinie a vîntului plăpînd de primăvară timpurie.

— Să vă împăcaţi cum se cuvine şi cum vă meritaţi, zise el, şi tu, Dumitre, să le laşi lor mai mult, şi amăritei ăsteia, care să rămînă în casă, fiindcă ea n-are pe nimeni şi mai e şi singură.

www.dacoromanica.ro

— Bine, încuviință Dumitru, și în sinea lui se miră cum nici unul dintre ei nu spune nimic ca să-i arate bătrînului că nu pot crede că el va muri, și cum nici el nu are curajul să scoată nici un cuvînt din care să se înțeleagă că nici el nu crede, măcar de formă...

— Nici tu nu te-ai mai însurat! observă bătrînul, urmărindu-l pe Dumitru, ca să vadă dacă acesta este de acord cu felul cum împărțise el ce rămînea după urma lui. Și tu ești singur, întări el observația cu mîhnire.

Dumitru nu zise nimic.

— Voi nu mai aveți timp să vă însurați, mi se pare. Nu mai aveți timp să faceți copii și să îi creșteți voi. Fugiți mereu cu mașinile. Aici, zise bătrînul după un timp, încercînd zadarnic să mai tragă un fum din jumătatea de țigară care se stinsese și ce mai rămăsese din ea, aici, zise el, uitîndu-se cu un zîmbet trist la chiștocul stins și udat de saliva lui — a fost prea scurtă, constată el, tot zîmbind, însă ochii lui nu mai puteau ține în ei zîmbetul, deveniseră albicioși și tulburi —, aici, repetă el, revenind la ce vrea să spună, la colțul casei, am vrut eu să sădesc un pui de cireș negru, și m-am luat cu viața, și n-am mai apucat. Să-l puneți voi, pentru cine o mai apuca, să mănînce din el, să rămînă ceva, să-l puneți săptămîna asta, că e primăvară roditoare și se prinde. Și să facă cineva dintre voi un copil, să nu se stîrpească viața, fiindcă nu e bine. La ăla se stîrpește, la ăla se stîrpește, și cine mai trăiește ?...

Se ridică încet, cu o grijă măruntă pentru fiecare gest, se uită la curte, la gard, la acoperișul bucătărioarei de vară, pe coșul căreia se învălea în caiere fumul și se întoarse în celar.

— Măi copii, se auzi glasul lui, dar acum nu mai era al lui, un glas ca de copil de școală, fără nici o pecete, măi copii, s-a stins lumînarea asta în ulcică, să aprindeți voi una nouă, însă nu întîrziați, că am ostenit...

Cînd sora lui Dumitru veni cu lumînarea, el se uită la toți patru cum stăteau ei în jurul lui și cu mîna ceru lumînarea.

www.dacoromanica.ro

— Dumitre, zise el, mi s-a urît singur, însă nu mai apucă să termine ce începuse...

Bătea o toacă de lemn pentru denie şi tocănitul ei se auzea des şi repezit, şi din ce în ce mai tare, şi lor li se păru că paracliserul bate toaca pe prispă la ei, iar Dumitru chiar se gîndi cum a ajuns el să toace la ei pe prispă, însă nu era sunet de toacă, parcă ar fi fost o talangă sau o toacă de fier, şi se auzea tare de tot, îi asurzea, şi atunci Dumitru ieşi afară să vadă ce e, şi afară stătea Năiţă Lucian, pe treptele de la intrarea barăcii lor, şi asculta în picioare, cu mîna la gură, cum fac ţăranii cînd rămîn nedumeriţi de ceva.

— Bate de alarmă, zise Năiţă Lucian, s-o fi întîmplat ceva, ori ne scot iar noaptea la muncă ?! şi atunci se roti peste ei un proiector, şi lumina îl orbi pe Dumitru, şi el duse mîna la ochi.

. . . . . .

Se făcuse ziuă de mult, soarele năvălise pe ferestrele vilei de sub Capela, strecurînd nemilos razele lui printre crengile brazilor, iar Dumitru simţi lumina ca pe un cuţit înfipt în creier, şi în primele clipe nici nu ştiu ce îl săgeta, această lumină, sau stridenţa telefonului aşezat lîngă pat pe o măsuţă care ţinea loc şi de noptieră ? !

Întinse mîna după receptor, ţinînd mai departe ochii închişi, şi se ridică din pat aşezîndu-se pe marginea lui.

— Alo, spuse el abia dezlipind buzele, încît la celălalt capăt al firului se auzi acelaşi „alo", însă strigat tare şi nervos.

— Da, spuse iar Dumitru Dumitru, eu sînt, căci în pîlnie fusese întrebat dacă el este la telefon. În sfîrşit, izbuti să deschidă ochii şi să fure discul ceasului de mînă şi să vadă că nu era decît şase fără un sfert, dimineaţa.

— Dumitre, auzi el limpede, glasul lui Nobilu, eu sînt, mă auzi ?

— Te aud, cum să nu, răspunse Dumitru, ce este, ce s-a întîmplat ?

— S-a prăpădit, veni stins acum şi dogit glasul lui Nobilu, şi în receptor mai stărui o secundă ceva ca un hohot înăbuşit.

— Cum se poate ? ! strigă în pîlnie Dumitru, ridicîn-

www.dacoromanica.ro

du-se brusc în picioare şi repezindu-se la ferestre, să tragă storurile, căci soarele, ca niciodată pînă atunci, de cînd se instalase el aici, nu izbucnise atît de fericit şi atit de vesel pe ferestrele vilei şi nu rîsese cu atîta poftă de viaţă ca acum. Cum se poate ? strigă el iar, neizbutind să ajungă la storuri, căci firul era scurt şi nu-l lăsa. Cum se poate ? strigă el iar, prosteşte, şi cu mîna liberă încercă să se ferească de lumina de oglindă vie a soarelui primăvăratec.

— S-a prăpădit, hohoti Nobilu, s-a prăpădit şi am rămas singur, Dumitre, am rămas singur...

— Dumnezeu s-o ierte, se pomeni Dumitru spunînd ca un ţăran ce era, apoi rămase mut cu pîlnia telefonului lipită de buze, nu ştia ce să mai spună, şi aştepta un semn din partea cealaltă, însă nici de acolo nu se mai auzi nimic, nici un cuvînt.

Cînd intră în birou, secretarul îl informă prompt cu puţinele noutăţi ale dimineţii.

— Înainte de a veni dumneavoastră, — mai spuse el, a telefonat şi tovarăşul care conduce brigada de control la Grup şi s-a interesat dacă nu l-a căutat nimeni pe „scurt". Nu l-a căutat.

Dumitru se uită la el cum vorbeşte, egal şi liniştit, şi conştiincios şi punctual, cu toate informaţiile, şi cum stau hainele pe el călcate şi netede, şi neatinse, ca pe un manechin, şi cum deschide el gura exact cît să rotunjească cuvîntul, şi cum privesc ochii lui fără să clipească, de parcă n-ar fi avut nici pleoape, nici gene. Rămăsese, ca de obicei, cu spatele aproape lipit de uşă, drept şi cu carneţelul de note în mînă, pregătit să însemne ce i se spune, şi aştepta un răspuns din partea lui Dumitru.

Dumitru se aşezase la birou şi stătea cu coatele pe el şi cu palmele îşi ţinea tîmplele şi simţea arsura lor în podul palmelor.

— Pofteşte-l pe şeful brigăzii la şapte şi jumătate. Pînă atunci n-am venit.

— Am înţeles, zise secretarul notîndu-şi conştiincios „şapte şi jumătate" pe carneţel, apoi ieşi închizînd uşa cu o atenţie care îl făcu pe Dumitru să nu se poată dezlipi cu ochii de el şi de fiinţa lui.

www.dacoromanica.ro

Apăsase pe clanță sigur, deschisese ușa exact atît cît să treacă el, și nimeni din anticameră să nu poată privi înăuntru, în birou, apoi ușa fusese închisă la loc cu aceeași apăsare sigură pe clanța care revenea repede în poziția de închidere. Dumitru rămase încă o clipă cu ochii pe mecanismul clanței, și avu impresia că secretarul seamănă exact cu acest mecanism : exact, sigur, lipsit de viață, cu mișcările calculate dinainte și numai un număr de mișcări și mereu aceleași.

„Omul ăsta e uscăciunea întruchipată, se gîndi Dumitru. O viață de mecanism. El n-are nici o suferință, el nu visează nici un vis, lui nu i-a murit nimeni, nu i s-a născut nimeni, nu i s-a pierdut nimeni, el nici nu înaintează în vîrstă, pentru el anii nu trec, de ce dracu o fi trăind el ?“ se mai întrebă Dumitru, dar se opri, căci întrebarea îl putea privi și pe el, și o revăzu pe Măria cu numai o lună înainte, în seara cînd venise la ei să-*l* judece ea, și el nici atunci nu avusese prea mult timp pentru ei, și mai ales pentru ea, pe fața căreia se citea vestea primită azi la telefon.

— N-avem timp, zise el, mereu n-avem timp. Unde dracu o fi timpul ăsta care nu ne mai ajunge ? Și atunci am venit tîrziu, se certă el, am venit foarte tîrziu, și eram toți obosiți, și mai ales ea. Nu mai rămăseseră decît ochii din ea, și ea mă aștepta pe mine, să mă judece cu dragostea ei fără margini pentru mine, iar eu am fost și atunci grăbit. M-am apucat să le povestesc accidentul de la Grup și povestea lui Cernat și discuția lui cu Aristică Tetoianu, venit în control, și povestea lui Aristică și cu ea n-am apucat să vorbesc mare lucru, iar ea pentru mine venise. Dimineața, el se trezise în zori, nici nu se luminase bine, și ieșise în curtea vilei. Repede, după el, coborîse și Nobilu, care nici el n-avea somn.

— Nu mai pot să dorm, începuse Nobilu.

Se plimbau amîndoi prin curtea mare, ca un parc, a vilei, plină de brazi cu crengile pînă la pămînt și cu alei întortocheate, se strecurau pe sub crengile lor și ieșeau în luminișuri, de unde se vedea panglica Oltului șerpuind pe sub malurile albe de calcar, și sclipind stins acum, în lumina tulbure a zorilor. Era răcoare, dar o răcoare plă-

www.dacoromanica.ro

cută, oraşul se desena paşnic la poalele Capelei, acoperişuri de ţiglă roşie şi de ardezie şi de tablă veche, ruginită de vreme şi coşuri de fum, nenumărate coşuri de fum, însemnau cerul lăptos, pe care aluneca obosită o lună de cîlţi ca o umbră albicioasă, o jumătate de lună, cu marginile rupte, ferfeniţite, şi pe măsură ce te uitai la ea se topea şi ea în cerul care se făcea albastru-verzui.

— Nu mai pot să dorm, zise Nobilu. Stau lîngă ea, pînă adoarme ea, adoarme uşor, ca un copil, şi nici n-a mai rămas din ea decît un copil, pune mîinile împreunate sub obrazul pungit, şi adoarme cît ai clipi, şi zîmbeşte, şi eu stau lîngă ea şi o păzesc, şi îmi trece toată viaţa mea cu ea pe dinaintea ochilor, şi mă gîndesc că nu ştiu cînd a trecut, şi ea dacă mai are de trăit o lună de zile... Ea nu ştie, mai zise el, văzînd că Dumitru nu-l întreabă nimic, nu i-am spus, nici copiilor nu le-am spus, însă cîteodată ea rămîne cu ochii pe mine, la masă, rămîne uitată, şi eu simt ochii ei, parcă m-ar cuprinde cu privirile, să mă ţină minte mai bine, şi cînd o întreb : „Ce e ?", ea spune „Nu e nimic, mă gîndesc şi eu cum a trecut timpul pe lîngă noi, cînd am fost tineri n-am ştiut, cînd am fost cu minte, n-am avut noroc, cînd am ieşit la lumină, ne apropiem de sfîrşit..." Am dus-o la doctorul ăla ca un viezure, cum îi zici tu, a ascultat-o, i-a citit analizele, a zis că e bine, să se mai odihnească, să se mai bucure, apoi mi-a făcut mie semn să mă mai întorc la el cînd oi putea, fără ea. Cînd m-am întors, l-am găsit frecîndu-şi mîinile, aşezat la biroul pe care îl ştii, în clinica unde a fost patron. Îşi freca mîinile şi se uita la un tablou cît o palmă, în ramă aurie, bogată, parcă îl văd, exact cum l-ai descris tu, cu botişorul ăla de şoricel, mustăcios, viclean, şi se freca pe mîini. „Poftiţi, zice, luaţi loc, vreau să vă bucuraţi şi dumneavoastră de o operă de artă", şi cu mîinile lui mici a ridicat tabloul ca să-l văd şi eu. Era un ulei înfăţişîndu-l pe Cristos răstignit, pe un fond verde-întunecat, o miniatură de fapt, însă eu nu puteam să fiu atent. „Cu ce vă pot fi de folos ?" mă întrebă el, observînd că eu nu am răbdare pentru icoana lui. Şi îi întind analizele spunîndu-i : „Ştiţi, am fost la dumneavoastră

www.dacoromanica.ro

ieri și mi-ați spus să revin singur...“ „A, da, zice el, frecîndu-și iar mîinile fericit, negustorește. Așa este. Ia să vedem“, și desface plicul cu analize. „Sigur, zice el, sigur, nu puteam să vorbim ieri, doamna, știți... cel mult două luni, însă nu cred, acum e prea tîrziu, sînt astfel de cazuri cînd declanșarea se produce cu o violență deosebită, însă nu va suferi decît în ultimele zile, se produce o axfisie lentă, îmi pare rău.“

— Nu se poate, izbucni Dumitru, și cu mîna dreaptă îl prinse pe Nobilu de piept, nu se poate, ce spui e o grozăvie, ești nebun, nu se poate...

Nobilu îi puse mîna pe mîna lui și se uită la el fără putere.

Pe fața lui, cu obrajii rotunzi, bucălați, de om cumsecade și bun, în ochii lui înroșiți de nesomn, cu privirile fără lucire, obosite, ca o cenușă, se citea neputința și înfrîngerea, și Dumitru înțelese că Petre Nobilu nu mai avea nici puterea să se împotrivească absurd.

— Nu mai am somn și nu mai pot să dorm cînd mă uit la ea și îmi aduc aminte verdictul doctorului, și număr zilele, și mi se pare că dacă aș dormi mi-aș răpi clipele cît mai am să o privesc, și îmi dau seama că eu n-am făcut pentru ea nimic, nu i-am adus niciodată nici o bucurie deosebită, numai eu m-am văitat la ea, și numai eu m-am plîns, cerîndu-i să mă înțeleagă, și acum, cînd am ajuns să ne bucurăm...

— Nu se poate, spuse Dumitru din nou, zguduindu-l pe Nobilu, nu se poate, trebuie să o mai vadă și alți doctori, nu trebuie să ne oprim la nemernicul ăsta...

— Am fost, zise Nobilu, inutil, nemernicul are dreptate și nici nu știu dacă este nemernic...

— Și ea ? întrebă Dumitru.

— Ea ? Ea nu știe, deși de vreo cîteva zile mi se pare că a început să bănuiască... Atunci a zis să venim la tine și să te judecăm... Ea are o mare dragoste pentru tine...

— Știu, zise Dumitru, știu.

— Ea crede în tine și mereu vorbește de tine. Nu ți-am spus. Mereu spune că oamenii trebuie să fie ca tine, să se poată înălța deasupra suferințelor, cum te-ai înălțat tu... Și pe mine m-a iubit mai mult de cînd ți-am luat

www.dacoromanica.ro

apărarea, atunci cînd ai fost tu exclus din partid, şi mi-aduc aminte că într-o iarnă, eram lucrător la ferma lui Bazacopol, el era iarăşi director, eu iarăşi slugă, venisem noaptea tîrziu, degerat, copiii dormeau, locuiam la fermă, într-o cămăruţă toţi patru, o cămăruţă cu săliţă, şi în săliţă ţineam lemnele, şi unul din copii s-a sculat şi a zis, tremurînd de frig : „Mai ştii, mamă, cînd aveam telefon acasă ?“ Nu ştiu de unde i-a venit lui asta, şi eu m-am trezit că începuseră să-mi curgă lacrimile pe obraji. „Mi-am nenorocit şi copiii, mi-am zis, şi pe mine, şi nevasta, şi copiii“, şi ea parcă m-a citit. „Ai făcut bine, Petre, ai făcut bine, ai stat drept lîngă un om drept, şi copiii cînd s-or face mari o să te iubească, ai făcut bine...“

Dumitru plecase înainte, singur, pe potecă, urmărit de glasul sugrumat al lui Petre Nobilu, care venea acum după el, rostogolind cuvintele unele după altele, parcă ar fi vorbit fără noimă, şi cînd isprăvi strigă speriat, ca şi cînd s-ar fi rătăcit, căci rămăsese mult în urmă :

— Dumitre !

. . . . . .

— Este şapte şi jumătate, a venit tovarăşul Aristică Tetoianu, cum aţi indicat — însă Dumitru nu-l văzu pe secretar şi nici nu-l auzi.

Cînd ridică privirile, cu care căuta absent în hîrtiile de pe birou, întîlni silueta deşirată şi uscată a lui Aristică Tetoianu şi chipul acestuia, chinuit să pară bine dispus dimineaţa, şi în acelaşi timp important, căci şi funcţia pe care o deţinea acum echivala cu aceea de ministru-adjunct, de care se despărţise nu demult în cadrul unui amplu proces de schimbări organizatorice, „binevenite“, cum le socotea Dumitru, însă el, Aristică Tetoianu, fusese agăţat de mecanismul acestor schimbări şi continua să urce trepte ierarhice cu o inconştienţă care îl paralizase şi îl sufoca.

Pe umerii lui slabi şi înguşti plutea un cap de om bătrîn, foarte bătrîn, şi într-adevăr sentimentul era că plutea, că nu aparţine corpului deasupra căruia se rotea cu o continuă curiozitate bănuitoare, susţinut de un gît

www.dacoromanica.ro

subțire, cu pielea pergamentoasă și plină de vinișoare umflate, și în care tot timpul se zbatea ceva, odată cu mișcarea maxilarelor, ca și cînd el ar fi mestecat în neștire. Pînă și obrazul, și fruntea, și buzele, și pleoapele, nu numai părul lins, cu o cărare perfectă, erau albe. un alb ca de var, iar el umbla îmbrăcat în haine bleumarin, croite cu o vizibilă eleganță, și din mînecile vestonului ieșeau afară, bogate, manșetele, și îi arătau și mîinile uscate, la fel ca și capul, albe și ca de om bătrîn, cu vine groase, însă nu albăstrii, ci de un albastru spălăcit, murdar. O cravată bleumarin cu cîteva buline mici, roșuputred, înflorea albul cămășii sub gîtul lung și subțire și întărea sentimentul atît de ciudat că numai o întîmplare face să se rotească deasupra acestui corp un cap de bătrîn.

— E o întîlnire cam matinală, spuse Aristică Tetoianu strîngînd mîna ce i se întinsese și care i se paru indiferentă, în orice caz, nu întîlni nimic bărbătesc și cordial în gestul primului-secretar al județului, ci mai curînd reflexul unei absențe.

Dumitru îi facu semn să șadă, fără să părăsească biroul și să vina în întîmpinarea lui. Șeful de cabinet rămăsese ca de obicei cu carnețelul în mînă, pregătit să ia note, conform indicației date de Dumitru, care îi ceruse să participe la toate întrevederile care prezentau un anumit interes și care se cereau consemnate, pentru ca la sfîrșitul fiecărei zile și apoi săptămîni să i se prezinte o situație a stadiului celor stabilite în astfel de împrejurări sau a celor hotărîte sau mai ales promise de el.

— Nu e nevoie, zise Dumitru. Cînd ne vom întîlni cu Comisia, explică el, și șeful de cabinet ieși cu același protocol care făcea din deschiderea și închiderea ușii un adevărat ritual.

— Nu e chiar atît de matinală, răspunse Dumitru instalîndu-se mai bine în scaunul biroului. Pentru nenorociri, adăugă el, tot absent, niciodată nu este prea de dimineață.

Aristică Tetoianu ridică privirile ochilor lui albicioși, surprins și încercînd să citească pe chipul primului-secretar motivul acestei primiri și mai ales al replicii de neînțeles.

www.dacoromanica.ro

— Bănuiesc că nu vă referiți la concluziile comisiei noastre, insistă el să afle o explicație a acelei replici ce i se părea de neadmis.

— Nu e nici o plăcere, adăugă el, să tragem astfel de concluzii, și nici să ajungem la astfel de concluzii cu privire la cadrele noastre.

— Nu te înțeleg, se arătă surprins acum Dumitru Dumitru, care încă nu reușise să stabilească o legătură foarte logică între prezența în biroul său a lui Aristică Tetoianu și ceea ce spunea acesta.

— Am ținut, zise Aristică Tetoianu, să discutăm noi, înainte, cîteva aspecte ale situației, care nu este deloc simplă. Înainte de a ne întîlni cu activul Grupului industrial și cu Comisia aici, la dumneavoastră.

— Spune-mi, tovarășe Tetoianu, dumneata îl cunoști pe Petre Nobilu ? veni întrebarea lui Dumitru neașteptată și fără nici un sens pentru omul din fața biroului său.

— Sigur, răspunse, totuși, omul, nedumerit. Sigur. Apoi, pe fața lui se ivi semnul unei bănuieli pe care repede ținu să și-o verifice. Sigur, cum să nu ! Vă gîndiți la dînsul ca la o soluție ?

— Ce fel de soluție ? întrebă Dumitru Dumitru.

— Pentru înlocuirea lui Tudor Cernat la conducerea Grupului.

— Cine să-l înlocuiască pe Tudor Cernat ? întrebă dintr-o dată calm și neobișnuit de liniștit Dumitru Dumitru, iar Aristică Tetoianu simți fiorul acestui calm de gheață și își aminti ce însemna acest calm din perioada cînd lucraseră împreună la regiune, nu era prea demult, și nu putuse să uite liniștea cu care Dumitru întîmpina ceea ce nu-i convenea și felul cum punea el întrebările lamuritoare, rar, fără grabă, ca și cînd nimic nu l-ar mai fi interesat din tot ce se petrecuse pînă atunci sub ochii lui, și cum lăsa el să se înțeleagă că ascultă totul fără patimă și fără prejudecată și cum întreba el : „Aceasta e o hotărîre în care se poate crede ? În care dumneavoastră credeți ? De care dumneavoastră nu vă e teamă în fața conștiinței ? Cu care vă puteți întîlni mai tîrziu și o puteți justifica ? Cu care slujim cauza sau *conjuncturа* ? și apăsa negru, însă tot calm, pe *conjunctură*. Pentru că noi sîntem

www.dacoromanica.ro

puși să slujim cauza, nu *conjunctura,* mai zicea el. Așa am înțeles eu, într-o viață în care a trebuit să plătesc nu pentru cauză, ci pentru *conjunctură.*"

— Cine să-l înlocuiască ? repetă Dumitru întrebarea, tot calm, ba chiar cu un glas mai scăzut decît pînă atunci, și Aristică Tetoianu se văzu obligat să răspundă limpede. Între cele două întrebări păruse să-și revină din înecarea produsă de calmul nedumeririi lui Dumitru și cu o voce la fel de calmă și intenționat demnă, încărcată de răspunderea deciziei, apăsă pe fiecare cuvînt în parte :

— Comisia consideră că este cazul să se ia măsura înlocuirii lui Tudor Cernat la conducerea Grupului.

Dumitru nu răspunse nimic. Se uita la Aristică Tetoianu și la chipul îmbătrînit al acestuia, cu pielea obrazului neobișnuit de albă, așa cum au oamenii nedormiți și surmenați și chinuiți de necontenite îndoieli. Se uita la obrazul acestuia și la buzele lui tocate mărunt și subțiate și ferfenițate, la ochii lui înroșiți de insomnii și la degetele pe care le ținea împreunate ca un abate catolic, și care erau toate galbene de tutun, cu unghiile galbene și ele.

„Care o fi bucuria vieții acestui om ? se pomeni întrebîndu-se Dumitru Dumitru. Cum o arăta el cînd se bucură sincer, cînd rîde și el eliberat de grijile mari ale funcției lui, cînd..."

Dar își aminti ce îi povestise acesta lui Petre Nobilu și biografia lui nefericită...

— Firește, continuă Aristică Tetoianu, văzînd că Dumitru nu-l întrerupe, urmează să ne sfătuim și cu dumneavoastră pentru ca atunci cînd prezentăm în plen concluziile comisiei să prezentăm și soluțiile... Ne consultăm și pe „scurt", și cînd intrăm în ședință știm dinainte totul.

— N-am înțeles ! păru Dumitru ispitit de formula lui Tetoianu...

— Ne consultăm și pe „scurt", repetă Tetoianu, și intrăm în ședința de concluzii cu decizia luată.

Logica lui Tetoianu era fără drept de apel, iar el se considera liniștit, misiunea lui se încheia parafată la toate nivelurile, putea să pună punct situației și să înceapă o nouă acțiune justițiară; căci în ultimă instanță

www.dacoromanica.ro

noua însărcinare a acestui om era justițiară, în numele unor principii care erau atît de limpezi și atît de sfinte pentru toată lumea.

— Și dacă cealaltă parte nu este de acord ? întrebă Dumitru la fel de neinteresat de cauza în discuție, cum fusese de la un moment dat al convorbirii lor. Dacă se apără și are argumente ?

— Odată ce am luat o decizie înseamnă că...

— Ce poate să însemne ? întrebă Dumitru...

Pe ușă intră cu carnețelul în mînă șeful de cabinet.

— Îmi permiteți, se scuză el, tovarășul Aristică Tetoianu este chemat pe „scurt".

— Poftiți, zise Dumitru întorcînd cheia unuia din numeroasele telefoane care așteptau tăcute pe o măsuță, alături de biroul său imens, cu intarsii ridicole în alb și maro, și chiar maro-vișiniu. Poftim, zise el invitîndu-l pe Aristică Tetoianu, care se și ridicase în picioare, iluminat de această veste, și care se făcuse parcă și mai înalt decît era, iar capul lui alb pluti odată cu trupul deșirat, cu umerii înguști, spre telefonul întins de Dumitru.

— Da, spuse Tetoianu, ascult — și pe fruntea lui apărură broboane mici de sudoare, albe și ele, ca și fruntea, care lăsa impresia că fusese pudrată intens. Da, zise el, ascult, da, apoi ca un mecanism, repetă ceea ce auzea în pîlnia de ebonită cenușie. Nu m-a căutat nimeni ! Da, mulțumesc. Și lăsă receptorul să cadă în mîna lui Dumitru. Am rugat secretara să-mi spuie dacă nu m-a căutat nimeni pe „scurt".

Broboanele de sudoare se uscaseră, arse de o febră violentă, care și înroși obrajii și fruntea acestui om slab și neobișnuit de înalt.

— Stai, zise Dumitru, te rog, adăugă el îndatoritor. Apoi către șeful de cabinet : Mulțumesc.

Pe ferestrele biroului năvălise soarele scăpat deasupra zidurilor de cărămidă ale sediului noii județene, și acum fusese retezat în două de aripa macaralei înalte, în cabina căreia se auzea un hohot de rîs sănătos. Geamurile fuseseră deschise larg de dimineața și orașul pătrundea prin ele din ce în ce mai viu în acest birou pe care Dumitru îl ura pentru îmbîcseala lui burgheză.

www.dacoromanica.ro

— Șapte, se auzi glasul macaragiului. Nivelul șapte. În două săptămîni terminăm ! strigă el cuiva de jos. Nivelul șapte, douăzeci și șapte aprilie 1970. Notează !

— Te-am întrebat dacă îl cunoști pe Nobilu ? zise Dumitru Dumitru.

— Da, se repezi aiurit de răspunsul primit la telefon, Aristică Tetoianu.

— Pentru că, azi-noapte, continuă Dumitru Dumitru, a murit soția lui, Măria. A murit fără să-i fie frică și fără să ia aprobare pe „scurt".

www.dacoromanica.ro

Capitolul XII

TUDOR CERNAT REVENI ÎN BIROU CĂTRE ORA TREI DIMINEAȚA. Trecuse o lună de zile de la accidentul care condusese la o gravă perturbare a activității uneia din cele mai importante secții ale Grupului și la periculoase pierderi de clor, încît orașul întreg, deși aflat la o serioasă distanță, trăise momente de panică, exagerate, firește, ca de obicei, de amplificarea zvonurilor iscate de trecerea pe străzile pline de lume a mașinilor Salvării, transportînd cazurile de asfixie produse în zona avariată.

Cernat nu-și mai amintea de cînd nu mai ajunsese acasă la o oră la care să poată spera să-i găsească treji pe ai săi și acum, cînd totul părea să reintre în normal, și cînd știa, sigur, că este ultima noapte petrecută în malaxor, avea impresia că ceva nu este la locul său, că funcția sa, că imensa lui răspundere, că puterea sa, da, puterea — un sentiment pe care în ultimele săptămîni îl trăise cu o intensitate necunoscută nici în zilele de la începutul numirii sale ca director-general —, puterea și șansa care i se oferise în acele împrejurări de a se exercita dominator și tiranic, pentru că ultimul cuvînt trebuia să fie al lui, fiindcă și ultima răspundere urma să fie exclusiv a lui, puterea care îl îmbătase și îl ținuse treaz zeci de ore în șir și care îl făcuse să acționeze cu o energie și cu o frenezie subjugante pentru toți cei din jur, pînă și puterea fizică avea impresia că a slăbit brusc și că el începe iarăși să se reducă la perimetrul unui funcționar, mai înalt, foarte înalt chiar, dar funcționar încorsetat de rigorile unor limite și ale unor reguli de care obligatoriu trebuia să țină seama și un director-general.

www.dacoromanica.ro

Orgoliul lui, care pe mulţi îi umilise şi care multora le apărea nemăsurat şi care, în esenţă, şi era nemăsurat, dar izvorît nu din nevoia meschină a lustruirii de sine, ci dintr-o pofundă conştiinţă a datoriei şi dintr-o neistovită ambiţie de a dovedi că se poate şi că el, inginerul şi directorul-general, poate, şi că nimic nu e imposibil dacă eşti hotărît să nu precupeţeşti nimic atunci cînd ai acceptat o idee sau o răspundere şi că peste tot, în cel mai neînsemnat loc sau colţişor al vieţii în care te-ai afla, eşti obligat să-ţi aperi mîndria de om şi să lupţi pentru a da numelui tău strălucirea demnităţii, orgoliul lui se dezlănţuise în aceste ultime săptămîni şi se împlinise în tot ceea ce avea el nobil, iar el trăise cu o fericire abia mascată tensiunea sufocantă a acţiunilor întreprinse şi a deciziilor luate fulgerător, cu sentimentul că fiecare gest, fiecare semnătură sau fiecare cuvînt al lui, aprobator sau nu, urmau, poate, să fie plătite cu libertatea sau cu viaţa şi se lăsase chinuit de teroarea acestei necruţătoare săbii a lui Damocles cu o bucurie secretă, cu o plăcere aproape bolnăvicioasă, fiindcă ştia, era sigur, că întreaga situaţie — la început, o secundă sau două, pînă şi pentru el disperată — se afla în mîinile lui şi că nu putea să greşească.

Îl ura cu o ură neagră, şi cu o violenţă pe care nu vroia şi nu dorea să şi-o stăpînească, pe nemernicul inginer care provocase, cu inconştienţa lui condamnabilă, accidentul şi grava avarie, şi în acelaşi timp se surprinsese bucuros că i se oferise ocazia, în sfîrşit, ocazia ultimă, ocazia-limită, ocazia nesperată, de a demonstra că toate afirmaţiile lui, de atîtea ori privite cu o suspicioasă surprindere şi cu zîmbete abia mascate de scepticism activist, se întemeiau pe o dureroasă luciditate pe care îi plăcea să o numească criminală, fiindcă făcea apel la adevărul cel mai crud, neconvenabil, în acelaşi timp înţeles însă, de către unii, ca dispreţuitor şi negativist şi superior aristocratic, dar era adevărul de care nu trebuia, nu se putea, nu se avea dreptul să se facă abstracţie.

Şi se gîndea mai ales la refuzul său, mai întîi tacit şi ascuns de evitarea formulelor consacrate şi stereotipe, apoi declarat categoric şi răspicat, spre iritarea neputincioasă, atunci, pe loc, a unor tovarăşi rămaşi descumpă-

www.dacoromanica.ro

niţi în nevoia lor de a încheia situaţii şi concluzii care „să nu dezarmeze, ci dimpotrivă", spuneau ei, refuzul lui de a face, în diverse împrejurări, declaraţii din care să reiasă, în orice moment, că situaţia la Grup e „în general şi pe total bună", şi iarăşi se gîndea la refuzul său de a mai rotunji, în contul unor eforturi suplimentare dintr-un viitor apropiat, cifrele aflate sub ceea ce se aştepta sau s-ar fi dorit, în special de la minister, unde incapacitatea lui de a răspunde la astfel de „sarcini" producea nu numai o mare dezamăgire, dar, după cîte înţelesese el, şi mari neplăceri, în stare să afecteze chiar persoana ministrului şi scaunul de pe care acesta făcuse promisiuni prea frumoase.

— Nu se poate, tovarăşe director-general, îl contrazisese acel funcţionar de la minister aflat acum în comisia de studiere a optimizării, venit mai la începutul anului, să discute cu Cernat tocmai despre această încăpăţînare a lui de a se face că nu pricepe ce i se cere. Nu se poate să nu înţelegeţi că noi prezentăm situaţia pe ramură şi că, în acest caz, cifrele furnizate de dumneavoastră nu sînt nici primele, nici ultimele, însă pot contribui şi ele la un bilanţ general, care să justifice aprecierea noastră, a tovarăşului ministru, că „pe total e bine", cum de fapt şi este, şi atunci de ce să nu acceptăm o privire a acestor cifre mai optimistă, dacă vreţi, în perspectivă, fiindcă dacă dumneavoastră depăşiţi în cîteva săptămîni anumiţi indicatori înseamnă că situaţia „rotunjită" de noi, să acceptăm să spunem aşa, nu este nerealistă...

— Uite ce este, spusese Cernat, ridicîndu-se din faţa planşetei ţinînd loc de birou, şi eu sînt de acord că situaţia este bună, şi chiar aşa, „pe total", cum spuneţi dumneavoastră, însă ea este bună în cadrul realităţii cifrelor date de mine, nu mai este nevoie să rotunjim aceste cifre. Aşa cum sînt ele, sînt pozitive şi bune, pentru că astea sînt, şi ele ne pun pe noi cu picioarele pe pămînt. Nu mă înţelegeţi dumneavoastră, acum — observase dezamăgit Cernat, care ajunsese la fereastră şi se întorsese brusc spre musafirul său, găsindu-l pe acesta însemnînd ceva într-un carnet.

— Nu, respinsese acela punctul de vedere al lui Cernat, nu.

www.dacoromanica.ro

— Atunci, trebuie să vă declar că eu nu pot să mint, se enervase Cernat

— Cine vă cere să mințiți ?

— Dumneavoastră, și mi-e foarte greu să înțeleg de ce. Atîta am reușit eu să fac, atît vă comunic. Nu sînt bun, spusese el, vă stau cu postul la dispoziție, fiindcă nu l-am moștenit, asta este...

Funcționarul, la rîndul lui și el un director de compartiment în minister, nu știuse ce să răspundă, replica lui Cernat nu-și putea afla răspuns la nivelul împuternicirilor sale.

— Asta este, conchise el, trist. O să vedem, o să comunicăm și tovarășului ministru, în sfîrșit, ramura întreagă va fi văduvită de o imagine globală frumoasă...

— ...însă pe care n-o merită, nu-i așa ?

— Nu știu, zisese, pe gînduri, funcționarul, nu știu...

— Atunci de ce doriți să o înfrumusețați, dacă nu știți ?

— Tovarășe Cernat, eu nu-mi pot depăși atribuțiile, încercase acela să-i lase impresia că el, Cernat, și le depășise, și într-un mod periculos, în orice caz periculos, iar el, funcționarul corect și conștiincios și principial, din colegialitate măcar, nici nu dorește să ia act de ceea ce auzea, nu vrea să audă...

— Nu cred, reîncepu Cernat și mai convins de nevoia de a nu încheia discuția, așa cum făcea de obicei, ducîndu-și interlocutorul la disperare. Nu cred.

— Dumneavoastră faceți ce vreți, credeți ce vreți, eu mi-am făcut datoria pentru care am fost trimis aici, la dumneavoastră. Să nu uit, adăugă totuși acesta, trebuie să vă spun că la noi, la minister, au sosit iarăși noi memorii și plîngeri în legătură cu situația de aici, de la Grup. Vă vizează, firește, pe dumneavoastră, reactualizează informațiile folosite de brigada din decembrie. Se lasă să se înțeleagă că lucrările ei au fost strangulate, sau, în orice caz, s'state. încheiate, nu știu cum să spun, mă rog neprincipial și cer redeschiderea analizei sau anchetei...

— Foarte bine, se arătase dezinteresat Cernat. foarte bine, mă lasă rece, dacă la minister...

— Nu numai la minister au fost trimise plîngerile, re-

www.dacoromanica.ro

plică repede funcționarul, la minister au venit și „de sus", adăugă el cu un aer neputincios, așa că, vedeți...

— Dacă la minister, continuă Cernat, nu se cunoaște situația reală și se așteaptă anonime și reclamații și se judecă după ele, ori de unde ar veni ele, apăsă el pe ultimele cuvinte, eu nu pot să fac altceva decît să-mi văd mai departe de treabă, schimbă el direcția atacului, pentru că eu aici am treabă, eu sînt pus să fac treabă.

Se despărțiră destul de nervoși și unul și altul, după care Cernat fusese chemat la Dumitru, însă acolo discuția fusese mai scurtă.

— Ai dat cifrele determinate de situația reală, exactă, milimetrică ? întrebase Dumitru, grăbit, și lăsîndu-i impresia că a început să-l obosească discuția numai prin însăși ideea ei

— Absolut exacte, răspunsese Tudor Cernat.

— Să le prezinți și în fața Comitetului de partid al Grupului, și la prezentarea lor să mă chemați și pe mine.

Cernat înțelesese că audiența se terminase și ieșise milităreste din birou, deși, ajuns afară, în anticameră și apoi în bulevard, unde îl aștepta mașina, se trezise foarte nedumerit de stilul expediat a lui Dumitru. Se întorsese la Grup pentru a-i comunica secretarului de partid decizia lui Dumitru, iar acesta și convocase comitetul și activul de bază, tehnic și administrativ.

— Nu vă îmbătați, tovarăși, nu trebuie să ne îmbătăm, încercase apoi să atenueze din gravitatea afirmației, implicîndu-se direct în adevărul ei, nu trebuie să ne îmbătăm cu nevoia de bilanțuri festive, la sărbători, e mult mai cinstit și mai comunist să sărbătorim zilele care ne sînt scumpe, cu atît cît avem, și nu cu proiecția demagogică a ceea ce am dori, în care alegorice, de carton și de mucava, și de hîrtie colorată — spusese, în amintita ședință de la Grup, înainte cu numai cîteva zile de producerea avariei, Dumitru Dumitru, și Cernat crezuse că, în sfîrșit, tot ceea ce i se reproșase pînă atunci, cu diverse și atîtea prilejuri, își afla acum o replică ultimă și definitivă, însă intervenția primului secretar al județului, care surprinsese și uimise și produsese o stare de îngheț general, pentru ca apoi să fie reluată și comentată cu o satisfacție la început

www.dacoromanica.ro

secretă și bănuitoare, apoi cu bucurie deschisă și încurajatoare, le apăruse multora periculoasă, capabilă să dea naștere la interpretări nedorite și la reacții de independență în gîndire, pe care ei le considerau nejustificate, în acel moment, cel puțin.

„Poate mai tîrziu, în altă etapă, se punea această problemă, deocamdată nu sîntem pregătiți, ziceau aceștia, deocamdată democrația noastră se află la început, nu e foarte simplu pentru toată lumea de ales și de opinat independent, e nevoie încă, se lamentau ei, de prezența noastră îndrumătoare, e nevoie și de aceste care alegorice, și de cartonul lor, și de mucavaua lor, au și ele rostul lor mobilizator."

„Dumitru se grăbește", spuneau ei, atunci cînd venea în discuție acest discurs al primului-secretar, și lăsau să se înțeleagă, cum puteau și unde puteau, că acesta era un discurs teoretic, privind altă etapă, viitoare, un discurs pe care un prim-secretar poate să-și permită să îl țină, fiindcă are datoria de a fi, teoretic, înaintemergător, cum ziceau ei, cu un termen altfel bisericesc, însă el, discursul, nu se referea la etapa lor, și Cernat greșea, nu Dumitru — de care le era teamă să se agațe cu comentariul lor laș și chinuit de spaima răspunderii și, în ultimă instanță, a neputinței lor de a mai face față atunci cînd s-ar fi pus cu adevărat această problemă a independenței de gîndire a celor pe care ei aveau datoria și erau plătiți să-i îndrume —, „Cernat greșește, fiindcă vrea să transpună în realitatea imediată un discurs teoretic, justificînd o etapă viitoare, o etapă teoretică. Deocamdată, spuneau ei, cu aerul că răspunderea concretă și ultimă le revine lor, deocamdată noi sîntem obligați să construim cu ceea ce avem și în condițiile de acum, mai sărace și mai vitrege", însă nici o clipă nu se gîndeau la sărăcia lor și la vitregia lor spirituală, ci la una materială, gata și pe aceea să o justifice, ca aparținînd neapărat și numai unei anume etape, dar incapabili să înțeleagă că și cei pe care ei aveau datoria să-i îndrume, gîndesc și trăiesc și ei această etapă, și că sînt și ei capabili să înțeleagă ce e bine și ce nu este.

Cernat crezuse, la început, că discursul lui Dumitru va avea darul să liniștească patima Comisiei, însă reacția ei

www.dacoromanica.ro

fusese contrară, și cînd se produsese avaria, iar el se aruncase orbește ca să salveze situația, convins că în sfîrșit acum, cu acest prilej nefericit, dar în același timp favorabil unor idei curajoase, deși, pînă la urmă, atît de firești și de omenești și de elementar cinstite, — lucrurile vor începe să se limpezească pentru toți cei veniți din afara Grupului, înarmați, după cît se părea, cu informații de natură să pună sub semnul întrebării tot ceea ce se realizase pînă atunci, nu numai activitatea lui, a directorului-general, ci și activitatea Grupului, în totalitatea lui, atunci comisia lăsase să se înțeleagă, arbitrar și stupefiant pentru toți, că această avarie nu e întîmplătoare, și că nu se produsese decît ca o explicație nouă și imposibil de tăgăduit a atmosferei instaurată de el, Cernat, dictatorial și paralizant în întreaga activitate a Grupului.

Atunci înțelesese și el și izbutise să accepte, cu aceeași crudă luciditate cu care judeca în general realitatea, oricît de dureroasă ar fi fost această realitate, și oricît de amară recunoașterea ei, atunci reușise și el să accepte concluzia care i se impunea categoric și pe care el încerca să o ignore, cu aceeași candoare cu care credea că pe baricada lui trebuia să se afle toată lumea, toți tovarășii lui sau toți cei pe care el îi considera, și despre care credea, omenește și devotat, că sînt tovarășii lui. Atunci, în conștiința lui se produsese o scăpărare îngrozitor de dureroasă, ca o lovitură paralizantă, și el avusese impresia că își pierde răsuflarea. Tot ceea ce fusese, pînă atunci, sîcîială obositoare, iritantă, măcinătoare de nervi, chinuitoare pînă la exasperare, în ultimă instanță, și care îl făcuse să-i declare lui Dumitru că a obosit (cu acel accent de lamentare la care Dumitru răspunsese atît de categoric, încercînd astfel să-l trezească și să-i amintească, ceea ce el cu nici un preț n-ar fi dorit, căci orgoliul său fusese cumplit rănit, că se așteaptă de la el ceea ce el însuși ceruse de la început, și anume să stea pe picioarele lui), tot ceea ce fusese pînă atunci sentimentul de umilință produs de funcționarea paralelă cu munca lui, a mecanismului suspicios al Comisiei, situație pe care el era gata să o justifice, așa cum justificase și prima brigadă, ca fiind determinată de reclamațiile și denunțurile celor pe care îi pedepsise și care fuseseră încurajate, cum iar înțelesese, de cei pe care el îi jignise și îi umilise de

www.dacoromanica.ro

atîtea ori public, iar ei erau activiști ai județenei sau ai ministerului care îl tutela, tot ceea ce el fusese, pînă foarte de curînd, gata să justifice din nou și să explice din nou ca pe un reflex al unui moment al luptei pentru afirmarea unei conștiințe superioare, și din acest punct de vedere era gata, din nou, să rămînă candid, și se considerase obligat să rămînă candid, ca o dovadă a superiorității sale, totul se spulberase într-o secundă, de înțelegerea și de acceptarea lucidă a faptului că problema care se punea cu toată gravitatea și cu toată decizia, înarmată și blindată principial ca o misiune de luptă cu efect mobilizator și educativ, problema care se punea și care avea nevoie de argumente înveșmîntate semnificativ în hainele principialității celei mai curate și mai demne de a fi apărate cu orice preț, oricît de sîngeros ar fi fost acest preț, problema care se punea și pentru care se cheltuiau acum energii la vîndul lor dublate de funcții de înaltă răspundere, astfel încît rezultatul să poată fi, cu siguranță, cel scontat, cu întreaga lui încărcătură de explozibil în conștiințele care se cereau dinamitate spre a fi, astfel, marcate multă vreme și pozitiv, din punct de vedere politic, problema care se punea era, de fapt, eliminarea lui, a lui Cernat, a directorului, anularea muncii lui și nu numai a muncii lui, ci și, dacă era nevoie pentru aceasta, a muncii depuse de atîta vreme în Grupul întreg.

„Pentru ce, se întrebase el, este nevoie de atîta energie, ca să scoți din funcție un director-general? Cui poate servi o astfel de întreprindere spectaculoasă? Cum s-a putut realiza, de jos și pînă sus, în jurul unei delațiuni infecte a unui incapabil sau a unor incapabili, solidarizarea atîtor idei scumpe? Ce mi se poate reproșa mie, atît de grav și de neiertător, încît a apărut nevoia ca de mine să se facă un caz și un exemplu revelator, spre a servi drept argumentul unui moment de educație politică? Ce nu mi s-a putut ierta mie, din tot ce am făcut pînă acum, și s-a lăsat interpretat ca fiind dăunător și, deci, capabil să reclame nu numai înfierarea cea mai aspră, ci și nimicirea, strivirea? Nu înțeleg nimic, își spusese el, acum este prima dată cînd nu înțeleg nimic și nu pot și nu-mi pot justifica nimic", iar candoarea cu care trecuse pînă atunci prin viață îl părăsise brusc, deși în locul ei nu reușiseră să

www.dacoromanica.ro

apară sau să se înfiripe, cum ar fi fost gata şi el să creadă, nici unul din sentimentele atît de normale în astfel de împrejurări, frica, sau ura, sau nevoia de apărare şi de căutare a unei ieşiri salvatoare.

Şi incapabil să se lase intimidat de această interpretare inadmisibilă şi condamnabilă ea însăşi, se considerase şi mai favorizat, dacă se putea spune aşa, şi de această şansă care i se oferea pentru a dovedi direct, în împrejurările cele mai dramatice, că adevărul este de partea lui. Şi acum, cînd întreaga încleştare se apropia de sfîrşit, iar el îşi permitea să se reîntoarcă în biroul lui de director-general, la trei noaptea, şi să se pregătească chiar pentru un somn, fie el şi numai de cîteva ore, în patul lui de acasă, simţea că întreaga lui putere şi întreaga lui forţă şi întreaga lui demonstraţie se aşează prea cuminţi şi prea pe neaşteptate în scaunul modest, acum, al unui director-general ale cărui merite se reduc la liniştea procesului de producţie, egal şi sigur, şi lipsit de orice riscuri, o situaţie, i se părea lui, de funcţionar corect şi merituos în limitele unor atribuţii îndeplinite numai conştiincios, şi nu eroic. Imensa bucurie a învingerii unui obstacol atît de greu şi de complicat în desfăşurarea lui mereu neprevăzută se topea pentru el trist şi prea puţin măgulitor, şi într-o secundă de luciditate înţelese că orgoliul lui este, într-adevăr, nemăsurat, şi pînă şi pentru el obositor.

Stătea la biroul improvizat cu fantezie practică dintr-o planşetă uriaşă de arhitect şi se uita umilit la maldărele de hîrtii strînse între coperţile atîtor dosare aşezate de secretară cu o minuţiozitate obositoare şi care îl aşteptau să le citească şi să le semneze, şi să le dea o anume destinaţie.

Secretara intră în birou cu paşi chinuiţi, călcînd pe tocurile înalte cu un echilibru destul de precar, toată cochetăria ei şi toată ambiţia ei de a-şi ascunde vîrsta şi de a imprima prezenţei ei un aer proaspăt, dacă nu tineresc, se sleise în aceste săptămîni de neodihnă şi de nopţi nedormite. Ţinea în mîinile obosite şi ele, şi pe care vinele albăstrii se umflaseră îngrozitor, un bloc-notes şi era vizibil efortul ei de a evita tremurul degetelor cu unghiile lăcuite destul de violent, cum observă, acum, Tudor Cernat.

www.dacoromanica.ro

„Nici pe ea nu o mai salvează devotamentul şi nici ambiţia, îşi spuse el. A îmbătrînit."

— Cred că e cazul să ne retragem şi noi, spuse Cernat. Puteţi să consideraţi că ziua de lucru s-a încheiat, încercă el să glumească, oprind astfel, elegant, intenţia secretarei de a-i comunica tot ce avea scris în bloc-notes. Ne vedem mîine dimineaţă şi luăm totul de la început. Vă mulţumesc. Jos aveţi o maşină de serviciu. Vă mulţumesc, întări el, iar ea rămase descumpănită.

„E bolnavă ca şi mine, observă el amuzat trist. Se vede şi ea redusă la funcţia modestă de secretară. E ceva care nu funcţionează cum trebuie în stilul nostru, în stilul meu, poate. Nu ştim, nu mai ştim, sau ne-am dezvăţat să muncim intens egal. Ne îmbată salturile. Sîntem bolnavi de o adolescenţă prelungită peste măsură. Avem o mentalitate de Salva-Vişeu, de hei-rup. Are dreptate Dumitru : «Nu-mi plac oamenii care stau mult la birou, la serviciu, la slujbă. Ori sînt incapabili să-şi organizeze bine şi temeinic activitatea, ori sînt incapabili de o viaţă personală bogată şi nu ştiu cum să-şi umple această viaţă»."

Secretara revenise în birou cu bloc-notesul în mînă şi aştepta să fie observată de el. Cernat bănui prezenţa ei, dar dintr-un cinism fără obiect, pe care nu şi-l putu reprima, o lăsă să aştepte.

„Nu-i vine să creadă, sau nu vrea să creadă, nu-i place să creadă că s-a terminat saltul şi că poate şi ea să se gîndească la viaţa ei ?! Sau nu ştie ce să facă cu viaţa ei?! Sigur, în afara pereţilor biroului ei de secretară, dincolo de ei, începe pentru ea frica de necunoscut, dincolo de ei se prăbuşeşte în gol".

— Ce este ? întrebă el cu o voită nervozitate.

— Mîine, la unsprezece, zise ea, la judeţeană, la tovarăşul prim-secretar, concluziile comisiei.

Tudor Cernat ridică privirile spre ea şi crezu că citeşte în ochii ei bucuria sinceră că totuşi, şi în sfîrşit, chiar şi la trei jumătate noaptea, ea putea să-i mai fie de folos şi să-i facă cunoscută o comunicare importantă.

— Bine, răspunse Cernat zîmbind dezarmat. Mulţumesc. Foarte bine, adăugă el. Era momentul. Prima zi

www.dacoromanica.ro

calmă se umple de evenimente. Foarte bine, repetă el. Mulţumesc. Ne vedem, aşadar, la program.

— V-a căutat aseară, tîrziu, arhitecta Ruxandra Mărăcineanu, mai spuse secretara, şi apoi se retrase, convinsă că trebuie să plece. Se făcuse patru.

Se lumina somnoros, cerul devenise vînăt-transparent, undeva, dincolo de dealurile albe, de calcar, creştea o lumină ciudată, violet-aurie, pregătitoare, parcă, a unei explozii, aerul tăia răcoros respiraţia, în iarba înaltă treierau greierii şi cosaşii, o mirişte scăzută, cu grîu pitic, adăpostea pitpalacul şi, în răstimpuri, pasărea chema dimineaţa, care întîrzia leneşă.

Tudor Cernat trimise maşina înainte, spunîndu-i şoferului să-l aştepte aproape de intrarea în autostrada care ducea în oraş, iar el venea singur, călcînd rar şi obosit, şi lăsîndu-se îmbătat de aromele ierburilor crude şi de răcoarea ascuţită a zorilor, cu cămaşa descheiată la gît şi cu gulerul răsfrînt peste reverul bluzonului sport, de culoarea albastră a blugilor care se lipeau tinereşte de corpul lui şi coborau evazaţi, peste ghetele înalte, de care nu se mai despărţise de cînd Malaxorul îl ţinea, zi şi noapte, în inima lui.

— Aţi albit, zisese portarul în loc de salut cînd el ieşise legănat pe culoarul cutiilor de pontaj şi, cu un respect din care nu lipsea solidaritatea complice a celui ce ştie mai mult decît îi îngăduie dreptul, se repezi să-i deschidă portiţa de fier acţionată electric.

— Am albit? întrebă el înveselit de observaţia portarului. Cînd am albit?

— Poftiţi, se oferi acesta îndatoritor, invitîndu-l în ghereta lui, unde spînzura o oglinjoară pătrată deasupra unui calendar ortodox prins cu pioneze şi acoperind o parte din instrucţiunile semnate de Cernat cu privire la îndatoririle pazei.

— Ce să văd? întrebă rău Cernat, oglinda sau calendarul ortodox?

Portarul încremenise lîngă uşa gheretei, bunăvoinţa şi bucuria lui se spulberaseră brusc, şi nu mai găsi nici puterea, nici cuvîntul să răspundă întrebării directorului-general.

www.dacoromanica.ro

Cernat se aplecă pentru a se putea privi în oglindă și la lumina slabă a becului înțelese că tîmplele sale se făcuseră într-adevăr sure, și mai ales că era netuns rău, și că fața lui se arăta chinuită și brăzdată de riduri adînci, pe care nu și le cunoștea, iar ochii erau tulburi și parcă arși, genele se răriseră și lăsau pleoapele pleșuve și vinete. Nu avu curajul să stăruie mai mult decît o privire fugară și ieși repede din gheretă, fără să mai răspundă salutului slugarnic al portarului, care îl asigură printre dinți, repetînd tîmpește, la nesfîrșit :

— Îl rup, nici nu e al meu, l-a pus cineva, însă îl rup, acum îl rup, acum...

Tudor Cernat se întoarse spre el și cu mîna îi făcu semn să se oprească.

— În cît sîntem azi ? întrebă el pe neașteptate, și portarul se execută pe loc :

— În douăzeci și șapte.

— Ia vezi, zise zîmbind Tudor Cernat, ce sfînt e azi ? și portarul se repezi în gheretă și reveni cu calendarul rupt din perete.

Cu degetul căuta zilele lunii aprilie, la lumina becului care atîrna sub streașina gheretei, și cînd găsi data de douăzeci și șapte ridică fericit privirile către Cernat.

— Citește, zise acesta... și portarul silabisi :

— Cuviosul Vasile Măr-tur-isit-orul !

Cernat îi întoarse spatele și plecă.

Acum ajunsese în șosea și mergea agale, cu mîinile înfipte adînc în buzunarele blugilor, călcînd copilărește, exact pe marginea bordurii înguste, chinuindu-se să nu alunece de pe ea.

„Ne mărturisim, își spuse el, azi ne mărturisim. Dacă asta e problema, ne mărturisim."

Șoseaua era pustie, asfaltul negru lucea viu ca și cînd peste el ar fi trecut o ploaie repede, roua arginta fînețurile pînă departe, un cuc bețiv și fără somn cînta răgușit la poalele unei vii cu aracii prăbușiți și uitați așa de anul trecut, se simțea respirația dimineții ca un oftat ieșit din adîncuri, ziua se anunța fericită și veselă.

„Să mai fiu tînăr, se gîndi Cernat, să mai fiu tînăr și

www.dacoromanica.ro

să mă duc așa, pe jos, și pînă la capătul lumii, fără grijă, fără nimic!"

Se opri și se întoarse să caute coșurile înalte ale Malaxorului și culoarea roșie-murdară a fumurilor pîngărind cerul, în care zorile puseseră atît senin.

„Merge bine bătrînul", constată el satisfăcut de imaginea fumurilor întinzîndu-se ca și cînd ar fi fost trase cu o bidinea în dire prelungi și pierzîndu-se lent, însă gîndul lui fugise de la ele, și pe cerul înalt el vedea brațele leneșe ale Ruxandrei Mărăcineanu, leneșe și moi cum spînzurau ele pe pernele din garsoniera ei din Cotroceni.

— Ți-e frică, spusese ea, nu-i așa că ți-e frică?

— Nu, ripostase el, de ce să-mi fie frică?

Stătea întins lîngă ea, pe sofaua imensă, așezată exact în mijlocul camerei și acoperită cu un cearceaf roz din imaculare căruia nu mai rămăsese, pînă în zori, nimic.

— Nu, repetă el, dar pentru el, fără glas, mă gîndesc cînd sîntem noi adevărați? Cînd trecem pe stradă cu biografia noastră intactă și cu rangurile noastre și cu grijile și ambițiile noastre și iluziile noastre, sau acum?

— Nu ești aici, Tudore. Am înțeles încă de aseară. Ființa ta de acum e străină de clipa asta, care nici ea nu este a noastră, trece și ea străină de noi, și goală de noi, cum sîntem noi înșine unul față de altul. Dar tu, acum, nu ești al nimănui, nu-i așa? Și ți-e frică!" zise Ruxandra Mărăcineanu, dar Cernat nu o auzi, căci și răspunsul ei fusese rostit în sinea ei, și pentru ea, cu o dezolată înțelegere.

Ruxandra își lăsase brațele lungi și parcă bolnave de neființă să alunece grele dincolo de pernele moi și mototolite ca niște fețe schimonosite de suferință, iar Tudor abia acum observa că ele nu se încolăciseră niciodată, nici în această noapte, pe umerii lui, și mîinile ei nu mîngîiaseră niciodată obrazul lui, și nu răsfiraseră părul lui, așa cum visase el și cum așteptase el. Frumoasele ei brațe lungi, nesfîrșit de lungi, parcă, rămăseseră tot timpul inerte, și ea zăcuse lîngă el străină, cu ochii verzi deschiși fără viață, ca gurile unei fîntîni înaintea zorilor, și cu lacrimi mari înecînd pleoapele ostenite, și pe fața ei de aramă bătută nu se clintise nici un mușchi, nici o fibră, gura ei cu buze cărnoase și pline de sănătate ră-

www.dacoromanica.ro

măsese străină sub sărutările lui de foc, şi numai tîrziu, înspre zori, cînd iubirea lor se împlinea de patima lui, în pieptul ei tresări un suspin, şi el crezu că ea este alături de el, şi cu el, şi îşi lăsă fericit capul pe umărul ei, însă obrazul îi întîlni răcoarea parfumată a pielei, iar ea se scuturâ cu un zîmbet chinuit şi spuse şoptit :

— Arzi, dogoreşti ! Nici acum nu eşti tu, zise ea apoi, după un timp, nici acum.

Glasul ei părea vlăguit, capul îi alunecase şi el într-o parte, privea absentă prin fereastra ascunsă de un tiul căzînd în falduri grele pînă jos, pe covorul de un galben-auriu, cu pete mari albastre ca nişte mingi !

Pereţii alb-murdar, în calcio-vecchio masiv, erau plini de tablouri, o risipă de culori şi de teme vag abstracte, opere ale unor tineri care încet deveneau maeştri, şi separat, deasupra unui tabernacol miniatural, pe care fusese uitat un vas cu florile puţine aduse de Cernat, seara, trei sau patru fire de liliac alb, bătut, ca zăpada, de o puritate inconştientă şi fără obiect, dreptunghiul dramatic al unei pînze de Ciucurencu. O pată imensă de gri cu transparenţe maronii, cum arată toamna, spre seară, sau în zori mai ales, miriştile pustii, arse de secetă şi de brume, închipuind, poate, în acelaşi timp, faţa unei mese undeva într-un spaţiu dintre realitate şi vis, şi pe această masă a nimănui, siluetele tragice ale unor păsări moarte sau murind atunci, în acea clipă, cînd priveai tabloul, căzute, prăbuşite, sau picotind înaintea sfîrşitului, cu capetele grele, de plumb, atîrnînd spre moarte, cu ciocurile ca nişte antene căutînd moartea. Pictorul izbutise să surprindă acea clipă unică, de un tragism unic, cînd viaţa nu mai are putere să se împotrivească morţii, şi în siluetele acelor păsări care nu muriseră încă se ghicea sentimentul abdicării în faţa morţii şi plutirea lor în apa gri a feţei de masă, ca şi cînd ar fi plutit spre moarte, în apa morţilor.

Cernat rămăsese cu ochii pierduţi în cenuşa griurilor tabloului şi nu vedea decît prăbuşirea lentă în faţa morţii a păsărilor care nu muriseră încă, dar care se pregăteau să abdice. În linia de contur a siluetelor se bănuia cum se strîng, cum se zgîrcesc, picioarele lor şi ghearele lor, şi cum cad aripile lor fără viaţă, şi cum moare, în

www.dacoromanica.ro

această cădere, zborul lor, și cum sfîrșește de trist, pe pămînt, visul lor din înalturi, și cum din înclinarea bolnavă și fără întoarcere, a capului lor, se construiește durerea înfrîngerii absurde, căci cine a hotărît această înfrîngere, cine le-a răpit dreptul de a privi fericite lumea griurilor cosite pe neașteptate și apoi arse de brumele nemiloase ?

— Îți place ? întrebase Ruxandra, văzînd tăcerea lui în fața acestui tablou, pe rama căruia fusese uitată, neruptă, eticheta penibilă — „Natură moartă cu prepeliță".

Cernat se întoarse spre ea și o smulse cu furie din mijlocul cearceafului și o întoarse spre el, cuprinzînd-o feroce cu brațele și îmbrățișînd-o cu ură disperată, și căutîndu-i gura cărnoasă, și ochii rămași deschiși și uimiți în verdele lor ca o apă bolnavă. Sărutările lui erau de foc și cumplite, o nebunie ardea și biciuia ființa lui încordată ca un arc de foc și el simți pîntecele ei cum se strînge chinuit și cum se lasă învins și înțelese că se prăbușește el însuși într-un pustiu de nisip uscat și fără de viață, și capul îi alunecă obosit, amar, pe umărul ei mirosind răcoritor, ca o algă marină, și cînd se trezi întîlni iarăși ochii ei mirați și imenși și verzi, un verde pe care viața îl părăsise în favoarea culorii intense, ca un cer în zori, fără stele.

— Ruxandra, spuse el, disperat — că deși e alături de ea, și ea pătrunsă de ființa lui dezlănțuită, zbaterea lor, și zbuciumul lor și căutarea lor disperată de a se întîlni, în sfîrșit, unul pe altul, rămîne fără nici un răspuns și fără nici un ecou. Ruxandra, mai spuse el, apoi ochii îi căzură ei înșiși înfrînți pe cenușa arămie a tabloului înfățișînd acel vînat de toamnă tîrzie ; o pasăre rămăsese încă în picioare, aripile ei cădeau încet, și ghearele ei se zgîrceau somnoros, și capul ei începuse să atîrne și el greu, iar ciocul căuta apa miriștii arse de brumă, și se simțea că atunci, în clipa aceea, vînatul alicit mortal se va prăbuși și va aluneca pe fața acelei mese dintre vis și realitate și va muri.

— Vezi, zisese ea într-o după-amiază cînd ei se plimbau iarăși prin orașul supus cu o brutalitate adolescentă unor transformări atît de impetuoase încît și cei mai

www.dacoromanica.ro

sceptici fuseseră cuprinşi de febra înnoirilor, toată viaţa mea de pînă acum am trăit cu sentimentul unui zbor frînt înainte de a se fi produs, şi chiar m-am şi visat, şi nu o dată, şi nu o dată chiar şi cu ochii deschişi, ca şi cînd aş fi fost o pasăre şi mă pregăteam să întind aripile şi să încep să planez fericită deasupra unei lumi fericite, şi ca din senin cineva sau ceva lovea brusc şi înfiorător în aripile mele, şi fără nici un motiv, şi atît de pe neaşteptate şi de fără de motiv, iar eu simţeam ca pe o spintecătură de cuţit această lovitură, şi aripile mele cădeau moarte, iar eu rămîneam să nu mai văd decît umbra răsăritului. Înţelegi ?

— Nu, zisese el, nu înţeleg.

Însă ea nu-l auzea, patima ei o făcuse surdă şi ea continuase lăsîndu-l să creadă, atunci, că în ea se ascunde o femeie care n-a fost încă descoperită.

— Toată copilăria mea, şi adolescenţa mea, şi tinereţea mea, şi acum încă, am visat viaţa ca pe o navă care trebuie să se înalţe cît mai sus, ca pe o navă aeriană, şi de aceea toate proiectele mele sînt obsedate de ideea zborului, şi aşa am conceput şi acel salon al aerogării noastre, şi aşa am conceput acum şi sediul şi teatrul, dar mai ales sediul, ca pe o navă aeriană transoceanică, înţelegi ? repetă ea pătimaş, iar el nu vedea decît ochii ei care se umpleau de verdele unei cerneli vărsate nemilos şi rău de cineva fără suflet şi credea că ghiceşte în ei patima femeii care nu s-a descoperit nici ei înseşi.

Oraşul mirosea întreg a liliac şi primăvara se lăsa crezută neprihănită, ca întotdeauna. De mult, de mulţi ani nu mai rîsese ea cu atîta poftă deasupra acestui oraş uitat pînă şi de Dumnezeu, de o bună bucată de vreme, şi nimeni nu mai trăia decît sub imperiul credinţei că în sfîrşit viaţa se întorsese şi pe acele locuri vitregite de uitare şi de nepăsare.

— Tot ce am visat eu, pînă acum, se împlineşte aici, în acest oraş. O minune, aş putea spune, a prezidat împlinirea visurilor mele, şi încă nu sînt convinsă, încă nu cred că voi trăi împlinirea visului meu. Vin în fiecare dimineaţă aici şi mă uit cum se ridică macaraua înaltă şi cum desenează ea dimensiunile construcţiei imaginate de mine şi cum devine ea, construcţia, realitate. Aici, în

www.dacoromanica.ro

acest univers ca o navă, vor gîndi niște oameni noi și vor gîndi curajos. Nu se poate să gîndești într-o navă aeriană, la zece mii de metri altitudine, decît curajos, înțelegi, Tudore ?

Altitudinea gîndului la care am conceput eu sediul viitoarei județene nu poate decît să oblige la o altitudine de gîndire.

Tudor Cernat traversa piațeta demolată a orașului, alături de Ruxandra Mărăcineanu, nu mai rămăsese aici decît Statuia libertății, și modesta, acum, clădire a fostului tribunal, deasupra căreia trona planturoasa femeie cu făclia culturii în mînă și legată la ochi.

— Acum înțeleg, spuse el, e un vis, pentru care trebuie să luptăm, pentru care va trebui să luptăm încă multă vreme, pentru că noi oamenii, zburăm, totuși, mult mai greu decît păsările și ne ridicăm, totuși, mult mai greu decît păsările deasupra propriei noastre condiții.

„Ce ciudat, își spunea el, femeia asta, atît de frumoasă, și atît de credincioasă crezului ei, este totuși atît de străină de ea însăși și de fibra intimă a ființei ei..."

Cînd se crăpase de ziuă și lumina lăptoasă a primăverii cuprinsese și Cotroceniul, care se trezea parcă mult mai tîrziu decît Bucureștiul întreg, lenevind ultimul în lumea lui de verdeață patriarhală, Ruxandra Mărăcineanu îl părăsise pe Cernat sfîrșit și prăbușit în rozul murdar al cearceafului mototolit, iar el deschisese ochii înlăcrimați de nesomn, dar și de singurătate, pe griul brumat tragic al acelui tablou pe care viața murea osîndită de tristețea neagră, amară, a pictorului.

— Te obsedează tabloul ? Seamănă cu povestea noastră, zise ea revenind în cameră îmbrăcată într-o haină de casă dintr-un voal transparent azuriu, care o făcea parcă și mai înaltă.

Își pieptănase părul răvășit de zbuciumul nopții trecute prea repede, și acesta cădea de aramă, și parcă și suna ca arama, și cînd se așeză pe pat, lîngă Cernat, valurile lui mătăsoase atinseră rece pieptul bărbatului, care primea ziua cu un semn al înfrîngerii în creșterea timidă a luminii printre crengile platanilor încărcați de candelabrele albe ale florilor lor bolnave de soare.

www.dacoromanica.ro

Cernat zîmbi tăcut, rămînînd să caute orb în lumea acelui tablou în care arta pictorului, arta lui mare, stăruia în conturul primitiv, sugerînd zgîrcirea ghearelor şi căderea lentă a aripilor dinaintea sfîrşitului, venind ca o picoteală şi ca o otravă grea, de plumb.

„Cînd sîntem noi cei adevăraţi ? Sau cînd sîntem noi adevăraţi ?“ se întreba el, iarăşi, cuprins de o neliniște sufocată de silă, şi sila era faţă de el, femeia rămînea fermecătoare şi tristă, şi subjugantă, aşa cum stătea şi acum alături de el, cercetîndu-l cu privirile ei mirate, descoperindu-l absentă lîngă ea, întins pe patul imens, acoperit uşor cu pînza roz, murdară, ca şi aşternutul, a unui cearceaf mătăsos.

— Tudore, spuse ea, eşti dezamăgit, nu-i aşa ?

— Nu, minţi el, încercînd să zîmbească, nu — însă gîndul lui nu mai era demult stăpînit de el, şi fugea obositor în trecut, şi el vedea fără să vrea şi împotriva voinţei lui cum se roteau fulgii de zăpadă deasupra capetelor lor în mica piaţetă a oraşului cu numai cîteva luni în urmă, şi cum aştepta ea să se topească fulgii pe fruntea ei înaltă, şi el simţea cum bate inima lui ca în copilarie, iar lîngă el, acum, pe marginea patului, sleit de puteri, trupul ei respira viu, ghicindu-se prin transparenţa voalului mantiei azurii, şi tot ceea ce rămînea în sufletul lui era imaginea acelei păsări chircite care murea lent pe o faţă de masă murdară, iar nările lui tresăreau de tăria acelui miros crud şi răcoritor, dar străin şi sterp de alge marine.

— Nu, zise el iar, şi cu un gest ce se vroia tandru, dar iar nedorit şi negîndit, încercă să cuprindă umerii ei înguşti, şi ea întoarse spre el capul, scuturîndu-se de răvăşirea părului, şi încercă şi ea să zîmbească, însă ochii ei verzi, imenşi, erau acum orbi de lumina care îi făcea trişti, nu vedeau sau nu-l vedeau pe el, şi braţul lui căzu leneş.

„Ce-o să facem acum ? se întreba el ? Cum o să încheiem această nefericită întîmplare ? Ce mai avem să ne spunem ? Cine ne va putea salva de ridicol ? Ce mizerie ! îşi zise el, ţinînd ochii închişi. Cineva, dintre noi, e vinovat, cineva dintre noi e un incapabil, cineva dintre noi e meschin şi mărunt şi înfirm“ — şi se vedea trecînd

www.dacoromanica.ro

cu mersul lui sportiv, niţel îngîmfat, pe coridoarele Malaxorului, salutat reverenţios şi chiar slugarnic de atîta lume, şi el oprindu-se, să mai stea de vorbă cu cîte cineva şi interesîndu-se „electoral", cum singur se pedepsea apoi, despre familia aceluia şi despre viaţa lui.

„Uităm prea des de viaţa noastră, tovarăşi, spunea el, adesea. De cînd n-ai mai ieşit dumneata, cu familia, la o plimbare", îl întrebase, într-o zi, pe adjunctul său, inginerul acela sufocat de boala „tehnocraţiei", după părerea lui Arvinte Panait, care nu-l putea suferi pentru că inginerul explica rar, şi cu cifre şi calm, fiecare situaţie, şi tot timpul sublinia că „trebuie să ne supunem chiar şi noi, revoluţionarii, faptului că metrul nu poate avea decît o sută de centimetri şi că pi-3 şi 14 rămîne neschimbat din orînduirea sclavagistă şi pînă azi, în socialism, şi că şi socialismul are nevoie să respecte acest raport".

„De cînd n-ai mai ieşit dumneata, cu familia ? îl întrebase Cernat cu un ton de reproş. De cînd nu ţi-ai mai plimbat dumneata nevasta ? De cînd n-ai mai făcut nici un gest de tandreţe faţă de ea, ca să împrospătezi sentimentele care v-au unit, poate, odată, de mult, într-un trecut pe care parcă vrem să-l uităm, reducîndu-ne viaţa la reacţiile unei fiziologii obosite ?"

Inginerul tăcuse, ascultîndu-l cu o linişte dezarmantă, apoi îi explicase că soţia lui — „nu ştiu dacă dumneavoastră aţi fost informat, e de cîteva luni bolnavă, anchilozată reumatic într-un sanatoriu", iar el e singur, obligat la bucuria de a o vedea o dată pe lună, o duminică, de dimineaţa şi pînă seara, într-un salon de sanatoriu, undeva la mare... „Scuză-mă, încercase Tudor Cernat să iasă din încurcătură, să trecem atunci la ale noastre", şi se simţise, se crezuse dator să adopte un ton dur, brusc, de serviciu, ca să evite melancolia şi tînguiala aceluia, însă adjunctul său nu avea deloc nevoie de compătimire, şi iarăşi Cernat simţise că greşeşte.

„Sîntem demagogi ? se întrebase el apoi. Pînă unde credem în ceea ce spunem ? Cît credem ? Sau sîntem, ori sînt numai eu, victima unui automatism mizerabil ?"

www.dacoromanica.ro

„Ce caut eu aici ? continua el să se întrebe privind tabloul lui Ciucurencu. Cum am ajuns eu aici ? Ce vreau eu. de fapt ? Satisfacerea unui orgoliu masculin ? Unde este sentimentul acela puternic care ar fi trebuit să mă facă acum fericit și să mă ferească de aceste întrebări stupide și umilitoare ? Ce s-a întîmplat ? Cine e vinovat dintre noi ? Și dacă aș fi fost fericit, ce s-ar fi întîmplat ? Cum s-ar fi terminat toată povestea asta ? Sau eu n-am stofă de amorez cu bucata ?"

— Tudore, dormi ? Ai adormit ? întrebă Ruxandra, și el deschise ochii, și lîngă el stătea o femeie frumoasă, fermecătoare. subjugant de frumoasă și de fermecătoare, mirosind răcoros a alge marine, însă el era acum de mult un străin, și ea de asemenea, de mult, o străină, și el nu-și putea aduce aminte nimic din tot ceea ce fusese noaptea de care numai un ceas sau două îi despărțea, nimic decît sentimentul unui nisip uscat, și brațele ei atîrnînd pe marginile patului, și furia lui goală și fără obiect, și ochii ei verzi, pustii de lumină.

„Eu — își spuse el, eu sînt un infirm ! Eu sînt vinovat. Eu sînt gol de sentimente și de căldură ! Eu sînt un orgoliu ! Expresia cinică a unui orgoliu meschin și mărunt. A mea este vina, al meu este falsul, în mine s-a stins, înainte de vreme, adevărul."

— Iartă-mă, spuse el, și se ridică din pat învăluindu-se cu o pudoare ridicolă în cearceaful roz, atît de mototolit. Trebuie să ne despărțim. Sînt incapabil să fiu domestic acum. Să stau de vorbă cu tine. Nu știu ce să spun, nu știu ce să fac, dacă te mîngîi sînt fals, dacă te alint sînt fals, dacă te sărut sînt fals, dacă te privesc sînt fals, tu știi foarte bine că totul a eșuat, îmbracă-te, spuse el. ca să pot să-mi iau la revedere de la tine și să uit mai repede tot. Sînt și las. dacă vrei, însă, iartă-mă, nu sînt capabil de sentimentele pe care, poate, le meriți tu.

Se ridicase și ea în picioare și îl privea ca și cînd el se afla foarte departe. Ochii ei își recăpătaseră lumina ca un cer stelele și el avu impresia, o secundă, că se prăbușește în el tot eșafodajul falsului pe care el însuși se chinuise să și-l demaște, pînă atunci, însă zîmbetul ei trist și îndepărtat îl readuse pe terenul friabil al acelei

www.dacoromanica.ro

nelinişti ce pusese stăpînire pe el şi îl făcuse să spună adevărul.

În ochii ei verzi, înnobilaţi acum de lumină, se ivi roua lacrimilor, şi el mai avu timp să vadă cum pe obrazul ei de aramă alunecă cristalul fierbinte, eliberator, al înţelegerii că, într-adevăr, povestea lor eşuase.

. . . . . .

— Mai mergeţi pe jos ? întrebă şoferul, care îl aştepta rezemat de aripa maşinii, oprită cuminte pe marginea autostrăzii.

— Da, răspunse puţin surprins Tudor Cernat. Du-te la garaj şi lasă vorbă să vină cineva să mă ia la opt şi jumătate. Tu du-te şi te culcă. Cît e ceasul acum ?

— Cinci, zise şoferul, cinci şi cinci.

— Du-te, îl îndemnă iar Tudor Cernat şi intră singur şi pe jos în oraşul care se deştepta greoi, toropit de nefireasca dezlănţuire a primăverii.

Rarii trecători călcau grijuliu pe porţiunile prea înguste rămase din vechile trotuare, mărginite acum de improvizate garduri de rogojini în jurul construcţiilor care irupseseră pur şi simplu în mijlocul urbei sub ocrotirea mereu mai înaltă a macaralelor rotitoare.

Cernat se văzu obligat să răspundă unor saluturi necunoscute şi auzi, în spatele lui, cum se depărta pe malul rîului care îl ducea acasă, comentariul bărbaţilor ce se simţiseră datori să îi facă loc :

— E Cernat, vine precis de la Grup. După accidentul de luna trecută se spune că n-a mai ajuns acasă decît dimineaţa ! E adevărat ? L-ai văzut ?

— Aştia, săracii, nu mai au familie, nu mai au copii, nu mai au nevastă, nu mai au nimic.

— Şi e tînăr, mai auzi el, n-a împlinit, se pare, patruzeci de ani.

— Însă a albit, l-ai văzut ? Are tîmplele albe ! Generaţie de sacrificiu.

„Generaţie de sacrificiu" ! reluă singur, Cernat, replica furată din mers de la acel necunoscut.

. . . . . .

www.dacoromanica.ro

— V-a căutat arhitecta Ruxandra Mărăcineanu, auzi el glasul ușor dogit de fumat și de oboseală al secretarei, care îl așteptase pînă la trei noaptea, și brusc urechea îi readuse în amintire nuanța ironică a glasului ei. „Sau sînt eu obsedat de spaima de a nu cădea în ridicol."

Secretara revenise în birou cu un bloc-notes plin de însemnări, ce meritau, neapărat, interesul lui, iar ea nu-l anunțase decît despre ședința de la primul-secretar și despre telefonul Ruxandrei. Seara ? Îl căutase seara ? De ce ?

Povestea lor încetase brusc, imediat după accidentul nefericit care îl blocase pe el la Grup, de dimineața și pînă seara, și de atunci nu o mai întîlnise decît în împrejurări așa-zis oficiale, odată la cabinetul lui Dumitru, unde ea venise să se înscrie pentru o audiență, iar el aștepta să fie primit pentru un raport pe care, pînă la urmă, trebuise să îl dea în scris. Întîlnirea fusese stîngace, cel puțin din partea lui, care nu mai găsise nimic să-i spună și care se simțise intimidat de surîsul ei plin de generozitate. Umilit și inhibat, răspunsese tare la întrebările ei puține, ca să audă și șeful de cabinet, prea ostentativ preocupat să capseze niște hîrtii într-un dosar. O revăzuse, apoi, la o vizită a lui Dumitru pe șantierul noilor construcții, cînd el se afla alături de primul-secretar, luat de acesta într-o dimineață cînd, de asemenea, venise să-i ceară un ajutor în soluționarea problemelor impuse de reintrarea rapidă în normal a Grupului.

Atunci urcaseră pe scările neterminate ale viitorului sediu, pînă la etajul patru, și Ruxandra Mărăcineanu venise cu proiectul, să explice cum va evolua construcția de atunci înainte. Lîngă ea se afla constructorul, un inginer cu alură de baschetbalist, foarte atent cu arhitecta, cum i se păruse lui Cernat, iar ea măgulită sau în caz sensibilizată de cavalerismul vădit al aceluia care îi lua din mînă planșele gata să-i servească de șevalet cu mîinile lui prea lungi, de sportiv de profesie.

Era foarte de dimineață, soarele abia răsărise, și orașul se chinuia să respire curat sub norii de praf ai molozului care se ridica din demolarea străzilor ce alcătui-

www.dacoromanica.ro

seră, decenii nenumărate, un centru urban încrustat în memoria atîtor generații.

Ruxandra era îmbrăcată într-un costum-salopetă bleu și își strînsese părul sub o beretă marinărească, iar Tudor Cernat simțise iar mirosul de alge marine, al trupului ei tînăr, și rămăsese uimit să vadă cum împungeau, adolescent, sînii ei, bluza albastră, și într-o secundă făcu constatarea că el nu-și amintea sînii ei, nebunia dezlănțuită a nopții care îl subjugase în patul ei din modesta garsonieră bucureșteană, îi răpise această bucurie, și avu impresia că lîngă el se află altă femeie, din nou o femeie necunoscută, mai tînără decît atunci cînd o sărutase el și mai fermecătoare decît atunci cînd trupul ei se lăsase îmbrățișat, cu furie, de el, și cînd Ruxandra întoarse, spre el, privirile ei verzi, el întîlni, iarăși, alți ochi, și își simți inima zvîcnind în piept, așa cum zvîcnise atunci cînd ea aștepta ca fulgii rotitori să se topească pe fruntea ei fierbinte.

Bătea un vînt ușor, adormit și el sub razele soarelui care întîrzia în ceața răsăritului prea mult și, de undeva, dinspre Grup, simțiră toți — și Dumitru, și Cernat, și Ruxandra, și sportivul acela care era constructorul — mirosul înțepător de clor.

— Măi Cernat, întrebase distant și chiar brutal Dumitru Dumitru, căutîndu-l pe directorul-general al Grupului, cînd reușiți voi să nu mai sufocați orașul cu clor?

— Cînd veți înțelege și dumneavoastră, răspunse pripit Cernat, că industria poate să însemne și protecția mediului înconjurător.

Dumitru nu-i răspunse. Se întorsese spre pagina de calc susținută de brațele constructorului și spre Ruxandra Mărăcineanu.

— Nu v-am mai văzut de mult, zisese Dumitru, iar ea își dăduse copilărește capul pe spate și își scosese bereta marinărească, iar părul de aramă izbucnise cuprinzîndu-i furtunos umerii înalți.

— M-am înscris la o audiență, la dumneavoastră, spuse ea drept răspuns, dar fără reproș. Aștept, mai zise ea. Acum zîmbetul ei putea fi și ușor dojenitor, însă tot copilărește, și Cernat iar avu impresia că lîngă el se

www.dacoromanica.ro

află altă femeie decît cea pe care o cunoscuse el cu atît de puţin timp, în urmă.

— Ştiu, răspunse Dumitru, în cîteva zile vă stau la dispoziţie.

Priveau oraşul de la nivelul patru al viitorului sediu al judeţenei, şi în faţa lor, de jur împrejur, creştea crudă imaginea unei aşezări noi, ocrotită de şerpuirea leneşă a bătrînului rîu, curgînd cuminte în largi acolade pe sub maluri înalte, de calcar, şi ascunzîndu-se, obosit, sub arinişuri bătrîne. Apele lui erau încă negre, soarele nu ajunsese să le arginteze, numai în depărtare, unde se zăreau şi fumurile murdare ale coşurilor Grupului, albia lui părea cositorită proaspăt şi sclipea înşelător.

— Îmi permiteţi să mă retrag ? întrebase Tudor Cernat, iar Dumitru întorsese greu capul spre el.

Jos, la picioarele construcţiei, se oprise o maşină de şantier, un Gaz de culoarea nisipului, şi Cernat făcu un semn justificativ către ea.

Dumitru reveni la proiectul în calc al viitorului sediu, iar Cernat înţelese că poate să plece şi coborî grăbit scările improvizate.

Ruxandra netezea încet pagina de calc cu proiectul clădirii desfăşurat pe braţele sportivului constructor.

. . . . . .

„De ce m-a căutat ? se întrebă el, căutînd ca de obicei, fără nici un rezultat, cheile de la intrarea casei. Unde le-am pus ? şi constată trist că trebuia să le fi uitat în maşină. Cum intru acum ?“ se chinui el să afle o soluţie şi se aşeză pe treptele scunde, de la intrarea vilei, aşteptînd să-i vină o idee sau să audă un semn din care să se înţeleagă că cineva de la el din casă s-a deşteptat.

Dimineaţa se întărea în puterea ei primăvăratecă, şi cînd se uită la ceas văzu că se făcuse şase fără un sfert. Pe fruntea arzîndă simţi răcoarea unei adieri binefăcătoare şi se rezemă cu spatele de uşa intrării, şi repede somnul puse stăpînire pe el.

— Tată, auzi el, într-un tîrziu, tată, ce faci aici ? Aici dormi tu ? Ce s-a întîmplat ? Ce faci aici ?

Raluca deschisese uşa şi rămăsese răstignită, în pra-

www.dacoromanica.ro

gul ei, cu servieta în braţe, uimită de imaginea tatălui ei adormit cu spatele lipit de canatul de stejar al uşii.

— Tată, zise ea iar, şi aruncînd servieta se repezi să-i cuprindă umerii cu braţele.

— Mamă, mamă, tata a adormit la uşa noastră şi noi n-am ştiut nimic. Mamă !

Carmia veni cu paşii ei mici şi egali şi lipsiţi de viaţă, ca de obicei, călca parcă fără voia ei, şi ea se lăsa purtată plăpîndă şi neajutorată. Traversă holul şi ajunse încet înaintea lui Cernat, care se ridicase de jos şi îi întindea, acum, servieta Ralucăi.

Oboseala spălase cu cenuşă faţa lui, şi el zîmbi stînjenit, văzînd cum Carmia alunecă spre el, cu ochii ei negri înotînd în lacrimi, şi măriţi îngrozitor de o spaimă necunoscută. Nu apucase să se pieptene, şi părul ei ca o lavă de smoală se prăbuşea în valuri, greu, copleşitor pentru fiinţa ei.

— Tudore, spuse ea, ce s-a întîmplat ? Ce e cu tine ? dar glasul ei abia se ridica la înălţimea unei şoapte de mătase. Ce e cu tine ? întrebă ea iarăşi, întinzînd spre el, ocrotitor, mîna firavă, ca de copil, cu degetele tremurînde.

Se oprise înaintea lui, în prag, cu mîna întinsă, ca şi cînd s-ar fi apărat de ceva.

— Ce s-a întîmplat ? repetă ea, apoi Cernat avu impresia că glasul ei izbucni ca un strigăt al disperării : Te-a destituit ! ?

— Nu, răspunse el, sugrumat de neaşteptata întrebare ca o prevestire nefericită şi atît de absurdă. Cum să mă destituie ? De ce ? Cine ţi-a spus ?

— Tată, veni acum întrebarea Ralucăi, la fel de absurdă. Nu mai eşti director-general ? E adevărat ? Tată ! răspunde-mi — şi pe obrajii ei chinuiţi şi schimonosiţi dintr-o dată de un hohot bolnav izbucniră lacrimile ca un potop. Tată, se zbuciumă ea, nu se poate, nu e adevărat. Spune, te rog spune !

— Nu vă înţeleg, zise el intrînd în casă. Ce e cu voi ? Ce este cu întrebările astea prosteşti ? De unde le-aţi scos ? Nu s-a întîmplat nimic, nu m-a destituit nimeni,

www.dacoromanica.ro

nici n-a fost vorba, nu pricep absolut nimic din tot ce spuneți.

Apoi Raluca plecă la școală liniștită de asigurările lui, iar el rămase în living cu Carmia, care îi povestea cu amănunte surprinzător de exacte împrejurări recente, dar nu numai recente, ale activității lui, și chiar ale vieții lui, despre care n-ar fi crezut că pot fi cunoscute, unele petrecute fără nici un fel de martor străin de cauza care îl adusese pe el în centrul lor, iar el asculta uluit și sufocat de această exactitate aproape fotografică a unor realități atît de intime.

— Atît ? spuse el, încercînd să nu pară surprins și intimidat de neașteptatele dezvăluiri la care asista, gata, aproape, să creadă că șirul lor nu se putea opri decît în garsoniera din Cotroceni a Ruxandrei Mărăcineanu, însă Carmia sfîrșise, într-adevăr, de spus tot ce știa și, vlăguită de relatarea pătimașă a faptelor, se scufundase în fotoliul ei preferat, așteptînd ea, acum, din partea lui Cernat, un răspuns, o confirmare sau argumentele negării. Atît ? mai întrebă el.

— Atît, replică ea, obosită, trecînd mîna albă, de copil, ca o perie, prin părul mătăsos și răsfirîndu-l astfel încît să-i lase fruntea și obrazul libere. Atît. Ba nu, la sfîrșit, s-a recomandat. „Mă numesc, a spus, Mihalache Dometie, și sînt un vechi activist de partid, chiar dacă acum mă aflu pe linie moartă. Conștiința mea e trează, conștiința mea e cinstită, și mă simt dator față de ea."

— Cum ai spus ? se ridică din fotoliu Tudor Cernat, căutînd să audă mai bine și mai clar și încă o dată numele care nu-i spunea absolut nimic.

— Mihalache Dometie, repetă Carmia cu același glas obosit, ca o șoaptă. Ce e adevărat din toate astea ? insistă ea văzînd că el tace cu ochii pironiți pe candelabrul nou atîrnînd de tavan și pe care el nu apucase să-l vadă pînă atunci, și nici ea nu-i spusese nimic despre el.

Era un candelabru de alamă bisericesc, i se păru lui Cernat, cu o bilă mare de fildeș în mijloc, prinsă într-o armătură de alamă, și din ea porneau brațele pentru lumînări în capătul cărora fuseseră montate. fasungurile, în care acum luceau becuri subțiri ca niște făclii.

www.dacoromanica.ro

— Ce este ? insistă Carmia nerăbdătoare, deși glasul ei rămăsese tot mic și șoptit, dar acum șoapta se făcuse un șuier subțire și rău.

— Nimic, răspunse, în sfîrșit, Cernat, nimic. N-am auzit niciodată, în viața mea, de acest Mihalache Dometie. Și ce vrea de fapt, nu l-ai întrebat ?

— Nu, nu l-am întrebat, pentru că omul s-a explicat limpede de la început. „Sînt obligat, tovarășe, zicea, sînt obligat să vă informez cu privire la niște lucruri de care nu puteți fi străină.

Soțul dumneavoastră este supus, de aproape șase luni de zile, unei anchete, așa a spus, anchete, care în prima ei parte a fost strangulată de noul prim-secretar Dumitru Dumitru, cum a venit la putere în județ, aici, apoi a reînceput, și foarte curînd se vor trage concluziile, e o chestiune de cîteva zile, și sînt probleme și de conducere, și de competență, și de abuzuri, și de morală, dacă îmi dați voie vi le comunic, pentru că consider de datoria mea să cunoașteți și dumneavoastră cu cine trăiți în casă, fiindcă aveți copii și au și ei nevoie de un viitor..." „Domnule, spun, tovarășe, dar nu am nevoie de informațiile dumitale, dacă vreau să aflu ceva îl întreb pe soțul meu, cine ești dumneata ?" „La sfîrșit, zice, la sfîrșit o să facem și cunoștință, acum trebuie să mă ascultați."

— Da, o invită să continue, Cernat, izbit de surprinzătoarea poveste a necunoscutului binevoitor.

— Pe mine nu mă interesează nimic din tot ce faci tu acolo la Grup, nu mă interesează nimic, tu singur m-ai obișnuit să nu mă intereseze nimic, să fiu o sclavă debilă a unui dormitor din care dragostea s-a strecurat izgonită de o așa-zisă pudoare a înaintării în vîrstă și a obișnuinței domestice. Tu singur m-ai îndepărtat din viața ta de om care trăiește mai mult de trei sferturi într-o altă lume, inaccesibilă mie, tu singur ai zidit în jurul nevoii mele de viață acești pereți ai vilei în care trăim și pentru care sînt convinsă că mă urăști acum, cînd privești cu ironie și acest candelabru, pe care sigur îl găsești, ca și pe cel dinainte, ridicol...

— Carmia, interveni el, nu sînt capabil să ne certăm. Să ne certăm și noi, cînd vezi ce se întîmplă în jurul nostru, cînd vezi ce telefoane primesc eu acasă ? !

www.dacoromanica.ro

— Atunci, să-mi spui, ce este, iarăşi, cu această Ruxandra Mărăcineanu ? întrebă ea, ridicîndu-se din fotoliu şi aplecîndu-se pe marginea lui, pentru a-l cuprinde pe Cernat cu privirile ei, care deveniseră iar rele şi strecurate rău printre genele enorme, ca o perie. Cine este, Tudore, şi de ce trebuie să sufăr eu aceste poveşti insuportabile despre tine şi ea ?

— Care poveşti ? întrebă Cernat, bănuind că nu i se spusese tot din ce fusese aflat la acel telefon.

— Cine este ? şopti ea şuierat.

— Arhitectul-şef al proiectului de reconstrucţie a centrului oraşului, zise el încercînd să fie calm şi degajat de informaţia oferită.

— Asta mi-ai mai spus, răspunse Carmia. Asta ştiu. Ce este, însă, între tine şi ea ?

— Nimic, zîmbi şi mai destins Cernat, cu o linişte care şi pe el îl dezarmă. Absolut nimic, Carmia, liniştește-te. Nu voi fi în nici un caz destituit din cauza ei, nu există nici un motiv, liniştește-te, foarte curînd te vei convinge.

— De ce foarte curînd ? De ce nu acum ?

Din stradă se auzi claxonul maşinii care venise să-l ia pe Cernat la Grup.

— Pentru că foarte curînd, chiar azi, la unsprezece, are loc, într-adevăr, acea şedinţă de concluzii de care ai fost. văd, atît de bine informată, iar în ce o priveşte pe Ruxandra Mărăcineanu, nu am să-mi reproşez nimic, adăugă el tot liniştitor, deşi în sufletul lui pătrunsese într-adevăr o grijă nouă, izvorîtă din siguranţa şi exactitatea informaţiilor furnizate la telefon de acel Mihalache Dometie, un nume care nu-i spunea nimic şi de care într-adevăr nu auzise niciodată în viaţa lui.

Ieşi urmat de Carmia în uşa vilei şi rugă şoferul să-l aştepte şi să nu mai sune impacientat.

— Trebuie să mă schimb, spuse el, şi intră în baie, se dezbrăcă iute şi se băgă sub duş.

Apa curgea furioasă pe trupul lui înfierbîntat de oboseală, şi el întoarse robinetul. astfel încît jetul de apă rece se năpusti asupra lui, tăindu-i respiraţia ca un brici cu mii de lame de gheaţă.

www.dacoromanica.ro

— Mihalache Dometie! strigă el sufocat de gheața apei.

— Ce spui? — întrebă de dincolo de ușa băii Carmia.

— Nimic, strigă el din nou, nimic. Mă ucide apa asta rece, și se lăsă devorat de jetul violent.

„Ce bine ar fi, își spuse el, să poți să faci un duș ca ăsta, puternic, teribil, de gheață, și să speli cu el tot, și gîndurile, și neliniștile, și trecutul întreg, și să o iei, proaspăt, de la început, proaspăt și senin, și curat și fără griji, și..."

Apa șiroia pe trupul lui, care își recăpătase elasticitatea și forța, și simțea cum se destind și ies din amorțeală fibrele fiecărui mușchi în parte și cum se destind și se îndreaptă umerii, și cum i se umple pieptul de aer, și cînd opri robinetul și se căută în oglindă, rămase surprins să afle același chip obosit și tras și înecat de barba deasă, măruntă, murdară, prin care răzbăteau zeci de firișoare albe, de bătrîn, și cu mîna stîngă trecu mîngîietor pe bărbia spuzită acum, după baie, de firele albe, pe care niciodată pînă atunci nu le văzuse sau nu avusese timp să le vadă sau nu întîrziase el atît de mult pînă atunci, să se bărbierească, încît această spuzeală albă să iasă la lumină.

— Spune-mi, întrebă Carmia, urmărindu-l cum se bărbierește, e adevărat că ai fost tu, mai demult, cu această Ruxandra Mărăcineanu la București și ați mîncat împreună la un restaurant?

— Eu? întrebă Cernat surîzînd, dar mai ales imaginii lui din oglindă — o jumătate din obraz fusese rasă și obrazul își recăpătase înfățișarea măcar aparent tinerească, un bărbat încă în putere, deși sub ochi, imediat sub pleoape, îi apăruseră două pete roșii ca două bobițe de cerneală sîngerie. Eu? mai zise el. Carmia, tu începi să mă cunoști din ce în ce mai puțin, și cu mîna dreaptă trase de mașina de bărbierit pe obrazul neras, însă gestul nu fu bine calculat, și colțul lamei se înfipse adînc în umărul obrazului. Spirt, zise el. M-am tăiat. M-am tăiat rău!

— Tudore, se făcu ea că nu-l aude și el nici nu mai

www.dacoromanica.ro

avu nevoie de ajutorul ei, brobonind sîngele cu un creion de piatră. Tudore, ceva trebuie sa fie, erau prea multe amănunte în tot ce îmi spunea acel om ca să nu fie și un sîmbure de adevăr, nu poți inventa cu atîtea amănunte, nu cred.

— Cît e ceasul ? întrebă Cernat sever, ștergîndu-se cu un prosop și făcînd sîngele să izbucnească și mai viu din tăietura adîncă.

— Șapte și jumătate. Iar te grăbești ?

Se îmbrăcă tăcut și nervos, urmărit de Carmia, care încerca să-i vină cu ceva în ajutor și nu izbutea, mai rău îl încurca, își puse un costum gri-fer, pe care foarte rar îl îmbrăca, și o cravată albastră, lată, pe care răsăriseră, ca pe un cer, stelele, zeci de cerculețe miniaturale de un roșu-intens, iar din loc în loc buline din același roșu.

— Ce e azi ? întrebă bănuitoare Carmia. Ce eveniment ? De ce trebuie să te îmbraci atît de elegant ?

— Azi..., se întoarse spre ea Cernat, dar nu continuă.

„Nu-mi iese nimic. Un duș, oricît de rece ar fi el, nu te poate spăla de griji, nu poate purifica nimic, nu există nici o apă care să spele viața și să o purifice. Inutil, orice zbatere e inutilă, nu rămîne decît să plătești, să plătești totul pînă la capăt, și chiar și după ce plătești, tot nu există nici un duș care să te purifice..."

— Azi, repetă el, azi e douăzeci și șapte aprilie, cuviosul Vasile Mărturisitorul... așa scrie în calendar...

— Un minut, insistă Carmia, un minut, și venind lîngă el și punînd ușor mîna ei sidefie, cu unghiile lăcuite transparent, pe brațul lui, îl opri înainte de a ieși pe ușă. Ce abuzuri ai făcut tu, la Grup ? întrebă ea. Pe cine ai lăsat tu pe drumuri ? De ce se face această anchetă nouă ? Cine te urăște pe tine ? Cine vrea să ne distrugă ? De ce ?

— Nu mai crezi în mine, Carmia ?

— Nu știu, răspunse ea pe gînduri. Nu te-am mai văzut de mult alături de noi, de mine, de copii, de casă, de necazurile noastre mici, de bucuriile noastre meschine, ți-am mai spus, trecem pe stradă ca „orfanele lui Cernat de la Grup", așa zicea cineva, în urma noastră, văzîndu-ne singure, trecînd prin oraș mereu singure, tu de mult nu mai ai timp de nimic. Noi nu avem nici un prieten, nu avem

www.dacoromanica.ro

nici o bucurie, în afara acestor pereți, nici nu știu ce am cîștigat cu vila asta, pe care s-ar putea să o și pierdem acum...

— De ce ? se miră el de această grijă nouă a ei.

— Dacă te destituie ? întrebă ea. Dacă viața ta e tot atît de necunoscută și la Grup ca și aici, în casă, și acest Mihalache Dometie nu s-a oprit cu telefonul numai la mine ?

— Nu știu cine este acest Mihalache Dometie, am spus, ripostă el iritat de reamintirea acelui nume imposibil. Nu știu cine este, iar față de Grup nu am să-mi reproșez nimic. Tudor Cernat, strigă el ca să se facă și mai clar înțeles, nu are, stimată tovarășă Cernat, să-și reproșeze nimic față de munca lui la Grup.

— Dar de față de noi ? întrebă ea cu un glas în care disperarea crescuse sufocant, față de noi, față de mine... însă ultimele cuvinte nu mai găsiră în ea puterea de a trece limpezi dincolo de buzele ei livide și arse.

Cernat coborî scările înverșunat, și abia cînd ajunse la portița din fața vilei se întoarse pentru a-i întări Carmiei, oprită în capul scărilor :

— Nimic, înțelegi ? Nimic ! și cu degetul mare și cu arătătorul mîinii drepte îi făcu semnul victoriei. La Grup ! strigă el șoferului cu un glas care vroia să pară vesel și bine dispus.

— Nu, răspunse șoferul, la Partid trebuie să mergeți, la secția organizatorică, așa mi s-a spus de la Grup cînd am plecat spre dumneavoastră. V-am sunat și acasă, însă telefonul dumneavoastră nu răspunde.

Din radioul mașinii curgea fericită o melodie primăvăratecă și luminoasă ca și cuvintele în care revenea, cu o dezlănțuire pătimașă, chemarea : „Soare, soare, o soare, soare...", cîntată de o voce de fată pe care ți-o și închipuiai alergînd pe nisipul fierbinte al plajei marine, cu brațele întinse, să prindă și să cuprindă discul de foc îmbătător al soarelui...

„Soare, soare, o, soare, soare"...

„Ce putea să însemne acest telefon ? se gîndi Tudor Cernat, așteptînd să intre la secretarul organizatoric, unde fusese chemat, și care acum întîrzia, fiind, la rîndul lui, chemat la Dumitru Dumitru. Ce sens avea el ? Cine și ce

www.dacoromanica.ro

urmărea cu el ? Cui avea să-i folosească toată această stare de tensiune creată intenţionat în jurul lui, pînă şi în familia lui, acum ?"

O lună de zile nu ieşise din Grup decît pentru cîteva ore, nu mai văzuse bine nici lumina soarelui, de dimineaţă şi pînă dimineaţă, trei schimburi la rînd, dormind, pe apucate în birou, cu capul pe masă, la punctul medical, unde era un pat şi unde ceruse cheia să se odihnească, spre ziua, atunci cînd nu putea părăsi deloc uzina, în şedinţele interminabile pe care abia le putuse stăvili, dormind în maşina minutele cît dura drumul de la Grup acasă şi apoi înapoi.

Apăruseră zeci şi sute de probleme noi, de reorganizare a producţiei, de repliere a cadrelor şi de redistribuire a lor, inerţii noi fuseseră descoperite în ultimul moment, oamenii cădeau toţi din picioare, se crease o stare de spirit încărcată de o electricitate agresivă gata să explodeze în fiecare moment, singurul lucru care îi mai ţinea treji şi ambiţioşi, şi în stare să învingă prăbuşirea fizică ameninţîndu-i mereu, era prezenţa lui Cernat alături de ei, şi la rînd cu ei, şi chiar sfîrşeala lui în faţa lor, şi credinţa lui că nimeni în afară de ei nu poate scoate din impas Grupul întreg, care devenise mai mult decît casa lor şi familia lor, şi raţiunea lor de a fi şi de a se justifica.

Şi în timpul acesta comisia de optimizare lucra tacticos şi pe îndelete, instalată la sindicat într-un birou spaţios, studia dosare şi îşi nota pe zeci de pagini rezultatele studierilor, la care invita inginerii, şi maiştrii, şi lucrătorii, şi activiştii diverselor domenii, pe care îi chestiona cu calm, şi mereu lăsînd sentimentul că nimic nu o interesează mai mult decît organizarea procesului de producţie şi stilul acestui proces şi stilul cadrelor de conducere, şi mai ales, pînă la urmă, stilul directorului-general şi raporturile lui cu lumea întreagă şi cu judeţeana de partid şi cu conducerea.

Membrii comisiei apăreau la Grup dimineaţă de dimineaţă cu acel aer preocupat şi covîrşit al omului care abia mai poate respira sub avalanşa sarcinilor şi obligaţiilor şi este gata să se prăbuşească sub imensa răspundere care apasă pe umerii lui, cărînd serviete burduşite cu hîrtie de scris şi cu bloc-notes-uri pline de însemnări, treceau pe coridoare abia văzînd pe unde trec şi răspunzînd greu şi

www.dacoromanica.ro

tîrziu celor care îi salutau, şi umblînd mereu împreună, ca şi cînd ar fi păzit un secret foarte greu de păstrat, şi abia vorbind şi între ei. Se duceau în fiecare zi la cantina Grupului, la oră fixă, şi făceau şi din aceasta o demonstraţie a principialităţii lor şi a severităţii lor în respectarea programului, însă mîncau în sala de oaspeţi, şi în timpul acela nimeni nu mai mînca acolo, apoi se întorceau la sediul sindicatului, unde îşi reluau lucrul cu o vădită plăcere, deşi începuseră şi ei să obosească, şi mai ales să obosească pentru că nu mai apucaseră, de mai bine de trei săptămîni, de cînd lucrau aici, să mai ajungă acasă, iar cei care nu erau din oraş şi veniseră de la Centru începuseră să se simtă vlăguiţi şi năclăiţi. Se trezeau, însă, repede cînd în discuţiile cu cîte cineva chemat la Comisie se ivea prilejul să constate că există şi în instrucţiunile cu care fuseseră înarmaţi un sîmbure de adevăr.

— Dumnevoastră, începuse un mebru al Comisiei discuţia cu un inginer tînăr, şef de compartiment, recent sancţionat cu o retrogradare de Tudor Cernat, dumneavoastră...

— Da, ascultase inginerul începutul discuţiei rămas suspendat.

— Cum vă simţiţi aici, în colectiv ?

— Bine, zisese inginerul, la muncă, de dimineaţa şi pînă seara, la muncă.

— Şi e bine ? întrebase altcineva din Comisie.

— De ce să nu fie bine ? Asta e situaţia, s-a greşit, trebuie să reparăm, noi am greşit, noi trebuie să reparăm...

— Cunoaşteţi cazul ? revenise primul, care întrebase.

— Cum să nu, îl cunosc, e sectorul meu, chiar de la mine a pornit avaria.

— Şi ? intrase în discuţie un al treilea, director în minister, un bărbat între două vîrste, îmbrăcat exact ca un funcţionar englez şi cu ticuri tipice, de funcţionar aşezat, cumpătat, sigur pe el şi pe slujba lui, calculat în fiecare gest, şi în fiecare intonaţie a glasului, niţel cam subţire, ca şi cînd mereu ar fi fost înecat cu ceva, şi abia atunci îşi revenise.

Ţinea sub palmele curate şi date cu vaselină, încît păreau unsuroase dar vaselina intrase în pielea moale şi rămăsese numai luciul, ţinea sub palmele cu unghiile tăiate

www.dacoromanica.ro

scurt, numai la degetul mic, de la fiecare mînă — unghia fusese lăsată să crească, — un bloc-notes voluminos, şi se juca cu degetele unsuroase pe el, iar cînd intrase inginerul, se uitase pe prima filă a bloc-notes-ului, pentru ca apoi să o acopere, lăsînd să se înţeleagă că acolo ar putea fi o însemnare privind persoana celui ce se aşeza, atunci, la masa Comisiei.

— Şi muncim, ce să facem? revenise cu acelaşi răspuns nedumerit tînărul inginer.

— Bine, bine, munciţi, dar avaria nu putea fi evitată?

— Orice poate fi evitat pe lumea asta, numai incompetenţa nu poate fi evitată, zisese inginerul, dacă s-a instalat cu acte în regulă şi ocupă un post sigur. Aici e de-ajuns să dai o manetă invers şi... gata! Cum s-a şi întîmplat de fapt, bănuiesc că ştiţi.

— Ştim, încercase să intervină cel care pusese prima întrebare, însă cum s-a ajuns aici e important să ştiin. Cum s-a ajuns la această situaţie? Ce a condus la apariţia posibilităţii ca avaria să nu poată fi evitată?

Inginerul izbucnise în rîs, apoi îşi revenise repede, văzînd feţele de piatră ale interlocutorilor săi, şi mai ales preocuparea vădită a unuia dintre ei faţă de acest hohot de rîs nelalocul lui altfel pentru toţi membrii Comisiei.

— Tovarăşi, începuse inginerul, industria nu se construieşte şi nu se susţine cu lozinci, ci cu competenţe matematice, economice, tehnologice. Cazul care vă interesează e unul de crasă incompetenţă, unul de indisciplină, unul de nestăpînire a meseriei, aici nu e vorba de condiţii generale, ci de condiţia unică a unui om singur...

— Şi credeţi că directorul-general nu se poate considera implicat în această situaţie?

— Ba da, răspunse inginerul, pentru că pe acest om l-a destituit abia acum, cînd s-a produs avaria...

— Nu e un abuz? întrebă cineva, care pînă atunci numai ascultase. Nu vi se pare un abuz scoaterea unui om din slujbă înainte de a se fi analizat totul pînă la capăt? Nu vi se pare un abuz nici retrogradarea dumneavoastră?

Era un bărbat înalt, chiar foarte înalt, cu mîinile lungi şi cu pielea subţire, transparentă, întinsă pergamentos pe oasele noduroase. Însă nu aşteptase să i se răspundă, ci

www.dacoromanica.ro

făcuse semn să se mai aştepte un minut cu răspunsul, apoi ridicase receptorul telefonului pus lîngă el, pe o măsuţă, mutat de la locul lui de pînă atunci, şi făcu un număr de telefon pe care inginerul îl bănui la cabinetul directorului-general.

— Alo, spuse el, cu glasul lui obosit. Da, eu sînt, fiţi amabilă şi mai întrebaţi la mine, la cabinet, dacă nu m-a sunat cineva pe „scurt". Da, şi mă anunţaţi aici. Mulţumesc. Nu, reveni inginerul, nu e un abuz.

— Dar cazul dumneavoastră a fost discutat? A fost analizat? Poate un om singur să decidă, să hotărască soarta unor oameni ai muncii, fără drept de apel din partea lor?

— Nu ştiu ce discutăm acum? zise inginerul. Decizia de sancţionare luată de directorul nostru general, sau problemele procesului de optimizare a activităţii Grupului, cum am fost eu informat?

— Ce vreţi dumneavoastră să-i reproşez eu directorului-general? Faptul că stă lîngă mine zi şi noapte? Că munceşte la rînd cu mine şi cu schimbul meu? Că îşi asumă răspunderea ultimă a fiecărei hotărîri, la faţa locului? Că nu ne lasă să dormim pe noi? Că m-a sancţionat? Eu însumi trebuia să mă sancţionez.

— Mai sînt şi alte opinii, interveni funcţionarul cu mîinile unsuroase.

— Atunci aveţi ce discuta. Eu nu le am decît pe acestea. Nu cred că vă pot fi, astfel, de folos.

— E un tovarăş mai nervos, vru să explice secretarul de partid al Grupului, însă vă rog să mă credeţi că nici eu nu prea înţeleg bine natura discuţiilor Comisiei noastre...

— Putem să ne explicăm mai tîrziu, dacă nici pentru dumneavoastră nu e clară prezenţa noastră aici. Deocamdată să-l ascultăm pe tovarăşul inginer. Nu-i aşa? interveni cu o linişte obosită bărbatul care ceruse să fie informat dacă a fost sau nu căutat pe „scurt".

— Să-l ascultăm, acceptă civilizat, dar neconvins. secretarul de partid.

Fusese ani la rînd lucrător în combinat, se calificase

www.dacoromanica.ro

aici, trecuse cu o răbdare închisă în el însuşi prin toate etapele prin care trecuse şi Grupul, devenise maistru, apoi se înscrisese la o şcoală de subingineri, o absolvise, se înscrisese la facultate, terminase şi facultatea, şi cînd sa-şi ocupe locul, cu diploma în buzunar, o diplomă meritorie, Cernat, cu care intrase de cîteva ori în violente conflicte, îl propusese judeţenei de partid pentru funcţia pe care o îndeplinea acum şi fusese ales într-o unanimitate care lui nu-i plăcuse.

— Nu e bine, îi spuse el lui Cernat, după şedinţa de alegeri, cum s-au petrecut lucrurile. M-au ales toţi ca şi cînd nu m-ar fi cunoscut. O fotografie permanentă la panoul de onoare. Atît şi nimic mai mult.

— Ce-ai fi vrut ? întrebase Cernat. Să fi fost contestat ?

— Nu ştiu, zisese acesta, mai bine să ne fi lămurit de la început, decît mai tîrziu.

Scund şi mărunt, şi părînd mereu închis şi mereu supărat de ceva, secretarul care îşi pierduse şi numele sub pecetea acestei funcţii asista îngîndurat la desfăşurarea audierilor Comisiei şi numai rareori intervenea. Se vedea bine că nu se considera membru al Comisiei în care fusese numit şi că răbdarea îl părăseşte, totuşi, încet, şi că în curînd avea să se lămurească şi punctul lui de vedere.

— N-am ce să vă mai spun, crezuse că încheie, astfel, audierea sa, tînărul inginer. Şi, în general, cum să vă explic, nu-mi place nici tonul dumneavoastră, nici modul cum conduceţi discuţia, nici nu pricep, de fapt, ce doriţi. Repet, mă incomodează modalitatea dumneavoastră.

— N-aţi putea să vă explicaţi ? întrebă Arvinte Panait, secretarul economic al judeţenei, aflat în Comisie, şi ceilalţi întoarseră toţi şi repede capul spre el.

Erau ultimele audieri, Comisia lăsase la judeţeană să se înţeleagă că datoria ei se apropia de sfîrşit şi că materialul este destul de bogat pentru concluzii temeinice şi clare, Arvinte Panait îi explicase lui Dumitru că lucrurile se limpezesc „tot mai mult".

Dumitru Dumitru îl ascultase cu luare-aminte, într-o dimineaţă, cu prilejul unei şedinţe de secretariat, cînd secretarul cu propaganda atrăsese atenţia că la Grup,

www.dacoromanica.ro

„în timp ce se muncește cu disperare, zi și noapte, la recuperarea pierderilor, se instaurează o atmosferă de confuzie și de criză, care afectează nu numai cadrele, dar și masa largă a muncitorilor, se lasă impresia că la nivelul conducerii, lucrurile nu sînt clare", și că se pregătesc „dezvăluiri și măsuri".

— Ce dezvăluiri și ce măsuri ? întrebase Dumitru.

— Stihia mic-burgheză, încercase o exlicație ironică secretarul organizatoric.

Stătea lîngă Dumitru, în dreapta lui, îmbrăcat în același costum bleumarin lustruit, cu o cravată mare, cu flori mari, gri, și în picioare cu aceiași pantofi maro împletiți, un număr enorm, sau ei se scîlciaseră și se deformaseră îngrozitor.

— Stihia mic-burgheză, repetă el, mica burghezie intelectuală și neisprăviții care mor și de frica lor, cum văd scris pe ușa de la sindicat „Comisia de optimizare", îngheață. Dacă îi mai și ia la întrebări, vă dați seama...

— Ce înseamnă asta „îi mai și ia la întrebări" ? întrebă iarăși Dumitru. Ce studiază Comisia asta acolo ? Nu procesul producției ? Are vreo contribuție la redresarea Grupului ?

— Comisia ? întrebă Arvinte Panait ? Comisia analizează starea de fapt, nu reparațiile pagubelor.

— Ce stare de fapt ? Ce probleme au apărut la Grup ? Comisia, unde te-am trimis noi pe dumneata, avea drept scop, din cîte știu, optimizarea activității unui colos industrial. Cu ce vă ocupați dumneavoastră acolo ?

— Dar tot acest proces depinde de oameni, se explică iritat reținut Arvinte Panait. Nu putem să facem abstracție de oameni, în acest caz... De ei depinde și producția, și Grupul, și tot. Nu o să analizăm, încercă el să fie ironic, starea mașinilor. Dacă e nevoie, o analizăm și pe asta.

Dumitru îl privi cu o curiozitate calmă, apoi îi făcu semn secretarului cu propaganda să-și continue punctul de vedere.

— Nu e o stare de spirit sănătoasă, zise acesta. Sînt chiar informat că modul Comisiei de a-și desfășura activitatea se întemeiază pe crearea, poate involuntar, a unui sentiment de îngrijorare din partea celor audiați, de neli-

www.dacoromanica.ro

nişte, de nesiguranţă, de frică. Nu înţeleg nici cum s-a ajuns aici, nici de ce s-a ajuns aici, nici ce interes avem să se ajungă aici. O acţiune de sprijin, de analiză chiar trebuie să se întemeieze, spuse el, pe un spirit democratic, de participare conştientă şi responsabilă, nu de frică, nu de nelinişte cu privire la ceea ce li s-ar putea întîmpla, în viitorul imediat sau mai îndepărtat, unor oameni. Aş vrea să fiu bine înţeles, dar nu sînt convins, la această oră, dacă noi facem bine sau nu, cu această Comisie, cu stilul ei, cu modalităţile ei de lucru, într-un moment în care mii de oameni, mii de oameni, ştiţi bine, depun eforturi cumplite ca să se iasă dintr-un impas. S-a creat, aici, la Grup, şi poate datorită şi lui Cernat, să nu excludem rolul lui, un sentiment de solidaritate proprietară, nu vă speriaţi de termen, faţă de Grup şi de destinul lui. Iar noi, de la judeţeană şi de la Centru, venim şi sădim frica. Faţă de ce ?

Se făcuse o linişte grea, sufocantă, în biroul şi el sufocat de mobila agresiv şi grosolan bogată, membrii secretariatului ţineau capetele în hîrtiile din faţa lor şi în carnetele în care nu mai însemnaseră de mult nimic.

Pe ferestrele larg deschise izbucnise iarăşi vacarmul oraşului şi al şantierului, care parcă venea să cotropească totul în jur, şi chiar şi parcul modest, din jurul actualului sediu al judeţenei, fusese ocupat de materiale şi de betoniere, care se învîrteau grohotind fără încetare de dimineaţa şi pînă noaptea tîrziu, şi noaptea la fel, sub lumina unor reflectoare modeste.

Dumitru Dumitru părea să fi rămas cucerit de imaginea macaralei înalte care trecuse fulgerător exact prin faţa ferestrelor cu placa imensă de beton a unui perete întreg.

— Atenţieeee ! strigase maracargiul. Atenţieee !

Şi de la etajul trei, de pe un balcon al viitoarei judeţene, glasul zidarului umplu liniştea tînguitor, cu acelaşi cîntec cretin, care nu mai contenea nici el, de zile întregi : „Of, of, mi-a fugit puiul cu aţa tocmai cînd mi-a fost dulceaţa..."

„Învăţăm să fim noi înşine, se gîndea Dumitru Dumitru, e greu, e foarte greu, mai greu decît se ridică nu

www.dacoromanica.ro

un oraș, ci toate orașele la un loc. Un miliard de cărămizi și de ziduri nu fac cît o secundă de conștiință, e foarte greu, dar e bine."

— Da, spuse el, tot calm, întorcîndu-se către masa la care stăteau membrii secretariatului, da. Cît mai durează lucrările Comisiei ?

— O săptămînă, maximum o săptămînă, se execută cu informația, prompt, secretarul organizatoric.

Trecuse de cincizeci de ani, era un om obosit, arăta mai mult, ochii lui erau înecați într-o mare de cearcăne negre, se bănuia că ani în șir nu dormise fericit o singură noapte, că nu se odihnise liber de griji o singură vacanță, că în fața minții lui se ridicaseră necontenit probleme, și că în fiecare problemă se ascundea pentru el un pustiu plin de primejdii, și că fiecare gest al lui trebuia să fie calculat de o mie de ori și gîndit de o mie de ori, și el obosise. Visase și el șansa de a-și depăși condiția, se văzuse și el capabil să conducă destinele unui județ, crezuse și el că i se cuvine acest merit, și într-un timp crezuse că se află foarte aproape de acest țel și de împlinirea acestui vis. Bătrînul anunțase că se demisionează, și el se bucurase gîndindu-se cum se va interpreta acest gest neobișnuit și, cu o viclenie care nu i se părea deloc vinovată, se pregătea să condamne principial această atitudine necunoscută pînă atunci, însă în locul bătrînului fusese trimis Dumitru Dumitru, demisia fusese acceptată în liniște, el nu mai avusese cum și unde să-și țină discursul ticluit cu atîta grijă și în care, condamnînd, se vedea crescînd el în rang, și totul se isprăvise cu o ședință liniștită, cu liniștea aparentă a lui Dumitru la preluarea funcției și cu întoarcerea lui la sarcinile de pînă atunci.

— Să așteptăm rezultatele, spuse Dumitru. Să vedem concluziile rezultate și să tragem și noi concluziile noastre, așa cum se impun ele.

— Care e situația Grupului la această oră ? întrebă el, apoi, ca și cînd n-ar fi cunoscut îndeaproape, cum știau toți, dealtfel, situația exactă.

— A început să producă, spuse secretarul organizatoric.

www.dacoromanica.ro

— Fundamental, deci, conchise Dumitru, problema este rezolvată.

— Nu, vă rog să-mi permiteţi, intervenu iarăşi secretarul cu propaganda, cu o nerabdare care atrase atenţia. Nu e rezolvată.

Dumitru Dumitru ridică privirile spre el şi lăsa impresia că e gata să-l asculte.

Era cel mai tînăr dintre toţi, fusese promovat curînd după venirea lui Dumitru Dumitru, în cîteva luni traversase funcţii pentru care alţii se zbătuseră ani întregi. Toamna, la instalarea lui Dumitru, era primul-secretar al U.T.C.-ului, către Crăciun, şeful secţiei de propagandă la judeţeană, în martie, secretar.

— Nu e prea repede? întrebase secretarul organizatoric, nedumerit de această ascensiune fulgeratoare.

— Nu, răspunse Dumitru, care susţinuse în birou propunerea de avansare. Nu e obligatoriu să îmbatrîneşti ca să-ţi asumi curajul răspunderii şi nu e obligatoriu ca să zaci în fiecare post la nesfîrşit, dacă inteligenţa ta e necesară societăţii. Să încercăm şi noi să mai întinerim, măcar în gîndire, dacă nu biologic.

Secretarul cu propaganda se aşeza mereu la capătul opus lui Dumitru al mesei de şedinţă, grijuliu sincer cu colegii lui noi, din birou şi din secretariat, şi atent sa nu treacă înaintea lor, nici la cuvînt, nici în alte împrejurări, dar din ce în ce mai tăios în intervenţii şi mai lipsit de menajamente faţă de scaunul lui şi de poziţia lui. Abia împlinise treizeci şi cinci de ani, însă vîrsta i se citea greu, mai curînd i-ai fi dat patruzeci — înalt, masiv, trecînd cu capul mult deasupra celorlalţi şi mai ales deasupra lui Dumitru, care era un barbat potrivit, dacă nu scund. Avea nişte mîini enorme, ca nişte pîini calde, pufoase, şi pe faţa plină, sănatoasă, de om cumsecade şi de suflet, şi în ochii căprui, cu irizări aurii, ciudate, şi în zîmbetul larg arcuit de buzele cărnoase se contura masca unei neobosite adolescenţe. Saluta respectuos, de departe, pe toată lumea, deşi cum mergea prin lume, înalt şi călcînd rar şi sigur de sine, şi liniştit în orice împrejurare, putea părea un om îngîmfat, şi nu era,

www.dacoromanica.ro

se forța chiar să-și impună, adesea, o ținută mai dură și un ton mai apăsat și mai decis, însă repede pe buzele lui înflorea surîsul.

Lui Dumitru îi amintea, sigur și dureros pînă în amănunte de fostul lui secretar cu problemele sătești, din anii de început ai activității lui ca prim-secretar într-un raion în care avea să plătească atît de crud.

Singurul lucru care îi deosebea era mașa albă, de pe fruntea aceluia, și faptul că acela, înalt și el și de o seninătate copilărească, nu avusese timp să se bucure de vîrsta bărbătească de treizeci și cinci de ani, și era încă firav și plăpînd.

Într-o dimineață, Dumitru primise un telefon de la sediul unei organizații comunale că „tovarășul s-a culcat seara și nu s-a mai sculat".

— A dormit bine, pe la unu din noapte, cum îi raporta un primar, a dormit bine, repeta acela, ne-am luat noi la revedere de la dumnealui, a rămas să doarmă în sediu, îi aranjasem noi, pe o canapea, i-am adus și eu de acasă un căpătîi.

— Și ? strigase Dumitru în pîlnia telefonului care hîrîia imposibil, un zumzet continuu acoperea glasul primarului, care se pierdea și care, cînd revenea, repeta la nesfîrșit :

— I-am aranjat noi, i-am adus chiar eu un căpătîi de acasă, am vrut să-i aduc și o pătură, și n-a vrut, a spus că e cald, n-are nevoie.

— Și ? strigase Dumitru din nou, spune tovarășe, și ?

— Și uite, acum, dimineață, nu s-a mai sculat, am venit noi la sediu, am bătut, am intrat înăuntru, dumncalui dormea, l-am chemat, l-am strigat, l-am smucit, să ne scuzați, l-am smucit chiar eu, și nu s-a mai sculat. A rămas să doarmă pe canapea, parcă doarme și acum...

— Doarme sau ce ? întrebase Dumitru, înnebunit de povestea fără sfîrșit a primarului...

— Nu doarme, zise primarul, a decedat.

„Treizeci și unu de ani neîmpliniți", se gîndise Dumitru Dumitru, urmînd carul mortuar, traversînd tîrgul lor capitală de raion.

Puseseră sicriul pe un camion îmbrăcat în oetină de brad, era spre toamnă, și aduseseră din tot raionul țărani

www.dacoromanica.ro

şi activişti, şi funcţionari de primării, care urmau şi ei camionul, asfixiaţi de benzina proastă, aruncată nearsă pe ţeava de eşapament. Un soare peltic scăpase de pe buza unui nor vînăt, prevestitor de ploaie, şi razele lui cădeau piezişe pe sicriul descoperit, şi se vedea fruntea mortului şi părul lui negru, cu meşa albă, capul întreg aşezat pe o pernă de flori, şi pe frunte îi răsăriseră broboane de sudoare ca la un om viu.

În faţă mergea un fel de trompet, adus de la Cornul Caprei, cu o goarnă teşită la mijloc, din care sunetele ieşeau scîlciate, trompetul nu ştia să cînte decît stingerea, şi cineva îl îngîna prosteşte, cu un glas care imita tînguirea trompetei : „Zi-i, te-ai dus, spre apus"...

Treizeci şi unu de ani neîmpliniţi, şi nimeni pe lume care să-l plîngă, căruia să-i pară rău de el, care să bocească aici, lîngă sicriu. Treceau cincizeci-şaizeci de oameni în grup, după camionul învăluit în vapori de benzină proastă, şi tîrgul ieşise şi el la porţi, şi la ferestre, însă nu plîngea nimeni, soarele scădea dincolo de Măgura de la Cornul Caprei, şi cînd ajunseseră la cimitir, tocmai cînd se pregăteau să-l coboare în groapă, venise gîfiind un activist de la U.T.C., cu jurnalul regiunii, unde pe pagina întîi, jos, în dreapta, în chenar negru, era portretul mortului şi un fel de panegiric semnat mare „un grup de tovarăşi", iar Dumitru Dumitru îl puse pe Petre Nobilu să-l citească în loc de discurs.

„Nimeni nu va mai şti de el, se gîndea Dumitru, aruncînd primul bulgării de pămînt peste sicriul de brad. Cine va mai citi biografia lui puţină şi neînsemnată, căci ce a apucat să facă el, decît să pună o piatră la o temelie uriaşă, şi noi uităm repede pietrele de la temelie şi ne lăsăm furaţi de priveliştea de la înălţimea zidirii ? !"

— Da, zise Dumitru, văzînd că secretarul cu propaganda aşteaptă, totuşi, o încuviinţare mai clară din partea lui.

— Nu e rezolvată problema, insistă acesta din capătul celălalt al mesei unde stătea. Nu e rezolvată, pentru că nu e important pentru noi numai faptul că Malaxorul produce. Oamenii îl fac să producă, şi pentru oameni, şi nu e destul numai rezultatul, pe mine mă interesează şi sufletul

www.dacoromanica.ro

oamenilor, şi liniştea lor şi siguranţa lor, şi conştiinţa libertăţii şi demnităţii lor. Cine ne dă, nouă, dreptul să preluăm de la ei numai rezultatul muncii lor şi să uităm să luăm şi pulsul inimii lor ?

— Nu vă înţeleg, se simţi dator să intervină Arvinte Panait. Ce vreţi să spuneţi ?

— Că, fundamental, este sentimentul de libertate şi de siguranţă şi de demnitate cu care trebuie să muncească şi să trăiască aceşti oameni, pe care sîntem noi puşi să-i reprezentăm şi să-i conducem, în acelaşi timp. Acum înţelegeţi ?

— Şi nu au ei acest sentiment ? se arătă nedumerit şi îngrijorat de afirmaţiile secretarului cu propaganda Dumitru Dumitru ?

— Nu, spuse acesta răspicat. Nu-l au. Ei şi-au făcut datoria, muncind să recupereze întîrzierile, să repare avaria, să plătească o neglijenţă condamnabilă a unui neisprăvit cu pretenţii şi ifose şi ambiţii nesusţinute de competenţă, dar susţinut el de o adevărată reţea de foşti tovarăşi de demagogie ani în şir, ei şi-au făcut datoria şi, drept răspuns, sînt chestionaţi într-un mod inadmisibil de o Comisie care uzează de informaţii particulare şi de misterul unei misiuni foarte neclare, în stare să intimideze... nu e rezolvată problema ! Eu, tovarăşe Dumitru Dumitru, mă simt obligat să vă declar că mă desolidarizez de această Comisie şi de autoritatea ei.

— Ştiţi cine conduce acum Comisia ? întrebă grăbit Arvinte Panait.

— Da, i se răspunse, şi se cită numele acelui tovarăş înalt, care cerea mereu să i se comunice dacă a fost sau nu căutat la cabinetul lui sau aici, la judeţeană, pe „scurt".

— Da, zise Dumitru Dumitru, aparent absent, da, să aşteptăm atunci concluziile Comisiei şi faţă de ele, şi, atunci, faţă de ea, să ne spunem clar punctul de vedere. Să nu anticipăm şi, deci, să devenim şi noi parte într-un proces demn, cred, de o cauză nobilă. Şi îi ceruse lui Arvinte Panait să vegheze cu mare atenţie la încheierea acelor concluzii.

www.dacoromanica.ro

— N-aţi putea să vă explicaţi ? repetă în Comisie întrebarea Arvinte Panait, cu un glas prietenos, în timp ce tînărul inginer se pregătea să se scoale de pe scaun nemaiconsiderînd necesară, din punctul lui de vedere, prezenţa lui acolo.

— Uite, tovarăşe, zisese acesta, pe mine mă calcă pe nervi automatismele întrebărilor dumneavoastră, învăluirea lor anchetatoare, nu ştiu dacă ştiţi că şi eu sînt membru de partid, şi părinţii mei sînt membri de partid, şi eu am o meserie pe care vreau să mi-o exercit liniştit şi cu folos... Pe mine mă nedumereşte cum puteţi dumneavoastră sta liniştiţi, aici, la sindicat, în biroul acesta, cînd pe noi ne găsesc dracii muncind, cu Cernat lîngă noi şi cînd am început să producem, iar dumneavoastră mă întrebaţi pe mine cum munceşte Cernat, pentru că asta înţeleg eu că vreţi, şi cum e stilul lui Cernat, nu cu cine munceşte Cernat şi ce i-ar mai trebui lui şi ce ne-ar mai trebui nouă, ca să ieşim la capăt, şi ne chinuiţi pe noi cu stupidităţi.

— Cine vă chinuieşte şi cu ce stupidităţi ? întrebă repezit conducătorul Comisiei, care, auzind replica inginerului, lăsase receptorul la loc în furcă, uitînd că se hotărîse să mai întrebe odată dacă l-a căutat sau nu cineva pe „scurt".

— Tovarăşi, se trezi aproape strigînd inginerul care se ridicase în picioare, directorul-general Cernat înjură, dacă vreţi să ştiţi, strigă, dacă vreţi să ştiţi, m-a dat şi pe mine afară din birou, dacă vreţi să ştiţi, m-a şi sancţionat, cum ştiţi, şi nu numai pe mine, a destituit cadre din conducere, dacă vreţi să ştiţi, dar erau nişte incapabili şi nişte lichele, iar el n-a mai plecat din Grup de o lună, a dormit cu mine, a muncit cu mine, cu toţi la rînd, a dat soluţii, a pus Grupul în picioare, puteţi să-l judecaţi, puteţi să-l pedepsiţi, însă el, pentru noi, e un om, un tovarăş, e al nostru. Nu veţi găsi pe cineva să lovească în el pe faţă şi în faţă. Eu nu pot face acest lucru, nici acum şi niciodată. Îmi pare rău, dar nu vă pot fi de folos ! şi ieşise trîntind uşa.

— Asta a fost tot, îi povestea el, apoi, lui Cernat căruia îi ceruse, noaptea tîrziu, în aceeaşi zi, o audienţă,

www.dacoromanica.ro

însă Cernat părea că îl ascultă distrat, și cînd termină îl întrebă scurt :

— Uite ce este, la politică văd că sîntem tari — de cînd lipsești dumneata din secție și tocmai acum ? și inginerul ieșise scurt, înjurînd contrariat.

— E nebun ! Eu îi spun că îl iubesc, deși m-a sancționat. și că îl pîndește un proces absurd și aberant, și el mă trimite în secție. E nebun !

La ieșirea lui din Comisie, Aristică Pleșoianu ceruse foarte nemulțumit explicații secretarului de partid al Grupului, iar acesta, care asistase la toată scena, ca și cînd nu l-ar fi privit în nici un fel acea împrejurare, se ridică și el, și după ce așează cu grijă scaunul pe care stătuse la locul lui spuse, fără să privească la nici unul dintre cei de față :

— Nici eu nu cred că procedăm bine și în nici un caz democratic.

— Ce contești dumneata ? întrebă Pleșoianu. Utilitatea Comisiei ? Să nu uităm că este a doua în mai puțin de o jumătate de an și că a fost cerută cu insistență de realitate.

— Să nu uităm nici că prima a eșuat lamentabil, producînd un vraf de dosare din care, pînă la urmă, reieșea că Cernat este un om capabil, de care Grupul are nevoie, și că e iubit de cei care trebuie să-l iubească, și că este urît de cei pe care el avea datoria să-i pedepsească.

— Comitetul de partid al Grupului are un alt punct de vedere ? Nu știam, nu mi s-a comunicat, replică ironic dar și amenințător Pleșoianu.

— Deocamdată eu vă comunic punctul meu de vedere. Un punct de vedere personal, care s-ar putea să coincidă, sau nu, cu cel al Comitetului. Cînd ni se va cere, vom fi prezenți.

— Ce trebuie să înțeleg ? întrebă Pleșoianu.

— Că ne simțim datori să gîndim și noi, cu capul nostru, pe umerii noștri, răspunse secretarul și ridică brațele scurte de pe spătarul scaunului, pe care îl așezase lipit de masa Comisiei. Așa am înțeles noi, și eu, rostul și sensul apelului la asumarea conștientă a răspunderii.

www.dacoromanica.ro

Aristică Pleşoianu însemna ceva, mărunt, în carneţelul deschis, în faţa lui, aşezat deasupra unui dosar voluminos pe care se vedea scris numele inginerului Badeală.

— Mai audiem, azi, pe cineva ? întrebă el.

— Pe inginerul Badeală care a fost destituit cu ocazia avariei, se oferi să-l informeze funcţionarul de la minister.

Arvinte Panait, care ascultase discuţia, interveni pe lînga Pleşoianu propunînd, totuşi, o pauză de cîteva minute.

— Să mai stăm şi noi de vorbă, să mai respirăm niţel, zise el, să mai dau şi eu un telefon, pentru că şi noi muncim, vorba inginerului, care ne-a întors spatele şi pe care, tovarăşe, zise el, adresîndu-se secretarului de partid al Grupului, va trebui să-l punem în discuţia organizaţiei, e limpede, nu-i aşa ?

— E limpede, răspunse acela, fără să se uite la el. Însă tot atît de limpede e şi faptul că el reprezintă o altă generaţie, eliberată de prejudecăţi, şi care a fost învăţată să iubească Partidul fără prejudecăţi, şi care de cinci ani de zile e învăţată, e chemată, e somată să gîndească liber şi curajos, şi fără teamă, şi să se considere responsabilă, şi nu mai poate fi ameninţată cu Partidul, căci noi toţi, acum, ne considerăm Partidul, nu numai cei din Comitet sau de la judeţeană.

— Mai are multe de învăţat generaţia asta a dumitale, zise ironic Arvinte Panait, şi o să trebuiască să o învăţăm chiar şi cu forţa.

— Sau o să trebuiască să mai învăţăm şi noi de la ea, pentru că forţa nu o mai impresionează, îi lipseşte sentimentul fricii, răspunse uscat secretarul Grupului, şi deschise uşa, ca o gazdă ce era, aşteptînd să treacă membrii Comisiei.

În faţa uşii, cu şapca în mînă şi mîngîindu-şi chelia năduşită, aştepta inginerul Badeală. Nebărbierit, cu ochii înroşiţi de nesomn, cu hainele de mult necălcate, şi ca şi cînd ar fi dormit îmbrăcat de săptămîni de zile, fără cravată, spăsit şi umilit şi nefericit, cu un zîmbet jinduitor în colţul gurii, în care saliva se uscase albicioasă.

www.dacoromanica.ro

— Şomer, zise el, cînd se trezi în faţă cu Pleşoianu. Asta e situaţia, şomer, cu doi copii, cu nevastă, cu mamă anchilozată. Şomer în 1970 !

— Ce spui ? se arătă surprins Pleşoianu.

— Badeală, zise acesta. Eu sînt inginerul Badeală, şomer, cu doi copii, cu nevasta fără serviciu, cu...

— După pauză, interveni liniştitor Arvinte Panait, cîteva minute, şi stăm de vorbă.

— Am înţeles, spuse Badeală, aştept cuminte, şi se feri din faţa membrilor Comisiei, care ieşeau, într-adevăr obosiţi, din încăperea uscată de fumul gros de tutun.

Aşa îi întîlnise şi Tudor Cernat, trecînd pe acel coridor şi strigînd tare la cineva care îl urma îndeaproape.

— La patron, ţipa el, te sculai dimineaţa, sunai tu, în locul ceasului, deşteptarea, nu te duceai la director să-i spui că : „Asta e situaţia, tăiaţi-mă, omorîţi-mă, nu mai pot repara nimic". De cîte ori crezi tu că poţi greşi la patron ? întrebă el fără să se uite dacă e urmat sau nu de cel la care striga. De cîte ori ? O dată, răspunse tot el, o dată, pentru că a doua oară nu mai aveai unde greşi, erai pe drumuri, iar aici, unde zici că eşti tu proprietar, poţi să greşeşti la nesfîrşit ? ! Salut, spuse el, văzîndu-i pe membrii Comisiei, dar fără să se oprească.

— Vă cunoaşteţi ? întrebă Arvinte Panait, arătîndu-l pe Pleşoianu.

— Nu, zise Tudor Cernat, am auzit că sînteţi aici de cîteva zile, însă eu, mă scuzaţi, tot de cîteva zile n-am mai ieşit de la Clor. Ştiu însă că sînteţi pe mîini bune, şi îl arătă pe Arvinte Panait şi pe secretarul comitetului de partid. Nici nu ne-am grăbit, de altfel, nici unul, nici altul, mai zise el, să ne întîlnim, şi Pleşoianu simţi reproşul care i se adresase pentru că intrase în Grup fără să-i facă, aşa cum s-ar fi cuvenit, o vizită de protocol, chiar şi în secţie, la Clor, de unde Cernat într-adevăr nu mai ieşise.

Se despărţiră repede, Cernat grăbit şi continuînd să-l certe pe acel personaj care îl urma spăsit îndeaproape.

Acum se uita la ceas şi făcea constatarea că aştepta de douăzeci de minute la judeţeană, unde fusese chemat,

www.dacoromanica.ro

și că nimeni nu-i putea spune nimic clar de ce trebuia să aștepte și de ce organizatoricul, care îl chemase, întîrzia, și cît avea să întîrzie.

Cerul se făcuse vînăt pe neașteptate, începuse și un vînt păgubos, trîntea ferestrele anticamerei unde aștepta Cernat. Din tot seninul dimineții nu mai rămăsese nimic.

„De ce m-a căutat, ea, aseară ?“ se întrebă Cernat, nedumerit și neliniștit, gîndindu-se la Ruxandra Mărăcineanu.

www.dacoromanica.ro

Capitolul XIII

ŞEFUL DE CABINET AŞTEPTA, CA DE OBICEI, ÎN PICIOARE, lîngă uşa capitonată. Comunicase numele celor doi înscrişi pe lista de audienţă, însă Dumitru nu-l auzise. Stătea la birou cu fruntea rezemată în palma mîinii stîngi, iar degetele mîinii drepte tremurau uşor deasupra mapei cu aripile deschise. Pe faţa de sugativă verde a acesteia fusese uitată, citită pînă la jumătate, „încheierea Comisiei", lăsată de Pleşoianu înainte de a pleca.

„Ca şi vechea brigadă, şi cea de faţă a fost pur şi simplu dată afară din cabinetul directorului-general, cum s-a consemnat şi în concluziile încheiate atunci, pe loc, iar cu actuala Comisie directorul-general nu a găsit nici de cuviinţă, nici timpul necesar să stea de vorbă, sub pretextul imposibilităţii părăsirii procesului de producţie legat de repunerea în funcţiune, la parametrii normali, a secţiei avariate. Astfel, încît, Comisia se vedea nevoită să încheie concluziile de faţă în absenţa unei discuţii cu conducerea Grupului, în speţă cu directorul-general Cernat, după cum urmează" :

— N-am înţeles, spuse Dumitru, care într-adevăr nu înţelesese nimic sau nu auzise nimic, nici el nu ştia exact, din ceea ce spusese cu vocea sa egală şi imposibil de monotonă şeful de cabinet.

„Ar trebui să-l schimb, se gîndi el. Are un dar îngrozitor de a strica şi cea mai bună dispoziţie, ca să nu spun că atunci cînd eşti supărat prezenţa lui te aruncă pur şi simplu în braţele disperării "

— Nu înţeleg, domnule, zise el iar, vorbeşte mai tare şi mai clar, mai răspicat. Nu te înţeleg. Nu te aud.

www.dacoromanica.ro

Vino măcar mai aproape... însă gîndul lui nu putea fi acolo, şi în urechi nu auzea decît glasul sfios, încălzit de acel zîmbet obosit, bolnav, înăbuşit în tristeţea lui de o voinţă cumplită, al Măriei, din seara de care nu-l despărţea, pe el, decît o lună de zile, dacă nu mai puţin, şi care îl despărţea definitiv de această femeie, la care el nu îndrăznise să se gîndească decît ca la nume de sfînt : „Vezi dumneata, Dumitre, unde cred eu că greşeşti şi dumneata, şi Petre al meu — zisese «al meu» cu o linişte plină de căldură şi de siguranţă, nu cu disperare şi nici cu spaimă —, şi Petre pusese mîna lui scurtă şi butucănoasă, de fost motorist la batoze în cîmpie, pe mîna ei, însă abia o atinsese şi se şi retrăsese, chinuit de o frică neînţeleasă, iar degetele i se zgîrciseră brusc în podul palmei —, unde cred eu că greşeşti dumneata, adăugase ea, văzînd cum alunecă ochii lui de pe mîna ei pe mîna lui Petre Nobilu —, este în înţelegerea dragostei dumitale faţă de oameni. Dumneata, Dumitre, iubeşti oamenii, însă oamenii sînt şi ei ca pădurea, se cuvine să iubeşti şi omul, ca să poţi iubi şi înţelege pădurea. Pe cine iubeşti dumneata, acum, Dumitre ? Pentru cine te întorci dumneata, Dumitre, acasă, cînd vii dumneata acasă? Lîngă ce obraz pui dumneata obrazul dumitale obosit ? Pe cine mîngîie mîna dumitale, Dumitre, ca să nu uiţi bucuria acestei mîngîieri şi ca să poţi mîngîia pădurea şi să simţi fierbinţeala mîngîierii pădurii ?

Ai ajuns un schimnic, Dumitre, şi nu e bine. Inima schimnicilor se usucă, ei nu mai ajung să înţeleagă greşelile oamenilor, şi cine ajunge să nu mai înţeleagă greşelile ajunge şi să nu mai poată iubi...

Cine se bucură azi, Dumitre, de bucuria dumitale ? Cine se usucă de suferinţa dumitale ? Cine încălzeşte perina dumitale şi cine o udă cu lacrimi ?“

Lipită de uşorul uşii se ivise sora lui Dumitru, parcă ar fi fost o presviteră, şi Dumitru, furînd-o cu coada ochiului, o văzu cum îşi face, ferit şi scurt, semnul crucii.

„Îi dă dreptate, se gîndi Dumitru, şi chiar are dreptate Măria. Însă ce să fac ? Unde să mă duc ? Cu cine să vorbesc ? Viaţa mea se închide în birou şi în maşină,

www.dacoromanica.ro

pe cîmp, pe drumuri fără sfîrșit, în ședințe, de la care toți se grăbesc la casele lor și la nevestele lor, și la copiii lor, și la iubitele lor. Pe mine mă uită zilele și nopțile deasupra dosarelor, și schițelor, și prospectelor, și memoriilor, și cererilor. Viața mea se transformă în literele de mînă și de tipar ale dosarelor, în schițele proiectelor, în semnăturile de pe rezoluții și decizii.“

„Ai dreptate, Mărie, așa e, ai dreptate. Uite, dacă vrei să știi, furat de ce mi s-a întîmplat azi, la Grup, cu avaria, și cu Cernat, care a intrat singur și primul în zona de clor și a închis singur robinetele, fără mască și fără costum de protecție, după ce l-a plesnit pur și simplu, cum am aflat apoi, pe inginerul de serviciu, indiscutabil vinovat, și mi se pare că și afumat bine, și venit și cu întîrziere, după o noapte de chef sau după nopți de chef, căci soția lui se afla la poarta Grupului, cu copiii, să se intereseze dacă la slujbă a ajuns, pentru că pe acasă nu mai trecuse — furat de tot ce s-a întîmplat acolo, la Grup, de asfixierea atîtor oameni și de nevasta plîngînd a nenorocitului ăluia, trebuie să spun că și uitasem de voi. Și cînd mă întorceam de la Grup mi-am adus aminte că promisesem cuiva ceva, însă nu reușeam să-mi amintesc ce promisesem și cui promisesem, și la birou mi-a spus șeful de cabinet...“

„Nu ți-e urît singur, Dumitre ? Nu urlă pereții ăștia cînd rămîi dumneata singur între ei ? Nu ți se pare că ești bătrîn, înainte de vreme, și că n-ai dreptul ?“

„Ce să fac ? întrebase Dumitru căutînd în ochii Măriei, care părea să fi obosit, terminase ce avusese de spus cu un oftat adînc, ca și cînd nu i-ar fi ajuns aerul, sau nările și gura ei nu-l mai puteau cuprinde cît trebuia.“

. . . . . .

— Audiențele, spuse tare acum șeful de cabinet. Ați indicat să vă amintesc de cele două audiențe cerute...

— Poftim, zise și el tare, Dumitru Dumitru. Cine sînt ?

— Nu s-a prezentat, însă, decît unul din cei doi care au cerut audiență.

— Spune, măi băiatule, cine este ?

www.dacoromanica.ro

— Nu s-a prezentat decît Mihalache Dometie, atît.

— Cinee ? ! întrebă, ca şi cînd ar fi fost pur şi simplu trăsnit de această informaţie, Dumitru Dumitru.

— Cineee ?

— Tovarăşul Mihalache Dometie, repetă răspicat şi foarte tare, deşi nedumerit, şeful de cabinet.

— De unde ? întrebă automat Dumitru, care simţea că explicaţia şefului de cabinet nu e decît proiecţia absurdă a unui declic absurd, şi el, în conştiinţa lui, sub influenţa veştii cumplite aflate cu numai cîteva ore înainte...

— De la ADAS, explică din nou egal şi sigur de el, şi ca un automat, şeful de cabinet, de la ADAS-ul judeţean... Poate să intre ? Dumitru coborî privirile, însă nu ca un răspuns, ci sub imperiul explicaţiei, şi nu văzu cînd şeful de cabinet ieşi afară, convins că a înţeles gestul cum trebuie.

„Să iubeşti omul, ca să poţi iubi şi înţelege pădurea", auzea Dumitru glasul fără viaţă, acum, al Măriei, şi fulgerat de acest gînd, înaintea ochilor veni chipul ei uscat şi văzu pleoapele ei închise, foiţă peste globurile ochilor fără viaţă, şi buzele ei pecetluite şi ele, şi vinete, dar parcă nu era chipul ei, ci chipul tatălui său pe o pernă înflorată, şi de sub tîmpla lui stîngă ieşea cusătura de arnici înfăţişînd un pui de cuc cu aripile din mărgele şi ochii din paiante ruginite.

„Nu se poate, îşi spuse el simţind cum se îneacă. Nu se poate ! Cum să fi murit ea, această femeie ? Nu se poate ! Nu se poate ! i se păru lui că se aude pe el strigînd. Mărie ! Pătrule ! Ce e cu voi ? Nu se poate !" şi nările i se lipiră uscate, şi gîtul i se uscă şi el, şi se înecă de atîta uscăciune, şi ridică ochii din nisipul mărunt al scrisului chinuit la maşină, întîlnind în uşa întredeschisă un om străin şi necunoscut.

— Să trăiţi, auzi el şi văzu, apoi, cum se deschide din nou gura aceluia, niţel strîmbă spre stînga feţei, şi avu impresia că şi ochiul sting al acelui străin fugea şi el spre stînga şi îl făcea saşiu.

Era un bărbat înalt, care odată părea să fi fost spătos, cu umerii laţi, însă acum nu mai era decît deşirat, iar umerii aduşi înainte, sau stătea el cocoşat din slu-

www.dacoromanica.ro

gărnicie, căci se simţea prea înalt, şi deci înălţimea n-ar fi fost cuviincioasă într-o astfel de împrejurare. Mîinile erau şi ele lungi, enorm de lungi, sau şi ele păreau aşa din cauza cocîrjării lui intenţionate şi slugarnice. În mîna stîngă ţinea o servietă burduşită, şi era îmbrăcat într-un costum larg, mult prea larg pentru ce mai rămăsese din el, un costum gri-spălăcit de atîta purtat şi lustruit murdar de atîta călcat. O cămaşă galbenă ca şofranul şi o cravată roşie, înnodată neglijent sub gulerul care flutura peste reverele înguste, prea înguste ale hainei lui colorau strident înfăţişarea lui jigărită, în buzunarul de la piept fusese uitat un pix verde, prins cu clapa lui peste marginea trasă la maşină şi descusută, încît căptuşeala ieşea din buzunar ca marginea unei batiste murdare.

Capul acestui om era pleşuv şi teşit înspre ceafă, cu fruntea mică, zbîrcită, şi obrazul spîn, pătat de rădăcinile unor smocuri rase din piele, şi cu bărbia tăiată vînăt de o spintecătură vindecată rău şi urît, cu cicatricea groasă, înroşită de bărbieritul apăsat, capul acestui om... şi Dumitru îl cunoscu abia după ce îi întîlni ochii mici, ca două bobiţe, cu pleoapele sîngerii fluturînd scurt şi necontenit.

— Să trăiţi, repetă omul din faţa lui Dumitru, şi o secundă pleoapele se strînseră, închizîndu-se peste bobiţele verzui ale ochilor ca o apă murdară. — Mihalache Dometie, spuse omul din faţa lui Dumitru, ţinînd ochii în continuare închişi.

— Da !, zise Dumitru, încă nedumerit de tot ceea ce se petrecea atunci în biroul lui. Poftim, adăugă el, fără să se ridice de la birou şi fără să întindă mîna nici de bun venit, nici să îi arate, din curtoazie, unde să poftească.

Mihalache Dometie înaintă cu curaj şi chiar voios, i se păru lui Dumitru, şi ajuns lîngă biroul acestuia, puse mîna pe spătarul scaunului din faţa biroului.

— Pot să şed ? întrebă el, fără să observe că nu i se întinsese mîna sau se aştepta la aşa ceva.

Dumitru nu spuse nimic, nici capul nu-l înclină, nici mîna nu i se mişcă de pe mapa biroului, însă tăcerea fu luată de Dometie drept încuviinţare, şi el se aşeză iute

www.dacoromanica.ro

în scaun și puse servieta pe genunchi, apoi grăbit începu să desfacă cele două catarame care încheiau burdușita lui servietă.

— Am venit, începu el, tare, prea tare pentru cît de aproape se afla de Dumitru, cu un glas spart, răgușit, obosit de fumat sau de băutură, și mirosind rău a oțet răsuflat, ori hainele lui fuseseră curățate cu oțet, ori mirosul de băutură se înăcrise în gura lui cu dinții rari și negri și măcinați.

— Am venit pentru situația mea, spuse el din nou, scoțînd din servietă un teanc de hîrtii, acte, adeverințe, o carte de muncă, referințe, chitanțe, pe care însă Dumitru nu le văzu de dincolo de birou și pe care Dometie le așeză cu grijă peste burduful servietei, ținîndu-le strîns cu palma lui lată, cu degetele boante, cu unghiile roase, sau tăiate prost, dușmănos, din carne. Am venit pentru situația mea, pentru că mă apropii de pensie și trebuie să mă gîndesc și la ea. Eu nu am pe nimeni, n-am nevastă, n-am copii, n-am nici rude, am mai avut un frate mai mic, care mi-a murit la secetă, unde o fi murit, ăsta sînt, ridică el una din mîini, cea liberă, căci cu cealaltă strîngea apăsat actele, ăsta sînt, și bătrînețea bate la ușă și, dacă ești singur și n-ai un ban, nu te bagă nimeni în seamă, asta e situația, și...

Dumitru tăcea, ascultîndu-l, dar incapabil să participe direct la tot ceea ce auzea și incapabil, mai ales, să înțeleagă că tot ceea ce auzea, și prezența acestui om la el în birou, și siguranța și seninătatea, și grija pentru viitorul lui, ale acestui om sînt, toate, la un loc, adevărate, și se petrec aievea. Rămăsese nemișcat în fotoliul său și cu palmele întinse, rezemat, pe coperțile mapei.

— Asta e, continuă Mihalache Dometie, indiferent la ceea ce se petrecea atunci cu Dumitru, preocupat numai de ceea ce spunea el și de soarta lui viitoare. Da, și dacă nu mă gîndesc acum, și dacă nu sînt sprijinit acum, nu se știe cu ce pensie ies, pentru că noi sîntem salarizați în acord, adică la suma înscrierilor la ADAS, și eu sînt la asigurările pe viață și pentru viață, aici am fost dat, alții au avut noroc și au fost dați la asigurările de imobile și de bunuri, și cum a început, acum, să se con-

www.dacoromanica.ro

struiască, ei or să iasă foarte bine, însă „pe viaţă" ştiţi cum e omul, se asigură mai greu...

Dumitru continua să tacă şi să nu vadă nimic, deşi ochii lui stăteau deschişi şi îl vedeau înaintea lor pe omul acela înalt, deşirat şi cu umerii ieşind cu oasele slabe prin stofa subţire şi uzată a hainei lustruite şi slinoase în jurul gîtului, pe guler, vedeau şi faţa lui care se scofîlcise şi ea, o albeaţă bolnăvicioasă păta obrajii lui spîni şi unsuroşi, ca şi cînd nu s-ar fi spălat de mult cu apă rece, dimineaţa, şi sudoarea se strînsese ca o peliculă pe faţa lui şi lucea murdar.

— Nu mai am mult, adăugă Mihalache Dometie, cinci, şase ani, dacă... dacă îi mai apuc... şi rămase să aştepte părerea lui Dumitru, care se uita la el, dar iar nu-l vedea.

Ochii acestuia rămăseseră pe cicatricea vînătă, care reteza în două, de sus în jos, bărbia lui Dometie, spînă, cu smocurile smulse de brici din rădăcină şi cu rădăcinile lor sîngerînd.

— Am aici, zise Mihalache Dometie, văzînd că nu i se răspunde şi crezînd că se cuvine să vină şi cu probe, am aici toate actele mele, o biografie întreagă, încercă el să şi zîmbească, însă zîmbetul ieşi strîmb, căci gura îi fugea, fără voia lui, spre stînga.

Asudase, pe fruntea teşită spre creştet, broboane gălbui, unsuroase, alunecau greoi printre încreţiturile adînci ale pielii, şi el se şterse cu palma lui lată, apăsat, cercetînd, apoi, ce rămăsese în podul palmei din această sudoare.

— Toată biografia, repetă el tot zîmbind, şi tot strîmb, şi chiar şi ochiul îi fugea spre stînga, arătîndu-l saşiu. Toată biografia. O cunoaşteţi, veni, ca un ultim argument, gîfîit, adăugirea lui, iar ochii i se deschiseră complice şi se închiseră repede, cu ploapele sîngerii tremurînde peste bobiţele albăstrii, spălăcite, ale luminilor lor.

Dumitru apăsă pe sonerie, şi cînd se ivi şeful de cabinet, îi ceru scurt, cu un glas din care dispăruse puterea, şi cuvintele îi ieşeau înecate şi încleiate în silă şi în dezgust :

— Dă-mi pe cineva de la ADAS, zise el, şi pînă cînd şeful de cabinet îl sună să-l anunţe că are legătura, ochii

www.dacoromanica.ro

lui rămaseră deschişi, neclintiţi, pe chipul lui Mihalache Dometie.

Acesta ridicase documentele aduse cu el şi le pusese pe marginea biroului lui Dumitru, întinzîndu-le spre el, însă Dumitru nu le vedea nici pe acestea. Gura lui se strînsese şi buzele lui se tiviseră şi nu mai rămăsese nimic din ele, iar mîinile se încleştasera pe sugativa verde a mapei, cu degetele înfipte în pîsla acestei sugative. Simţea ca nici să respire nu mai poate şi că ar vrea să înghită, ca ar trebui sa înghita, însă nu mai avea putere.

— Dumitru, zise el, ridicînd receptorul, cu acelaşi glas încleiat, iar cuvintele se strecurau strîmt printre dinţii lui încleştaţi. Da, eu sînt, confirmă el nesiguranţa sau nevoia de precizare a celui de la celalalt capat al firului. Da, întări el. Vine la dumneata Mihalache Dometie, stai de vorba cu el, fa ceva pentru el, ajuta l, are la el documente şi acte, o biografie întreagă, da, el este, sigur, lucreaza la asigurari pe viaţa şi... Se poate, se poate, acceptă el îngaduitor, se poate, nu se descurca Cred ca da, la imobile, sigur, mulţumesc.

Mihalache Dometie aştepta mai departe în scaun, auzise convorbirea, era clar însa ca ar fi vrut sa auda şi din gura lui Dumitru ceva, dar gura acestuia ramasese pecetluita, cu buzele strînse, uscate.

— Mai e cineva ? întreba Dumitru cînd şeful de cabinet intra imediat dupa convorbirea telefonica, aşteptînd sa primeasca vreo noua indicaţie.

— Nu, ra punse acesta. Mai era înscrisă tovarăşa Ruxandra Măracineanu, însa nu s-a prezentat.

— Cine mai era ? întreba Dumitru, caci nu reuşise să se concentreze nici acum, iar numele, deşi îl auzise, i se păruse nesigur.

— Tovaraşa arhitecta Ruxandra Maracineanu.

Dumitru nu mai spuse nimic. Privirile lui cautau pe fereastra deschisa. Avea sentimentul că se sufoca, răcoarea dimineţii i se părea ca o pîcla fierbinte şi înecăcioasă. Duse mîna la guler, dar el era larg faţă de gîtul lui, haina era descheiată la nasturi, camaşa o simţi rece în palma, şi totuşi în birou era ceva înecăcios şi murdar. Aerul, aerul se uscase şi se îngroşase, iar narile lui se strînseseră dureros, se lipiseră.

www.dacoromanica.ro

— Ce mai este? întrebă el şeful de cabinet, care nu părăsise încăperea.

— Este nouă şi jumătate. La unsprezece a fost programată Comisia, raporta acesta, indiferent la duhoarea care pe Dumitru îl cuprindea din toate părţile, sau aşa simţea el, sau numai el o simţea.

Mihalache Dometie aştepta să se termine discuţia, convins, totuşi, ca trebuie să i se mai spună ceva. Stătea înfundat zdravan în scaunul din faţa biroului, cu mîinile lui mari, cu palmele ca nişte lopeţi boante sprijinite pe servieta dezumflata din burduşeala ei, şi aştepta, strîngînd mereu complice din ochii lui mici cînd către Dumitru, cînd către şeful de cabinet.

— Comisia a fost reprogramată diseară la şapte şi jumătate, îl informa Dumitru pe şeful de cabinet. Anunţi pe toată lumea, ai înţeles? Şi va avea loc în secretariat, sublinie el, iar şeful de cabinet scoase din buzunar blocnotes-ul, ca sa noteze.

— Nu mai nota, îl repezi Dumitru. Poţi să ţii şi minte.

— Da, se conforma automat şi fără să lase impresia că s-ar fi suparat şeful de cabinet. Am înţeles.

— Cernat a fost chemat? întreba iar Dumitru.

— Da, i se răspunse cu promptitudine. Este la tovarăşii de la organizatoric şi studiaza concluziile comisiei. A fost chemat de azi-dimineaţă, însa n-am reuşit sa obţinem o copie decît acum.

— Maşina e jos? mai întrebă Dumitru.

— Mercedesul? se interesă şeful de cabinet.

— Nu. Gaz-ul.

— Imediat, se execută şeful de cabinet, ieşind cu aerul ca se grabeşte, dar ajungînd la uşă, o deschise cu aceeaşi meticulozitate şi o închise la fel de pedant, apăsînd bine şi lămurit pe clanţă, şi după aceea se strecură astfel încît uşa să nu se deschida mai mult decît să treacă el, şi lasîndu-i iar lui Dumitru impresia că e încet şi plicticos şi pisalog în tot ceea ce face, ca un automat care îndeplineşte totul, exact şi la timp, şi fără greşeala, dar şi fără viaţă.

Mihalache Dometie aştepta un minut, cît o veşnicie pentru Dumitru, după ce şeful de cabinet închise uşa, apoi întorcîndu-se către birou şi clipind mărunt din ochi

www.dacoromanica.ro

spuse repede și cu glasul scăzut, fără să-și mai aleagă cuvintele și legîndu-le între ele bîlbîit, încît înțelesul mai mult se bănuia și se strecura șuierat.

— Dacă este nevoie pot sta... la dispoziție... cu cazul Cernat... meseria mea de acum... vizite în case particulare, cum se cere... și experiența... cadrist... lumină el situația. Am fișa completă, chestiunea cu Ruxandra Mărăcineanu, și la București... întîmplător, atunci... Am fișa, susținu el, repetînd argumentul de bază. Aproape completă... Aici, și bătu cu mîna în servietă, iar apoi chiar vîrî mîna în burduful servietei și dădu să scoată afară ceva dinăuntru. Am dat și tovarășilor de la... știți... eu am mai colaborat și după aceea, și cu noua mea muncă... Nu, se apără el, nu mi-a cerut nimeni, însă dacă s-a putut am ajutat. I-am ajutat și pe ei... și rîse iar strîmb și complice. Mai demult însă. Acum le-am trimis particular, anonim, fiindcă au apărut alții, zic că nu mai au nevoie de noi, eu, însă, îi ajut și așa, pentru conștiința mea. Conștiința mea a rămas trează, vigilentă, încercă el să se justifice, observînd tăcerea de gheață a lui Dumitru, care nu-și lua ochii de pe fereastră. Mereu trează, zîmbi el strîmb, așa că vă stau la dispoziție și...

— Ieși ! strigă sugrumat Dumitru. Ieși !

În ușa biroului rămăsese izbit de strigătul lui Dumitru șeful de cabinet, care atunci intrase înăuntru și abia avusese timp să deschidă gura.

— A venit Gaz-ul, apucase el să spună, sau numai avusese intenția, căci repetarea acelui „ieși" îl plesnise violent peste față și rămăsese cu gura deschisă.

— Nu dumneata, spuse Dumitru, văzînd disperarea lui și spaima din ochii lui. Nu dumneata, reveni Dumitru schimbînd tonul.

Închisese aripile mapei de pe birou peste concluziile Comisiei, trîntindu-le, și ocolind prin fața ferestrei părăsi cabinetul cu pași mari, nervos și simțind mereu că se înăbușă, că nu mai este mult, cîteva secunde poate, și va cădea sufocat, înecat de duhoare îngrozitoare care îi lipise nările și buzele, și se strecura acum uleioasă rînced prin ochii deschiși, tulburați și ei în lumina lor de acest miros, care se făcuse ca o ceață înaintea lor.

www.dacoromanica.ro

— În județ, răspunse el întrebării din ochi a șefului de cabinet care se ținea după el pe scările coborînd larg, maiestuos, din holul fostei case boierești pe un peron larg, în semicerc, unde aștepta cu motorul sforăind liniștit un Gaz militar, nou-nouț, cu numarul 101. În județ, la dracu-n praznic, adăuga el, la Cornul Caprei, deși în clipa cînd hotarîse, instantaneu, să plece, să se ducă undeva, să evadeze, să respire, să moară, da, să moară, ăsta era adevarul, ăsta era sentimentul, căci credea că repede, foarte repede, avea să-i plesnească fruntea, tîmplele aveau să-i plesnească, așa cum plesnesc niște cercuri, pe care le simțea fierbinți, dogoritoare, de foc, și el credea ca trebuie să moară sugrumat de strînsoarea lor de foc și înțelegea că nu poate atunci muri, și că suferința lui nu se va putea stavili decît la el acasă, singurul loc de pe lume care i se paruse atunci, în fracțiunea aceea de secunda, curat, la el, în acel sat pe care îl uitase de mult și de care credea că nu-l mai poate lega nimic, nici o amintire, fiindcă și amintirile ajunsese să și le alunge, înfricoșat nici nu mai știa de ce. Și iata, acum, sugrumat de silă și de dezgust, și înecat de ele, în ochii minții lui răsărise ca o oază într-un coșmar piciorul de verdeață și ochiul de var al copilariei lui.

Nu putu sa spuna, însa, decît „Cornul Caprei", care era dincolo de acest rai, mult mai departe decît el, și poate mult mai sfînt decît el, sau ceva de dincolo de spaima lui de înec în silă și dezgust izvorîse în mintea lui, sub fruntea lui stînd să plesnească arsă de cercurile de foc ale disperării de a nu putea supraviețui înecului în rîncezeala îngrozitoare, în duhoarea care îi lipise și buzele și nările și îi împaienjenise și ochii...

Pe scări cobora iute, cu mîinile lui lungi, nesfîrșit de lungi, strîngînd servieta burdușită de acte, Mihalache Dometie, și Dumitru mai apucă sa-l mai vada cum calcă cocîrjat, slugarnic, cu umerii slăbănogi încovoiați, și mai avu timp să vada și fața lui spînă, și cicatricea vînătă care îi împarțea în doua bărbia ascuțită, și fruntea zbîrcită și teșită, și clipirea mărunta a genelor sîngerii peste bobițele verzui-murdare ale ochilor lui mici.

— La Cornul Caprei ! strigă el șoferului, și acesta apăsă pe accelerator.

www.dacoromanica.ro

— E nervos, rîse strîmb şi saşiu Mihalache Dometie cînd ajunse la picioarele scărilor lîngă şeful de cabinet. E nervos. Totdeauna a fost nervos, sublinie el ca o justificare, totdeauna, de tînăr... Am fost tovarăşi, am fost colegi, mai adăugă el, am făcut împreună revoluţia, atunci cînd era greu, la început, hi, hi, hi, chicoti el mînzeşte, am început cu lupta de clasa, continuă el, crezînd că şeful de cabinet îl ascultă. Am început cu lupta de clasă şi cu arestările. Acum s-a limpezit, s-a liniştit, s-a uşurat, hi, hi, hi, rîse el iar mînzeşte, acum e uşor, s-a tocit vigilenţa, s-a tocit lupta, hi, hi, hi, acum e uşor ! Dar el a ramas tot nervos, tot iute, tot neîncrezator, tot repezit !

Şeful de cabinet îi întoarse spatele şi începu să urce scările, fara să-i răspundă. Cînd ajunse sus, deasupra peronului larg, vazu Gaz-ul luînd cotul pe două roţi şi pierzîndu-se pe dupa Biserica Domneasca spre Podul vechi, cu balustrade rotunde, ca nişte covrigi uriaşi, al Vinerii Mari.

— La Cornul Caprei ? întrebă şoferul, un om tînăr, care nu împlinise treizeci de ani şi avea o înfaţişare de luptător.

Ceea ce îl trăda era faţa bucălată, cu părul blond, zulufit şi buzele groase şi proaspete, şi mereu roşii, ca şi cînd atunci, cu puţin timp înainte numai, se dezlipisera dintr-un sărut fără sfîrşit. Fusese repartizat de curînd pe Gaz-ul primului secretar, reuşind la un concurs al lor intern şi se spunea despre el că este un şofer de elită, iar lui Dumitru îi plăcea, căci era tăcut, dacă spunea zece cuvinte într-o zi. Singurul lui cusur era că întreba de fiecare dată, după ce i se spunea traseul, dacă acela este, ca sa se asigure ca a auzit bine şi să i se repete o decizie. Dumitru nu-i răspunse, iar el înţelese că acesta e scopul călătoriei şi acceleră şi mai tare.

Ieşiră din oraşul care nu se smulsese încă din răcoarea dimineţii primăvăratece şi Gaz-ul alerga acum pe un drum care trecea printre dealuri şi vii nesfîrşite, dormind încă sub cerneala unui cer înnorat şi întunecat duşmănos.

www.dacoromanica.ro

„Ce om a murit, Dumnezeule, își spunea Dumitru, și cine trăiește și pîngărește viața !“

Lăsase geamul Gaz-ului jos de tot și ținea obrazul în bătaia curentului din ce în ce mai răcoros și mai ascuțit. Sub roțile mașinii șoseaua se furișa nebună, lăsîndu-se înghițită cu furie. Pe marginea drumului sclipeau ca luminile unor fulgere ziduri albe, pătate sîngeriu de florile mușcatelor din pridvoare, casele vechi și noi ale copilăriei și tinereții lui Dumitru, și el trăia și respira liber sub aceste fulgere de sănătate și de speranță.

Cerul cobora negru peste satele de munte mărunte și răsfirate, numai ochiuri rare de alb de var și roșul mușcatelor și pruneturi pitice și bătrîne și, căscînd leneș, în porțile uitate deschise, cățelandri, și fîntînile cu lumînări înalte deasupra ghizdurilor de lemn năpădite de mușchi, și mereu copilăria și tinerețea, și cînd Gaz-ul rulă zgomotos peste caldarîmul vechiului tîrg unde începuse povestea acestui om, Dumitru îi ceru șoferului să încetinească, și acesta înfrînă cu grijă și reduse viteza lin, lasîndu-l pe Dumitru să privească în voie trotuarele pustii. Apoi drumul trecu prin fața fostului sediu al partidului, cînd tîrgul fusese raion. Acum, aici, se făceau covoare, pe frontispiciul clădirii fusese agațată o firmă de lemn închipuind un covor țărănesc ca un cîmp de flori, și Dumitru îi spuse șoferului să oprească la semnele rare și liniștite ale unei femei înalte, cu părul de aramă, strîns sub o broboadă neagră, ardelenească, cu ciucurii mari, mătăsoși, atîrnînd pe umerii ei, și ea subțire, într-un pardesiu negru, strîns pe talie cu un cordon cu catarămă lată, albă, de metal, și în picioare cu cizme înalte, negre și ele, și pe umar cu o geanta tot neagră, atîrnînd neglijent, și de cureaua careia își rezemase mîna bronzata și ea arămiu, ca și fața, care păstra intact un bronz ca o patină veche, aramiu-roșietic. Numai ochii verzi, imenși și deschiși cu tristețe senină, puneau suflet și viața în obrazul de aramă, smead și tras al acestei femei, care își ținea vîrsta departe, foarte departe de adevărul ei curat.

— Dumneavoastră ? zise ea mirată și intimidată și în același timp inundată de o emoție care trecu dincolo de lumina verde a ochilor ei imenși, și Dumitru o simți

www.dacoromanica.ro

el însuși inundînd pieptul lui, iar chipul lui îngîndurat și pudrat de cenușa dezgustului se destinse.

— Ei, zise el, ce întîmplare ! Eu vă așteptam la mine, la audiență, și dumneavoastră aici, atît de departe, în trecut.

Ea rămase liniștită în fața mirării lui melancolice. Fața ei senină și ochii ei verzi se supuneau trist privirilor lui, și lui i se paru că în liniștea îndepărtata a ființei ei se putea citi sentimentul unei dureroase îngenuncheri.

— N-am mai avut curajul, spuse ea. Ceea ce aveam să va spun era prea personal și prea neînsemnat, în același timp, și deși viața noastră, a tuturor, e suma atîtor fapte și sentimente neînsemnate și personale, cînd toate acestea se implinesc într-un număr care dă sens seriei, pe noi nu ne mai interesează decît seria.

Dumitru coborîse din Gaz și o asculta, încercînd să bănuiasca izvorul dezamagirii ei, sau al scepticismului ei, înțeles ca o lege din care el putea deduce și un reproș la adresa lui însuși.

— Îmi pare rau, spuse el, că nici după atîția ani n-am reusit sa vă inspir încrederea unei audiențe cerute.

Nu era nimic ironic în raspunsul lui. Era sincer, și sincer el însuși dezamăgit.

Din spatele Ruxandrei se auzi o voce de copil și Dumitru văzu o fetiță ieșind de dupa portița veche a fostului raion. Leii de piatră care susțineau cu labele lor stîlpii porții se înnegrisera de vreme și pe spinările lor rotunde și unduite felin crescuse mușchiul verde, umed al pietrei. Însă capetele lor cu gurile rînjite amenințător fuseseră sparte de mult, și în locul lor cineva avusese ideea sa pună sa se zideasca două vase de flori ca niște urne vulgare din care creșteau sălbatice tulpinele unui fel de pelin mirosind puternic și crud.

— Nu e nimeni, se scuza fetița, absolut nimeni, adăuga ea mirată. Cred că sînt la vreo ședință, se văzu apoi obligată să găsească și o explicație faptului că în toată casa, în care se instalase țesătoria de covoare, nu se afla nici țipenie de om.

— Mulțumesc, îi zîmbi înțelegătoare Ruxandra Mărăcineanu. Am văzut și eu, mulțumesc, și fetița se grabi să treacă strada si să dispară printre casele bătrîne și sco-

www.dacoromanica.ro

rojite de vreme ale tîrgului care agoniza lent, părăsit, uitat, neînsemnat și parînd fără nici un viitor.

— N-am făcut nimic aici, zise Dumitru înțelegînd din ochii Ruxandrei tristețea pentru moartea lentă a urbei odată atît de agitate. Toate forțele noastre au fost îndreptate, cum bine știți, și cu ajutorul dumneavoastră, spre fosta și actuala capitală. Vom veni, însă, și aici, și poate tot cu ajutorul dumneavoastră vom face și aici o revoluție arhitectonică. Nu-i așa ?

Ruxandra nu păru să-l audă. Peste drum, pe trotuarul celalalt, trecea cu pași grăbiți, dar fără spor, domnul Himalaia, cum îi spuneau ei, copiii, și cum îi și rămăsese lui numele, un cocoșat bătrîn și pipernicit, cu un cap ca o gamalie de ac ascuns sub o palarie vînătorească împodobită cu o pană de păun.

Dumitru îl recunoscu pe fostul jurnalist al urbei pe care daduse ordin să-l aresteze la mai puțin de o săptămîna dupa ce hotarîse arestarea lui Aristide Mărăcineanu, aici, în aceasta casă, devenita acum atît de pașnica, sediu pustiu al unui atelier de covoare țărănești. Cocoșatul îi văzu și el, dar nu-i cunoscu, și ajuns în dreptul lor îi saluta cu o reverența tragic ridicola, lasînd palăria verde, vînatoreasca, cu pană de păun, să atingă praful trotuarului, ceea ce de altfel nici nu era greu pentru el.

Dumitru înclină și el capul, iar Ruxandra strigă :

— Bună ziua !

Fericit de succesul salutului său, cocoșatul trecu mai departe, umflîndu-și măreț pieptul bombat de cocoașa dubla, pe care, în față, flutura o cravată ca o limbă de foc.

— Ce spuneți ? întrebă Dumitru Dumitru. O să colaborăm într-un viitor, care nu mai poate fi atît de îndepărtat, și la revoluționarea acestei urbe ?

— Nu știu, se arata direct sceptica Ruxandra Mărăcineanu. Nu mă inspira nimic, deocamdată. Am venit aici, după lungi ezitări și mai ales ca să-mi înfrîng frica de trecut, să-mi dovedesc mie că trecutul nu mă mai sufocă și nu mă mai sperie.

Dumitru tăcea ascultînd-o cu o luare-aminte vie și mereu emoționantă.

— Am fugit aici, continuă ea, și de frica de a nu mă

www.dacoromanica.ro

întîlni cu dumneavoastră. Am fugit exact cînd şeful de cabinet m-a anunţat că sînt aşteptată, că audienţa s-a aprobat.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Dumitru Dumitru.

— Nimic, răspunse ea. V-am spus că era o chestiune atît de personală, încît mi-am dat seama că nevoia mea de confesiune era mai degrabă reflexul unui moment de frică, de frică de mine însămi, în primul rînd, şi atunci am venit aici ca sa mă pedepsesc şi să ma verific în acelaşi timp, daca vreţi. Nu mai are, acum, nici o importanţă. Nici casa asta nu-mi mai spune nimic. Nu mai ţin minte nimic. O secţie de ţesut covoare şi atîta tot, zîmbi ea cu o vizibilă dezamagire.

— Şi acum? întreba Dumitru.

— Acum, zise ea, credeam că maşina careia i-am facut semn sa oprească m-ar putea duce înapoi şi ma grabeam să n-o pierd.

— Îmi pare rau, se arata descumpanit Dumitru Dumitru, însa noi mergem în cu totul alta parte.

— Nu-i nimic, spuse ea. Tîrgul nu e, totuşi, atît de ocolit de mijloace de transport.

— Şi audienţa? întrebă Dumitru.

— Audienţa, se arata şi ea neştiutoare, scuturînd cu obiceiul ei dintotdeauna capul ca să se ferească de năpadirea părului de arama, însa acesta era ascuns sub broboada neagră, căzînd greu, cu ciucurii ei de arnici, mătasos, pe umeri şi învaluind-o, audienţa s-a epuizat. Aş fi fost ridicola să vin sa vă spun ca aveţi lînga dumneavoastra un om capabil, de excepţie, dar nefericit şi lipsit de voinţa de a se sluji pe el, infirm faţă de şansa lui de a fi fericit în forul lui intim, ros, măcinat, mîncat de o neliniste tulbure, chinuitoare, lipsit de liniştea dătatoare de echilibru şi capabil să răspîndească numai zadarnice speranţe.

Din capătul trotuarului se apropia în fugă un bărbat cu o înfăţişare îngrijorată, agitînd ca pe o justificare şi ca pe o explicaţie a fugii lui o cheie enormă, pe care şi Dumitru şi Ruxandra o banuiră ca fiind a casei în faţa căreia se opriseră ei.

— Cine este? întrebă Dumitru Dumitru, fără să-i dea aceluia vreo atenţie.

www.dacoromanica.ro

— Să trăiți, spuse gîfîind omul cu cheia, întrerupînd întrebarea adresată Ruxandrei. Noi sîntem la sediu, la comitet, într-o ședință de analiza, de azi-dimineață, cu toată secția, dar daca doriți, vă arat eu, am venit cu cheia... și fara să mai aștepte încuviințarea lor, se repezi pe scarile de piatră, știrbite de vreme și de neîngrijire. încercînd zadarnic sa rasucească cheia în broască.

— Cine este ? întrebă iar Dumitru Dumitru.

— Tudor Cernat, răspunse ea. Și acesta era, de fapt, tot sensul audienței, însă era, cum este și acum, ridicol, ridicol ca și salutul domnului Himalaia, acesta avantajat macar de faptul ca ridicolul lui sfîrșește în tragic, pe cînd al meu...

— Sîntem de acord, spuse Dumitru grăbit să salveze spaima ei de ridicol. Sîntem de acord, e un om de excepție. Însa Ruxandra văzu bine ca intervenția ei nu convenea, sau aparuse neașteptata, risipitoare a bucuriei pe care ea o banuise pîna atunci în ochii lui Dumitru.

— Îmi pare bine că și dumneata crezi astfel și mai ales ca ai curajul sa susții aceasta credință. Nu, spuse el apoi, adresîndu-se celui cu cheia, nu e nevoie Poate știarașa Maracineanu ? Eu ma grabesc în alta parte, cu alta ocazie...

Omul cu cheia reușise sa deschida ușa și, năpadit de sudoare pe frunte și pe obraji, dar bucuros de izbînda lui, îi poftea fara glas, cu brațele deschise semnificativ.

— Aveți curajul pînă la capat, spuse Dumitru, pentru ca și eu vreau sa merg pîna la capăt, însa capătul căutat de mine nu se oprește aici. Poftiți — o invita și el, arătîndu-i ușile deschise ale fostei case Măracineanu. Și vă aștept, mai spuse el, vă aștept. Tot vam promis odată sa descurcam împreuna amintirile de care sînt mai legați.

— Mulțumesc, raspunse ea, iar el sari precipitat în Gaz-ul care porni exact în aceeași clipa, cu aripa ușii izbită singură, din demarajul violent al mașinii.

Ruxandra urca scările fostei case părintești ca o pasăre neagră, subțire, sau așa i se păru lui Dumitru, care o urmărea prin oglinda retrovizoare, agațată în dreptul ferestrei lui.

www.dacoromanica.ro

Cînd ajunseră sus, deasupra tîrgului, pe șoseaua șerpuind în bucle prapăstioase, tîrgul se vazu ca o insula de țiglă roșie într-o mare de verdeața, și dinspre vechea biserică se ridică pînă la ei dangătul bolnav al clopotului de mort.

„Cine o fi murit?“ se întrebă Dumitru, care atunci se gîndea ca povestea lui Tudor Cernat și a Ruxandrei Mărăcineanu trebuia să fie adevarata și ca anonimele nu mințiseră.

Apoi înțelese geamătul stins al clopotului ca pe o tînguire pentru Măria, și ochii lui o văzura iarași înaintea lor, însa mereu chipul ei era înlocuit de chipul Ruxandrei Mărăcineanu.

„Și totuși e curajoasă, își spuse el. E curajoasa și e cinstita cu ea însăși. Dar curajul ei e al unui învins. Curajul celui care se recunoaște învins. Iar ea vrea sa se ridice acum deasupra acestei înfrîngeri, aparîndu-l pe el, deschis, înaintea mea și înaintea ei mai ales. Cine poate avea, se întrebă el într-un tîrziu, timp pentru toate cîte se întîmplă chiar și într-un colț atît de mărunt, de pămînt, cînd fiecare om este el însuși o lume cu atîtea nebanuite tresăriri de lumini și de umbre?!“

— Mînă, strigă el șoferului, și acesta acceleră, surprins că viteza cu care mergea nu parea destulă.

Gaz-ul gonea acum prin Valea cu pietrele, brîndușile năpădiseră pămîntul ca o pecingine fericită, lumina putredă și searbădă, n-avea culoare, era numai întunecată, parca se făcuse seara, cerul atîrna ca un pîntec borțos deasupra pămîntului jilav.

— O sa ploua, zise șoferul într-un tîrziu, cînd se apropiau de Cornul Caprei... N-apucam prînzul și începe ploaia.

Dumitru tăcea întunecat și el ca și cerul.

— Unde oprim?, întreba iar șoferul cînd ajunseră în dreptul primăriei.

— Aici, îi arăta Dumitru podul care trecea șanțul spre curtea acesteia.

Pe scările ei de piatră, în capul lor, ieșise un țăran înalt, deșirat, care îi privea dintr-o parte, neîncrezator față de ceea ce vedea, și cînd șoferul se dădu jos, văzu

www.dacoromanica.ro

că țăranul care cobora înaintea lor avea un ochi căprui și altul verde, spalacit de o albeață transparentă, ca o unda de ceață.

Dumitru trecu podul spre curtea mică a primăriei, calcînd rar și sigur de el, cu pași măsurați, și parcă încercînd să arate mai înalt decît era. Părul lui tuns scurt, țarănește, ca o perie deasă, se făcuse și el vînăt ca o sare pisată, și totuși înfățișarea omului era tînără și aspră tinerește. Calca elastic, și mergea cu umerii ridicați militărește și pieptul tras înspre ei, iar hainele se lipeau strîns și zvelt de trupul lui.

— Lume nouă, zise țăranul care ieșise înaintea lui Dumitru. Lume noua și bogată la ușa unor oameni săraci. Înseamna că e bine, rîse el deschizînd portița gardului vechi, înnegrit de ploi și de zăpezi și de bătrînețe.

— Ce faci, Naiță ? întrebă Dumitru întinzîndu-i acestuia mîna cu un gest de prietenie apropiată și tandră.

— Să traiți, se bucură Naiță Lucian. Stăm aici, pe poziție, și ne aparam de foame, zise el rîzînd viclean. Deocamdată e bine. Mămăliga e rotundă, cîrpătorul al nostru, copiii satui, nu ne supără decît Dumnezeu, deocamdata, însa cu el trebuie sa ne înțelegem, fiindcă n-avem încotro.

— Pai cine ar mai putea să vă supere ? se interesă Dumitru Dumitru, luînd-o înaintea lui pe scările primariei.

— Eeee, se mira Năiță Lucian, oamenii, cine să ne supere ? Dumnezeu e al nostru, însă oamenii mai sînt și străini...

— Cum ți se pare primar ? întrebă Dumitru, intrînd în biroul pe ușa căruia scria funcția pomenită de el.

— Dacă nu s-ar crede că de mine ține și ploaia, ar fi bine, se apără Năiță Lucian. Văz însă că azi se pregătește să picure. Înseamnă că mai pot și eu ieși în lume...

— Altfel ? întrebă vesel Dumitru.

— Altfel, se îndoi Năiță Lucian, altfel, numai păcate...

Dumitru se așezase jos pe un scaun aflat în fața biroului primarului și îl privea pe acesta cum stătea rezemat de peretele alb și aștepta întrebările lui.

www.dacoromanica.ro

— E mai bine? se interesă Dumitru prietenește, și Naița înțelese la ce se refera acesta.

— Eu știu?... amînă el raspunsul. Nu știu. De mîncat, mîncăm mai bine, de hodinit, ne hodinim mai mult, de sculat, nu ne mai sculam din viul nopții, pe lună, nu mai prea avem la ce, așteptăm sa rasara soarele, rise el ironic, dracu știe! De dat înainte am dat, nu se poate spune, a început și țaranul român să se boierească, și îi place, de ce să mint?

Însă viața? continuă gîndul lui întrebator Dumitru Dumitru.

Viața, se îndoi iar Naița Lucian, viața tot cu moartea se termină...

Ce nu e bine? se interesa mai aspru, acum, Dumitru Dumitru.

Nici eu nu știu ce nu e bine...

Dumitru îl privea liniștit și rabdator pe fostul lui tovaraș de lagăr, care ramasese neclintit în credința lui ca niciodata nu e bine sa te grabești și sa dai un raspuns Poate ca lucrurile nu sînt așa cum ți se par ție și cum ț se par ție atunci cînd ești întrebat, și niciodată nu e bine să ieși tu înaintea adevarului. Sa mai stai, sa mai aștepți, poate iese el singur la lumina, și numai atunci, tîrziu foarte tîrziu, cînd vezi ca adevarul se trage singur la fund sau e tras el la fund de cineva, și nu mai exista speranța ca el să iasa la lumina soarelui, se cuvine sa te gîndești să pui umarul, în a și atunci cu grijă și cu socoteală, și cu chibzuință, fiindcă niciodata nu e, totuși, foarte tîrziu, și daca ai apucat sa te hotarași, nu mai poți da înapoi și nici nu te mai poți uita înapoi.

Naița Lucian zîmbea îngîndurat, uitat în picioare lînga ușa de lemn. Era o încapere marunta, spoita cu var proaspat, cu o masa invelita cu hîrtie de ziar care ținea loc de birou, cu două scaune înaintea ei și cu o băncuța de brad înnegrita de timp și lustruita de așteptarea atîtor țărani veniți aici cu grijile lor și cu nevoile lor, și mereu grabiți sa nu stea prea mult, și sa nu fie opriți ei să stea prea mult, fiindcă îi goneau din urmă necazurile, care nu se mai terminau, și viața întreaga li se părea lor un necaz fără sfîrșit, pentru că grijile lor nu se mai terminau niciodată, și nici o chitanță și nici o adeverință pen-

www.dacoromanica.ro

tru care se rugaseră ei și așteptaseră ei pe scările primăriei sau aici în această încăpere, unde ședea primarul, nu punea niciodată capat drumului lor nedorit spre casa care însemnase, pînă nu prea demult, locul unei stapîniri străine de ei.

În stînga mesei stătea deschisă o fereastră pitică și prin ea se zărea spinarea de bou bătrîn și vînăt a dealului Oarbei, dinspre care venea o boare ușoară, cu miros de lucerna și de trifoi cosite de curînd.

Dumitru simți liniștea care îl înconjurase din toate părțile ca pe o scufundare în propria lui nevoie de liniște și de siguranța și de încredere.

Naița Lucian îmbatrînise, pe fața lui semeața odinioara crescuse o umbră necunoscută, obrazul lui se facuse mai aspru și mai curat, sub ochii ciudați, unul verde pîndit de aburul unei albețe, altul căprui și viu și patrunzator, se facuse o adîncitură înnegurata, fruntea se cutase și ea și se întunecase, însă nu se scoborîse.

Se uita la Dumitru cu capul rezemat de canatul ușii și astepta de la el o nouă întrebare.

„Ce nu știa el ce nu e bine ? se gîndi Dumitru așteptîndu-l să iasa din precauția lui vicleană, sau protectoare. Ceva însemna ca nu e, totuși, cum trebuie, altfel răspunsul ar fi fost altul, nu decis, firește, nu limpede dintr-o data, dar altul."

— Ei, rup e Dumitru tăcerea într-un tîrziu, însa Năiță tot nu se hotarîse.

Îl masura ascun pe primul-secretar al județului și i se părea că nu întîmplator venise acesta la el, singur, neînsoțit de nimeni și neanunțat, deși lucrurile se petrecuseră așa și altădată, însa acum i se părea că la mijloc e alt rost și altul sîmburele întrebarii pe care chiar el, de altfel, o provocase cu bună-știință. Nu izbutise să pătrundă starea musafirului său și nu credea că e nevoie să se grăbeasca, mai era timp, „să mai vedem", se gîndea el, „să mai așteptam, să mai pîndim, să mai iscodim".

— O cană de apă rece beți ? întrebă el, totuși, nu ca să schimbe vorba, ci ca să mai amîne raspunsul și sa pună între acesta și așteptarea lui de către Dumitru o marje de liniște și de așezare a judecații. Rece, adăuga el, din

www.dacoromanica.ro

fundul fîntînii, iar Dumitru încuviința în tacere, zîmbind înțelegător.

„Cum știu ei să pună lucrurile și faptele vieții în matca lor și să le ocrotească înainte de a se hotarî, se gîndi Dumitru, desprins pe nesimțite de tot ceea ce fusese pînă atunci starea lui de neliniște și de neputință, și de cocleală rîncedă otrăvitor.

Viața lor pare mai simplă din punctul nostru de vedere, însă e mult mai profunda și mult mai aproape de adevărurile fundamentale. Cum ocrotesc ei cuvîntul, și cum se feresc ei, și cît se feresc ei de cuvîntul din urmă, care hotărăște, pentru ca au fost învățați că în fața cuvîntului nu poți da înapoi, cuvintele sînt pentru ei ca pietrele de moară, grele de înțelesuri și de raspunderi, și cu ele se macină viața, care e cel mai greu dar și cel mai ușor grîu de măcinat, fiindcă una e să macini pentru pîinea de toate zilele, și alta pentru coliva..."

. . . . . .

Stateau amîndoi, fară somn, ca doi țarani ce erau pînă la urmă, amîndoi, pe treptele barăcii, și așteptau să treacă noaptea și sa se auda goarna deșteptatoare care se strecura ca o sîrmă înroșită de foc pînă în cel mai adînc izvor al somnului lor și sfîșia liniștea lor în ultimele clipe de libertate ascunse de vise omenești dintr-o alta lume, ce le fusese răpită și interzisa, și ei nu mai aveau nici curajul, nici puterea sa o mai întîmpine în somn, sau mai exact Dumitru simțise la un moment dat că nu mai are puterea să suporte sfîșierea de foc a visului lui. și rămăsese pe treptele barăcii, încremenit într-o așteptare sălbatică, cu dinții strînși, măcinîndu-se între ei, si cu privirile însîngerate de acele de fier ale zigzagurilor sîrmei ghimpate, care se ridica înaltă pînă la marginea cerului spuzit de stele, înconjurînd orizontul lor captiv. La mai puțin de o luna de cînd fusese adus aici, în lagăr. într-o după-amiază. într-o sîmbătă dupa-amiază, cu un soare orbitor scurgîndu-se ca o baltă de aur topit dincolo de culmile pleșuve, arse, roșietice, ale unor dealuri pustii, lăsînd în urma lui o lumină dulce și sfîșietor de tristă, care se tîra plîngînd în jurul lagărului lor și aurea pînă ș' ghimpii sîrmei ruginite de ploi nesfîrșite toamna,

www.dacoromanica.ro

aici în inima Dobrogei, pe porţile mari căptuşite şi ele cu broderia savantă a sîrmei ghimpate, fusese împins un „începător“, cum ziceau ei, şi din barăci ieşisera toţi ca să-l vadă şi să-l cunoască, şi să afle de la el noutăţi şi întîmplări care să-i lege iarăşi cu lumea dinafara curţii înguste, bătătorite de miile, de sutele de mii de paşi ai timpului lor liber, puţin şi chinuit de oarba lor căutare într-un trecut care se îndepărta mereu şi se înceţoşa şi făcea loc, cîineşte, numai întrebărilor scurte dintr-un singur cuvînt, repetat obsedant, la nesfîrşit, ameţitor, ca o durere care nu mai poate fi suportată, şi vrei, eşti sigur că vrei, să-ţi pui capăt zilelor, şi întrebările se numeau *Cît?* şi *Cînd?*, şi însemnau „Cît mai durează?“ şi „Cînd se termină?“, şi mai era o întrebare, venind ultima şi necruţător de laşă, şi se numea *Cine?*, şi însemna „Cine va mai apuca acel cînd?“, şi atunci voinţa de a-ţi pune capăt zilelor înceta, căci încolţea cea mai laşă dintre nădejdi sau cea mai omenească dintre ele, căci de ea se legau ultimele puteri izvorînd dintr-un izvor necunoscut şi fără sfîrşit, şi îl făceau pe om să înţeleagă că nimeni nu ştie cît poate îndura el.

— Cine eşti? se repeziseră gurile acelor oameni, flămînde de o foame sălbatică şi sălbăticită. Cine eşti? întrebară ele, şi ochii care îl cercetau erau şi ei flamînzi şi sălbateci şi sălbăticiţi. Şaizeci de perechi de ochi, vineţi şi răi, şi sticlind lupeşte, întunecaseră lumina din urmă a soarelui, cu care se părea că se strecurase el pe porţile de sîrmă ghimpată, şi în jurul lui el simţi că se coboară o înserare nefirească, fiindcă mai era, totuşi, mult pînă atunci, şi cînd ridică privirile nu mai zări nimic din pulberea de lumină cu care venise, se făcuse şi răcoare, şi din toate părţile îl cercetau aceiaşi ochi vineţi.

— Cine eşti? se auzi el iar întrebat, sau era numai prima întrebare, rămasă neclintită în urechea lui, şi el zîmbi descumpănit.

Cine era el? Cine era el, atunci, şi cine era mai înainte? Cine îl cunoştea pe el? Ce putea el să le spună? Despre cine să le spună ca ei să-l fi putut cunoaşte, şi, ca şi cînd s-ar fi predat pe front, în linia întîi, surprins de un inamic fără milă şi fără inimă, ridică mîinile şi răspunse limpede şi liniştit, cu singurul gînd care îl dezvă-

www.dacoromanica.ro

luia pe el așa cum era, și cum se știa el, fără nici un ascunziș și fără nici o putere în fața vieții, ca și în fața morții :

— Om bun, zise el, cu părere de rău că nu le poate spune mai mult decît atît cît era și cît se știa el : *Om bun.*

Seara, tîrziu, se întîlnise față în față cu Dumitru Dumitru, la masă, în baraca fară ferestre în care mîncau. Fusese așezat la aceeași masă cu Dumitru, și exact în fața lui, la un capăt al ei, care da înspre ușă, și fiindcă abia venise nu i se adusese, sau nu i se găsise și lingură, numai talerul de fier cu zeama de cartofi fumegînda, și el sta și aștepta și nu întreba pe nimeni nimic.

— Gata ! strigase santinela din ușa întredeschisă, pe care pătrundea acum adevărata racoare a stepei dobrogene. Drepți ! și Naiță se ridicase lăsînd talerul neatins. De dincolo de el, cineva îl pironise cu ochii, însa el rămasese nemișcat, nu vedea sau nu vroia să vadă pe nimeni atunci, și cînd santinela strigă din nou : Încolonarea, Năița se auzi chemat de o șoaptă uscata :

— Ține-te după mine. Intră, la rînd, în spatele meu. Așa.

Ieșiseră în curtea îngusta a baracii, peste care se roteau hoțește pîlniile reflectoarelor, și călcau înghesuiți unul într-altul, într-o tacere de mormînt. Nu se auzea decît tîrșiitul greu al picioarelor ostenite prin pulberea bătaturii și, din cînd în cînd, cîte un tușit înabușit în palma apasata disperat pe gura cu buzele arse de sete.

— Pai dumneavoastra, aici, tovarășe prim ? ! întrebă Năița Lucian, cînd santinela anunță ruperea rîndurilor în fața baracii spoite proaspat cu var și mirosind cum miros casele, la țară, în saptămîna Paștilor. Aici ? mai spuse el. De sarbatori ? În Simbăta Mare ?

— Aici, răspunse înecat Dumitru Dumitru. Vad că și tu ai ajuns aici.

— Ce e afară ? întrebă cineva care se apropiase de ei și îl recunoscuse pe noul-venit.

— Ce să fie ? se miră Năiță Lucian de întrebare. Paștile, cu deniile, cu sărbătorile, ca de obicei. Nu e cine știe ce. Pe urmă vine aratul, ca și așa s-a cam întîrziat. O ia lumea de la început...

www.dacoromanica.ro

— Şi dumneata ? se interesă mai departe acela. Dumneata cum ai ajuns aici ?

— De, zise Năiţă Lucian, nu m-am dumirit. N-am furat, n-am bătut, n-am dijmuit... Dumnealui m-a iertat, însă dumnealui n-a mai fost nici el unde era, noi am rămas singuri, descoperiţi în faţa nevoii... Pe ţăran cine are răbdare sa-l asculte ? Nimini, încheie el oftînd. Numai pe front ne mai întreba cite cineva, mai de formă, mai de nevoie : „Ce credeţi voi, baieţi, luăm noi cota aceea ?“ se făcea cite un locotinent... „O luăm, ziceam noi, dacă e de pamînt, fiindcă la pamînt ne pricepem, şi pe urmă...“

„E tîmpit, zise necunoscutul care îi pusese întrebările, e tîmpit, nu pricepe nimic“, şi se îndepartă...

Noaptea pe care şi-o amintea acum Dumitru Dumitru aşteptînd cana de apa rece promisă de Năiţă Lucian se petrecea la mai bine de un an şi jumatate de cînd ei se întîlnisera în lagar. Dumitru credea ca ajunsese la capătul puterilor, memoriile lui ramăseseră fără nici un ecou, ieşirile lui la raport se desfaşurau în faţa muţeniei ofiţerilor, nu mai avea încredere în nimic, ostenise, nu mai dormea, oboseala de peste zi nu-l mai dobora, uitase si chipul soţiei, şi chipul fetiţei, nu ţinea minte decît glasul acesteia, cînd se apara de el, şi raspundea celui care o întrebase dacă el este tatal ei : „Nu, spunea fetiţa. Dumnealui e tovaraşul prim.“

Şi el zîmbea tîmp acestei amintiri, iar Naiţă Lucian căuta sa-l trezeasca, îngrijorat de zîmbetul acela care îneca în el lacrimile şi ieşea pe buze ca o fiere.

Nu vă mai gîndiţi, tovaraşe prim, încerca Năiţă Lucian sa-i distraga atenţia. Nu e bine. Şi mai aveţi dumneavoastra rabdare, ca nu s-a terminat viaţa şi sîntem în puteri.

Dumitale nu ţi-e frica ? îl întrebase, înainte de coborîrea serii pe care şi-o amintea Dumitru, domnul Himalaia, fostul jurnalist al tîrgului lor, vorbind din vîrful buzelor, cu un glas sfrijit şi chinuit de o tuse fără sfîrşit.

Umbla cu un fel de paporniţa agaţata mereu de cotul stîng, căci nu ieşea la munca, avea grija de curaţenia barăcilor, şi cînd se întorceau, el îşi punea paporniţa pe braţ, şi cum era pitic şi cocoşat, paporniţa, de unde o fi gasit-o,

www.dacoromanica.ro

cine i-o fi dat-o, atîrna pe pămînt, şi pe unde trecea lăsa o dîră ascuţită prin pulberea curţii.

— Noroc, cocoşatule ! îi strigase din pridvorul barăcii cineva dispreţuitor şi se înecase într-un rîs gros, gîlgîit şi porcesc. Lasă-mă să pun laba pe cocoaşa ta, poate am noroc şi scap mai repede, şi iar se scufundase în acel rîs porcesc ca un grohăit. Vino iute încoace ! Vino iute încoace, pînă nu mă răzgîndesc !

— Nu mai ai cînd, îl înfundase şi cocoşatul. Nu mai ai cînd să ai noroc, te-am şi visat mort, eşti dus, mai hîrîi o săptămînă, două, şi ne laşi. La mila douăzeci şi unu ai să putrezeşti, şi cînd om veni noi iar la putere, poţi fi sigur că îţi punem monument. Pînă atunci, însă, putrezeşti anonim...

— Păi voi, legionarii, nu mai apucaţi nici pe lumea ailaltă. Povestea voastră s-a isprăvit definitiv, aşa că vino iute cu cocoaşa încoace, să o pipăi, poate mă milostivesc şi las cu limbă de moarte să mi-o puie pe mormînt în loc de monument, şi iar se dezlănţui în acel grohăit cavernos, care pînă la urmă îl înecă şi se prăbuşi cu pîntecele pe piatra pridvorului, şi luă stîlpul văruit al acestuia în braţe, chinuindu-se să se ridice pe el în sus, cu spume la gură.

Năiţă Lucian întoarse capul şi trecu cu privirile dincolo de sîrma ghimpată, pe dealurile cu spinări macinate pietros, pe care se iviseră aripile înserării. Dumitru Dumitru ţinea capul în palme şi ochii închişi. Înfruntarea aceasta dintre cei doi se apropia din ce în ce mai mult de sfîrşit şi devenise insuportabilă, însă ei nu se slăbeau deloc unul pe altul, şi se chinuiau cu o răutate care creştea în fiecare zi şi se învenina, şi ei se căutau, chiar, unul pe altul, să se supună reciproc umilinţei şi dispreţului celui mai otrăvitor.

— Ce aproape este bestia de om ! se înfioră Dumitru Dumitru, chinuindu-se să ţină ochii închişi şi să rămînă, între ei, neamestecat şi departe de drojdia lor.

— Dumneavoastră, tovarăşe, venea cîte unul din ei seara în pauza dintre sfîrşitul mesei şi ora stingerii obligatorii, dumneavoastră, care ne-aţi trimis aici, vă convine democraţia egalităţii cu noi, în acest infern ?

www.dacoromanica.ro

— Ce minune a prezidat la șansa ce vi s-a oferit ? continuase cu o curiozitate neostenită, luni de zile la rînd, un fost ministru fără portofoliu, autor al unor tomuri de filosofie scrise cu o inutilă distincție aristocratică, pe tema legității sacrificiului suprem în mitologia mioritică. Sînteți conștient de șansa ce vi s-a oferit ? se interesa el sincer. N-aveți impresia că repetați, într-un mod atît de original, mitul Meșterului Manole ? A fost, poate, necesar și sacrificiul dumneavoastră, la temelia lumii noi pe care o ziditi, nu-i așa ?

Sigur, se convingea el, așa este. Dacă ieșim de aici, nu-i așa, va trebui să scriem împreună un *Dialog filosofic*.

Doriți să beți ? întrebă el, protocolar și fericit, ca într-un salon în care s-ar fi aflat amîndoi, iar fostul ministru avea datoria să fie gazdă. Doriți să beți ? și îi întinse sticluța cu moare de sare legată cu o sforicică de brăcinarul pantalonilor strînși pe mijlocul lui scheletic cu o curea înnodată. Poftiți ! insistă ministrul. Eu sînt pentru libertatea de opinie, adăugă el, pentru schimbul de idei, pentru dialog. Eu nu vă urăsc. Și să știți, spuse el, apropiindu-se de urechea lui Dumitru, eu, în tinerețele mele, am fost simpatizant al dumneavoastră, al comuniștilor. Pe cuvînt de onoare. Teza mea de doctorat a fost despre Marx. Însă eu, mă iertați, l-am înțeles altfel. Știți, n-am bănuit lagărul. Poftiți, repetă el invitația, ca Dumitru să bea din sticluța de moare de sare pe care toți și-o procurau pentru a fi obligați, după ce lingeau licoarea sărată, să bea apă multă și să uite de foame. Au adus un butoi de apă, spuse fostul ministru. L-am văzut eu. Înainte de stingere îl aduc înăuntru. Poftiți.

Dumitru luă sticluța și își atinse buzele de gura ei sărată.

— Domnule, reveni ministrul. Am și eu o rugăminte. Dacă vreți să scriem la sfîrșit acel *Dialog filosofic*, atunci luați-mă în echipă la dumneavoastră, pentru că eu nu pot să-mi fac norma, n-am putere și domnul aghiotant regal a spus că mă omoară, fiindcă din cauza mea n-au mai reușit să primească porția întreagă de o săptămînă... Și mă omoară. Domnul aghiotant regal a mai omorît un coechipier, zise el confidențial. Anul trecut. Nu se știe nimic. Acela a căzut împingînd la vagonete, însă eu știu de ce,

www.dacoromanica.ro

am văzut, am văzut cum l-a lovit cu ranga în piept domnul aghiotant regal. Dînsul e un om ferm, categoric, nu glumește, nu iartă, nu e deloc sentimental. Dînsul prezintă periodic și rapoarte, e un militar, înțeleg, nu e un gînditor, dînsul vrea să supraviețuiască. Și eu vreau. Însă eu nu pot, nu m-ajută puterile, sînt, cum ma vedeți, un om de cabinet, de bibliotecă. Înțelegeți ?

— Ți-e frică ? întrebă Dumitru.

— Sigur că da. Sînt ca o idee, o idee se frînge ușor, dispare ușor, eu sînt un metafizician. Dumneavoastra îl aveți în echipa pe țăranul acela, colectivistul, el e obișnuit cu munca. Dumneavoastră, văd că și dumneavoastra sînteți obișnuit cu munca... Mă luați ?

Dumitru tacea.

— Ce pot să fac ? Ce pot să va ofer în loc ? Lecții de filosofie, de metafizică ? Aveți nevoie ? Chiar de marxism. Sigur, însă, într-o varianta mai sentimentală. Dumneavoastră, comuniștii, vad însă ca nu prea aveți timp de sentimente. Ma rog ? se facu el ca nu aude bine răspunsul lui Dumitru. Nu ma luați, nu-i așa ?

Brusc curtea lagărului se umplu de lumina, reflectoarele întoarse spre ea inundară colțurile ei cele mai ascunse, gornistul sună stingerea, și ei toți se repeziră pe scările strîmte spre încăperea cu patul comun, acoperit cu saltele de paie, și paturi vechi, militare, sub care se ascunsera așteptînd vizita santinelei care stingea becul murdar din tavan.

Pe urmă, noaptea tîrziu, ei ieșeau pe furiș, așa cum ieșiseră și acum, și se rezemau de stîlpii pridvorului, de temelia lui, și așteptau neputincioși sa treaca noaptea.

— Dumitale nu ți-e frică ? se interesă din nou cocoșatul, ajungînd lîngă Năiță Lucian, și Dumitru auzi glasul lui sfrijit cum se apropie de umărul lui și vru să se ridice și sa plece, dar nu mai avu cînd.

— Stai ! zise cocoșatul, punînd mîna pe umarul lui, o mînă ca o gheară, care se încleștă și îl imobiliză. Stai — să audă și un comunist răspunsul victimei lui, se bucură cîinește cocoșatul, fiindca și dumnealui e victima dumitale. Nu-i așa ?

www.dacoromanica.ro

— Ce vrei ? se răsti Dumitru la el, și își smulse umărul din gheara lui. Ce vrei ? strigă el.

— Un moment, se arata foarte înțelegător cocoșatul Eu i-am pus dumnealui o întrebare și vreau sa aflu răspunsul.

— Nu mi-e frică, zise Naița Lucian. De cine ? De ce ?

— De moarte, rînji cocoșatul, de moarte...

— Păi de moarte cum sa-ți fie frica ? se miră Năiță Lucian. Moartea ne e datoria, ne-o facem. Mai greu e cu viața, zise el, aici e mai greu. Cum traiești pîna la moarte !

— Chiar nu ți-e frica ? îl întrebase și Dumitru în seara aceea cînd ședeau amîndoi ca niște țarani ce erau, singuri pe treptele de piatra ale barăcii.

Spuza stelelor se ridicase sus deasupra pamîntului, care nu mai avea putere sa rasufle fierbinte, caci era toamna, mirosea pîna la ei a struguri copți și zdrobiți undeva pe dealurile care se aflau dincolo de ultimele baraci înconjurate cu sîrma ghimpata, liniștea cuprinsese totul în jur, s-ar fi putut auzi cum cadeau stelele daca acestea ar mai f' cazut, însă cerul le ținea bine acum și le a cundea pe rînd înaintea zorilor, așteptînd bruma.

— Nu, întări acesta raspunsul sau, nu. Mi e numai dor. Frica nu mi-a fost decît pe front, cînd ne aflam noi în străini, și pamîntul în care dormeam era străin, și mă gîndeam că n-apuc sa mor acasa, și mi-era frica să nu mor în pămînt strain. Și într-o noapte, zise el, într-o noapte, am văzut frica de moarte cu ochii mei. Era iarna, și nu era gerul care ma înspaimînta, ci pamîntul străin, înghețat si neted ca sticla, si eu veneam dintr-o permisie la trenul de lupta. Era dincolo de Craciun, trecuse și Sfîntul Ion, și Boboteaza, le facusem pe toate acasa, printr-o minune, și acum ma întorceam la trenul de luptă. Însa frontul se sparsese și nu mai găsisem pe nimeni cunoscut. Nici unitate, nici regiment, nici nimic, și toți ziceau „Înainte", și îmi aratau înainte cîmpul cu zăpadă pustiu. „Unde înainte ? mă gîndeam eu. Pîna unde ?" Ma ascultați ?, întrebă el, și vazu că Dumitru adormise,

www.dacoromanica.ro

însă el nu se mai putea opri din povestit. „Pînă unde ?“ ma gîndeam eu, și m-am rugat de un locotinent care trecea cu un convoi de sanii sa mă ia cu ei ca să ajung la trenul meu de luptă. Bătea crivățul și spulbera zăpada, și sania în care mergeam eu s-a rătăcit. Și noi mînam caii cu rîndul și strigam tare la ei ca să nu slăbească trapul. Într-o vreme viscolul s-a potolit și a ieșit luna deasupra noastră. Cerul se făcuse senin, înalt și senin, și frumos, și înaintea noastră pustiul de gheața poleită de lună. Dormiți ? întrebă el, totuși.

— Nu, zise Dumitru, scuturînd capul, nu, numai atipisem, însă am auzit tot. Și ?

— Și, începu iar Năiță Lucian, sania alerga pe cîmpul de gheață și din cînd în cînd se izbea de cîte ceva, ca niște gloduri, și se poticnea și se învîrtea în loc, apoi iar aluneca înainte, însă izbiturile astea au început să se îndesească, și atunci mi-am tras caciula de pe ochi și m-am aplecat pe marginea saniei, să văd ce este, arătura neîntoarsă, mirișie părăsita, sau ce ? Și erau capete de morți înghețați. Pe pieptul lor sania aluneca ușor, caci era lin și acoperit de zăpada, însa de capete se izbeau tălpile ei. „Oprește ! am strigat eu soldatului care mîna caii atunci. Oprește, fiindcă trecem cu sania peste capete de morți.“ „Pai pe unde sa trecem ? m-a întrebat soldatul, alt loc nu este“, și sania sarea peste umeri și aluneca peste mîini cu degetele rașchirate, și peste piepturile netede, și se izbea de capete, și cum lumina luna ca ziua, capetele se vedeau bine, ieșind din faina subțire a zapezii spulberate. Însă, într-adevar, pe altundeva n aveai pe unde să treci. Și atunci mi-a fost frică.

— De ce ? întrebă cu glasul lui peltic și hîrîit cocoșatul, care ieșise din baraca și se apropiase de ei și ascultase povestea lui Năiță Lucian ascuns, pitic cum era, după stîlp, exact în spatele acestuia.

Însă Năiță nu se miră auzindu-l, ori îl simțise el mai demult, ori se obișnuise cu hîrîiala croncănitoare a aceluia.

— De pămîntul străin și de moartea neîngropată în

www.dacoromanica.ro

pămîntul strain, zise el. Era o moarte pustie, fără lumînare, fară căpătîi, fiindcă pămîntul, pînă la urmă, e căpătîiul nostru de veci, și dacă ești la tine acasă, oriunde ai pune capul jos și te-ar apuca somnul din urmă, căpătîiul e al tău.

— Și aici nu ți-e frică ? mai întrebă cocoșatul, care se rasucise cu grijă pe după stîlp și se lăsase încet pe el în jos, și ajunsese cu umărul lui pocit lîngă umărul lui Năiță Lucian și al lui Dumitru.

Stătea pe vine și cocoașa lui îl făcea ca pe o căpușă înfiorătoare, și Dumitru crezu că va trebui sa se tragă niței mai încolo, însă nu avu putere.

— Nu mi-e frică, șopti Năiță Lucian, văzînd rotirea de la miezul nopții a reflectoarelor peste curtea cu sîrmă ghimpată a baracii lor și peste acoperișul de carton gudronat negru și smolit negru și peste stîlpii pridvorului lor.

— La postul unu ! Bineee ! strigă santinela.

— La postul doi ! Bineeee ! îi răspundea alta. Bineee, bineee, bineee, și pîlnia reflectorului gonea pustie peste acoperișurile lor și peste bătatura lor, și se topea în cerul de spuză, înalt și fără putere.

— Nu mi-e frica, fiindcă sînt acasa și n-are ce să mi se întîmple. De muncit greu munceam și acasă, de trăit rău trăiam și acasă, daca era să mor, muream ca și aici, sărac, însă capatîiul e al nostru, se convinse și el spunînd încă o dată ceea ce gîndea. Asta nu ni-l poate lua nimeni și nici nu se poate înconjura tot pămîntul cu sîrmă ghimpată. Rugineste și se rupe și sîrma, că și ea e din pămînt. Rugineste. Putrezesc stîlpii, fiindcă sînt de lemn, și ei și cresc din pămînt, căpătîiul rămîne, și cînd punem capul pe el e cum am pune pietrele care rămîn.

Cocosatul coborî șontîcăind scările barăcii și se înfundă în întunericul care ocrotea privățile și multă vreme nu se mai auzi nici tusea lui, nici răsuflarea lui gîjîită.

— Nu mi-e frică deloc, se întări în credința lui Naiță Lucian, neam nu mi-e frică, mie mi-e numai dor, zise el, numai dor, și de dor se rabdă cel mai greu. Însă noi de dor am suferit de cînd ne știm. Așa că...

. . . . . .

www.dacoromanica.ro

— Apă rece, din fundul fîntînii, se bucura Naiţă Lucian intrînd în primărie, unde îl aştepta Dumitru Dumitru.

Cerul se scoborîse pînă deasupra acoperişurilor, vînăt şi ca o burtă de lehuza întîrziată. În încăpere se făcuse un întuneric umed şi greu de singurătate, şi cînd intră cu cana de pamînt plină de apă, în mînă, Naiţă bănui că Dumitru e şi el trist şi întunecat de ceva.

— Beţi, zise el, fiindca mi se pare ca am uitat sa ne mai bucurăm de o cana de apă rece din fundul fîntînii...

— Ce e, Năiţă ? întrebă iar scurt Dumitru, caci între ei de mult se încheiase o legătură, şi el pricepea repede ce e în sufletul acestui ţaran, ca şi el pîna la un loc. Ce nu-ţi convine dumitale acum ?

— Petrecerile, rupse Naiţa baiera secretului sau. Petrecerile fără sărbatori, care sînt ca pomenile fără mort. Eu am fost învaţat să dau de pomana, şi e omeneşte, însă dacă ai mort în bătatură, dai şi la un străin, dai la un sărac, însă aşa pomana nu e primită, e o batjocură.

— Cine face petreceri fară de sărbatori ? se interesă Dumitru care începuse sa prinda firul lăsat scurt din ghemul lui Năiţă.

— Ai dumneavoastră, şopti Naiţa Lucian, de la judeţ, nu toţi, unii. Trec ca sfulgeru încolo şi încoace, şi cînd ajung în dreptul meu, şi dacă nu mă gasesc, trimit după mine. „Naiţa, noi ne ducem încolo, sau ne ducem încoace, ia vezi tu, cînd ne întoarcem să stropim şi noi cu ceva un cocoş sau „curcan sau un berbec, fiindcă sîntem cu tovarăşii în control, şi sîntem şi noi oameni, ne e foame. Vezi cum faci, să nu întîrziem, ca timpul nostru e socotit..."

— Cine ? întrebă Dumitru, ridicîndu-se de pe scaun şi lăsînd cana de apa neîncepută pe marginea mesei primarului. Cine ? şi ochii lui se înfipseră în ochii lui Năiţă Lucian.

— Ai dumneavoastră, se lasa învins Naiţă Lucian, de la judeţ. N-ar fi mare lucru, însă şi petrecerile au un rost, fiindcă şi sărbătorile se ţin mai rar. Înaintea lor e un post, însa văd că ai dumneavoastră nu mai postesc neam. Dumnealor sînt numai grăbiţi şi poftiţi.

www.dacoromanica.ro

— Cine? întreba Dumitru trecînd peste povestea înflorata a lui Naiță Lucian, și acesta n-avu încotro și spuse, deși el asta vroia, însă nu sa spuie oricum, ci cu dichis, cu întrebări și cu ocolișuri, ca sa se înțeleagă mai bine, și Dumitru înțelese tactica lui și o aproba.

— Păi tovarașul, zise el, și spuse numele lui Arvinte Panait, și mai adauga două nume de așa-ziși activiști, care se înghesuiau să bata terenul pe orice timp și cu orice treaba, și sa treacă mai ales pe aici, pe unde se spunea ca și dracu înțarcase în tinerețea lui un copil, și acela crescuse mare fiindcă sărăcia îi pria...

— Și le pui masa? se interesă fierbînd Dumitru Dumitru. Le pui dumneata masa?

— Le pui, se umili viclean Naița Lucian, le pui, cu toate ca în vremea din urma i-am mai înțarcat, însa de cîntat e mai greu, fiindcă eu nu prea mai am glas și nici nu prea știu eu cîntece de petrecere. N-am prea avut parte de ele, minți el hoțește și batjocoritor, și să le cînt cum am vrut într-un rînd: „Foaie verde ca sipica, strînge omul ca furnica, cînd moare nu ia nimica", nu le-a convenit dumnealor. Zice că „noi, Năiță, sîntem în viața, sa ne mai bucuram, vedem noi cine ce ia, la urma..."

Pai plecați? se mira el cu adevarat, vazînd cum Dumitru iese din încapere și striga șoferului: „Gata, plecam!". Nici cu o cana de apa n-am apucat sa va cinstesc, spu e el, și e rece, nu gasiți mai rece ca aici. Mai țineți minte cînd am facut noi rascoala și ați venit dumneavoa tra spre ziua si ne-am dus noi la sediu, și dumneavoa tra ne-ați spus sa ne ducem și sa aducem boii înapoi? Se facuse ziua de tot, atunci, și va uitați la mine cu o parere de rau și eu credeam că iar o sa ma ia, cum ma mai luasera ei, pentru o pușca nepredata la timp, și ma gîndeam ca acum nu mai sînteți nici dumneavoastra să ma scapați. Atunci ați zis: „Mai Naița, daca minte n-aveți, macar o cana de apa rece s-aveți", și m-am dus eu de v-am adus, de la fîntîna asta, și ați baut-o pe nerăsuflate, și ați zis „mulțumesc", și eu m-am gîndit. „Nu mă ia, să-i dea Dumnezeu sănătate celui care zidește fîntînile cu apă rece, să iasă înaintea celor însetați."

www.dacoromanica.ro

— Bine, Naiţa, spuse Dumitru, şi îi întinse mîna pe care ţaranul o simţi rece, de gheaţa, şi Gaz-ul porni fulger în drumul lui, şi el ramase pe podul primariei cu mîna la ochi. Îl orbea o rază de soare scăpătată pe după marginea unui nor vînat, dugos, şi repede acoperită de acesta, care se scurgea acum ca un uger sarac deasupra podului Cernei.

„De !, se socoti Naiţă Lucian. Nici el nu apucă să le ştie şi sa le cunoasca pe toate, fiindcă omul cinstit e ca paznicul la o sută de iepuri. Pe cine să pui ochiul mai întîi... Are şi el dreptate, săracu", şi intră îndarat în primarie.

— Acasa, zise Dumitru Dumitru, acasa la mine, mai ştii ?

— Da, confirma şoferul, la Rugii de mure...

— La Rugii de mure, îl aprobă Dumitru, şi cînd ajunsera sus, în capul dealului care ducea la casa lui bătrînească, agaţata de marginea unei rîpe, înaintea lui ieşi o femeie tînara, ţinînd pe cap o baniţa cu mîncare, acoperită cu un peşchir alb, înflorat, şi în mina dreapta leganînd un ulcior smalţuit.

— Buna ziua, spuse el urcînd greu priporul pe poteca napădită de iarba şi pierdută în iarbă de atîta nefolosire, ca şi cînd ar fi dus la un loc pustiu şi la o casă pustie.

— Bună ziua, zise femeia oprindu-se înaintea lui şi cu genunchiul sprijini ulciorul greu.

— A cui eşti ? se interesa Dumitru, căci faţa ei îi părea cunoscuta.

De sub tulpanul negru, cu ciucuri, strîns în jurul gîtului şi înnodat sub barbie, ieşea obrazul ei alb-vineţiu şi fruntea ei cu sprîncenele trase gros şi împreunate, şi ochii abia i se vedeau de sub urzeala genelor ca nişte streaşini de şindrila. Nu trecea cu fruntea, de fruntea lui Dumitru, însă trupul ei creştea parcă mai înalt sub baniţa care şedea neclintită pe capul ei, plină cu oale şi acoperită cu peşchirul ca varul, şi cămaşa ei era tot ca varul de albă, şi pe mînecile ei cusătura neagră, însoţind altiţa neagră, de mătase tivită mărunt şi marginită de floarea crucilor, ca nişte steluţe, şi de sub vesta încop-

www.dacoromanica.ro

ciată nemilos peste sînii ei ieşeau şoarţele negre, lungi pînă aproape de pămînt, şi cuteala cămăşii albite cu albăstreală, şi Dumitru întrebă iarăşi :

— A cui eşti ? căci mereu i se părea cunoscut chipul ei, şi parcă şi gura ei, cu buzele de culoarea prunelor vinete, sănătoase, însă muşcate de o neputinţă sau de o durere nemeritată şi neînţeleasă pentru tinereţea ei.

— Am fost, zise ea, am fost a cuiva, însă numai atît cît să pun marama pe cap. Mă ştiţi dumneavoastră. Fata mea a sădit cireşul de la streaşina casei, cum a zis ăl bătrîn, al dumneavoastră, dacă mai ştiţi. „Să vie, ar fi zis el, cineva fără păcate, şi să puie cireşul negru pe care n-am apucat eu să-l pui", şi m-au chemat pe mine după înmormîntare, cu fata, care era mică, avea numai cinci ani sau şase, şi dumneavoastră aţi zis atunci că seamănă, însă n-am înţeles bine cu cine. Aţi dat fetei cireşul să-l pună în groapă şi aţi îngropat rădăcina lui, iar ea îl ţinea de tulpină. Nu mai ştiţi... se îndoi ea trist.

— Ba ştiu, minţi Dumitru. Şi cum se poate ?! se miră el, înţelegînd din tulpanul ei negru că e văduvă, deşi nu trecuseră de atunci decît şase ani, nu mai mult, poate nici şase ani întregi, fiindcă era primăvara ca şi acum, şi... Şi unde te duci ? mai întrebă el, uitînd de tot, şi de ce venise, şi cum ajunsese aici, şi povestea lui Năiţă Lucian, iar ochii lui n-aveau altă credinţă decît obrazul ei alb-vînăt, curat, şi ochii ei ascunşi sub streaşina deasă a genelor, şi mîna ei tremurînd pe mănuşa ulciorului smălţuit.

— La oameni, la cosit de lucernă, zîmbi ea, lăsînd genunchiul să nu mai sprijine ulciorul şi ridicînd mîna stîngă să apuce baniţa, cu gîndul să o dea jos de pe cap.

Dumitru înţelese gestul ei prea tîrziu, sau nu avu el putere să-l înţeleagă, sau îi fu frică, şi ea lăsă mîna jos, şi fruntea ei se mohorî, şi obrazul ei se întunecă şi, zîmbind, dădu să o ia înainte, pe drumul ei, pe acea potecă învelită în iarbă şi ascunsă în iarbă, pe care nu mai trecuse nimeni, de mult, şi pe care acum aştepta să urce Dumitru Dumitru.

— Rămînem aici ? întrebă şoferul, care încă nu gă-

www.dacoromanica.ro

sise un loc bun pentru maşina oprită în capul pridvorului.

— Rămînem, răspunse Dumitru, şi femeia scoborî, cu baniţa pe cap, iute şi fără să mai apuce să spuie bună ziua, cum spun ţăranii cu cuviinţa lor neînvăţată la nici o şcoală.

— Mult ? întrebă ea, totuşi, cînd ajunse la poalele priporului, întorcîndu-se din drum şi căutîndu-l pe Dumitru cu ochii pe sub baniţa rotundă, plină cu oale.

— Nu, răspunse fericit Dumitru, deşi nu acesta ar fi fost răspunsul pe care l-ar fi dorit el. Nu, şi ridică mîinile, ţinut de o hotărîre mai puternică decît ar fi vrut el şi decît el. Nu. Să bem o cană de apă rece, se trezi el spunînd, şi să ne răcorim.

— Păi n-aveţi cană, zise ea, fiindcă la casa dumneavoastră nu mai e nimeni. Să v-aduc eu ? mai întrebă ea cu un curaj care o slei, şi pe capul ei baniţa cu oale se clătină sub peşchirul de var.

— Adu-mi, zise Dumitru, şi se aşeză şi el jos, vlăguit de o sfîrşeală pe care nu şi-o cunoştea, la picioarele portiţei care ducea în curtea veche a casei lui părinteşti.

Crescuse volbura, şi nalba sălbatecă înflorise cîineşte de jur împrejurul pridvorului bătrîn, iar el nu avea curajul să intre înăuntru. Se uitase obosit şi fără nici o putere la stîlpul portiţei şi parcă aţipise.

— Păi nu intraţi înăuntru ? zise femeia întoarsă din drum cu o cană de pămînt roşie, de atîta ars, în mînă, clătinînd pe buzele ei apa limpede din fîntînă.

Şi cînd el intră, totuşi, în curtea mică-si se aşeză pe treptele pe care şezuse şi tatăl său în ziua lui din urmă, ea rămase înaintea lui în picioare.

— Mă grăbesc. Mă aşteaptă oamenii cu demîncarea la prînzul ăl mic, se iertă ea către Dumitru, întinzînd mîna să ia cana din care el băuse apa rece, pe nerăsuflate.

— Mulţumesc, spuse el, înţelegînd neputinţa ei de a mai rămîne acolo, în curtea pustie...

— Să fie primit, răspunse ea, şi coborî uşoară şi subţire, ca o răchită, poteca, pînă unde lăsase baniţa, şi ajunsă acolo, după ce ridică baniţa şi şi-o puse pe cap,

www.dacoromanica.ro

se întoarse către el : Cu bine, zise ea, și să mai veniți dacă vă e urît prin lume, fiindcă și pe la noi mai sînt oameni...

— Cîți ani ai ? — nu-l răbdă inima pe Dumitru să o întrebe cînd ea încă nu plecase de tot și parcă mai aștepta cu banița legănată pe vîrful capului.

— Mult, zîmbi ea amărît, mult... Am trecut de cîmpul cu flori, mă apropii de seceriș, cum e și viața... și ridicînd ulciorul de jos, spuse cu ochii în pămînt : treizeci și trei...

— Mulți înainte, îi ură Dumitru, dar prea tîrziu, căci femeia coborîse și se pierduse printr-o ogradă de pruni din care floarea se scuturase de curînd și ei așteptau să crească frunza și să prindă putere...

Cerul se scoborîse de tot deasupra pămîntului, se făcuse vînăt și rău, parcă ar fi mustit, însă aerul era uscat și numai răcoros și mirositor a iarbă crudă și a lucernă cosită.

De sub piatra scărilor ieși un pui de șarpe și se prelinse pe lîngă temelia năpădită de burieni, și Dumitru îl petrecu cu privirile pînă nu se mai văzu nici iarba mișcîndu-se pe unde trecea el.

www.dacoromanica.ro

Capitolul XIV

— AVEŢI VREO OBSERVAŢIE ?

— Nu, răspunse Tudor Cernat restituind paginile cu „Încheierea" Comisiei. N-am observaţii, întrucît nu pot accepta nimic din tot ce scrie aici. Îmi pare rău, încercă el să fie ironic, nu vă pot da dreptate, deşi sînt gata să-mi asum răspunderea pentru tot ceea ce am făcut ca director-general şi să plătesc pentru toate erorile. Ceea ce resping eu, aici, este „stilul", ca să folosesc termenul la care văd că şi materialul apelează cu slăbiciune. „Stilul", ca să nu spun „politica" brigăzii sau comisiei, fiindcă văd că *nici în concluzii* nu v-aţi *decis* cu privire la formulă. Politica aceasta e inacceptabilă, e veche, e perimată. A fost, odată, periculoasă, mai poate fi încă, de vreme ce se face apel la ea, însă pe mine nici nu mă convinge, nici nu mă sperie. Lipsa mea de dramă, mai zise el, ca şi cînd ar fi regretat că nu poate avea o astfel de dramă, lipsa mea de dramă, în acest caz, provine din faptul că eu nu ţin să fiu director-general. Bănuiesc că aţi uitat şi dumneavoastră, sau dacă n-aţi uitat, nu m-aţi crezut. Îmi pare rău, dacă vreţi, dar nu vă pot da satisfacţia de a-mi fi frică sau de a tremura pentru postul meu.

— Nu vă pripiţi, ca de obicei ? reuşi, în sfîrşit, Arvinte Panait să rupă firul lui Cernat, care şi el simţea că nu se poate opri şi că ar fi foarte bine dacă s-ar putea stăpîni, de vreme ce bătălia nu începuse.

— Nu, ripostă categoric Cernat. Nu. Mi se pare însă că ne grăbim amîndoi, acum, să pregătim eventualele

www.dacoromanica.ro

concluzii. Am înţeles că şedinţa nu mai are loc astăzi la unsprezece.

— Nu la unsprezece, îl informă secretarul economic, care, ca de obicei, în discuţiile în contradictoriu cu Cernat, se simţea repede handicapat de „aventurismul" — aşa îl numea el — al intervenţiilor acestuia şi de nonşalanţa cu care mereu ţinea să atragă atenţia că, pe el, postul nu-l interesează.

— „Ca scaun", vă rog să reţineţi, revenise Cernat într-un rînd asupra afirmaţiei sale cu această precizare care în împrejurarea respectivă li se păruse tuturor jignitoare.

— Nu la unsprezece, dar tot astăzi, apăsă secretarul pe „astăzi", cu intenţia de a-l trezi pe Cernat la realitatea în care se afla şi care, lăsa el să se înţeleagă, nu-i era deloc favorabilă. Tot astăzi, la şapte şi jumătate, seara, şi în secretariat. Cred că e limpede, adăugă el, luîndu-şi stăpînire, în felul acesta, mai sigur funcţia care îl despărţea de Cernat şi care îi crea aceluia situaţia de subaltern. Noi, adăugă el, ne-am făcut datoria în mod democratic, poate prea democratic. V-am pus, dinainte, la dispoziţie, concluziile, ceea ce, să recunoaştem, este o noutate în munca noastră...

— Fără ultima pagină, observă Cernat. Sau a omis secretarul tovarăşului Dumitru să mi-o dea, se interesă el cu un aer prea evident naiv ca să nu fie sezisată din nou intenţia ironică.

— Nu, nu, vru să-l liniştească secretarul, abordînd acelaşi ton fals serios, pentru a masca şi el ironia cu care vrea să răspundă. N-a uitat nimeni. Însă, cum spun cronicarii de teatru, nu vrem să vă răpim surpriza finală.

Încîntat de reuşita replicii, Arvinte Panait îi întinse distant mîna, arătîndu-i că timpul discuţiei lor fusese demult depăşit, şi Cernat regretă că nu fusese mai inspirat, încît plecarea să-i aparţină, totuşi lui, ca iniţiativă.

Ieşi din birou grăbit, uitînd şi el să-i răspundă aceluia la salut, ca şi cînd nu i-ar fi văzut mîna întinsă.

„Nu înţeleg, se certa el în maşină, în drum spre Grup, de ce mi-i pun, totuşi, pe toţi în cap. Omul ăsta ar putea, pînă la urmă, să fie un om cinstit, să fie, în tot ceea ce

www.dacoromanica.ro

face, doar reflexul unei neputințe și al unei înfrîngeri recunoscute. Ce șansă i se mai poate oferi lui, de acum înainte, dacă și el a visat, într-adevăr, să fie prim-secretar ?

Poate că el nici nu are, nimic, cu mine și în tot ceea ce face e un om corect, care așa crede el că trebuie să acționeze, iar eu interpretez totul din perspectiva sensibilității mele exacerbate. Nu cumva, sînt eu însumi un mic-burghez nefericit, care se sufocă de prea plinul personalității sale închipuite ?"

— La Grup ? întrebă șoferul ca să se asigure.

— Da, da, confirmă Cernat, la Grup. Te uiți la mine că sînt îmbrăcat elegant, că am renunțat la costumul de lucru ? rîse el observînd nedumerirea șoferului, care îl vedea pentru prima dată venind la Grup îmbrăcat ca pentru o ceremonie. Aveam un spectacol, se explică Cernat. S-a amînat, însă, pentru diseară, la șapte. Hai mai bine să ne grăbim, spuse el văzînd că șoferul ține mașina să alunece cu o eleganță de promenadă. Muncim și astăzi, n-avea nici o grijă, și șoferul apăsă pe accelerator.

„Da, continuă Cernat, în sinea lui, poate că omul este cinstit, el vede lucrurile numai dintr-un punct de vedere, imaginea lui despre principialitate și despre democrație poate să fie în mod sincer aceasta, pe care o are. Dar numai cinstea și corectitudinea lui mărginită și unilaterală nu sînt suficiente. Și nu pot, ele, deveni, astfel, periculoase ? Ce l-a împiedicat pe el să discute, pînă acum, cu mine ? Nu în cadrul brigăzii, nu cu ceremonia misterioasă a unei ședințe de analiză anunțată pe un ton sumbru amenințător, ci așa, din proprie inițiativă, și dintr-un interes direct, personal, de activist care suferă nu pentru protocolul principialității amenințătoare, ci din sentimentul neliniștii și al devotamentului pentru cauză."

— Ați spus ceva ? întrebă șoferul, și Cernat își dădu seama că gîndise cu glas tare și că ceea ce spunea și fervoarea cu care spunea făceau parte din discursul pe care își propusese să-l rostească cu prilejul discuției cu Comisia, însă discuția nu mai avusese loc, fiindcă, într-adevăr, ei se grăbeau să tragă concluziile, iar el nu putea părăsi nici pentru o clipă, atunci, secția avariată.

— Nu, nu, se apără Cernat, n-am spus nimic. Vezi

www.dacoromanica.ro

cum mergi ! și șoferul abia avu timp să ia curba pe două roți ca să poată intra pe aleia care ducea la Grup.

— Nu-mi place, zise Cernat, dîndu-se jos din mașină. Dacă ești obosit, cere să vină cineva să te înlocuiască pînă te restabilești, însă mie, pe două roți, să știi că nu-mi place să merg.

Trînti portiera și urcă scările enervat, așteptînd să-i iasă înainte secretara, „ochii și urechile", cu raportul de dimineață. În secretariat nu era însă nimeni, ușa biroului său deschisă, pe masă nimic, un radio bîzîia uitat aprins, pesemne, de cine făcuse curat în zori, nicăieri nimeni, și el nu se putu, totuși, abține să nu apese pe butonul soneriei, care transmise semnalul ei strident în gol. Atunci sună telefonul și, ridicînd receptorul, Tudor Cernat se așeză în scaun.

— Da, răspunse el, la telefon inginerul Tudor Cernat.

Pe fereastra deschisă auzi pe cineva anunțînd în panică :

— A venit directorul-general și la cabinet nu e nimeni. Anunțați-l pe adjunct, dar iute...

— Da, răspunse el neînțelegînd, pentru că nici nu fusese atent, preocupat să prindă glasul din curte și ceea ce spunea acela. Da, inginerul Tudor Cernat. Cine este ?

— Ruxandra Mărăcineanu, auzi el glasul ei, însă ca venind de foarte departe și închis într-un hîrîit obositor.

— Da. Eu sînt. De unde vorbești ? Abia se aude, abia se înțelege.

— Din cabina șantierului noului sediu, spuse ea, și hîrîitul pe care el îl bănui al unei betoniere se stinse și glasul ei se auzi clar acum.

— Te ascult, zise Cernat grăbit și cu o intonație plină de solicitudine, dar care și lui i se păru falsă, și chiar și era falsă, însă nu renunță la ea. Te ascult, și vru să adauge „draga mea", însă nu mai avu curajul, nici față de el. M-ai mai căutat. Știu. Iartă-mă, n-am fost capabil să mă dezlipesc de aici. Azi e prima zi cînd mi-am propus să respir, și chiar azi mi s-a anunțat o ședință la județeană. Te ascult, insistă el, dar își dădu seama că de fapt numai el vorbise pînă atunci.

— Tudore, zise Ruxandra, nu e nevoie să te scuzi sau să te explici. Telefonul meu nu asta vrea să obțină. Pot

www.dacoromanica.ro

să vorbesc ? întrebă ea, şi atunci, abia, Cernat bănui că în glasul ei precipitat se ascunde neliniştea.

— Sigur, sigur, o asigură el. Te ascult, spuse el iar, însă stereotipia acelui „te ascult" nu făcea decît să acuze lipsa lui de interes real, şi Ruxandra reveni :

— Ai timp cîteva minute ?

— Dar sigur că da, păru el mirat de insistenţă.

— Tudore, aseară, mai bine zis ieri după amiază, a telefonat la mine acasă, la cămin, unde stau, un anume Mihalache Dometie, fost activist de partid sau vechi activist de partid, nu mai ţin minte exact cum a spus.

— Şi ? se arătă acum Cernat interesat.

— Şi mi-a spus că a fost de datoria lui, că l-a obligat conştiinţa lui trează, să facă cunoscut celor în drept tot ceea ce ştia el despre noi amîndoi.

— Şi ce ştia ? strigă Cernat în aparat.

— Ce spui ? întrebă Ruxandra, care nu reuşise să desprindă înţelesul întrebării acestuia din cauza strigătului.

— Ce ştia ?

— Nu mi-a mai spus nimic. A adăugat, doar, că mă anunţă că a făcut această comunicare şi familiei tale şi unei brigăzi, şi că îmi face şi mie cunoscut acest lucru, pentru că nu vrea să fie considerat altceva decît ce este, adică o conştiinţă trează, o conştiinţă cinstită.

— Nu ştiu cine este acest Mihalache Dometie, spuse Cernat, dorind să sublinieze că nu-l interesează şi că nu se poate lăsa intimidat de astfel de ameninţări pînă la urmă anonime, chiar dacă în spatele lor se afla un nume, care într-adevăr nu-i spunea nimic. Ruxandra, reveni el după o pauză, nu văd nici un motiv să te impacientezi. Dacă doreşti, la prînz, cînd vin în oraş, îţi fac o vizită pe şantier, dacă mai eşti acolo.

— Nu, se apără ea. Nu e necesar, şi nici nu e bine, şi nici nu văd, nu te supăra, nici un argument pentru o nouă vizită. Am mult de lucru, ai şi tu, e prea tîrziu sau a fost de la început prea tîrziu. Ce pot să-ţi spun ? Văd de aici, din vîrful clădirii mele, care a ajuns la ultimul etaj, fumul murdar al coşurilor Grupului şi îmi e de ajuns.

www.dacoromanica.ro

— Ce vrei să spui ? întrebă el surprins de metafora pe care o înțelese ca pe un reproș dur, aproape vulgar.

— Nu vreau sa spun nimic, Tudore. Mă obsedează, numai, acest Mihalache Dometie. Am sentimentul că îl știu de undeva, ca am mai auzit de el undeva, cîndva... Mă terorizează pur și simplu numele lui. Nu poți, într-adevăr, să-mi spui nimic despre el ?

— Nu, nu, realmente nu, se scuză Cernat. Nu știu nimic.

— Ești trist ? întrebă ea. Era mai bine să nu-ți spun ? Oricît ar fi de ridicol, acum, ceea ce spun, nici conștiința mea, așa cum se află ea față de tine, sau în fața ta sau în fața mea, mai ales, nu m-a lasat nici pe mine să nu-ți spun. Te pîndește vreun necz ? Poate să se folosească cineva de această poveste împotriva ta ? Ori sînt și eu ca acest Mihalache Dometie ? Mă asculți ?

— Da, zise Cernat. Nu, nu. Nu e nimic care să te îngrijoreze. Absolut nimic, repetă el. Absolut nimic, dar legătura se întrerupse și el rămase descumpănit. Nu știa unde sa sune, și nici Ruxandra Mărăcineanu nu mai reveni.

— Situația, ceru el apăsat cînd pe ușă, intră, în sfîrșit, directorul-adjunct, care așteptase în anticameră și pe care Cernat îl văzuse, și căruia îi făcuse, inutil, semn cu mîna să intre înăuntru.

— În ordine, îl informă acesta. La parametri normali. Recuperare completă începînd cu ora șase și jumătate.

— Altceva, întrebă Cernat, care nu avu timp să se bucure și care nici nu mai simte nevoia să se bucure. Nu mai putea. Informația îi apăruse străină.

— Altceva ? O audiență, zise directorul-adjunct.

— Cine ? întrebă Cernat.

— Inginerul Badeală, destituit de dumneavoastră. Ieri a fost la Comisie, a stat mai bine de două ore, și...

— Nu mă interesează, ripostă negru Cernat.

— Nu vă interesează audiența ?

— Nici cît a stat la Comisie, nici audiența. Pentru mine e un caz încheiat. Aștept să fiu dat în judecată pentru lovire. Restul n-am ce să-mi reproșez. Nu pot să-l văd.

— E un nenorocit, insistă directorul-adjunct.

www.dacoromanica.ro

— Şi eu, spuse Cernat, sînt un nenorocit. De o lună de zile n-am mai ajuns acasa, n-am mai ajuns la masă, nu mi-am vazut copiii, nu mi-am vazut... Nu pot, în schimb, sa-l văd pe el. L-am văzut destul, îmi este de ajuns.

Directorul-adjunct lasa mîinile în jos, neputincios, apo întreba daca faţa de situaţia prezentata Cernat mai are de dat vreo dispoziţie.

Nu, nu, se calmă acesta, nimic. Sa mergem în secţie şi sa verificăm încă o data totul de la început. Şi ieşi înaintea aceluia din birou, dar cînd ajunse în faţa mesei secretarei, se opri intrigat ca nici acum nu o vede. Unde e tovarăşa...? se prefacu el ca nu-i mai ţine minte numele...

— N-a venit. A fost şi dînsa, raspunse directorul-adjunct, cu felul lui de a fi prevenitor şi protocolar, la Comisie. Ultima...

— Nu mi-a spus, se miră Cernat coborînd scarile care duceau spre o pasarela de legătura cu secţia avariată.

— N-o fi avut timp, o scuză adjunctul...

— Se poate, zîmbi amar Cernat. Acum fug toţi de pe corabie. „Ochii şi urechile", a gasit şi ea ceva cu care sa ma vînda... Eşti mulţumit? întrebă Cernat cînd ajunse în secţie şi îl întîlni, la intrare, pe inginerul de serviciu.

— Da, spuse acesta. V-am pregatit pentru mîine o surpriza. Mîine, la prima ora, sînteţi invitat la noi în schimb. Am sarcina sa vă aduc aici...

— Mîine? întrebă Cernat zîmbind trist, ca şi cînd acest „mîine" ar fi însemnat un timp prea îndepartat pentru ca el să fie sigur că va mai fi acolo.

— Mîine dimineaţă, la prima ora, repetă inginerul.

— Bine, bine, consimţi Cernat, şi fără să se ferească trecu printre instalaţiile vopsite şi lacuite din nou şi care nu mai aminteau nimănui că aici fusese o avarie... Cît este ceasul? se interesă el la sfîrşitul vizitei, şi cineva îl informă că este unsprezece şi jumătate, iar el se gîndi că era ora hotărîtă pentru concluzii.

Cînd ajunse iar în birou, ridică receptorul şi făcu numărul casei lui.

— Carmia? întrebă el. Da, eu sînt. Eşti mirată? De

www.dacoromanica.ro

ce ? Dar am intrat în alt stadiu al activității Grupului, explică el acest telefon la o oră cînd niciodată nu găsise răgazul să o sune. Mai ești neliniștită ? o întrebă el. Da ? Nu, nu este cazul. Cred că astăzi o să mîncăm, la prînz, împreună. Da, sigur că da, pe la trei. Mai devreme în nici un caz. Bine, bine. Te salut, spuse el, ca de obicei, sportiv și incapabil de tandrețe.

„Altă minciună, se întristă el, apoi, punînd receptorul în furcă. Un gest inutil sau fals, sau dintr-o obligație nedictată de nici un sentiment, decît de acela al imposibilității de a te sustrage ei. O, cît de tare s-au complicat toate lucrurile ! își spuse el. Între noi nu mai poate fi, într-adevăr, nici un sentiment ! Convieţuirea noastră a ajuns atît de domestică, încît a devenit aproape insuportabilă ! Pentru ea nu mai există nimic altceva decît slăbiciunea asta pentru niște lucruri nenorocite și leafa mea, care să-i permită să le aibă. Nimic altceva nu mai e demult omenesc în ea. Copiii mei trăiesc și ei într-o lume a lor. Eu n-am mai avut timp de ei, cred că de ani de zile, bucuria mea pentru ei a devenit mai ales o bucurie posesivă."

— Ce vă face fata cea mare, tovarășe director-general ?

— Bine, cred că bine. În orice caz nu pune probleme. Nici n-am mai ajuns să ne vedem. Atît.

„Somnul meu ? Reacția unei mașini obosite și vlăguite. Ce a rămas și în mine omenesc cu adevărat ? se pedepsi el conștient și rămase mult timp să caute și să afle un răspuns. Patima pentru Grup și pentru oamenii mei și mîndria pentru performanțele stăpînite regește ! Sigur că da, se consolă el. Nimeni nu-mi poate nega această patimă. Însă eu, se întrebă el iar, eu al cui sînt? Ce nu e limpede în mașinăria asta a mea, personală, sau viciul stă tocmai în infirmitatea mea de a mă considera eu însumi o mașinărie ? Sînt laș, continuă el să se pedepsească cu o răutate aproape bolnăvicioasă și ca și cînd și-ar fi provocat, astfel, lui însuși, o bucurie pe care o înțelegea rea și chinuitoare. Sînt laș. A început să-mi fie frică, deși nu vreau să recunosc. Dau telefon acasă, simt nevoia unui reazim, a unui refugiu. Mă simt singur, mă simt încolțit, se cercetă el. De ce ? Ce-mi reproșez eu ca director-ge-

www.dacoromanica.ro

neral ? Pentru că e foarte important să știu ce-mi reproșez eu. Patima, zise el cu glas tare."

Se vedea vorbind la ședința de concluzii și, fără să-și dea seama, nu făcea altceva decît să rostească iar discursul pe care îl mai pregătise o dată și nu avusese prilejul să-l comunice nimanui.

„Patima", repetă el ca în fața unui auditoriu de procurori, și îi vedea strînși lîngă Dumitru, în jurul lui, la masa enormă și grosolan burgheză, din biroul acestuia, pe Arvinte Panait, cu fața lui pămîntie și cu ochii încercănați vînăt și bulbucați de neodihna. tresărind mereu și lasînd mereu impresia că atunci, în clipa aceea. vor ieși din orbitele adînci, îmbracat mereu. acest Arvinte, în costumul lui preferat, maro-închis, cu dungi albe subțiri și marunte, și el cu mînșetele prea lungi și mototolite de el în podul palmelor mici, iar lînga Arvinte, înalt și neterminat parcă, Aristica Pleșoianu, palid la față, cu parul alb bolnav și capul plutind deasupra gîtului subțire și lung, susținut, parca, de vinele rasucite ca niște frînghiuțe încordate de cineva. Acesta era îmbrăcat în costumul lui bleumarin, și iar cu mînșete enorme, dar bine apretate, și cu mîinile albe, și fară viață, ieșind din mînșete, și el mestecînd continuu, caci maxilarele lui nu se mai opreau din mișcarea lor, ca un rumegat. apoi funcționarul de la minister, sclivisit ca un englez de la un club gata de lichidare, cu mîinile lui unse cu vaselină și lucind roz, cu unghiile vinete, și mîngîind același dosar pe care nu-l deschisese niciodată și în care poate că nu se găsea nimic, și secretarul organizatoric, tăcut, pînditor, cu aerul aceluia care considera ca politica lui nu s-a încheiat și că ultimul lui cuvînt nu a fost încă spus, și nu e cunoscut încă. Acesta își ținea, ca de obicei, capul sprijinit cu obrajii în palmele mari și pigmentate de vîrstă cu pistrui maronii și se făcea că nu e interesat direct de nimic și că așteaptă să se ajungă la un punct mai clar al discuției.

În stînga lui Dumitru stătea secretarul de partid al Grupului, și Tudor Cernat se opri din discursul lui închipuit, și se apropie de urechea acestuia, căci se afla lîngă el și îl întrebă șoptit :

„— Dacă dumneata crezi că nu am nimic de spus, și că acest cuvînt al meu nu mai are nici un rost, atunci eu,

www.dacoromanica.ro

într-adevăr, renunț la cuvînt. Sînt ridicol ? întrebă el. Sînt fals ? Sînt demagog ? Sînt inutil ? Spune-mi, se rugă el, știi bine că mie de ridicol îmi este frică, nu de altceva. Nu te rog să mă aperi, nu te rog să mă iei sub oblăduirea dumitale. Te rog să fii cinstit cu mine și să-mi spui dacă nu sînt ridicol și fals și demagog. Nu mi-e rușine decît de Dumitru. Pe el îl cunosc, îl știu, el singur este în stare să mă judece pe mine. Lui îi datorez totul, și acest post de director-general, și această mîndrie a mea care poate să fi fost înțeleasă de mine greșit, și el să fi vrut ca eu să înțeleg altceva, spune..."

„— Nu știu ce ai înțeles dumneata de la Dumitru, răspunse acela, în închipuirea lui Cernat, și de fapt cu aceleași cuvinte cu care îi mai răspunsese odată, la aceeași întrebare, cînd Cernat îl rugase să vină la el în birou, a doua zi după ce îi fusese anunțată Comisia, iar el se arătase nedumerit, nu îngrijorat, nu neliniștit, nu panicat, ci numai nedumerit, și îi ceruse să fie cu el corect și să îi spună dacă nu cumva mîndria lui era aceea care îi chinuia și îi irita pe toți cei din jur și mai ales pe cei care nu aparțineau Grupului.

„— Nu știu ce ai înțeles dumneata de la Dumitru, repetase acela, însă obligația dumitale este să fii consecvent pînă la capăt, oricare ar fi acel capăt, cu punctul dumitale de vedere, iar noi sîntem de acord cu dumneata, dacă dumneata vrei să fii cinstit."

Secretarul cu propaganda venise ultimul, sau intrase ultimul în ședința de analiză sau de concluzii pe care și-o imagina Cernat. Se așezase la celălalt capăt al mesei cu aerul că iar trebuie să înghită o ședință și tăcea îngîndurat și trist.

„— Patima, spuse Cernat, patima, și cu ochii rămăsese pe chipul secretarului cu propaganda, care era mai tînăr ca el cu numai patru sau cinci ani, dar care arăta totuși de o vîrstă cu el, care împlinise patruzeci, într-o zi uitată de toți ai lui, și chiar de el însuși, căci se petrecuse exact în zilele avariei. Patima, cu care am vrut să fim un Grup de elită și cu care am vrut să arăt că *se poate,* că avem datoria să arătăm că *se poate,* pentru că și eu sînt din această zonă nenorocită, de unde nu se credea că se poate

www.dacoromanica.ro

scoate altceva decît emblema ridicolă a unui cîine legat sub o căruţa de om sarac bîntuind ţara de la un capat la altul, dupa o bucată de pîine. Şi pentru acest *se poate*, tovarăşi, eu n-am precupeţit nimic, şi n-am iertat nimic, şi n-am crezut nici o suferinţă trecatoare, şi n-am îngaduit nici o iertare şi nici o greşeala, şi nu m-am iertat nici pe mine, şi am sacrificat totul, absolut totul, exclama el vazînd în faţa lui întregul activ al comisiei şi al judeţenei. Nu mai sînt bun, nu-i aşa ? întreba el, deşi ştia foarte bine că aceasta întrebare n-ar fi pus-o în şedinţa imaginata de el. Nu mai sînt bun ? Foarte bine. Înlocuiţi-ma. Nu mai este nevoie de mine ? Foarte bine. Înlocuiţi-ma. Atît a fost datoria mea, mi-am facut-o ! Aşa cred eu. Acum, într-adevar, am obosit. Nu de munca, nu de ambiţie, nu de orgoliu. De neîncredere."

Vorbind, uitase ca e singur în biroul lui şi nu vedea înaintea ochilor decît şedinţa amînata de Dumitru pentru seara la ora şapte şi jumatate.

Secretarul comitetului de partid al Grupului îi facea semn ca nu e de acord cu finalul discursului, iar Dumitru se uita la el şi parca nu-l vedea pe el, şi Cernat avu impresia că nici Dumitru nu vrea să-l mai vadă.

„— M-aţi înţeles greşit, reveni el asupra celor spuse, m-aţi înţeles greşit ! Eu nu abdic ! Eu nu părăsesc lupta, însa lupta este inegală şi neloială. Iată ce nu accept, ce nu pot accepta eu, şi nici dumneavoastră nu puteţi accepta, dacă sînteţi tovarăşii mei, şi dacă sînteţi alaturi de mine şi de credinţa mea... Pentru că eu cer sa se muncească, eu cer solidaritate în faţa greutaţilor, şi înţelegerea lor, şi mobilizarea energiilor toate, şi poate că sînt dur, şi poate ca sînt nemilos, şi poate că sînt neiertator, şi sînt, toate acestea, recunosc ! Dar şi dumneavoastră să recunoaşteţi că un Grup industrial nu e o nuntă unde se vine după dorinţă şi de unde se pleacă pe măsura ce te saturi. Am vrut să impun aici un stil de muncă industrial, un ritm de muncă industrial, o răspundere unică şi solidară, pentru că nu e uşor să construieşti cu oameni care pînă mai ieri scuturau prunele, cînd se făceau, iar cînd nu se făceau aşteptau de la Dumnezeu un an mai bun şi o soartă mai bună, şi se mulţumeau cu cît ploua şi cu cît creştea

www.dacoromanica.ro

de pe urma acelor ploi puține, și care iute treceau dealul acolo unde ploase mai înainte și se făcuse mai repede un știulete de porumb." „Nu e bine, își spuse el, a ta știu foarte limpede și ei, nu sînt străini de această situație. Ce nu știu ei, atunci ? se întrebă el. Ce nu știu ei și vor să știe, și așteapta de la mine un răspuns ? Viața mea nu o cunosc ei ? Dar viața mea s-a petrecut toata aici, între acești pereți și între ace te ziduri. Atunci ce ? e mai întreba el, dar nu mai gasi ce sa raspundă. Știu..." își spuse el, însa acum nu mai rostea di cur ul. Ceea ce știa își punea lui însuși, deși în fața ochilor îi vedea iarași pe toți cei care participau la ședința. Buzele lui nu se mai mișcau, arderea lui de acum se citea numai în ochii încarcați de ura neputincioasa și el se vedea și pe el, ca și cînd ar fi vorbit din nou, hotarît ă pună, totuși, ceea ce știa, însa nu i se dezl peau buzele, și el însuși își citea în ochi ura neput ncioasa „și lașa", se gîndi el, „si lașă"...

„ Am devenit incomod, am devenit insuportabil, am devenit indezirabil, pentru că am început sa înțeleg și am la at sa se bănuia ca acest lucru, ca unii oameni chemați sa ma îndrume pe mine direct nu mai au demult alt suport, alt argument, d cît ap lul amenințator la lozinca și la scaunul lor, iar credința mea se înt meia a pe faptul concret, în timp ce ei au început să înțeleaga și e ca nu e mai poate conduce ab t act. Adevărurile noa tre au început sa îmbrace haina științei, camașa cif elor, nu se mai poate cu simplul îndemn revoluționar, revoluția însași s-a maturizat și s-a impus în viața noastra ca un adevar ce se cere argumentat științific. Cu ce arme mă mai poate domina pe mine Arvinte Panait, cu ce curaj abordeaza cu mine un subiect concret al activitații Grupului Aristică Plesoianu ? În jurul lor lumea a evoluat, a mers înainte, din rîndul acestor țarani a caror emblema nobiliară v-am de cris-o eu, mai înainte, au ieșit ingineri și doctori, și profesori, și tehnicieni, și muncitori, carora de mult nu le mai e teamă sa-și afirme, independent, un punct de vedere, și acesta e marele cîștig al revoluției. Însă lor nu le convine ace t lucru, ei se simt din ce în ce mai stingheriți de el, mai încorsetați de el, mai nedumeriți de el, mai chinuiți de el, ca de un pericol, și chiar și

www.dacoromanica.ro

gîndesc la el ca la un pericol «pentru cauză» — spun ei —, însă e vorba doar de cauza scaunului lor, căruia nu-i mai fac față, și ei nu au curajul, nu au morala să-l părăsească și să-l lase altuia, nu vor și nu pot să înțeleagă că și revoluția are dreptul, la un moment dat, să ți mulțumească pentru serviciile aduse, și tu să înțelegi că rolul tău s-a terminat.

Însa aici, își spuse el din nou în gînd, problema care se pune este ca să părăsesc scena *eu*, pentru ca să supraviețuiască încă o bucata de vreme Arvinte Panait și să se mai poată urca el la tribuna cu tocurile lui înalte și să mai poata rosti el un cuvînt sufocat de banalități arhicunoscute.

— Nu e drept, nu e moral, nu e principial, nu e comunist. O asemenea batalie cu nu sînt pregătit sa duc, tovarașe Dumitru, continua el, nu sînt pregatit sa duc, și nici nu știu să duc, și nici nu vreau să duc ! E o batalie straină de mine, straina de noi, străina de cauza. Pentru ce să mă bat și ce să apăr ? Un scaun ? E prea puțin ! E prea meschin ! Nu sînt în stare !...

— Ce vrei, domnule ? — strigă el vazîndu-l cum se strecoară înăuntru pe inginerul Badeală. Nu pot să te primesc, nu pot să te ascult, nu pot sa discut cu dumneata Punțile noastre au fost rupte definitiv.

Dar omul nu ieși din cabinet, și în spatele lui se ivi și soția lui, o femeie mai înalta decît el, slaba și îmbrăcată prost și neglijent, ca și cînd ar fi plecat de acasă pe nepregătite, cu ce se găsea pe ea, o rochie ponosita, murdară, slinoasă, ceva între maro și negru, iar peste ea un fel de jerseu descusut la mîneci și cu nasturii lipsă, unul din ei sus, la piept, o încheia peste sînii revărsați și atîrnînd grei, pîna deasupra pîntecelui, în cap cu un fel de batic înnodat la ceafă tinerește și caraghios pentru vîrsta ei, și pentru înfațișarea ei întreaga de acum, iar în picioare, cu pantofi albi, cu vîrfurile roase și frecate cu cretă, și fața ei întreagă umflată de plîns, mototolită, ochii pungiți, tulburi.

— Nu ne dați afară, se rugă ea strecurîndu-se în spate e soțului, însă cum trecea cu capul peste el și cum îl

www.dacoromanica.ro

umilea fără să vrea cu trupul ei revărsat, Cernat, în primele momente, nici nu-l mai văzu pe Badeală, care se lipise de zid și se uitase cu mîna stîngă întinsă într-un gest care nu însemna absolut nimic.

Fața lui de beţiv obosit și vlăguit era vînătă, și el nebărbierit, și cu o zgîrietură urîtă deasupra sprîncenei. În mîna dreaptă ținea șapca lui veche, slinoasă, de care nu se despărțea niciodată și pe care o pusese de atîtea ori, demonstrativ, pe pupitrul salii de ședințe, cînd luase cuvîntul, ca sa se știe că el „provine", cum singur spunea, „din muncitorime, tovarăși. Tipografii noștri, tovarași, au jucat întotdeauna un rol, noi am fost totdeauna prezenți" — nu pierdea el niciodata ocazia sa amintească, pîna la un moment dat, cînd Cernat l-a dat pur și simplu jos de la tribună, întrebîndu-l daca tot în muncitorime a învățat el sa vie beat la slujba.

„Nu știu ce calendar cîrciumaresc ai tipărit tu, măi Badeală, i-a spus el atunci, fiindcă văd că orele de deschidere ale cîrciumilor le cunoști, le ții minte, numai ora începerii lucrului, aici la Grup, nu izbutești tu să ții minte. Ia da-te tu jos de la tribună, că de demagogi sînt eu sătul! Dă-te jos și nu mă mai amenința cu șapca ta muncitorească, fiindcă nu numai tu ai fost muncitor în țara asta. Jos, strigase el!" — iar catre secretarul de partid care intervenise pentru Badeală : „Uite ce e, tovarășe ! Eu n-am venit la ședința asta ca sa ascult ultimul demagog cum îmi dă el mie lecții de principialitate. Dacă ții dumneata la el atît de mult, n-ai decît să faci cu el cîte ședințe vrei și să vă sfătuiți amîndoi cît doriți, însă timpul meu, vă informez, ca să știți, e prea bine plătit de stat și de partid. ca să ascult pe acești bani un demagog de duzină."

Și Badeală trebuise să se dea jos de la tribună, deși intervenția lui Cernat nu fusese aplaudată și lăsase un sentiment destul de confuz între participanți, care nu știau cum să interpreteze actul lui de curaj pe care, altfel, în sinea lor, îl apreciau și care le dădea satisfacție, însă, pe de altă parte, nici acesta nu era din cale afară de civilizat și nici de disciplinat.

— Nu ne dați afară, se rugă ea, fiindcă am ajuns pe drumuri și, cum cunoașteți, avem trei copii...

www.dacoromanica.ro

— Trei, confirmă și Badeală, răşchirînd degetele mîinii drepte, în care ţinea şapca, şi arătînd trei...

— Şi eu am doi copii, răspunse Cernat, care nu găsi altceva, enervat de argumentul lor.

— Aveţi, acceptă femeia, însă şi altă leafă, şi altă situaţie, nu ca noi, care acum sîntem pe drumuri...

— Păi altă leafă şi altă situaţie fiindcă muncesc, femeie, îşi sări Cernat din fire. Nu vin beat la Grup şi nu arunc în aer secţia de clor, şi nu bag lumea în spital, fiindcă aşa cum ai venit dumneata, mai pot veni şi soţiile celor care n-au ieşit încă din spital. Şi ele sînt amărîte, şi ele puteau să fie pe drumuri.

— Domnule director, stărui ea, ne cunoaştem, ne ştim, am fost vecini, nu ne nenorociţi, se rugă ea, iertaţi-l, primiţi-l iar, n-avem unde să ne mai ducem...

— Şi ca fost muncitor, adăugă Badeală, cu şapca lui slinoasă drept argument. Se poate trece cu vederea... Şi cu angajamentul meu. O luăm, dracu, de la început şi nu mai am nici eu nici o pretenţie... Cum să zic ? !

— Ce pretenţie să ai dumneata ? La cine ? Tot dumneata ? ! se arătă Cernat uluit de ce auzea. Afară ! şuieră el dispreţuitor, printre dinţi, afară ! şi cu degetul le arătă uşa rămasă deschisă în spatele lor.

— Nu ne daţi afară, se repezi femeia la el şi îi apucă mîna şi începu să i-o sărute disperată. Nu-l daţi afară, se zbuciumă ea, fiindcă ne omorîm, iar Cernat se văzu nevoit să se ridice de la birou şi să-şi smulgă cu forţa mîna din mîna ei.

— Mă angajez, repeta Badeală nedezlipit de lîngă uşă. Vă dau cuvîntul meu muncitoresc, şi gesticula cu şapca, în neştire, încît Cernat se văzu nevoit să apese pe sonerie, şi în birou intră secretara, pusă la punct şi călcînd graţios pe tocurile înalte, risipind în jur parfumul suav al liliacului abia înflorit, surîzătoare şi părînd străină de tot ceea ce se petrecuse pînă atunci, şi se petrecea în acest cabinet, în care descoperea familia Badeală în genunchi, în faţa directorului-general, căci între timp şi Badeală căzuse în genunchi lîngă peretele de care rămăsese lipit de cînd intrase...

— Dumneata ? întrebă Cernat. Parcă lipseai ? !

www.dacoromanica.ro

— Am întîrziat, se scuză ea, cu un aer destul de puțin vinovat, am fost chemată din nou la Comisie.

— Mîine, zise Cernat, fără să-i dea atenție și fără să asculte scuza ei insinuantă. Mîine să vie aici, cu șeful personalului, spuse el arătîndu-l pe Badeală.

Abia peste cîteva ceasuri avea să înțeleagă întreaga înscenare ascultînd intervenția unuia din membrii comisiei, reprezentînd sindicatul județean, și pe care el de multe ori îl pusese la punct pentru agresivitatea incompetenței sale în ședințele de la județ, unde se discuta despre producția Grupului și unde el intervenea invariabil cerînd „încă un șut, tovarăși, încă un șut, și ieșim la orizont și de data aceasta, e nevoie de un nou șut".

„Nu de șut e nevoie, tovarășe, ripostase Cernat. Nu de șut, ci de cap, însă în cazul ăsta lăsați-ne pe noi să ne gîndim. Am înțeles ce doriți, însă nu de șut ducem noi lipsă, ci de cap", iar acela încheiase concesiv : „Mă rog ! Utilizați ce doriți dumneavoastră, însă șutul e absolut necesar..."

Intervenția aceluia avusese loc pe la mijlocul ședinței de concluzii, care se ținea la Dumitru în birou, la masa lui de lucru, și la care participa tot secretariatul, și membrii Comisiei, în frunte cu Aristică Tetoianu, și el, Cernat, alaturi de secretarul de partid al Grupului, care dădea impresia că asistă la o discuție despre care atunci auzea pentru prima dată și care îl lăsa indiferent.

Scoase din buzunarul hainei un pix și îl demontase meticulos și curios să afle din ce e compus acesta, din cîte piese și cum funcționează. Le cerceta pe toate, cu grijă și cu o preocupare totală în aparență, iar cînd începuse intervenția, tocmai se apucase și el să remonteze pixul, satisfăcut de tot ceea ce descoperise, și curios, acum, să vadă dacă îl poate face la loc și să scrie, mai ales că era un pix metalic, cu șase culori, și deci complicat, ceea ce lui îi dădea o mare satisfacție.

Dumitru Dumitru îl fura nedumerit din capul mesei, cu coada ochiului, căci omul se așezase chiar în stînga primului-secretar. Pusese lîngă el un carnețel, cum aveau toți participanții la discuție, afară de Cernat, însă nu apucase să scrie nimic în el, chiar dacă ar fi vrut, fiindcă din

www.dacoromanica.ro

primele momente demontase pixul şi se ocupase numai de el.

— Astăzi la unsprezece şi jumătate, douăsprezece, familia tovarăşului Badeală, tovarăşul Badeală şi soţia dumnealui, tovarăşa Badeală, au ajuns să cadă în genunchi în faţa directorului-general Cernat şi să-i, mă scuzaţi, sărute mîna, începuse reprezentantul sindicatului pomenita intervenţie. De disperare ! Şi vă închipuiţi ce situaţie s-a creat, cînd a intrat în birou tovarăşa secretară, şi ei erau în genunchi şi îi pupau mîinile... Încît, tovarăşi, acestea sînt situaţii care evidenţiază, îşi luase acela avînt, evidenţiază odată mai mult...

— ...că sînt nişte lichele, amîndoi, ridică privirile din îndeletnicirea recompunerii pixului secretarul de partid al Grupului şi, lăsînd piesele aşa cum erau, şi împingîndu-le mai încolo, ca să-şi facă loc, se întoarse către Dumitru, pentru a-i cere permisiunea să continue. Şi vreau să-l informez pe tovarăşul prim-secretar, că problema pe care şi-o pune comitetul nostru de partid este dacă acest inginer, Badeală, mai poate rămîne în partid. Mă iertaţi că am intervenit înainte de a mi se fi dat cuvîntul şi de a fi cazul, însă nu vreau să ne pierdem, toţi, timpul, cu fapte lăturalnice.

— Avem şi alte dovezi, insistă, totuşi, cel care adusese în discuţie imaginea familiei Badeală, dispunem şi de alte dovezi care infirmă şi moralitatea directorului-general Cernat. Dispunem de informaţiile oferite, de pildă, de un fost activist, un om devotat, care a avut ocazia să cunoască şi alte împrejurări din viaţa tovarăşului Cernat, şi care, cu conştiinţa trează, s-a pus la dispoziţia noastră, deşi el nu mai activează, cum ar merita, poate...

— Cine este ? întrebă Dumitru, care urmărea atent desfăşurarea discuţiei.

La şapte şi jumătate fuseseră invitaţi la el în birou, iar el încă mai vorbea pe telefonul „scurt" cu cineva cu care încheiase destul de abrupt :

— E o chestiune, zisese el, pe care mai întîi trebuie să o luminăm noi, aici, şi abia după aceea, dacă este cazul, repet, dacă este cazul, o vom relua şi în alt context. Deocamdată, abia începem noi această discuţie, încît nu văd, dar absolut deloc, necesitatea acestei intervenţii prea-

www.dacoromanica.ro

labile. Nu, nu, în ce mă privește sînt de mult dezobișnuit să mai recepționez sfaturi prevenitoare. Cînd este cazul, le cer eu. Sigur că da, nu face nimic, spuse el, cu un calm duios dar batjocoritor. Nimic, absolut nimic, la revedere! Luați loc, îi poftise el, apoi, și venise și el și se așezase în capul mesei. Va să zică, începu Dumitru, brigada, sau comisia, nu v-ați decis... și Cernat tresări auzindu-și propria replică. În sfîrșit, Comisia și-a încheiat lucrările, a ajuns la o concluzie, a expus-o în scris, o cunoașteți, chestiunea care se pune acum este argumentarea directă, aici, în fața reprezentanților Grupului, a celor afirmate în concluzii. Adoptăm acest procedeu care mie mi se pare democratic, principial, și de natură să dea șansă de cîștig realității obiective, pentru ca natura interpretării să nu sufere, iar interpretarea faptelor să devină, în final, o opera colectivă. Am vorbit și așa prea mult, zise el. O singura întrebare mai doresc să pun : Care este, la această ora, situația Grupului ?

— Produce, răspunse Cernat, ridicîndu-se în picioare, produce la parametri normali. Recuperare completa, capitol încheiat.

— Așadar, încheie Dumitru spiciul său, de la această concluzie primă să pornim și noi.

„— Dacă problema se discută principial — îi spunea Cernat la masă, Carmiei, deși știa că pe ea nu o interesează, că ea nu se poate concentra, că participarea ei la drama lui nu putea să depășească nici măcar interesul exagerat feminin pentru Ruxandra Mărăcineanu, în legătura cu care părea să se fi resemnat —, dacă problema se pune principial, atunci se pornește de la constatarea situației reale. Restul reproșurilor îmi revin, sînt obligat să le recunosc, să mi le asum. Important pentru mine este ca adevărul cauzei să nu depindă de analiza persoanei mele, de ceea ce constituie mizeria mea personală, fiindcă eu pot dispare, nu eu sînt ultimul argument. Important este să se recunoască munca atîtor mii de oameni, meritul lor. Înțelegi, Carmia ?“

„— Da, dragă, înțeleg, nu trebuie să lași să se pună în discuție situația ta de director-general. Nu trebuie să admiți. Avem și noi o casă acum, avem o situație, avem un viitor de clădit, sîntem abia la început, tu știi cît am visat

www.dacoromanica.ro

no', cît mi-am dorit eu această situaţie, avem fete, se măresc, am început să ne punem la punct... Tu nu trebuie să p rmiţi."

„Inutil, îşi spuse el, pentru a mia oară, regretînd incer toată discuţia. Inutil, vorbim limbi diferite", şi, cu o răutate pe care apoi o regreta, zise iritat :

— „Dragă, trebuie, totuşi, să te previn că ne putem aştepta şi la pierderea acestui post. Nimic nu e te exclus "

„De ce ? se repezise ea la el ca o vipera. De ce ? Ce ai făcut tu, ca să pierzi acea ta situaţie ? Ce ţi se poate reproşa ţie ? De ce trebuia sa ajungi tu aici ? Cu cine te-ai certat ? Cine vrea sa te darîme pe tine ? Sigur, acesta e rezultatul ambiţiei tale de a nu lasa pe nimeni să-ţi treacă pe dinainte, de a-ţi face permanent şi din toată lumea duşmani. Tu n-ai acceptat niciodata un compromis, un eşec, o înfrîngere. Ai vrut să ieşi mereu învingator, ai uitat de învinşi, ai uitat că şi ei se pot coaliza, ca şi ei pot riposta. Înţeleg, zise ea, acum ne putem aştepta la orice ! Dumnezeule — îşi frînse ea mîinile, ridicîndu-se de la masă —, pentru ce mă pedepseşti astfel ? !" „Carmia, veni Cernat lîngă ea, dar nu e nici un motiv de îngrijorare. Nu ne dă nimeni afară din casa, nu ne alunga nimeni, nu rămînem fara slujbă, nu rămînem pe drumuri. Vom fi tot noi, chiar daca vom cîştiga mai puţin."

„ Cum să cîştigi mai puţin ? Dar ratele la mobila, dar aconturile date de mine săptămîna trecută pentru o sufrageri e ? Cine le va achita ? Nu se poate, du-te la ei, explica-le, angajeaza-te, retractează, ispaşeşte, fă ceva, te implor, altfel viaţa noastră se prabuşeşte, nu mai are nici un sens, nu mai putem ieşi pe stradă, nu mai putem trăi în lun e ! Cine vom fi noi, atunci ?"

— Cine este acest, „tovarăş" care „s-a pus în slujba" dumneavoastra, a Comisiei, vreau să spun ? întreba Dumitru Dumitru, şi ironia lui abia putu fi stăpînită, iar Cernat se smulse din amintirea discuţiei cu Carmia, chinuindu-se sa nu pară, totuşi, interesat de ceea ce auzea şi de dezvăluirea aşteptată, cerută, a numelui.

— Tovarăşul Mihalache Dometie, raspunse cel care adusese în discuţie dovezile furnizate de acest om.

www.dacoromanica.ro

— Cine este, daca îmi permiteţi ? întreba secretarul cu propaganda, care iarăşi intrase ultimul, nu întîrziase, dar intrase ultimul şi se aşezase, ca întotdeauna, la capătul dinspre uşa, al mesei de şedinţa.

— Un tovaraş mai bătrîn, fo t activist, se grabi acela să raspunda. Poate ca sînt şi aici tovaraşi care îşi mai amintesc de el. Nu-l cunoaşte nimeni ? mai întrebă el, văzînd tăcerea care se lasase după informaţiile date.

Dumitru tacea şi el, aşteptînd, la rîndul lui, din partea cuiva, un raspuns.

— Alta lichea ! veni seacă şi aparent dezinteresată replica secretarului comitetului de partid al Grupului, care terminase de montat pixul şi apucase sa-l şi verifice pe notes-ul din faţa sa, scriind marunt, apasat şi foarte citeţ: „27 aprilie 1970 — Şedinţa de secretariat".

— Alta lichea ! Prietenul lui Badeala. Din pacate, de numele lui se leaga multe nenorociri. Firește, omul era devotat, aşa credea el ca e bine, însa nu e cazul să ne revendicam meritele lui. Avem ce revendica din primii ani ai revoluţiei, nu pe Mihalache Dometie de la ADAS, mai zise el, şi apoi continua sa scrie :

„Situaţii clare : producţia Grupului. Competenţa profesionala a lui Cernat. Devotamentul lui. Necesitatea prezenţei lui la conducerea Grupului." Puse punct, apoi, sub grupul de probleme enumerate, însemnă cifra 2 şi scrise iar : „De discutat".

— Va rog sa-mi permiteţi să intervin în continuare, pentru a nu face ca şedinţa sa alunece de la obiectul ei.

— Poftim, spuse Dumitru, acceptînd intervenţia, uşurat ca numele lui Dometie nu e te adus în discuţie în legătură cu el. Nu dorea să se faca această apropiere, care ar fi pus, eventualul lui cuvînt, în cumpană sub raportul obiectivităţii. Poftim, îl invită el pe secretarul cu propaganda.

— Înainte de a-mi spune părerea, în cazul în discuţie, zise acesta, întinzînd calm pe masa mîinile lui mari ca nişte piini şi lasîndu-le să se odihnească una peste cealaltă, înainte de a-mi spune părerea, vreau să atrag atenţia că este necesar ca din aceste concluzii, pe care le discutăm, să fie eliminate şi, evident, şi din discuţia noastră,

www.dacoromanica.ro

toate informaţiile şi detaliile care provin pe căi ce nu ţin de aparatul nostru de partid, indiferent de sursa lor, particulară sau oficiala, şi apăsă intenţionat pe cuvîntul *oficială*. Vad aici expresia, „din scrisorile anonime primite", „din convorbirile particulare ale Comisiei". Nu înţeleg. Ce vor să spună aceste expresii ? Şi refuz să discut informaţiile obţinute pe aceasta cale în cadrul partidului nostru. Aceasta ar fi o chestiune. A doua. Preambulul concluziilor defineşte scopul Comisiei ca fiind analiza procesului întregii activităţi a Grupului, iar în continuare ni se face procesul inginerului Cernat. Ce discutăm ? Deocamdată atît.

— Chestiunea nu e pusă corect, replică intrigat Aristică Tetoianu. Concluziile brigazii privesc starea de fapt aflată acolo, şi ea este categoric legată de prezenţa inginerului Cernat la conducerea Grupului.

„— Nu poţi admite, auzea Cernat şoapta de viperă a Carmiei, nu poţi admite să rămîi fără acest post, fără acest rang, fără această situaţie. N-are nici un rost, altfel, viaţa noastră. Eu nu mai pot suporta o astfel de lovitură. Nu pot. Nu rezist. Înţelegi ? De ce taci ? De ce nu răspunzi ? De ce nu mă linişteşti ? strigă ea, dar glasul ei era vlăguit, nu mai putea decît să şoptească, să şuiere. Tudore ! Spune ceva ! Te implor ! Dă-mi o speranţă..."

„— Nu pot, răspunse el, însă de data asta fără nici o răutate. Nu pot ! Crede-mă ! Nu pot să te mint. Nu ştiu."

În dreapta lui Aristică Tetoianu se aşezase Arvinte Panait. Era îmbrăcat, într-adevăr ca de obicei, într-un costum maro, cu dunguliţe albe abia vizibile, şi hainele stăteau pe el de minune, îl făceau subţire şi îi dădeau un aer spilcuit, lustruit, manşetele se strecurau exact atît cît trebuia din mînecile hainei, cravata stătea neclintită şi bogat înnodată, o cravată frumoasă de mătase, la culoarea costumului, accentuînd impresia de distincţie voită, urmărită, pe degetul mic al mîinii stîngi un inel puternic, ca un ghiul, cu o piatră roşie, tăiată în muchii ascuţite,

www.dacoromanica.ro

iar el părea fericit să știe acest inel pe mîna lui, căci îl mîngîia și îl privea după fiecare mîngîiere nouă cu o bucurie prea puțin mascată, deși fața lui se chinuia să păstreze în toate trăsăturile ei, rotunjite viclean și arătîndu-l mult mai tînăr decît era, sentimentul unei preocupări încărcate de gravitate, și chiar de îndurerare în fața unei împrejurări pe care el n-ar fi dorit-o în nici un caz, dar pe care era dator, totuși, să o întîmpine, așa cum îi cerea datoria și conștiința de activist cu înaltă răspundere.

Obrazul lui lucea ras proaspăt și răspîndea un parfum discret, răcoritor, părul castaniu stătea lins, pieptănat cu o îngrijire vadită, strîns, la tîmple, în cîte o buclă ondulată și așezată parcă fir cu fir. Fruntea se ivea înaltă, ca dintr-un chenar, mărginită de sprîncene subțiri, ochii verzi-căprui, în care greu s-ar fi putut citi ceva, bărbia mică, buzele numai desenul lor, nasul coborînd drept de sub frunte, ascuțit, cu nările subțiri și tremurînd tot timpul, ca și cînd ar fi surprins o adiere nouă, sau erau gata să surprindă și cea mai neînsemnată undă a unei adieri. Nimeni n-ar fi bănuit cîtă ambiție se chinuia să-și afle respirația uriașă în acest om mărunt, care acum făcea sforțări cumplite să nu răzbată afară graba cu care ar fi vrut să se încheie, de fapt, toate socotelile calculate de el cu atîta îngrijire.

Îi plăcea să joace biliard, și de fiecare dată cînd începea o acțiune, o gîndea exact ca pe un joc de biliard, la care el nu pierdea niciodată, nu pierduse niciodată. Așeza bilele cu o siguranță rar întîlnită, se apleca deasupra tacului ca un vînător deasupra țevii cînd vrea să prindă vînatul în cătare, însă lovitura lui era indirectă, a treia sau a patra bilă, cîteodată, reprezenta ținta lui adevărată și, într-adevăr, tușul tacului era la el de o remarcabilă eleganță, niciodată nu se auzea acest tuș, ci numai izbiturile bilelor : bila întîi lovind-o pe a doua, și apoi, tare, se auzea cum bila a doua o lovește pe a treia, și abia atunci se puncta, și, cu siguranță, însă atunci el nu mai era aplecat deasupra tacului, se afla ridicat, și urmărea rezultatul ca și cînd nu el ar fi lovit, căci se ridica fulgerător, ca să aibă timp să savureze jocul bilelor.

www.dacoromanica.ro

Dumitru îl privea cu un interes stingheritor pentru el din clipa cînd ceruse cuvîntul, imediat după Aristică Tetoianu, care, destul de stîngaci, rezumase concluziile explicînd din nou, că, după opinia Comisiei, starea de fapt a Grupului se cere ameliorată, îmbunătăţită, prin găsirea unei soluţii la nivelul conducerii, ce se cerea întărită cu cadre noi, şi chiar cu o conducere nouă.

— N-am înţeles, totuşi, de ce — insistase Dumitru, bătînd cu degetele în paginile cuprinzînd concluziile comisiei. De aici nu rezultă cu claritate că actuala conducere se face, profesional vorbind, vinovată de ceva în ceea ce priveşte procesul producţiei. Noi, de pildă, sau eu, se corectă el, după ce luase asentimentul secretarului organizatoric care se şi grăbise să-l aprobe din cap, eu, de pildă, nu văd nici un motiv de îngrijorare în situaţia Grupului care să determine măsurile propuse de dumneavoastră.

— Comisia, începuse Arvinte Panait, a stat de vorbă cu numeroase cadre, cu muncitori, cu maiştri, cu tehnicieni. Din acest punct de vedere Comisia, subliniase el, se află în situaţia de a cunoaşte bine, la faţa locului, realitatea acestui colos industrial de care depinde în ultimă instanţă...

— Tovarăşe Panait, îl întrerupse Dumitru, însă liniştit şi binevoitor —, erau la sfîrşitul şedinţei, trecuseră mai bine de trei ore de la începerea ei —, eu nu pun la îndoială activitatea Comisiei, eu cer argumentele. Eu vreau să ştiu, de pildă, de ce se cere înlocuirea lui Cernat ?

— Aşa ar fi prea simplist, ripostase Arvinte Panait, încercînd şi el să fie calm şi chiar să zîmbească.

— Păi simplist se şi pune problema în aceste concluzii. Se cere înlocuirea lui Cernat...

— Da, confirmă, sigur de el, Panait. Asta se cere, dacă pentru a doua oară, în mai puţin de şase luni, conducerea Grupului a trebuit să fie supusă analizei unor brigăzi, pentru efectiv aceleaşi motive...

— Prima a fost brigadă, venită să verifice anonimele în legătură cu Cernat, a doua, din cîte ştiu, nu mai este brigadă, n-a mai venit să verifice anonime, ci să studieze optimizarea activităţii unui Grup industrial, replică Du-

www.dacoromanica.ro

mitru, și Arvinte avu impresia, un moment, nu mai mult, că bila în care lovise el își pierduse direcția imprimată și că nu va mai ajunge să o izbească pe cea de a doua.

— Și dacă și Comisia, spuse el, după acel moment de ezitare, s-a întîlnit cu aceiași situație, cu care s-a întîlnit și brigada, în urmă cu mai puțin de șase luni ? Comisia nu era obligată să ia act de realitate ? Eu cred că da — spuse el, și asta am și făcut. Am luat act... Acestea sînt și argumentele pe care le-am furnizat în concluzii.

Dumitru îl ascultase cu aceeași calmă atenție și, încuviințînd din cap, Arvinte Panait înțelese că lucrurile reveniseră pe terenul favorabil jocului său de biliard, iar Cernat ridică și el privirile, surprins de logica secretarului economic.

— Așadar, îl continuă Dumitru pe Arvinte Panait, Comisia s-a aflat în fața repetării unei realități care a mai fost sesizată și s-a ocupat de această realitate. Grupul produce, Grupul și-a recuperat pierderile și întîrzierile, lucrează la parametri normali. Din punctul de vedere al optimizării, nu sînt prea multe de făcut, înțeleg eu, spuse el, și ei toți crezură că el vrea să se dumirească și să se clarifice, și rostea cu glas tare desfășurarea mecanismului său de gîndire. Acum e clar, e limpede, tovarășul Arvinte Panait are dreptate. Comisia s-a ocupat, deci, de situația directorului-general Cernat.

Arvinte Panait îl urmărea satisfăcut, aprobînd și el din cap concluzia lui Dumitru, venind, atît de evident, în favoarea lui.

Dumitru arăta obosit, nu plictisit, nu agasat, nu iritat, calm, binevoitor, așezat, egal față de toți, însă obosit. Liniștea lui, care pe Aristică Tetoianu îl surprinsese încă din tonul cu care încheiase convorbirea telefonică, atunci cînd intraseră ei în birou, fiindcă era singurul care îl cunoștea mai bine și știa ce însemna liniștea lui în astfel de împrejurări, liniștea aceasta nu lăsa deloc, nimănui, impresia că ar fi fost, cum știa, de pildă, Aristică Tetoianu, un mod de a acoperi o stare încordată venind să explodeze într-o secundă, retezînd categoric orice argument al adversarului.

„«Tovarășul meu» Arvinte, se gîndea Dumitru, în

www.dacoromanica.ro

pauza de secunde care se lăsase după încheierea atît de simplă a dumiririi lui, «tovarășul meu» Arvinte, atît de hotărît în apărarea principialității, în acest caz, este unul și același cu petrecărețul de la Cornul Caprei. Îi plac ospețele țărănești, știe să se bucure de o friptură pe care nu are nevoie să o plătească, știe să bea liniștit un pahar de vin, pe care știe sigur că nu are să-l plătească, știe să asculte un cîntec la o masă bună. Iată un revoluționar care știe să se bucure și el în contul revoluției și al luptei lui revoluționare. La Cornul Caprei, revoluția îl lasă pe el să răsufle în contul ei, aici, însă, el este iarăși brațul ei înarmat, și cere convins decapitarea tovarășului care a uitat să mai mănînce la timp, ca să se țină de treabă, care a uitat să mai doarmă acasă, ca să se reintre în ritmul cerut, care a pierdut din vedere sforăria politica, fiind atît de prins cu parametrii și cu cifrele unui plan încărcat, pe care nu s-a lăsat pînă nu l-a realizat. Și totuși, Arvinte Panait are dreptate, recunoscu el amar. Are dreptate, pentru că Cernat a uitat să mai mîngîie și el cu vorba pe cineva, pentru că a uitat să mai plece din uzină, și îi ține pe toți după el, pentru că a pierdut și el din vedere că viața își are și ea drepturile ei, și el strigă și înjură și, iată, a dat și două palme unui nenorocit care era gata să arunce în aer toată munca Grupului de ani de zile. Toate acestea sînt trecute aici, în concluziile Comisiei, pentru care el n-a găsit nici măcar o oră, ca să discute, cum s-ar fi cuvenit, pentru că nici ei, membrii Comisiei, n-au venit aici, de capul lor, chiar dacă, în ultimă instanță, scopul Comisiei nu era nici el cel mai curat cu putință. Ce complicată e viața noastră ! își spuse el. Toate acestea, trecute în concluzii, sînt adevărate. Ce cîntărește, însă, mai mult ? Cine se afla, însă, mai aproape de adevăr ? Pe cine trebuie să apăr eu, acum, și ce este mai aproape de principiu care, iată, în stare pură, nu poate fi întîlnit atît de ușor ? Omul ăsta a muncit ca un cîine. Pe el l-a ros ambiția de a sta cu fruntea sus în fața mea și a tovarășilor lui. Omul ăsta ne-a dat nouă satisfacția de a fi astăzi un Grup indus-

www.dacoromanica.ro

trial puternic şi capabil, însă Arvinte Panait pune problema principial, Aristică Tetoianu pune problema principial, Cernat are „mari defecte umane", e sincer, e devotat orbeşte, e dezlanţuit. E vinovat pentru că viaţa lui e ca o flacără, pentru că e lipsit de tact, pentru că e lipsit de menajamente pentru cei aflaţi pe o scară ierarhică superioară, pentru că nu iartă impostura, pentru că nu iartă oportunismul, pentru că nu iartă demagogia, şi pentru că, în toate acestea, nu are nici un echilibru. Războiul lui e, iată, aici, păgubitor pentru cauză, pentru că această cauză nu se apără de unul singur, nu se apără cu acest individualism agresiv, şi se văzu pe el însuşi intrînd la fostul lui prim-secretar de regiune, în tinereţea lui, cînd el se afla la raion, împreună cu Petre Nobilu, şi cerîndu-i aceluia explicaţii cu o violenţă poate nejustificată, deşi în esenţă adevarul era de partea lui, iar acela, vechi ilegalist, zîmbind superior : «Dumitre, nu se cîştigă bătăliile de unul singur, nu iei principiul în braţe şi loveşti cu el în dreapta şi în stînga. Principiul are şi el, la rîndul lui, nevoie de o politică, să izbîndească. Noi, zicea el, am luat puterea stînd la masă cu Maniu, care ne arestase pe noi, în treizeci şi trei, şi cînd am luat prefectura, aici, în patruzeci şi cinci, Colonelul comandant al garnizoanei, care a venit să parlamenteze cu mine, şi care a fost, pînă la urmă, alături de mine, era unul şi acelaşi cu cel care m-a dat pe mine dezertor şi mi-a făcut acte de trimitere în faţa Curţii Militare, ca să fiu condamnat la moarte, înţelegi ?» «Nu, zisese Dumitru atunci, nu înţeleg. Principiile rămîn principii, pentru mine. Eu nu pot să fac cu ele «politică», nu sînt capabil..."

Tudor Cernat aştepta reluarea intervenţiei lui Dumitru. Părea să nu mai priceapă nimic, se uita în ochii acestuia cu o uimire nestăpînită, nu cu ură, nu cu dezamăgire, nu cu disperare, ci numai cu uimire...

Dumitru venise în acelaşi costum gri, argintiu, croit astfel, încît lăsa mereu impresia că fusese cîndva militar, şi că nu se putea dezobişnui de croiala specifică vestonului militar, cambrat şi cu umerii ridicaţi, şi arătîndu-l pe

www.dacoromanica.ro

el ca și cînd ar fi fost strîns într-un corset, suplu, sportiv, drept, țeapan aproape.

„E limpede, își spunea Cernat. Fac toți abstracție de munca mea, de voința mea, de devotamentul meu. Înaintea lor nu mai rămîne decît Cernat care a dat două palme unui nemernic. Aceste doua palme distrug, iată, o muncă de o viața. Renunț, hotarî el, să mă mai apar. N-am de ce. Într-adevăr, n-am ce să apăr".

— Așadar, își reluă firul Dumitru, calm, rostind cuvintele rar și parca mai greu, Comisia nu și-a aflat mobilul pentru care a fost constituită, și din cîte înțeleg și-a descoperit singură alt obiect. Interesul ei și efortul ei s-a canalizat într-o direcție noua : anonimele și delațiunile în legatura cu inginerul Cernat. Cam puțin pentru rangul ei, pentru lefurile ei, pentru prestigiul ei, pentru pretențiile ei, pentru importanța pe care concluziile vor sa o dea unei activitați de peste trei saptamîni.

Intervenția lui Dumitru se încheiase. Pe fața lui se citea ușor, deschis, semnul disprețului.

— Să a cultăm, atunci, și punctul de vedere al inginerului Tudor Cernat.

Cernat vru să se ridice în picioare, apoi își dadu seama că nimeni nu făcuse acest lucru pîna atunci, și evitînd să-l mai privească pe Dumitru, începu cu un glas pe care acesta nu-l mai recunoscu. Era un glas alb, un glas de om sfîrșit, uscat, fără timbru, egal și indiferent, cuvintele alunecau parcă unele după altele, silnic și obosit.

— N-am nimic, spuse el, din nefericire pentru mine, să adaug. Unicul meu argument a fost epuizat atunci cînd am răspuns întrebării cu privire la situația actuală a Grupului. Produce. Atît, spuse el. Este singurul lucru pe care cred că trebuie să-l raportez secretariatului. Atît ! Și se așeză.

Șeful de cabinet intră în birou și, cerînd lui Dumitru permisiunea, se apropie de urechea lui Aristică Tetoianu :

— Vă caută pe „scurt", spuse el. Unde doriți ? Aici sau la mine ?

— Nu, nu. Aici, insistă Dumitru, care auzise informația. Adu telefonul aici.

— Alo, întrebă Aristică Tetoianu, ridicîndu-se în picioare, și cu mîna dreaptă își șterse sudoarea, care îi și

www.dacoromanica.ro

inundase fruntea albă, bolnăvicioasă, de om care nu mai ţine minte de cînd n-a văzut soarele.

— Da, eu sînt, poftim, spuse el. Te ascult. Apoi faţa lui deveni din albă, galbenă, se făcu de pămînt, şi sudoarea i se răci pe frunte, şi începu să curgă şiroaie pe obrajii căzuţi brusc, de sub ramele negre ale ochelarilor, puşi repede, ca să nu se vadă disperarea ochilor. Cu începere de cînd ? întrebă el. De azi ? Da. Mulţumesc. Atunci, la... — La dispoziţie ! Da, da. Înţeleg. Mulţumesc ! şi lăsă telefonul jos.

Secretarul comitetului de partid al Grupului se apucase să scrie în continuarea punctului 2.

„Comportamentul directorului general Cernat : favorabil iniţiativei, muncii, ideii, noului. Război anarhic, creator de complicaţii, cu oportunismul, cu carierismul, cu lichelismul, cu..." şi nu mai ştiu ce să mai scrie.

— M-a anunţat secretara, şopti Aristică Tetoianu la urechea lui Dumitru, că s-a desfiinţat grupul nostru de control din minister, unde abia am fost numit eu şef. Altă viziune, încercă el o explicaţie. Însă eu vă stau la dispoziţie pînă la încheierea lucrărilor.

Dumitru îi făcu semn că a înţeles şi că e de acord, apoi se uită la ceas.

— E zece şi jumătate, zise Dumitru. Cine n-a luat încă cuvîntul ?

Secretarul organizatoric spuse că el renunţă. Cunoaşte discuţiile întreprinse de Comisie la Grup şi consideră că s-a greşit cînd nu s-a găsit timp şi pentru o convorbire mai amplă cu directorul Cernat, după cum regretă că nici acesta n-a găsit timpul necesar pentru ea.

— Cam atît, spuse el.

„Formidabil ! fu gata să izbucnească Cernat. Formidabil ! Domnule, omul ăsta e un mare politician. N-a spus nimic, a criticat şi Comisia, m-a criticat şi pe mine, el a ieşit neamestecat, formidabil ! Dar, tovarăşe, abia se abţinu el să nu strige, părerea dumitale care este ?"

Dumitru se uita liniştit şi calm de la unul la altul. Ei nu puteau, nici unul, lăsa ochii în jos. Aşteptau ultima lui replică, şi ea întîrzia încă. Aristică Tetoianu îşi strînsese hîrtiile, le vîrîse în geantă, geanta o pusese la spate,

www.dacoromanica.ro

pe scaun. în față nu mai reținuse decît un carnețel, dar închis, își împreunase mîinile, părea să-și fi lichidat datoria, și îl privea pe Cernat destins și fără nici un alt interes decît acela al curiozității cu care privești, la un moment dat, mai atent, pe cineva cunoscut.

„A ieșit din competiție, se gîndi Dumitru. Activismul lui a ținut cît funcția. Acum e un om ca toți oamenii, capabil, poate, să și zîmbească. Privirile lui s-au limpezit, misiunea lui s-a încheiat, o altă forma de prezență pasageră la revoluția noastră."

— Da, repetă el, așteptînd să se mai înscrie cineva la cuvînt.

— Nu credeți că subiectul este epuizat ? întreba secretarul cu propaganda. În fond, ce discutam noi aici ? Slăbiciunile tovarășului Cernat ? Nici eu n-am înțeles că ăsta ar fi scopul, pentru că m-aș fi pregatit. Am ce să-i reproșez, spuse el serios. *Omului,* precizez ! Cînd se va discuta acest aspect, voi fi prezent, adauga el, însă fără nic' un fel de amenințare în glas.

Peste rama ceasului Dumitru fură cu ochiul, din nou, la ce scria secretarul de partid, care apăsa meticulos pe pix.

3 — scrisese acesta și, în continuare : „Propunere : Chestiune de uz intern. Discuție în cadrul Comitetului de partid al uzinei."

— Poftim, îl invită atunci Dumitru pe secretarul Grupului, care terminase de scris numele sau sub cele trei probleme : inginer Vasile V. Vasile.

„Alt om sărac în nume, ca mine", zîmbi Dumitru.

— Poftim, repetă el invitația, și acesta citi, scurt, fără explicații și fără comentarii, și exact, tot ceea ce scrisese în carnețel.

— „Daca se aprobă propunerea noastră, încheie el, detaliez".

— Zece și jumătate, spuse Dumitru, și împături blocnotes-ul pe care nici el nu scrisese nimic.

— Supun la vot propunerea făcută aici, acum, se auzi glasul lui Dumitru, din care oboseala dispăruse complet, iar propoziționea, atît de simplă și de cunoscută lor din

www.dacoromanica.ro

atîtea mii de ședințe la care fiecare din ei participase pînă atunci, li se păru de o severitate capabilă să le sugereze efectul zdrobitor al unui discurs întreg și pe care ei, toți, îl așteptasera din partea lui Dumitru, în final, unii cu teamă paralizanta, alții cu satisfacția unei prea greu repurtate victorii.

— Cine este „pentru"? întreba el, și ridică primul mîna. Se facu liniște.

Votau numai secretarii. Arvinte Panait vru și el să ridice mîna, dar își dadu seama, în ultima secunda, că era singurul care nu mai avea dreptul, acum, să voteze „pentru", și rămase cu degetele chircite în podul palmei.

— Cine ne da dreptul, continuă Dumitru Dumitru fără sa mai insiste asupra rezultatului votului, atît de evident, simplu și atît de grăitor pentru tot ce se petrecuse pînă atunci în acea ședința și dincolo de ea, și le lăsase, tuturor și lui în primul rînd, un sentiment de jenantă participare și de amaraciune dureroasa. Cine ne dă dreptul să chinuim, luni de zile, la rînd, nervii oamenilor, cine ne dă dreptul să folosim puterea pentru a trezi suspiciunea și frica de necunoscut? Cine ne dă dreptul să folosim lozincile noastre pentru a face din ele armele unei lupte nedrepte cu propriii noștri tovarași? Cine ne dă dreptul, întrebă el din nou, să confundam puterea noastră, la un moment dat, cu dreptatea? De unde aceasta slabiciune mizeră pentru putere, înțeleasa ca un act inchizitorial? E tîrziu, spuse el. Vom relua această discuție. Vă mulțumesc, și se ridică greu de la masă, fără să se mai uite dacă ceilalți îl mai așteapta sau nu, în picioare, pînă ajunge el la birou, cum erau și obișnuiți.

„Încep să se cearnă și faptele și oamenii — își spunea el, voind să-și impună să fie bucuros. Sîntem, însa, foarte la început!"

— Mai rămîneți? întrebă Arvinte Panait cu un ton binevoitor și devotat, apropiindu-se de biroul lui Dumitru.

— Nu, zise acesta. A fost o zi plină, începînd cu prima oră a dimineții, cu audiențele... Sa mergem acasă, mai zise el.

— Dacă mergeți pe jos, avem ocazia să vedem împreună și tribuna de 1 Mai.

www.dacoromanica.ro

— Bine, încuviinţă Dumitru Dumitru, să mergem pe jos şi să o vedem.

— Eu... zise Aristică Tetoianu, care îl aştepta la uşă. Îmi permiteţi să mă retrag. Miine ma prezint, cum mi s-a spus, „la dispoziţie"... încercă el sa fie ironic şi să braveze. Aşa că plec de a ta- eara.

— Foarte bine, foarte bine, drum bun, îl încurajă Dumitru şi, daca îl vezi, spune-i ministrului dumitale că mie nu-mi plac intervenţiile. I-am spus şi eu cînd aţi intrat voi, astă- eara, la mine în birou, dar e bine ă-i mai aminteşti şi dumneata. Cînd îi dai raportul, spune-i că eu ţin la democraţia votului, cum ai vazut, şi îl la a lîngă telefonul „scurt", pe care Tetoianu îl aştepta să sune, acum la cererea lui, adresata unui prieten, care şi el avea telefon „scurt".

Ajunşi în bulevard, Dumitru ridică ochii spre cer şi îl văzu plin de stele, cu luna plina, şi se gîndi că ploaia nu avu ese putere, fusese şi ea învinsa de ziua lungă şi călduroa ă de primăvară.

— Ei, zise Dumitru, sediul nostru e apropie de sfîrşit Înseamnă că într-o săptămînă, două, încep lucrarile la interioare. Sa ne ocupăm mai îndeaproape, ă creştem ritmul de lucru. Ce spun con tructorii ?

— Se poate, îl asigura repede Arvinte Panait, singurul care îl mai însoţea, fiindca de ceilalţi se de părţise Dumitru intenţionat.

Cernat e retrăsese tri t, abatut, saluta e obo 't şi coboi se carile singur şi ultimul.

— Aici a fo t amplasată tribuna. A fo t o idee excelentă. Sa ridicam tribuna chiar în mijlocul noilor construcţii ale viitorului centru al oraşului, în mod simbolic. Nu i aşa ? !

Dumitru nu spuse nimic. Privirile lui trecură reped pe te amplasamentul tribunei, raminînd atrase de silueta de nava aeriana a noului sediu.

— Va fi foarte frumoasă tribuna ! insistă Panait. Va fi o reuşită. Este şi la înalţimea cerută, şi la faţadă, urmează să o îmbi ăcam cu flori... De pavoazare ne ocupăm noi, care avem experienţa. Arhitecta a compus numai cadrul. O ă fie foarte frumos. Aici, în centru, vom sta...,

www.dacoromanica.ro

zise el, dar nu continuă, fiindcă era vorba și de el, și se simți obligat la aceasta modestie elementară. Vă repet, o să fie o tribuna foarte frumoasa, ținu el să-l faca pe Dumitru atent la ce spune.

— Cred, zise Dumitru. Însă nu numai tribuna trebuie să fie frumoasa. Și viața noastra. Și a celor din tribuna, și a celor din fața tribunei și, în general, a noastră, a tuturor, trebuie sa fie frumoa a. Nu putem acoperi vorbele noa tre numai cu flori, oricit de frumoase ar fi ace te flori, ci și cu fapte. Pentru ca, sa știi ca oamenii care ne saluta, fiindca așa au fo t ei obișnuiți, ne cunosc. Nu sîntem pentru ei niște anonimi, și nici niște straini.

— Aveți dreptate, îl aprobă Panait îndatoritor, iar Dumitru îl privi insistent, ca sa se convingă încă o dată de ipocrizia lui slujita de ambiția de a supraviețui cu orice chip situației careia de mult nu-i mai făcea față.

— Aveți dreptate, deveni Panait brusc apasat de o mare răspundere în fața adevărului rostit de Dumitru. Și fiindca veni vorba, știți că în legatură cu arhitecta Ruxandra Maracineanu avem informații că e fiică de fo t reacționar, decedat într-un lagăr, ca dușman al regimului, și noi am aprobat ca ea să semneze proiectul refacerii orașului, și chiar sediul... Înțelegeți ce situație, ce problemă se pune ?! Va trebui să discutam, totuși, pentru că se va afla, și vor afla și tovarășii, e o chestiune delicată. În orice caz, neplacută. Pentru noi, care am aprobat...

— Da, încuviință calm Dumitru Dumitru. Să discutăm.

— Și tot arhitecta este amestecată într-o chestiune care ține de morala inginerului Cernat. O chestiune care depășea, e adevărat, misiunea Comisiei, dar care, de asemenea, se cere neapărat, urgent discutată, pentru că se comentează. Inginerul Cernat nu e nici el un anonim, cum spuneți, e cunoscut de toată lumea, și îl vor vedea și pe el salutînd din tribună. Înțelegeți situația ?! Exact cum spuneați : „nu putem acoperi vorbele noastre numai cu flori, oricît de frumoase ar fi ele, aceste flori". Foarte bine, foarte bine ați formulat... Îmi notez, zise el bucuros.

www.dacoromanica.ro

— Da, repetă, automat, Dumitru, vom discuta. Însă acum hai să ne ducem şi noi să ne odihnim, chiar dacă, la un bilanţ mai sever, nu meritäm, poate, odihna de care ne bucurăm. La revedere, spuse el, întinzîndu-i greu mîna, dar ferindu-se să se observe vreo reţinere anume. La revedere ! Pe mîine, şi începu să urce trotuarul care ducea spre Capela unde se afla vila lui.

În capătul bulevardului, pitica statuie a libertăţii, cu steagul ei de piatră, desfăşurat, se lasa înghiţită umil de imensitatea clădirilor ridicate într-o singură primăvară, în centrul patriarhalului oraş.

— Ar trebui să vie un sculptor inspirat şi să imagineze şi o statuie a răbdării, şi a măcinării nervilor în faţa oportunismului, şi a lichelismului, şi a fariseismului, şi a luptei încrîncenate cu toate acestea, acum, aici, în lumea noastră. O statuie care să simbolizeze purgatoriul nostru. Cine să o imagineze, însă, şi cum ar putea să fie ea ?

Acasă, în cele două camere pe care le ocupa la etajul singur al vilei, era lumină. Deschise uşa cu grijă, să nu facă zgomot, însă în casă era pustiu. Se dezbrăcă încet şi se aşeză la masa din sufragerie, deşi ar mai fi trebuit încă multe ca ea să se poată numi aşa. Linişte. Un ceas de voiaj măsura timpul plictisit. Nu era însă numai liniştea, ci şi golul casei pustii, care îl înconjurară din toate părţile, şi el le simţi ca pe un frig, ca pe o umezeală igrasioasă.

În ochii lui se ivi atunci chipul amfitrionului din cărucior şi întreaga agapă din sala de recepţii olandeză, ca o peşteră, şi în faţa căreia îl găsise el pe Cernat împietrit şi îl întrebase, grăbit : „Ce este ?, Ce faci aici ?“, şi mai apucase să audă glasul de gramofon uzat, cîrîitor, repetînd obsedant.

— Domnilor, am ratat clipa, am ra-tat clipa în favoarea eternităţii, iar eternitatea nu ne aparţine ! Noi, toţi, am ratat clipa ! — stăruia vocea amfitrionului ca venind din pîlnia unui gramofon, şi ea pătrundea în conştiinţa lui odată cu frigul umed şi cu golul casei lui pustii, cu umezeala mirosind igrasios, sau era numai oboseala şi sila lui

www.dacoromanica.ro

care îl trimiteau spre această imagine, şi îl făceau să simtă mirosul rînced al frunzelor de hîrtie ude şi uitate să se ofilească igrasios la gura cavourilor părăsite.

— Nu, se smulse el din coşmarul acestei aduceri-aminte, pîlpîind în lumina tulbure a lumînărilor din şfeşnicele ca nişte spade retezate la jumătate şi aşezate pe albul nefiresc al feţii de masă de Damasc înaintea octogenarilor pergamentoşi, acceptînd cu frunţile înclinate concluzia mizera a unei vieţi zadarnice, în toată zbaterea ei disperată, în goana ei necurmata spre această concluzie de învinşi.

— Nu, repetă el, nu! N-am ratat clipa, n-am ratat nimic, clipa a fost a noastră, a făcut parte din ţelul nostru, din idealul nostru, din conştiinţa noastră, din lupta noastra, din credinţa noastră. Clipa a facut parte din biografia mea întreagă şi din destinul meu, şi cînd acesta a fost fericit, şi a fost prea puţin, şi cînd a fost nefericit şi chinuit de nelinişte şi întrebări ce păreau fără de răspuns. Nici atunci cînd am fost înfrînţi n-am ratat clipa. Fiecare clipă a fost pentru noi ca o cărămidă la temelia religiei noastre! Noi nu putem fi învinşi, noi nu putem rata clipa, noi nu putem abdica. Nu avem dreptul, îşi spuse el, smulgîndu-se din coşmarul care părea să pună stăpînire pe el şi chinuindu-se să se stapînească şi să înţeleagă că totul nu fusese decît ameţeala unei oboseli cumplite, după o zi de muncă mai grea decît şi-ar fi închipuit toţi cei care îl invidiau pentru libertatea de a-şi hotărî singur programul, şi de a trece uşor dintr-un Mercedes nou într-un Gaz, tot nou, pentru ca să bată la nesfîrşit drumurile, şi să afle adevărul înaintea rapoartelor, şi să îi dea acestuia cîştig de cauză înaintea memoriilor şi să întîlnească Speranţa celor din jur înainte de a se fi transformat într-o revendicare nemulţumită, şi de a se bucura, ultimul, de somnul binemeritat, şi lipsit de griji, şi de grija zilei de mîine, la care aveau dreptul să năzuiască toţi cei din jurul lui, şi la încrederea că şi viitorul le aparţine liber, şi lipsit şi el de griji, şi eternitatea însăşi le aparţine, căci ei toţi visau, şi această eternitate pentru copiii lor, şi pentru copiii co-

www.dacoromanica.ro

piilor lor, şi voiau să le aparţină aşa cum o visau ei, fericită, şi ca o împlinire aşteptată şi scump plătită, prea scump plătită, a unei lupte necurmate şi a unui ideal.

— Mănînci ? se auzi el întrebat de sora lui, care se strecurase înăuntru şi rămăsese lîngă stîlpul uşii cu mîna la gură, aşteptînd răspunsul lui.

Era îmbrăcată ţărăneşte, şi se mărunţise de tot, se subţiase şi se stinsese, deşi nu trecuse cu mult de şaizeci de ani.

— Nu, nu, îi mulţumi el de întrebare, şi îi făcu semn cu mîna să nu se îngrijească de el.

Ea se lăsă jos, pe scaunul pus de ea, lîngă uşă, în aşa fel încît să nu-l deranjeze pe el cu prezenţa ei, şi nici să nu-l lase singur de tot.

— Mai ţii minte, dumneata, o întrebă el, şi ea se bucură că el are timp să mai vorbească şi cu ea, mai ţii minte, întrebă el, a cui era fetiţa care a sadit cireşul negru, atunci, la colţul casei bătrîne, la Rugii de mure ?

— Nuuu, clatină ea din cap, dupa un timp. Nu mai ţiu. Mi-am uitat ! Mi-am uitat de tot, repeta ea cu parere de rău. Ce să fac ?

— Nimic, zi e el, cuprins de o tri teţe necun scută pînă atunci, dulce-amara, şi îşi mușca buzele vinovat.

— Cînd e înmormîntarea ? întrebă şi ea, văzîndu-l pe el pierdut în amintiri şi crezînd ca la înmormîntare se gîndeşte.

El ridică ochii spre ea, şi înţelese că uitase, ca uitase, furat de ziua lui nemernica, uitase, şi e facu alb la faţă, şi întin e mina după telefon.

— Fa-mi, te rog, ceru el centralistei, legatura fulger cu tovarăşul Petre Nobilu. Ştii, da ? Fulger ! — Alo, se repezi el la telefon, Patrule, tu eşti ? Patrule, iarta mă ! Ce spui ? Ce spui ?

— Vream sa te un, se auzi pînă şi în încapere gla ul aceluia. Vream sa te sun. Cînd a închis ochii, azi-dimineaţă, înainte de a apune luceafarul, pe care ea îl privea pe fereastra deschi ă, ridicată pe perne, a spus :

— Să nu plîngi, Patrule, să nu plîngi, şi să ţii minte

www.dacoromanica.ro

că și ce vine după noi, tot noua ne aparține : Veșnicia E opera noastra, e clădirea noastra, e numele nostru ! Nici o clipa nu trece prea repede dacă noi înțelegem acest lucru, nici o clipa nu poate fi pierduta, nici o clipă nu este seaca, nici o clipa nu ramine fara noi, și goala de noi...

Însă nu mai putu continua, și în pîlnia telefonului nu se auzi, multa vreme, decît hohotul lui...

— S F Î R Ș I T —

O INSEMNARE. PENTRU CITITORUL DE AZI ȘI DE MAI TÎRZIU

Peste șaisprezece zile, la douasprezece mai 1970, în perioada inundațiilor, orașul din povestea noastră a fost acoperit pur și simplu de furia apelor dezlănțuite.

Cînd apele s-au retras, nu mai rămăsese în picioare, întreagă, ca printr-o minune, înfiptă în granitul ei, decît Statuia libertații.

Era optsprezece mai 1970. În ziarul local, pe ultima pagina, putea fi citită, în chenar negru, o știre despre tragicul sfîrșit al tinerei arhitecte Ruxandra Maracineanu, surprinsa de ape sub ruinele propriului ei proiect de diploma, o construcție în formă de nava aeriană.

În aceeași dimineață, Dumitru Dumitru, cu un gest țăranesc, de om așezat, pe care nimic nu-l poate clinti din liniștea lui în fața vieții, și din credința lui, ridica din mîlul care acoperise totul în jur prima cărămidă și o punea la locul ei, de unde fusese smulsă de ape.

Slatioara, 1975—1976

www.dacoromanica.ro

Lector : ARISTIDE POPESCU
Tehnoredactor : ION TUDOR

Bun de tipar 19.X.1976. Apărut 1976. Tiraj 33 000 broşate. Coli tipar 24,50.

Comanda nr. 60 518
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
Bucureşti — Piaţa Scînteii nr. 1,
Republica Socialistă România

www.dacoromanica.ro

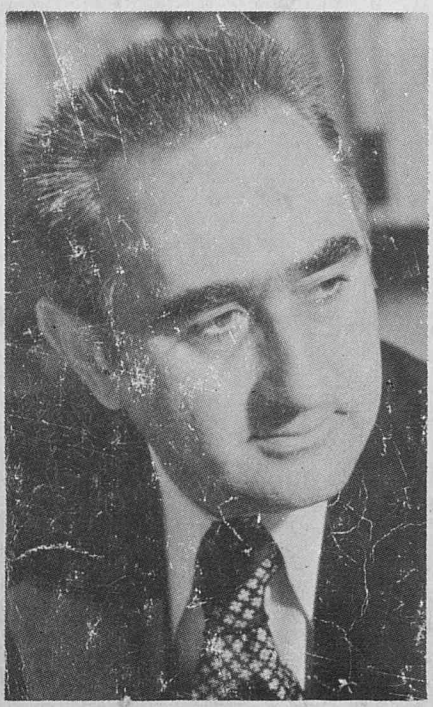

Niște țărani nu a fost un roman de debut care să-și aștepte confirmările ulterioare. Era cartea unui prozator matur, stăpîn pe mijloacele sale, știind deopotrivă să mînuiască tehnica narațiunii vii, antrenante, palpitante și să dezbată cu profunzime drumul țărănimii noastre.

Debutul tardiv al *prozatorului* Dinu Săraru e compensat de calitatea cărților sale pe acest tărîm. Ceea ce ne demonstrează și *Clipa*, noul său roman, în care vom întîlni o altă lume, alți eroi, alte probleme, toate tratate cu aceeași gravitate dar cu același farmec al povestirii, cu aceeași suplețe și același ritm dinamic ce caracterizează scrisul lui Dinu Săraru.

Pentru că Dinu Săraru și-a definit prezența sa în proza noastră prin pasiunea cu care spune lucruri noi, prin privirea sa scrutătoare asupra sufletului omenesc, prin felul său original prin care s-a apropiat de cititorii ce i-au acordat, de la prima carte, un credit atît de larg.

Vor fi bucuroși citind *Clipa* să vadă că nu s-au înșelat. Dimpotrivă.

VALERIU RÂPEANU

www.dacoromanica.ro